MUHAMMED HÜSEYİN (R.A.)

Kendine Hiç Sordun mu

BEN kimim?

" Sen, Allah'ın rûhundan nefh ederek yarattığı,
zatıyla ve sıfatlarıyla tecelli ettiği,
kendisine halife,
El Esmâu'l Husna'sına ayna olasın diye
yeryüzüne gönderdiği
âbdisin, kulusun, âşığısın, eşrefi mahlukatsın."

1.BASKI

Editör - Sorumlu:
Serhat KAN

Hazırlayan:
Nuray Aynur AYDINLI
Serhat MUT

Basım Tarihi:
2024

ISBN: 978-605-69892-7-8

İKRA TV ve ERDEMLİ İNSAN YETİŞTİRME DERNEĞİ İLETİŞİM
Galaba Mahallesi Çubuk Cad. No: 89 Kat:1
Akyurt / ANKARA
Tel: 0850 304 55 64 - 0312 336 70 48
Web: www.ikratv.com - www.erdemliinsan.org.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3

TAKDİM 7

1.Bölüm 11

2.Bölüm 47

3.Bölüm 67

4.Bölüm 95

5.Bölüm 125

6.Bölüm 157

7.Bölüm 189

8.Bölüm 219

9.Bölüm 249

10.Bölüm 281

11.Bölüm 305

12.Bölüm 335

13.Bölüm 363

14.Bölüm 391

15.Bölüm 417

16.Bölüm 451

17.Bölüm 487

18.Bölüm 519

19.Bölüm 549

20.Bölüm 577

21.Bölüm 607

22.Bölüm _____ 637

23.Bölüm _____ 665

24.Bölüm _____ 693

25.Bölüm _____ 711

ÖNSÖZ

"Ben gizli bir hazine idim bilinmek istedim. Bu yüzden insanı yarattım."

Acluni, Keşfü'l-Hafa, II, 132

Hamd; insanı karanlıklardan nûra çıkaran, bütün varlık için rahmet olan, hayr olan, aşk olan, saf güzellik olan Allah'a mahsustur. O ki El Esmâu'l Husnâ'sının güzelliğini seyretmek için kendisine bir ayna, halife olarak insanı ahseni takvîm üzere yaratmıştır ve O, Muteâl'dir, Âliyy'dir, Mutekebbir'dir, Zul Celâli Vel İkrâm'dır.

Selat ve selam; Allah'ın nebîlerinin, resullerinin, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz'in, onun ehl-i beytinin, ashabının, Mürşid-i kâmillerin, bütün irşad ehlinin, mü'min ve mü'minatın, müslim ve müslimatın üzerine olsun.

İnsanlığın Hz. Âdem (a.s.)'dan günümüze kadar sorduğu en önemli soru "ben kimim, bu dünyaya neden geldim, hayatın manası nedir" sorularıdır. Tarih boyunca bütün insanlar akılları baliğ olduktan sonra bu soruların cevabını aramaya çalışmış ve her birine kendilerine göre farklı cevaplar vermeye çalışmışlardır. Bu soruları insanın fıtratına veren Allah'tır; çünkü insan bu soruları sorduğu takdirde bir arayış içinde olabilir ve bu arayışıyla rabbine varacak yola girip rabbini, hakikatini bulabilir.

"(Hiç) Yaratan (yarattığını) bilmez mi!"[1] İnsanı en iyi bilen ve tanıyan, insanı yaratan rabbidir, bu yüzden insan "ben kimim" sorusunun cevabını en doğru şekilde ancak kendisini yaratan rabbinden onun vahyiyle öğrenebilir, anlayabilir; ama Allah, her şeyi vesilelerle yaptığı gibi hidâyeti, marifeti de insana vesilelerle verir. Bundan dolayı insanlara "ben kimim" sorusunun cevabını öğretip talim etmesi için tarih boyunca peygamberler göndermiş ve onlar aracılığıyla insana kim olduklarını anlatmıştır.

Yalnız, peygamberlerin anlatması bilgi olarak değildir. Her bir peygamber iman edenlere kulluğu kendi üzerlerinden talim ettirmiş ve onlara hakikatlerine doğru yolculuk yaptırıp onları Allah katındaki yerlerine, hakikatlerine şahid kılmıştır. Bu yüzden insanın kim olduğunu Allah'ın resulleri, vahyi dışında bir yerde araması insana sadece kenarından, köşesinden kuru bir bilgi verir ki bu bilgiler de ancak zandan ve bâtıldan ibarettir.

"Allah'tan bir hidâyetçi(si) olmaksızın kendi (nefsinin) hevâsına tabi olandan daha dalâlette kim vardır!"[2]

Kulun Allah'tan bir hidâyetçisi olmazsa ne Allah'ın kendisi üzerindeki muradını anlayabilir ne de rabbine varan dosdoğru yolu bulabilir. Aksine doğru yapayım derken, şeytan ve kabilesi ona hiç görmediği yerlerden hileler yapar,[3] o da farkında olmadan nefsinin hevâsına uyar ve dalâlette kalır. Üstelik kendini sırat-el mustakimde zanneder. Eğer insan, hidâyeti tek başına bulma

[1] Mulk /14
[2] Kasas /50
[3] A'râf /27

gücüne sahip olsaydı Allah ona Fâtiha Sûresi'nde Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber olmasını emretmezdi.

Nasıl ki sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olunca hidâyete ermiş ve kendilerini, kulluklarını tanımışlarsa aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra onun vârisleri olan Mürşid-i kâmiller vesilesiyle insanın hakikatine erme, rabbine varma yolculuğu devam eder. Böyle olmasa; Allah'ın, geçmiş kavimlere verdiği imkânı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonraki insanlara vermemesi insan için zulüm olur.

Bütün Mürşid-i kâmiller, rablerine kâmil manada âbd olabilmek için sırat-el mustakime girip manevi bir yolculuk yapmış, bu yolculuklarında nefislerinin her mertebesinden geçerek Allah'ın kendilerine nefhettiği rûhlarına, hakikatlerine şahid olmuş ve Allah'tan diğer kullarına da insanın kim olduğunu şahid ettirmek için manevi vazife almıştır. Bu nedenle Mürşid-i kâmile tabi olmanın insan için önemi; insanın kendini rabbiyle bilmesi, tanıması ve Allah'ın El Esmâu'l Husnâsından ibaret bir varlık olduğuna Mürşid-i kâmilin taliminde şahid olmasıdır.

Biz de "Ben Kimim" sohbetlerini yaptık ki tüm kardeşlerimiz kendilerini rablerinin âyetlerine göre anlasın ve "ben kimim" sorusuna rabbinin âyetlerine göre cevap versin. Böylelikle hem kendisini hem de rablerini tanısın, anlasın. Aynı şekilde Allah'ın nûrunu, güzelliğini kazanmak için geldiği bu dünya hayatında birileri ona sahte bir kimlik uzatıp Allah'ın ona verdiği Esmâu'l Husnâ'dan ibaret olan fıtratını bozmasın, tahrif etmesin.

"Ben Kimim" sohbetleri bütün kardeşlerimizin rablerini, kendilerini tanımalarına ve hayatı, varlığı anlamalarına vesile olur, Allah'ın bize indirdiği hayat kitabımızda kendimizi nasıl tanımamız ve bulmamız gerektiğini anlamamıza yardımcı olur inşallah.

TAKDİM

"İnsan benim sırrımdır ve ben de onun sırrıyım."

(Hadis-i Kutsi)

İnsan, zatı, esması ve efâliyle her yönden Allah'ın tecelli ettiği ve kendisinde tecelli-yi ilâhiden başka hiçbir gücün, vasfın bulunmadığı rabbaniyyun bir varlıktır; çünkü Allah ona rûhundan nefhetmiş, El Esmaû'l Hûsna'sıyla tecelli etmiş ve onu her cihette nûruyla kuşatıp kendine ayna, halife kılmıştır; ama insan hayatı yaşarken zahiri olarak görünenlere takılmış, suretini "ben" zannetmiş ve kendinde hayali bir nefis üreterek kendini rabbinin uzağında bir varlık zannetmiştir.

İnsanın görmesi Allah'ın Basîr isminin, işitmesi Semî' isminin, sevmesi Vedûd isminin, ikram etmesi Kerîm isminin, rahmet etmesi Rahmân ve Rahîm isimlerinin, varlıkta durması Kayyûm isminin, yaşaması ise Hayy isminin tecellisiyledir. Eğer insan her taraftan Allah'ın isimleriyle kaim ve varlıktaysa bu durumda insanda Allah'ın tecellisinden başka bir şey yoktur ve kendini aradan çektiğinde geriye yalnızca ona tecelli eden rabbinin nûru kalır. İşte, insan o zaman *men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu:*[1] *"Kendini (nefsini) tanıyan, rabbini tanır"* hadisinin hikmetine nail olur, hakikatine arif olur.

[1] El-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262

"(Resulüm!) Sen (hiçbir şeyi Allah'a şirk koşmadan ve hakka yönelmiş) hanîf olarak yüzünü dine çevir. O ki Allah'ın fıtratı (El Esmâu'l Husnâ'sı)dır ve (Allah) insanları bu (fıtrat)a göre yaratmıştır."[2]

İnsan, Allah'ın fıtratında yaratıldığı için bütün kâinat içinde eşref-i mahlukattır, zübde-i kainattır. Hâl böyleyken insan yalnızca zahiri tarafına; yani malına, mevkisine bakıp fani âlemin metaına göre kendine kıymet, değer verirse elbisesine, çamuruna bakmış ve Allah katındaki kıymetini, değerini anlamamış olur. Oysaki Allah hadis-i kutside *"dünyayı yarattım, insanı taşısın diye. İnsanı yarattım, beni taşısın diye"*[3] buyurmuştur.

İnsan bu dünya misafirhanesine fıtratındaki El Esmâu'l Husnâ'yı açığa çıkarmak ve Allah'a ayna, halife olmak için gelmiştir. Bu âlemdeki her şey; insan, rabbinin güzelliğine şahid olsun, rabbinin kendisini ne kadar sevdiğini, ciddiye aldığını bilsin, ve rabbinin ilahlığına şehadet edip "eşhedu en lâ ilahe illallah: Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur" desin diye insan için bir imkândır, vesiledir; yani insan içindir. Asıl kıymetli olan, değerli olan ise insanın kendisidir. O kadar kıymetli ki Allah onun için özel olarak vahyini indirmiş ve onunla konuşmuştur.

Bu yüzden Allah, hidâyet kaynağı Kur'ân-ı Kerim'de insanı en güzel şekilde anlatmış, tanıtmış ve ona "sen benim irade edip dilediğim, kendi rûhumdan nefhedip yarattığım,[4] melekleri secde

[2] Rûm /30
[3] Risâle-i Gavsiye
[4] Secde /9

ettirip[5] yeryüzünde halife kıldığım âbdimsin.[6] Yerde, gökte, ikisi arasında her ne varsa hepsini emrine amade kıldığım,[7] bana âbd olasın, âşık olasın, beni sevesin, aşkı, âşıklığı yaşayasın diye yarattığımsın.[8] Sen, benden başka hiçbir varlığı olmayan, zatımla, sıfatlarımla, güzelliğimle tecelli ettiğim kulumsun" buyurmuştur. İşte, insan, Allah katında böyle şerefli bir kimliğe sahiptir.

Hâl böyleyken kendimizi, rabbimizi tanımak gibi bir derdimiz, çabamız, gayretimiz olmazsa manevi olarak ölür, kendimize yazık eder, rabbimizin bize verdiği ebedi hayatı kazanma imkânımızı heba etmiş oluruz. Bu duruma düşmemek için biz de "Ben Kimim" sohbetlerini yaptık ki kardeşlerimiz rableri katındaki şereflerini görsün ve dünyanın çamuruna takılıp kendini zahirden ibaret bir varlık zannetmesin, rabbine secde edenin kim olduğunu bilsin.

"Ben Kimim" sohbetleri sadece dervişler ya da bu zamandaki kardeşlerimiz için değil kıyamete kadar gelecek olan bütün kardeşlerimiz için özel olarak yapıldı ki bizden sonra gelecek olanlar da Allah'ın ipi Kur'ân'a sımsıkı sarılırken aynı zamanda âyetleri okuyanın kim olduğunu, rabbiyle arasındaki bağının, ilişkinin ne olduğunu bilsin ve kendini rabbinin uzağında, sanki yaratılmak dışında rabbiyle bir alakası olmayan, yabancı biriymiş gibi zannetmesin. Yoksa Kur'ân'ı okurken Allah bin dört yüz yıl önce insanlara bir kitap indirmiş de onda peygamberlerden, geçmiş kavimlerden haber veriyormuş gibi okur ki o zaman da

[5] A'râf /11
[6] Bakara /30
[7] Câsiye /13
[8] Zâriyât /56

rabbinin kendisine ne demek istediğini, âyetlerdeki hikmetini, muradını anlayamaz. Böylelikle Kur'ân'ın marifetullah nûrundan istifade edemez.

Kardeşlerimiz "Ben Kimim" sohbetlerini gönüllerini açarak, tefekkür ederek okuduklarında, dinlediklerinde derviş olsun ya da olmasın her bir bölümde kendilerini nasıl tanıyacaklarının yolunu anlayacak ve hayatı yaşarken rabbinin huzurunda bir halifenin nasıl durması gerektiğini kendi gönülleri genişliğinde öğrenecekler, her bir bölümde kendilerine, rablerine olan marifetleri biraz daha artacak ve yaşadıkları her olayı rablerinden bir imtihan olarak bilecekler, bunun sonucunda varlık üzerinden sadece rabbiyle muhatap olan, alışverişini Allah ile yapan ve dünyadan ahirete değil ahiretten dünyaya bakan bir kul hâline gelecekler inşallah.

1.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Daha önce yaptığımız bütün sohbetlerimizde hep beraber rabbimizi, kendimizi, hayatı parça parça anlamaya çalışmıştık. O zaman sohbetleri okuduysak veya dinlediysek hem rabbimiz hem de kendimiz hakkında biraz bilgimiz vardır, demektir. Şimdi ise hep birlikte "Ben Kimim" sohbetlerine başlayacağız ve şu ana kadar parça parça anladıklarımızı; yani rabbimizi, kendimizi ve Allah'ın bu hayattaki muradının ne olduğunu artık bir bütün olarak anlamaya çalışacağız inşallah.

İsterseniz, öncelikle neden "Ben Kimim" sohbetlerine başlama gereği duyduğumuzu ve kim olduğumuzu bilmemizin neden bu kadar önemli olduğunu biraz izah edeyim. Daha sonra zaten sohbet ilerledikçe rabbimizin bizi bize nasıl tanıttığını ve "ben kimim" sorusuna bizim için nasıl cevap verdiğini âyetlerle, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ve peygamberlerin hayatlarından örneklerle anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah'a göre insanın kim olduğu bütün insanlığın cevaplandırması gereken bir sorudur, dolayısıyla insan için bu hayattaki en önemli şey; kim olduğunu bilmesidir. Herkes buluğa erip aklı baliğ olunca "ben kimim, nereden geldim, dünyaya neden geldim, burada ne yapmam, nasıl yapmam lazım" sorularını sorar ve bunları anlamaya çalışır; fakat Allah'tan başka hiç kimse bu sorulara doğru cevap veremez. Her ne kadar insan onlara kendisi cevap bulmaya veya birileri kendisine cevap vermeye çalışsa da aldığı hiçbir cevap ona kendisini tanıtamaz. Sadece kim olduğuna

dair ona yarım yamalak, parça parça, eksik ya da yanlış bilgi verir ki bu bilgileri birleştirdiğinde bile hiçbir sonuca varamaz.

İnsana kim olduğunun cevabını verebilecek olan bir tek Allah'tır; çünkü onu yaratan Allah'tır, dolayısıyla insan "ben kimim, nereden geldim, dünyaya neden geldim, burada ne yapmam, nasıl yapmam lazım" sorularının cevabını Allah'tan almayana kadar asla gerçek cevabı bulmuş olmaz. Bu durumda kendimizi tanımayı istiyorsak kendimizi mutlaka rabbimizin tanıttığı gibi tanımamız gerekir ki hem "ben kimim" sorusuna hem de varlıkla ilgili diğer sorularımıza doğru cevap vermiş olabilelim.

Peki, rabbimiz bizi nasıl tanıtmıştır, başka bir ifadeyle rabbimize "ya rabbi! Ben kimim" diye sorsak Allah'tan alacağımız cevap nedir?

"Sen irade edip dilediğim, kendi rûhumdan nefhedip yarattığım,[1] melekleri secde ettirip[2] yeryüzünde halife kıldığım âbdimsin.[3] Yerde, gökte, ikisi arasında her ne varsa hepsini emrine amade kıldığım,[4] bana âbd olasın, âşık olasın, beni sevesin, aşkı, âşıklığı yaşayasın diye yarattığımsın.[5] Sen, benden başka hiçbir varlığı olmayan, zatımla, sıfatlarımla, güzelliğimle tecelli ettiğim kulumsun, âbdimsin."[6] İşte, "ben kimim" sorusunu Allah'ın vahyine sorduğumuzda Allah'tan alacağımız cevap budur.

Tabi, "ben kimim" sorusunun cevabını sadece bilgi olarak bilmemiz yetmez. Sohbetleri okurken ya da dinlerken aynı zamanda rabbimizin istediği gibi bir insan olmaya çalışmamız lazım. Bu vesileyle bilmek, bulmak, olmak üzerimizde gerçekleşir, biz de böylelikle kendimizi bulanlardan oluruz inşallah.

[1] Secde /9
[2] A'râf /11
[3] Bakara /30
[4] Câsiye /13
[5] Zâriyât /56
[6] Rûm /30

Dediğim gibi; Allah'a göre insanın kim olduğu bütün insanlığın cevaplandırması gereken bir sorudur. Bu nedenle "Ben Kimim" sohbetlerini sadece şu anda bizi dinleyen kardeşlerimiz için yapmıyoruz. Hem dünyanın başka yerlerinde yaşayan insanlar hem de bizden sonra gelecek bütün insanlar için yapmaya çalışıyoruz. Öyle ki onlar da Allah'a göre kim olduklarını, hakikatlerini bilsin, anlasınlar; çünkü insanın kim olduğunu bilmesi kıyamete kadar herkes için olmazsa olmaz olandır.

"Ben kimim" sorusuna cevap verirken aynı zamanda "ben kim değilim" sorusuna da cevap vermeliyiz. Bunun için de kendimize "ben" derken zahiri olarak gördüğümüz beden olmadığımızı; yani çamur olmadığımızı, zahiri tarafımızın sadece evimiz olduğunu ve bizim de o evin içindeki Allah'ın nefhettiği rûh olduğumuzu anlamamız gerekir.

Peki, zahiri tarafımıza "ben" demekten nasıl kurtulabiliriz?

"Lâ ilahe" demeden "illallah" diyemeyiz. Önce "ilah yoktur" diyeceğiz ki ardından "ilah bir tek Allah'tır" diyebilelim. Nasıl ki "lâ ilahe" demeden "illallah" diyemiyorsak bizim de önce ne olmadığımızı bilmemiz, anlamamız ve kendimizi öyle kabul etmemiz lazım ki onun ardından kim olduğumuzu anlayabilelim.

Öncelikle biz çamurdan bir varlık değiliz. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede buyurur. **"Andolsun ki sizi biz yarattık, sonra size suret verdik, sonra da meleklere, 'Âdem'e (her biri bir Âdem olan insana) secde edin' buyurduk."**[7] Allah bizi yaratmış, tasvir etmiş, suretlendirmiş, şekillendirip hazır hâle getirmiş sonra da meleklere **"onu düzenleyip (ona bir şekil verdikten sonra) ona rûhumdan nefhettiğim (üflediğim) zaman hemen onun için secdeye kapanın"**[8] buyurmuştur. İşte, Allah'ın

[7] A'râf /11
[8] Hicr /29

âyet-i kerimede buyurduğu gibi biz çamurdan varlık değil; Allah'ın o çamura nefhettiği rûhuz.

Madem Allah bizi tanıtırken böyle buyurdu. O zaman bizim de kendimizi tanıyabilmemiz için önce çamur olmadığımızı; yani bu âleme ait olmadığımızı anlamamız şarttır. Bu çamur beden bizim dünyadayken halifeliğimizi yapmamız, kendimizi ve bize tecelli eden rabbimizi tanımamız, kendimizi Allah'ın tecellisinden, güzelliğinden ibaret bir varlık olarak görüp üzerimizdeki güzelliği kemale erdirmemiz içindir. Bu çamur kalıbında, bedende yaşarken rahmet ettikçe rahmetimiz, sevdikçe muhabbetimiz, ikram ettikçe de cömertliğimiz artar. Kısacası Allah'ın isimleriyle muamele ettikçe Allah'ın isimleri üzerimizde bu şekilde tecelli edip kemale erer.

Şimdi de Allah'ın bizi nasıl yarattığını kısaca anlamaya çalışalım inşallah.

Allah, bizi zahiri olarak yaratırken safha safha yaratmıştır. Mesela; Allah, insanın yaratılmasını anlatırken önce insanın bir damla su olduğunu, sonra o bir damla suyun bir kan pıhtısına, kan pıhtısının ete, etin de kemiğe dönüştüğünü, daha sonra kemiğe et giydirdiğini, en son ise ona insan sureti verdiğini anlatır;[9] yani Allah, insana bir anda "ol" dememiş, "ol" derken insanı safha safha yaratmıştır.

Zahiri olarak safha safha yaratıldığımız gibi dünyaya gelirken de safha safha aşamalardan geçtik.

Nasıl?

Hem bir hakikatimiz vardır hem de üzerimizde geldiğimiz âlemlerden giydiğimiz nûrdan elbiseler vardır. Allah bizi dünyaya gönderirken üzerimize önce ceberût âleminden, sonra melekût âleminden en son da ise şu an içinde bulunduğumuz cismani

[9] Mu'minûn /13-14

âlemden elbiseler giydirmiştir. Cismani âlemde giydiğimiz elbise zahiri olan beden elbisemizdir ki bu beden, Allah'ın bize giydirdiği son elbisedir. Dolayısıyla geldiğimiz yere doğru yolculuk yaparken önce beden elbisesini aşarız. Beden elbisesini aşınca ise melekût âlemindeki giydiğimiz elbiseye bürünür; yani melekût âlemine varırız. Bir sonraki âlem ceberût âlemidir. Ceberût âlemine gelince Allah'ın isimlerinin güzelliği üzerimizde tecelli eder ve El Esmâu'l Husnâ'dan ibaret bir varlık oluruz. Bir sonra ki âlem zaten ne anlatılabilir ne de akılla anlaşılabilir.

İnsanın kim olduğunu bilmesi neden bu kadar önemlidir?

İnsan ancak "ben kimim" sorusuna cevap verirse kendine gelebilir. Yoksa bu dünyada kaybolur. Kendini kaybedenlerin de hiçbir şeyi olmaz; çünkü kendini kaybedenler beraberinde rablerini, ebedi hayatlarını, insanlıklarını ve Hz. İnsan olmayı kaybederler. Bu durumda biri kim olduğunu bilmezse her ne öğrenirse öğrensin öğrendiği kendisine gerçek manada bir fayda veremez; çünkü daha kendini; yani bilmesi gereken en önemli konuyu bilmiyordur, dolayısıyla her ne anlarsa anlasın aslında hiçbir şey anlamamış demektir. Öğrendiği şeylerin kendisine vereceği faydalar ise fanidir, geçicidir. Hiçbiri ebedi hayatta kendisine fayda vermez.

Eğer fani bir fayda istemiyor, kendimizi ve hakikatimizi bilmek, tanımak istiyorsak o zaman bizim için olmazsa olmaz olan tek şey; kim olduğumuzu rabbimizden öğrenmek, anlamaktır.

Neden?

Kendimizi bilmemiz, tanımamız, anlamamız büyük bir meseledir de ondan. Şayet kendimizi bilseydik kötü duruma düşmez, faninin peşine takılmaz, kimseye asla zulmedemezdik. Zaten insanlar olarak kim olduğumuzu unutup kendi kendimize zulmettiğimiz için etrafımıza zulüm saçar, sorun olur, sıkıntı oluruz.

Eğer kendimizi rabbimizle beraber tanısaydık, rabbimizin bizi kendi güzelliğinden, El Esmâu'l Husnâ'sından kendi fıtratı üzere yarattığını[10] ve her şeyi bizim emrimize verdiğini[11] bilseydik, tatsaydık, buna iman edip şahid olsaydık hiç kendimizi küçük düşürür müydük! Kimseye zulmeder miydik! Kendimizi geçici, fani bir hayat için kurban eder miydik! Kıymetimizi fani olan şeylerden aldığımızı zanneder miydik!

Az önce rabbimizin, insanı nasıl tanıttığını öğrendik. Eğer kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi bilmezsek kim olduğumuzu anlamış olmayız. Aksine hakiki varlığımıza değil sadece zahiri olarak görünen tarafımıza, beden elbisemize bakmış ve kendimizi bedenden ibaret zannetmiş oluruz ki bu defa kıymetimizi zahiri tarafımızdan aldığımızı zannederiz. Oysaki insan kıymetini, değerini elbisesinden; yani bedeninden, zahiri tarafından almaz.

Peki, insan değerini nereden alır?

Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) de ki: Eğer duanız (istediklerinizi mülkün mâliki ve melikinden istemeniz) olmasa, rabbim size ne diye değer versin"**[12] buyurmuştur. İnsan, değerini yalnızca rabbine olan duasından, davetinden alır.

İnsanın bütün gücü duasıdır ve insan hayatını yaşarken sadece duada bulunur. Her ne kadar işi kendisinin yaptığını zannetse de aslında bütün yaptığı sadece duada bulunmaktır; çünkü duasının sonucunu takdir eden, yaratan, dolayısıyla o işi Allah'tır. Bu yüzden Allah **"(bütün) işlerin âkıbeti Allah'a varır"**[13] buyurmuştur.

Bütün bilgilerin, ilimlerin sonu Allah'a varır. Allah'a varmayan ne bir bilgi ne de bir iş olur ki zaten Allah dilemedikçe,

[10] Rûm /30
[11] Hacc /65
[12] Furkân /77
[13] Lokman /22

takdir etmedikçe hiçbir şey olmaz. Şayet Allah dilimizle, gönlümüzle, fiilimizle yaptığımız duayı kabul ederse istediğimiz olur, kabul etmezse o istediğimiz olmaz; çünkü her konuda son hükmü verecek olan sadece Allah'tır. Bunu böyle bilip bu şekilde iman etmemiz lazım. Aksi hâlde imanımız Allah'ın bizden istediği iman olmaz.

Evet, insan ancak "ben kimim" sorusuna cevap verirse kendine gelir, yoksa bu âlemde kaybolur, dedik. İnsanın kendini tanımaya başlaması için öncelikle kendine karşı bakışı doğru olmalıdır.

Şimdi de insanın kendine karşı bakışının nasıl olması gerektiğini izah edeyim.

Kur'ân'a bir bütün olarak baktığımızda Allah, kullarına "senden bir tane daha yoktur" buyurur. O yüzden insan ilk olarak kendine "senden bir tane daha yoktur" demelidir. Bu bütün insanlar için aynen geçerlidir. İnsanlar zahiri olarak birbirine benzeyebilir. Melekler de birbirlerine benzerler. Bunun yanı sıra her şey birbirine benzeyebilir; ama hiçbir zaman bire bir aynı olmazlar; çünkü ondan başka bir tane daha yoktur.

Mesela; Allah "Allah'ın resulleri arasında fark gözetmeyin"[14] buyurmuştur; ama başka bir âyette "resullerden bazısını bazısına üstün kıldık"[15] demiş ve resullerini birbirinden ayırmıştır; çünkü risalet anlamında farkları olmasa da kul olarak her biri özeldir.

Nasıl ki peygamberler birbirinden farklıysa insanlar da birbirinden farklıdır ve hepsi Allah katında özeldir. Bu yüzden insan kendisinden bir tane daha olmadığını, Allah'ın, kendisini özel olarak yarattığını bilmelidir. Madem öyle biz de kendimize bakıp gönlümüze dönelim ve "benden bir tane daha yoktur. Bu

[14] Nisâ /152, Bakara /285
[15] Bakara /253

âlemde bir ben varım, bir de rabbim var" diyelim. Yalnız bu kısmı iyi anlayalım; çünkü doğru anlamayınca kendimizi yanlış tanımış oluruz, o zaman da "herkes böyle yapıyor, falanca şöyle yapıyor, ben de öyle yapayım" deriz ki bu da sürü mantığı olur.

Oysaki her insanın bir vazifesi, Allah'ın her insan üzerinde özel bir muradı vardır. **Fıtratallâhilletî fataran nâse aleyhâ:**[16] "O ki Allah'ın fıtratı (El Esmâu'l Husnâ'sı)dır ve (Allah) insanları bu (fıtrat)a göre yaratmıştır." Allah'ın fıtratı El Esmâu'l Husnâ'sıdır ve Allah her bir kulunu kendi fıtratı, El Esmâu'l Husnâ'sı üzere kendi güzelliğinden özel olarak yaratmış, terkip etmiştir. Bu nedenle hiçbir insan bir değildir.

Nasıl?

Allah, bir kulunu yaratmadan önce onu diler, takdir eder, hükmünü verir ve sonra ona "ol" buyurur; yani her bir kulu özel olarak yaratır. Misal; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*hepiniz Âdem'densiniz, Âdem de topraktandır*"[17] buyurmuştur. Öyleyse insanların her biri Âdem'dir; ama özel bir Âdem'dir. Eğer insan bu kalabalığın içinde kaybolursa kendini unutur, dolayısıyla kendini bilemez. Kendini bilip kaybolmamak için Allah katında ne kadar özel olduğunu ve kendisinden başka bir tane daha olmadığını bilmelidir.

Hangi insan olursa olsun o kul özel olarak yaratılmıştır ve bir vazifesi vardır. Allah âyet-i kerimelerde **"o, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendi katından (bir lütuf olmak üzere) sizin hizmetinize vermiştir."**[18] **"O; atları, katırları ve eşekleri binmeniz ve (dünya hayatında) bir ziynet olsun diye (yarattı). (Allah, şu anda) Bilemeyeceğiniz daha nice (nakil vasıtası olacak) şeyleri yaratır. Gökten size bir su indiren (yine) odur. Ondan hem siz**

[16] Rûm /30
[17] Veda Hutbesi Bkz. Buhârî, Hac, 132 (1739-1742), Müslim, Hac, 147 (1218)
[18] Câsiye /13

içersiniz hem de hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler. (Allah, bu) Su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve her çeşit meyvelerden bitirir. O; geceyi, gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı sizin hizmetinize vermiştir"[19] buyurur. Yani "her şey senin emrindedir, sen de benim emrimde ol" buyuruyor Allah.

Evet, insan kendi hakikatini ve Allah'ın kendisine verdiği kıymeti bilmeyince, kendini kendi aklıyla ya da başkalarının verdiği akılla tanımaya, anlamaya çalışınca, sadece toprağa, kabuğuna, beden elbisesine, bakıp kendini bedenden ibaret zannedince, gönlüne doğru yolculuk yapmayınca, kısacası aklını Allah'ın emrettiği gibi kullanıp tefekkür etmeyince kendini unutur ve hem kendine hem de başkalarına zulmeder.

Zaten baktığımızda sonuç meydandadır. Tabir-i caizse her kafadan bir ses çıkar, herkes kendini tanıdığını zanneder ve kendini başkalarından üstün görür. İşte, insan kendini Allah ile bilmeyince böyle olur; birbirine karşı kibirlenir. Şu bir günlük dünya hayatında rahat etmek için kendini bir şeylere sahip zanneder, bunun uğrunda hayatını harcar ve onlara sahip olmaya çalışır; ama sonuç olarak insan geldiği yere geri döneceğinin şahididir.

Her şey geldiği yere geri döner. Topraktan olan toprağa döner, Allah'tan gelen de Allah'ın huzuruna gider. Zaten manevi yolculuk demek; insanın geldiği yere dünyadayken manevi olarak geri dönmesi demektir.

İnsan geldiği yere geri döndüğü için yolun sonu aynı zamanda yolun başıdır. Mesela; Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in miraçta yaşadıklarını anlatırken **"sonra (ikisi arasındaki uzaklık) kâbe kavseyn (bir yayın iki ucu kadar) hatta**

[19] Nahl /8, 10-12

daha yakın oldu"[20] buyurur. Yayı biliyorsunuz, elips şeklinde yuvarlak bir yapıdadır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir yayın iki ucu kadar yaklaşınca aynı zamanda geldiği yere geri dönmüş oldu. Hatta bir yayın iki ucundan çok daha yakın oldu. Bu yakınlığı hiç kimse anlayamaz; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu yakınlık için bir yol takip etmişti. Biz de şu an o yolda aşağı kısımdayız ve yolculuğa başlayıp yukarıya doğru çıkmamız gerekir. Dünyaya gelirken zaten yukarıdan aşağıya inmiştik. Bu defa hayatı yaşarken aşağıdan yukarı çıkarız.

Geldiğimiz yere geri dönme yolculuğu kendini bilecek olanların yolculuğudur; çünkü bilmeden bulunmaz, bulmadan olunmaz. İnsan kendini bilmeden, anlamadan bu yolculuğu yapamaz.

Herkes kendine göre bir şeyler öğrenir, anlamaya çalışır, nihayetinde de anladığı kadarıyla bilir. Mesele; hayatı yaşarken insanın kendini Allah'ın beyan ettiği gibi anlamaya ve kim olduğunu tefekkür etmeye çalışmasıdır.

Kim olduğumuzu sadece bilmemiz yetmez; çünkü bilince ilmimiz bilgi olarak kalır. Kendimizi bildiysek bu defa kendimizi bulmamız sonra mutlaka kendi kendimiz olmamız; yani Allah'ın bize bizi tanıttığı gibi bir âbd, bir kul olmamız lazım. İşte, manevi yolculuğun hepsi Allah'ın istediği gibi bir kul olabilmemiz içindir. Bu yolculukta yürüyebilmemiz için de "ben kimim" sorusuna Allah'ın verdiği cevabı vermemiz şarttır.

Dediğim gibi; insanın asıl varlığı kendisinin manevi tarafıdır. Bedeni ise onun sadece elbisesidir. Herkes kendini kontrol edip gönlüne baksın ve kendine "ben bu âlemde ne öğrendim" diye sorsun. Sorduğunda mutlaka bunun cevabını alır.

[20] Necm /9

Mesela; ben kendime “bu âlemde ne öğrendin” diye sordum ve baktım ki hiçbir şey öğrenmemişim. Öyle ki dışarıdan aldığım tek bir kelime bile olmamıştır. Sadece rabbimizin öğrettiklerini öğrenmişim, onun öğrettiğinden başka bir kelime dahi öğrenmemişim. Hani insan birinden bir kelime öğrenir ya o bile olmamıştır; ama bu her birimiz için geçerlidir; çünkü hepimiz bildiklerimizi dışarıdan öğrendiğimizi zannetsek de hakikatte hepimiz öğrendiğimizi Allah’tan öğreniriz.

Nasıl?

Bize bilmediklerimizi öğreten yalnızca Allah’tır ve sadece Allah’ın âyetleri imanımızı arttırır. Bu yüzden her neyi öğrenmişsek bilelim ki o öğrendiklerimiz mutlaka bir âyetin beyanıdır, tefsiridir. Gönlümüzde de bir tek âyetin tefsiri olan bilgi yer eder, geriye kalanları ise Allah siler. Neden? -Allah’ın âyetinden başka bilgiler bizi kirletir da ondan. O yüzden her neyi işitirsek işitelim, her neyi öğrenirsek öğrenelim Allah onu bizim gönlümüze yazmazsa öğrendiğimiz bilgi gönlümüzden silinir; ama buna karşılık Allah’ın “doğru” demediği bir bilgiyi nefsimize yazdırırsak onu silmemiz çok zor olur ya da şeytan bir vesveseyle onu gönlümüze yazdırırsa onu silmemiz yine çok zor olur.

Nefsimize, gönlümüze yanlış şeyler yazdırmamak için bize düşen; rabbimizin huzurunda durup “ben senin bana öğrettiğinden başka bir şey bilmiyor, senin anlattığından başka bir şey de anlamıyorum ya rabbi” demektir. Yalnız, bunu tek başımıza başaramayız. Bunun için Allah’ın âyetlerini gönlümüze yazacak ve bize Allah’ın öğrettiklerini öğretecek biriyle olmamız gerekir.

Peki, o kimdir?

Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve peygamberlerdir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’den sonra ise kıyamete kadar gelecek olan peygamber vârisi Mürşid-i kâmillerdir. Bir Mürşid-i kâmile tabi olduğumuzda Mürşid-i kâmil, Allah’ın âyetlerini,

vahyini bizim gönlümüze yazınca şeytanın yazdırdığı bilgiler nefsimizden de gönlümüzden de silinir, bunun sonucunda nefsimiz tezkiye olur ve perdelerimizden kurtuluruz. Başka türlü kendi başımıza gönlümüzdeki bu bilgileri silmemiz ya da rabbimizle aramızdaki perdelerden kurtulmamız mümkün değildir.

Evet, nefsimize yanlış şeyler yazdırmamak için hayatı yaşarken karşılaştığımız her şeyi Allah'ın anlattığı şekilde dosdoğru anlamamız lazım. Yoksa yalan yanlış şeyleri gönlümüze yazmış ve onları bir yük olarak taşımış oluruz ki bu da bize sadece ağırlık verir, dolayısıyla Allah'ın "kitap yüklü merkep"[21] buyurduğu insanlardan oluruz.

Kendimizi tanımaya ve kim olduğumuzu anlamaya çalışıyorduk. İnsan, kendini bilmek, anlamak için bir de ilk andaki yaratılışını anlamalıdır. Bütün varlığın yaratılış sebebi; Allah'ın kendi güzelliğini sevmesidir; yani Allah hem kendi güzelliğine şahid olmak hem de varlığı kendi güzelliğine şahid kılmak için güzelliğini tecelli ettirerek bütün varlığı yaratmayı dilemiştir. Bunun da en başında insan gelir.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Varlığın en başında Hakikat-i Muhammediye; övülen, rabbimizin hakikati tecelli etmiştir. Bütün insanların rûhu, hakikati, maneviyatı da ondan tecelli edip yaratılmıştır. Sonra geri kalan her şey onun emrine amade kılınmıştır. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede insan için "her şeyi ona muhassar kıldık"[22] buyurmuştur. Allah kendi güzelliğini sevdiği için güzelliğinden tecelli edip insanı yaratınca insan da Allah'ın güzelliğinden ve aşktan ibaret bir varlık olmuş olur; yani insanın yaratılışı aşktan, Allah'ın sevgisinden ve güzelliğinin tecellisinden ibarettir.

[21] Cuma /5
[22] Câsiye /13

Mesela; bir şeyi seviyorsak o bizim için kıymetli olur. Onu sevmeyince ya da sevmekten vazgeçince ise bizim için kıymetini, değerini kaybeder. Aynı şekilde insan da kıymetini sevmekten, sevilmekten alır. Rabbini sevince, rabbi de onu sevince insan kıymetli olur. Yoksa rabbini sevmese hiçbir kıymeti, değeri olmaz. Rabbini seven bir kul zaten rabbi için sever ve rabbinin sevdiğini sever, dolayısıyla onun için kıymetli olan şeyler yalnızca Allah'ın sevdiği, razı olduğu şeyler olur. Böyle biri faninin peşinden koşmaz, fani şeyleri kendisi için kıymetli görmez.

Peki, rabbini sevenlerin varlığa karşı bakışı nasıldır?

Allah hiçbir şeyi batıl olarak yaratmamış,[23] her şeyi hak ile yaratmıştır.[24] Her şeyde tecelli eden tek şey Allah'ın isimlerinin güzelliğidir. Diğer bir tabirle varlığın her birinde tecelli eden Allah'ın güzelliği; bütün varlığın rûhudur, canıdır ve hepsi bu rûhla rabbini hamd ile tesbih eder. İşte, rabbini sevenler; rabbini tesbih eden, hamd eden her şeyi sever. Varlığa bakarken de her şeyin, rabbini hamd ile tesbih ettiğini bilirler.

Evet, Allah, varlığa güzelliğiyle tecelli etmiştir. İnsana ise zatıyla, sıfatıyla, doksan dokuz ismiyle tecelli etmiştir. İster görelim ister görmeyelim insanın aynasında her anda Allah'ın güzelliği görünür. İnsana bakarken manevi olarak bakıp Allah'ın güzelliğini görmeyenler kendi kendini kör etmiş, perdelemiştir. Bu yüzden yalnızca baş gözleriyle bakıp insanın sadece zahiri tarafını, bedenini, bedene ait arzularını, isteklerini, dünyaya ait olanı, mevkiyi, makamı görürler.

İnsanlar birine baktığında her birinin o insanda gördüğü şey farklı olur. Baktığı kişi aynı olsa da herkesin gördüğü farklıdır; çünkü insan birini ne kadar tanırsa ona karşı bakışı o kadar değişir,

[23] Sâd /27
[24] Câsiye /22

farklılaşır. Kısacası insanın birine bakışı nasılsa hükmü de ona göre olur.

Örnek vermek gerekirse; hepiniz burada bize bakıyorsunuz; ama hiçbirinizin bizde gördüğü aynı değildir; çünkü herkesin bize bakışı farklıdır, bakarken de kendi bakışıyla bakar. Misal; biriniz bizi beş senedir tanırken, diğeriniz on senedir tanır, öbürünüz yirmi senedir tanır. Hâl böyleyken hepinizin bakışı nasıl bir olsun, elbette ki farklı farklı ve kendine özel olacak. Aynı şekilde bizi anlatacak olsanız her biriniz kendinize göre anlatırsınız. Hiç tanımayan biri ise hakkımızda hiçbir şey anlatamaz. Sadece kendine göre şu anda gördüklerini söyler ve beş ya da on dakikalık bir tanımayla bizi anlatmaya, izah etmeye çalışır; ama ister yirmi yıldır bizi tanıyan olsun isterse de on dakika önce gören olsun hiçbiri gerçek manada bizi anlatamaz; çünkü insanı gerçek manada anlatabilecek olan yalnızca Allah'tır.

İnsanı en iyi onu yoktan yaratan, irade edip, tecelli ederek yaratan, evvelini, ahirini, zahirini, batınını bilen, El Alîm olan Allah anlatır; çünkü kulunu en iyi o bilir. Ondan başka kimse insanı gerçek manada bilemez. Hatta insanın kendisi bile kendini Allah'ın bildiği şekilde bilemez. Belki deryadan bir damla misali kendini anlamış olabilir; ama yine gerçek manada anlayamaz. Kendini anlayabilmesi için mutlaka zatıyla, sıfatıyla tecelli eden rabbine şahid olması gerekir. Böyle olunca bile yine kendini ancak Allah'ın bildirdiği kadarıyla bilebilir.

İsterseniz, şimdi de insanın kim olduğunu ve kendini Allah'ın isimleriyle nasıl anlaması gerektiğini kısaca izah edeyim.

Öncelikle insan kendini nasıl anlamalıdır?

İnsan "ben kimim" dediğinde kendini -bizim de zikir olarak dersimizde bulunan- "evvel odur, âhir odur, zâhir odur, bâtın odur, alîm odur" âyetinde Allah'ın buyurduğu gibi, Allah'ın isimleriyle beraber anlamaya çalışmalıdır.

Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtınu ve huve bi kulli şey'in alîm:[25] "O, evveldir, âhirdir (başlangıcı ve sonu olmayandır), zâhirdir, bâtındır (zatıyla ve sıfatlarıyla sürekli zuhur edip tecelli eden; fakat zuhurunun şiddetinden dolayı gizli olandır). Ve o, her şeyi (en ince ayrıntısına kadar bilen) alîmdir." Âyet böyle geldiği için bu isimlerin hepsini beraber anlamak gerekir.

Evvelimiz Allah'tır. Hepimiz ondan geldik. Âhirimiz Allah'tır. Sonunda huzuruna gideceğimiz, kendisine varacağımız yine Allah'tır. Zâhir olan Allah'tır. Tecelli edip zahiri olarak bizi yaratan odur. Zahirimiz Allah'ın isimlerinin tecellisinden ibarettir. Bâtın olan Allah'tır. Görmediğimiz tarafımızda hayra, güzelliğe dair tecelli eden her şey ona aittir. Alîm olan odur. Bizi bilen sadece Allah'tır. Onun bize bildirdiği kadarıyla bütün bildiklerimiz ona aittir. Biz onun bizi bildirmesiyle kendimizi biliriz; yani Allah bizi bize ne kadar bildirmişse kendimizi o kadar biliriz; çünkü alîm olan Allah'tır. Biz bilmek için ne kadar çaba, gayret sarf edip duamızı yaparsak, Allah da ne kadar bilmemizi dilerse bize o kadar öğretir, biz de sonuç itibariyle o kadarını bilebiliriz.

Evvelimiz, âhirimiz, zâhirimiz, bâtınımız, alîmimiz oysa o zaman biz neredeyiz! Eğer kendimizi dünyaya gelip bir şeyleri kazanmaya çalışan, zahiri bir hayat yaşayan, arzuları, istekleri, korkuları, endişeleri, sevdikleri ve sevdiklerini kaybetme korkusu olan bir varlık olarak anladıysak görünen tarafa aldanmış, zahiri tarafımızı asıl varlığımız zannetmiş, Allah'tan olan manevi tarafımızı ise zahiri olana feda etmiş, kurban etmişiz demektir. Aynı şekilde elbiseye takılmış, Allah'tan olan manevi tarafımızı tercih edememiş, dolayısıyla kendimize gelememişiz, demektir.

Unutmamamız lazım ki her ne sebepten olursa olsun bir insana bakarken onun zahiri tarafına; yani malına, mevkisine göre

[25] Hadîd /3

kıymet, değer veriyorsak onun elbisesine kıymet vermiş oluruz. Oysaki insana verilen her şey insan onlarla manevi yolculuğunu yapsın, Allah'a yeryüzünde halife olsun, Allah'ın güzelliği üzerinde kemale ersin diye bir imtihan olarak verilmiştir; çünkü insanın dünyaya gönderilme sebebi Allah'a yeryüzünde halife olmasıdır. Hâl böyleyken insan dünyaya, çamura takılırsa Allah'ın kendisine verdiği kıymeti anlamamış olur.

Bir insan düşünün ki onun sadece elbisesine kıymet, değer veriliyor. Elbisesi; yani malı, mevkisi yoksa kıymet, değer verilmiyor! Şimdi bu bakış rabbani, ilahi bir bakış olabilir mi? - Elbette ki olmaz. Bu bakış körün bakışı bile değildir.

Aklını kullanan herkes bilir ve anlar ki kendisini yaratanın mutlaka kendisi üzerinde bir muradı vardır. O zaman herkes Allah'ın kendisi üzerindeki muradını mutlaka öğrenmeye, anlamaya çalışmalıdır. Yoksa kendini hiçbir zaman tanımış, kim olduğunu öğrenmiş olmaz, dolayısıyla insana bakarken de onun zahirine, elbisesine bakar.

İnsan, Allah'ın kendisi üzerindeki muradını kimden öğrenebilir?

Tabi ki rabbinden öğrenebilir. Bunun için yapması gereken ilk şey "ben kimim" sorusuna Allah'ın öğrettiği cevabı vermektir. Bu cevabı öğrenebilmek için de rabbine "ya rabbim! Ben kimim" diye sorması ve âyetlere bakması gerekir. Kul, "ya rabbim! Ben kimim" diye sorarsa Allah'tan bunun cevabını mutlaka alır. Zaten alacağı cevabı biraz önce söyledim. Alacağı cevap "sen benim irade edip dilediğim, kendi rûhumdan nefhedip yarattığım, melekleri secde ettirip yeryüzünde halife kıldığım âbdımsın. Yerde, gökte, ikisi arasında her ne varsa hepsini emrine amade kıldığımsın. Bana âbd olasın, âşık olasın, beni sevesin, aşkı, âşıklığı yaşayasın diye yarattığımsın. Sen, benden başka hiçbir varlığı olmayan, zatımla, sıfatımla, güzelliğimle tecelli ettiğim kulumsun,

âbdımsın" cevabıdır. Kul bu cevabı aldıktan sonra durup kendine gelmeli ve "madem öyle ben ne yapıyorum, hayatımı nasıl yaşıyor, ne uğrunda harcıyorum" diye kendine sormalıdır.

"Ben kimim" sorusuna Allah'ın nasıl cevap verdiğini anladık. Peki, Allah'ın insan üzerindeki muradı nedir?

Allah âyet-i kerimede **"rabbaniler (yalnız Allah'a ihlâsla âbd olan kullar) olun"**[26] buyurur. İlâhi, rabbani bir varlık olun. İşte, bu hayattaki her şey ve bütün imtihanlar yalnızca ilahi, rabbani bir varlık, muhsin bir varlık, Allah ile güzel olan bir varlık olabilmemiz içindir; çünkü insan, rabbaniyun oldukça, Allah ile güzel oldukça Allah'a yaklaşabilir. Aksi hâlde rabbaniyun olmadan, Allah ile güzelleşmeden, onun El Esmâu'l Husnâ'sının, isimlerinin güzelliği tecelli etmeden Allah'a yaklaşmak söz konusu değildir.

Evet, Allah'ın insan üzerindeki muradı; insanın rabbaniyun bir âbd, kul olmasıdır. Rabbaniyun bir kul olabilmek için de insanın zahiri taraftan vazgeçip manevi tarafta durması, zahiri tarafı sadece rabbinin güzelliğini kazanmak, ona yakın olmak, dost olmak ve kendi hakikatine ermek için bir binek olarak kullanması gerekir. Eğer insan manevi tarafta durup kendi hakikatine ermek için çalışmaz, Allah'ın kendisine manevi olarak kazansın diye verdiği fani nimetlere takılır ve bütün hayatı zahiri taraftan ibaret zannederse hiçbir zaman hakikatine yaklaşamaz, böyle olunca da kendine zulmetmiş olur.

"Muhakkak ki Allah, insanlara hiçbir şekilde zulmetmez; fakat insanlar kendilerine zulmederler"[27] buyurdu Allah. İnsan kendini karanlıkta bırakınca kendine en büyük zulmü yapmış olur. Allah, kula "sen benim yeryüzündeki halifemsin, sen Hz. İnsansın. Her şeyi senin emrine vermiş, senin için yaratmışım. Sen aşktan,

[26] Âli İmrân /79
[27] Yûnus /44

muhabbetten ibaret bir varlıksın. Sevilmeye, meleklerin secde etmesine layıksın" desin, o da bütün bunlara rağmen zahiri tarafına takılsın ve "hayır, ben çamurdanım, çamuru, fani olanı, rüyayı, hayali, vehmi, zannı istiyorum. Baki olanı, kendi kendimi tercih etmiyorum" desin ve gidip hakikatine karşı kendini karanlıkta, zulümatta bıraksın; yani kendine zulmetsin, zalim olsun! Bu, insana yakışır mı!

İnsan sadece görünenden ibaret değildir. İnsan çift yönlü bir varlıktır. Hem zahiri tarafı hem de manevi tarafı vardır. Zahiri tarafımızı bilmek, anlamak istiyorsak onu da yine rabbimize sormalıyız. "Ya rabbi! Benim zahiri tarafımda neler var, ben hangi hâldeyim" diye sorduğumuzda Allah bu sorumuza mutlaka cevap verir.

Peki, ne buyurur?

"Allah, (size âyetlerini böyle beyan ederek yükünüzü) sizden hafifletmek ister; çünkü insan zayıf yaratılmıştır."[28]

"Muhakkak insan, rabbine karşı gerçekten pek nankördür."[29]

"İnsan hayra dua eder gibi (kendi yararına olduğunu zannederek yalvara yakara) şerre dua eder ve (duasının hemen kabul olmasını ister; çünkü) insan çok acelecidir."[30] İnsan zayıftır, cahildir, hakikati görmemek için direnir, rabbine karşı kibirlenir, mağrur olur ve şerri acele ister. Bunlar insanın zahiri tarafıdır.

Bir de insanın manevi tarafı vardır. Manevi taraf için Allah âyet-i kerimede **kerremnâ benî âdem:**[31] "Biz, Âdemoğullarını mükerrem (ikrama nail) kıldık" buyurmuştur. Allah, insanı mükerrem kılmış, ikrama nail kılmış, şerefli kılmıştır. Her şeyin

[28] Nisâ /28
[29] Âdiyât /6
[30] İsrâ / 11
[31] İsrâ /70

ötesinde ona rûhundan nefhetmiş ve insanda Allah'ın güzelliği tecelli etmiştir. Artık bundan öteye zaten hiçbir söz söylenemez.

Evet, Allah insana zahiri ve manevi taraflarını tek tek açıklayıp "haydi tercih et. Nankörlük yapan, zayıf ve aceleci olan, çamur olan tarafını mı yoksa rabbinden tecelli eden güzelliği, meleklerin secde ettiği, bana yakın, dost olan tarafını mı tercih ediyorsun. Haydi tercihini yap" buyurmuştur.

"Ben kimim" sorusuna cevap verirken manevi tarafı görüp tercihimizi rabbimizin tecellisinden, güzelliğinden yana yaparsak rabbimizin güzelliğini, tecellisini kazanmış, rabbimizle beraber olmuş oluruz. Eğer tercihimizi manevi tarafımızdan yana yapmazsak bu defa zahiri olan, çamurdan olan, nankör olan, kendisine zulmeden, zalim olan, rabbinin güzelliğine, kendi hakikatine karşı mağrur olan, rabbinin tecelli ettiği güzelliklere "bu vasıflar bana aittir" deyip sahip çıkan ve onlarla kibirlenen tarafı kabul etmiş oluruz ki bu da şeytanla, iblisle beraber olmaktır, dolayısıyla kaybetmektir.

Her neyi öğrenirsek öğrenelim onu mutlaka rabbimizden öğrenmeliyiz. Aynı şekilde hem rabbimizi hem de kim olduğumuzu yine rabbimizden öğrenmeliyiz. Sadece kendimizi değil "hayat nedir, bu hayatı nasıl yaşamam gerekir, yaşadığım olayların hikmeti, onları yaşamamda rabbimin muradı nedir" sorularının cevabını da rabbimizden öğrenmeliyiz; çünkü rabbimizden öğrenince hayatı doğru öğrenmiş oluruz, bunun sonucunda karşımıza çıkan imtihanlarda doğru yaparız.

Hayatı, kim olduğumuzu rabbimizden öğrenmek için yapmamız gereken şey; yine Allah'ın bize indirdiği Kur'ân'ı okumaktır. Kur'ân'ı okuduğumuzda Allah bize anlatır. **"(Resulüm!) Biz sana (Kur'ân'ı okuyup) okutacağız ve sen onu unutmayacaksın"**[32] buyurdu Allah. Aynısı hepimiz için geçerlidir.

[32] A'lâ /6

Bu nedenle sohbetimizin başında “insana bilmediklerini öğreten yalnızca Allah’tır ve sadece Allah’ın âyetleri imanımızı arttırır. Her neyi öğrendiysek bilelim ki o öğrendiklerimiz mutlaka bir âyetin beyanıdır, tefsiridir. Gönlümüzde o âyetin tefsiri olan bilgi yer eder, geriye kalanları Allah siler” dedim.

Allah’ın verdiği bilgi dışındaki bütün bilgiler bizi sadece kirletir. Kirlerimizden kurtulmak istiyorsak gönlümüzde yer etmiş, Allah’ın vahyi dışındaki bütün bilgileri unutacağız, unutmamız gerekir. Onları öğrenirken bilgimiz oldu zannediyoruz; ama doğrusu öyle değildir. Her biri bizi kirletmekten başka bir şey yapmamıştır.

Allah’ın verdiği hakiki bilgi; vahiydir ve onu da herkese vermiştir. Herkesin gönlünde Kur’ân mevcuttur, âyetler mevcuttur. Allah “ben sizin rabbiniz değil miyim”[33] buyurduğu zaman “ben senin rabbinim. Ben seni terbiye ettim” deyip her şeyi insana öğretmiştir. Allah, insana öğretmese insan nasıl terbiye olacak! Bu nedenle herkes fıtrat itibariyle Allah’ın vahyini bilir.

Evet, Allah “ben senin rabbinim, seni terbiye ettim” buyuruyor. Buna karşılık vermemiz gereken cevap nedir?

“Evet ya rabbi! Biz şahidiz ki sen bizim rabbimizsin. Bizi kendine, rabliğine şahid kıldın. Bizi sen terbiye ettin, her şeyi bize sen öğrettin; ama bize öğrettiklerinin üstü örtülmüş ya rabbi! Biz de senin emrin üzere gerekeni yapacak, vahyini okuyacak ve öğrettiklerinin üstündeki örtüleri açacağız ya rabbi” cevabıdır. Yalnız, onları açmak için anahtar gerekir. Bu anahtar da Kur’ân-ı Kerîm’dir, Allah’ın vahyidir. Biz de o yüzden devamlı Kur’ân ile anlatıyor, onunla Allah’ın öğrettiklerinin üstünü açmaya çalışıyoruz.

[33] A’râf /172

Belki her bir âyet için bir kapı vardır. Her bir kapı için de bir anahtar gereklidir. Bu kadar durmadan konuşmamızın sebebi bu kapıların açılmasını istememizden dolayıdır. Bütün kapılar açılsın ki âyetler gönlümüze insin, tecelli etsin, Allah onları gönlümüze vahyetsin.

Neden ısrarla sohbetleri dinlerken "gönlümüzü açıp dinleyelim" diyoruz?

Eğer dinlediklerimizin karşılığı bizde bulunmazsa dışarıdan gelen hiçbir bilgiyi alamaz, anlayamayız. O bilgi bize fayda vermediği gibi aynı zamanda bizi diriltmez. İşte, gönlümüzü açarak dinleyelim ki Allah'ın vahyi gönlümüzdeki âyetlerle karşılaşsın ve âyetler gönlümüzde açılsın.

Eğer Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)"**[34] buyurduysa o zaman dirilmemiz gerekir.

Nasıl diriliriz?

Bizim gönlümüzde mevcut olan âyetler Allah'ın âyetleriyle karşı karşıya geldiğinde diriliriz. Bunun sonucunda da canlı Kur'ân oluruz. Eğer Allah'ın âyetlerini dinlemez, gönlümüzde mevcut olan âyetlerle Allah'ın vahyini karşı karşıya getirmezsek; yani rabbimizi dinlemez, âyetleri anlamaya çalışıp okuduğumuz âyetlere cevap vermezsek bu defa da şeytan bize öğretir. Nereye öğretir, gönlümüze mi? -Hâşâ. Şeytanın vereceği vesvese gönüle yaklaşamaz, gönülden öteye gidemez; çünkü gönülde Allah'ın nûru tecelli etmiştir. Orada aşktan, muhabbetten sarhoş olan, semah eden, rabbinin hitabını işitip cemalini müşahade eden, "ben sizin rabbiniz değil miyim" hitabına cevap veren, o cevapla

[34] Enfâl /24

beraber rabbinden başka tarafa dönemeyen ve yalnızca rabbini isteyen biri vardır. O sadece rabbiyle beraberdir. Hâl böyleyken şeytanın vesvesesi ona yaklaşabilir mi!

Peki, şeytan vesveseyi nereye verir?

Vesveseyi nefse verir. İnsan kendi hakikatinden, rabbinden yüz çevirince nefsiyle baş başa kalır, bunun sonucunda şeytanın nefse verdiği vesveseyi kabul eder. Hatta artık öyle bir hâl alır ki Allah'ın âyetlerini anlayamaz, dinleyemez olur. Âyetler ona sanki sıradan kelimelermiş gibi gelir. Onu yaratan rabbi onunla konuşur; ama içerideki kımıldamaz bile.

Dediğim gibi; gönlümüzde Kur'ân âyetleri mevcuttur; ama bizim zannettiğimiz gibi yazıyla değildir. Allah bu âyetleri kudret kalemiyle gönlümüze yazmıştır ve bu âyetler hepimizin gönlünde diridir; ama tabir-i caizse durmuş vaziyettedir. Gönlümüzde yazılı olan âyetler Allah'ın indirdiği âyetlerle karşı karşıya gelince dirilir.

Allah'ın âyetlerini dinlemeden, zikretmeden, her bir âyete cevap vermeden, iman etmeden gönlümüzdeki âyetler dirilmez; diğer bir tabirle biz o âyetlerle dirilemeyiz. Gönlümüzdeki âyetler Allah'ın indirdiği âyetlerle karşı karşıya gelip dirilince artık bir adım atmamız lazım. Bir adım bizden gelirse on adım da Allah'tan gelir; çünkü "sen bir yap, ben on veririm"[35] buyurdu Allah. Biz âyetleri bir sefer dinleyelim, "kabul ediyorum" diyelim, iman edelim, Allah bize en az on ikram eder ve bize aşk verir, muhabbet verir, kendisine yakınlık verir, edep verir, ahlak verir, biz de onunla güzelleşiriz. Tabi, bire on en azıdır. Yoksa Allah'ın yapacağı ikramın haddi, hesabı yoktur.

Allah'ın böyle yapmasında mutlaka bir muradı vardır. Bazılarının söylediği gibi "Allah hepimizi cennete gönderseydi olmaz mıydı?" Ya da "hiç imtihan olmasaydı, sıkıntılar olmasaydı,

[35] En'âm /160

şeytan olmasaydı olmaz mıydı" diye düşünmek doğru değildir. Böyle söyleyenler hayattan, imtihandan, kulluktan hiçbir şey anlamamıştır. Biz Allah'ın vahyini, âyetlerini okuyup anlamaya, onunla amel etmeye çalışınca Allah bize muradını, hikmetini, âyetlerle neden dirilmemiz gerektiğinin sebebini öğretir. Öğretince de "meğerse her şey ne bir eksik ne bir fazlaymış. Her şey yerli yerinde ve olması gerektiği gibiymiş. Bundan bir zerre bile farklı olsaymış, daha güzel olamazmış" deriz. Hakikat da böyledir.

Evet, "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin bizi bize tanıttığı şekilde tanımaya, anlamaya çalışıyorduk.

Akşam yatmadan önce mutlaka kendimize "ben kimim" diye soralım ve bu sorumuza cevap verelim. Ben, kim olduğumuzu kısa ve öz olarak anlayabileceğimiz şekilde âyetleri beyan ederek anlatmaya çalışıyorum. Zaten şimdiye kadar söylediklerimin hepsi bir âyetin beyanıydı; ama kardeşlerimiz bu âyetler üzerinde bol bol tefekkür etmeli ve "ben kimim" sorusunun cevabını gönüllerinde açmalıdır. Kardeşlerimiz Allah'ın izniyle Kur'ân-ı Kerîm'in Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni tefekkür ederek okurlarsa rabbimiz "ben kimim" sorusuna nasıl cevap vereceklerini âyet âyet onlara öğretir.

Dediğim gibi; Allah öğretmezse hiçbir şey bilemeyiz. Gönlümüzde bir bilgi varsa o mutlaka âyetlerin beyanıdır; çünkü gönül sahte olanı, zannı, vesveseyi kabul etmez. Bunları kabul eden nefistir. Dünyaya ait bilgiler Allah'ın âyet-i kerimede **"iki deniz de bir olmaz. Bu tatlıdır, susuzluğu giderir ve içimi kolaydır. Şu da tuzludur, acıdır (ve boğazı yakar). Bununla beraber (siz) hepsinden taze et (balık) yersiniz"**[36] buyurduğu gibi

[36] Fâtır /12

sadece insanın hayatını idame ettirmesi için gereklidir. Gönlün ise dünyayla ilgili bilgilerle alakası yoktur.

Zahiri tarafa ait olan bilgiyle sadece zahiri olarak kazanırız; ama beden binek olduğu için bedenin manevi olarak da kullanılması gerekir.

Nasıl?

Onunla namaz kılınca, ibadet edince, hayır işleyince, cehd edip cihad edince, hayırda yarışınca bedenimizi kullanmış ve ondan manevi olarak istifade etmiş oluruz. Bu nedenle zahiri tarafımız da bizim için gereklidir. Mesele; hayatımızı yaşarken bedenimizi doğru kullanmamızdır.

Zahiri tarafa ait olan bilgiler zahiri tarafımız için bize kazandırırken manevi tarafa ait olan bilgiler de tamamen gönle girer. Gönül; rûh ile beden arasında bir berzahtır. Gönlü ikiye böldüğümüzde yarısı rûha ait olan manevi tarafa, diğer yarısı ise dünyaya bakan zahiri tarafa aittir. İşte, bu iki tarafın arasında berzah vardır ki o da gönüldür.

İnsan bu berzahı aşıp manevi tarafına varınca kendini tanımış, anlamış olur. Yoksa manevi tarafa doğru yolculuk yapmadan kim olduğunu göremez, “ben kimim” sorusuna cevap veremez. Cevap verebilmesi için mutlaka oraya doğru yolculuk yapması gerekir.

İnsanın manevi tarafı Hakikat-i Muhammediye’dir; yani övülen, övgüye layık olan, Allah’ın nefhettiği rûhtur. İnsanın bu berzahı tek başına geçip hakikatine, manevi tarafına, ulaşması mümkün değildir.

Madem öyle hakikatine nasıl kavuşabilir?

Ona bu yolculuğu yaptıracak bir ayna gerekir. Ne demişti Aziz Mahmud Hüdâyî (r.a.) "*ayinedir bu âlem, her şey Hakk ile kaim, mir'at-ı Muhammed'den Hakk görünür daim*."

Mirat ayna demektir. Hakkın tecellisi Hz. İnsana olduğu için ayna Hz. İnsandır. Ayna olarak da en önde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz vardır. Aynı şekilde her bir peygamber kendi kavmi için onlara kim olduklarını tanıtan aynadır.

Peygamberlerden ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra gelen bütün peygamber vârisi Mürşid-i kâmiller de insanlar için onlara kim olduklarını gösteren, tanıtan aynadır. Biri kendini tanımak, kim olduğunu bilmek istiyorsa mutlaka bir Mürşid-i kâmile tabi olmalı ve onunla beraber gönül berzahını aşıp manevi tarafına, hakikatine doğru yolculuk yapmalıdır. İnsan ancak bir Mürşid-i kâmille beraber olunca gönül berzahında zahiri tarafından manevi tarafa doğru yolculuk yapabilir. Yoksa berzahın zahiri tarafında kalır ve hakikatine doğru bir adım bile atamaz.

İnsan, zahiri olarak aynaya bakınca kim olduğunu gördüğü gibi manevi olarak da aynaya, Mürşid-i kâmile bakınca kim olduğunu görür, anlar ve "meğerse hakikatte böyleymişim; ama kirlenmişim, yanlış bakmışım ve kendimi perdelemişim" der.

Tabi, insan manevi aynaya bakarken her şeyi göremez. Sadece ondan tecelli eden nûru, güzelliği görebilir; yani yine kendi hakikatini göremez, yalnızca kendindeki güzelliğe ayna üzerinde şahid olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*mü'min mü'minin aynasıdır*"[37] buyurmuştur. Birbirimize bakarken gördüğümüz güzellikler aslında her birimizde mevcuttur; çünkü başkasında gördüğümüz güzellik zaten Allah'ın isimlerinin güzelliğinin tecellisidir. İşte, aynı güzellik bizde de olduğu için birbirimize

[37] Davud, Edeb, 49

baktığımızda ayna olabiliyor, Allah'ın isimlerinin güzelliğine birbirimiz üzerinde şahid olabiliyoruz.

Nasıl ki mü'minler olarak birbirimize ayna oluyor ve birbirimizin güzelliğine şahid oluyorsak hayatı yaşarken Allah'ın isimlerine de ayna olmamız gerekir; çünkü Allah'ın isimlerinden biri de El Mu'min'dir. Allah, kuluna bakınca kulu üzerinde kendi güzelliğini görmeyi diler. Kul da kendine bakınca rabbinin güzelliğini görür.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Kul, rabbine rabbinin vahyiyle nazar ettiğinde; yani Allah'ın kendisini tanıttığı gibi rabbini tanıdığında göreceği tek şey rabbinin güzelliği olur. Kendisindeki bütün güzellikler Allah'ın isimlerinin güzelliğinden tecelli ettiği için kendine her baktığında rabbinin güzelliğini görür. Allah da ona bakarken onun üzerinde kendi güzelliğini seyreder. Böyle olunca kul, Allah'ın isimlerine ayna olmuş olur. Ayna olmak böyledir.

Bu ayna zahiri aynalara benzemez. Bu ayna, gönül aynasıdır; dolayısıyla mesele gönle bakabilmek, bakıp Allah'ın güzelliğine oradan şahid olabilmektir.

İnsan, Allah'ın güzelliğinden ibaret bir varlıktır. Geriye kalan zahiri tarafı ise elbisesidir ve imtihan sahnesi için ona gerekli olan malzemeyi barındırır. Eli, ayağı, başı, gözü, ağzı, kulağı, hepsi rabbine olan kulluğunu yapabilmesi, rabbinin güzelliğini üzerinde gösterebilmesi ve imtihanları kazanabilmesi için kendisine verilmiş aletler, malzemelerdir. O hâlde insanın bu malzemeleri kullanıp zahiri tarafından kendi gönül âlemine ve Allah'ın kendisine nefhettiği rûha, hakikatine dönmesi gerekir.

Dönerse ne olur? -Dönerse, Allah'ın kendisine nefhettiği rûhun nûru gönlüne tecelli etmeye başlar. Tecelli ettiği için de kul

aşkı, âşıklığı, güzelliği yaşamaya başlar. Zahiri tarafında bulunan karanlık yavaş yavaş aydınlanır ve hakikat tecelli eder.

Unutmamamız lazım ki hakikat bir tek Allah'ın güzelliğidir, yakınlığıdır, dostluğudur, cemalidir. İnsan hakikat kendisinde tecelli etmeye başlayınca kim olduğunu, ne olduğunu anlamaya başlar. O zaman da durur, sadece seyreder.

Hayat baştan sona yoldur, yolculuktur. Her gün biraz daha geldiğimiz yere yaklaşır, dünyadan da uzaklaşırız. Yaşadığımız her günde neyi kazanmışsak üzerimizde o görünür. Kazandığımız şey ya rabbimize dönmek ya da rabbimizden yüz çevirmektir, ya her günümüzde rabbimize yaklaşırız ya da rabbimizden, kendimizden uzaklaşırız. Yaşadığımız her gün bizim için böyledir.

Aslında hiç kimse ne Allah'a yakın ne de Allah'tan uzak olabilir. Yakınlık ve uzaklık tamamen insanın gönlündeki bakışıdır, imanıdır, anlayışıdır; çünkü Allah zaten kuluna şahdamarından daha yakındır.[38] Allah, insana şahdamarından bile daha yakınsa bu durumda insan, Allah'tan uzaklaşabilir mi! **"Doğu da Allah'ındır batı da. Nereye dönerseniz (dönün) Allah'ın vechi (zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) oradadır"**[39] buyurdu Allah. Madem öyle insan nereye giderse gitsin Allah'ın mülkünden çıkabilir mi? -Hâşâ, böyle bir şey mümkün değildir. Hiç kimse Allah'tan uzaklaşamaz. Uzaklık tamamen kulun gönlündeki bakışıyla ilgilidir.

Allah, insana yakındır. İnsan kendini rabbinden uzak tutarak kendi kendini karartır, rabbinden yüz çevirir ve gözünü kapatıp "görmüyorum, anlamıyorum, bilmiyorum" der. Yoksa görmek isteyenlere Allah gösterir. İşitmek isteyenlere Allah işittirir. Bilmek isteyenlere Allah bildirir. Rabbine varmak isteyenleri Allah

[38] Kaf /16
[39] Bakara /115

mutlaka huzura layık hâle getirip huzuruna alır; yani kim neyi isterse Allah ona öyle muamelede bulunur.

İnsanın bütün gücü duasıdır ve duası neyse kazanabileceği de odur. Kim hangi hâldeyse kendisi onu tercih etmiş, kendisi kazanmıştır. Bu yüzden Kıyamet günü Allah "kitabını oku! Bugün hesap sorucu olarak sen kendine yetersin"[40] buyurduğunda, kaybedenler "biz gerçekten (kendine zulmeden) zalim kimselermişiz."[41] Biz kendimizi karanlıkta bıraktık, kendimize zulmettik. Görmek, işitmek, anlamak istemedik, rabbimizi dinlemedik, onu ciddiye almadık, davetine icabet etmedik, derler. Yani hiç kimse Kıyamet günü Allah'ın kendisine layık gördüğünü kabul etmezlik edemez; çünkü her ne kazanmışsa onu kendisinin tercih ettiğini bilir.

Allah, duamıza göre muamelede bulunarak bize "sen istedin, ben de verdim. Sen neyi istediysen sana onu verdim. Sen benden dünyayı istedin, ben de sana senin için takdir ettiğimi verdim, ikram ettim. Sen övülmeyi istedin, ben de seni insanlara övdürdüm. Sen sadece dünyayı istedin, ben de dünya hakkında senin için her ne takdir ettiysem hepsini sana verdim. Neyi kıymetli, değerli bildiysen duan oydu, istediğin oydu, çaban, gayretin onun içindi. Onlar için hayatını harcadığında benden onları istemiş oluyordun, ben de sana istediklerini verdim. Ebedi hayatın için olan manevi nimetlerden sen kendini mahrum ettin. Onlara karşı kör ve sağır davrandın, onları yok saydın, ciddiye almadın, kıymet, değer vermedin. Hâl böyleyken senin için kıymetsiz, değersiz olanı sana neden vereyim" demiş olur.

Bu duruma düşmemek için ne istediğimize, neyi tercih ettiğimize, neyin peşinden koştuğumuza bakmalıyız. İlk olarak isteyeceğimiz, peşinden koşacağımız, uğruna çaba, gayret sarf edeceğimiz şey kendimiziz; yani kim olduğumuzu bilmek ve kendi

[40] İsrâ /14
[41] Enbiyâ /97

hakikatimiz olmaktır. Rabbimizin güzelliği, tecellisi olmak, rabbimize yakın olmak, dost olmak, rabbimizle beraber olmak ve rabbimizin cemalini müşahede etmektir. Allah'ın bize "âbdim, âşığım, kulum" demesidir. Bize "ben senden razı oldum, muradım senin üzerinde gerçekleşti ve bana yeryüzünde halife oldun, güzelliğimi üzerinde gösterdin. Sana bakınca kendi güzelliğime şahid oldum" demesidir.

Hayattaki bütün gayemiz, amacımız buysa her şey tamamdır, bir sorun, sıkıntı yok, demektir; ama gayemiz rabbimizin rızasını, dostluğunu kazanmaktan başka bir şeyse o zaman durup düşünelim ve aklımızı ne kadar kullandığımıza bakalım. Allah devamlı "düşünmez misiniz, akletmez misiniz, Allah'ın âyetlerini tefakkuh etmez misiniz (üzerinde derinlemesine düşünmez misiniz, arkasındaki manaya bakmaz mısınız)"[42] buyuruyor. Biz de rabbimizi, kendimizi, hayatı tanımak için âyetlere bakacağız. Öyle ki gayemiz rabbimizin rızası olsun.

Allah'ın vahyine, kitabına bakıp âyetleri tefekkür ederek okuduğumuz gibi bir de insanı okumalıyız; çünkü insan da Allah'ın kitabıdır, hem de özel kitabıdır.

Aynı şekilde Kıyamet günü Allah'ın "al kitabını oku" buyurduğu gün gelmeden önce kendi kitabımızı okumalıyız.

Nasıl?

Şu anda kitap kendi gönlümüz, maneviyatımız, hâlimiz ve nefsimizdir. Kendimize dönüp bakacağız; beğenmediğimiz yerleri tövbeyle, istiğfarla silecek ve yerine Allah'ın âyetlerini, vahyini yazacağız. Kitabımızın bir yerinde Allah'a itiraz varsa onu silip yerine Allah'a teslimiyeti, vesvese varsa yerine Allah'ın tesbihini, subhân oluşunu, zulüm varsa yerine rabbimizin rahmetini

[42] Bakara /44 Tevbe /81

yazacağız. Bunları yapacağız ki gönlümüzdeki hakikat; yani Allah'ın kitabı tecelli etsin.

Tabi, bunun için öncelikle kendi gönlümüze dönmemiz ve gönül kitabımızı okumaya çalışıp nefsimize, gönlümüze neler yazdığımıza bakmamız lazım. Gördüğümüz yanlışları, eksikleri Allah'ın vahyiyle değiştirince Kur'ân'ın nûrunun gönlümüze tecelli ettiğini görürüz. Kur'ân'ın nûru gönlümüze tecelli ettiği zaman da manevi tarafımızda bulunan gönlümüzdeki Kur'ân tecelli edecek, böylelikle onunla dirilecek ve rabbimizin davetine icabet etmiş olacağız inşallah.

Allah, kuluna öğretmek için vahyetmiştir ve bu vahyin hepsi mucizedir. Mesela; Allah, kulları mucizeliğini görsün, hikmetini anlasın diye **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)"**[43] buyurur.

Allah bu âyette "Allah ve resulü sizi davet ettiğinde davetlerine icabet edin" demek yerine sadece "Allah sizi davet ettiğinde Allah'ın davetine icabet edin" deseydi yeterli olur muydu? -Elbette ki olurdu. Ya da sadece "Allah'ın resulü sizi davet ettiğinde davetine icabet edin" buyursaydı yine yeterli olurdu. Neticede her ikisinde de dirilten Allah'ın vahyidir, Kur'ân'dır.

Madem öyle Allah'ın "Allah ve resulü sizi davet ettiğinde" buyurup resulünü de kendisiyle beraber zikretmesinin hikmeti nedir?

Çünkü Allah "Allah ve resulü" diyerek başka bütün kapıları kapatır ve kullarına doğrudan kapıyı gösterip ne yapacaklarını öğretir. Bu yüzden "Allah ve resulü sizi davet ettiğinde" demek "haberiniz olsun ki Allah'ın resulü sizi Allah'ın vahyiyle davet

[43] Enfâl /24

edecek. Sakın kafanıza göre 'ben de bu işi yaparım. Kendi kendime çalışır, gerekeni yapar, dirilirim, demeyesiniz" manasına gelir. İşte, insan da yalnızca Allah'ın resulü davet ettiğinde onun davetine icabet ederse dirilebilir. Böyle olunca Allah ona "kulum, sen benim davetime icabet ettin" buyurur.

Bir kul, Allah'ın davetine icabet ederse Allah'ın ona nasıl bir muamelede, nasıl bir ikramda bulunacağını anlamaya çalışmak gerekir!

Biz bu âlemde gurbetteyiz. Bize çok yabancı olan çamur bir yerdeyiz. Biraz rabbimize, kendi gönül âlemimize dönünce, kim olduğumuzu anlamaya çalışınca, rabbimizin tecelli edip bizi yaratmasına bakınca çamurdan kurtuluruz. Evet, çamur olan bedenimiz yine mevcut bir şekilde durur, yine onunla beraber olur, onu tadarız; ama artık o beden olmadığımızı bilmiş, anlamış oluruz, dolayısıyla hayatımızı yaşarken ona ait olana taviz vermeyiz. Fani şeyleri gönlümüze koymaz, aksine rabbimize gitmek için onları kurban ederiz. Zaten kurban; bedene, çamura, fani olanlara ait olmadığımızı anlamamız için gereklidir.

Allah neden ısrarla "infak edin, zekât verin, sadaka verin, yardım edin, yedirin, içirin, giydirin" buyuruyor? Allah dileseydi bunların hiçbirine ihtiyacımız olmazdı; ama baktığımızda kullarına devamlı bunları yapmalarını emreder.[44]

Neden?

Çünkü insan yavaş yavaş büyür de ondan. İnsan, Allah'ın isimleriyle güzel yaptıkça; yani rahmet ettikçe, ikram ettikçe, yardım ettikçe, muhabbet duydukça büyür. İnsanın büyüyüp kemale ermesi, kâmil insan olması gerekiyor ya işte kurban da zekât da infak da hepsi insan fani olana ait olmadığını bilsin ve manevi olarak büyüyüp kemale ersin diyedir.

[44] Bakara /261, İbrâhîm /31, Fâtır /29, Bakara /43, Bakara /215, A'râf /156

Mesela; hayvanlar insanlar gibi yavaş yavaş büyümezler. Doğdukları gibi bir saat içinde neredeyse annelerinin hâline erer, hemen yemek yemeye, koşmaya başlarlar. Düşmanlarını da düşmanlarına karşı koymaları gerektiğini de, sürüyle beraber dolaşmayı da, tehlike karşısında ne yapmaları gerektiğini de bir saat içinde öğrenir, bilir ve hayatta kalmak için hazır hâle gelirler. Manevi olarak ise zaten kendi maneviyatlarına göre birden büyürler; ama insan öyle değildir. Doğduğu anda hiçbir şey bilmez, hatta anne, babası olmasa ölür. Ne anasını, ne babasını, ne yemek yemeyi, ne içmeyi bilir. Kısacası diğer varlıklar gibi hemen büyümez, yavaş yavaş büyür.

İnsan zahiri olarak yavaş yavaş büyüdüğü gibi manevi olarak da yavaş yavaş büyümelidir; çünkü Allah'ın tecellisi bir anda insan üzerinde açılmaz. Bu tecelliyi insanın hayatı yaşarken rahmet ederek, ikram ederek, affederek yavaş yavaş açması gerekir. Bu yüzden insan hemen bir anda "ben büyüyeyim" dememeli, yavaş yavaş büyümeyi kabul etmelidir.

Bütün imtihanlar insan büyüsün, kemale ersin, kâmil insan olsun ve Allah'ın güzelliği üzerinde tecelli etsin diye vardır. Bu durumda insan ne kadar imtihan yaşar ve bu imtihanlara Allah'ın isimleriyle ne kadar karşılık verirse o kadar kâmil olur. En büyük musibetler, imtihanlar, sıkıntılar en büyük olmaya layık oldukları için peygamberlere gelmiştir. "(Hiç) Yaratan (yarattığını) bilmez mi"[45] buyurdu Allah. Allah ezeli ilmine göre kimin ne olduğunu, imtihanlara nasıl karşılık vereceğini, ne kadar kâmil olacağını bilir, dolayısıyla kim nasıl kazanacaksa ona öyle muamelede bulunur.

Evet, kim olduğumuzu Allah'a göre öğrenmek ve kendimizi Allah'ın bizi tanıttığı gibi tanımak için hep beraber "Ben Kimim" sohbetlerine bir giriş yaptık. İnşallah sohbet ilerledikçe kim

[45] Mulk /14

olduğumuzu Allah'ın vahyine göre iyice anlar ve hakikatimize doğru yolculuk yaparız.

İnsanın kim olduğunu bütünüyle anlatmak zaten mümkün değildir. Böyle bir düşünce deryayı tasa sığdırmak gibi olur ki bu da doğru olmaz. Bu sebeple "Ben Kimim" sohbetlerini Allah'ın vahyine göre kim olduğumuzu özetle bilelim diye yapmaya çalışacağız.

Söyledim; anlattıklarım sadece bizi şu anda dinleyen kardeşlerimize değil, kıyamete kadar gelecek olan herkesedir. "Ben kendimi rabbimin beni bana tanıttığı gibi tanımak istiyorum" diyenler inşallah "Ben Kimim" sohbetlerini dinledikçe, okudukça Allah'ın kendilerini nasıl tanıttığını anlayacaklar.

İnşallah "Ben Kimim" sohbetleri onlara hakikatlerinin marifeti, Allah'a olan marifetullahları olur. Hayata dair marifetleri; yani hayatı anlamaları, tanımaları ve Allah'a yeryüzünde halife olmaları için ne yapmaları gerektiğini anlamak olur. Hayatları boyunca onlar için nûr olur, doğru bir bakış açısı olur. Rableriyle, ferasetle, basiretle, Allah'ın nûruyla, vahyiyle bakma imkânı olur.

Allah bizi davetine icabet edenlerden eylesin inşallah. Allah bizi kendini bilmek, tanımak, bulmak, Allah'ın kendisine nefhettiği hakikat olmak için çaba, gayret sarf etmeye çalışanlardan eylesin. Allah bizi sırat-el mustakimdekilerle beraber yürüyüp rabbine varanlardan, kendi hakikatine, sırrına erenlerden eylesin. Allah bizi dünyada, ahirette, huzurunda mahcup eylemesin. Allah bizi kendini kaybedenlerden, fani şeylerin içinde fanilerle beraber kaybolanlardan eylemesin. Allah bizi hakikati bulanlardan, insanlara gösterenlerden, bulunduğu yere hakkı, hakikati saçan ve davet edenlerden eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

2.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusunun cevabını anlamaya ve Allah'ın bizi nasıl tanıttığını âyetlerle beraber öğrenmeye çalışıyorduk. Geçen sohbetimizde giriş olsun diye kendimizi neden tanımamız gerektiğini ve nasıl tanıyacağımızı kısaca anlamaya çalışmıştık. Bu sohbetimizde yine kendimizi tanımaya devam edeceğiz inşallah.

Dört türlü marifet vardır. Birincisi marifetullahtır; yani rabbimize karşı marifet sahibi olup rabbimizi bilmek, tanımaktır. İkincisi marifet-i nefstir. Marifet-i nefs, insanın kendi nefsini, hakikatini bilmesi, tanımasıdır. Rabbimizi ve kendimizi tanıyınca Allah'ın üzerimizdeki muradını da anlamış oluruz.

Üçüncüsü marifet-i insandır. Bu da insanı bilmek, tanımak ve insan hakkında marifete sahip olmak demektir. Bir de marifet'ul şey vardır. Marifet'ul şey de var olan şeyleri tanımak; yani eşyanın hakikatini bilmek, anlamaktır.

İnsan bilmeden, anlamadan ne kendi hakikatini tadabilir, ne kendini bulabilir ne de kendi kendisi olabilir. Öncelikle Allah, insanı nasıl tanıtmış ve nereye koymuşsa insanın da o yerde durması lazım ki kendine zulmedenlerden, haksızlık edenlerden olmasın. Bunun için de insanın mutlaka rabbini tanıması gerekir; çünkü insan, rabbini tanımadan kendini tanıyamaz.

İnsanın, rabbini tanımaya çalışması insanın yaratılma sebebidir ve olmazsa olmazıdır. O yüzden şimdiye kadar El Esmâu'l Husnâ ve El Efâlu'l Husna sohbetleriyle rabbimizi

tanımaya çalıştık, çalışmaya da devam ediyoruz inşallah.

Allah, Kur'ân'ı indirerek hem kendini hem de bizi bize tanıtmıştır. Bununla beraber üzerimizdeki muradını da hiçbir şeyi eksik bırakmaksızın en ince ayrıntısına kadar anlatmıştır. Bize düşen; rabbimizin vahyini, Kur'ân'ı okuyarak rabbimizi, kendimizi tanımaya çalışmaktır. Rabbimizi tanıyınca üzerimizdeki muradını anlayabiliriz. Tabi, bunun için önce bakışımızın doğru olması gerekir. Bakışımız doğru olursa kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımamız da mümkün olur.

Hepimiz biliyoruz ki kendini bilmeyen rabbini bilemez. *Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu:*[1] *"Kendini (nefsini) tanıyan, rabbini tanır"* buyurdu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz. İnsan kendini tanımadan rabbini tanıyamaz; ama rabbini de kendi üzerinden tanımalıdır. Kendi üzerinden tanımadan rabbini tanıması mümkün değildir. Aksi hâlde rabbini tanıması sadece bir hayalden, kuru bir bilgiden ibaret olur. Tatmayıncaya kadar onu bulmuş olamaz. Bulması için mutlaka tatması gerekir; çünkü insan ancak tadınca bulabilir, tadınca olabilir.

Allah, insanı kendi fıtratında yaratmışsa o zaman kul, rabbini El Esmâu'l Husnâ'sından tanıdığı; yani marifetullaha erdiği kadarıyla kendini tanıyabilir.

Evet, bu âleme rabbimizi, kendimizi tanımaya, bilmeye, bulmaya, tatmaya ve bunun sonucunda kendi kendimiz olmaya gelmişiz. Bütün yolculuğumuz; rabbimize şahid olup onun El Esmâu'l Husnâ'sına, güzelliğine şehadet etmek, ona yeryüzünde halife olup ayna olmak, onun yaptığı gibi yapmaya çalışıp fıtratımızda mevcut olan Allah'ın güzelliğinin üzerimizde tecelli etmesini kazanmak içindir.

[1] El-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262

Eğer rabbimizi, kendimizi tanımadıysak, rabbimizin güzelliği üzerimizde tecelli etmediyse, ona halifeliğimizi yapmadıysak hiçbir şeyimiz yok, demektir; çünkü bunun dışında kalanların hepsi hayaldir, vehimdir ve zandan ibarettir.

Kendimizi tanıyabilmemizin yollarından biri de kendimize ve hayata rabbimizle bakmaktır. Rabbimizle bakacağız; yani kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi kabul edeceğiz ki rabbimizin bizi koyduğu yerde durabilelim ve bize verdiği şerefi taşıyabilelim. Bunun sonucunda rabbimizin muradı üzerimizde gerçekleşsin.

Geçen sohbetimizde söylediğim gibi; hayatımızı yaşarken unutmamamız gereken şey; bizden bir tane daha olmadığıdır. Her birimiz kendimize dönüp "benden bir tane daha yoktur" diyelim ve Allah katında ne kadar özel bir kul olduğumuzu bilelim. Böyle yapınca Allah'ın bize ne kadar kıymet, değer, şeref verdiğini anlamış oluruz.

Allah'ın her bir kulunu yaratması ve ona olan terkibi özeldir. Bu yüzden her kul, Allah katında özel bir kıymete sahiptir. Mesela; aynı anne, babadan on tane çocuk doğduğu hâlde çocukların hepsi birbirinden ayrıdır, farklıdır. Ya da bütün insanlar zahiri olarak Hz. Âdem (a.s.)'dan olduğu hâlde her biri ayrı ayrı, farklı farklıdır.

Aynı durum iman için de geçerlidir. Herkes bizim iman ettiğimiz gibi iman ediyor zannederiz; ama durum asla öyle değildir veya "ben rabbimi biliyorum" der ve herkesin rabbimizi bizim bildiğimiz şekilde bildiğini zannederiz. Oysaki bu da doğru değildir; çünkü herkesin imanı da rabbine olan marifeti de kendine özeldir.

Neden?

Bütün insanlar özeldir de ondan. Bir kuldan başka bir tane daha yoktur, bu sebeple herkesin fıtratı, bakışı, imanı, Allah'ın

kendisinden istediği kulluğu özeldir. O hâlde hiç kimseye değil sadece rabbine bakman, başkaları gibi değil, yalnızca Allah'ın senden istediği gibi bir kul olmaya ve Allah'ın senin üzerindeki muradına bakıp rabbinin bu muradını yerine getirmeye çalışman lazım. Kimin ne yaptığı, nasıl yaptığı seni ilgilendirmez. Allah'ın senden istediği kulluk ile başkalarından istediği kulluk aynı değildir. Senin bu hayattaki vazifen farklı, başkalarının vazifesi farklıdır.

Misal; bulunduğun devirde olmasaydın o zamanda bir eksiklik meydana gelirdi. Sonuçta herkesin hayattaki vazifesini bilen Allah'tır. Senin de bu hayatta bütün varlık içinde bir vazifen ve Allah'ın sana bir nazarı vardır. Yetmez, imanına, ihlasına, ameline, marifetine, rabbine yönelişine göre Allah'ın senin üzerinde bir muradı, bir tecellisi vardır ve bu tecellisi de sadece sana özeldir, sana aittir.

Senin de hayatı yaşarken kendini Hz. Âdem (a.s.) gibi görmen ve "bu âlemde bir ben varım, bir de rabbim var. Diğer her şey benim için bir imtihandır. Ben, beni yaratan rabbimin huzurundayım. Rabbim beni kendine, kendini bilmeye, tanımaya, anlamaya, sevmeye, iman etmeye, âbd olmaya, kendisini ciddiye almaya, takvâ sahibi olmaya, güzel olmaya, kendisinden güzelliğini almaya, ona halife olmaya, ayna olmaya, güzelliğini üzerimde göstermeye davet ediyor" demen lazım. Öyle ki bütün varlık içinde özel bir vazifen olduğunu ve Allah katında ne kadar özel olduğunu anlayabilesin.

İnsan kim olduğunu bilirse Allah onun gönlüne tecelli eder, böylelikle onun gönlü cennete döner. Kul da böylelikle hidâyete erer, rabbine yakın olur, yeryüzünde ona halife olur, dost olur, sevgili olur. Âlem onunla rahmete, muhabbete gark olur, cennet olur. Herkes kendi vazifesini, ne yapması gerektiğini, kim olduğunu bildiği için birbirine ikram eder. Üç kuruşa tenezzül etmez. Küçük, basit şeylere, fani olanlara köle olmaz, kul olmaz,

onları rab edinmez. Fani olan şeylere köle olmak insana yakışır mı! İnsan kendini tanısa bunun kendisine yakışmadığını bilir, anlar, hayatı buna göre yaşar, varlığa bakınca da onun zahiri tarafına değil, manevi tarafına bakar.

Varlık, sadece zahiri taraftan ibaret değildir. Allah her neyi yaratmışsa ve bu âlemde her ne görünüyorsa hepsi Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sının tecellisinden ibarettir. Varlık gibi görünen şeyler de aslında zamanın sıkıştırılmış hâlidir.

Nasıl?

Allah zamanı yaratmıştır ve zaman, Allah'ın tecellisidir. Allah yaratmayı dileyince tecelli edip zamanı yaratmış ve zamanı farklı bir terkiple sıkıştırmıştır. Bu yüzden varlık görünür olmuş ve bizim görebileceğimiz seviyeye gelmiştir. Aynısı insan için de geçerlidir. İnsan da sadece zahiri olarak görünenden ibaret değildir. O görünenin içinde biri vardır. İşte, biz o biriyiz; yani zahiri olarak görünen değil görünmeyeniz.

İnsanın imanı da, sevdikleri de, korktukları da, istekleri de, duası da, Allah'tan aldığı güzelliği de, rahmeti de, muhabbeti de kısacası her ne varsa hepsi kendi içindedir. Dışarıda olanlar ise insanın sadece kabuğu, elbisesidir. İnsanın da kendini tanımaya çalışırken içerideki kendini bilmesi, tanıması gerekir ki bunu da ancak rabbiyle yapabilir.

İnsan, kendini bildikçe, tanıdıkça rabbini bilir, tanır, dolayısıyla rabbini sever ve ona iman eder. İnsan bilmediği, tanımadığı bir şeyi sevemez. Bilmeden sevmesi mümkün müdür? -Elbette ki mümkün değildir. İnsan, rabbini ve kendini bilmeyince ne rabbini sevebilir ne kendini sevebilir. Peki, kendini sevmeyen birine "haydi, insanları sev" denilebilir mi? -Denilemez. Daha kendini sevmiyor başkalarını nasıl sevsin! İnsanların kabuğunu, görünen tarafını mı sevsin! Zaten onları bir anlık sevebilir, daha doğrusu sevmiş gibi zannedebilir; ama sevdiği yine de o gördüğü

şey değildir. Severken aslında karşısındakini değil kendi nefsini sever. Nefsini sevdiği için de o beğendiği kabuğun kendisine ait olmasını ister.

Mesela; baktığımızda biri bir başkasını sevince o kişiye "ya benim olursun ya da toprağın" der. Bu nasıl sevmektir! Sen onu sevmiyorsun, sevdiğini zannediyorsun. Onu sevdiğini söylüyorsun; ama sadece kendini seviyorsun. Hatta senin olmadığı takdirde ona "öl, toprağın ol" deyip yeri gelince onu öldürüyorsun! Sevmek böyle midir, böyle sevmek var mıdır!

Bu şekilde seven biri sadece kendi nefsini seviyordur. "Seviyorum" dediği kişiyi de işine ne kadar yarıyorsa ancak o kadar sevebilir; yani o kişi için istediği şeyler aslında yine kendisi içindir; çünkü o şeyler olursa sevdiği kişiyle olması kolaylaşır. Kısacası yine kendi nefsini seviyor, kendindekini seviyor demektir. Mü'min, mü'minin aynasıdır ya işte böyle sevenler karşılarındaki kişinin aynasında kendilerini görürler ve o aynada kendi nefislerini, isteklerini severler.

Aynısı Allah'a iman için de geçerlidir. Bir kul "ya rabbi! Seni seviyorum! Bana şunu ver, şu isteğimi kabul et. Ben seni seviyorum, senden falan şeyi istiyorum" diyorsa o kul kendini seviyor demektir. Böyle bir iman yoktur, Allah da zaten ondan bu imanını kabul etmez; çünkü o kişi Allah'a değil kendi nefsine, arzularına, isteklerine iman etmiştir. Onun Allah'ta sevdiği şey sadece arzularının, isteklerinin gerçekleşmesidir. Ne böyle bir iman olur ne de bu imanla Allah'a kulluk olur, âbdiyet olur!

Peki, insanın bunu iman zannetmesinin sebebi nedir?

Bunun sebebi; kendini bilmemesidir. İnsan kendini bilmiyor, rabbini bilmiyor! Rabbini de kendini de anlamamış! Çamura takılmış, kendini çamurdan ibaret bir varlık zannetmiş ve çamurdan olan arzularını, isteklerini sevmiş! Çamurdan kurtulup kendi hakikatine dönememiş, hakikatiyle beraber olamamış,

Allah'tan olan hakiki tarafıyla; yani Allah'ın kendisine nefhettiği rûhuyla rabbini sevememiş, bunun yerine nefsini sevmeyi iman zannetmiştir.

Evet, "ben kimim" sorusunun cevabını Allah'a göre öğrenmek için şimdiye kadar sadece bir başlangıç yaptık. İnşallah sohbetler ilerledikçe kendimizi tanımaya, anlamaya çalışacağız. Tabi, yalnızca bir bilgi olarak anlamaya çalışmayacağız, aynı zamanda gerekeni yapıp kendimiz olmaya gayret göstereceğiz. Allah'ın ilk emri kendini, varlığı, mahlukatı oku'dur.[2] Biz de kendimizi, varlığı, hayatı okuyarak hakikatimizin üzerimizde tecelli etmesine ve kendi kendimiz olmaya çalışacağız inşallah.

Her şey rabbini hamd ile tesbih eder[3] ve ona şahidlik yapar. Şahid olduklarını bilerek varlığa bakınca, varlığın tesbihini, hamdini görüp biz de varlık üzerinden rabbimize şahid olur, şehadet ederiz. Bu âlemde Allah'a şahidlik ettirmeyen hiçbir şey yoktur; ama en kâmil manada Allah'a şehadet ettiren yine insanın kendisidir; çünkü Allah, insana tecelli etmiştir.

"Bilin ki şüphesiz Allah, (dünyada kuluna yakınlığını tattırmak ve hakkı gönlüne vahyetmek için) kişi ile kalbi arasına tecelli eder."[4] Rabbin sana tecelli etmiştir; ama sen ondan habersizsin. Ona varmak için çabasız ve gayretsizsin. Eğer kendini çamurdan ibaret bir varlık zannedersen sende çamurdan başka bir şey olmaz, böyle olunca da Allah'ın muradı senin üzerinde gerçekleşmez; ama rabbini anlar, marifet sahibi olursan, kendini rabbine ait görürsen, Allah'ın, kendi fıtratı üzere seni yaratıp tecelli ettiğini[5] ve sana özel olarak "sen benim kulumsun, âbdimsin" dediğini anlarsan kendini çamurdan ibaret bir varlık

[2] Alak /1
[3] İsrâ /44
[4] Enfâl /24
[5] Rûm /30

olarak göremezsin; çünkü kendini bilmiş, anlamış, tanımış olursun.

Bu söylediklerim birilerine ait özel bir durum değildir. Bütün herkes için geçerlidir ve Allah her bir kuluna özel olarak "sen benim âbdimsin, seni kendi fıtratım üzere yaratıp sana tecelli etmişim" buyurmuştur. O yüzden herkes kendine bakıp "benden bir tane daha yoktur" demelidir.

Peki, Allah'ın bizi özel olarak yarattığını ve bizden bir tane daha olmadığını anladığımızda Allah'ın huzurunda artık nasıl durmamız lazım?

Allah'ın huzurunda dururken ondan başka hiçbir şeyi görmememiz, bir onu bir kendimizi görmemiz, hatta kendimizi de Allah'a ait olarak onun halifesi, aynası olarak görmemiz lazım.

Allah her neyi takdir ederse etsin ve bizi nasıl bir imtihana tabi tutarsa tutsun onunla bize sadece "haydi, bana halife ol. Sana verdiğim güzelliğimle, El Esmâu'l Husnâ'mla hareket et. Haydi, bu imtihanlarla üzerinde mevcut olan güzelliğimi arttır" buyurur ve bu yolculuğumuz kemale erinceye kadar devam eder. Kemale erdikten sonra ise karşımıza nasıl bir imtihan gelirse gelsin artık ona sadece Allah'ın isimlerinin güzelliğiyle, âyetlerle karşılık veririz.

Bütün imtihanlar, üzerimizdeki Allah'ın güzelliğini artırmak için vardır. İmtihanlara rabbimizin istediği şekilde; rahmet etmemiz gereken yerde rahmet ederek, ikram etmemiz gereken yerde ikram ederek, sevmemiz gereken yerde severek her karşılık verişimizde üzerimizdeki Allah'ın güzelliğini artırmış oluruz. Bununla beraber karşımıza çıkan imtihanlarda "rabbim şöyle yapmamı istiyor" deyip gerekeni yaptığımızda "rabbim benim üzerimden kullarına rahmet etsin, ben zaten ona aidim, üzerimdeki güzellikler de ona aittir" demiş oluruz ki işte kendimizi aradan çektiğimiz için bunun sonucunda aradaki benlik perdemiz

kalkar ve Allah'tan fena buluruz, bu defa Allah tecelli eder ve Allah ile beka bulmuş oluruz; yani bizim kendimizi aradan çekmemiz fena, Allah'ın bize tecelli etmesi ise bekadır.

"Ben kimim" sorusuna Allah'a göre nasıl cevap vermemiz gerektiğini anlatmaya çalışırken beraberinde kısa ve öz olarak manevi yolculuğu da anlatıyorum ki eksik bir şey kalmasın. İnşallah bu anlattıklarımız insanlar için, ümmet için marifet olur, kendini rabbiyle bilme marifetine vesile olur, rabbini tanıyıp marifetullaha ermeye imkân olur.

Marifetullah, birilerine ait özel bilgi değildir. Her bir kula aittir; çünkü herkesin kendini, rabbini, rabbinin hem kendisi üzerindeki hem de bu hayat üzerindeki muradını ve Allah'ın kendisinden nasıl bir hayat yaşamasını istediğini bilmesi, anlaması şarttır.

Allah, kulundan nasıl bir hayat yaşamasını ister?

Kur'ân'ın bütününe baktığımızda Allah "benim güzelliğimden başka bir şey olma" buyurur. Kulundan da bundan başka bir şey kabul etmez. Zaten kul, Allah ile güzelleşebilsin diye Allah ona vahyini indirmiş, peygamberler göndermiş, Kur'ân'ı inzal edip her şeyi apaçık beyan etmiştir.

Kur'ân'ı okurken dikkat ettiyseniz Allah devamlı insanı anlatır. İnsanın ne yapması ve ne yapmaması gerektiğini, rabbine nasıl iman etmesi, vahyini nasıl okuyup anlaması, nasıl itaat etmesi, resulüne nasıl tabi olması ve şeytanın verdiği vesveseye nasıl uymaması gerektiğini anlatır; yani insana sırat-el mustakimi gösterir ve ona insanın kim olduğunu anlatır. Bununla beraber kendisini yaratan rabbinin kim olduğunu beyan edip ona "kulum, başka bir yere gitme, yoksa kaybolursun, kendine gel, rabbine gel" buyurur.

İnsan, kaybolmamak için nerede olursa olsun rabbini, kendini tanımaya çalışmalı, bunun için de bütün çabasını, gayretini göstermelidir; çünkü kendini tanırsa kim olduğunu bilir, dolayısıyla Allah'ın âyet-i kerimelerde beyan ettiği gruplardan hangisinde olduğunu anlar.

Biliyorsunuz, dört tane cennet vardır. Biri Cennet'ul Me'vâ, diğeri Cennet'ul Firdevs, öteki Cennet'ul Adn, öbürü de Cennet'un Naim'dir.

Neden dört farklı cennet vardır?

Çünkü kurtuluşa eren insanlar ahirette dört gruba ayrılırlar. Peki, kimler hangi cennete gider?

Hayatı yaşarken sadece Allah'ın emrettikleri ile nehyettiklerini anlayanların, anlayabildiği kadarıyla rabbine iman eden, onu seven, âbd olmak için çabasını, gayretini sarf edenlerin, nimet derken bir tek dünyadaki zahiri nimetleri anlayıp onlar için dua edenlerin gidecekleri yer dünya nimetlerinin olduğu Cennet'ul Me'vâ'dır.

Bir sonraki cennet melekût âleminin cenneti olan Cennet'ul Firdevs'tir. Oraya da nûrdan varlık olanlar, kendi benliğinden, nefsinden vazgeçip kurtulanlar, rabbine yolculuk yapıp itminan mertebesine gelerek Allah ile mutmain olanlar; yani Allah ile sevinen, Allah ile üzülen, kendini Allah ile bilen, rabbine teslim olan, kul olmaya çalışan, rabbini canından, her şeyden çok sevenler gider. Bunların gideceği cennet, sadece rabbinin emir ve yasaklarını anlayıp yerine getirenlerin gideceği cennetten farklıdır.

Bir sonraki cennet itminandan merziyeye kadar olanların gideceği cennet olan Cennet'ul Adn'dır ki buradaki bir kul az önce söylediklerimizden çok daha farklı bir hâlde, gönül itibariyle farklı bir âlemdedir.

Ondan sonraki cennet ise kemalata, nefsin en son mertebesi olan safiyeye erenlerin gideceği cennet olan Cennet'un Naim'dir ki bunlar rablerini isteyenlerdir ve bu gruplar arasında Allah'a en yakın olanlar da onlardır.

Allah âyet-i kerimede, **"bak, biz onların kimini kiminden nasıl faziletli kıldık! Elbette âhiretteki dereceler daha büyüktür ve faziletler de daha büyüktür"**[6] buyurmuştur. Yani kimi hayatını yaşarken sürünür, kimi nimetler içindedir, kimisi de mevki, makam sahibidir; ama âhiretteki dereceler daha büyüktür. Âhiretteki cennetler dünyadaki mevkilerle, makamlarla, nimetlerle kıyaslanamaz.

Nasıl ki dünyadayken Allah kimini kiminden üstün kılmışsa ahirette de insanlar Allah'a olan yakınlıklarına göre farklı farklı derecededirler. Bu yüzden biz de rabbimize en yakın olmayı istiyoruz. En yakın olmak demek; Allah'ın huzurunda kulun kendisinin dahi olmadığı, Allah'ın tecelli ettiği, benliğinden eser kalmadığı, rabbinin huzurunda fikir beyan etmediği bir yakınlıktır ve bu yakınlık öyle hayali bir yakınlık değildir, hakikidir; çünkü birinin yakınlığı hayali bir yakınlık olursa ona hayalden başka bir karşılık olmaz.

Bununla ilgili olarak Nasreddin Hoca'dan bir fıkra anlatayım.

Köyde iki kişi buğday dövmeye giderler. Buğdayları dibek taşına döküp tokmakla buğdayların kepeğini ayırırlar. Bir adam onların yanına gelir ve "size yardım edeyim, ortağınız olayım" der. Onlar da adama "bu iş zaten iki kişiliktir, başkasının yardımına ihtiyacımız yoktur" derler. Adam onlara yardım etmek için ısrar eder; ama onlar kabul etmezler. Bu sırada adamlar, buğdayı dövmeye başlarlar. Buğday dökmek bayağı yorucu olan, insanı terleten bir iştir. *Adamlar tokmağı kaldırıp indirirken diğer adam*

[6] İsrâ /21

da yanlarında durup her tokmak inişinde "hahh" der. İşleri bitip adamlar ücretlerini alınca yanlarındaki adam "ben de siz tokmakları vururken yanınızda kalıp "hahh, dedim, o yüzden parayı paylaşacağız" der. Tartışma büyüyünce Nasreddin Hoca'nın yanına gider, durumu ona anlatırlar. Nasreddin Hoca üçünü de dinler sonra adamlara "parayı bana verin" der. Adamlar parayı ona verirler. Sonra Nasreddin Hoca parayı avucuna alıp "hahh" diye ses çıkaran adama "paranın sesini duyuyor musun?" diye sorar. Adam "evet der. Nasreddin Hoca parayı bir kez daha sallar, "iyice dinle, paranın sesi sana geliyor mu" der. Adam yine "evet, geliyor" deyince bu defa Nasreddin Hoca "tamamdır, ücretini aldın. Onlar çalışırken sen "hahh" diyorsan, paranın da ancak sesini duyarsın, hakkını aldın artık git" der ve parayı buğday döven adamlara geri verir.

Bu fıkradan ne anlamamız gerekir?

Hayalin karşılığı sadece hayaldir. Biri "işte, ben düşündüm kendimi öyle zannettim" derse sadece hayal kurmuş olur. Ne demek "kendimi öyle zannettim!" Sen kendine nasıl böyle bakabiliyorsun! Rabbin sana bir yol göstermiştir ve senin bu yolu yürüyüp Allah'ın istediği gibi bir âbd olman, Allah'ın vahyini, güzelliğini hayatına geçirip üzerinde taşıman lazım. Başka türlü öyle hayal kurmakla kulluk olur mu!

Bazıları da vardır ki "ben düşündüm, Allah'tan başka bir şey yoktur" der. Köpek işte! Bunu net söylüyorum ki anlaşılsın. Sen Allah'ı hayal mi, vehim mi, zan mı zannettin! Senin varlığa bakarken Allah'ın tecellisinden başka bir şeyi görmemen için önce kendini aradan çekmen lazım. Kendini aradan çekince Allah sana tecelli eder. O zaman baktığın her şeyde Allah'ın tecellisine şahid olur, şehadet edersin; ama yine hâşâ "Allah'tan başka bir şey yoktur" diyemezsin. Yalnızca "Allah'ın tecelli etmediği hiçbir şey yoktur" diyebilirsin. Eğer kendini aradan çekmediysen ve Allah sana tecelli etmediyse bunları söylemekle sadece hayal

kuruyorsun demektir. Hayal kurmakla da ancak kaybedersin. Bir de kalkmış "Allah'tan başka bir şey yoktur" diyorsun. Sen kendi nefsine "Allah" diyorsun, bundan haberin bile yoktur.

Öncelikle rabbine karşı edepli ol, boynunu bük ve "sen benim rabbimsin, ben de senin aciz olan, hatalı olan, kusurlu olan, bütünüyle sana muhtaç olan kulunum. Sen benim rabbimsin, ben de senin sana kul olmayı beceremeyen; ama kul olmaya çalışan kulunum. Biliyorum ki bendeki bütün güzellikler senindir, sana aittir; fakat ben bunları kendi nefsime mal ediyor, senin güzelliğine sahip çıkarak sana şirk koşuyorum. Hepsinin farkındayım; ama bunları bırakacağım. Bütün güzelliklerin sana ait olduğunu bilerek senin huzurunda edeple, haşyetle durup sana âbd olmaya çalışacağım ya rabbi" deyip gerekeni yapmaya çalış sonra merak etme Allah sana mutlaka kendini tanıtır ve tecellide bulunur.

Tabi, bunları yapabilmek için de öncelikle nefsini bırakman ve "ben, bence, bana göre" demekten kurtulman gerekir. Yoksa "ben" demekten kurtulmayana kadar "Allah" diyemezsin. Her zaman söylüyoruz; "Allah" diyenler "ben" demez. "Ben, bence, bana göre" diyenler de asla "Allah" diyemezler.

Böyleleri kendi nefislerine "Allah" der ve bunun farkında bile değillerdir. Bu yüzden böyle konuşanlar için "köpek" dedim.

Elbette ki Allah ğafur ve rahimdir. Onlar rablerine döndükçe, "Allah" dedikçe, rablerini zikrettikçe, rablerine boyunlarını büktükçe bu hâllerinden de kendi benliklerinden de kurtulurlar. Kendi benliklerinden kurtuldukları zaman da hakiki benlikleri ve Allah'ın güzelliği üzerlerinde tecelli eder. Böylelikle kendilerine, varlığa, hayata Allah ile nazar ederler. Hadis-i kutside Allah'ın *"ben bir kulumu sevdim mi o kulum benimle görür, benimle işitir, benimle tutar, benimle yürür, benimle bilir*"[7]

[7] Buhârî, Rikak 38

buyurduğu gibi onlar da artık bir şey yaparken Allah ile yaparlar. O zaman da "Allah'ın tecelli etmediği hiçbir şey yoktur" derken doğru söylemiş olurlar.

İnsanın Allah ile görmesi, işitmesi, tutması, konuşması, yürümesi hakikattir. Bunu kazanmak için de insanın benliğini aradan çekmesi şarttır. Eğer hayal ile mümkün olabiliyorsa o zaman haydi herkes "ben de böyle yapıyorum" deyip hayal etsin. Bakalım, hayal ile her işlerini Allah ile yapan, hayatı yaşarken Allah ile gören, Allah ile bakan bir kul hâline gelecekler mi! Unutmamamız lazım ki biri hakikati kendisinde tecelli etmeden sadece kurduğu hayal ile, vehimle, zanla "Allah bana tecelli etmiş, o yüzden yaptığım her şeyi benim üzerimden Allah yapıyor" derse kâfir olur, müşrik olur.

Okuduğumuz hadis-i kutside dikkat edilirse Allah "kulum beni sevdi mi" demiyor, "ben bir kulumu sevdim mi" buyuruyor. Demek ki kulun bu hâle gelmesi için "ben Allah'ı seviyorum" demesi yeterli değilmiş! Kul, Allah'ı sevince; onun sevdiği gibi yapıp Allah için çabasını, gayretini sarf ettikçe her adımında Allah'ın sevgisine layık olur ve Allah onu sever. Allah onu sevince ise o kul artık Allah ile gören, Allah ile işiten, Allah ile tutan, Allah ile yürüyen, Allah ile bilen bir kul hâline gelir. Bunun için de onun mutlaka manevi yola girip hakikatine, rabbine doğru bir yolculuk yapması lazımdır. Aksi takdirde sadece hayal kurmuş olur.

Evet, Allah, insana insanın kim olduğunu âyetlerle tek tek beyan etmiştir. O zaman kul, Allah'ın âyetlerini okurken kim olduğunu bilerek okumalıdır. Yoksa kendini bilmeden başka bir varlık olarak okursa âyetleri anlayamaz. Bu yüzden kardeşlerimiz Kur'ân-ı Kerim'in Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni okurken o âyetleri kimin okuduğunu anlamalıdır. Yetmez, bir de âyetlerin rablerinden geldiğini bilmelidir.

Kul; rabbini, kendini tanıyarak, rabbiyle konuştuğunu bilerek Kur'ân'ı okursa âyetlere de ona göre cevap verir. Yoksa âyetlere; zahiri tarafına, kendine, çamura göre cevap vermiş olur ki o zaman da âyetleri okumuş olmaz.

İnsan çamurdan ibaret değildir; insan, Allah'ın rûhundan nefhettiği, aşktan ibaret bir varlıktır, dolayısıyla insan demek aşk demektir, âşık demektir, maşuk demektir. Aynı şekilde Allah'ın güzelliğinin üzerinde zuhur ettiği, göründüğü ayna demektir. Allah'ın kendisi üzerinden kendi kendisini sevdiği halifesi demektir. Bu yüzden Allah hadis-i kutside *"dünyayı yarattım, insanı taşısın diye. İnsanı yarattım, beni taşısın diye"*[8] buyurmuştur.

Madem öyle kendimize bakalım, acaba rabbimizin güzelliğini üzerimizde taşıyor muyuz? -Taşıyorsak dünya da bizi taşıyor ve dünyanın hakkını veriyoruz demektir; ama rabbimizin güzelliğini üzerimizde taşımıyorsak bu durumda acaba yediğimiz, içtiğimiz helal olur mu!

Herkes, neyin helal, neyin haram olduğunu az çok bilir; ama bir de insan "acaba ben kendim helal miyim yoksa haram mıyım" diye kendine sormalıdır. Hâl böyleyken insan kendisinin helal ya da haram olduğuna bakmıyor da yiyip içtiğinin helal olup olmadığına bakıyor! Bilmemiz lazım ki biri iman etmemişse, rabbini tanımıyorsa kendisi haramdır, haram olmuştur!

Evet, inşallah rabbimizi tanımaya çalıştığımız gibi kim olduğumuzu anlamaya, kendimizi tanımaya ve Allah'ın bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi taşımaya çalışacağız. Bunun için de kendimize "unutma! Allah seni kendisine âbd olman için yaratmıştır ve senden bir tane daha yoktur. Allah sana bakınca sende kendi güzelliğini görmek istiyor" diyeceğiz. İnşallah bu bakışımız bizi kendimize getirir ve yolu yürürken bize güç, kuvvet

[8] Risâle-i Gavsiye

olur. Zaten kendimizi bilince yolu nasıl yürümemiz gerektiğini de bilir, anlar, dolayısıyla rabbimizin huzurunda onun sevdiği, razı olduğu gibi dururuz.

Rabbimizi, kendimizi tanımamız bu hayattaki en büyük hedefimiz olmalı ve zamanımızı yalnızca bunun için harcamalıyız, dolayısıyla "falan yere gideyim, bir şeyler yapayım, maksat zaman geçsin" demek doğru değildir. Ne demek zaman geçsin! Sen zamanın ne olduğunu biliyor musun? -Zaman, Allah'ın tecellisidir ve Allah zamanın her anında sana tecelli eder. Sen onu nasıl boşa geçirirsin! Tam tersine onu kullanman, tabir-i caizse zamanı yiyip içmen, bununla kazanman, devamlı Allah yolunda çaba, gayret sarf etmen lazım; çünkü zamanı boşa geçirmen, israf etmen demek hayatını israf etmen demektir.

Evet, zamanımızı her ne olursa olsun boşa geçirmememiz ve onu doğru kullanıp kazanmamız lazım. Zaten nasıl kazanacağımızı biliyoruz. Rabbimizi zikrederek, tesbih ederek, hamd ederek, rabbimize dönerek, elimizden gelen her fırsatı, her imkânı değerlendirerek, önümüze gelen her hayrı, Allah'ın bize ikramı, "kulum, bana gel" demesi olarak anlayıp gerekeni yaparak kazanırız. O zaman da her nerede olursak olalım, ne iş yaparsak yapalım zamanımızı doğru kullanmış oluruz.

İster evimizde olsun, ister bir çocuğa, ister bir hayvana, isterse de bir taşa karşı olsun hiç fark etmez, güzel yapmamız için karşımıza gelen bütün imkânlar Allah'ın bize "kulum, bana gel" demesidir. Yaşadığımız bütün olaylara karşı bakışımız her zaman böyle olmalıdır.

İnşallah kim olduğumuzu anlamaya çalışırken kendi kimliğimizi de anlamış oluruz. Biliyorsunuz, kimliklerde insanın ismi, soy ismi yazar. Bir de manevi kimlik vardır. Bu manevi kimlikte herkesin soyadı sadece âbddır, kuldur ve herkesin bu

kimliği kendi gönlündedir. İnşallah biz de kimliğimize Allah'ın âbdi, kulu yazdırırız.

Meczup bir kardeşimiz vardı, *"Sırat Köprüsü'nü geçerken kimlik soruyorlar"* derdi. Kardeşlerimizden biri *"oradaki kimlik nasıldır"* diye sormuştu. O da kalbini göstererek *"kimlik buradadır"* demişti. Bizim de "acaba kalbimizde Allah'ın bize verdiği kimlik mi vardır, yoksa farklı kimlikler mi edinmişiz" diye kendimize bakmamız lazım.

Evet, hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kim olduğumuzu âyetlerle anlamaya çalıştık. "Ben Kimim" sohbetleri vesilesiyle kimliğimizi bulacak, kim olduğumuzu bileceğiz. Kendimizi bileceğiz, bulacağız, olacağız ve başka bir varlık olarak değil, Allah'ın bize verdiği kimlikle huzura gideceğiz inşallah.

Allah bizi "ben, bence, bana göre" diyenlerden eylemesin. Allah bizi zamanını Allah'ın razı olduğu, sevdiği amellerde bulunarak harcayanlardan eylesin. Allah bizi; kendini, rabbini, varlığı tanımak için çaba, gayret sarf edenlerden ve onun isimlerinin güzelliğini üzerinde gösterip yeryüzünde Allah'a halife olanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

3.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya, anlamaya çalışıyorduk.

Hepimiz zahiri olarak kim olduğumuzu; yani kendimizi, nerede doğduğumuzu, anamızı, babamızı, neler yaptığımızı biliriz; ama önemli olan zahiri olarak kim olduğumuzu bilmek değildir.

Neden?

Çünkü bedenimiz zahiri olarak evimiz gibidir. Oysaki bu evin içinde biri vardır ki işte biz oyuz; yani evin içindekiyiz, yoksa evin kendisi değiliz. Bedenimiz sadece bizim elbisemizdir, evimizdir. Genel olarak kim olduğumuzu anlatırken söylediğimiz şeyler bizim zahiri tarafımızı anlatır; ama artık zahiri tarafımızdan geçip evimizin içindekinin kim olduğuna bakmalıyız. Bu yüzden kendimizi anlamaya çalışırken zahiri olarak bedenimizi değil, bedenin; yani evin içindekini anlamaya, tanımaya çalışmalıyız.

Evet, zahiri elbisemizin, evimizin içinde biri var, dedik. Peki, o biri kimdir?

O biri Allah'ın bize nefhettiği rûhumuz, zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği hakikatimizdir. Bizim de kendimizi tanımaya öncelikle buradan başlamamız gerekir.

Allah'ın, bizi dünyaya gönderirken üzerimizde bir muradı vardır; ama gönderirken her şeyi perdelemiştir. Her ne kadar perdeli olsa bile yine de hepsi birbirinden tecelli eder.

Nasıl?

Her bir varlık kendisinden meydana geldiği hakikatin gölgesidir; yani o hakikatin zuhur etmesi, tecelli etmesi, aksetmesi mesabesindedir.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Bir Allah'ın bize tecelli edip rûhundan nefhetmesi vardır, bir bu rûhtan tecelli eden manevi tarafımız, güzelliklerimiz vardır. Bir de ondan tecelli eden başka bir nûr vardır. Son olarak ise bir de o nûrun tecellisi vardır ki o da hem bu âlemin hem de insanın bedeninin kendisidir. Her ne kadar hepsi bir öncekinden tecelli etse de nihayetinde hepsi Allah'ın tecellisinden tecelli ettiği için bütün güzellikler Allah'ın güzelliği olmuş olur.

Zaten manevi yolculuk bu şekilde geriye dönüş yolculuğudur; yani gölgeden hakikatimize, rabbimize dönüş yolculuğudur. Bu yolculukta rabbimizi ne kadar tanıyabilir, anlayabilir, sevebilirsek o kadar iman etmiş oluruz. Allah'ın tecellisiyle, güzelliğiyle Allah'a o kadar yakın olmuş, hakikatimize doğru da o kadar yolculuk yapmış oluruz.

Bütün imtihanlar bu manevi yolculukta üzerimizde mevcut bulunan Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sının kemale ermesi için karşımıza gelir; çünkü hepimizde Allah'ın doksan dokuz ismi tecelli etmiştir; fakat bu isimlerin kemale ermesi gerekir.

Mesela; Allah, rahmândır. Kulda da Allah'ın Rahmân isminin tecellisi vardır; ama kuldaki Rahmân isminin kemale ermesi, diğer bir ifadeyle kulun bu isme şahid olması için rahmete muhtaç birileri olmalıdır. Öyle ki kul ona rahmet etsin ve yaptığı bu rahmetle Allah'ın kendisine nefhettiği güzelliği kendisi üzerinde ortaya çıksın. Bu vesileyle de kendini rabbinin rahmetinden tanımış ve kendini Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak anlamış, tatmış olsun. İşte, kul rahmet etmesi gereken bir

imtihanla karşılaştığında o imtihana karşı gösterdiği rahmetle kendini tatmış, aynı zamanda rabbinin güzelliğini, rahmetini kendinde tatmış olur. Kul bu imtihana rahmetle karşılık verince ve kendinde rabbinin rahmetini tadınca bu defa Allah'ın rahmeti ona bir daha tecelli eder ve kul, Allah ile yeniden dirilmiş olur.

"Ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)!"[1]

Allah ve resulü insanı neyle davet eder?

Kur'ân ile, vahiyle davet eder. Peki, neye davet eder? -Tabi ki rahmet etmeye, Allah'ın isimlerinin kendisinde tecelli etmesi için insanlara Allah'ın isimleriyle muamele edip fiili duasını yapmaya davet eder.

Devamlı söylüyoruz "insanın duadan başka bir gücü yoktur; ama dua fiili olarak yapılmadan Allah onu kabul etmez." Bu her zaman için böyledir. Kulun kendisine gelen imtihanlara gösterdiği tavrı onun fiili duasıdır. Öyleyse kul, birine yardım etmesi gerektiği bir imtihanla karşılaştığında elinden gelen yardımı yapmalıdır ki bu çabası üzerinden fiili duasını yapmış olsun.

Aslında herkes ne yapması gerektiğini bilir; çünkü bir beşer olarak kendini o yardıma ihtiyacı olan kulun yerine koyduğunda kendisine rahmet edilmesini, sıkıntıdan kurtulmak için yardım edilmesini ister. Bu isteği onun duasıdır. Ne zaman ki başkalarına rahmetle muamele ederse o zaman fiili duasını da yapmış olur ve bu fiili duasının karşılığında rabbinin rahmetini alır. Yoksa duası kabul olmaz; çünkü kendisi rahmetle ilgili bir şey yapmamıştır.

Evet, istisnasız hepimiz Allah'ın güzelliğini biliriz.

[1] Enfâl /24

Ne şekilde biliriz?

Bize nasıl muamele edilmesini istiyorsak bilelim ki o, Allah'ın da istediğidir ve güzel olandır. Bu nedenle rahmet etmemiz gerekene rahmet edince, ikram etmemiz gerekene ikram edince, selamet olmamız gerekene selam ve selamet olunca, sevilmesi gerekeni sevince, razı olmamız gerekenden razı olunca Allah'ın güzelliğini üzerimizde göstermiş ve Allah'ın isimlerini kendimizde tatmış oluruz. Böylelikle Allah'ın güzelliğine şahid olup şehadet etmiş oluruz. Bu, Allah'ın her bir ismi için aynen geçerlidir.

Bu âlemde duamızdan başka bir gücümüz yoktur. Bütün gücümüz sadece duamızdır. Dil ile, gönül ile, fiil ile duamızı yapınca Allah'ın güzelliği, isimleri, rahmeti, ikramı üzerimizde tecelli eder. Biz de bu tecelliyle Allah'a yakın oluruz. Allah bizden; yani bizim üzerimizde kendi güzelliğinden razı olur ve bizim üzerimizde kendi güzelliğini sever. Bunun sonucunda aradaki perdeler kalkar, dolayısıyla rabbimizin tecellisini kendi üzerimizde bütün şiddetiyle tadarız.

Allah'ın yakınlığının, tecellisinin bir tadı vardır. Misal; birine yaptığımız iyiliğin, rahmetin, onu sıkıntıdan kurtarmak için yaptığımız yardımın ya da ona sevgimizi göstermemizin bir tadı vardır ve bu tat, Allah'ın tecellisinin tadıdır. Böyle yaptığımız için Allah bizi sevmiştir, biz de Allah'ın bu sevgisini tadarız.

Hayatımızı yaşarken karşılaştığımız imtihanlara Allah'ın hangi ismiyle muamele edersek üzerimizde Allah'ın o ismi tecelli eder. Eğer bütün imtihanlara Allah'ın isimleriyle muamele edersek işte o zaman Allah'a yeryüzünde halife olur, yakın olur, ayna olur, Allah'ın güzelliğinin üzerinde tecelli ettiği kul oluruz. Bize bakanlar, rablerinin isimlerinin güzelliğini, tecellisini görürler.

Allah, kuluna zaten zatıyla, sıfatıyla tecelli etmiştir. Kul da imtihanlarda Allah'ın istediği gibi yapınca ondaki bu tecelli açığa

çıkar; ama bu tercihi kendisi yapmıştır. Kendisi imtihanlara nefsine göre muamele etmeyip Allah'ın istediği gibi karşılık vermiş; yani rabbini tercih etmiş "bence, bana göre" demekten, nefsiyle hareket etmekten kurtulmuş, dünyayı, bedenini içinde yaşadığı ev olarak görmüş, kendisinin de o evin içinde bulunan Hz. İnsan olduğunu anlayıp onunla hareket etmiştir. Allah da bu tercihinin sonucunda ona ikram etmiş ve kuldaki tecelli açığa çıkmıştır.

Hiç kimse rabbini tercih etmeden, ona iman etmeden bir şey kazanamaz. İman; Allah'ın, kendisine yaptığı tecelliye insanın şahid olarak iman etmesidir. Yoksa kuru kuruya "ben Allah'a inanıyorum" demek iman değildir. Allah'a imanın olması için kulun, Allah'ı sevmesi gerekir. Allah'ı sevebilmesi için de onu mutlaka tanıması gerekir; çünkü insan tanımadığı, bilmediği bir şeyi sevemez.

Peki, kul, rabbini nasıl bilmelidir?

Öncelikle kendisini Allah'ın yarattığını, öyle herhangi bir şeyden de değil, tecelli edip yarattığını ve bütün varlığının Allah'ın güzelliğinden, tecellisinden başka bir şey olmadığını bilmelidir. Bununla beraber Allah'ın kendisine şahdamarından daha yakın olduğunu, kendisine tecelli ettiğini, bir an bile Allah'tan ayrı olmadığını, Hayy ve Kayyum olanın Allah olduğunu kabul edip buna iman etmelidir. Bununla beraber rabbini eksik tanımamış olmak için Allah'ın bütün isimlerine iman etmelidir. Bir de bu isimleri ahlaka dönüştürüp kendisinde mevcut olan Allah'ın isimlerini ortaya çıkarmalı ve rabbini bu şekilde kendi üzerinden bilmeli, tanımalıdır.

Başka türlü sadece dil ile "işte, Allah rahmandır, rahimdir, kerimdir" demek olmaz. Tamam, Allah öyledir de sende ne var! Eğer Allah'ın rahmanlığını, rahimliğini, kerimliğini, afuvvluğunu, selam oluşunu anlamamışsan Allah'ın isimleri sende tecelli

etmemişse Allah'a yeryüzünde halife olamaz ve kendini bilmiş, tanımış olamazsın. Bu durumda dilinin "Allah rahmandır, rahimdir, kerimdir" demesi sana bir şey kazandırır mı? -Tabi ki kazandırmaz.

Allah'ın isimlerine iman etmek istiyorsan her zaman için kendine dönüp bakman lazımdır. Örneğin; Allah şahiddir. Eğer kendine, varlığa bakarken Allah'ın güzelliğini görmüyor, buna şahid olmuyorsan Allah'ın Şehîd ismine iman etmiş olmazsın. Aynı şekilde Allah biliyor, görüyor, işitiyor, irade ediyor, gücü, kuvveti vardır, her şeye kadirdir; ama bütün bu vasıflar sende de vardır. Kendindeki bütün güzel vasıfların Allah'a ait olduğuna ve onları sana Allah'ın ikram ettiğine iman etmedikçe sadece dil ile "Allah böyledir" demen, seni Allah'a, Allah'ın isimlerine iman etmiş bir kul yapmaz. Evet, Allah öyledir; ama onun yeryüzündeki halifesi olarak sen de öyle olmak, Allah'ın isimlerini kendi üzerinde ortaya çıkarmak zorundasın. Böyle değilsen onun güzelliğini, El Esmâu'l Husnâ'sını örtmüş, perdelemiş, inkâr etmiş, dolayısıyla kendini, kendindeki Allah'ın güzelliğini, Allah'a halife olmayı inkâr etmiş ve kendini ondan ayrı, bağımsız bir varlık olarak görmüş olursun ki işte, küfür de budur.

Allah'ı, Allah'ın isimlerini, ne kadar sever, iman edersen Allah'ın isimleriyle insanlara, varlığa, mahlukata da o kadar muamele edersin. Bu muameleyi yapınca ise aslında kendine rahmet etmiş olursun; çünkü insanlara hangi isimle muamele edersen Allah'tan da o ismin tecellisini, güzelliğini alırsın. Mesela; başkasına rahmet edince kendin Allah'ın rahmetini, ikram edince kendin Allah'ın ikramını kazanırsın. İnsanların hatasını, kusurunu, günahını, yanlışını affedince, mağfiret edince, yok sayınca da kendin affa uğramış olursun; çünkü rabbin de seni affeder, mağfiret eder. Allah'ın her bir isminin üzerinde tecelli etmesinin yolu budur. Bütün imtihanlar da sadece bunun içindir. O yüzden

imtihanlar, Allah'ın bir isminin tecellisiyle karşılık vermemizi gerektirir.

İmtihan, kazanma imkânı demektir. Allah, tabi tuttuğu imtihanlarla; bize onun isimleriyle muamele etme ve ona halife olma, ayna olma imkânını verir, dolayısıyla her biri Allah'ın isimleri üzerimizde görünsün, ortaya çıksın diye vardır ve ister nimet, isterse de musibet olsun, hiç fark etmez, hepsi bizim için birer kazanma imkânıdır. İkisi de manevi olarak bize kazandırır. Nimet olarak gelen imtihanlar; ikram olarak, aşk olarak, muhabbet olarak gelip bize kazandırırken musibet olarak, sıkıntı olarak gelen imtihanlar ise nefsimizi temizleyerek, tezkiye ederek, aradaki perdeyi kaldırarak, aşkın, muhabbetin, ikramın Allah'ın yakınlığının tecelli etmesine vesile olarak bize kazandırırlar.

Hayat baştan sonra rabbimizin rızasını, yakınlığını kazanma imkânıdır. Öyleyse hayatı, varlığı rabbimizin emrettiği gibi okumamız lazım ki hayatı doğru anlamış olalım.

Nasıl?

"Oku (anla, idrak et ki)! Senin rabbin ekremdir (zatında kerim olan ve kullarına kerim olmayı ikram edendir)."[2] Yaratan rabbimiz bizi, mahlukatı yaratıp öylece bırakmamıştır. Yaratan rabbimiz bizi her anda yaratmaya devam eder. Aynı zamanda bizim için her anda kazanma imkânları yaratıp bizi sırat-el mustakimde kendine davet eder ve bize yolu göstererek "haydi, kulum güzel yap" der. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"o, hanginizin daha güzel amel edeceğini imtihan etmek için ölümü ve hayatı yaratmıştır"**[3] buyurur.

Peki, güzel yapmak ne demektir?

[2] Alak /3
[3] Mulk /2

Güzel yapmak; Allah'ın emrettiği, sevdiği gibi, Allah'ın güzelliğiyle güzel yapmaktır; yani Allah'ın rahmetiyle rahmet etmek, kerimliğiyle ikram etmek, afuvvluğuyla affetmek, güzelliğiyle güzel olmaktır. Kul böyle olsun diye Allah her anda tecelli edip kulu için kazanma imkânları yaratır ve ona "haydi, kulum yaklaş! Haydi, kulum gel, haydi güzel yap" buyurur.

Unutmayalım ki bu hayatta hiçbir anın tekrarı yoktur. Hiçbir varlığın bir an bile devam etmesi yoktur. Allah tüm varlığı Hallâk ismiyle her an yok edip yeni bir yaratılışla yeniden var eder. Nasıl ki ışık sürekli değilse, peş peşe hızlı bir şekilde yanıp sönüyor; ama biz onu algılayamadığımız için devamlı aydınlık olarak görüyorsak bütün varlık da böyle her an sürekli olarak yeniden var olur, yok olur.

Allah'ın tecellisi peş peşe geldiği için ilk gelen yok olur, sonra gelen ise yenidir ve tek bir anımız bile asla sürekli değildir. Her an Allah her şeyi yaratır, yok eder, bir daha yaratıp bir daha yok eder. Bütün varlık bu peş peşe gelen tecelliden ibarettir; ama biz bakınca varlığı sürekli var görürüz. Hâlbuki Allah, varlığı her anda yaratıp yok eder.

Allah'ın tecellisi bir tanedir; ama biz bu tecelliyi varlığa dönüşürken; yani zamandan mekâna dönüşürken farklı farklı, rengarenk olarak görürüz.

Misal; Güneş'e bakarken onu sarı görürüz; ama Güneş sarı değildir. Lakin bütün renkler onun ışığıyla farklı renklere bürünür. Ya da akan bir nehrin başında durduğumuzda suyu hep aynı görürüz; ama o gördüğümüz su aynı su değildir. Bir an sonra o su değişmiş ve yerine yenisi gelmiştir. Ondan su içerken de içtiğimiz ilk yudum, gördüğümüz sudur; ama ikinci yudum, ilk gördüğümüz su değil, yukarıdan gelen sudur.

Bütün varlık da hayat da böyledir. Her şey taptazedir, yenidir. Bu yüzden Yunus Emre *"her dem taze doğarız, kim bizden*

usanası" demiştir. Biz de her dem taze doğduğumuzu bilelim. Her anda rabbimiz tecelli edip bizi yeniden yaratır ve bize her anda kendisiyle güzel olma, kendisine yakın olma, dost olma, kendisini tanıma, sevme, sevilme ve Hz. İnsan olup kendisine halife olma imkânları var eder.

Kul her zaman kuldur; ama Allah'ın güzelliğinin tecellisinden ibarettir. Birini o kadar çok ciddiye alman, o kadar çok sevmen lazım ki o kişi seni sevindirebilsin, gazaplandırabilsin, ona kırılabilesin. İşte, Allah da insanı öylesine muhatap almış ki insanı sevebiliyor, ona gazap edebiliyor, hatta tabir-i caizse küsebiliyor, darılabiliyor! Böyle baktığımızda Allah'ın insanı nasıl sevdiği, nasıl muhatap aldığı akılla anlaşılabilecek bir şey değildir! Aksine aklın dışına çıkan bir şeydir.

Aklın gücü Allah'ın, kuluna olan yakınlığını, sevgisini anlamaya yetmez. Hem tecelli edip yaratıyor, hem seviyor, hem de muhatap alıp her türlü imkânı veriyor! Üstelik muhatap alışı öyle sıradan bir muhatap alış da değildir. Her an onunla beraberdir, her an tecelli edip onu yaratır, ona muamelede bulunur ve ona "haydi kulum gel. Haydi bir adım daha at. Haydi bir daha güzel yap. Haydi benim güzelliğimi üzerinde göster. Haydi gel, gel de benimle ol" buyurur.

Mü'min, Müslüman olarak hayatı yaşarken her güzel yapmaya çalıştığımızda rabbimizin güzelliğine, rahmetine, ikramına, selamına, şahid olmaya yolculuk yaparız. Örnek vermek gerekirse; birini affedip mağfiret ettiysek Allah'ın affına, mağfiretine; birini Allah için sevdiysek Allah'ın muhabbetine, sevgisine yolculuk yaparız.

Bu yolculuğumuzun sonunda varacağımız yer neresidir?

Varacağımız yer; kendi hakikatimizi tanımaktır. Bir kul manevi yolculuğunun sonuna vardığında Allah aradan perdeyi çekince; yani kul kendini görünce Allah'ın nûrunun, güzelliğinin, El

Esmâu'l Husnâ'sının tecelli ettiği birini görür. Onu gördüğünde ise çok şaşırır!

Zatın biri söylemişti, *"manevi yolculuk sırasında aradan perde çekildiğinde kendimi görünce rabbimi gördüğümü zannettim ve tam on sene boyunca o gördüğüme ibadet ettim. Onun bir tecelli olduğunu anlamadım sonra Allah bir daha perdeyi aralayıp açınca anladım ki meğer yıllarca kendi hakikatime, rûhuma ibadet etmiş, secde etmişim. Bunu on seneden sonra perde açılınca anladım*."

Perde ilk açıldığında kendi hakikatini görünce rabbini gördüğünü zannetti! Yalnız, hakikati Allah'ın tecellisi, güzelliği olduğu için bu zannı tecelli manasında doğruydu. Zaten perde on yıl sonra kendisine bir daha açıldığında meğerse rabbini değil, Allah'ın tecellisi olan hakikatini gördüğünü anlamış oldu.

Bu durumda manevi yolculuğun sonunda Allah perdeyi aradan çekince kul neyi görecek?

Allah'ın güzelliğinin tecellisini görecek ve rûhuna şahid olacak. Allah âyet-i kerimede **nefahtu fîhi min rûhî:**[4] "Ona rûhumdan nefhettiğimde…" buyurur, İnsanın rûhu Allah'ın nefhasıdır. Bu yüzden kul yolculuğunun sonunda rûhunu görünce rabbini, Allah'ı gördüğünü zanneder ve kendi hakikatini gördüğünü anlayamaz. Daha sonra ise zaten gördüğünün kendi hakikati olduğunu anlar.

Kul temizlenmeden, nefsi tezkiye olmadan kendi hakikatine şahid olamaz. Nefsi temizlenmeyen, aradaki perdeleri kaldırmayan, Allah'ın güzelliği olmayan bir kul, kendi kendisinden, hakikatinden mahrum kalmış olur.

Bilmemiz lazım ki asıl tevhid kim olduğumuzu bildiğimiz zaman gerçekleşir; çünkü kim olduğunu bilen bir kul "lâ ilahe

[4] Hicr /29

illallah" deyince ne söylediğini bilir ve lâ ilahe illallah kelime-i tevhidinin nûru onun gönlünde tecelli eder. Bu nûr onda tecelli edince vehmi, hayali, karanlık olan nefsani varlığı yok olur; yani nefsindeki kötülükler gider ve Allah'ın güzelliği onun üzerinde ortaya çıkar. Zaten insan hakikatte Allah'ın saf güzelliğidir. İşte, kul da hakikatine şahid olunca Allah'ın bu güzelliği artık kendisi üzerinde açılmış olur.

Tabi, bütün bunların olması için insan öncelikle manevi yola girip rabbine, hakikatine doğru yolculuk yapmalıdır. Yoksa bu yolculuğu yapmadan insan kendini tanıyamaz, dolayısıyla nefsindeki karanlıklar gitmez ve Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sı, güzelliği onun üzerinde tecelli etmez.

Neden?

Çünkü kul hakikatine yolculuk yapmazsa gölgeye takılır. Başka bir ifadeyle evin içindekine değil de eve, elbisenin içindekine değil de elbiseye takılmış olur. Böyle olunca geriye dönüş yolculuğunu yapamaz. Rabbi onu kendine davetmiş "bana dön" demiştir; ama o, rabbinin davetine icabet etmemiş olur. Allah onu; kendini, rabbini tanısın, ona ayna, halife olsun diye yeryüzüne göndermiştir, o ise dünyada çakılı kalmış, dünyanın peşinden koşmuştur.

Bütün mesele; bizim kendi hakikatimizi tanımamız ve kim olduğumuzu bilmemizdir. Kim olduğumuzu bilirsek rabbimize onun istediği, emrettiği gibi bir kul, bir âbd olabiliriz. Bunun için rabbimiz bize yolu göstermiştir. Kur'ân'a baktığımızda Allah baştan sona bizi kendimiz, hakikatimiz olmaya davet eder ve hakikatimize kavuşmamız için bize lazım olan, gerekli olan her şeyi anlatır. Eğer Allah'ın emrettiği gibi onun davetine icabet eder, "yap" dediklerini yapar, "yapma" dediklerini yapmazsak canlı âyet olur, canlı Kur'ân oluruz. Allah'ın canlı kitabı, kelamı, kelimesi, Allah'ın nefhettiği, tecelli ettiği rûh oluruz.

Evet, kendi hakikatimize kavuşmak ve Allah'ın tecellisi olmak için mutlaka anlayarak, tefekkür ederek Kur'ân'ı okuyacak, rabbimize cevap vereceğiz inşallah. Bu işin sonunda olacak şey; bütün perdelerin aradan çekilmesidir.

Elbette ki her şey bir anda olmaz. Biz hayatımızı yaşarken "rabbim ne dediyse doğru olan, hak olan, güzel olan odur" deyip ona iman ettik ya, Allah'ın vahyini sevdik, kabul ettik ve "emrettiğin gibi yapacağım ya rabbi" dedik ya gücümüz yetmese bile Allah bize yardım eder ve bunun sonucunda Kur'ân'ın her bir âyetine iman edip onunla diriliriz. Böylelikle bütün karanlıklar, perdeler aradan çekilir, biz de hakikatimize kavuşuruz. Bunları yapmadığımız takdirde sadece dil ile "şöyle yapacağız, kazanacağız, kenarından, köşesinden sıyrılıp hakikatimize varacağız" demekle hakikatimize varamayız. Kenarından, köşesinden sıyrılıp varmaya çalışırsak ancak bir şeye varırız. Oysaki bizim bir şeye değil her şeyin sahibine varmamız gerekir. Bunun için de Kur'ân'ı anlayarak, tefekkür ederek iman ederek okumak şarttır. Neden? -Manevi yolculuk Kur'ân ile yapılır da ondan.

Kur'ân'dan başka bir şeyle hiçbir şekilde hakikatimize kavuşamayız; çünkü sadece Kur'ân ile dirilince yolculuğumuzu tamamlamış oluruz. Zaten Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e canlı Kur'ân denmesinin sebebi; Allah'ın bütün âyetlerinin onun üzerinde imana, ahlaka, amele dönüşmesidir. Bu yüzden Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için âyet-i kerimede **"o, (nefsinin) hevâsından da konuşmaz. O(nun söyledikleri Allah tarafından ona) vahyedilen bir vahiyden başkası değildir."**[5] Yani "o kendinden konuşmaz, sadece kendisine vahyedileni söyler" buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bakışı, konuşması, işitmesi, yaptığı her işi Kur'ân iledir. Ne yaparsa yapsın sadece Kur'ân ile öğrenir, onunla öğretir, onunla kazanır, onunla harcar.

[5] Necm /3-4

Bir kul böyle olursa bunun karşılığında kazanacağı şey; tek kelimeyle Allah'ın güzelliği, tecellisi, Hz. İnsan olmaktır.

Hepimizin dönüşü Allah'adır; ama ahirete gitmeden bu dönüşü dünyadayken tamamlamamız lazım. Eğer çamura, dünyaya, fani olana, gölgeye takılırsak bu dönüşü tamamlayamaz, hakikatimize eremeyiz. O yüzden bütün manevi yolculuk sadece Kur'ân ile, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le yapılır. Bu yolculukta kendimize, varlığa, hayata bakarken rabbimizin ismini okudukça; rabbimizin sevilmeye, âbd olunmaya layık olduğunu ve bizim için tek mabud olduğunu anlar, rabbimize iman eder, onu tanır, sever, muradını anlar, ona âbd olur, âşık oluruz. Sonrasında hayatımızı yaşarken rabbimiz bizi hangi imtihana tabi tutarsa tutsun imanımız devreye girer ve biz de bu iman ile Allah'ın bize verdiği güzelliği üzerimizde gösteririz; yani karşılaştığımız imtihanlarda insanlara devamlı rahmet eder, ikram eder, yardım ederiz, böylece rabbimize halife, ayna olur, onun sevgisine, dostluğuna, yakınlığına layık oluruz.

Ve izâ seeleke ıbâdî annî fe innî karîbun ucîbu da'veted dâi izâ deâni, fel yestecîbû lî vel yu'minû bî leallehum yerşudûn:[6] "(Resulüm!) Kullarım sana benden sorar(lar)sa (söyle onlara), muhakkak ki ben Karîb (ismimle herkese ve her şeye çok yakın)ım. Bana dua ettiği vakit dua edenin duasına icabet ederim. O hâlde (onlar da) benim (kulluk davetime) icabet etsinler ve bana iman etsinler ki rüşdlerine (manevi olarak kemâlâtlarına) ersinler."

Dua ile davet Arapça'da aynı kelimeden gelir. Âyetin Arapçası'nın altı çizili olan kelimesine dikkat edersek Allah bu âyette kulun duası için davet kelimesini kullanmıştır. Öyleyse âyeti sadece kulun dua etmesi, rabbinden bir şeyler istemesi olarak geçiştiremeyiz; çünkü Allah orada davet kelimesini kullanmıştır. Demek ki Allah'ın burada beyan ettiği şey; kulun

[6] Bakara /186

sadece dua etmesi değil, ayrıca Allah'ı davet etmesidir. Aynı şekilde **"o hâlde (onlar da) benim (kulluk davetime) icabet etsinler"** kısmında gördüğümüz üzere bir de Allah'ın, kulunu davet etmesi vardır. Dua ile davetin Arapça'da aynı kelimeden geldiğini söylemiştik. O zaman nasıl ki Allah bizim duamıza icabet ediyorsa bizim de onun duasına; yani bize olan davetine icabet etmemiz gerekir.

Peki, ne yaparsak rabbimizin davetine icabet etmiş oluruz? Bunun cevabını da Allah beyan ediyor.

Vel yu'minû bî: "Bana iman etsinler." Vel yu'minû bî, cümlesindeki bî kelimesi Arapça'da "ile" manasına gelir. Bu şekilde düşündüğümüzde âyet **vel yu'minû bî:** "Benimle iman etsinler" manasında olur. Kullarıma söyle; bana benimle iman etsinler; yani kendilerini benden bağımsız bir varlık olarak görmeden iman etsinler. Kendi üzerlerinden, gönüllerinden beni sevsinler. Kendilerindeki bütün güzel vasıfların bana ait olduğunu ve benim tecellimle varlıkta durduklarını bilip bana öyle iman etsinler.

Kendini Allah'tan bağımsız bir varlık olarak gören; ibadetini, kulluğunu, zikrini, tefekkürünü öyle yapan, bakışı, okuması, anlaması böyle olan, hayatını, kendini Allah'tan bağımsız görerek yaşayan bir kul düşünelim. Bir de kendini rabbine ait gören ve bunu da bütün şiddetiyle tadan bir kul düşünelim. Bu ikisinin imanı hiçbir olur mu? -Elbette ki olmaz.

Kendimizi Allah'tan bağımsız bir varlık olarak görmemek için "ben beni yaratan rabbimin huzurundayım. O bana isimleriyle, güzelliyle tecelli etmiştir. Her zerreme tecelli eden odur. Benim kendimi bilmediğim kadar o beni bilir. Onun bilgisiyle benim bilgim bir değildir. Benim bilgim fani, onun bilgisi ise bakidir" dememiz lazım.

Her ne kadar rabbimizi aklımızla bilmeye çalışsak da aşk ile bilmeye çalışmak başkadır. Aşk, onu onunla bilmek, onu onunla sevmek, ona onunla gitmektir. Âşık bir kul kendini Allah ile bilir, Allah'ın huzurunda olduğunu ve her zerresine bütün şiddetiyle tecelli edenin Allah olduğunu bilir. Şimdi böyle olan bir kul ile kendini Allah'tan bağımsız gören bir kulun hâli bir olur mu, bu ikisi birbirine benzeyebilir mi? -Benzeyemez; çünkü biri gölge iken öteki hakikidir, gerçektir.

İnsanın zahiri tarafı insanın gölgesidir, dedik. Hakiki olan ev sahibi içeridedir ve o ev sahibi biziz. Hakiki tarafımıza kavuşmak için zahiri taraftan, gölgeden kurtulmamız lazım. Mesela; Allah âyet-i kerimede **"rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi? Eğer dileseydi, onu elbet hareketsiz kılardı. Sonra biz, Güneş'i onun üzerine bir delil kıldık. Ardından onu kolay bir çekişle kendi (tecelli edip yarattığı)mıza çektik."**[7] Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi, sonra biz onu yavaş yavaş kendimize çekeriz, buyurmuştur.

Dikkat edilirse Allah burada "gölgeyi kendine çekeriz" demiyor, "gölgeyi yavaş yavaş kendimize çekeriz" buyuruyor.

Peki, bu âyetten ne anlamalıyız?

Allah bize "sen gölgesin. Senin bu gördüğün varlığın gölgendir. Sana tecelli eden benim" buyuruyor.

İnsan gölgedir, sonra Allah **"bilin ki şüphesiz Allah, (dünyada kuluna yakınlığını tattırmak ve hakkı gönlüne vahyetmek için) kişi ile kalbi arasına tecelli eder"**[8] âyetinde buyurduğu gibi tecelli eder ve gölgeyi kendine çeker. İşte, bütün yolculuk rabbimizin bizi kendine çekmesidir.

[7] Furkân 45/46
[8] Enfâl /24

Devamlı söylüyorum; bizi kendine çeken odur. Onun aşkı, muhabbeti bizi kendine çeker. Yalnız, ona çekilmemiz için hayatı yaşarken kendimizi, hayatı, varlığı doğru okumamız, doğru anlamamız ve kim olduğumuzu bilmemiz gerekir.

Evet, Allah bizi kendine, kendi hakikatimize çeker. Hakikatimize tecelli eden odur. Allah gölgeyi çekince mutlaka hakikatimize varırız. Mesela; güneş doğunca gölge en uzun hâlindedir. Güneş tepeye doğru yavaş yavaş gelirken gölge de yavaş yavaş kısalır, tam tepeye gelince ise gölge biter. Nasıl ki güneş yavaş yavaş tepeye gelirken gölge kısalıyor, güneş tepeye geldiğinde ise bitiyorsa manevi yolculukta da insan yolu yürürken aşk oldukça gölgesi; yani zahiri tarafı yavaş yavaş kısalır, aşkı kemale erince; yani güneş en sıcak hâlini alınca ise artık hakikat tecelli eder ve insanın gölgesi biter.

Unutmamamız lazım ki gölge hakikatten hiçbir şeydir. Dünyaya dalanlar, onu sevenler, onun peşinden koşanlar, hayatı dünya hayatından ibaret zannedip dünyayı tercih edenler sadece bir gölgenin peşinden koşarlar. Ölünce de gölgeleri biter ve gölge olan bedenlerini bedenin geldiği yere, toprağa verirler, kendileri de rablerine gider.

Peki, hangi hâl ile giderler? İmtihanlar karşısında kazanıp Allah'ın kendi üzerlerindeki güzelliğini kemale erdirerek mi yoksa fıtratlarında olan güzellikleri bile kaybederek mi giderler? -Ebette ki bunun cevabını hepimiz biliyoruz.

Allah, böylelerine kitaplarını verip "kitabını oku! Bugün hesap sorucu olarak sen kendine yetersin.[9] Bak ben sana neler vermişim. Bak seni nasıl şereflendirmiş, sana nasıl ikram etmişim. Seni kendime, güzelliğime nasıl davet etmişim! Sen ise benim davetime değil, şeytanın davetine icabet etmişsin. Beni tercih etmemiş, nefsini, vehmi, zannı, çirkinliği tercih etmişsin. Madem

[9] İsrâ /14

sen dünyadayken beni tercih etmedin, bugün de ben seni tercih etmem. Sen bana kavuşmayı, güzelliğimi kazanıp güzelliğim olmayı istemedin. Bugün de ben sana kavuşmayı istemem" buyurur.

Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"kim Allah'a kavuşmayı severse Allah da ona kavuşmayı sever. Kim Allah'a kavuşmayı kerih görürse Allah da ona kavuşmayı kerih görür"*[10] buyurmuştur. Kerih, ikrah edici, tiksindirici manasına gelir. Eğer biri güzel yapmıyor, güzel olmaya çalışmıyorsa Allah'ın güzelliğinden tiksiniyor demektir. Allah da ona kavuşmayı kerih görür.

Herkes güzelliğin ne olduğunu fıtrat itibariyle bilir. Misal; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*kendiniz için istediğinizi kardeşiniz için de istemedikçe mü'min, Müslüman olmazsınız"*[11] buyurur. Güzel yapmak için insan öncelikle kendisi için istediğini kardeşi için de istemelidir. Böyle olunca güzel yapar; yani Allah'ın güzelliği ona tecelli eder. Yoksa olan güzelliğini de kaybeder.

Örnek vermek gerekirse; merhameti olduğu hâlde yine de zulmeden birini düşünelim. O kişi zulmüne devam ettikçe bir süre sonra zulmetmek artık ona ağır gelmez, sıradan bir şey gibi gelir; çünkü zulmederek olan rahmetini kaybetmiştir. Ya da cinayet işlediğinde önce bundan etkilenir; ama sonra iki, üç beş derken adam öldürmek artık ona sıradan bir şey gibi gelir. Veya bir yanlış yapar, ilk başta yaptığının yanlış olduğunu bilir; ama yanlışına devam ettikçe bir süre sonra bu yanlışı ona sıradan bir şeymiş gibi, hatta güzel bir şeymiş gibi gelir; çünkü kendindeki güzelliği, rahmeti, muhabbeti, sevmeyi, rabbini kaybetmiştir ve bundan haberi bile yoktur.

[10] Müslim, Zikir, 14
[11] İmam Ahmed B. Hanbel, El-Müsned, El-Fethu'r-Rabbani Tertibi

Nasıl ki insan yanlış yaptıkça kendindeki güzellikleri kaybediyorsa güzel yaptıkça da üzerinde güzellikleri artırır. İşte, bütün imtihanlar Allah'ın bizim üzerimizdeki güzelliği artsın diye birer imkândır. İster nimet isterse de musibet olarak gelsinler hepsi Allah'ın güzelliğini kazanmamız içindir.

Hayatı böyle görmezsek hayatı küçümsemiş oluruz. Bu dünyada rabbimizin güzelliğini kazanmazsak o zaman Allah bizi buraya neden gönderdi! Zaten baktığımızda hayatı anlamayanlar "dünyaya gelmeyi ben mi tercih ettim" ya da "Allah neden bizi direkt cennete göndermedi" derler. Böyleleri akıllarını kullanmamış, anlamamıştır. Rablerinin ismiyle okumamış, okumak istememiştir; çünkü okumak işlerine gelmemiştir. Eşek işte! Eşeğin aklı bile bunlardan daha fazladır.

Bütün hayat rabbimizin rızasını yakınlığını, güzelliğini, dostluğunu kazanma yolculuğudur ve bunlar da bir tek imtihanlarla mümkündür. Bu yüzden imtihanın küçüğü, büyüğü olmaz; çünkü imtihana tabi tutan büyüktür. Karşılaştığımız bir imtihan bize çok küçük, çok basit bir şeymiş gibi gelebilir; ama o imtihana tabi tutan bizi yaratan rabbimizdir, bu sebeple hiçbir imtihanı basit göremeyiz. Bize çok küçük görünse de yapmadığımızda kaybeder, yaptığımızda kazanırız.

Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden örnek vereyim.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"kardeşine tebessüm etmen sadakadır,"*[12] "*güler yüzle selam vermen sadakadır"*[13] buyurmuştur. Tebessüm etmemiz, selam vermemiz bile sadakadır; yani rabbimize sadakatimizi ispatlamamızdır. Her biri bize imanı kazandırır ve bizi Allah'ın sevgisine layık eder. Bunun sonucunda Allah bize sevgisiyle, rızasıyla, güzelliğiyle tecelli eder.

[12] Tirmizî, Birr, 36
[13] Câmiü's -Sağîr, 4 /1513

Görüldüğü gibi tebessüm etmek, selam vermek basit bir şeymiş gibi görünse de bize kazandırdığı nimet çok büyüktür! Öyleyse hiçbir imtihanı basit diye geçmeyelim; çünkü hepsi bize rabbimizin rızasını, sevgisini, yakınlığını kazandırır.

İman yetmiş küsur şubedir. En kâmili "lâ ilahe illallah" demek en küçüğü de insanlara sıkıntı veren bir şeyi yoldan alıp kenara koymaktır.[14] Bunların her biri imanın şubesidir ve insana imanı kazandırır. Bu yüzden Hz. Hüseyin (r.a.) *"hayat, imanı kazanma ve kazanılan bu imanı koruma yeridir"* buyurmuştur. İmanı korumak gerekiyorsa demek ki imanı kaybetmek de varmış! Karşılaştığımız imtihanlara rabbimizin istediği şekilde cevap verdikçe hem iman kazanırız hem de imanımızı korumuş oluruz, aksi takdirde imanımızı koruyamayız.

Evet, bu âleme imanı kazanmaya, iman olmaya gelmişiz. İman sevmektir, dolayısıyla bu âleme rabbimizi tanımaya, sevmeye, âşık olmaya, aşk olmaya gelmişiz. Manevi yolculuk da bu aşkı kazanmak, aynı şekilde aşkla kazanmaya devam etmektir; yani sonuç itibariyle aşk olmaktır.

Aşk, Allah'ın zati tecellisidir ve içinde Allah'ın bütün isimlerini barındırır.

Nasıl?

Birini seviyorsak ona rahmet ederiz, ikram ederiz, hatasını, kusurunu affeder, görmezden geliriz. Bir sıkıntısı olduğunda yardım ederiz ve onu sevdiğimiz için ondan razı oluruz. Aşk bu şekilde her defasında işin merkezindedir; çünkü zatından tecelli eder ve bizi rabbimizin güzelliğine, rahmete, El Esmâu'l Husnâ'nın nûruna gark eder.

Evet, her ne olursa olsun kendimizi, hayatı, bu âleme neden geldiğimizi mutlaka anlamamız lazım. Bunun için de önce

[14] Buharı, îmân, 3

marifetullahı kazanmamız; yani rabbimizi bilmemiz, tanımamız, bize neyi vahyettiğini okumamız, kendimize, varlığa, hayata bakarken her şeyi onun ismiyle okuyup anlamamız, kısacası kitabımızı okuyup rabbimizi dinlememiz lazım.

Rabbimiz bizimle konuşuyor. Eğer Allah'ı rab olarak kabul etmiş, "beni yaratan, terbiye eden, eğiten, büyüten odur. Her şeyi ondan öğrenmem lazım. O benim rabbimdir" demişsek acaba onu nasıl dinlemeli, nasıl ciddiye almalıyız! Bizi o yaratmışsa üzerimizde hakkı vardır. Öyle buyurmuştu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah'ın, kulu üzerinde kulun da Allah üzerinde hakkı vardır. Allah'ın, kulu üzerindeki hakkı; kulun hiçbir şeyi şirk koşmadan Allah'a âbd olmasıdır. Kulun Allah üzerindeki hakkı ise kendisine hiçbir şeyi şirk koşmadığı rabbinin ona azap etmemesidir."*[15]

Allah'ın hakkını teslim edebilmek için bütün şirklerden kurtulmak gerekir; ama bunun için de rabbimizi tanımamız şarttır. Eğer rabbimizi tanımazsak şirke boğulur, hiçbir zaman da bu şirkten kurtulamayız; ama onu tanırsak o zaman bütün şirklerden temizleniriz. Aynı şekilde üzerimizdeki muradını ve bizden ne istediğini anlarız. Onu tanıdığımızda; bizden istediği her şeyi, sırf bizim için istediğini, bizi nasıl sevdiğini, ciddiye aldığını, şereflendirmeyi dilediğini anlar, kendimizi gölge olan, fani olan dünyaya, küçücük bir makama, üç kuruşa satmayız. Kıymetimizi, değerimizi bilir, Allah'tan aldığımız şerefi taşırız.

Allah bizi kendine davet ediyor. **"Bana dua ettiği vakit dua edenin duasına icabet ederim. O hâlde (onlar da) benim (kulluk davetime) icabet etsinler ve bana iman etsinler ki rüşdlerine (manevi olarak kemâlâtlarına) ersinler"** buyurdu ya Allah. O zaman Allah'ın davetine icabet edelim.

[15] Buhârî, Cihâd 46; Müslim Îmân 48, 49

Nasıl?

Bunun cevabını yine Allah veriyor. **Vel yu'minû bî**: "Bana iman etsinler." "Benimle iman etsinler." Demek ki Allah'ın davetine icabet etmek demek; ona iman etmekmiş! İman etmemiz için de rabbimizi tanımamız, üzerimizdeki muradını ve bizden ne istediğini anlamamız gerekir; çünkü ancak tanıdıkça rabbimizi sevebiliriz. Sevdikçe de onun sevdiği, istediği gibi yapabiliriz. Sevdiği gibi yaptıkça da sevdiği gibi oluruz; yani rabbimizi bilmiş, bulmuş, dolayısıyla hakikatimiz olmuş oluruz.

Hepimiz anlamışız ki bu âlem rahat etme yeri değildir. En basitinden acıkırız rahat edemeyiz, susarız rahat edemeyiz. Devamlı nefese ihtiyacımız vardır, nefes almazsak ölürüz. Akşam olur uykumuz gelir, uyuyamayınca rahat edemeyiz. Hayat böyle devamlı rahatsızlıktan başka bir şey değildir.

Baktığımızda durmadan çalışıyoruz ve hep bir koşuşturmaca içindeyiz. Şimdi bu hayat mıdır! Bunu hayat zannettiysek asıl hayatı anlamamışız demektir. Allah âyet-i kerimede, **"bu dünya hayatı bir eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Şüphesiz âhiret yurdu ise, işte asıl hayat odur"**[16] buyuruyor. Asıl hayat Allah katındaki hayattır. Biz de Allah katındaki hayatı bulmalıyız.

Peki, Allah katındaki hayatı nasıl bulabiliriz?

Allah ile olunca, kendimizi bilince, bulunca onun katındaki hayatı bulmuş oluruz. Zaten bu âleme onun için gelmişiz. Yoksa burada her istediğimiz olsun diye dünyaya gelmemişiz. Tabi ki her isteğimizin yerine geldiği bir âlem vardır; ama orası ahirettir. Burada her dediğimiz olacak diye bir şey yoktur. Dünyada sevinçler de, sıkıntılar da, mutluluklar da, musibetler de, belalar da iç içedir ve hepsi bizim için birer imtihandır, kazanma

[16] Ankebût /64

imkânıdır. Bize düşen; sadece hayatı yaşarken rabbimizin bize öğrettiği gibi bakmak, anlamak ve onun emrettiği, sevdiği gibi yapmaktır.

Zaten ramazan ayı geldi, hepimiz bu ayda çabamızı gösterip rabbimizin istediği gibi yapmaya çalışıyoruz. Ramazan ayı; rahmet ayıdır, rabbimizi tanıma, rabbimizin bize indirdiği Kur'ân'ı onun ismiyle okuyup anlama, ona kul olma, âbd olma, iman etme, nefsimizi tezkiye etme, rabbimizle beraber olup onun güzelliğini alma, onunla güzel olma ayıdır. Bununla beraber rahmet edip rahmet olma, sevip sevilme, razı olup razı olunma ayıdır. Kısacası rabbimizle mutmain olup itminan bulma, rabbimize şahid olup şehadet etme ayıdır. Bu ramazanı rabbimizin emrettiği gibi bir kul olmamız için imkân bilelim ve gerekeni yapalım. Bunun için de gönlümüze bakalım ve rabbimizin sevgisi dışında bir sevgi varsa orayı temizleyelim inşallah.

Elbette ki insan seven, sevilmeye de layık olan bir varlıktır. Bu yüzden insan herhangi birini ya da bir şeyi sevebilir. Hepimizin sevdiği şeyler, sevdiği insanlar vardır; ama her neyi seviyorsak bilelim ki o sevdiğimiz fanidir, hakikatin gölgesinden ibarettir ve yok olacak bir şeydir; çünkü **"o (gökyüzü ve yeryüzü) üzerinde bulunan her şey fânidir (ve yok olacaktır). Ancak Zûl Celâli vel İkrâm (celal ve ikram sahibi ve celaliyle tecelli ettiği her muamelesinde mutlaka kuluna bir ikramı) olan rabbinin vechi (zatı ve zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) bâki kalacaktır"**[17] buyurdu Allah.

Allah'ın bu âyette direkt "rabbinin vechi bakidir" ya da "Allah'ın vechi bakidir" demek yerine "celal ve ikram sahibi olan rabbinin vechi bakidir" buyurmasının hikmeti nedir?

Çünkü celali ve ikramıyla tecelli ediyor da ondan. Celalinden rabbinin güzelliği, ikramı tecelli eder. Söyledim; hayat baştan sona

[17] Rahmân /26-27

sıkıntıdan, sorunlardan ibarettir. Sıkıntıdan bir anlık kurtulup rahat bir nefes aldığımıza bakmayalım. Rabbimiz bizi bu nefesle dinlendirir, bir sonraki musibete, imtihana hazırlar. Bizim de bu imtihanlarla celal ve ikramından rabbimizin güzelliğini, tecellisini almamız lazım. Bundan gerisi yoktur. Allah bize "bu yokluk arasında, gölge arasında rabbinizin vechini, güzelliğini kazanın" buyuruyor.

Madem öyle insanın sadece kim olduğunu bilmesi yetmez, aynı zamanda nerede olduğunu bilmesi ve tabi tutulduğu imtihanlarda rabbinin hikmetini, muradını anlayıp bu muradının gerçekleşmesi için çabasını göstermesi lazım. İmtihan ister nimet olarak, ikram olarak isterse de rabbimizin celalinin tecellisi olarak gelsin, hiç fark etmez. Sonuçta hepsi fanidir. Allah, kuluna "haydi gerekeni yap ve benimle güzelleş. Karşına çıkardığım bu fani tecellilerle vechimi, güzelliğimi kazan" buyuruyor.

Evet, hep birlikte kim olduğumuzu Allah'ın beyan ettiği gibi anlamaya çalışıyorduk.

Deryayı bir tasa sığdırmak mümkün değildir; fakat insanın gönlü Allah'ın tecellisini alabilecek genişliktedir. Bu yüzden Allah hadis-i kutside *"yerler, gökler tecellimi alamadı; ama mü'min kulumun kalbi tecellimi aldı"*[18] buyurmuştur. O hâlde bizim de hayatımızı yaşarken asıl hedefimiz; Allah'ın isimlerinin, güzelliğinin tecellisini bütün gönlümüze almak olmalıdır.

Dikkat ettiyseniz Allah'ın, insana olan tecellisini devamlı kenarından, köşesinden özetle anlatmaya çalışıyoruz. Normalde bunu Allah'ın her bir ismiyle anlatmamız gerekirdi; çünkü insanda Allah'ın doksan dokuz isminin hepsi tecelli etmiştir, dolayısıyla Allah'ın tecellisini her bir isimle tek tek anlatmak lazım ki Allah'ın, kuluna olan tecellisi iyice anlaşılsın; ama biz işi teferruata boğmak istemediğimiz için herkes insanın kim olduğunu anlasın diye insanı

[18] K. Hafâ: 2256, İhya-u Ulum'id Din

özetle anlatmaya çalışıyoruz. Kelimeleri de özenle, dikkat ederek seçiyoruz. Öyle ki hiçbir bilgisi olmayanlar dahi bizi dinlediklerinde kim olduklarını, nereden geldiklerini, neye geldiklerini, Allah ile nasıl muhatap olduklarını, nasıl her anda Allah'ın huzurunda olduklarını, Allah'ın nasıl tecelli edip kendilerini yarattığını en azından kısa ve öz bir şekilde anlasın; yani "ben kimim" dediğinde kim olduğunu gönlünde hatırlasın ve kendini anlayıp tatsın. Sonra tefekkür ettiklerinde zaten Allah bunu onlara açar, öğretir.

Allah, insana fıtrat itibariyle hepsini öğrettiği için insanın bilmediği bir şey yoktur. İnsanın unuttuğuna ya da unuttuğunu zannettiğine bakmayalım. Fıtrat olarak herkes bunu kendi üzerinden bilir. Mesela; herkes güzelliği bilmiyor mu? -Tabi ki biliyor. Sohbetimiz sırasında söylediğim gibi; biri kendisine nasıl muamele edilmesini istiyorsa başkalarına da öyle davrandığında Allah'ın emrettiği, sevdiği gibi yapmış, böylelikle Allah'tan da o muameleye layık olmuş olur. Bu şekilde baktığımızda insanın bilmediği hiçbir güzellik yoktur.

Herkes güzelin ne olduğunu kendisine yapılmasını istediği tavırdan yola çıkarak bilir, anlar. Misal; biri kendisi için istediğini kardeşi için istemedikçe mü'min, Müslüman olmaz. Tabi, o kardeşin illa Müslüman olması gerekmez, insan olması yeterlidir. Biri başka bir insan için kendi istediğini isteyemiyorsa Müslüman olmaz, insan olmaz. İnsan olmayı kabul etmemiş, aksine ilahlık iddia etmiş olur; çünkü aynısını o kişi için istemeyerek aslında onu kendisi gibi kabul edememiş, ona karşı kibirlenmiş; yani kendini ondan üstün görmüştür.

Böyleleri insanlara "ben buyum, beni böyle kabul edin" derler; ama kendileri insanlara öyle davranmaz, kendi bildikleri, istedikleri gibi davranırlar; çünkü kendilerine göre diğerlerinden daha kıymetli, daha değerli, daha şereflidirler. Bu yüzden "ben onlarla bir olamam" derler. Yani Allah'ı kabul etmez, ilahlık iddia eder ve "herkes bana güzel davransın" derler.

Bu duruma düşmemek istiyorsak kendimiz için istediğimizi insanlar için de istemeli ve yaşadığımız her şeyi rabbimizden bir imtihan olarak görüp her birine rabbimizin ismiyle, güzelliğiyle karşılık vermeliyiz.

Evet, "Ben Kimim" sohbetleri boyunca kim olduğumuzu Allah'ın bize beyan ettiği gibi anlamaya ve kendimizi, rabbimizi tanımaya çalışacağız. İnşallah sohbetlerin sonunda bir kimliğimiz olur.

Nasıl bir kimlik?

Önceki sohbetimizde söylemiştim. Zahiri kimliğimiz olduğu gibi bir de manevi kimliğimiz vardır. Bu kimlik gönül kimliğidir, hakikatimizin kimliğidir. Rabbimize "ya rabbi! Beni kimliğimle kabul et" dediğimizde rabbimiz bu kimliğimizle bizi ya kabul eder ya da etmez. Bize düşen; sadece onun emrettiği, sevdiği gibi yapmaya çalışmak ve onun istediği gibi bir kul olmaktır.

Biri dünyaya dalıyor, dünyayı tercih ediyor, dünyanın, fani olanın peşinden koşuyorsa rabbine iman edememiş, rabbinin rızasını gözetememiştir. Bununla beraber kendini unutmuş ve kendine zulmetmiştir. Hiç kimse Allah'a bir şey yapabilir mi? - Hâşâ. İnsan kendini unutarak kendine zulmeder. Dünyayı tercih edip kim olduğunu unutanlar; Hz. İnsan olmayı, rabbine yeryüzünde halife olmayı, rabbiyle güzel olmayı değil; sadece yiyen, içen, yükünü taşıyan eşek olmayı kabul etmiştir. Onların da kimliğinde sadece yemeyi, içmeyi, gezmeyi, yükünü taşımayı bilen eşek yazar.

Mesele; kimliğimizde rabbinin yeryüzündeki halifesi, rabbine yakın, rabbine dost, sevgili, rabbini seven, ilah olarak kabul eden, maşuk olarak sevilmeye layık görüp rabbine âşık olan Hz. İnsan yazmasıdır. Tabi, bu bildiğimiz yazıyla yazılmaz. Kudret kalemiyle yazılır.

Kimliğimizde Hz. İnsan yazıp yazmaması bizim kendi elimizde olan tercihimizdir. Zaten biri Mürşid-i kâmile tabi olunca Hz. İnsan olmak için mürşidiyle beraber sırat-el mustakimde yolculuğa çıkmış demektir. Derviş, mürşidini dinleyip yolu yürüdükçe Mürşid-i kâmil onun kimliğine Hz. İnsan yazar. Arkadaşlar müsaade ederse biz de onların kimliklerine Hz. İnsan yazacağız inşallah. Bizim bütün işimiz budur; ama biri "ben biliyorum, ben kendime yeterim" diyorsa ona da "tamam, sen biliyorsan o zaman bildiğinle baş başa kal" denir.

Allah bizi dünyanın, faninin peşine takılıp kim olduğunu unutanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi kimliğinde Hz. İnsan yazanlardan, "Allah'a âbd olmuş, âşık olmuş kul" yazanlardan eylesin. Allah bizi karşılaştığı bütün imtihanlarda rabbinin sevdiği, razı olduğu gibi yapıp o imtihanlarla rabbinin güzelliğini kazananlardan eylesin. Allah bizi hakikatine kavuşan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

4.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya çalışıyorduk.

Kendimizi tanımamız için öncelikle Allah'ın bizi çıkardığı bu hayat yolculuğunda neler yaşadığımızı özetle anlamamız gerekir.

Peki, ilk olarak ne yaşadık?

Allah bize önce rûhundan nefhetti.[1] Bu, Allah'ın bize ilk tecellisi ve ilk yaratmasıdır. Allah'ın ilk yarattığı; insanın hakikati olan rûhudur; yani Hakikat-i Muhammediye'dir. Ondan önce her şey Allah'ın zatında ilim olarak mevcuttu; ama zahiri olarak henüz yaratılmamıştı. Allah, Hakikat-i Muhammediye'yi yarattıktan sonra melekleri ve diğer varlıkları yaratıp yeri, gökleri, dünyayı insan için bir misafirhane olarak hazırladı. Zahiri olarak ise en son insanı yaratıp melekleri insana secde ettirdi sonra da onu önce cennete, ardından dünyaya; yani misafirhaneye gönderdi.

Burası Allah'ın, kulu için hazırladığı misafirhanedir. Kul burada talim görür, eğitim görür. İlk talimi de kula Allah yaptırmıştır. **Alleme âdemel esmâe kullehâ:**[2] "(Allah) Âdem'e (ve her biri bir Âdem olan insana) bütün isimleri (El Esmâu'l Husnâ'yı talim ettirip) öğretti." Allah hem isimlerini hem de bu isimlerini üzerinde nasıl göstereceğini ve nasıl kullanacağını ona öğretti;

[1] Hicr /29
[2] Bakara /31

yani ona verdiği rahmeti, ikramı, güzelliği nasıl kullanıp onlarla nasıl güzel olacağını öğretti, talim etti.

"(Resulüm!) Hani rabbin bir vakit meleklere, ben yeryüzünde bir halife yaratacağım, buyurdu. Onlar da, bizler hamdinle seni tesbih ve takdis edip dururken, orada fesad çıkaracak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın, dediler."

Meleklerin "biz seni hamdinle tesbih ederken yeryüzünde fesat çıkarıp kan döken birini mi halife kılıyorsun" sözünün arkasında aslında "biz halife olmaya daha layığız" gibi bir mana vardır. Allah bunun üzerine meleklere **"muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim"**[3] buyurur. Sonra Âdem'e isimlerini talim ettirerek "haydi, onlara bu isimleri haber ver, esmâyı oku, anlat" yani kim olduğunu ve onların bilmediği şeyi meleklere göster" der.

Allah, bu isimlerin ne olduğunu önce meleklere sorar; ama melekler bilmezler. Âdem'e "şimdi sen onları göster" deyince Âdem her birini gösterip anlatır. Bunun üzerine melekler "sen subhânsın (her türlü noksanlıktan münezzehsin ya rabbi), senin bize öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur. Muhakkak ki sen alîmsin, hakîmsin (her şeyi, herkesi bilen ve her işinde hikmet ve hayır olansın)"[4] derler. Demek ki bütün işin sırrı El Esmâu'l Husnâ'daymış! İşte, bu talimi, halifesine Allah yaptırmıştır.

İsimlerin talimi sadece isimleri öğretmek değildir. Allah, isimleriyle tecelli edip isimleri insana kendisiyle talim ettirmiştir. Böyle olmasa insan halife olamaz, Allah'ı temsil edemez.

Evet, bu talimden sonra Allah yavaş yavaş insanı aşağı indirmiş ve indirdiği her safhada ona nûrdan bir elbise giydirmiştir.

[3] Bakara /30
[4] Bakara /32

Şimdi de insanın indiği âlemleri ve bu âlemde giydiği elbiseleri anlamaya çalışalım inşallah.

Allah'ın insana giydirdiği ilk elbise esmâ elbisesidir; yani güzelliğinin elbisesidir. Bu elbise dışarıda görünecek olsa bütün kâinat yanar. Bu yüzden Allah ona Ceberût âleminden, nûrdan olan başka elbiseler giydirmiş ve hiç kimsenin anlamayacağı bir şekilde onu perdeleyip öyle aşağı indirmiştir. İnsanın bundan sonra indiği âlem melekût âlemidir. Bu âlemde Allah ona bu defa meleklerin nûrundan bir elbise giydirmiştir.

İnsanın en son indiği âlem ise dünyadır. Allah onu bu âleme gönderirken bu kez beden elbisesine büründürmüş ve ona "sen benim yeryüzündeki misafirimsin. Seni ben varlıkta tutacağım. Sana yolu göstereceğim, hidâyeti vereceğim, seni rızıklandıracağım, yedireceğim, içireceğim, nefes aldıracağım. Bütün işlerin bana ait olacak. Sana düşen; sadece bana âbd olmak, halife olmak, kul olmak, ayna olmak, güzelliğimi üzerinde gösterip benimle güzel olmaktır. Tek işin, vazifen budur. Sana bakarken kendi güzelliğimi seyretmeyi, senin de benim güzelliğimi seyredip bana şahid olmanı istiyorum. Senin yaratılış gayen, üzerindeki muradım budur. Her şeyi senin hizmetine verdim, seni de kendim için yarattım" demiştir.

Bu yüzden Allah âyeti kerimede **"o, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendi katından (bir lütuf olmak üzere) sizin hizmetinize vermiştir"**[5] buyurur. Yani her şey senin içindir, senin emrindedir. Zahiri olarak gördüklerinin, bildiklerinin yanında bir de manevi olarak göremediklerin, bilemediklerin ve zahiri tarafınla da asla bilemeyeceğin nimetler, ikramlar vardır. Bunların hepsi de senin içindir.

[5] Câsiye /13

Eğer her şey insan içinse o hâlde Allah'ın insan için neler neler ikram ettiğini artık buradan hesap etmek gerekir.

Evet, insan dünyaya gelmeden önce uzun bir yolculuk yapmıştır. Kendimizi tanımamız için yaptığımız bu yolculuğu bilmemiz lazım. Mesela; genel olarak dünyada sadece beden itibariyle bulunduğumuz dönemde var olduğumuzu sanıyoruz. Oysa ki hakikat öyle değildir.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

"(Resulüm!) Hani bir zaman da rabbin, Âdemoğullarının sırtından zürriyetlerini çıkarmış ve onları kendi nefisleri üzerine şahid tutarak, (ben) sizin rabbiniz değil miyim, (buyurmuştu. O anda onlar da Allah'ın cemâlini ve kudretini müşahede ederek) 'evet! Şahidiz (ki sen bizim rabbimizsin)' demişlerdi. Kıyamet günü 'biz bundan habersizdik' demeyesiniz diye (bunu böyle yaptık)." [6]

Allah, Âdem'in belinden zürriyetini alıp hepsini kendi nefsine şahid kıldıysa bu durumda biz de Âdem babamızla beraberdik. Nihayetinde ise zamanımız geldiğinde beden elbisemizle misafirhaneye geldik ve bizim için imtihanlar başlamış oldu. **Alleme âdemel esmâe kullehâ:**[7] "(Allah) Âdem'e (ve her biri bir Âdem olan insana) bütün isimleri (El Esmâu'l Husnâ'yı talim ettirip) öğretti" âyetinde buyurduğu üzere Allah'ın bize olan tecellisi, talimi bu dünyada da devam etti.

Allah, esmâların talimini her birimize bire bir öğretmiştir. Öğretmeden hesaba çekmesi yakışır mı? -Hâşâ, tabi ki yakışmaz. O bize hepsini öğretti; ama biz dünyaya geldikten sonra hiçbir şeyi hatırlamıyoruz. Yalnız, bizim bunu hatırlamamamız Allah'ın bize öğretmediği manasına gelmez; çünkü çocukluğumuzda da yaşadığımız şeyleri hatırlamıyoruz. Anne, babamız bize "sen

[6] A'râf /172
[7] Bakara /31

küçükken şunları şunları yaptın" der; ama biz hiçbirini hatırlamayız. İşte, çocukken yaşadıklarımızı hatırlayamadığımız gibi dünyaya gelişimizin öncesini de hatırlayamıyoruz.

Peki, nasıl hatırlayacağız?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir ismi de zikirdir; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hatırlayan ve hatırlatandır. Aynı zaman da Kur'ân'ın da isimlerinden biri Zikir'dir. Bu yüzden Allah Kur'ân için **"muhakkak ki (insanlar için bir öğüt ve hatırlatma olan bu) Zikri biz indirdik ve muhakkak ki onu yine biz koruyacağız"**[8] buyurmuştur. Rabbimiz, dünyaya gelmeden önce yaşadıklarımızı; kendini, bizimle olan misakını, verdiğimiz sözü, vaadini, cenneti, cehennemi, kısacası hatırlamadığımız her şeyi bize Kur'ân'la hatırlatır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de bu hatırlatmayı yine Kur'ân ile yapar.

Allah bize âyetleriyle "hatırlayın" buyuruyor. Bizim de Kur'ân'ı okuyup, âyetler üzerinde tefekkür edip hatırlamamız gerekir. Zaten bize zikir olan Kur'ân'ı indiren odur, kaybetmeyelim diye de onu koruyup muhafaza eder. Aynı şekilde insanlığımızı kaybetmememiz, kendimizi bütünüyle unutup bu âlemde kaybolmamamız için de bizi yine Kur'ân'la korur. Yetmez, her anda tecelli edip bizi korur. Allah, bizi korumasa ne kendimizi ne rabbimizi bilebilir, ne doğru yolu ne de rabbimizi bulabiliriz. Her an bizimle beraber olan ve kendini bize hatırlatan odur.

Kim olduğumuzu bileceksek öyleyse kendimizi hatırladığımız andan itibaren kendimizi anlamaya çalışmamız lazım.

Nasıl?

Kendimizi anlamak için çocuklara bakıp onlar üzerinden nasıl bir hâlde olduğumuzu anlamaya çalışabiliriz. Mesela;

[8] Hicr /9

çocukların melekût âleminden giydikleri elbise olduğu gibi onların üzerinde durur. Baktığımızda; çocuklar kin tutmazlar, dünyaya ait dertleri, tasaları, geçmişle alakalı sıkıntıları, gelecekle ilgili endişeleri yoktur. Sadece içinde bulundukları anda yaşarlar, öyle ki nerede olduklarını dahi bilmezler. Şöyle biraz tartışsalar, kavga etseler beş dakika sonra kavga ettiklerini unuturlar; çünkü nefisleri daha oluşmadığı için yaşadıkları sorunlar nefislerine kaydolmaz. Hatta daha küçükleri melekleri de görür, onları seyreder, üstelik bu onlar için normal bir durumdur. Melekût âleminde oldukları için hepsinden meleklerin kokusu gelir. Bu yüzden pırıl pırıldır, tertemizdir, Allah'a yakındırlar ve bu hâllerinden ötürü de duaları makbuldür. O zaman bir çocuk gözyaşı dökerse onu ağlatmanın ne kadar ciddi bir şey olduğunu buradan anlamak gerekir.

Tabi, daha sonra perdelenince onlar da bu hâllerini unuturlar. Biraz daha büyüdüklerinde ise nefisleri oluşur ve yaşadıkları şeyler nefislerine kaydolmaya başlar, devamında zaten büyüdükçe ne hâl aldıklarını biliyoruz.

İnsan manevi yolculuk yaparken yolculuğu boyunca tıpkı çocuklar gibi olur. Misal; veliler çocuklar gibidir; çünkü onlar da kin duymaz, nefret etmez, geçmişlerinden ve geleceklerinden dolayı korkmaz, endişe etmezler. O yüzden Allah veliler için **"dikkat edin! Şüphesiz Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar"**[9] buyurmuştur.

Neden?

Her anda Allah'ın huzurunda duruyorlar ve içinde bulundukları anda yaşıyorlar da ondan.

Peki, veliler ile çocuklar arasındaki fark nedir?

[9] Yûnus /62

Çocuklar nerede olduklarını bilmezler; ama veliler nerede olduklarını, bununla beraber nerede olmaları ve nasıl olmaları gerektiğini bilir, buna göre hesap yapıp Allah'ın huzurunda dururlar. Velilerle çocuklar arasındaki fark budur; ama manevi hâlleri çocuklar gibidir. Tıpkı çocuklar gibi tertemizdir, pırıl pırıldırlar, kin gütmez, haset etmez, nefret etmezler. Bir sorun yaşadıklarında hemen affeder, yapılan yanlışı kendilerinden silerler ve bu hâlleri onlarda iradesiz bir şekilde oluşur.

Hepimiz çocukken böyleydik. Madem ki çocukken öyleydik, o zaman "ben kimim" sorusunun cevabını da kendi çocukluğumuza bakıp anlamalıyız.

Evet, çocukken pırıl pırıldık, tertemizdik; ama sonra hayatı yaşadıkça kendimizi yavaş yavaş kirlettik, perdeledik, sanki hayat ciddiymiş, gerçekmiş gibi dünyaya daldık ve misafir olduğumuzu unuttuk. Ev sahibini yok saydık, hatta "ev sahibi benim, ben akıllıyım, ben biliyorum, ben çalışıyorum, ben kazanıyorum" dedik. Her şeyi biz yapıyorsak ev sahibi nerede! Bize burayı hazırlayan nerede! Allah bize El Esmâu'l Husnâ'sını talim ettirmemiş miydi! Hani Allah'ın güzelliği nerede! Bizi dünyaya gönderenin bizim üzerimizde bir muradı vardır; ama biz kendimizi, kim olduğumuzu unuttuk, Allah'ın bize verdiği kimliğimizi kaybettik. Bunun farkına varıp hemen kendimize dönmemiz ve kimliğimizi bulmaya çalışmamız lazım.

İnsan buluğa erdiği andan itibaren Allah onun gönlüne vahyeder ve onu kendine davet eder. Bu nedenle insan buluğa erip aklı olgunlaşınca "ben kimim" sorusuna cevap bulmak için "ben kimim, kim doğru yapıyor, kim güzel yapıyor, acaba nasıl olmam, dünyanın peşinden mi ahiretin peşinden mi koşmam lazım? Hangi dine, tarikata, cemaate girmeliyim" der ve doğruyu aramaya başlar. Her defasında gittiği yer için "burası doğrudur" der, orada yolu biraz yürür; ama oranın doğru olmadığını anlayınca bu sefer başka bir yere gider. Orası da doğru değilse

çıkar, bu defa daha farklı bir yere gider. Doğruyu buluncaya, gönlü mutmain oluncaya, Allah'ın ona nefhettiği rûh "işte doğru yer burasıdır" deyinceye kadar bu arayışı devam eder.

İnsanın bu arayışı içerisinde rûhu ona "evet, burası doğru yerdir, aradığını burada bulursun" derse işte o vakit gönlü mutmain olur ve o yola girip yürümeye başlar. Doğruyu bulmasından önceki arayışı ise artık onun için tecrübe olmuş, bilgi olmuştur, dolayısıyla hepsi ona fayda vermiştir.

Dediğim gibi; buluğa erdiğimiz andan itibaren "ben kimim" sorusuna cevap aramaya çalışırız; ama ne kadar çalışsak da "ben kimim" sorusuna kendi kendimize cevap veremeyiz. Bu cevabı sadece Allah verir. Zaten Allah "ben kimim" sorusuna doğru cevabı vermemiz ve kendimizi tanımamız için vahyini indirmiş, peygamberler göndermiş, peygamberlerin hayatlarından örnekler vererek onların nasıl iman ettiklerini, Allah'a nasıl teslim olduklarını, rablerini razı etmek için nasıl bir çaba, gayret içinde olduklarını, insanları Allah'a nasıl davet ettiklerini örneklerle bize anlatmıştır. Allah'ın anlattıklarının hepsi geriye dönüş yolculuğunu yapabilmemiz için bize gerekli olanlardır.

Hepimiz büyüyoruz. Zahiri olarak büyüdüğümüz gibi manevi olarak da büyürüz.

Nasıl?

Anamız, babamız, çevremizdekiler, kısacası dünyanın neresine gelmişsek, oradakiler bildiklerini, anladıklarını bize anlatmaya ve kendi bildiklerine göre bizi büyütmeye çalışırlar. Örneğin; ilk başta bize kendi dillerini öğretirler. Allah bununla ilgili olarak âyet-i kerimelerde buyurur. **"Onun delillerinden biri de gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin ise farklı olmasıdır. Muhakkak ki bunda (Allah'ı bilen) âlimler için elbette**

âyetler (ibret ve dersler) vardır."[10] **"Ey insanlar! Şüphesiz ki biz, sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve (birbirinize karşı soy ve renginizle övünesiniz diye değil, bilakis) birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık (ki Allah'ın kudretine şahid olasınız). Muhakkak ki Allah katında ikrama en nail olanınız, ona karşı (en çok) takvâ sahibi olanınız (yani kulluk sorumluluğunu bilip en çok yerine getirmeye çalışanınız)dır."**[11]

"Hepiniz bir anadan, babadan dünyaya gelmişsiniz. Renklerinizin, dillerinizin, kabilelerinizin, ırklarınızın farklı farklı olması Allah'ın âyetlerindendir. Bunun sebebi; birbirinizi tanımanız ve birbirinizi Allah'ın âyetleri olarak okumanız içindir. Yoksa birbirinize üstünlük taslamanız için değildir; çünkü üstünlük takvâ iledir" buyurdu Allah.

Kendimizi, rabbimizin isimlerini, efâlini, âyetlerini, muradını okumadan tanımak olmaz. Kendimizi, rabbimizi ne kadar bildik, rabbimize karşı kulluğumuzu, âbdiyetliğimizi ne kadar anladık ve Allah'a âbd olmaya, kul olmaya ne kadar çalıştıysak o kadar üstün olur, öne geçmiş oluruz. Başka türlü çevremizden öğrendiklerimizle öne geçemeyiz. Her ne kadar çevremizdekiler kendi bildikleriyle bizi manevi olarak büyütmeye çalışsa da bize öğrettikleri Allah'ın vahyi değilse o zaman anlattıkları bizi büyütmez, aksine bizi kirletir. Manevi olarak büyümek için Allah'ın âyetlerini, vahyini okuyup rabbimizin bize ne demek istediğini anlamaya çalışmamız gerekir.

Manevi olarak büyüyüp öne geçmek tamamen bizim elimizde olan bir durumdur. Biz öne geçmeyi istersek Allah bizi öne alır. Geride kalmayı istersek de geride bırakır.

Nerede olduğumuzu anlamak istiyorsak kendimize bakalım. Acaba önde miyiz, geride miyiz ya da ortalarda bir yerde

[10] Rûm /22
[11] Hucurât /13

miyiz! Acaba geriye dönüş yolculuğumuzun neresindeyiz? Zahiri olarak bakıldığında hepimiz aynı âlemdeymiş gibi görünebiliriz; ama manevi olarak öyle değildir; çünkü nasıl ki herkesin zahiri bir bedeni varsa ve bu bedenleri birbirinden farklıysa zahiri bedenin yanında bir de herkesin manevi bedeni vardır ve bu manevi beden de tıpkı zahiri bedenler gibi birbirinden farklıdır.

Mesela; insan rüyasındayken zahiri bedeni olmadan gezip dolaşır. İşte, insanın rüyasındaki bu bedeni kendi manevi bedenidir. Onun bir adım ötesinde; yani misal âleminde yine kendisine ait manevi bir bedeni vardır ve bu âlemlerin hepsinde de insan maneviyatıyla beraberdir; yani bedenleri aslında kendi maneviyatlarıdır.

İnsanın bu manevi elbisesi ya iman elbisesidir ya da küfür elbisesidir. Ya hayr elbisesi ya şer elbisesidir. Ya sevap ya günah elbisesidir. Ya tevazu ya kibir, ya rahmet ya da zulüm, ya kerimlik, cömertlik ya da cimrilik elbisesidir. İnsanın yaptıkları, hâli, tavrı neyse hepsi insana manevi olarak elbise olur.

Misal; yedi tane insanı yan yana sıraya koyup her birine bakalım, hepsinin Allah'a yakınlığı aynı mıdır? -Elbette ki aynı değildir. Her biri Allah katında farklı farklıdır, dolayısıyla Allah'ın her birine nazarı da farklıdır. Örnek vermek gerekirse; birine rahmetle, birine muhabbetle, birine halimliğiyle, birine raufluğuyla nazar eder. Biri yanlıştaysa ona da gazap nazarı gelir.

İsterseniz Allah'ın bize olan nazarını anlamamız için misal olarak bu yedi kişinin hâllerini söyleyeyim. Buna göre hangi hâlde olursak Allah'ın bize nasıl nazar edeceğini onlar üzerinden anlamaya çalışalım inşallah.

Yan yana dizilen yedi kişiden en baştaki küfürde olmuş, kendini unutmuş olsa, kim olduğunu bilmese, rabbini kabul etmemiş, iman etmemiş olsa, nefsi ilahlık iddia etmiş, şeytanın

peşinden gitmiş ve şeytana kul olmuş olsa o kişi için Allah'ın nazarı bu hâline göre olur; yani Allah ona gazap nazarıyla nazar eder.

İkinci sıradaki; rabbine dönmüş, rabbini, peygamberi, Kur'ân'ı, İslam'ı kabul etmiş olsa; ama bunun için gerekli çabayı, gayreti göstermemiş olsa Allah'ın ona nazarı daha farklıdır. İlk baştaki ile arasında fark vardır.

Üçüncü sıradaki; Allah'ı ve resulünü kabul ettiği gibi bir de "benim ebedi hayatımı kazanmam gerekir" deyip kulaktan dolma ilmiyle de olsa bildiği, duyduğu kadarıyla âbd olmaya ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmaya çalışıyorsa Allah'ın ona nazarı farklıdır.

Dördüncü sıradaki; rabbini, kendini ciddiye alıp takvâ sahibi olsa, rabbine karşı samimi ve ciddi olsa, "acaba rabbim bana ne demiş, rabbim benden ne yapmamı istiyor" deyip rabbinin kelamını okusa, rabbinin vahyini dert edinse, anlamaya çalışsa kendini Allah'ın zikrinden, hatırlatmasından öğrense, peygamberini tanısa, Allah'ın gösterdiği sırat-el mustakimde yürümeye çalışsa Allah'ın nazarı ona bambaşka olur.

Beşinci sıradaki; elinden gelen bütün çabayı göstermişse, çabalarının sonucu olarak rabbini tanımışsa, tanıdığı kadarıyla da iman etmiş, rabbini sevmiş, marifet sahibi olmuşsa, rabbinin muradını anlamaya çalışıyorsa, hikmet sahibiyse, Allah yolunda malıyla, canıyla cehd ediyorsa; yani çaba, gayret sahibiyse ve ebediyen kazanmak istediği için her imtihana Allah'ın istediği, emrettiği gibi karşılık veriyorsa Allah'ın ona nazarı daha farklı olur.

Altıncı sıradaki; bütün bu güzelliklerin kendisinde olmasının yanı sıra cehennemden korktuğu ya da cenneti istediği için değil, bütün âbdliğini sadece "Allah benim rabbimdir, ilahımdır, mabudumdur, maşukumdur" diye yapıyorsa, gönlünün genişliği kadarıyla da rabbini tanımış, sevmiş, gönlüne Allah'ın muhabbeti

tecelli etmişse, kısacası rabbini canından, her şeyden çok seviyorsa Allah'ın ona nazarı çok özel olur.

Allah âyet-i kerimede **"muhakkak ki Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine mutlaka (vereceği) cennet karşılığında satın almıştır"**[12] buyurur. Malı, canı vermeden cenneti kazanmak yoktur. Saydığımız yedi sıra içinde altıncı grupta olanlar canını ve malını Allah yolunda kurban ettiği için kazanmıştır. Diğerleri ise hâlâ yoldadır ve imanlarını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ne zaman ki onlar da mallarını, canlarını cennet karşılığında Allah'a sattılarsa o zaman cenneti alırlar.

Yedinci sıradaki; her anda Allah'ın emrettiği gibi yapmaya çalışıp karşılığında hiçbir şey istemiyor, "sadece seni istiyorum ya rabbi! Benim cennetim sensin. Benim isteğim; sana vasıl olmak, cemalini müşahade etmektir. Cehennemim ise senden ayrı kalmak, sensiz olmak, seni kaybetmektir" diyorsa ve bunun için cennetten de cehennemden de vazgeçmişse acaba Allah'ın ona nazarı nasıl olur, hiç ötekilerine benzer mi? -Tabi ki benzemez.

Yalnız, cennetten de vazgeçmek bu hâldeki kulun elinde olan bir şey değildir. Böyle bir kul, rabbini nefsinden de cennetten de daha çok sevdiği için iradesiz olarak yalnızca rabbini ister ve gözü rabbinden başka hiçbir şeyi görmez.

Peki, bu kadarı yeterli midir?

Yeterli değildir. Daha önce anlatmıştım. Bâyezid-i Bistâmî (r.a.) Hazretleri buyurur. *"Rabbim beni huzura aldı ve bana manevi nimetler ikram etti. Onları ikram edince başımı kaldırmadım."* Başını kaldırmamak "ben bu nimetleri kabul etmiyorum, başka bir şey istiyorum" demektir. *"Ben başımı kaldırmayınca rabbim o nimetlerin üstüne bir daha farklı nimetler*

[12] Tevbe /111

koydu; ama ben yine başımı kaldırmadım. Sonra onların da üzerine farklı nimetler koydu, ben yine başımı kaldırmadım." Allah, Bâyezid-i Bistâmî (r.a.) Hazretleri'ne dostlarına verdiği ikramları veriyor, buna rağmen Bâyezid-i Bistâmî (r.a.) Hazretleri başını kaldırmıyor! *"Üçüncü defa da başımı kaldırmayınca Allah bana 'bunları kabul etmediğine göre başka bir şey istiyorsun, söyle ne istiyorsun' buyurdu."* Tabi ki Allah onun ne istediğini biliyor; ama kuluna öğretmek için soruyor. "*Allah bana sorunca ben de 'ya rabbi! Ben seni istiyorum' dedim. Bunun üzerine Allah, 'Bâyezid'den bir zerre bile kalmayana kadar böyle bir şey senin için mümkün değildir' buyurdu."*

Bâyezid'den bir zerre bile kalmayana kadar! Demek ki Allah'ın huzuruna varmanın bile ötesi varmış ve bu yolculuğun oraya kadar devam etmesi gerekiyormuş! Bir kul, Allah'ı istiyorsa onda bir zerre bile kalmamalıdır. İşte, Allah, "öyleyse senden bir zerre kalmasın" buyurarak Bâyezid-i Bistâmî (r.a.) Hazretleri'ne yolculuğun hâlâ devam ettiğini öğretiyor.

İnsandan bir zerre bile kalmaması öyle hayal etmekle olacak şey değildir, bunun için yolculuğun devam etmesi gerekir. Allah'ın, kulunu huzura alması, ona cemalini müşahade ettirip hitap etmesi büyük bir şeref, büyük bir nimettir. Öyle ki özel manada bir velayettir; ama bu nimetler yetmez. Kul bundan sonra biraz daha yürümelidir; çünkü bunun bir ötesi daha vardır ve kul oraya doğru yolculuk yapmalıdır.

Peki, kul bu yolculuğunda kendisinden bir zerrenin bile kalmaması için ne yapmalıdır?

Mutlaka bunun da bir yolu vardır. Allah âyet-i kerimede **"Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez"**[13] buyurduysa o zaman bir adım öteye gitmenin kolay bir yolu var demektir.

[13] Bakara /185

“Seni istiyorum ya rabbi!” demenin bir adım ötesini en basitinden şöyle anlamak gerekir; “seni istiyorum” diyen bir kul hâlâ bir isteğe sahiptir. Kul bu isteğinden de kurtulmak için “ya rabbi! Senin benim için istediğin, takdir ettiğin benim istediğimdir, duamdır. Ben senin huzurunda herhangi bir istekte bulunmam. Sen nasıl istiyorsan ben de öyle olmasını istiyorum, benim isteğim, senin istediğindir ya rabbi” demelidir.

Manevi yolculukta bir yukarıdan aşağı ineriz, bir de aşağıdan yukarı çıkarız. Bu yolculuğu yapabilmek için hayatı yaşarken “benim derdim seni sevindirmektir ya rabbi! Sana ‘sen beni sevindir, benim istediğim gibi olsun’ demiyorum. Ben seni sevindirmek istiyorum. Ben senin kulunum ya, sen nasıl sevineceksen öyle yapmayı ve öyle olmayı istiyorum. Ben seni sevindiren bir kul olmak istiyorum” demeliyiz.

Herkes Allah’ı nasıl sevindireceğini bilir. Allah’ı sevindirmek çok kolay, çok basittir; ama iş yapmaya gelince insan “ben” demekten kurtulamadığı, “Allah” diyemediği için Allah’ın sevdiği gibi yapmaya zorlanır. Oysaki zaten hâlimizin öyle olması lazımdı. Madem ki Allah’a iman etmişiz, o zaman her anımızda Allah’ın razı olduğu gibi yapmamız gerekmez miydi! Yoksa ona güvenmiyor muyuz! “Ya rabbi! Senin istediğin, sevdiğin gibi olsun. Ben senin sevdiğin gibi yapmayı ve razı olduğun gibi olmayı istiyorum” demek neden bu kadar zordur?

Neden zor olduğunu söyleyeyim; çünkü nefis, benlik, dünya, giydiğimiz elbisenin arzuları, istekleri Allah’ın sevdiği gibi yapmamıza mâni oluyor. Allah’ın emrettiği gibi yapmaya çalışacak olsak, çamurdan meydana gelen nefsimiz hemen “ne yapıyorsun, beni bırakamazsın, benim hesabımı yapmak zorundasın” diyor! “Seni sahibine teslim etsem olmaz mı?” diye sorsak “hayır, olmaz, ben ona güvenmiyorum, ondan emin olamıyorum. Ya aç kalsam, ya açlıktan ölsem, ya malım gitse, ya sıkıntı yaşasam, o zaman ne yaparım” diyor!

Böyle bir durumda nefsimize “sen ölümü hak etmişsin. Hatta ölümü değil, gebermeyi hak etmişsin! Senin dediğini yapmak, düşmanımın peşinden gidiyorum, demektir. Demek ben sana hizmet ediyorum, senin peşinden geliyorum öyle mi” dememiz lazım.

Rabbini kabul etmeyen, rabbine güvenmeyen, tevekkül etmeyen, ona karşı edepli olmayan bir mahlukatı arkadaş edinmiş, dost edinmiş, veli edinmiş, hatta onun kölesi olmuşuz. Ona hizmet ediyor, habire onun peşinden gidiyoruz. O bize “şöyle yap, şöyle konuş, şöyle davran, şöyle iki yüzlülük yap” diyor, biz de onu dinliyoruz!

Nefis, rabbine karşı böylesine itiraz ediyorken bize karşı nasıl görünür; yani ikiyüzlülüğünü nasıl yapar?

Hem rabbinin emrettiği, sevdiği gibi yapmak istemez hem de Allah’ın bize tecelli ettiği güzelliği alıp “ben şöyle merhametliyim, şöyle kerimim, şöyle hidâyetteyim, insanlara şöyle yardım ediyorum, şöyle hidâyetçiyim, şöyle güzel yapıyorum, rabbimi şöyle seviyorum” der. Niye sen kimsin, nesin! Senin çamurdan başka neyin vardır! Sen çamurdan süzülmüş çamurdaki buhardan başka nesin!

Bedendeki can dediğimiz şey aslında buhardan ibarettir. Hani hayvan kesildiğinde ondan bir buhar çıkar ya, işte can dediğimiz şey tıpkı o buhar gibidir ve her zerremizi kaplamış şekilde bizi idare edip kullanmaya çalışır. Diğer bir deyişle bineğimiz bizi kullanmaya çalışır ve Allah’ın bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi yok sayarak “hayır, bunların hepsi bana aittir” der. Kim? -İnsan. “Ben kimim” deyince nefsimize de, bedenimize de, nefsimizin bize yaptıklarına da bakacağız ki insanı tanıyabilelim.

Nefsin bu hâlinin yanında bir de içeriden feryat edip “ben rabbimi istiyorum” diyen hakikatimiz, rûhumuz vardır. Ona da bütün dünyayı versek “beni bunlarla mutmain edemezsin, razı

edemezsin, fani olan şeylerle beni kandıramazsın. Allah bana 'artık vaktin tamamlandı, gel' dediğinde onların hiçbiri olmayacak. Ben rabbime giderken neyle karşılaşacağımı bilmiyorum. Beni bunlarla rahat ettiremez, kandıramazsın" deyip feryat eder. Ne yaparsak yapalım, bütün dünyayı da versek onu susturamaz, feryadını dindiremeyiz; çünkü o, sahibinden ayrılıp gelmiştir. Kim olduğunu, rabbinin huzurunda nasıl bir hayat yaşadığını bilir. Hâl böyleyken onu çamurla, fani şeylerle nasıl mutmain edebiliriz! Böyle bir şey mümkün değildir.

Biri rûhunun bu feryadı için "ben kendimi sarhoş edeyim, aklımı, kendimi perdeleyeyim, içimdeki feryadı bastırayım, o tarafa hiç bakmayayım, sürekli unutayım" dese de yine rûhunun feryadını unutamaz. Biraz unuturmuş gibi olsa da tekrar hatırlayınca, kendine gelince ızdırabı devam eder. Zaten insanların bu tuzağa düşmesinin sebebi; içindeki bu feryadı unutmak istemesidir.

İnsan; uyuşturucularla, dünyayı sevmekle, onun peşinden koşmakla sarhoş olmak yerine, rabbiyle beraber olup onun aşkını, muhabbetini kazanarak da kendini sarhoş edebilir. Hatta bu sarhoşluk dünya hayatının sarhoşluğundan çok daha şiddetlidir.

Dünya sevgisiyle kendilerini sarhoş edenler aslında sarhoş olmaları gerektiğini bilirler; ama hakikisini bulamayınca sahtesiyle sarhoş olmaya çalışırlar.

Peki, hakiki sarhoşluk nedir?

Hakiki sarhoşluk; iman, aşk ve muhabbet sarhoşluğudur. **"Rabbleri onlara (tarifi imkânsız) tertemiz (ve özel) bir şarap içirir"**[14] âyetinde Allah'ın buyurduğu üzere tertemiz şarabın sarhoşluğudur.

[14] İnsân /21

İnsan sahte sarhoşlukla sarhoş olursa manen ölür. Hani yılbaşında ya da bazı yerlerde sahte içkiler yapılır, birileri de onu içince ölür ya, işte dünyayla, dünya hayatıyla sarhoş olanları da dünya sevgisi manevi olarak zehirler ve öldürür. Böylelikle onlara ebedi hayatlarını kaybettirir.

Ebedi hayatımızı kaybetmek istemiyorsak dünya sarhoşluğuyla değil, rabbimizin aşkının sarhoşluğuyla sarhoş olalım. Bunun için de öncelikle kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi ve nereye gideceğimizi bilelim.

İnsan, rabbinin huzurundan gelmiştir. Dışarıda olan bir şey insanın gönlünde, hakikatinde olmasa o şey insanı hiçbir şekilde etkilemez; çünkü kendi gönlünde o şeyle alakalı bir karşılık yoktur. Eğer aşk varsa, özlem varsa, hasret, endişe, haşyet varsa insan bunları kendinde bildiği; yani gönlünde bunların karşılığı olduğu içindir. Hepsi insanın gönlünde, fıtratında mevcuttur. Bu yüzden insan neyi kaybedeceğini, neyi kazanacağını ve ne yapması gerektiğini fıtrat itibariyle bilir. Allah ona öğretmiş, talim ettirmiştir. Bununla beraber okumayı ona öğretmiştir; yani harfleri yan yana getirip kelime kurmayı, kelimeleri yan yana getirip cümle kurmayı, parçaları birbirine bağlayıp "sonuç budur" demeyi Allah ona öğretmiş, talim ettirmiştir.

Allah âyet-i kerimelerde "düşün, tefekkür et, aklını kullan, derinlemesine düşün, âyetlerin arkasındaki manaya, hikmetine bak"[15] derken "parçaları birleştir, sana bunu talim ettirmişim" buyurur. Allah, sana ne verdiğini bilmez mi! Eğer "parçaları birleştir" buyuruyorsa bunu yapabilecek vasıftasın demektir, dolayısıyla yaşadığın olayları, muhatap olduğun imtihanları birleştirip hepsinde kendin için bir mana çıkarman ve bu mananın arkasındaki manayı; yani Allah'ın muradını anlaman lazım.

[15] Bakara /266, En'âm /65, Enbiyâ /10, Nahl /17 A'râf /179

Harfler yan yana gelmeyene kadar kelime, kelimeler yan yana gelmeyene kadar da cümle oluşmaz. Sen de kendini, varlığı karşılaştığın imtihanları yan yana getirip birleştirecek ve rabbinin ondaki muradını anlamaya çalışacaksın ki varlıkta gördüğün her şeyi bir âyet olarak okuyabilesin. Bu parçaları birleştirmeyene kadar hiçbiri senin için âyet olmuş olmaz.

Allemel insâne mâ lem ya'lem:[16] "İnsana (daha önce kendini, rabbini ve hiçbir şey bilmezken) bilmediklerini öğretti." İnsan hiçbir şey bilmiyordu; ama Allah insana bilmediği her şeyi öğretti, talim etti. Misal; kendini tanıttı, ona onu tanıttı, dünyadayken çıkacağı yolculuğu, bu yolculuğunda ne yapması, nelere dikkat etmesi ve huzuruna nasıl gelmesi gerektiğini öğretti.

Söyledim; dünyada sadece beden itibariyle bulunduğumuz dönemde var olduğumuzu sanıyoruz; ama hakikatte Allah bizi Hz. Âdem (a.s.) babamızdan itibaren beden olarak dünyaya geleceğimiz güne kadar bütün babalarımız üzerinden bir yolculuğa çıkarmıştır.

Peki, Allah'ın bizi dünyaya göndermeden önce bu yolculuğa çıkarmasının sebebi nedir?

Allah bizi bu yolculuğa çıkarak "önce seyret, kulluğu gör. Mü'mine, kâfire, Âdem babana, peygamberlere ve peygamberlerin karşısında duranlara şahid ol. Şahid ol ki dünyaya gittiğinde bir tecrüben olsun" buyurmuş ve bu yolculuğu bize tecrübe kazanmamız için yaptırmıştır. Biz de yol boyunca Hz. Âdem (a.s.)'dan itibaren dünyaya gelen bütün babalarımız üzerinden hepsinin hayatlarına şahid olduk. Tabi, hayatlarına şahid olduğumuz babalarımızdan kimi peygamber, kimi veli, kimi mü'min, kimi de kâfir olmuştur. Her ne olursa olsun fark etmez, Allah bize onlarla "imana da küfre de şahid ol. Şahid ol ki dünyaya

[16] Alak /5

gittiğinde yanlış yapmayasın ve yarın 'ben bilmiyordum' demeyesin" demiştir.

"Ben bunları hatırlamıyorum" dersek olmaz. Hatırlayacağız, Allah zikri indirmiştir ve bu zikirle bize hepsini olduğu gibi hatırlatır. Bir şeyi Allah hatırlatıyorsa ondan daha doğru ne olabilir! Baş gözümüz bakınca yanılabilir; ama Allah bir şey söylediyse yanılma payı sıfırdır. Gözümüzde yanılma payı vardır; ama Allah'ın söylediğinde hâşâ yanılma payı yoktur. Her ne ki söylemişse yüzde yüz, kesin olarak öyledir. Böyle de iman etmemiz gerekir.

Evet, kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi âyetlerle beraber tanımaya çalışıyoruz. Kendimizi Kur'ân'dan başka bir yerde tanıyamayız. Bu yüzden ısrarla "Kur'ân'ı okuyalım, rabbimizi dinleyelim. Rabbimiz bizimle konuşuyor, biz de rabbimizin bize ne söylediğini anlayıp ona cevap verelim" diyorum. Eğer rabbimizin âyetlerini anlamaya, her birine cevap vermeye çalışıyorsak iman etmişiz demektir. Aksi takdirde âyetlere iman etmiş olmayız.

Diyelim ki bir âyet okuduk ve Allah o âyette bize "şöyle yapın" buyuruyor. Biz de bu âyete cevap veremiyoruz; yani Allah'ın "yapın" buyurduğu şeyi yapamıyoruz. Bu durumda hemen "tamam, yapacağım" demeyelim. Önce bir gönlümüzü temizleyelim sonra bütün gönlümüzle kararımızı verelim, öyle rabbimize dönüp "tamam, ya rabbi! Emrini yerine getireceğim" diyelim.

Bizi dünyaya gönderen, yola çıkarıp kendine davet eden odur. Bizi yaratmış, esmâsını talim ettirmiş ve bize "git, hayat yolculuğunu yapıp gel" demiştir. "Ondan geldik, dönüşümüz onadır."[17] Geldik, gidiyoruz; ama yol boyunca neyi kazanmışsak gidince o olarak gideriz. Bu kazandığımız ya Allah'ın güzelliğinin tecellisidir, aşkı, muhabbeti, yakınlığı, dostluğudur ya da

[17] Bakara /156

karanlıktır, küfürdür, şirktir, rabbinden yüz çevirmektir, rabbine, resulüne, vahyine hainlik yapmaktır, verilen sözü yerine getirmemek ve yalancı olmaktır.

Hepimiz Allah'a söz vermişiz ve yalancılardan olmamak için sözümüzü yerine getirmemiz lazım. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"bana verdiğiniz (âbd olma) sözü(nü) yerine getirin ki ben de size (cennete gireceğinize dair) verdiğim sözü yerine getireyim"**[18] buyurmuştur. Demek ki Allah da söz vermiş! Neyin sözünü? -Herkese hak ettiğinin karşılığını verme sözünü vermiştir. Biri iman etmişse, sırat-el mustakimdeyse ona cennetin sözünü vermiş ve onu cennetle müjdelemiştir, biri de küfürdeyse, müşrikse ona cehennemin sözünü vermiş ve onu cehennemle müjdelemiştir.

Yani Allah, kim neyi istiyorsa onun duasını kabul eder ve ona istediğini verir. Bu nedenle "ben kimim" dediğimizde "benim duamdan başka gücüm yok. Bütün gücüm duamdan ibarettir. Her şeyi her an yaratıp tecelli eden Allah'tır, ben ise bu tecelli içinde sadece duayım, duadan başka bir şeyim yoktur" dememiz gerekir.

Hiç kimsenin bir gücü yoktur. Güçleri olduğunu sananlar bir fiilde bulunduklarında onu kendilerinin yaptığını zannederek yanılıyorlar. Oysaki yaptıkları tek şey, fiili duada bulunmaktır. Allah bu fiili dualarını kabul etmese hiçbir şey yapamazlar. İnsanın gönlündeki imanı, niyeti, arzusu, isteği, duası neyse önce ona göre bir niyette bulunur, sonra onu diliyle söyler, ardından fiiliyle ne yapması gerekiyorsa onu yapar. Allah da ona istediği şeyi ya ikram eder ya ikram etmez. Bu konudaki takdir tamamen Allah'a aittir, dolayısıyla hiç kimsenin hiçbir gücü yoktur.

Bununla beraber Allah'ın tecellisi kulun duasına göredir; ama bütün tecellisi kul için mutlak rahmet, mutlak muhabbet, mutlak hayır, mutlak cennet, mutlak kazanmaktır. Mesela; kul

[18] Bakara /40

yanlış bir duada bulunduğunda Allah onun duasını kabul etmez, dolayısıyla onu korumuş olur. Sonuçta insan yolcudur ve yoldadır, o an istediği şey kendisi için doğru olmayabilir. Bu yüzden Allah ya onun duasını kabul etmez ve onu korur ya da istediğini sonra ona verir. Kul en azından duasını etmiştir; çünkü dua edip rabbinden istemesi onun kulluğudur.

Biri rabbini bilmese; ama yine de arzusu, isteği dili, gönlü, fiiliyle bir şeyi istese Allah o kişi için de istediği şeyi yaratır; çünkü o da dua ediyor. Her ne kadar Allah'a dua etmese de istemesi ve isteğinin olması için gerekli fiillerde bulunması bir duadır.

Evet, insanın gücü duadan başka bir şey değildir. Bu yüzden "ben kimim" sorusuna "ben sadece duayım. Hiçbir şeyi olmayan, sadece duası olan ve rabbinden isteyen, Allah'ın kuluyum, âbdiyim" dememiz lazım.

Dediğim gibi; Allah duamıza göre tecelli eder. Duamız ne kadar değişirse Allah'ın bizim için önümüze çıkardıkları da o kadar değişir. Bundan dolayı her şey taptazedir ve bulunduğumuz andadır. Bazıları "işte her şey yazıldı, bitti, yaşanacak her şey geldi, geçti" dese de hakikat öyle değildir. Evet, Allah zamandan, mekândan münezzehtir, onun için bütün zaman tek bir andır; ama Allah bizim için o anı geniş bir zamana yaymıştır. Burayı biz anlayamadığımıza göre o zaman Allah'ın bize öğrettiği gibi öğreneceğiz.

Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e hitaben **"(resulüm!) eğer o (münafık)lara bir güzellik isabet ederse, 'bu, Allah'tandır' derler; ama onlara bir kötülük gelirse, 'bu, senin yüzündendir' derler. De ki: Hepsi Allah'tandır. Bu kavme ne oluyor ki neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar"**[19] buyurur. İmtihanlar Allah'tandır; ama kötülükler insanın kendi nefsine aittir. Bu yüzden Allah âyetin hemen devamında **"(ey**

[19] Nisâ /78

insan!) sana isabet eden her güzellik Allah'tandır. Sana isabet eden her kötülük ise kendi nefsindendir"[20] buyurmuştur.

Allah, kulunu uyarıyor, ikaz ediyor, kendine davet ediyor ve nefsini temizlemeyi murad ediyor; ama kul, işine gelmediği için Allah'ın âyetlerini anlamak istemiyor. Bir de Allah **"bu kavme ne oluyor ki neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar"** buyuruyor. Allah her şeyi apaçık olarak beyan ediyor; ama anlamak istemeyenler yine anlamıyorlar!

Sohbetimizin başında rabbimizin kime nasıl nazar ettiğini anlamak için yedi farklı insanın hâlini anlatmıştık. O en sondaki kulu düşünün ki Allah'a "ben seni istiyorum" demeye hayâ ediyor! "Seni istiyorum" demek yerine "sen benden ne yapmamı, nasıl olmamı istiyorsun ya rabbi! Ben seni sevindirmeyi istiyorum. Sen nasıl sevineceksen öyle yapmayı, öyle olmayı istiyorum. Kendim için bir şey istemiyorum, sadece senin için istiyorum. Sen beni yaratmışsın ya benim üzerimde bir muradın var ya ben de seni sevindirmeyi, razı etmeyi istiyorum. 'Sen benden razı ol, beni sev' demiyorum. Ben seni seveyim, diyorum. 'Bana bunu ver, şunu ver' de demiyorum. Sadece sevindiğini görmek istiyorum" desin, acaba Allah'tan alacağı cevap ne olur, Allah da ona "ben de seni sevinirken görmek istiyorum" demez mi! Tabi, kul bunu sırf Allah'tan böyle bir cevap almak için de söylemez. Onun zaten gönül hâli böyledir.

Bu söylediğim yolun sonuna varıp hakikati kendi üzerinde tecelli eden kulların hâlidir. Yolun başındakiler ise "ben rabbimi sevindirmek, razı etmek istiyorum. Rabbim bana 'kulum' desin. 'Seni seviyorum, sen güzel yaptın' desin yeter" derler.

Peki, böyle söyleyenler yolun sonuna varır mı? -Elbette ki varırlar. Yol çok açıktır. Bu yolda birbirimize destek olup yardım

[20] Nisâ /79

edelim. Gerekeni yaptığımızda yolun ne kadar açık olduğunu ve yolun sonuna vardığımızı görürüz.

Bununla beraber evet, yol açıktır; fakat imtihan da vardır. Zaten bütün sorun burada ortaya çıkar. Biri "ben Allah'ı çok seviyorum" diyebilir. İmtihanlar da onun bu sevgisini ispatlaması içindir. Allah, kulunu imtihana tabi tutarak ona "madem seviyorsun, âşıklığını göster bakayım, al sana fırsat, haydi muhabbetinin ne kadar olduğunu göster. Sadık mı yalancı mı olduğunu kendin gör" buyurur. Biri Allah'ın kendisini tabi tuttuğu imtihanlarda gerekeni yaparsa rabbine olan sevgisini, aşkını ispatlamış olur; ama gerekeni yapmazsa bu defa Allah ona "hani sevdiğini söylüyordun! Bak, yalan söylüyorsun. Bak, nasıl da ufacık bir imtihanda tepetaklak olup kendini kaybettin, beni unuttun. Hem beni sevdiğini söylüyorsun hem de biraz ikramda bulunmasam hemen feryat ediyorsun, aşk, muhabbet bu mudur! Senin imanın bu mudur" der.

Bu yüzden Allah âyet-i kerimelerde buyurur. **"İnsanlardan öylesi de vardır ki Allah'a kıyısından (köşesinden, sadece işine gelen şeyler yönünden) kulluk yapar. Eğer kendisine bir hayır dokunursa (gönlü) onunla mutmain olur. Şayet başına bir imtihan gelirse de yüzüstü (küfre geri) döner. O, dünya(sın)ı da âhireti(ni) de kaybetmiştir. İşte bu apaçık hüsranın ta kendisidir."**[21] **"Fakat insan, ne zaman rabbi kendisini imtihan edip böylece ona ikramda bulunsa ve ona nimet verse, 'rabbim bana ikram etti' der. Ne zaman da onu imtihan edip rızkını daraltsa, 'rabbim (beni önemsemedi ve) bana ihanet etti' der."**[22]

Allah onlara nimet verince "rabbim bana ikram etti" derler. Nimeti kısınca ya da alınca, vermeyince bu defa "rabbim beni ciddiye almadı, beni unuttu, bana ihanet etti" derler.

[21] Hacc /11
[22] Fecr /15-16

Bilmemiz lazım ki rabbinin kendisini tabi tuttuğu imtihanlarda itiraz eden birinin imanı yok mesabesindedir ve uçurumun kenarında olan birinin hâli gibidir.

Neden?

Çünkü tek taraftan kulluk yapıyor da ondan. Allah kendisine nimet verdiği zaman kul olduğunu bilir; ama nimet gelmediğinde itiraz etmeye, isyan etmeye başlar. Nimet olsa kuldur, nimet olmasa kul değildir; yani Allah'ın kulu değil, nimetlerin kuludur. Nimetlerin kulu olduğu için imtihan gelince hemen kendini kaybeder, zaten "rabbim beni görmedi, beni unuttu" deyince de uçurumdan düşmüş olur.

Bizi kurtaracak olan tek şey; imanımız, aşkımız, muhabbetimizdir. Aynı şekilde rabbimizi tanımamız ve kendimizi bilmemizdir. Rabbimizi tanıdıkça kendimizi tanırız, kendimizi tanıdıkça da rabbimizi tanır, anlarız. İşte, manevi yolculuk bize böylesine kıymetli, değerli bir şerefi; rabbimizi, rabbimizin güzelliğini kazandırır. Bütün âlemde, kâinatta, varlıkta bundan daha büyük nimet, ikram, şeref olabilir mi? -Elbette ki olamaz.

Evet, mesele hayatı yaşarken sadece rabbimizi, rabbimizin güzelliğini, rızasını kazanmaktır. Eğer "ben rabbimi istiyorum" diyorsak o zaman topraktan olan nefsimizi, arzularımızı, isteklerimizi, gönlümüzdekileri rabbimize kurban etmemiz ve gönlümüzde ona yer açmamız lazım ki rabbimiz gönlümüze tecelli etsin.

Devamlı söylüyoruz; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"himmetinizi yüksek tutun"* buyurmuştur. Sen küçük olabilirsin; ama kendisinden istediğin zat Allah'tır. O yüzden isterken en büyüğünü iste. Aklın nereye kadar eriyorsa oraya kadar iste. Biz de Allah'tan en büyüğünü istiyoruz. Dünyadan da, cehennemin korkusundan, endişesinden de, cennetin nimetlerinden de geçiyor ve sadece rabbimizin rızasını, cemalini istiyoruz. İnşallah

bundan sonra bir adım daha atar ve "ben senin kulun, âbdin olarak kime muamele edersem edeyim, ne iş yaparsam yapayım yalnızca seni sevindirmek istiyorum" deriz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir bedeviyi anlatır.

"Bedevinin biri çölde yolculuk yaparken devesini kaybeder. Yiyeceği ve içeceği de devesinin üzerindedir. Bedevi hemen devesini aramaya başlar; ama bir türlü bulamaz. Sonunda yorgun düşer ve deveyi arayacak takati kalmaz. Suyu, yiyeceği de yoktur. Bulunduğu yerde herhangi bir kervan da geçmez. Çölde ölümü beklemekten başka çaresi kalmamıştır. Bu hâl ile oturur, ölümü bekler. O sırada bir anda devesi gelip karşısında durur. Bedevi buna o kadar çok sevinir ki hamd edip şükrederken 'sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum' diyeceğine, şaşırıp 'sen benim kulumsun, ben de senin rabbinim, sana hamd ediyorum' der. Bedevi, deveyi bulduğu için muhabbetten kendini kaybetmiştir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz devamında *"Allah, bedevinin devesini bulmaktan daha çok bedevinin duasına sevindi"* buyurur.

Bakıldığında kelime küfür kelimedir; ama Allah onun bu duasına seviniyor.

Neden?

Çünkü bedevi ne söylediğini bilmiyor. Niyeti başka, ağzından çıkan kelime başkadır. Allah burada bedevinin samimiyetine, hamdına, şükrüne, teşekkürüne, duasına seviniyor.

Allah'ı sevindirmek zor değildir. Her anda her şeyle onu sevindirme ve bize "kulum, seni seviyorum" dedirtme imkânımız vardır. Yeter ki niyetimiz böyle olsun, Allah bizim de duamıza, hamdimize, sevinir.

"Ben Kimim" sohbetlerine başlarken insanı anlatmanın mümkün olmadığını söyledim. Nasıl ki kâinatı, deryayı bir tasa sığdırmak mümkün değilse insanı bütünüyle anlatmak da

mümkün değildir. Biz sadece deryadan bir şeyleri alıp oraya koymaya çalışıyoruz.

İnsanın gönlü Rahmân'ın arşıdır. Hâl böyleyken onu anlatmak, kim olduğunu söylemek kolay mıdır ya da iki kelimeyle olacak bir şey midir! İnsanı anlatırken âlemlerin rabbinin tecellisini, büyük bir kıymet, değer, şeref verip "benim halifem" diyerek yarattığı Hz. İnsanı anlatıyoruz. Elbette ki onu anlatmak kolay olmaz. Yalnız, özetle de olsa hep beraber insanın kim olduğunu anlayacağız inşallah. Anlayacağız ki kendimizi, kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi, neler yaşadığımızı, rabbimizin bize neleri ikram ettiğini ve bizden ne istediğini bilelim.

Peki, rabbimiz verdiği bütün nimetlere karşılık bizden ne istiyor?

Sadece teşekkür etmemizi istiyor. Zahiri olarak bütün nimetlerin karşılığı sadece bir teşekkürdür. Teşekkür ettiğimizde nimetlerin hepsinin karşılığını ödemiş oluruz; yani Allah bize "haydi, kulum, bir sefer teşekkür ederim, de" buyuruyor. Hani bir çocuğa bir sürü şey versek sonra çocuk bize "ne yapayım" diye sorsa ona "teşekkür ederim, de yeter" deriz ya, belki çocuk teşekkür edince ne söylediğini dahi bilmez; ama biz yine de o "teşekkür ederim" deyince teşekkürünü kabul eder "tamam, karşılığını ödedin" deriz. İşte, Allah da bize aynen bu şekilde "teşekkür et, yeter" buyuruyor.

Tabi, bu söylediğim bir tek zahiri nimetler için geçerliydi. Yoksa manevi nimetleri teşekkür kurtarmaz. Ona da hamd gerekir, tesbih gerekir, tekbir gerekir, tevhid gerekir; yani gerçek manada "lâ ilahe illallah" deyip dünyayı, nefsimizi, canımızı kurban edip sarp yokuşu aşmamız gerekir. Allah "sarp yokuşu aşın"[23] buyurduysa aşacağız. "Dağa tırmanın" buyurduysa tırmanacağız. Öyle "yoruldum, bıktım, yapamam, edemem"

[23] Beled /11

demek yoktur. O her ne buyurduysa biz de aynısını yapacağız inşallah.

Allah bizi “ben kimim” sorusuna doğru cevap vermeye çalışanlardan eylesin inşallah. Allah bizi; kendini, rabbini anlayanlardan eylesin. Allah bize “sen kimsin” diye sorduğunda rabbimizin kabul edeceği, razı olacağı, seveceği cevabı verebilenlerden eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

5.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep birlikte "ben kimim" sorusuna doğru cevabı vermeye ve kendimizi Allah'ın tanıttığı gibi tanımaya çalışıyorduk.

"Ben kimim" sorusuna vereceğimiz cevabın dosdoğru olması; yani Allah'a göre olması gerekir ki kendimizi rabbimizden tanımış olalım. Geçen sohbetimizde söylediğim gibi; deryayı bir tasa sığdırmak imkânsızdır. Bu durumda yapılması gereken şey; tası genişletip derya hâline getirmektir. Biz de öyle yapacağız inşallah.

Şimdiye kadarki sohbetlerimizde yaratıldığımız ilk andan itibaren kim olduğumuzu anlamaya çalıştık ve "ben Allah'ın rûhundan nefhettiği, melekleri secde ettirdiği, yeryüzünde kendisine halife, ayna kıldığı, güzelliğini üzerinde gösterdiği, âbd olsun, âşık olsun, maşuk olsun diye yarattığı halifesiyim" dedik; yani insanı anlatırken hep gökten anlattık; ama bu defa insanı gökten değil yerden anlatacağız inşallah. Öyle ki kendimizi iki taraftan da iyice anlamış olalım.

Her şeyi dosdoğru anlayabilmek için kendimizi, varlığı Allah'ın âyetleriyle, onun bize öğrettiği gibi anlamamız şarttır. O yüzden bugünkü sohbetimizde her şeyi olduğu gibi söyleyeceğim ki eksik ya da anlaşılmayan bir şey kalmasın. Tabi, söyleyeceklerimi cahillerin başka tarafa çekip kendilerine göre anlam yükleyeceğini biliyoruz. Bunun önüne geçmek için kelimeleri çok dikkatli kullanacak, hatta gerektiğinde tekrar edeceğim ki sözlerim yanlış tarafa çekilmesin. Kardeşlerimiz de ne söylediğimi iyice anlasın.

Evet, kendimizi tanımaya çalışıyorduk. Kendimizi tanıyabilmek için kendimizle ilgili bir bilgiye sahip olmamız lazım. Bu da ancak Allah'ın vahyiyle mümkündür. Kendimizi Allah'ın vahyiyle bilince inşallah kendimizi bulacak, çaba, gayret sarf edince de kendi kendimiz olacağız inşallah.

İsterseniz şimdi kim olduğumuzu âyetlere göre izah etmeye çalışayım. Dediğim gibi; herkes bu söylediklerimi iyice anlamalıdır; çünkü biri söylediklerimi kendi nefsine atfederse bu o kişi için felaket olur.

Öncelikle biz kimiz?

Biz Âdem'iz. Allah, Âdem'i yarattı sonra da gerisine "ben-i âdem" buyurdu, dolayısıyla Allah, Âdem'in belinden zürriyetini alıp "ben sizin rabbiniz değil miyim"[1] derken bunu hepimize söyledi.

Her birimiz âdemsek o zaman Allah bizi de Âdem babamızla beraber cennete gönderdi mi? -Evet, gönderdi.

Peki, biz de Âdem babamız ve Havva annemizle beraber Allah'ın "yaklaşmayın"[2] dediği meyveyi yedik mi? -Evet, hepimiz bu meyveyi Âdem babamız ve Havva annemizle beraber aynı anda yedik. Yoksa onlar meyveyi yediler diye cennetten çıkmamız bize zulüm olurdu. Bu nedenle hepimiz Âdem babamızla aynı hâldeyiz.

Bütün insanlar Âdem olduğu için melekler insanların her birine tek tek secde etmiştir; çünkü her insan Allah katında özeldir, farklıdır; ama bununla beraber hiçbir insan birbirinden ayrı da değildir.

Nasıl?

[1] A'râf /172
[2] Bakara /35

İnsanların birbirinden ayrı olmadığını, hepsinin aslında bir olduğunu Allah'ın yarattığı ilk nûrdan anlamamız lazım. Allah'ın ilk yarattığı nûr, Hakikat-i Muhammediye'dir ve bu nûr bütün insanların rûhudur. Herkesin rûhu Hakikat-i Muhammediye olduğu için bütün insanlar birbiriyle aynıdır ve hepsi Allah'ın güzelliğini ayniyle taşır.

Levlâke levlâke lema halaktul eflâk: *"Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım"* hadisini hepimiz mutlaka duymuşuzdur; ama bu hadisin bir de öncesi vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadisin öncesinde buyurur. *"Allah'ın ilk yarattığı nûr, Hakikat-ı Muhammediye'dir ki o da benim nûrumdur, sonra Allah o nûrdan sayısını kendisinin bildiği kadarıyla çokça yarattı. Daha sonra her birine 'levlâke levlâke lema halaktul eflâk: Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım' buyurdu."*

Görüldüğü gibi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "Allah, o nûrdan sayısını kendisinin bildiği kadarıyla çokça yarattı, sonra her birine "sen olmasaydın felekleri yaratmazdım, diye hitap etti" buyuruyor. Demek ki bu hitap sadece Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e değilmiş! Allah bu hitabı her birimize yapmıştır.

"Ben kimim" sorusuna cevap verirken kendimizi hakikatimizden tanıyacağız.

Peki, Hakikat-i Muhammediye ne demektir?

Muhammed, övülen demektir. Hakikat-ı Muhammediye ise övülenin hakikati manasına gelir; yani burada övülen bizim hakikatimizdir ki o da Allah'ın nûrudur, güzelliğidir.

Bu nûr yeryüzünde en kâmil şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e sonra diğer peygamberlere tecelli etmiştir; ama istisnasız hepsi bu nûru kendi tercihleriyle almıştır.

Eğer her insan aynı hakikattense o zaman her birimiz Âdem'iz demektir. Madem öyle bize "sen kimsin" diye sorulursa cevap olarak "ben Âdem'im" dememiz gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bununla ilgili olarak "*hepiniz Âdem'densiniz. (Zahiri olarak) Âdem de topraktandır*"[3] buyurmuştur. Eğer hepimiz Âdemdensek ve aynı rûhu taşıyorsak, bu rûh da Allah'ın güzelliğiyse o zaman hepimizde Allah'ın güzelliğinden başka bir şey yok demektir.

Allah, bize kim olduğumuzu peygamberleri üzerinden en ince ayrıntısına kadar haber vermiş, peygamberleri anlatıp Allah'a kulluklarını nasıl yaptıklarını ve insanları Allah'a nasıl davet ettiklerini beyan etmiştir. Bu nedenle hem kim olduğumuzu anlama konusunda hem de kulluğumuzu yapma konusunda peygamberlerin hepsi bizim için örnektir; çünkü Allah bizi peygamberleriyle kendine davet etmiştir. Bu davet, Hz. Âdem (a.s.)'la başlamış sonra Hz. Şit (a.s.)'la devam etmiştir. Hz. Şit (a.s.) da bu daveti hem Allah'ın kendisine yaptığı vahiyle hem de babasının; yani Âdem babamızın aldığı vahiyle yapmıştır. Ondan sonra Nûh (a.s.) Allah'ın kendisine vahyettiğiyle insanları davet etmiştir. Sonrasında Hz. İbrâhîm, Hz. Mûsa, Hz. Îsa, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve onlar arasında gelen diğer bütün peygamberler Allah'ın davetiyle insanları Allah'a davet etmiştir.

Hiçbir peygamber diğerinden farklı bir şey anlatmamıştır. İstisnasız hepsinin daveti aynıdır; çünkü hepsinin daveti sadece Allah'ın vahyinedir, Allah'ın vahyiyledir. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"(resulüm!) Biz Nûh'a ve ondan sonraki nebîlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik."**[4] **"(Allah) Dini (hayatınızın her anında yaşayarak) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin, diye Nûh'a vasiyet ettiğini, sana**

[3] Veda Hutbesi
[4] Nisâ /163

vahyettiğimizi, İbrâhîm'e, Mûsâ'ya ve Îsâ'ya da vasiyet ettiğimizi size de din kıldı"[5] buyurmuştur.

Görüldüğü gibi Allah'ın vahyi hiçbir zaman değişmemiştir. Allah, her zamanda vahyiyle insanları iman etmeye davet etmiş, insana rabbini tanıtmış, kim olduklarını, hayatı nasıl yaşamaları, her anda rablerini nasıl zikretmeleri, tesbih etmeleri, hamd etmeleri gerektiğini anlatmış ve yalnızca buna davet etmiştir.

Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "bütün peygamberlere vahyettiğimi sana da vahyediyorum" dediyse tabi ki bunun bir de fazlası, özel olanı vardır.

Bununla beraber Allah âyet-i kerimede **"resul, rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (onun iman ettiği gibi iman ettiler)"**[6] buyurur. Eğer mü'minler, Allah'ın Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e indirdiğine onun iman ettiği gibi iman ediyorsa bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e inen Kur'ân bize de inmiş olmuyor mu? -Elbette ki oluyor. Dolayısıyla Kur'ân, sadece Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e değil her birimize tek tek inmiştir; yani Allah, Kur'ân'ı önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e indirmiş, sonra da "haydi, vahyimi kullarıma okuyup beyan et ve onları bana davet et; ama önce sen iman et. Nasıl iman edileceğini onlara kendi üzerinden göster, mü'minin nasıl biri olduğunu tanıt ve onları imana şahid kıl, şehadet ettir" buyurmuştur. Madem Allah Kur'ân'ı bize de indirmiş, o zaman bizim de Allah'ın kitabını okurken "bu vahyi rabbim bana indirmiş" diyerek okumamız gerekir.

Sohbetimizin başında "hiçbir insan birbirinden ayrı değildir" demiştim. Evet, her ne kadar farklı farklı görünsek de aslında hiçbirimiz birbirimizden ayrı değiliz, hepimiz biriz. Kesret (çokluk) âleminde yaşadığımız için ayrı olmadığımızı anlamamız

[5] Şûrâ /13
[6] Bakara /285

biraz zor olabilir, bundan dolayı birbirimizi bir görmekte zorlanabilir, bir tek zahiri tarafa bakıp kendimizi ayrı başkasını ayrı görebiliriz; ama bilmemiz lazım ki hakikatte, maneviyatta hepimiz aynı rûhu taşıyoruz ve asla ayrı değiliz.

Evet, hepimiz biriz ve hiçbirimiz birbirimizden ayrı değiliz. O yüzden şimdi burada anlatırken aslında "ben" deyince "sen" "sen" deyince de "ben" demiş oluyorum.

Bir de şöyle söyleyeyim. Nebî haberi alan, haberdar olan manasına gelir. Resul ise haberi taşıyan, haber veren anlamındadır. Genelde Allah'ın gönderdiği nebî ve resullere peygamber denilir. Peygamber Farsça bir kelimedir ve o da haberdar olan, haber veren demektir; ama ben Allah âyetlerinde peygamber kelimesini değil; nebî ve resul kelimelerini kullandığı için Kur'ân-ı Kerîm'in Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni hazırlarken peygamber kelimesini kullanmadım.

Şimdi söyleyeceklerimi kardeşlerimiz dikkatli bir şekilde dinlemeli ve kelimeleri doğru anlamalıdır.

Eğer nebî haber alan demekse ve Allah bütün nebîlere gönderdiğini Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e göndermiş, onu da her birimize göndermişse o hâlde Allah'ın vahyini alırken biz de rabbimizden haber almış olmaz mıyız? -Elbette ki oluruz.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Âyetleri alırken Kur'ân'ı okuduk. Peki, âyetleri alınca Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nübüvvetinden haberdar olduk mu; yani biz de o haberi aldık mı? -Evet, madem âyetleri alıp haberdar olduk. Bu durumda nebî oluyor muyuz; yani haberdar oluyor muyuz? -Elbette ki oluyoruz. Âyetleri taşırken önce nefsimize taşır, nefsimizi imana davet ederiz. Bu durumda haberi kendimize taşıyınca hem nebî hem resul oluyor muyuz? -Oluyoruz.

Kimse söylediklerimi çarpıtıp başka tarafa çekmesin diye kelimeleri dikkatli seçiyorum. Buranın iyi anlaşılması lazım. Benim söylediğim; nebî ve resul olmak, mana itibariyle vahiyden haberdar olmak ve vahyi taşımak anlamındadır. Yoksa bildiğimiz şekilde "biz de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi ya da diğer nebîler, resuller gibi peygamberiz. Allah bize de nübüvvet vermiş, risalet vermiş" anlamında söylemiyorum. Kardeşlerimiz ne söylediğimi doğru anlamalıdır.

Manevi yolculuğu anlatırken "her bir kul bir nebînin, resulün fıtratında, ahlakındadır. Kul manevi yolculuğu yaparken aynı fıtratta olduğu peygambere ulaşır ve ona kardeş olur" demiştim. Çünkü Allah âyet-i kerimede **"kim Allah'a ve resul(ün)e itaat ederse, işte onlar; Allah'ın kendilerine nimet verdiği nebîler, (rablerine âbd olacaklarına dair verdikleri söze sadakat gösteren) sıddıklar, (her anda Allah'ın esmâsına şahidlik eden, canlarıyla, mallarıyla Allah yolunda cihad eden) şahidler ve (nefsini ıslah eden) sâlih kimselerle beraberdirler. Bunlar ne güzel yoldaştırlar"**[7] buyurmuştur. Yoldaşlar birbirinin ahlakındadır; yani insan, aynı fıtrata sahip olduğu peygamberin ahlakındadır, onun gibi iman etmiştir, imtihanlara tabi tutulurken de onun cevap verdiği gibi cevap vermiş ve onun kazandığını kazanmıştır.

Bütün peygamberler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nübüvvetiyle nebîlik yapmış, resullüğüyle de resullük yapmıştır. Aynı zamanda bütün kullar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in veliliğiyle veli olmuş, velayeti onun veliliğinden almıştır. Neden? - Hepimiz biriz ve aynı rûhu taşıyoruz da ondan.

Allah Kur'ân'da peygamberlerin; Hz. Âdem (a.s.)'ın, Hz. Nûh (a.s.)'ın, Hz. Hûd (a.s.)'ın, Hz. Sâlih (a.s.)'ın, Hz. Mûsâ (a.s.)'ın, Hz. Îsâ (a.s.)'ın ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaşadıklarını anlatır.

[7] Nisâ /69

Hangi peygamberi anlatırsa anlatsın bilelim ki Allah bize hikâye anlatmıyor. Peygamberler üzerinden bize bizi anlatıyor. Kendimizi tanımaya çalışıyorsak doğru tanıyalım, Allah'ın tanıttığı gibi tanıyalım ve Allah'ın, her bir peygamberi anlatırken aslında bizi anlattığını bilelim.

Peki, bizim kavmimiz nerededir?

Bizim kavmimiz de bizdedir. Bizim kavmimiz kendi nefsimizdir. Nefsimizin bin türlü hâli vardır. Bir bakarız küfür içindedir, bir bakarız şirktedir, bir bakarız kibirlenmiştir, bir bakarız isyan hâlindedir, bir bakarız günaha batmıştır, bir de bakarız ki su-i zanda bulunmuştur. İşte, Allah, itiraz eden kavimleri anlatırken bize onların üzerinden aslında nefsimizin hâlini beyan eder. Peygamberi anlatırken de bizim maneviyatımızı, Allah'ın bize nefhettiği rûhu anlatır. Kur'ân okurken âyetlere böyle bakıp okumamız lazım. Yoksa Kur'ân tarih kitabıymış da geçmişte yaşanmış olayları okuyormuşuz gibi okumayalım. Allah bize bizi anlatıyor.

Örnek vermek gerekirse; Allah, Hz. İbrâhîm (a.s.)'ın davetini, Nemrut'un onu ateşe attığını, sonra Hz. İbrâhîm (a.s.)'ın bütün bu imtihanlara karşılık rabbine "hasbunâllâhu ve ni'mel vekîl" deyip Allah'a nasıl teslim olduğunu anlatır.

Buradan neyi anlamamız lazım?

Nemrut bizim nefsimizdir. Nefsimizin yaktığı ateş de nefsimizde var olan ateştir. Nefsimiz bizi, maneviyatımızı ateşe atar. Bizim de Hz. İbrâhîm (a.s.) gibi, rabbimize güvenip nefsimizle cihad etmemiz lazım. Öyle ki gücümüz yetmediğinde rabbimize sığınıp "hasbunâllâhu ve ni'mel vekîl" diyebilelim.

Allah bir de Hz. Mûsâ (a.s.) ile Firavun'u bize anlatır. Peki, buradan neyi anlamalıyız?

Firavun bizim ilahlık iddia eden nefsimizdir. Firavun "ben, sizin e'âla (en yüce) olan rabbinizim"[8] demişti ya işte nefsimiz de bize "ben senin ilahınım, yüce rabbinim" der. Biz de ya nefsimizin dediğini kabul ederiz ya da Hz. Mûsâ (a.s.)'ın Firavun'la mücadele ettiği gibi nefsimizle mücadele edip kazanırız.

Allah aynı zamanda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kendi kavmiyle nasıl mücadele ettiğini, kavminin ona neler yaptığını, nasıl zulmettiğini ve onu nasıl öldürmeye çalıştığını anlatır. Burada yine nefsimizin yaptıklarını ve Allah'ın bize nefsimizle nasıl mücadele edeceğimizi öğrettiğini anlamamız lazım.

Allah bütün peygamberleri anlatırken aslında bizi anlatıyorsa o hâlde "ben kimim" sorusuna cevap verirken "Âdem benim. Nûh benim, İbrâhîm benim, Mûsâ benim, Îsâ benim, -hepsine salat ve selam olsun- Muhammed Mustafa (s.a.v.) benim" dememiz gerekir. Böyle diyemediysek Allah'ın onlar üzerinden bize ne söylediğini anlayamayız.

Israrla Kur'ânı okumamız lazım, diyorum; çünkü Kur'ân'ı okuyunca kendimizi tanımış, anlamış oluruz. Mesela; okuduğumuz âyetlerde Allah cenneti mi anlatıyor, o zaman bilelim ki gönlümüzü anlatıyor. Cehennemi mi anlatıyor, o zaman da nefsimizi anlatıyor. Peygamberi mi anlatıyor, anlayalım ki manevi tarafımızı anlatıyor. Firavun'u, Nemrut'u, Ebu Cehil'i, Ebu Leheb'i, Haman'ı mı, Karun'u mu anlatıyor, bilelim ki nefsimizin hâllerini anlatıyor ve bize "haydi, onlara karşı gerekeni yap" buyuruyor. Kur'ân'ı okurken öncelikle bu şekilde kendimiz okuyup anlamak, iman etmek ve imanımızın gereğini yapmak için okuyalım, yoksa başkalarına anlatmak için okumayalım.

[8] Nâziât /24

Allah bir de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"(resulüm!) Biz sana (Kur'ân'ı okuyup) okutacağız ve sen onu unutmayacaksın"**[9] buyurur.

Peki, bu âyeti nasıl anlamalıyız?

Âyetleri okurken "rabbim bunu bana söylüyor" dediğimizde rabbimiz o âyetleri bize okutur; çünkü Allah bu âyeti bize söylüyor. Yoksa sadece Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yaptığı muameleyi söylemiyor. Allah bize hikâye anlatmıyor. Ne diye hikâye anlatsın! Allah bize "biz sana (Kur'ân'ı okuyup) okutacağız ve sen onu unutmayacaksın" buyuruyor ve bize bizi tanıtıyor. Bu her bir kul için böyledir.

Biz de âyetleri okuyup, kendimize okutacağız ve onları hiç unutmayacağız inşallah.

Bir örnek daha vereyim. Allah, Kur'ân'da Hz. Yakûb (a.s.)'ı anlatır. Peygamber olduğu için, bir de Allah'ın güzelliğinin tecellisi yüzüne, hâline, ahlakına aksettiği için Hz. Yûsuf (a.s.)'ı nasıl sevdiğini, ondan ayrılınca nasıl feryad edip ağladığını ve bu ayrılıktan dolayı gözlerine nasıl ak düştüğünü anlatır.[10]

Hz. Yakûb (a.s.)'ala beraber Hz. Yûsuf (a.s.)'ı anlatır ve Hz. Yûsuf (a.s.)'ın, kardeşleri tarafından kuyuya atılışını, ardından iftiraya uğrayıp zindana atılışını, on sene boyunca zindanda kalışını beyan eder.

İsterseniz, ben Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kıssasını Kur'ân'da geçtiği şekilde kısaca anlatayım.

Hz. Yûsuf (a.s.), kardeşleri tarafından kıskanılıp kuyuya atılır sonra bir kervan gelip onu kuyudan çıkarır, ardından köle olarak satılmak için Mısır'a götürülür. Mısır azizi onu satın alır, aradan zaman geçince Mısır azizin hanımı, Hz. Yûsuf (a.s.)'a iftira atar, o

[9] A'lâ /6
[10] Yûsuf /84

da bu iftiranın sonucu olarak zindana düşer. Zindana girince oradakiler Hz. Yûsuf (a.s.)'ı tanıdıkça severler. Tabi, Hz. Yûsuf (a.s.) zindana girdiğinde henüz peygamberliğini onlara ilan etmemiştir; yani oradakiler Hz. Yûsuf (a.s.)'ın peygamber olduğunu bilmezler; ama yine de hepsi Hz. Yûsuf (a.s.)'ı severler. Neden? -Elbette ki ahlakından dolayı. Zindandakilerin hepsi müşriktir; ama Hz. Yûsuf (a.s.) onların müşrik olduğuna bakmaz, ayrım yapmadan hepsini sevip hizmet eder, yardım eder; çünkü Hz. Yûsuf (a.s.) insanın bir olduğunu biliyordu. En son da zaten "ben Allah'ın gönderdiği resulüyüm" deyince daha önce ahlakından dolayı onu sevdikleri için bu defa hepsi Hz. Yûsuf (a.s.)'a iman eder.

Allah, peygamberlerini kulları arasından seçer ve bu seçimine göre onlara muamele eder; yani bir tehlike karşısında ya da günaha, yanlışa düşmeleri karşısında onları korur, muhafaza eder. Hz. Yûsuf (a.s.)'ı da bu nedenle koruyup muhafaza etmiştir; çünkü peygamber de olsa o da zahiri olarak bir beşerdir.

Hz. Yûsuf (a.s.)'ın ahlakı onun manevi güzelliğiydi. Bu güzelliği dolayısıyla azizin hanımı ona meyletmişti ve Allah Hz. Yûsuf (a.s.)'ın da ona meyletmesi üzerine Hz. Yûsuf (a.s.)'ı muhafaza etti. Allah bu kıssayı beyan ederken âyet-i kerimede **"andolsun ki kadın ona meyletmişti. Eğer rabbinin burhânını (apaçık delilini) görmeseydi, o da ona meyletmişti. İşte, böylece biz kötülük ve fuhşu ondan uzaklaştırmak için (delilimizi gösterdik), çünkü o ihlâslı kullarımızdandı"**[11] buyurmuştur. Yani "Hz. Yûsuf (a.s.) peygamberdi, ona asla meyletmezdi" demeyelim. Onun da bir nefsi vardı ve nefis, bütün şiddetiyle kötülüğü emreder. Zaten bu söz de Hz. Yûsuf (a.s.)'a aittir.[12]

Evet, emmare nefsi insana kötü şeyler yapmasını söyler. Hz. Yûsuf (a.s.) bu yüzden "ya rabbi! Onların hilelerini benden uzaklaştırmazsan, onlara meyleder ve cahillerden olurum; yani

[11] Yûsuf /24
[12] Yûsuf /53

rabbim beni korumazsan onlara meylederim”[13] demişti. Demek ki Hz. Yûsuf (a.s.) da nefsiyle savaşmış, mücadele etmiştir.

Bütün bu âyetlere baktığımızda Hz. Yûsuf (a.s.) kuyuya atılmış, iftiraya uğrayıp zindana atılmış, türlü türlü imtihanlardan geçmiştir. Bu imtihanların sonucu Hz. Yûsuf (a.s.)'ın sultan olmasıdır. Tabi, onun sultanlığı zahiri sultanlık değil manevi sultanlıktır; çünkü kavminin ona iman etmesi, dolayısıyla Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kendi kavmini küfürden kurtarması manevi sultanlıktır.

Peki, Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kısasını okuduğumuzda neyi anlamamız lazım?

Her birimiz Yûsuf'uz. Kuyuya atılan da, zindana düşen de, iftiraya uğrayan da biziz. Nasıl ki Hz. Yakûb (a.s.), Hz. Yûsuf (a.s.)'dan ayrılınca feryad edip ağlamışsa bizim de Yûsuf'umuz Allah'ın bize nefhettiği rûhtur ve biz ondan ayrılmışız.

Daha önce söylemiştim; her peygamber kendi kavmini davet ederken aynı zamanda onları kendi maneviyatına davet eder. Nasıl ki Yahudilere Musevi, Hristiyanlara İsevi deniyorsa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ümmeti de Muhammedi'dir. Bundan dolayı vuslat yolcuğunu anlatırken bu yolculuğumuzun sonunda “hepimiz Muhammed olacağız” demiştim; yani yolculuğumuzun sonunda hepimiz onun güzel ahlakına bürüneceğiz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak ve onun ahlakıyla güzelleşmek Allah'ın emridir. Allah âyet-i kerimede “**(resulüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin”**[14] buyurmuştur. Tabi olmak demek; onun gibi olmaktır. Zaten aynı hakikat, Hakikat-i Muhammediye bizde de mevcuttur. Bu, Resulullah (s.a.v.)

[13] Yûsuf /33
[14] Âli İmrân /31

Efendimiz'e tabi olduğumuzda onun gibi olabilir, onun güzel ahlakına bürünebiliriz manasına gelir.

Hâl böyleyken şeytan, iblis, insanı küçümser ve "sen kim onun gibi olmak kim" der. İnsanı küçümsemek şeytanın hilesidir. Allah, meleklere "Âdem'e secde edin"[15] buyurduğundan itibaren iblis hasedinden dolayı insan için "bu secdeye layık değil"[16] der ve insanı küçümser. Şeytana uyanlar da insanlara aynı şeyi yaparlar. Mesela; baktığımızda baba, evladını küçümser. Kardeşler birbirini küçümser! Arkadaşlar birbirini küçümserler!

Tabi, insanların birbirini küçümsemesinin bir sebebi vardır. Allah'ın âyetlerine bakarsak insanın neden bir başkasını küçümsediğini görürüz, Allah bunu bize öğretir.

Peki, insanların birbirini küçümsemesinin sebebi nedir?

Bu soruya Allah'ın bize haber verdiği Habil ile Kabil kıssasıyla cevap vereyim.

Allah, Hz. Âdem (a.s.)'ın iki oğlu; Habil ve Kabil'den kurban etmelerini emreder.[17] Allah'ın onlardan kurban istemesinin hikmeti; en sevdiklerinden vermeleridir. Yoksa o dönemde zaten onlardan başka kimse bulunmuyordu. İkisi de kendilerine emredileni yapar ve kurban ederler; ama Allah, Habil'in kurbanını kabul ederken Kabil'in kurbanını kabul etmez; çünkü Habil, kurban edeceği şeyin en güzelinden, en sevdiğinden verirken Kabil ise işe yaramayan şeyleri getirip kurban eder.

Bu kurbanı nasıl yaparlar?

Kurbanlarını Allah'ın onlara gösterdiği yere götürüp bırakırlar. Sonra bir ateş gelir, hangi kurban kabul olunmuşsa onu yakar. Daha doğrusu bir nûr tecelli edip getirilen kurbanı yok eder.

[15] Sâd /72
[16] Sâd /76
[17] Mâide /27

Kabul etmediği kurbanı ise orada bırakır. Kabil de Habil'in kurbanı kabul edilince, kendi kurbanı kabul edilmediği için Habil'i kıskanır ve ona "seni öldüreceğim" der. Habil ise Kabil'in bu tehdidine karşılık "Allah, kurbanı takvâ sahiplerinden kabul eder."[18] Yani "bak, sen takvâ sahibi olmamışsın" der. Fakat Kabil, takvâ sahibi olmaya çalışmak yerine Habil'i kıskanır ve onu öldürür.[19]

Habil, yaptıklarıyla sevilmeye layık olmuştur. Kabil ise onun gibi olmaya çalışmak yerine tersini yapmış ve sanki Habil'i ortadan kaldırınca Allah onu sevecekmiş gibi zannedip Habil'i öldürmüştür.

Kabil'in yaptığı şeyin aynısını Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kardeşleri de yapmıştır. Onlar da Hz. Yûsuf (a.s.)'a haset edip "Yûsuf, babamıza çok sevgilidir. Babamız bütün sevgisini ona vermiş, biz de ya Yûsuf'u öldürelim ya da ortadan kaldıralım ki babamızın sevgisi bize kalsın"[20] demişlerdir. Hâlbuki babalarının sevgisi Allah'ın sevgisiydi; çünkü Hz. Yakûb (a.s.) severken Allah ile seviyordu.

Aynı hasedi bir de iblis yapmıştır. Âdem'e secde emrini alınca "ben ondan hayırlıyım"[21] demiş, aynı zamanda bu hasedi vesvese olarak insanın nefsine vermiştir. Bu nedenle nefis başkasına haset eder, insanın arasını bozar ve onları kardeş olmaktan çıkarır.

Bu durumda Allah'ın vahyinden öğrendiğimiz üzere biri bir başkasına hased ediyorsa onu küçümsediği "o buna layık değil, asıl layık olan benim" dediği için hased eder, dolayısıyla hased ederken ona karşı kibirlenmiş olur. Kibirlenince de aslında kendi hâlini ortaya koymuş olur ki bu hâlin adı aşağılık kompleksidir.

[18] Mâide /27
[19] Mâide /30
[20] Yûsuf /8-9
[21] Sâd /76

İnsanı küçümseyen biri aşağıda olduğunu, aşağılık olduğunu bildiği için yüksektekini kabul edemez, kibirlenip onun üzerine çıkmaya çalışır; çünkü aslında o kişinin kıymetli, değerli, sevilmeye layık olduğunu manevi olarak bilir; ama kendisi yukarı çıkmaya çalışmak yerine onu aşağıya indirir ve bu hâli o kişiye karşı gıybet etmesine, iftira atmasına, onu küçümsemesine sebep olur. Bunların hepsi şeytanın hilesi ve tuzağıdır. Allah bu hâller için "kardeşinin etini yemek ve su-i zanda bulunmak"[22] demiştir. İnsan birine hased edince onu aşağı indirmek için o kişinin hatasını, kusurunu aramaya başlar ki Allah "**hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur"**[23] yani tek kelimeyle "kendini bununla kirletme" buyurmuştur.

Demek ki insanların birbirini küçümsemesinin sebebi birbirlerine haset etmeleriymiş!

Evet, küçümsemek, haset etmek şeytanın tuzaklarıdır. Bunlardan kurtulmak gerekir. Eğer şeytanın bu tuzağına düşenler; önde yürüyenler ve bir şey bildiğini zannedenler olursa insanlara da öyle öğretirler.

Nasıl?

En basitinden insanlara "sen peygamberler ya da sahabeler gibi yapamazsın. Öyle bir gücün yok. Git bir şeyhe tabi ol, seni yanına alsın, sırattan geçirip cennete götürsün, başka türlü sen bu işi yapamazsın" derler. Kesinlikle bilmemiz lazım ki böyle söyleyenler Mürşid-i kâmile tabi olmanın ne demek olduğunu bilmeyenlerdir.

"Bir şeyhe tabi ol da seni kurtarsın" ne demek! Sen Allah'a, resulüne, indirdiği Kur'ân'a iman etmedin mi? Allah böyle mi söylüyor! Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kızı Fatıma'ya *"kızım,*

[22] Hucurât /12
[23] İsrâ /36

Fatıma! Sakın babam peygamberdir diye bana güvenmeyesin, nefsini Allah'ın elinden satın al"[24] buyurmadı mı! Hâl böyleyken "hiçbir şey yapmayayım, şeyh beni kurtarsın" demek olur mu! Senin, nefsini Allah'ın kudret elinden satın alman gerekir.

Nefsi Allah'ın kudret elinden satın almak ne demektir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in burada kastettiği nefis, insanın hakikatidir; ama kötü manada kullanılınca insanın üzerine yapışmış olan küfür, şirk anlamındadır. Yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "hakikatini Allah'ın elinden satın al. Bu işi sen yapacak, nefsini Allah'ın elinden sen satın alacaksın" buyuruyor. Bu yüzden "ben zaten bir şeyhe tabi oldum, artık bir şey yapmama gerek yoktur, o beni kurtarır" demek doğru değildir. Bu işi bizim yapmamız gerekir.

Peki, hakikatimizi Allah'ın elinden nasıl satın alacağız?

Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olarak, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra ise kıyamete kadar gelecek olan peygamber vârisi Mürşid-i kâmile tabi olup ona uyarak hakikatimizi satın alacağız. Biz Mürşid-i kâmile uymaya çalıştıkça; Allah'ın vahyine iman ettikçe, âyetleri üzerimizde göstermeye, amel etmeye çalıştıkça Mürşid-i kâmil de bize yardım eder ve bizi sırat-el mustakimde taşır; ama bu çabayı bizim göstermemiz lazım. O yüzden "bir şeyhe tabi ol, o seni kurtarır" demek Mürşid-i kâmile tabi olmanın ne demek olduğunu anlamamaktır.

Evet, "ben kimim" sorusuna cevap vermeye çalışıyorduk.

Rabbimiz her neyi vahyetmişse bize bir şey söylüyor, bize bizi anlatıyor demektir. Yoksa hikâye anlatmıyor. Biliyorsunuz, Kur'ân-ı Kerîm'de baştan sona anlatılan tek peygamber kıssası az önce kısaca anlatmaya çalıştığımız Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kıssasıdır ve

[24] Müslim, İman 348-352.

bu kıssada aklını kullanan herkes için büyük ibretler, dersler vardır.[25]

Neden?

Sen Yûsuf'sun da ondan! Her ne imtihanla karşılaşmışsan hepsi senin için gelmiştir. Allah'ın o imtihanlarda senin için bir takdiri vardır; yani Allah o imtihanlarla senin için bir makam takdir etmiştir; çünkü Allah senin fıtratını, çabanı, gayretini bilir. Yaratan yarattığını bilmez mi?[26] Tabi ki bilir, zaten buna göre sana muamelede bulunup imkânlar verir, "haydi kulum al sana imkân, haydi gerekeni yap" der.

Yoksa neden peygamberler bu kadar sıkıntı yaşadı ya da Hz. Yûsuf (a.s.) neden on sene zindanda kaldı; çünkü Hz. Yûsuf (a.s.)'ın da manevi olarak büyümesi gerekiyordu, bütün imtihanları da manevi olarak büyüsün, kemale ersin, kazansın diye yaşadı.

Asıl hayat ahiret hayatıdır, dolayısıyla Allah, asıl hayatımızı kazanalım diye bize muamelelerde bulunur ve imtihanlara tabi tutup imkânlar verir Bu hepimiz için geçerlidir. İster rabbimizin cemal tecellisiyle gelen nimetler, ikramlar, bizi sevindiren şeyler olsun isterse de rabbimizin celal tecellisiyle gelen musibetler, sıkıntılar, belalar, dedikodular, iftiralar olsun hiç fark etmez, hepsi bizi büyütür, eğitir, nefsimizi temizler, tezkiye eder ve büyümemize imkân verir. İstisnasız tüm imtihanlar bizim için kazanma imkânlarıdır. Bizim de imtihanlara karşı bakışımız böyle olmalıdır.

Evet, hep beraber kendimizi tanımaya çalışıyoruz. Kim olduğumuzu bilmemiz ve rabbimizin bizi nasıl muhatap aldığını anlamamız, bunun için de âyetleri okurken "bütün âyetler bana inmiş, rabbim bunları bana söylüyor" dememiz lazım.

[25] Yûsuf /7
[26] Mulk /14

Çünkü Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve peygamberleri anlatıp onların imtihanlar karşısında nasıl bir tavır gösterdiklerini beyan ederken aslında sana senin hayatından örnekler verir ve sana "bak, bu sensin. Senden istediğim; sana da böyle bir imtihan geldiğinde onun yaptığı gibi yapmandır" buyurur. Yoksa "o peygamberdi, öyle yaptı; ama ben yapmam" diye bir şey olmaz. O peygamberdiyse, Allah'a iman etmiş, teslim olmuş bir kulduysa sen nesin! Sen de Allah'ın kulu değil misin! Yoksa sen başka bir şey misin! Böyle düşünmek kendi kendine hakaret olmuyor mu, zulüm olmuyor mu, kendini karanlıkta bırakmak, küçümsemek olmuyor mu! Ne diye kendini küçümsüyorsun! Kendini küçümsemeyi sana kim öğretti! Kimin öğrettiğini söyleyeyim; tabi ki iblis öğretti.

İblis sana "sen secde edilmeye, Allah'a dost olmaya, âbd olmaya, âşık olmaya, halife olmaya, güzelliğini her anda üzerinde göstermeye layık değilsin" dedi. Şimdi iblisi mi dinleyeceksin yoksa rabbini mi dinleyeceksin! Rabbin sana "ben seni bana âbd olman için yarattım" diyorsa sen âbd olabilecek vasıftasın demektir. Bu yüzden kendini küçümsememen gerekir.

Her kul, Allah'ın dostluğuna, yakınlığına layıktır; çünkü zaten kul olarak yaratılmıştır.

Bu arada söylediklerim sadece bilgiden ibaret değildir. Vuslat yolculuğunda yolu yürürken mutlaka her bir peygamber gibi olduğumuzu görürüz, Allah bizi buna şahid kılar. Kendi üzerimden örnek vereyim. Yolun bir yerinde hangi peygambere dönsem o peygamber gönlüme ayniyle akseder ki biraz önce kim olduğumuzu anlatırken "ben Âdem'im, ben Nûh'um, ben Îsa'yım, ben Mûsâ'yım, dememiz gerekir" dediğimde bunu bir bilgi olarak söylemedim. Ben yaşamadığım bir şeyi anlatmam. Hakikat aynen öyledir; çünkü gönül bir ayna misalidir, dolayısıyla hangi peygambere dönsen onun hâli, kendisi gönlüne akseder.

Peygamberin hâli gönlüne aksedince de sonuçta bütün insanlar onların ümmeti olduğu için sen de muhatap olduğun herkese, onlar ümmetlerine nasıl muamele ettilerse öyle muamele edersin. Aynı zamanda peygamberler insanlara bakarken neyi, nasıl tattılarsa sen de onların tattığının aynısını tadarsın; çünkü onların manevi hâli senin gönlüne aksetmiştir, dolayısıyla onların yaşadığını yaşarsın.

Bu yüzden bir Mürşid-i kâmilin sohbetlerini dinlerken doğru dinlemek lazım. Öyle "mürşid işte anlatıyor" demek Mürşid-i kâmili tanımamaktır. Mürşid-i kâmil; bilmediği, tatmadığı, yaşamadığı, şahid olmadığı, Allah'ın göstermediği bir şeyi nasıl anlatabilir! Haydi diliyle anlattı, diyelim. Onu karşısındakine veremez. Ben anlatma iddiasında değil, verme iddiasındayım. Onun için Allah'ın beni şahid kılmadığı bir şeyi anlatmam.

Evet, söylediklerim bilgiden ibaret değildir. Manevi olarak öyledir. Kendimizi tanıyacağız ya, aynı zamanda hep beraber tanışmamız gerekir. Tanışacağız inşallah.

Kendimizi böyle tanıyalım; yani mutlaka her bir peygamberin fıtratında olduğumuzu bilelim ve kendimizi rabbimize karşı peygamberlerin sorumlu olduğu gibi sorumlu görelim, dolayısıyla rabbimizin indirdiği vahyi, Kur'ân'ı okurken Allah'ın her bir âyeti bize söylediğini bilelim. Allah hangi peygamberi anlatırsa anlatsın bizi anlatır. Hangi kâfiri, müşriği anlatırsa anlatsın bu defa nefsimizi anlatır. Cenneti cehennemi anlattığında yine bizi, bize ait olacak olanı anlatır.

Allah, insana halife olması ve yeryüzünde kendisini temsil etmesi için gerekli bütün vasıfları vermiş, isimleriyle, güzelliğiyle ona tecelli etmiştir. Hâl böyleyken rabbimizin bütün güzelliğiyle donattığı kul kendini unutsa, kim olduğunu bilmese, rabbini onun kendini tanıttığı gibi tanımasa kendine yazık etmiş, zulmetmiş olmaz mı! Ya da birkaç kelime öğrenip âlim olduğunu zannetse

“ben zaten biliyorum” deyip konuşsa kendine yazık etmiş olmaz mı!

Birkaç kelime öğrendin diye kendini âlim oldun sanma! Sen daha rabbini bilmiyor, kendini bilmiyorsun! Sen bu âlemde kaybolmuşsun. Kendini bulman için kendini rabbinin sana seni bildirdiği gibi bilmen, tanıman lazım. Sen kendini bul diye rabbin sana kitap indirmiştir. Bu kitap baştan sona seni anlatan kitabındır. Onu okumadıysan kendi kendinden mahrum kalırsın.

Sohbetimizin başında söyledim; şimdiye kadar insanı anlatırken hep gökten anlattık; ama bu defa yerden anlatacağız inşallah. Bu sohbetimizde sadece söylediklerimi toparlamış oldum. Toparlarken de anlaşılması için kelimeleri direkt olarak kullandım. Elbette ki şeytan boş durmaz, birileri kelimelerimize başka manalar yükleyip sözlerimizi bambaşka taraflara çekebilir. Bu durumun yaşanmaması için konuşurken aslında bütün kapıları kapatmaya ve söylenmesi gerektiği kadarını anlatmaya çalıştım. Bu kadarı da zaten kim olduğumuzu anlamaya çalışmamız için yeterli olur inşallah.

Evet, hepimiz rabbimizin huzurundan manevi elbiseler giyerek aşktan, ceberût ve melekût âleminden aşağıya, dünya âlemine indik. Bu âlemde kendimizi tanımaya çalışırken de rabbimizin bize vahyettiği Kur’ân ile, peygamberleriyle beraber tanıyacak ve “ben kimim” sorusuna cevap vereceğiz inşallah.

Şimdiye kadar “ben kimim” sorusuna verdiğimiz cevaplar hep yukarıdan, geldiğimiz âlemdendi. O yüzden “ben kimim” sorusuna devamlı “ben Allah’ın rûhundan nefhettiği, melekleri secde ettirdiği ve kendisine halife kıldığı âbdiyim” cevabını verdik; ama bugünkü sohbetimizde verdiğimiz cevap bulunduğumuz âlemden, yerdendi; çünkü Allah, kitabında bize bir de bu âlemdeki bizi tanıtır. Ben de âyetlerle bu âlemi nasıl anlamamız, hayatı nasıl

yaşamamız, Kur'ân'ı nasıl okuyup anlamamız gerektiğini anlatmaya çalıştım inşallah.

Hepimiz bu dünyaya rabbimizin rızasını, yakınlığını kazanmaya ve kendi kendimiz, hakikatimiz olmaya geldik. Allah, kitabında bu dünya hayatını nasıl yaşayacağımızı en ince ayrıntısına kadar beyan etmiş, her âyeti bize anlatmıştır. Eğer Kur'ân'ı baştan sona "rabbim bunu bana söylüyor" deyip okursak üzerimizde nefis karanlığından eser kalabilir mi! Eğer iman etmişsek, rabbimizi sevmiş, tanımışsak rabbimizin haşyetinden dolayı bizde nefis karanlığından bir şey kalır mı! Gönlümüz imanla dolmaz mı! "Allah, peygamberlerine söylediğini bana da söylüyor" dediğimizde gönlümüz latif sahralar gibi genişleyip Allah'ın tecellisine layık hâle gelmez mi? -Elbette ki gelir. Çünkü kim olduğumuzu bilmiş oluruz.

Allah bize "gönlünü aç, müsaade et, ben âyetlerimi senin gönlüne yazarım" buyuruyor. Neden kardeşlerimize ısrarla "sohbet sırasında gözünüzü, gönlünüzü bizden ayırmayın, dinlerken gönlünüzü açın" diyorum? -Çünkü gönlünüzü açarsanız gerekeni yapacağız inşallah.

Evet, insanlar birbirinden ayrı değildir, dedik. İnsana bakarken bir olduğumuzu bilerek bakmamız; yani sen bensin, ben de senim, birbirimizden ayrı değiliz, anlayışında olmamız gerekir. Bundan sonrası tevhiddir, vahdettir. Böyle bakmadan ve bu hâli yaşamadan ne tevhid ne de vahdet olur. "Lâ ilahe illallah" deyişimiz de sadece dilde kalır.

Tevhidi de vahdeti de Kur'ân'ı okumadan yaşayamayız. Gönlümüzü açar, her âyeti "rabbim bunu bana söylüyor" diye okursak rabbimiz bize okuyacak, okutacak, biz de hiç unutmayacağız, kim olduğumuzu hatırlayacağız inşallah. Bunun için Allah'ın bize kim olduğumuzu öğretmesine müsaade edelim; yani gönlümüzü açalım.

Mesele; kim olduğumuzu bilmemizdir. Yoksa bu kadar sevap işledik, bu kadar şey öğrendik, demekle hakikatimize yolculuk yapamayız. Önce kendimizi öğrenmeliyiz. Dolayısıyla Kur'ân'ı okurken "Allah bu peygamberden neden bahsetti, falan peygamber neden böyle yaptı, ben bu kıssadan ne öğreneceğim" demeliyiz. Bunu ancak mü'minler söyleyebilir.

Söyledim; "ben kimim" sorusuna "ben Âdem'im, ben Nûh'um, ben İbrâhîm'im, ben Mûsâ'yım ben İsâyım, ben Muhammed Mustafa'yım" dememiz lazım; ama bunu imanımızla beraber manevi tarafımıza söylememiz lazım. Yoksa nefsimizle bakar, nefsimize "ben Allah'ın nebîsiyim ve resulüyüm" dersek en azılı kâfir, en azılı müşrik oluruz. Firavun olur, Nemrut olur, Haman olur, Karun olur, iblis oluruz. Bunu nefsimize değil; gönlümüze, rûhumuza, maneviyatımıza, manevi tarafımıza söylememiz, nefsimize ise Firavun dememiz, Nemrut dememiz, Ebu Cehil dememiz, Ebu Leheb dememiz lazım.

Eğer bu sözlerimiz yanlışlıkla yer değiştirirse; yani nefsimize "ben Allah'ın nebisiyim, resulüyüm" dersek bu bizim ebediyen hüsranımıza sebep olur; çünkü böyle söyleyince sonra kalkar, insanlara yol göstermeye çalışır hem kendimiz kaybederiz hem de beraberimizdekiler kaybetmiş olur.

Kimse nefsine "ben Allah'ın nebîsi, resulüyüm" diyemez. Kelimeyi bu şekilde söyleyeyim ki sonra fitne çıkarılmasın. Daha doğrusu kimse "bakın, ben Allah'ın nebîsiyim, resulüyüm" diyor, insanlara "siz de kendiniz için böyle söyleyin, diyor" denmesin. Ne söylediğim iyice anlaşılmalıdır. Biri bu sözü kâfir olan, müşrik olan nefsine verirse ebediyen kaybeder. Buraya çok dikkat edelim. Kardeşlerimizin artık bunu anlayabilecek seviyede olduklarını düşünüyoruz. Bu yüzden her şeyi apaçık anlamaları gerektiği için bunları anlatıyoruz.

Biri ne söylediğimizi anlamadan, hele ki "sakın kimse nefsine 'ben Allah'ın nebîsiyim, resulüyüm, demesin' dediğim hâlde çıkıp nefsine "Âdem benim, Nûh benim, İbrâhîm benim, Mûsâ benim, Îsâ benim" derse onun köpekten ne farkı kalır! Köpek işte! Ben böyle mi söylüyorum! Senin önce bunu söyleyebilecek seviyeye gelip bunu tatman, hakikatine şahid olman gerekir. Bunu sen söylemeyeceksin, o senden söyleyecek. Sen rabbinin kitabını, Kur'ân'ı okurken her hitabı kendine kabul edeceksin. Ondan sonra bırak, o senin üzerinden bunu söylesin.

Biraz önce yürüdüğüm yoldan örnek verdim. Hangi peygambere dönsem gönlüme o tecelli ediyordu; yani o "ben senim, sen de bensin" diyordu. Ben söylemiyordum, o söylüyordu.

Bütün bunları kendimizi, kim olduğumuzu bilelim diye anlatıyorum. Gönül bir ayna gibidir. Rabbimize dönünce rabbimizin güzelliği gönlümüze tecelli ediyorsa o hâlde peygamberin tecelli etmesi çok mudur! Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak gönlümüze Allah tecelli ediyor, bir peygamberin tecelli etmesini mi çok görüyoruz! Tabi ki bir kul olarak peygamberler gibi âbd olduğumuzda onların maneviyatı, manevi hâlleri, arkadaşlıkları gönlümüze tecelli eder ve bize "biz arkadaşız" der.

Evet, kul vuslat yolunda yürürken peygamberlere arkadaş olur ve onların ahlakına bürünür. Ne kadar? -"Rabbim bunları bana söylüyor ve rabbim beni anlatıyor" deyip âyetleri rabbinden ne kadar dinlediyse, anladıysa ve ne kadar onlar gibi yapmaya çalışıp onlar gibi olduysa nebîlere, sıddıklara, sadıklara, şahidlere, salihlere o kadar dost olur, arkadaş olur, böylelikle onların kazandığını kazanmış, ahlaklarına bürünmüş ve Allah'a onlar gibi yakın olmuş, dost olmuş olur; ama rabbini dinlemek yerine bir avuç toprağın, çamurun, nefsinin, nefsinin arzularının, isteklerinin

peşinden giderse o zaman da çamur olmuş olur. Kıymeti, değeri de bir avuç topraktan ibaret kalır.

Böyle olunca Allah'ın nefhettiği rûha "ben" demek yerine binek olan bedenine "ben" der ve kendisi binek olur; yani eşek olur. O zaman da "ben işime, ticaretime, kazancıma, parama, mevkime, makamıma bakarım" der. Oysa ki sen nereye bakıyorsun! Sonuçta hepsini bırakıp gitmeyecek misin! Eğer hepsini bırakacaksan bu durumda hiçbir şey kazanamamış olmaz mısın!

Unutmaman lazım ki sen bu âleme rabbinin güzelliğini kazanmaya, onun güzelliğiyle kemale ermeye gelmişsin. Allah'ın önüne getirdiği her imtihan sadece bunun içindir.

Hiç kimse için bu âlemde Allah'tan, Allah'ın güzelliğinden, güzelliğinin tecellisinden, rızasından, dostluğundan, cemalinden başka kazanabileceği hiçbir şey yoktur. Peygamberler için olmadı, senin için niye olsun! Niye sen peygamberden başka bir şey misin ki senin için bundan başka bir şey olacak! İşte, bütün mesele; bu âlemde sadece rabbimizin rızasını, güzelliğini kazanabileceğimizi, bundan başka her şeyin fani olduğunu bilmektir.

"Ben kimim" sorusuna doğru cevap veremezsek ortada yokuz, Allah ile var olmamışız. Sadece bir hayale kapılmışız, kendimizi hayal etmiş ve hayal olarak, vehim olarak, zan olarak görmüşüz demektir. Oysa ki insan vehim değildir, hayal değildir, zan değildir. İnsan; Allah'ın rûhundan nefhettiği, zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği, güzelliğinin tecellisidir, halifesidir, Allah'ın velisidir.

Bu söylediklerimizin çok ağır bir sorumluluk gerektirdiğini biliyoruz; ama insan, kendini tanısın, kim olduğunu bilsin diye bunları anlatmamız lazım.

Mü'min mü'minin aynasıdır. Bununla beraber her ümmet kendi peygamberinin, her kul da Allah'ın aynasıdır. Hani

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ismi anılınca elimizi yüzümüze sürer sonra elimizi kalbimize koyarız ya bununla ilgili olarak bir kıssa anlatayım.

İmamın biri cemaate vaaz verir. Tabi, vaaz verirken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ismini andığında cemaat hep birlikte salavat getirir. Yalnızca bir tanesi sessiz, sedasız bir şekilde oturur. Onun yanındaki kişi en sonunda dayanamaz ve ona "bak, herkes salavat getiriyor; ama sen bir sefer bile salavat getirmedin. Neden sen de savalat getirmiyorsun" diye sorar. Adam da bunun üzerine "benden bahsediyorlar, beni anlatıyor da ondan" der.

Cahil insan hiçbir şey değildir. Kendini bilmeyen insan hiçbir şey değildir; sadece ölüdür. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)!"**[27] buyurmuştur. Kur'ân'ı okumazsak kendimizi tanıyamayız, dolayısıyla dirilemeyiz, ölü olmaktan hiçbir zaman kurtulamayız.

Bu duruma düşmemek için Kur'ân-ı Kerîm'in Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni "rabbim bu âyetleri bana söylüyor" deyip mutlaka okuyalım. Zaten "Ben Kimim" sohbetlerinde âyetler üzerinden kendimizi tanımaya çalışırken aynı zamanda âyetleri bilikte okumuş oluyoruz. Âyetleri okuyalım ki rabbimiz bize okutsun. Okutsun ki rabbimizi, kendimizi, kim olduğumuzu unutmayalım.

Allah'ın âyetleri dışında bir de özel olarak gönümüze vahyettikleri vardır. Onları da okuyalım; ama mutlaka hepsini âyetlerin ölçüsüne vuralım. Kur'ân'a uymayan hiçbir kelime Allah'ın vahyi değildir, doğru değildir. Eğer gönlümüze gelenleri Kur'ân'ın ölçüsüne vurmaz, "rabbim bana böyle hitap etti" deyip

[27] Enfâl /24

doğru olarak kabul edersek sonra bir de bakarız ki Allah'ın vahyine ters düşmüş, rabbimizin sevmediği, razı olmadığı şeyler söylemişiz. Bu da bizim ebediyen kaybetmemize sebep olur.

Bütün Mürşid-i Kamillerin söz birliği vardır. *"Kazananlar edebinden dolayı kazanır, kaybedenler de edepsizliğinden dolayı kaybeder."* Rabbimize karşı edepli olalım. Tenzihi ve teşbihi bilelim.

Tenzih ve teşbih ne demektir?

Tenzih; Allah subhândır, yarattığı bir şeye benzemekten ve yarattığının kendisini tamamıyla tanımasından beridir, demektir; fakat Allah esmâsıyla teşbih edilir ve Allah'ın isimlerinin güzelliği senin üzerinde tecelli etmiştir. Sen kendindeki rahmetten, görmenden, işitmenden, bilmenden, irade etmenden, gücünden, kuvvetinden, insanlara ikram etmenden, yardım etmenden Allah'ın sana isimleriyle tecelli ettiğini görür, bilirsin. İşte, "demek ki Allah, kullarına karşı böyle yardım eden, merhamet eden, ikram eden ve onları sevenmiş" deyip kendi üzerinden rabbini tanırsın, böylece kendindeki bu vasıflarla rabbini bütün isimlerinden teşbih edersin.

Teşbih benzetmek demektir; ama benzetmeyi doğru yapmak için "ben rabbimin sonsuz görmesinden yalnızca bir damla misali görüyorum. Rabbimin görüşü aklımın almayacağı kadar sonsuz ve sınırsızdır, benim görüşümün ise bir sınırı vardır" dememiz lazım. Sadece görmemizi değil, bütün vasıflarımızı rabbimizin isimlerinin yanında bir damla misali olarak görüp anladığımızda rabbimizi teşbih etmiş oluruz; benzetmiş ve bilmiş oluruz. Burada teşbih ettiğimiz sadece Allah'ın esmâsıdır. Esmâsını teşbih edeceğiz ki rabbimize isimlerinden şahid olup şehadet edebilelim. Yoksa hâşâ Allah'ın zatını teşbih edemeyiz. Allah'ı ancak tenzih edebiliriz; çünkü o subhândır.

Söz konusu rabbimiz olduğunda söylediklerimizin rabbimize karşı edepsizlik olmaması için kelimeleri kullanırken çok dikkatli olmamız gerekir. Mesela; öyleleri var ki Allah'a vuslatı anlatırken "Allah'a kavuştu, Allah'la bir oldu" der. Tövbe estağfirullah! Hâşâ! Allah subhândır! Sen nasıl kul için Allah'la bir oldu diyebilirsin! Ancak bir köpek bunu söyleyebilir. Hatta Köpeğin de tesbihi vardır. Bu yüzden köpeği tenzih ediyoruz. Bunu ancak hayvandan daha aşağı biri söyleyebilir. Sen yaratılmış kulsun, kelimeyi nasıl böyle kullanırsın! Allah'a vasıl olmayı nasıl böyle anlayabilirsin! Öyle "ben söylemiyorum, falanca zat böyle söyledi" demek de olmaz. Bir kere o zat böyle bir şey söylememiştir, sadece söylediğini izah edememiş, beyan edememiştir. Senin onu bu şekilde anlaman edebe aykırıdır.

Rabbimize karşı edepli olalım. Kul her zaman kuldur, âbddır, âbd olmaktan başka hiçbir şey olmaz; çünkü sadece âbd olarak yaratılmıştır. Hâl böyleyken sen nasıl böyle söyleyebilirsin! Yoksa sen kuldan başka bir şey mi olmak istiyorsun! Oysaki Allah'ın sana güzelliğiyle, rûhuyla tecelli edip seni yaratması senin için yeterli bir şeref değil midir! Senin yolculuk yapıp Arş'a varman gerekir; ama sen Arş'a varamayınca onu aşağı indiriyorsun. "Her şeyi Allah yapıyor, öyleyse bana ait bir şey yok" diyorsun. Hâşâ, bu edepsizliktir, hatta edepsizliğin, saygısızlığın en büyüğüdür.

Bu saygısızlığa düşmemek için bir kul olarak rabbimizi tesbih ediyor ve "sen subhânsın ya rabbi! Benim seni anlamamdan münezzehsin. Bu küçücük aklım seni nasıl ihata edebilir" diyoruz. Eğer onu anlıyorsak onu ihata etmişiz demektir. İhata etmediğimiz bir şeyi anlayamayız; çünkü onu anlayabilmemiz için aklımızın onu kaplaması gerekir. Bu durumda Allah'ı nasıl anlayabiliriz! Onu anlamak mümkün olur mu? -Hâşâ, elbette ki mümkün olmaz.

Biz daha kendimizi bilmiyor, kendimizi tanımıyoruz. Şayet kendimizi tanırsak rabbimiz bize kendini tanıtır. Resulullah (s.a.v.)

Efendimiz *men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu:*[28] *"Kendini bilen rabbini bilir"* buyurmuştu. O yüzden önce kendimizi tanıyalım. Kendimizi tanıyınca, kendi kendimiz olunca rabbimizi tanırız; ama aklımızla değil! Aklımızla yine tanıyamayız. Biz kendimizi tanıyınca, kendi kendimiz olunca rabbimizi sonsuz bir deryadan bir damla misali anlayabilecek olan; Allah'ın bize nefhettiği rûhumuzdur; yani hakikatimizdir. Bir tek hakikatimiz rabbimize şahid olabilir ve rabbimizi anlayabilir. Ne kadar? - Rabbimiz kendini ne kadar tanıtmayı dilerse o kadar.

Bununla beraber rabbimizi tanımamız bitmez. Hayatı yaşarken son nefesimize kadar, son nefesten sonra kıyamette, kıyametten sonra ahirette, cennette rabbimizi tanımamız ebediyen devam eder; çünkü onun isimleri sonsuz ve sınırsızdır. Biz bu âlemde rabbimizin sadece doksan dokuz isminin tecellisini biliyoruz; ama Allah'ın isimleri o kadar değildir; sonsuz ve sınırsızdır, dolayısıyla rabbimizi tanımanın bitişi yoktur.

Evet, hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya çalıştık.

Anlattıklarımızın hiçbirini sırf konuşmak için anlatmadık. Her birimiz kim olduğumuzu bilelim. Rabbimizin huzurunda kim olduğumuzu bilip onun istediği, razı olduğu edebe, haşyete, muhabbete bürünelim. Böylelikle rabbimizi dinlerken kim olduğumuzu bilerek dinleyelim, diye anlattık. Allah'ın izin verdiği kadarıyla anlatmaya da devam edeceğiz.

İnşallah hayatı yaşarken kul olduğumuzu bilecek, rabbimizin tecellisi, güzelliği karşısında aşktan, muhabbetten sarhoş olacak ve bu aşka, muhabbete gark olup semah edeceğiz. Bizim bütün işimiz budur; yani aşk olmaktır. Biz de aşk olacağız inşallah.

[28] El-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262

Allah bizi edebini kaybedenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi onun huzurunda olduğunu bilenlerden ve onun istediği edebe, muhabbete, haşyete bürünenlerden eylesin. Allah bizi bedene “ben” deyip binek olanlardan eylemesin. Allah bizi kendisine nefhedilen rûha şahid olanlardan, kendini, rabbini bilen kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

6.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin tanıttığı şekilde tanımaya, anlamaya çalışıyorduk.

Şimdiye kadar "ben kimim" sorusuna verdiğimiz cevaplar, rabbimiz bize "sen kimsin" diye sorduğunda her birimizin vereceği cevaplardı. İnsanı en doğru şekilde tanıtan Allah'tır. Bizim de kim olduğumuzu âlemlerin rabbine göre anlamamız gerekir. Bu yüzden bütün sohbetlerimizde "ben kimim" sorusuna hep âyetlerle cevap verdik.

Deryayı bir tasa sığdırmak ne kadar imkânsızsa insanı anlatmaya çalışmak da o derece imkânsızdır; çünkü Allah hadis-i kutside *"ben insanın sırrıyım. İnsan da benim sırrımdır"*[1] buyurmuştur. İnsan, Allah'ın sırrıdır. Allah'ın sırrı olduğu için insanı anlamak kolay bir şey değildir, dolayısıyla insanın yalnızca zahiri tarafına bakıp "ben insanı anladım" demek kişinin kendi kendini kandırmasından başka bir şey değildir.

İnsanı tanımak istiyorsak; Allah, insanı nasıl anlattıysa öyle tefekkür edip tefakkuh etmemiz lazım; yani âyetleri derinlemesine düşünerek arkasındaki manaya, manevi tarafına bakıp âyetlerin hikmetini anlamaya çalışmamız lazım. Ancak böyle kıymetimizi, değerimizi, şerefimizi anlayabiliriz. Aynı zamanda her insanın Allah katında ne kadar kıymetli, değerli, şerefli olduğunu bilebiliriz.

[1] Risâle-i Gavsiye

Neden Allah katındaki kıymetimizi anlamamız gerekir?

Çünkü Allah katındaki kıymetimizi anlayınca durmamız gerektiği yerde dururuz, aynı zamanda insana bakarken ona hakkını teslim eder, zulmetmeyiz; ama insanı Allah'ın koyduğu yere koymazsak ona hakkını teslim etmemiş oluruz ki böyle olunca da insana hakaret nazarıyla nazar etmiş ve farkında olmadan ona zulmetmiş oluruz.

Allah âyet-i kerimede **"doğrusu insana, çalışmasından başka bir şey yoktur."**[2] Yani, "herkese elleriyle yaptıklarının karşılığı vardır" buyurmuştur. Herkese kendi çabasının, gayretinin, say'ının karşılığı vardır. Yaptığı iyilikler, güzellikler insanın kendi lehine; kötülükler ise kendi aleyhinedir. Kısacası kim ne yaparsa yapsın sadece kendine yapar. Her ne kadar böyle söylesek de aslında bunu anlamak zor bir şeydir. Bunu anlayabilmek için mutlaka âyetleri tefekkür etmeye çalışmak ve ona göre yaşamak lazımdır.

Bulunduğumuz âlem şehadet âlemidir; yani rabbimizi El Esmâu'l Husnâ'sından, güzelliğinden, El Efâlu'l Husna'sından, işlerinden, yaratmasından, muamelesinden, imtihanlardan tanıma âlemidir. Bununla beraber kendi kendimizi tanıma âlemidir. Hepimiz bu âleme rabbimizi, kendimizi tanımaya gelmişiz. Rabbimizi ne kadar tanıdıysak, ona ne kadar iman ettiysek, ne kadar Allah'ın bizden istediği gibi olduysak Allah'a da kendi hakikatimize de o kadar yakın olmuş ve hakikate ermiş oluruz; ama bunun için âyetleri anlamaya çalışmak şarttır; çünkü Allah'ın vahyi olmadan hiç kimse ne kendini tanıyabilir ne de hakikatine erebilir.

Allah bütün vahyinde insanı nasıl sevdiğini ve ona nasıl bir kıymet, değer, şeref verdiğini beyan eder. İnsan, kulun Allah katında ne kadar kıymetli, değerli olduğunu ve Allah'ın her bir

[2] Necm /39

kulunu ne kadar sevdiğini anlarsa belki insana nasıl davranacağını şaşırır; ama yine de unutmamamız lazım ki insanın yaptığı her muamele yalnızca kendisine yaptığı muameledir, yoksa başkasına bir şey yapmış olmaz.

Allah bizi insanlar üzerinden imtihana tabi tutar, biz de o imtihanlara nasıl karşılık verirsek ona göre kazanır ya da kaybederiz. Böyle olunca aslında yaptığımız her şeyi kendimize yapmış oluruz. Bu yüzden "falanca bana şöyle davrandı, ben de ona öyle yaptım" demeyelim. Onun işi ayrı, bizim işimiz ayrıdır. Önemli olan bizim ona ne şekilde karşılık verdiğimizdir; çünkü ona yaptığımız muamele kendimize yaptığımız muameledir.

"Ben Kimim" sohbetlerini zaten hayatı yaşarken nasıl durmamız, imtihanlara nasıl karşılık vermemiz ve bu dünyada neden olduğumuzu bilmemiz için yapıyoruz. Kendimizi tanımazsak hayatı nasıl yaşayacağımızı bilemeyiz. Allah'ın huzurunda onun istediği gibi durabilmek için de öncelikle dünyaya gelmeden önceki durumumuzu, kim olduğumuzu ve nasıl bir hâlde olmamız gerektiğini anlamamız gerekir.

Zaten dünyaya gelmeden önceki hâlimizi rabbimiz bize beyan etmiştir. Biz de "Ben Kimim" sohbetlerimiz boyunca hep beraber dünyaya gelmeden önceki hâlimizi anlamaya çalıştık. Bunu devamlı tekrar etmemiz gerekir ki kendimizi unutmayalım.

Dünyaya gelmeden önceki hâlimiz nasıldı?

Allah önce rûhundan nefhedip bizi yarattı.[3] Kendinden güzellik verip El Esmâu'l Husnâ'sını ikram ederek bizi kendisine halife kıldı[4] ve melekleri bize secde ettirdi.[5] Sonra bizim için imtihan sahnesini yaratıp her şeyi hazır hâle getirdi. En son da bizi imtihan sahnesine gönderip "haydi, beni tanı ve sana

[3] Hicr /29
[4] Bakara /30
[5] Bakara /34

gönderdiğim imtihanlarda benim istediğim gibi yap" buyurdu. İşte, Allah'ın rızasını, sevgisini isteyişimizin ispatı karşılaştığımız her imtihanda Allah'ın sevdiği, istediği gibi yapmaktır. İmtihanlara tabi tutulduğumuzda "senin istediğin gibi olmak istiyorum ya rabbi! Onun için senin istediğin gibi yapıyorum" deyip gerekeni yapıkça Allah'ın rızasını, sevgisini kazanmış oluruz.

Ameller niyetlere göredir. Biri insanı nasıl anlarsa insana öyle bakar, dolayısıyla öyle muamele eder. Biz de insanın kıymetini, değerini, şerefini rabbimizden aldığını anlamaya çalışıyoruz ki niyetimizi doğru yapabilelim ve bir imtihana tabi tutulduğumuzda insana rabbimizin istediği şekilde muamele edebilelim.

Geçen sohbetimizde "Allah'a göre ben kimim" sorusuna arştan cevap verdiğimizi ve kendimizi göklerden, melekût âleminden anlamaya çalıştığımızı; ama artık "ben kimim" sorusuna yerden cevap vereceğimizi söylemiştik. İnşallah bu sohbetimizle de insanın kim olduğunu yerden anlamaya çalışacağız.

Dünyaya gelmeden önce yaşadığımız bütün merhalelerden sonra Allah bizi yeryüzüne indirdi. Burada Allah bizi birbirimizle muhatap eder. Bu muhataplığı Allah'ın istediği, razı olduğu şekilde yaşayabilmemiz için Allah birbirimizi nasıl görmemizi, nasıl anlamamızı istediyse birbirimize öyle bakmamız ve birbirimizi öyle anlamamız lazım; çünkü Allah, insana nasıl bakılmasını emretmişse doğru bakış odur.

Şimdi hep beraber, insana karşı bakışımızın nasıl olması gerektiğini ve insanın Allah katındaki değerini anlamaya çalışalım inşallah.

Öncelikle bir insanın değeri ne kadar olabilir?

Mesela; yanımızda biri öldüğünde onu unuturuz. Hatta yakınlarımız haricinde başkalarının ölüp ölmemesi bizim için bir anlam dahi ifade etmez. Şimdi baktığımızda insanın değeri bizim için ne kadardır? Ya da tabir-i caizse bir insanı kaça satarız? - Birinin kıymeti bizim için ne kadarsa fiyatı da o kadardır. Eğer kıymeti bir kilo altınsa fiyatı o kadardır. Kıymeti bir ton altınsa fiyatı yine bir ton altın kadardır. Kimine de birinin kıymeti dünya kadardır. Herkesin insana verdiği kıymet farklı farklıdır.

Peki, Allah'a göre insanın kıymeti ne kadardır?

Allah âyet-i kerimede **"kim bir canı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere zahiren veya manen) öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Her kim de birini (zahiren veya manen) yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir"**[6] buyurur. Yani Allah katında tek bir insanın karşılığı bütün insanlıktır. Bir insanı öldürdüğünde bütün insanları öldürmüş gibi olur, birine ikramda bulunduğunda bütün insanlara ikramda bulunmuş gibi olursun. Acaba bir insanın kıymeti, değeri nasıl bütün insanlar olabilir! Akıl bunu anlamaya yetebilir mi, insan buna değer biçebilir mi!

Allah burada bize anlamamız gereken bir şey anlatıyor. Allah "bir insanı öldüren veya yaşatan bütün insanları öldürmüş ya da yaşatmış gibidir" buyurduysa o bütünün içinde herkes var demektir. Müşrik de, Firavun da, peygamber de, kâfir de o bütün insanların içindedir. Burada Allah, kulunu bir yere koyuyor ve "senin karşılığın bütün insanlardır" buyuruyor.

Bir insanı öldürünce bütün insanları öldürmüş gibi, diriltince de bütün insanları diriltmiş gibi oluruz. İnsan, Allah katında böylesine kıymetli, değerli, şereflidir. Burada beşerî hesap

[6] Mâide /32

artık bitmiştir. Bir beşer bunu hesap edemez, aklı bunu anlayamaz.

Hepimiz "acaba rabbimiz neden böyle söyledi" diye bakalım; çünkü Allah böyle söylüyorsa mana aynı zamanda başka bir kapıya çıkıyor demektir.

Nasıl?

Biri kendini bütün insanlık olarak anlamazsa Allah'ın kendisine verdiği kıymeti, değeri, şerefi takdir edememiş, kendine zulmetmiş ve zalim olmuş olur. Kendi kendine zalim olduğu için başkalarına da zulmeder. Zulüm karanlık manasına gelir. Bu manada baktığımızda kendine karşı zalim olanlar aynı zamanda kendine karşı karanlıktadır, demektir. İnsan kendini bilmeyince, anlamayınca, karanlıkta kalınca; yani zalim olunca diğer insanlara da o şekilde muamelede bulunur.

Biri başkasına ikramda bulunduğunda Allah onu bütün insanlara ikramda bulunmuş gibi kabul eder, birine en ufak bir şekilde sıkıntı verirse bütün insanlara sıkıntı vermiş gibi kabul eder. Allah "ben böyleyim, kullarıma böyle muamele ediyorum" deyip kendi vasıflarını anlatıyor. O zaman Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak bizim de insanlara sıkıntı değil tam tersine rahmet olmamız gerekir.

Bir insanın karşılığı bütün insanlarsa bütün insanların karşılığı da bir insandır. O hâlde insanların hepsi aslında birdir. İşte o biri de sensin!

Bu tevhiddir, vahdettir. Allah seni tevhide, vahdete, birliğe, "lâ ilahe illallah" demeye davet ediyor ve "kendini, insanları böyle anla" buyuruyor. İnsana şahdamarından daha yakın olan,[7] her anda onunla beraber olup onu varlıkta tutan; bir olan, tek olan

[7] Kaf /16

Allah'tır.[8] Dolayısıyla kiminle muhatap olursan ol, ona yaptıklarını Allah kendisine yapılmış kabul eder. Öyleyse insanla muhatap olduğunda aslında bir tek Allah ile muhatapsın ve yaptığın her şeyi ona yapmış olursun. İnsanı öldürünce de diriltince de bu böyledir.

Allah, kuluna kereminden, lütfundan varlık olma imkânını vermiş, zatıyla, sıfatıyla tecelli edip onu bir varlık olarak yaratmış, sonra da ona "beni seven kulum, sevdiğim kulum, âbdim" demiştir. Sen bir kula ikram edince ya da tam tersine onu öldürünce Allah muameleyi kendisine yapılmış kabul eder. Bu yüzden onu öldürdüğünde bütün insanları öldürmüş gibi, diriltince de bütün insanları diriltmiş gibi olursun.

Bir zahiri öldürme, bir de zahiri diriltme vardır. İnsanı zahiri olarak öldürmenin ne olduğunu hepimiz biliyoruz. Zahiri diriltme de birinin ölmesine mâni olup onun hayatını kurtarmaktır. Mesela; biri açlıktan ölmek üzereyken ona yemek ikram ettiğimizde ya da tehlikedeyse onu bu tehlikeden çıkarıp hayatını kurtardığımızda zahiri olarak onu diriltmiş oluruz.

Fakat asıl öldürmek zahiri olarak öldürmek değildir. Asıl öldürmek insanı manevi olarak öldürmektir.

İnsanı manevi olarak öldürmek ne demektir?

Birinin iman etmesine ve rabbini tanımasına mâni olduğunda ya da Allah'ın dosdoğru yolunu, sırat-el mustakimi eğri göstermeye çalışıp onu Allah'ın yolundan alıkoyduğunda o kişiyi manevi olarak öldürmüş olursun; çünkü iman etmeyenler ölü, iman edenler diridir.[9]

Bir de manevi olarak yaralamak vardır. Birinin imanına zarar verirsen manevi olarak onu yaralamış olursun. Eğer o kişi verdiğin bu zarardan dolayı imanını kaybederse bu defa onu manevi olarak

[8] Hadîd /4
[9] Fâtır /22

öldürmüş hem de bütün insanları öldürmüşsün gibi öldürmüş olursun.

Peki, manevi diriltme nasıldır?

Bir kulun iman etmesine, rabbine dönmesine, Allah'ın vahyiyle yeniden doğmasına vesile olduğunda bu kez bütün insanları diriltmiş gibi onu diriltmiş olursun.

Buradan anlaman gereken şey; Allah katındaki kıymetin ve değerindir. Allah senin için "bak, bütün insanlar bir yana sen bir yana" buyuruyor; ama bunu seninle beraber her bir insana söylüyor. Yani Allah sana; insanın kendi katındaki kıymetini, değerini, insana nasıl bir şeref verdiğini, ona nasıl şahdamarından daha yakın olduğunu, nasıl onunla beraber olup onu çepeçevre ihata ettiğini[10] ve onunla kalbi arasına tecelli ettiğini[11] öğretiyor.

Bu yüzden Allah âyetlerinde bütün kullarını düşünmeye, tefekkür etmeye, anlamaya, şuurlanmaya davet edip[12] "rabbinin ismiyle oku. Rabbinin ismiyle kendini, insanı oku, anla.[13] Bak, bütün varlığı senin hizmetine verdim"[14] buyuruyor.

İnsanı anlamak için bir de insanın nasıl bir emanet yüklendiğine bakmamız lazım. Allah âyet-i kerimede **"biz (Allah'ın, rûhundan nefhedip kendisine halife olarak kulluk sorumluluğunu bilip yerine getirmeye çalışma) emaneti(ni) göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (bu sorumluluk karşısında haşyet ve) korkuya kapıldılar"**[15] buyurmuştur. Sen göklerin, yerin taşıyamayacağı emaneti yüklenmişsin. Bununla ilgili olarak hadis-i kutside de *"yerler, gökler tecellimi alamadı; ama mü'min kulumun kalbi*

[10] İsrâ /60
[11] Enfâl /24
[12] Sâffât /138 Bakara /266
[13] Alak /1
[14] Lokmân /20
[15] Ahzâb /72

tecellimi aldı"[16] yani kulumun gönlüne tecelli ediyorum, buyurdu Allah. Demek ki insanın gönlü yerlerden ve göklerden daha geniş, daha büyükmüş! Böyle baktığımızda insanın Allah katındaki kıymeti hesap edilemez, anlaşılamaz.

Günümüzde sekiz, on milyar insan vardır. Birini öldürünce bu on milyar insanı öldürmüş gibi, birini diriltince de hepsini diriltmiş gibi oluruz.

Peki, kasıtlı olarak birini öldürme cezasının ebedi cehennem olmasının sebebi nedir?

Biri bir insanı öldürdüğünde onu yok etmiş olur mu? -Hâşâ, böyle bir şey söz konusu değildir. Kimse birini öldürdüğünde onu yok etmiş olmaz, sadece zahiri olarak onun dünya hayatına son vermiş ve Allah'ın ona verdiği ebedi hayatı kazanma imkânını değerlendirmesine mâni olmuş olur. Bunun da hükmü öldürdüğü kişinin günahını yüklenip cehennemlik olmasıdır.

Bu kısmı daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

İnsanın, öldürdüğü kişiden yüklendiği günahlar o ölen kişinin zahiri günahları değildir. İnsan, birini öldürünce öldürdüğü kişinin benlik günahını yüklenir ve bu yükten asla kurtulamaz. Ondan ebedi hayatını kazanma imkânını aldığı için ölen kişi Allah'ın kendisine verdiği imkânı değerlendiremez. Allah da ölen kişinin benliğini alıp onu öldürene yükler. Öldüren kişi bu yüzden cehennemlik, ölen de benliğinden kurtulduğu için cennetlik olur; çünkü benliğiyle beraber günahlarından, şirkinden, küfründen de kurtulmuş olur; yani öldüren kişi öldürdüğü insanın benlik yükünü yüklenirken aslında onu cennete göndermiş olur.

İnsan daha bir benlikle baş edemez, bir benliği terbiye edemez, küfürden, şirkten kurtaramazken bir başka benliği daha

[16] K. Hafâ: 2256, İhya-u Ulum'id Din

yüklenmesi acaba kendisi için nasıl bir sorumluluktur, buna göre hesap edelim!

Peki, insan yüklendiği bu benlikten kurtulabilir mi?

Evet, kurtulabilir; ama öyle bir şekilde tövbe etmelidir ki yüklendiği benlikten kurtulabilsin. Mesela; müşrikler, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e karşı savaştılar mı? - Savaştılar. Sahabeleri şehid ettiler mi? -Ettiler. Hatta müşriklerin en önde gelenlerinden biri, tabir-i caizse Uhud Savaşı'nı mü'minlere kaybettiren kişi Halid Bin Velid (r.a.)'dır. Halid Bin Velid (r.a.), müşrikken hem kendi eliyle sahabeleri şehid etmişti hem de kendisiyle beraber olanların bunu yapmasına sebep olmuştu; ama sonra iman etti. İman edince de Allah onu affetti; çünkü herkesin hesabını yapan Allah'tır ve Allah, kapıyı kulları için açık bırakmıştır.

Halid Bin Velid (r.a.) Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve sahabelerle savaşırken karanlıktaydı; yani kendinde değildi, manevi olarak ne yaptığını bilmiyordu. Tabir-i caizse aklı başında değildi; ama aklı başına gelince hemen rabbine döndü, tövbe edip iman etti. O iman edince Allah da ona sanki sahabelerin şehid olmasına hiç sebep olmamış gibi muamele etti. Şehadetine sebep olduğu sahabelere ise en yüksek makamda cenneti, şehidliği ikram etti. Her ne kadar iman etmeden önce sahabeleri şehid etmiş olsa da sonradan iman edince Allah onun geçmişte yaptıklarını sildiği ve iman ettikten sonra gerekeni yaptığı için Halid Bin Velid (r.a.) Allah katında kıymetli ve değerlidir.

Rabbimizin işine aklımızın ermesi mümkün değildir. Allah herkesin hesabını bire bir ve teke tek yapar; ama kullarının hesabını yaparken ölçüyü de koyup "kendine dikkat et, sakın kimseyi öldürme, yoksa bütün insanları öldürmüş gibi olursun" diye uyarır, ikaz eder.

Allah, kullarına böylesine bir şeref, kıymet, değer vermişken bu durumda herkes "acaba Allah'ın bana verdiği

kıymeti, değeri, şerefi taşıyabiliyor muyum" deyip kendine bakmalıdır. Kul, Allah'ın verdiği şerefi ne kadar anlamış, ne kadar taşımışsa Allah'a vereceği kıymet, değer de o kadar olur; çünkü insan, rabbini ancak kendi üzerinden tanıyıp sevebilir.

Genel olarak baktığımızda şeytanın insanı en çok düşürdüğü yer burasıdır. Şeytan, insana "senin bir kıymetin, değerin yok. Bak, Allah senin duanı kabul etmedi. Bak, sen Allah'tan şunu istedin; ama o sana vermedi. Bak, Allah falancalara nasıl kıymet veriyor, mal, mülk veriyor, onların dualarını kabul ediyor. Onlara bu kadar ikramda bulunurken bak sana bir şey ikram etmiyor" der ve ona devamlı başkalarını örnek gösterir. Öyle ki insana kim olduğunu unuttursun, onu karanlıkta, zulümatta bıraksın ve kişi hem kendine hem de diğer kullara karşı zalim olsun. Şeytanın genel olarak insanlara yaptığı hile budur.

Neden?

Allah âyet-i kerimelerde cehennemi zalimlerle kâfirler için hazırladığını buyurmuştur.[17] İnsan, zalim olunca gönlü cehennem olur. Biri de şeytanın bu hilesine kapılınca; yani Allah'ın başkasına yaptığı muameleye bakıp kendini sanki Allah katında kıymetsizmiş gibi görünce gönlü cehenneme döner. Bu sebeple gönlü Allah'ın tecelligâhı olamaz. Rahmân'ın arşı olamaz, dolayısıyla kendini bilemez, tanıyamaz. "Ben kimim" sorusuna Allah'a göre cevap veremediği için de vehmin, zannın, şeytanın verdiği vesvesenin karanlığında kaybolur.

Allah başka bir âyet-i kerimede **"Allah şahiddir ki kesinlikle ondan başka ilah yoktur. Melekler ve adaletle hüküm veren ilim sahipleri de (şahiddir ki) ondan başka ilah yoktur"**[18] buyurur. Adaletin zıttı zulüm, adil olmanın zıttı ise zalim olmaktır. Adaletle hakkı ayakta tutanlar "lâ ilahe illallah" derler; ama zalimler

[17] Kehf /102, İnsân /31
[18] Âli İmrân /18

karanlıkta kaldıkları için "lâ ilahe illallah: Allah'tan başka ilah yoktur" diyemezler. İşte, şeytanın genel olarak insana bu hileyi yapmasının sebebi; insanı zalim yapmak ve ona kim olduğunu unutturup "lâ ilahe illallah" dedirtmemektir.

Unutmamamız lazım ki Allah her bir kuluyla beraberdir ve hepsine şah damarından daha yakındır. Her bir kuluna zatıyla, sıfatlarıyla tecelli etmiş, onları muhatap almış, kendisiyle, kendi güzelliğiyle şereflendirmiştir. Bu yüzden herkese tecelli ettiği güzellik aynı güzellik, herkese kendinden nefhettiği rûh aynı rûhtur, dolayısıyla her birine yüklediği sorumluluk da aynıdır ve bu sorumluluk âbdiyet sorumluluğudur, iman etme, rabbine, sahibine teslim olma, bulunduğu yerde rabbine halife olma, ayna olma sorumluluğudur. Onun için bütün insanlar birdir; çünkü Allah herkese ayniyle tecelli etmiştir. Ayniyle tecelli ettiğinden dolayı bir insan bütün insanlar, bütün insanlar da bir insan demektir. İşte, tevhid budur.

Dediğim gibi; Allah, kullarına kendi isimlerinin güzelliğini ikram etmiştir ve kullarından da bu güzelliğe şahid olmalarını ister. Âyetlere baktığımızda rabbimiz "beni tesbih edin, bana hamd edin, beni tekbir edin, beni tevhid edin;[19] yani "kendinizi tesbih etmeyin. Kendi üzerindeki güzelliğimi görün ve kendi üzerinizde, gönlünüzde beni tesbih edin. Bakarken, görürken, işitirken, konuşurken, her hâliniz beni tesbih olsun" buyuruyor.

"Onlar, bıkıp usanmaksızın gece gündüz (Allah'ı) tesbih ederler."[20] Tesbih, "Subhânallah" demektir. Allah her şeyden berîdir. Allah, güzelliğiyle tecelli edip bütün âlemi yaratmıştır; ama hâşâ yarattığı hiçbir şey o değildir. Her şey yalnız onun güzelliğinden, tecellisinden ibarettir. Yoksa hiçbir şey ona benzemez, ancak her şey güzelliğini ondan almıştır.

[19] Ahzâb /41-42, Lokmân /12, Bakara /152, Hacc /37
[20] Enbiyâ /20

Evet, Allah, bütün âleme isimleriyle tecelli etmiştir; ama insana kendi rûhundan nefhetmiştir. İşte, insana nefhettiği rûh, insanı bütün âlemlere üstün edip ikrama nail kılmıştır. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede insanı anlatırken **kerremnâ benî âdem:**[21] "Biz, Âdemoğullarını mükerrem (ikrama nail) kıldık" buyurmuştur. Allah, insanı güzelliğiyle ikrama nail kılmıştır; yani bu güzellik onun güzelliğinin ikramıdır.

Aynı şekilde Allah'ın insana verdiği kıymet, değer, şeref de ona aittir. **"Kim izzet (şeref ve üstünlük) istiyorsa (bilsin ki) bütün izzet Allah'a aittir"**[22] buyurdu Allah. İnsanda yine onun izzeti, güzelliği tecelli etmiştir ve bu bütün insanlar için geçerlidir; çünkü insanların hepsi birdir ve hepsine ayniyle tecelli etmiştir. Bu nedenle tevhide ermeyene kadar hiç kimse gerçek manada "lâ ilahe illallah" diyemez.

Madem bütün insanlar birdir. O zaman bir insana nasıl muamele etmeliyiz?

Her kimle karşılaşırsak karşılaşalım, ona bakarken "bu kul, bütün insanlara yapacağım muamelenin benim önümdeki hâlidir. Allah ona yapacağım iyiliği de güzelliği de, haksızlığı da yanlışı da bütün insanlara yapmışım gibi kabul eder" demeliyiz. Böyle bakarsak insana karşı acaba ne kadar dikkatli olur, onun üzerine ne kadar titreriz!

Allah zaten insanlara nasıl muamele etmemiz gerektiğini bize en açık şekilde beyan etmiş, "birbirinizi çekiştirmeyin, su-i zanda bulunmayın, birbirinizin hatasını araştırmayın, casusluk yapmayın, birbirinizin arkasından da önünden de konuşmayın" hatta "kendinizi de yermeyin"[23] buyurmuştur. Yani bırakalım başkasını yermemizi, kendimizi yermemizi dahi Allah kabul

[21] İsrâ /70
[22] Fâtır /10
[23] Hucurât /11-12

etmiyor. İşte, Allah'ın bize nasıl bir kıymet, değer verdiğini ve bizi nasıl sevdiğini buradan anlamalıyız.

Evet, bütün insanların bir olduğunu anlamaya çalışıyorduk. Bununla ilgili olarak da **"kim bir canı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere zahiren veya manen) öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Her kim de birini (zahiren veya manen) yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir"**[24] âyetini okumuştuk.

Dikkat edersek Allah "kim bir mü'mini öldürürse bütün insanlığı öldürmüş, kim bir mü'mini diriltirse bütün insanlığı diriltmiş gibidir" buyurmuyor. "Kim bir insanı öldürürse bütün insanlığı öldürmüş, kim bir insanı diriltirse bütün insanlığı diriltmiş gibidir" buyuruyor. Yani mü'min olup olmaması fark etmez, her kim olursa olsun biri öldürüldüğünde bütün insanlar öldürülmüş gibi olur; çünkü hepsi Allah'ın kuludur.

Söyledim; biri birini öldürdüğünde onun bütün benliğini yüklenir. O zaman insan birini öldürünce aslında kendini öldürmüş olur. Yoksa ona bir şey yapmış olmaz. Onun sadece dünya hayatına son vermiş olur. Elbette ki Allah ölen kişiye nasıl muamele edeceğini bilir; ama asıl olarak öldürenin kendisi ölmüştür.

Neden?

Çünkü bütün insanlığı öldürmekle Allah'ın gazabına uğramıştır. Bu iş çok ciddi bir iş, çok ağır bir yüktür. Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"kimin bir insanın öldürülmesinde küçücük bir şekilde kelimenin ucuyla bile dâhili olursa Kıyamet günü onun alnında, göğsünde 'Allah'ın rahmetinden mahrum kimse' yazılır"* buyurmuştur.

[24] Mâide /32

Nasıl?

Örnek vereyim; biri bir insanın işlediği cinayet için o kişiye "sen doğru yapıyorsun" der ya da onu destekleyici herhangi bir kelime kullanırsa kelimenin ucuyla bile olsa cinayete ortak olmuş, dolayısıyla Allah'ın rahmetinden mahrum kalmış olur.

Mü'mine düşen; bir kelimenin ucu da olsa öldürmede değil, diriltmede payının olmasıdır. Yoksa Allah'ın rahmetinden mahrum kalır.

Allah, birinin ölümüne destek olanın alnına, göğsüne "Allah'ın rahmetinden mahrum" yazıp bunu da bütün insanlara gösteriyorsa o zaman birini öldürmenin ne büyük bir sorumluluk, ne ağır bir yük olduğunu buradan anlayalım. Sonuçta adamı öldürmüyor, hatta kelimenin tamamıyla da değil sadece ucuyla destek olup o cinayetin doğru olduğunu ifade ediyor; ama buna rağmen Allah'ın rahmetinden mahrum kalıyor! Bunu biraz tefekkür ettiğimizde insanın Allah katında ne kadar kıymetli, değerli olduğunu, Allah'ın insana nasıl bir kıymet, değer verdiğini, insan hayatının yanı sıra dünya hayatının bile ne kadar kıymetli, değerli olduğunu anlarız.

Şimdiye kadar anlattıklarım zahiri olarak öldürmekle ilgiliydi. Bir de insanı manevi olarak öldürmek vardır ki zaten en çok yapılan yanlış; insanları manevi olarak öldürmektir.

Peki, manevi olarak öldürmek nasıldır?

Manevi olarak öldürmek insana imanını kaybettirmektir. Allah âyet-i kerimede **"insanlardan öylesi vardır ki hiçbir bilgisi, bir hidâyetçisi ve nûr saçan bir kitabı olmadığı hâlde Allah hakkında mücadele eder"**[25] buyurur. Mesela; baktığımızda birileri ahiret hakkında konuşur, hatta konuşurken kendine göre doğru olanı söyler; ama onu söylerken insanların manevi olarak

[25] Hac /8

ölümüne ya da yaralanmasına sebep olduğunun; yani onlara imanlarını kaybettirdiğinin farkında değildir.

Evet, hep beraber kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya ve rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi anlamaya çalışıyorduk, devam edelim inşallah.

İnsan "ben kimim" sorusuna cevap verecekse mutlaka kendine bakıp "rabbim bana rûhundan nefhetmiş, melekleri bana secde ettirip yeryüzünde beni halife kılmış. Zatıyla, sıfatıyla tecelli edip bana El Esmâu'l Husnâ'sını ikram etmiş. Sonra bu imtihan sahnesine gönderip 'haydi, beni temsil et, halifem ol. Sen bu âleme ait değilsin. Burada misafirsin, yolcusun. Yol boyunca senin gibi olanlara yardım et. Onları dirilt, yaralanmışlarsa yaralarını sar. Açlarsa onları doyur. Rahmete muhtaçlarsa onlara rahmet et. Sevgiye muhtaçlarsa onları sev. Onlar için elinden geleni yap. Biri sana dokunursa sanki bütün âleme dokunmuş gibi kabul ederim. Biri sana laf söyler ve seni üzerse bütün insanları üzmüş gibi kabul ederim. Biri sana ikram eder, hürmet ederse bütün insanlara ikram etmiş, hürmet etmiş gibi kabul eder, hatta hepsinin üzerinde kendime yapılmış gibi kabul ederim; çünkü sen benim halifemsin, beni temsil ediyorsun. Senin varlığın benim tecellimden başka bir şey değildir. Git, dünyada beni temsil et ve gel' demiş" diye tefekkür etmelidir. Böyle tefekkür ederse kendine karşı ne kadar dikkatli olması gerektiğini, ayrıca kendisi hakkında konuşunca rabbine karşı ne kadar edepli olmasını gerektiğini anlar. Kendine karşı dikkatli olacağı için diğer insanlara da bu şekilde muamele eder.

Allah'ın, insana yapılan her muameleyi kendine kabul ettiğine dair Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir hadisini anlatayım.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurur: *Allah, Kıyamet günü bir kulu huzura alır ve ona "ben açtım, sen beni doyurmadın. Elbisem yoktu, sen beni giydirmedin. Susuzdum, sen bana su*

vermedin. Hastaydım, beni ziyarete gelmedin. Bana yardım etmedin, destek olmadın" der. Bunun üzerine kul "ya rabbi! sen subhânsın. Bu söylediklerinden münezzehsin. Neden beni bunlardan hesaba çekiyorsun" diye sorar. Allah da ona "falan kulum açtı, onu doyurmadın. Elbisesi yoktu, onu giydirmedin. Susuzdu, ona su vermedin. Hastaydı, onu ziyaret edip gönlünü almadın. Sana bunları yapman için imkân vermiştim; ama sen gerekeni yapmadın. Ben sana kulumla beraber olduğumu söylemedim mi! Bilmez misin ki bunları kullarıma yapsaydın bana yapmış olurdun" buyurur. Buradan da görüldüğü gibi insanlara yaptığımız bütün muameleyi Allah kendine yapılmış kabul ediyor. Yani Kıyamet günü sadece yaptıklarımızdan değil bir de yapmayıp geride bıraktıklarımızdan hesaba çekiliriz.

Bu yüzden Allah âyet-i kerimelerde **"o gün insana (yapıp) önden gönderdiği ve (Allah'ın yap dediği; fakat onun yapmayıp) geri bıraktığı şeyler (tek tek) haber verilir."**[26] **"İçinizdekileri açığa vursanız da gizleseniz de Allah ondan dolayı sizi hesaba çekecektir"**[27] buyurur. Allah o gün yaptıklarımızı, yapmadıklarımızı ve gönlümüzden geçirdiklerimizi önümüze getirir. Madem öyle hem kendimiz hem de rabbimiz için gönlümüzden hakkı, hakikati geçirmemiz, bunun için de "ben kimim" sorusuna doğru cevap vermemiz lazım. Tabi, "ben kimim" sorusuna verdiğimiz cevabı aynı zamanda her bir insan için verip buna göre muamelede bulunmamız lazım.

Allah hepimizden hayatı bu şekilde yaşamamızı istiyorsa hepimiz bunu yapabiliriz demektir; çünkü Allah hiç kimseye gücünün yetmediği bir sorumluluğu yüklemez. **"İman edip sâlih ameller işleyenlere gelince -ki biz, kişiye ancak gücünün yettiğini yükleriz- işte onlar cennet ehlidirler. Onlar orada ebedi olarak**

[26] Kıyâme /13
[27] Bakara /284

kalacaklardır”[28] buyurdu Allah. İman edip salih ameller işleyenler cennete gidiyor ve Allah herkese gücünün yettiğini yüklüyorsa o hâlde herkes iman edip salih amel işleyebilecek vasıftadır. Tabi, Allah herkese ne kadar imkân ve güç verdiğini bilir. Bu nedenle işi kendimiz için zorlaştırmanın bir manası yoktur. Her neredeysek ve gücümüz neye yetiyorsa orada gücümüzü kullanıp insanlara Allah'ın istediği gibi muamele etmemiz yeterlidir.

Herkes için takdir yapan Allah'tır, ikram eden Allah'tır. İnsanlar sadece buna vesile olurlar. Vesile olurken de rabbine halifelik yapıp Allah'ın güzelliğini kazanırlar. Mesela; Allah sahabeyi anlatırken **“kendilerinin bir sıkıntıları (ve ihtiyaçları) olsa bile onları kendi nefislerine tercih ederler.”**[29] **“Onlar, (Allah'ı sevdikleri ve rızasını kazanmak istedikleri için) o (malları)nı sevmelerine rağmen (mallarını ve) yemek(ler)ini yoksul(lar)a, yetim(ler)e ve esir(ler)e yedirirler(di). (Doyurdukları kimselere ise şöyle derlerdi) Biz sizi ancak Allah'ın vechi(ni, rızası ve cemâlini kazanmak) için doyuruyoruz. (Ayrıca) Biz sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz”**[30] buyurur. Sahabelerin, insanlara yaptıkları karşısında teşekkür beklememeleri onların gönlündeki hâldir. Yoksa dilleriyle söylemiyorlar; çünkü sözlü olarak söyleseler karşılarındakini incitmiş olurlar. Sahabeler gönül itibariyle “biz yaptıklarımızın karşılığını rabbimizden istiyoruz” diyorlardı ki bu da onların imanıdır.

Peki, sahabeler yaptıklarına karşılık rablerinden ne istiyorlardı, insanlara ikram ettiklerinin aynısını vermesini mi istiyorlardı? -Tabi ki hayır. Peki, Allah'tan istedikleri neydi?

[28] A'râf /42
[29] Haşr /9
[30] İnsân / 8-9

Elbette ki Allah'ın vechi, rızası, sevgisi, cemâli, yakınlığıydı. Hepsi de yaptıkları her şeyi bu nimetleri kazanmak için yapmıştı.

Sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e uyup onun yaptığı gibi yapmışsa demek ki "biz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığını yapamayız" diye bir şey yoktur. Hepimizde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi, peygamberler gibi yapma vasfı vardır.

Peygamberleri dışarıda aramak doğru değildir. Dışarıda ararsak bulamayız. Zaten her biri dünyadayken vazifesini yapıp rabbine gitmiştir. Peygamberlerin güzelliği bize aksetmelidir. Geçen sohbetimizde söylemiştim; peygamberlerin taşıdığı rûh ile bizim taşıdığımız rûh aynıdır. Aynı şekilde peygamberlerin taşıdığı nefisle bizim taşıdığımız nefis yine aynıdır. Aradaki fark; onların, rabbine iman etmesi, teslim olması ve nefislerini terbiye etmesidir.

Zaten Allah onları buna göre insanlar arasından davet etmeleri için seçip göndermiştir. Yoksa hâşâ Allah onlara torpil yapmış değildir. Başka bir örnek daha vereyim. Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"de ki: Ben de ancak sizin gibi bir beşerim; fakat bana ilahınızın vâhid (sıfatlarında ve isimlerinde tek) olan ilah olduğu vahyediliyor"**[31] buyurur. Yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de bizim gibi bir beşerdir; ama aradaki fark ona ilahımızın bir tek ilah olduğunun vahyedilmesidir. Bu yüzden Resulullah (s.a.v) Efendimiz bütün insanları tevhide, vahdete, Allah'ın bir tek ilah olduğuna davet etmiştir.

Her bir peygamber böyleydi, hepsi de Allah'ın bir olduğuna iman etmişti ve saf rahmetti. Kendileri böyle olduğu için Allah'ın kullarını da Allah'ın vahyiyle tevhide, bir olmaya, bir görmeye davet etmiş ve onları kendi imanlarıyla, marifetleriyle diriltmişlerdi.

[31] Kehf /110

Bir görmeden bir olunmaz. Önce marifete sahip olup herkesi bir göreceğiz ki bir olabilelim. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"sizden biri kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe mü'min olmaz"*[32] başka bir hadisinde ise *"cennete giremezsiniz iman etmedikçe, iman etmiş olmazsınız birbirinizi sevmedikçe"*[33] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bizi bir olmaya, mü'min olmaya davet ediyor.

Her ne sorun yaşarsak yaşayalım, her ne imtihana tabi tutulursak tutulalım mutlaka bir olduğumuzu unutmayalım. Elbette ki dünya sahnesinde hepimiz birbirimizle imtihana tabi tutuluruz. İmtihana tabi tutulduğumuz kişiler anamız, babamız, çocuğumuz, eşimiz, kardeşimiz, komşumuz olur ya da mü'min olur, gayrimüslim olur, hiç fark etmez, imtihan kimin üzerinden gelirse gelsin her birimizin imtihanıdır.

Hayatı, kendini, insanı rabbinin ismiyle okumayanları, anlamayanları, tasavvuru Allah'ın vahyiyle inşa olmayanları, başka bir deyişle nefsini rabbine terbiye ettirmeyenleri, rabbinin terbiyesiyle terbiyelenmeyen, edebiyle edeplenmeyenleri şeytan edeplendirir. Şeytan edeplendirince de o kişi insanlıktan çıkar ve canavar olur.

Ama rabbiyle edeplenirse sadece sever, insana hürmet eder, yardım eder, rahmet eder. İnsanlar onunla dirilir; lakin rabbiyle edeplenmezse bir iki kitap okudu diye kendini âlim zanneder ve sadece gevezelik yapar. Bir de yaptığı bu gevezelikle İnsanı dirilttiğini zanneder. Oysaki manevi olarak öldürür. İnsanlara saldırır, üstüne "ben onları diriltiyorum" der!

Birini diriltebilmek için önce insanın kendisinin dirilmiş olması gerekir. Ölüler daha kendileri diri değilken başkasını diriltebilir mi! Hâl böyleyken biri manevi olarak dirilmemişse,

[32] Buhari, İman, 6
[33] Müslim, Îmân 93-94; Tirmizî, Et'ime 45; İbni Mâce, Mukaddime 9

üzerine bir de insanları dirilttiğini zannediyorsa kendine de başkalarına da ancak zarar verir.

Peki, diri bir insanın manevi hâli nasıldır?

Diri insan, rabbine iman etmiş ve Allah ile, Allah'ın vahyiyle dirilip rabbinin zikriyle mutmain olmuştur. Allah'ın isimleri, güzelliği onun üzerinde tecelli etmiş; yani rahim olmuş, kerim olmuş, afuvv olmuştur.

Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)"**[34] buyurur. Zaten ramazan ayında; yani Kur'ân ayında, dirilme ayındayız. Bu ramazanı dirilmek için fırsat olarak görmemiz ve Allah'ın vahyini okuyup ya da dinleyip âyetler üzerinde tefekkür ederek rabbimizin kelamıyla, davetiyle mutlaka dirilmemiz gerekir.

Allah, kitabında bu hayatı nasıl yaşayacağımızı; kendimize, insana, varlığa nasıl bakacağımızı bir bir beyan etmiştir. Rabbimizin nazarıyla nazar edebilmemiz için rabbimizin bize ne söylediğini anlamamız ve bakışımızı ona göre değiştirmemiz şarttır; yani Allah bizden neyi nasıl anlamamızı istiyorsa öyle anlamamız ve iman edip kabul etmemiz lazım. Tabi, bunun için de Allah'ın davetini, kelamını, "yapın" dediklerini yapmayı "yapmayın" dediklerini de yapmamayı sevmemiz lazım. Bütün bunların sonunda kendimizi rabbimizin öğrettiği, tanıttığı gibi öğrenmiş, tanımış oluruz.

Nasıl ki şimdiye kadar kim olduğumuzu göklerden anlamaya çalıştık, dünyaya gelmeden önceki hâlimizi, rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi ve bizi nasıl sevdiğini öğrenmeye çalıştıysak yerde de kim olduğumuzu anlayacağız. Bunun için de

[34] Enfâl /24

önce her bir peygamberin taşıdığını bizim de taşıdığımızı anlayacağız.

Dediğim gibi; peygamberler de bizim gibi beşerdir, dolayısıyla Allah onlardan nasıl kulluk istemişse bizden de aynısını istiyor. Allah'ın hükmü değişmez. Hz. Âdem (a.s.)'dan Kıyamet'e kadar hepimizden istediği aynıdır; o da rabbimizi tanımak, ona iman etmek, şükretmek, hamd etmek ve rabbimizi tesbih etmektir; ama bunları dilimizle değil gönlümüzle, her zerremizle yapmaktır. Bütün bunları yapmanın bir karşılığı, tecellisi vardır ki o da bizim hakikatimizdir. Biz manevi yolu yürüyüp peygamberler gibi yaptıkça yolun sonunda hakikatimiz tecelli eder ve hakikatimize şahid oluruz. Böylelikle kendimizi bilmiş, tanımış oluruz.

Biri kendini anlamayınca, Allah'a göre kim olduğunu bilmeyince kendini çamurdan bir varlık zanneder. Kendini sanki sadece arzuları, istekleri olan biriymiş gibi anlar. Bu yüzden yalnızca geçinmeye, vakit geçirmeye çalışır, kendine göre bir şeyler yapar. Böyle olunca Allah'tan bulacağı karşılık da bunlardan başka bir şey olamaz; çünkü insanın ibadeti, kulluğu, imanı kendi marifetine; yani kendini, rabbini bilmesine, tanımasına, rabbinin ona olan tecellisine göredir. İnsan, rabbinin kendisine ne kadar kıymet, değer verdiğini anlarsa rabbine o kadar hamd eder, şükreder, minnettar olur ve rabbini o kadar tesbih eder; ama insan, rabbinin kendisini ne kadar sevdiğini, kendisine ne kadar kıymet, değer verdiğini anlamadan "Allah bana şunu versin, Allah bana şöyle muamele etsin" ya da "Allah bana neden bu imtihanları verdi, neden rızkımı kıstı, bu musibetler neden benim başıma geliyor" derse rabbini tanımamış ve rabbinin kendisi üzerindeki muradını, imtihanların hikmetini anlamamış olur.

Oysa insan, rabbinin kendisini ne kadar değer verdiğini anlasaydı böyle söylemezdi. Biraz önce okuduğumuz **"kim bir canı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya**

karşılık olmaksızın (haksız yere zahiren veya manen) öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Her kim de birini (zahiren veya manen) yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir"[35] âyeti insanın Allah katındaki kıymetini, değerini belirler. Hatta kulun aklı bu değeri hesap etmeye yetmez. İşte, Allah bizden bunu anlamaya çalışmamızı istiyor. Bir adım atıp tevhide, vahdete, rabbimize yaklaşırsak o zaman rabbimizin bu âyette ne demek istediğini anlar ve bize ne kadar kıymet verdiğini biliriz.

Allah, kuluna *levlâke levlâke lema halaktul eflâk: "Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım"* buyuruyor ve bunu her bir insana tek tek söylüyor. Bundan daha büyük bir kıymet, değer, şeref olabilir mi!

Devamlı söylüyorum; ben şahid olmadığım bir şeyi söylemem, sırf bilgi olsun diye de konuşmam. Konuşursam Allah hesabını sorar. Bunları söylüyorsam şahid olduğum için söylüyorum.

İnşallah kendimizi tanıyacak ve rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi anlayacağız. Bununla beraber insanı tanıyacak ve insanlara nasıl muamele etmemiz gerektiğini; insanı incitmememiz, kimseye sıkıntı vermememiz, bela olmamamız, aksine rahmet olmamız gerektiğini, kısacası insanın bize neler kazandırdığını anlayacağız.

Evet, insanlara yaptığımız bütün muameleleri kendimize yaparız. Ben bunun şahidiyim. Allah "kim ne yaparsa kendine yapar" buyuruyor ve bunu laf olsun diye söylemiyor. Kime hangi muameleyi yaparsan Allah onu kendisine kabul eder ve sana da aynı muameleyi yapar. Aslında Allah yapmaz; senin yaptığın muamele sana geri akseder; yani onu sen kendine yapmış olursun. Nasıl ki aynaya attığın bir taşı, yansıman sana geri

[35] Mâide /32

atıyorsa yaptığın her şey tıpkı aynadaki bu yansıman gibi sana geri döner.

Bu yüzden kimse kimseye bir şey yapamaz, kim ne yaparsa kendine yapar.

Burayı iyi anlayalım. İyi anlayalım ki gönlümüz bütün insanları, bütün varlığı içine alacak kadar genişlesin. Öyle ki Allah gönlümüze tecelli etsin. Dediğim gibi; derya bir tasa sığmaz. O zaman yapacağımız şey; tası genişletmektir. Allah hadis-i kutside *"yerler, gökler tecellimi alamadı; ama mü'min kulumun kalbi tecellimi aldı"*[36] buyurduysa kalp bu tecelliyi alabilir demektir; ama kalbin göklerden, yerlerden daha geniş olabilmesi için önce bütün insanları içine alabilecek kadar genişlemesi gerekir. Gerisi zaten kalp genişleyince kendiliğinden gelir.

Peki, kalbimiz nasıl genişler?

Bunun için önce insana karşı bakışımızı düzeltmemiz lazım. Elbette ki bakış birden değişmez ya da dil ile "bundan sonra insanlara bu şekilde bakayım da kalbim genişlesin ve Allah gönlüme tecelli etsin" demekle bakış değişmez. Bakışın değişmesinin bir sırrı; yani bir giriş kapısı vardır.

Bu kapı nedir?

Sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e iman edince birbirlerini sevdi mi? -Tabi ki sevdi. Hepsi de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in iman edenlere ne kadar yakın olduğunu bildi ve birbirini Resulullah (s.a.v) Efendimiz için sevdi. İman etmeyenleri sevmişler miydi? -Evet, onları da sevmişlerdi; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sadece kendilerine değil onlara da geldiğini biliyorlardı. Zaten Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün insanlara geldiği için müşriklerin iman etmesini, iman edip cennete gitmesini istiyordu. Hatta bu uğurda hepsinin bütün sıkıntılarına

[36] K. Hafâ: 2256, İhya-u Ulum'id Din

katlanıyordu. Müşrikler ona en ağır zulmü yapıyor, hakaret ediyor, küfrediyor, her türlü iftirayı atıyordu; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onlara hiçbir şekilde karşılık vermiyor, intikam almıyordu. Hatta sahabelerin sözlerine baktığımızda hepsi de biri iman edince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ne kadar sevindiğini anlatır; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendisine zulmedenlerden intikam almak bir yana, onlardan biri iman ettiğinde "birini daha cennete gönderiyoruz" diye seviniyordu. İşte, sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bu hâlinden dolayı hem iman eden herkesi hem de diğer insanları seviyordu. Âlemlere rahmet Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kiminle nazar ediyordu? -Elbette ki Allah ile nazar ediyordu.

Öyleyse bizim de insanlara olan doğru bakışımızı, sevgimizi tıpkı sahabelerin yaptığı gibi âlemlere rahmet olandan almamız lazım. Biz hayatı yaşarken gönlümüzü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in gönlüne bağlayıp rabt edince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hâli gönlümüze tecelli eder. Biz de onun gönlünden insanları sevmeyi alırız.

Zaten hakikatimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hakikatidir, Hakikat-ı Muhammediye'dir. Bütün maneviyatımız Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in üzerinden gelir, dolayısıyla zaten ondan başka bir şey değiliz; ama hayatımızı yaşarken kendimizi hakikatimizden perdelemişiz. İşte, gönlümüzü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bağlayıp onun nazarıyla nazar ettikçe ve onun yaptığı gibi yaptıkça hakikatimizin üzerindeki perdeler yavaş yavaş aralanır, böylelikle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e benzemiş oluruz.

Yalnız bu hâl öyle düşünmekle ya da hayal etmekle olacak bir şey değildir. Hak ve gerçektir. Ölçüsü de; tabi tutulduğumuz imtihanlarda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı gibi yapmaktır.

Evet, bütün insanlar aslında birdir, dedik. Bu yüzden kardeşlerimize yeri geldikçe söylüyorum "kim bir kardeşimize nasıl muamele ederse o muameleyi bana yapmıştır. Kardeşimizi sevince beni sevmiş, kardeşimizi sevindirince beni sevindirmiştir. Aynı şekilde kardeşimizi üzünce beni üzmüş, ona sıkıntı verince bana sıkıntı vermiştir." Arada hiçbir fark yoktur; ama biz bunu söylerken insanlar hayal edip "herhalde onlara yapılanı kendisine yapılmış kabul ediyor" diyebilir; fakat durum öyle değildir. Bu söylediğim başka bir şeydir. Dünyanın öbür ucundaki bir kardeşimizin ayağı taşa değse ben burada inciniyorum. Haydi, anlayabiliyorsan nasıl bir şey olduğunu anla bakayım!

Neden kardeşlerimize yapılan bana yapılmış oluyor? - Çünkü biriz de ondan. Kul, Allah ile oldu mu böyle olur! Yoksa bir olamayız. Hâlâ "ben" diyoruz, "sen" diyoruz. Ben, sen diye bir şey yok, hakikat öyle değil! Hepimiz biriz ve birbirimize bağlıyız. Bu tevhide eremeden de "lâ ilahe illallah" diyemeyiz.

En yüksek makam tevhid makamıdır, vahdet makamıdır. O da çaba, gayret olmadan, tefekkür olmadan, marifetullah olmadan, bütün insanların bir olduğuna iman etmeden olmaz. Tevhidin olması için önce bütün insanların bir olduğunu kabullenmeli ve Allah'ın söylediklerini anlamaya çalışmalıyız; yani "Allah bir insanı öldüren bütün insanları öldürmüş, bir insanı yaşatan bütün insanları yaşatmış gibidir" diyorsa bunda bir muradı vardır ve "benim bunu mutlaka anlamam lazım" deyip Allah'ın muradını tefekkür etmeye çalışmalıyız.

Tefekkür etmek bize ibadetin kazandıramadığını kazandırır. O yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadislerinde tefekkürle ilgili olarak bir saatlik tefekkürün bir yıllık ibadetten, yetmiş yıllık ibadetten, bin yıllık ibadetten eftal olduğunu buyurmuştur.[37]

[37] Suyutî, Camiu's-Sağir, II /127; Aclûnî, I/310

Bir saatlik tefekkürü bildiğimiz manada saat dilimi olarak zannetmeyelim. Bu bir andır; yani bir dakika ya da beş dakika bile olsa kendini, rabbini tanıma, marifetullahı kazanma ve rabbinin hikmetini, muradını anlama tefekkürüdür. Tefekkür edince rabbimizi ve kendimizi anlayabilir, tanıyabiliriz; ama tefekkür etmezsek Allah'ın "onlar düşünmezler, akıllarını kullanmazlar, ne de az düşünüyorsunuz"[38] âyetlerinin muhatabı oluruz.

Evet, "onlar düşünmezler" âyetinin muhatabı olmamak için anlamaya, Allah'ın âyetlerini okuyup tefekkür etmeye çalışacağız inşallah. Zaten ramazan ayındayız. Allah, ramazan gecelerinde âyetleri tefekkür etme imkânını bize vermiştir. Biz de bu imkânı kullanıp rabbimizin vahyini, isimlerini tefekkür edeceğiz, böylelikle hem rabbimizi tesbih edecek hem de âyetler üzerinde rabbimizin bize ne demek istediğini anlamaya çalışmak için âyetleri okuyacağız; ama hep beraber okuyacağız. Beraber okuyup kim olduğumuzu bilecek, tanışacak ve nasıl bir olduğumuzu anlayacağız inşallah.

Biz insanın kim olduğunu birkaç kelimeyle izah etmeye çalıştık; ama bilmemiz lazım ki insan birkaç kelimeyle anlatılamaz. Onun saatlerce anlatılması, izah edilmesi gerekir. Mesela; âyetleri okurken dikkat edersek Allah âyetlerin arasına devamlı boşluk koyar; yani bir âyette bir şey söyler; ama sonraki âyette devamını anlatmaz, onun yerine başka bir şey söyler.

Neden?

Devamını bize bırakıyor da ondan. Allah bize "sen benim halifemsin ya, şimdi düşün, tefekkür et ve bu âyetin arasını sen doldur" buyuruyor. Örnek vermek gerekirse; Kur'ân'da bir sûrede hayatı baştan sona anlatılan tek peygamberin kıssası Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kıssasıdır; ama onda bile âyetlerin arasında bir sürü boşluk vardır. Allah özellikle araya boşluk bırakıp bize "acaba

[38] Mu'min /58, Ankebût /63, Nahl /17

Yûsuf'un babası, kardeşleri burada ne yaptı, acaba birbirlerine ne söylemiş olabilirler. Yûsuf o kadar yıl zindanda acaba ne yaşadı, neler yaptı, düşünün ve bu âyetlerin arasını doldurun" buyuruyor.

Biz de bir şeyler anlatmaya çalışırken araya boşluklar bırakıyoruz ki kardeşlerimiz tefekkür edip söylediklerimizin arasını doldursun. Yoksa her şeyi olduğu gibi söylersek kardeşlerimize "siz aklınızı kullanmayın, ben zaten size her şeyi söylüyorum" demiş oluruz ki bu da kardeşlerimize hakaret olur. Oysa kardeşlerimize de arayı doldurmaları için tefekkür etmelerine, akletmelerine, tefakkuh etmelerine imkân vermeliyiz. Bütünüyle anlattığımızda bu imkânı onların elinden almış oluruz ki bu da kardeşlerimize haksızlıktır, zulümdür, edebe aykırıdır. Haksızlık olmasın diye araya boşluk koyuyoruz ki kardeşlerimiz bu boşlukların arasını doldursun ve orası kardeşlerimize ait olsun. Eğer kendileri araya bir şey koymazsa onlara ait bir şey olmaz.

Tefekkür etmeden dirilmek mümkün değildir. İnsan öğrendiğini tefekkür etmezse bilgi onun üzerinden gelip geçer; ama tefekkür ederse bu defa Allah onu tefekkürüyle diriltir.

Bununla beraber tefekkür etmek aklın cihadıdır. Müçtehit; içtihat eden, öğrendiğini aklıyla cihad edip anlayan demektir. Dirilmek için de tefekkür etmek şart olduğundan herkes müçtehit olmak, içtihat etmek zorundadır.

Peki, insan bu içtihadı nerede yapmalıdır?

Kendini tanımada, rabbinin emrini, hükmünü, hikmetini, muradını anlamada yapmalıdır. Yoksa "durun, ben zaten içtihat ediyorum, sizin içtihat etmenize gerek yok, siz bana uyun yeter" diye bir şey yoktur. Herkes içtihat edip rabbinin emrini, vahyini ve ne demek istediğini anlamaya çalışmalıdır.

Muhkem âyetler bellidir, hükümleri kesindir. Orada içtihat etme hakkını Allah vermemiştir; ama diğer âyetlerde bize içtihat

hakkı verip "haydi, aklınızı kullanın" buyurmuştur. İşte, Allah'ın âyet-i kerimelerde ısrarla "siz düşünmez misiniz, akletmez misiniz, tefekkür etmez misiniz" buyurmasının sebebi; içtihat edelim, vahyini iyice anlayalım, kendimizi ve rabbimizi doğru bir şekilde tanıyalım diyedir.

Allah, âyet-i kerimede **"(resulüm!) Biz sana (Kur'ân'ı okuyup) okutacağız ve sen onu unutmayacaksın"**[39] buyurmuştu ya hiç unutmamamız için bizim de âyetlerdeki o boşluklarda içtihadımız olmalıdır. İnşallah aklımızı kullanıp Allah'ın âyetlerini anlamaya ve kendimizi tanımaya çalışırız. Aynı şekilde bu tefekkürümüzü, içtihadımızı yapar, rabbimizin bize ne söylemek istediğini en doğru şekilde anlarız. Biz yeter ki elimizden geleni yapalım, Allah bize öğretir; çünkü öğretecek olan odur.

Evet, hep beraber "ben kimim" sorusuna Allah'ın vahyine göre cevap vermeye çalıştık. Söyledim; deryayı bir tasa sığdıramayız. Öyleyse tası genişletip derya hâline getirmek zorundayız. Kul, Allah katındaki kıymetini, değerini, şerefini ve Allah'ın kendisini nasıl sevdiğini anlayınca tas olmaktan çıkar ve rabbinin sevgisine, muhabbetine karşı derya olur. Biz de "Ben Kimim" sohbetleriyle tası derya hâline getirmeye çalışacağız inşallah.

Allah bizi "düşünmez misiniz, akletmez misiniz" buyurduğu kullarından eylemesin inşallah. Allah bizi âyetleri üzerinde tefekkür eden, içtihat eden kullarından eylesin. Allah bizi tas olmaktan çıkıp derya hâline gelen kullarından eylesin. Allah bizi rabbini, kendini bilen ve "ben kimim" sorusuna Allah'a göre cevap veren kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[39] A'lâ /6

7.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye, kendimizi rabbimizin vahyiyle nasıl anlamamız gerektiğini öğrenmeye, aynı zamanda rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi ve bu şerefi taşımak için hayatı nasıl yaşamamız gerektiğini anlamaya çalışıyorduk.

Allah âyet-i kerimede **"sen (seni dinleyenlere âyetlerimi) hatırlat; çünkü hatırlatmak mü'minlere fayda verir"**[1] buyurmuştur. Bu yüzden biz de hem kendimize hem de birbirimize kim olduğumuzu hatırlatıyoruz; çünkü kim olduğumuzu hatırlamazsak karanlıkta kalır, kaboluruz.

Rabbimiz bize göklerdeki ve dünyaya gelmeden önceki hâlimizi anlatmıştır. Zaten bunları ondan başka kim bize haber verebilir! İman edenler rablerinin kendilerine söylediği her şeyi ciddiye alır. O hâlde bizim de her ne olursa olsun rabbimizin bize anlattıklarını ciddiye almamız ve kendimizi Allah'ın vahyiyle tanımaya, anlamaya çalışmamız gerekir.

Peki, Allah bizi nasıl anlatmıştır?

"Andolsun ki sizi biz yarattık, sonra size suret verdik, sonra da meleklere 'Âdem'e (her biri bir Âdem olan insana) secde edin' buyurduk."[2]

[1] Zâriyât /55
[2] A'râf /11

Dikkat edilirse Allah bu âyette önce "sizi; yani insanı yarattık" buyuruyor, hemen ardından ise "sizi yarattıktan sonra meleklere Âdem'e secde etmelerini söyledik" buyuruyor. Demek ki her birimiz Âdem'mişiz, Allah, melekleri her birimize secde ettirmiştir. Bu yüzden insanın Allah katındaki değeri, kıymeti akılla anlaşılamaz.

Evet, Allah bizi âbd olalım diye yaratmış sonra da bize "sizi yeryüzüne halife kıldık. Bir süre orada kalacak, orada yaşayacak, bana olan kulluğunuzu ispatlayıp sadakatinizi gösterecek, sonra vefat edecek ve hesap yerine geleceksiniz"[3] buyurmuştur.

Allah âyet-i kerimede **"o, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendi katından (bir lütuf olmak üzere) sizin hizmetinize vermiştir"**[4] buyurur. Allah her şeyi bizim için yaratmış, bizi de kendisine âbd olalım diye yaratmıştır.[5] Geçen sohbetimizde insanın kıymetinin, değerinin ne kadar olduğunu anlatırken **"kim bir canı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere zahiren veya manen) öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Her kim de birini (zahiren veya manen) yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir"**[6] âyetini okuyup bir insanın bütün insanlar gibi olduğunu söylemiştik. Kul bunu biraz düşünmeli ve "rabbim bana yapılanın aynısını sanki bütün insanlara yapılmış gibi kabul ediyor" deyip Allah katında ne kadar kıymetli olduğunu tefekkür etmelidir. Bu tefekkürü yaparsa Allah'ın vahyine göre kim olduğunu mutlaka anlar.

"Ben Kimim" sohbetlerinin başında insanı anlatırken "senden bir tane daha yoktur" demiştim. Kendini doğru tanıman için burayı iyice anlaman gerekir. Senden bir tane daha yoktur.

[3] A'râf /24, En'âm /165
[4] Câsiye /13
[5] Zâriyât /56
[6] Mâide /32

Allah, seni yaratırken kopya çekmemiştir. Önce seni irade etmiş, dilemiş sonra "ol" deyip yaratmıştır. Eğer senden bir tane daha yoksa bu durumda kendini Hz. Âdem (a.s.) gibi bilmen lazım.

Nasıl?

Hayatını yaşarken sadece rabbinle muhatapsın. Geriye kalan her şey senin için yalnızca bir imtihandır. Sana sıkıntı veren yanar. Sana yardım eden de dirilir, ihya olur, büyük ikramlara nail olur.

Allah ısrarla, tekrar tekrar **"doğrusu insana, çalışmasından başka bir şey yoktur."**[7] Herkese sadece sa'yının, yani yaptıklarının, koşmasının, çabasının, gayretinin, cehdinin, cihadının karşılığı vardır. **"Hayır namına kendiniz için her neyi (âhirete gönderip huzura) takdim ederseniz Allah katında onu bulursunuz."**[8] **"Kim sâlih bir amel işlerse (bu) kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa (o da) kendi aleyhinedir."**[9] Yani "kim ne yaparsa kendine yapar" buyurmuştur. O zaman bir kula yaptığın her muameleyi aslında kendine yapmışsın demektir.

Bunu sadece zahiri olarak anlamak yetmez. Bir de işin manevi tarafı vardır. Başkasına yaptığın muameleleri manevi olarak da kendine yapmış olursun.

İster mü'min ister gayrimüslim olsun hiç fark etmez, bir insana, hayvana yahut başka bir mahlukata yaptığın her muamele aslında kendine yaptığındır. Bunu böyle anlamazsan yanlış tarafta durmuş ve rabbine dönememiş olursun.

Hak bir tek Allah'tır. Kul, Allah'a dönünce, iman edince, rabbini sevince, ona teslim olunca, şükredince, hamd edince, rabbini tesbih edince, tekbir edip tevhid edince dirilir. Yoksa

[7] Necm /39
[8] Bakara /110
[9] Fussilet /46

rabbinden yüz çevirmiş olur ki o zaman da manevi olarak ölür. Yani kulun hayatı yaşarken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in *"beden ile gönlün beraber olmadığı hiçbir ibadeti Allah kabul etmez"* buyurduğu gibi gönül itibariyle de rabbiyle beraber olması ve huzurda durması gerekir ki rabbine dönmüş olsun.

Biraz daha izah edeyim. Misal; namazdayken gönül itibariyle rabbine dönmediğinde; yani gönlün rabbinle beraber olmadığında namaz kılmış değil, namaz kılanların taklidini yapmış olursun. Gerçekten namaz kılmak için gönül itibariyle Allah'a dönmen ve huzurda olman lazım. Başka bir ifadeyle zahiri olarak bedeninle kıbleye döndüğün gibi manevi olarak da kıbleye dönmen lazım. Zahiri kıble Kâbe'dir, manevi kıble ise seni yaratan, rabbin olan Allah'tır. Hayatı yaşarken de huzurda durabilmen için manevi kıblen olan Allah'a dönmen şarttır. Allah'a dönmediysen kıblene dönememişsindir, dolayısıyla gönlün başka tarafa döner ve sen de onlarla meşgul olursun.

Hepimiz biliyoruz ki bu âlem fani bir âlemdir, yok olucudur. Âyet-i kerimede Allah'ın buyurduğu gibi **"o (gökyüzü ve yeryüzü) üzerinde bulunan her şey fânidir (ve yok olacaktır). Ancak Zûl Celâli vel İkrâm (celal ve ikram sahibi ve celaliyle tecelli ettiği her muamelesinde mutlaka kuluna bir ikramı) olan rabbinin vechi (zatı ve zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) bâki kalacaktır."**[10] Allah'tan başka hangi tarafa dönersek dönelim, bilmemiz lazım ki hepsi fanidir ve mutlaka sonunda hem biz onu bırakacağız hem de o bizi bırakacaktır.

İnsan, rabbine döndü mü gölge olan, fani olan tarafı zayıflar, hakikati kendisinde zuhur eder. Nasıl ki kul güneşe dönünce gölgesi arkasında kalıyorsa rabbine dönünce de gölge olan beden tarafı, dünyaya ait olan tarafı arkasında kalmış olur; çünkü rabbine dönmüştür. Tam tersine insan güneşe sırtını

[10] Rahmân /26-27

çevirince ne olur? -Bu defa gölgesi önünde olur, tabir-i caizse kendi gölgesine; yani dünyaya, zahiri tarafa secde etmiş vaziyette olur. İnsan, kendisini yaratan rabbine sırtını çevirince de dünyaya ait olan tarafa, dünyaya secde eder ve bundan haberi bile olmaz; yani kendini zahiri olarak sadece bedenden ibaret görür. Bu yüzden bir tek gölge peşinde koşar, gölgelerle meşgul olur.

Gölgemizden kurtulmak için bütün gönlümüzle rabbimize dönmemiz lazım ki hak tecelli etsin; yani yüzümüzü güneşe dönmemiz lazım ki gölgemiz arkamızda kalsın. Yoksa güneşe, hak olan rabbimize sırt çevirdiğimiz müddetçe gölgemizle beraber oluruz.

Evet, dünyayla meşgul oldukça gölgelerle meşgul oluruz ki bu gölgeler de bize hiçbir şey kazandırmaz. Peki, dünya hayatımızı yaşarken bu gölgelere; yani dünyevi şeylere karşı nasıl bir bakışımızın olması, onlarla nasıl bir bağ için de olmamız lazım ki gölgeler gönül itibariyle bizi rabbimizden ayırıp meşgul etmesin?

Eğer gönül itibariyle rabbimize dönmüşsek, yaptığımız her işte rabbimizin rızasını gözetiyor, uğraştığımız gölgelerle sırf ebedi hayatımızı kazanmak için uğraşıyorsak işte o zaman dünyevi şeylerle meşgul olmamız gönül itibariyle rabbimize dönmemize engel olmaz, hatta bu meşguliyetimiz bile bizim için ibadet olur.

Hayatı zahirden ibaret görüp dünyayı, dünyaya ait olanı istediğimiz için dünyevi şeylerle meşgul olmak farklı, sırf onlarla rabbimizin rızasını kazanalım, kulluğumuzu daha iyi bir şekilde yerine getirelim diye dünya işiyle meşgul olmak farklıdır. Bu ikisini birbirine karıştırmayalım. Niyetimiz Allah'ın rızası, ebedi hayatımız olunca neyle uğraşırsak uğraşalım manevi olarak kazanırız; fakat dünyayı, dünyaya ait olanı, zahiri şeyleri sevdiğimiz için bir şeyler yapıyorsak o zaman gölgelerle meşgul olmuş ve rabbimizden yüz çevirmiş oluruz ki sonuç olarak bu

gölgeler bize rabbimizden, ebedi hayatımızdan hiçbir şey kazandırmaz.

"Allah, göklerin ve yerin nûrudur"[11] buyurdu Allah. Gördüğümüz âlemin hepsi Allah'ın nûrunun tecellisinden ibarettir. Bizi yaratan rabbimiz bize böyle haber verdiyse bizim de böyle iman etmemiz lazım. Allah göklerin ve yerin nûruysa o hâlde bütün âlem nûra gark olmuş demektir.

Bütün âlem nûra gark olmuştur. Bu yüzden aslında beden de nûrdan bir varlıktır; ama bedende bir de Allah'ın rûhundan nefhettiği hakikat vardır. Her şey yok olur; ama Allah'ın nefhettiği rûh hariç; çünkü o, Allah'tan bir tecellidir, dolayısıyla bakidir, ebedidir. Allah ona ebedi bir hayatı hazırlamıştır. Beden ise Allah'ın nefhettiği rûhun sadece elbisesidir.

Eğer yalnızca zahiri taraf olan elbisemizi; yani gölgeyi görürsek hayatımızı yaşarken gölgelerle meşgul oluruz, onlar da bize ebedi hayatımız için bir şey kazandırmaz. Böylelikle Allah'ın bize nefhettiği rûhumuzdan, hakikatimizden mahrum kalırız. Önce bunu anlayıp idrak etmemiz, iman etmemiz ve bundan emin olmamız lazım. Öyle ki gölgelere takılıp hakikatimizi unutmayalım.

Gölgelere takılmamanın yolu da; bir şeyin kıymeti, değeri ne kadarsa ona o kadar kıymet, değer vermekle mümkündür. Mesela; elbiseye ne kadar değer veriyorsak beden elbisesine de o kadar değer verelim; çünkü bedenimiz biz değiliz. Biz onun içindekiyiz. Bedenimizin içinde rabbimizin zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği biz varız. Dolayısıyla bedenimizi kendimiz zannetmeyelim. Aksine Allah'ın nefhettiği rûhla olalım, o olalım. Bu da sürekli rabbimize dönmekle mümkün olur. Bu yüzden Allah âyet-i kerimelerde devamlı kendine davet eder, hatırlamaya davet eder ve bize "rabbini unutma, zikret, tesbih et, tekbir et, tevhid et, rabbine secde et, ibadet et, namaz kıl, oruç tut, zikir yap, sadaka

[11] Nûr /35

ver, rabbinin yolunda insanlara infak et, zekât ver, iyilik yap, güzellik yap, rahmet ol, nimet ol, ikram ol, güzellik ol" buyurur.

Bunların hepsi bizim içindir. Allah'ın emrettiği bu güzellikleri başkalarına değil aslında kendimize yapıyoruz; çünkü Allah, "sen bir yaparsan ben on veririm." **"Kim (Allah'ın huzuruna) güzellikle gelirse ona getirdiğinin on katı vardır. Kim de kötülükle gelirse o sadece getirdiğinin dengiyle cezalandırılır. Onlar haksızlığa uğratılmazlar"**[12] buyurmuştur. Allah'ın bu konuda va'di vardır, bu yüzden yaptıklarımıza karşılık en az bire on şeklinde tecelli eder. Bu da onun ekrem oluşundan, kerim oluşundan, vehhab oluşundan, rahman ve rahim oluşundan, El Vedûd (seven) oluşundan, ilah oluşundan dolayıdır. Yani Allah bize "beni tanı, sana nasıl değer verdiğimi anla" buyurur.

Evet, Allah yaptığımız güzelliklere bire bir karşılık vermez. En az on katını verip bizi güzelleştirir.

Nasıl?

Her güzellik yaptığımızda üzerimizde Allah'ın güzelliği, isimleri, hakikatimiz tecelli etmiş olur ve Allah bu tecelliyi bizim için artırır. Allah'ın hangi ismiyle güzellik yaparsak Allah da bize on kat daha onu yapma gücünü verir. Mesela; birine rahmet ettiğimizde Allah bize rahmetiyle tecelli eder ve bize on kat daha rahmet etme gücünü verir. Allah El Ekrem'dir, El Kerîm'dir; yani kuluna ikram etme sıfatını verip onu ikrama nail kılandır. Biz etrafımıza ikram ettikçe Allah da bize ikram etme sıfatını verir, bunun sonucunda Allah'a ve kendi hakikatimize yakın oluruz.

İlk inen âyetlere baktığımızda rabbimiz kendini tanıtırken ekrem olduğunu buyurur.

Ikra'bismi rabbikellezî halak: "(Zatıyla ve sıfatlarıyla tecelli edip tüm mevcudatı) Yaratan rabbinin adıyla (kendini ve tüm

[12] En'âm /160

mahlûkatı) oku (anla, idrak et)!" **Halakal insâne min alak:** "(O) İnsanı alaktan (zahiren bir kan pıhtısından, manen de alakasından ve sevgisinden) yarattı." **Ikra' ve rabbukel ekrem:**[13] "Oku (anla, idrak et ki)! Senin rabbin ekremdir (zatında kerim olan ve kullarına kerim olmayı ikram edendir)." Yani kuluna halife olma özelliğini verip çabasına, gayretine göre ona ikram etmeyi ikram edendir. Başka bir deyişle kul, Allah'ın isimlerini üzerinde gösterdikçe onu diğer kullarına karşı kerim kılandır.

Görüldüğü gibi birine ikram edince aslında o ikramı kendimize yapmış oluruz; yani yine kim ne yaparsa sadece kendine yapar. Güzel yapınca kendisi kazanır, yanlış yapınca kendisi kaybeder.

Bu dünya imtihan yeridir. İmtihan da kazanma imkânı demektir. Bu imkân; Allah'ın güzelliğinin, isimlerinin tecellisini kazanıp kendimizi tanıma, Allah'a yakın olma imkânıdır. İşte, bütün mesele; karşılaştığımız imtihanlarda Allah'ın isimlerini üzerimizde gösterip bu isimlerin güzelliğini artırmamızdır. O yüzden herkes birbiriyle imtihandadır. İmtihanı geçebilmek için yaratan rabbimizin ismiyle okumamız lazım. Bu okumayı yapabilmek için de öncelikle bizi yaratanı, bize kendinden güzellik vereni, El Esmâu'l Husnâ'sını ikram edip yeryüzünde kendisine halife kılanı, hiç kimsenin biçemeyeceği kıymeti, değeri bize vereni okumamız gerekir. Öyle ki hayatı doğru anlayabilelim ve karşılaştığımız imtihanlarda Allah'ın isimleriyle muamele edip bu isimlerin güzelliğini üzerimizde artırabilelim.

Allah'ın, kuluna verdiği değeri hiç kimse bilemez. Hiçbir akıl bunu idrak edemez; yani hiç kimse kulu Allah'ın sevdiği gibi sevemez. Bütün anneler, babalar bir araya gelseler, hepsinin sevgisi, rahmeti birleşse bile tek bir çocuğu dahi ne Allah'ın sevdiği gibi sevebilir ne de Allah'ın rahmet ettiği gibi rahmet edebilir;

[13] Alak /1-3

çünkü kulunu yaratan odur. Onun sevgisi baki, kulların sevgisi ise her ne kadar severlerse sevsinler nihayetinde fanidir.

Bir hakiki sevgi vardır, bir de sevginin gölgesi vardır. Fanilerin sevgisi ancak gölge mesabesindedir. Hatta bu gölge bile yine Allah'tandır, onun sevgisinin, rahmetinin tecellisidir. Allah sonsuz rahmetinden, muhabbetinden, ikramından, kereminden her bir kula tabir-i caizse bir damla vermiştir, işte bu gölge de Allah'ın verdiği bir damlanın tecellisidir.

İnsanın gönlü ne kadar genişse Allah'ın tecelli ettiği sevgi ve rahmet onda o kadar mevcut olur. Eğer bütün insanların sevgisi, rahmeti birleşse bile birini Allah'ın sevdiği gibi sevmiş olmuyorlarsa o zaman bilelim ki Allah'ın rahmetini, muhabbetini, sevgisini, keremini, ikramını hiçbir kul idrak edemez, anlayamaz. Bu istisnasız herkes için böyledir; yani her kul, Allah katında özeldir, kıymetlidir. Herkes rabbine böyle nazar etmeli ve değerinin Allah katında ne kadar özel olduğunu anlamalıdır ki rabbine şükredebilsin, nankörlerden olmasın.

Rabbinin kendisini ne kadar sevdiğini anlamayanlar rabbine karşı şükürsüzlük yapar, teşekkür etmez; çünkü rabbinin kendisine verdiği güzellikleri, kıymeti, değeri görmez, bunun yerine eksikleri, sıkıntıları görür ya da sadece nimetlere bakar, nimetler için dua eder, çaba, gayret sarf eder, hayatı onlar uğruna yaşar. Rabbinin kendisini ne kadar sevdiğini görmeyip sadece fani şeylere takıldığı için bu defa rabbinin sevgisine karşı nankörlük yapmış olur.

"O (gökyüzü ve yeryüzü) üzerinde bulunan her şey fânidir (ve yok olacaktır). Ancak Zûl Celâli vel İkrâm (celal ve ikram sahibi ve celaliyle tecelli ettiği her muamelesinde mutlaka kuluna bir ikramı) olan rabbinin vechi (zatı ve zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) bâki kalacaktır."[14] Madem Allah'ın

[14] Rahmân /26-27

vechinden başka her şey faniyse ve yok olucuysa bu durumda rabbimizle beka bulmamız lazım. Beka bulmak için de ondan başka tarafa dönmeden şükür hâlinde, hamd hâlinde, tesbih hâlinde olmamız, her an rabbimizin huzurunda olduğumuzu unutmayıp sohbetimizi onunla yapmamız ve Allah'ın vahyini okuyup her bir âyete cevap vermemiz lazım. Yoksa rabbimizi, kendimizi, kim olduğumuzu ve bu âlemde neden bulunduğumuzu unuturuz.

İnsan unutkan bir varlıktır. Nasıl ki biri sürekli gölgesinin peşinden koşsa bile hiçbir zaman gölgesine varamayacaksa ve onun bu tavrı kendisine bir fayda vermeyecekse gölgelerin; yani faninin peşinde koşmak da insana bir fayda vermez.

Kula düşen; sırtını güneşe dönmek değildir. Kula düşen; yüzünü güneşe dönmektir; yani rabbine dönmek, ebedi hayatını tercih etmek, rabbinin rızasını, nûrunu istemek ve onun nûruyla nûrlanıp güzelliğiyle güzelleşmektir. Kul, rabbinin huzuruna giderken neyi kazanmışsa o olarak gider; yani ya Allah'ın nûru, isimlerinin güzelliğinin tecellisi olarak, hakikatine ermiş, Allah'ın nefhettiği rûh, meleklerin secde ettiği varlık olarak gider ya da beden tarafına dönmüş, gölgenin, fani olanların peşinden koşmuş, fani şeylerle meşgul olmuş, onları zikretmiş, sevmiş, hayatı boyunca faniyi kazanmaya çalışarak ebedi hayatını kaybetmiş biri olarak gider.

Biri hayatını fani şeyleri kazanmak için harcasa bile sonunda mutlaka Allah ona "gel" der. O zaman da irkilir; çünkü bütün kazandıklarını bir anda bırakır ve kaybeder. Elbisesi olan bedeni de buna dâhildir. Nihayetinde her şey kendi hakikatine varır. Beden topraktan olduğu için toprağa gider; Allah'ın nefhettiği rûh da Allah'ın huzuruna gider.

Allah âyet-i kerimede “herkes neyin peşinden koştuğuna baksın”[15] buyurmuştur.

Neden?

Çünkü sonunda bulabileceği odur. Allah’ın hiç kimseye zahiri olarak bir va’di yoktur; ama manevi olarak vardır. Allah “manevi olarak her neyi kazanmak için çabanı, gayretini sarf eder, gereğini de yaparsan onu sana veririm” buyurmuş; ama dünya hayatı için “sana dünyayı veririm” diye bir vaatte bulunmamıştır. Aksine “dünya hayatı bir imtihandır. Allah dilediğine rızkı daraltır, dilediğine genişletir, dilediğine de hesapsız verir”[16] demiştir. Rızık derken sadece ekmek olarak düşünmeyelim, her şey bunun içindedir. Çünkü dünya hayatı bütün her şeyiyle imtihandır. O yüzden Allah imtihanı anlatırken “sizi malınızla, canınızla, evladınızla, eşinizle, işinizle, ticaretinizle, insanlarla imtihana tabi tutarım”[17] buyurmuştur.

Allah’ın imtihana tabi tutmasının hikmeti nedir?

Allah, kullarını imtihanlara tabi tutarak “sen benim halifemsin, güzel yap ve benimle güzel ol. Halifeliğini taşı, El Esmâu’l Husnâ’mı üzerinde göster” buyuruyor.

Peki, Allah’ın, isimleri kul üzerinde nasıl tecelli eder?

Kul rahmet etmesi gereken bir imtihanla karşılaşınca gerekeni yapıp rahmet ettiğinde Allah’ın Rahîm ismi onun üzerinde tecelli eder ve Allah onun üzerindeki Rahîm isminin tecellisini artırır. İkram etmesi gerektiği bir imtihanla karşılaşıp ikram ettiğinde üzerinde Kerîm ismi tecelli etmiş olur. Her ikram ettikçe de Allah’ın Kerîm isminin tecellisi onun üzerinde artar. Affetmesi gereken bir imtihanla karşılaşıp insanları affettiğinde

[15] Haşr /18
[16] Zumer /52
[17] Âli İmrân /186, Enfâl /28, Tevbe /24

Afuvv ismi, mağfiret ettiğinde Ğafûr ve Ğaffâr isimleri onun üzerinde tecelli eder. Yardım etmesi gerektiği bir imtihanla karşılaşıp insanlara yardım ettiğinde Nasîr ismi, insanları selamete erdirdiğinde Selâm ismi, Allah'ın güzelliğine şahid kıldığında ise bu defa Eş Şehîd ismi onun üzerinde tecelli eder ve Allah onu şahid kılar.

Kul bu şekilde her imtihanda gerekeni yaptıkça Allah ona isimlerinin nûruyla tecelli eder. Kul da böylelikle rabbine yakın olur, rabbinin sevdiği âbdi, kulu olur.

Allah, kulunun üzerinde kendi güzelliğini sever, başka bir şeyi sevmez. Her ibadet, her zikir, her hayır, yaptığımız her güzellik bize sadece Allah'ın güzelliğini kazandırır. Allah da bizim üzerimizde bu güzelliğini sever.

Allah serîul hisâbtır; yani hesabı seri olarak görendir.[18] Kul, Allah'ın ismiyle muamele edip güzel yaptığında Allah onun hesabını anında görür ve onu isimlerinin güzelliğiyle güzelleştirir.

Bu âleme Allah'ın güzelliği, halifesi olmaya, Allah'ın güzelliğine ayna olmaya, Hz. İnsan olup meleklerin secde ettiği varlık olmaya gelmişiz. Allah bu ikramı yalnız insana yapmıştır; çünkü Allah'ın rûhundan nefhettiği rûhu bir tek insan taşır. Zaten meleklerin insana secde etmesi de Allah'ın nefhettiği bu rûhtan dolayıdır.[19]

Melekler insanların; Allah'ın nefhettiği rûhu taşıdıklarını ve yeryüzünde Allah'a halife olduklarını bilirler. Bununla beraber hepsi hayırdan, iyilikten, güzellikten, rahmetten ibaret olan, Allah'ın her emrine itaat edip bütün emirlerini aşkla, muhabbetle yerine getiren, insanlar ve mü'minler için istiğfar eden, cenneti isteyen varlıklardır. Bir kul da kendini bilir, karşılaştığı imtihanlarda insanlara sadece hayır olur, rahmet olur ve rabbinin

[18] İbrâhîm /51
[19] Hicr /29

emrini aşkla, muhabbetle yerine getirmeye çalışırsa melekler gibi nûrdan bir varlık olmuş ve melekût âlemine varmış olur; ama insanda melekût âleminin de ötesi vardır; yani Allah, insana rûhundan nefhettiği için bütün bu güzelliklerin tecelli ettiği, Allah'ın isimlerinin tecellisine kâmil manada ermek ve Allah'ın nefhettiği rûh olmak vardır.

Allah'ın, rûhundan nefhettiği manevi tarafımız rabbinin huzurundan ayrılıp gelmiştir. Rabbine âşıktır ve sadece rabbini ister. Bu bedende hapiste, zindandadır. Bu yüzden devamlı feryat edip rabbini ister. Rabbine giden yolu ona göstermeyinceye kadar hiç kimse onun bu feryadını dindiremez. En fazla kendini rûhundan perdeler ve rûhunun feryadını yok sayar sonra da rûhunun sustuğunu zanneder.

Biz bir şeyi görmüyoruz ya da duymuyoruz diye o şey yok değildir. Mesela; melekler bizimle beraberdir; ama biz onları göremiyoruz; çünkü meleklerin âlemi farklıdır. Aynı şekilde bir manevi tarafımız vardır ve o manevi tarafımız zahiri olarak göremediğimiz farklı bir âlemdedir. Farklı âlemde olduğu için gölge olan, elbise olan varlığımızı bu âlemde görürken manevi varlığımızı göremeyiz.

Her ne kadar Allah, rûhumuza beden elbisesini giydirmiş olsa da hakikatimiz bedenimizin içinde değildir. Evet, bedenimize bağlı durumdadır; ama başka bir âlemdedir. Beden tamamen karanlıktır, o ise tamamen nûrdur. Nûr, karanlığa tecelli etmiş ve karanlıkla nûr birbirine karışmıştır. Bu nedenle ikisi de birbirini hisseder, tadar; çünkü gölgeyle güneşin birbirine karışması gibi karanlıkla nûr da birbirine karışık vaziyettedir.

Bu yaratılış bambaşka bir yaratılıştır. Bu yaratılıştan ötürü hem zahiri tarafımızı hem de manevi tarafımızı hissederiz; yani güzel yapmamız gereken bir olayla karşılaştığımızda hem Allah'tan olan manevi tarafımız bize "haydi, güzel yap" der hem

de karanlık olan tarafımız “bu güzellik sana mı kaldı” der. Biz de bu iki hâli aynı anda tadar, yaşarız.

“Güzel yapmak sana mı kaldı” diyen taraf bizim nefis olan, karanlıkta kalan tarafımızdır. “Güzel yapman lazım” diyen taraf da rabbimizden gelen aydınlık tarafımızdır. İşte, biz de bu ikisi arasında tercihimizi yaparız. Güzel yapan tarafta durunca Allah ile güzel oluruz. Karanlık tarafta durunca ise karanlığa gömülürüz.

Karanlık tarafta durmamak için kendimizi tanırken gölge olan, karanlık olan tarafımıza “ben” demekten kurtulmamız ve ona “ben” deyince hiçbir şey kazanamadığımızı iyice anlayıp idrak etmemiz lazım. Unutmayalım ki “ben” deyince değil “Allah” deyince, “rabbim nasıl yapmamı istiyor, nasıl yapmamı seviyor” deyince kazanırız.

Kul, hayatı yaşarken aklına, nefsine, gönlüne “sen mi daha iyi biliyorsun, yoksa Allah mı daha iyi biliyor” diye sormalıdır. Her akıl sahibi kul bu soruya “tabi ki Allah daha iyi biliyor” der. Madem Allah daha iyi biliyor, o zaman sen mi kendin için daha rahimsin, yoksa Allah mı sana senden daha rahimdir! Senin rahmetinden ne olacak! Senin sonsuz bir deryadan yalnızca bir damla rahmetin vardır. Hâl böyleyken nasıl kendi bir damla olan rahmetine bakıp “benim rahmetim deryadan daha büyüktür” diyebilirsin! Eğer Allah’ın rahmetine iman etmişsen Allah seni imtihana tabi tuttuğunda itiraz edip isyan edeceğine “rabbim bana şu an rahmetiyle muamele ediyor” deyip onun senden istediği gibi yapman gerekir. Yoksa gölge olanın, fani şeylerin eksikliğine bakarak manevi tarafını, hakikatini unutmak sana sadece kaybettirir.

Kesinlikle bilmen lazım ki Allah sana her ne muamelede bulunursa bulunsun o senin için mutlak hayırdır, rahmettir, güzelliktir. Sana düşen; rabbinin rahmetine, muhabbetine, kerimliğine, ikramına, hidâyetine teslim olmaktır. “Ben bilmem,

rabbim bilir" deyip El Alîm olan sahibine boyun bükmektir. Yaratan bilmez mi,[20] buyurdu Allah. Rabbin senin için neyin hayırlı olduğunu elbette ki senden daha iyi bilir. Yaratılan bir kul kendini hiç kendisini yaratan kadar bilebilir mi! Böyle bir şey düşünülebilir mi? -Elbette ki düşünülemez.

Bize düşen; hayatı yaşarken "rabbim ne söylediyse doğru odur, hak odur, güzel odur, rabbimin muradının üzerimde gerçekleşmesini kazandıran odur" deyip rabbimizin emrettiği gibi yapmaktır; yani kitabımızı okuyup rabbimizi, kendimizi anlamaya, tanımaya ve bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi taşımaya çalışmaktır. Sanki sıradan bir varlıkmış gibi durmak değildir; Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak, Hz. İnsan olarak, bütün varlığın, yerde, gökte, ikisi arasında ne varsa hizmetine verildiği, meleklerin secde ettiği varlık olarak durmaktır.

Halife olarak durmak sadece insanın kendine bu şekilde bakması değildir. Aynı zamanda halifeliğin gereğini yapmaktır. Biz de Allah'ın huzurunda onun halifesi olarak durmamızın gereğini yerine getirecek ve konuşurken bir halife olarak konuşacağız, herhangi bir şey yaparken halife olarak rabbimizin istediği, sevdiği gibi yapacağız. Kısacası hayatı yaşarken "ben" demeyecek, sadece "rabbim, ilahım, mabudum, maşukum! Senin huzurunda varlık iddiasında bulunmuyorum. Bende senin güzelliğinden, tecellinden, nûrundan başka bir şey yoktur. Ben senin kulum ve sadece sana aidim" diyeceğiz. Böyle söyleyince fani olan gölgeden kurtulup hakikatimize, rabbimize dönmüş oluruz. Bunun sonucunda da hak tecelli eder ve artık gölge tarafımız görünmez.

İnsan, kendini tanımalı, bu imtihan âlemine geçici olarak birkaç günlüğüne geldiğini bilmelidir. Dünya hayatı birkaç günlük hayattır. Bu nedenle Allah dünya hayatına "bir günlük hayat"[21] demiştir. Ebedi bir hayata göre bu dünya hayatı sadece bir

[20] Mulk /14
[21] Mu'minûn /113

gündür. Eğer bu bir günlük hayatta kim olduğumuzu bilmez, anlamaz, gölgelere, karanlığa gömülürsek; dünyanın, gölge olan bedenimizin peşinden gider, rabbimizi, hakikatimizi unutursak kendimize zulmetmiş, yani kendimizi karanlıkta bırakmış oluruz. Yoksa Allah hiç kimseye zulmetmez.[22] Allah'ın, kullarına zulmetmesi düşünülemez. İnsan kendine zulmeder ve kendini karanlıkta bırakır.

Bu âlemde her ne varsa her şey nûrdan ibarettir. Varlığın hem zahiri tarafı nûrun tecellisidir hem de manevi tarafı nûrdan ibarettir. Madem öyle yere, göğe, Ay'a, Güneş'e, yıldızlara, denizlere, ağaçlara, her neye ve nereye bakarsak bakalım orada rabbimizin yaratmasına, kudretine, ikramına şahid olmamız lazım; çünkü Allah bize "her şeyi senin için yaratmışım"[23] buyuruyor. Biz de hayatı yaşarken Allah'ın bize verdiği bu değeri, kıymeti, şerefi anlayıp Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğumuzu bilerek durmalıyız.

Peki, böyle durabilir miyiz?

Elbette ki durabiliriz; çünkü Allah bütün nebîlere, resullere verdiği güzelliği bize de vermiştir, dolayısıyla onlarda ne varsa bizde de o vardır. Bu yüzden Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"(Resulüm!) de ki: Ben de ancak sizin gibi bir beşerim"** buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bizim gibi bir beşerse aramızdaki fark nedir? -Bunun cevabını da Allah veriyor. **"Fakat bana ilahınızın vâhid (sıfatlarında ve isimlerinde tek) olan ilah olduğu vahyediliyor."**[24]

İlâhun vâhid. Vahid sadece bir demek değildir. El Vâhid isimlerinde bir olan, El Ehad ise zatında bir olan demektir. Âyeti bu şekilde tefekkür edince bu durumda âyet "ben bütün

[22] Yûnus /44
[23] Hacc /65, Câsiye /13
[24] Fussilet /6

güzelliklerin Allah'tan tecelli ettiğine iman etmiş, şahid olmuşum ve ben onun tecellisinden başka bir şey değilim. Aramızdaki fark budur" manasına gelir.

Allah'ın güzelliğinin tecellisi kulda güzel ahlak olarak görünür. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için "seni âlemlere rahmet olarak gönderdim.[25] Sen mü'minlere karşı rauf ve rahimsin,[26] sen azim bir ahlak üzeresin"[27] buyuruyor. Vahid olan Allah'ın tecellisi. Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sı zatından tecelli eder. Zatı tecelli edince de El Esmâu'l Husnâ'sı tecelli eder. Bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği yeryüzündeki halifesidir, demektir.

Her kul böyle midir?

Evet, böyledir. Zaten Allah'ın bunu bize haber vermesinin sebebi bizim de kendimizi aynen böyle bilmemiz içindir. Allah bize "kendinizi böyle bilin ve siz de resulüm gibi güzelliğimin tecellisi olun" buyuruyor. Sakın "biz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi olamayız" deyip kendimizi kandırmayalım. Allah bize Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i örnek gösteriyorsa mutlaka onun gibi yapabiliriz demektir. Aksi hâlde Allah bizden ona tabi olmamızı istemezdi; ama tam tersine Allah âyet-i kerimede "**(resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin; çünkü Allah ğafûrdur, rahîmdir (her türlü günahı mağfiret eden, isimlerinde ve fiillerinde her zaman rahmeti tecelli edendir)"**[28] buyuruyor.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin" derken her birimize "şimdiye kadar Allah'tan başka tarafa döndünüz; ama artık rabbinize dönün. Bana tabi olup benim gibi iman edin,

[25] Enbiyâ /107
[26] Tevbe /128
[27] Kalem /4
[28] Âli İmrân /31

rabbinize benim gibi teslim olun, Allah'a karşı benim gibi takvâ sahibi olun, insanlara benim gibi rahmet etmeye, ikram etmeye, yardım etmeye, hataları, kusurları affetmeye, hidâyet olmaya, hayır olmaya çalışın. Böyle yapınca rabbinizi sevdiğinizi ispatlamış olursunuz ki Allah da geçmişte ondan yüz çevirişinizi affeder; çünkü o ğafur ve rahimdir. Sizi mağfiret edip günahlarınızı siler ve sizi rahmetinin içine alır" buyuruyor.

Herkes için rabbine dönme imkânı vardır. Bu kapı bütün kullara açıktır ve Allah herkesi kendine davet eder. Kul, hayatı boyunca rabbinden ne kadar kaçmış olsa da rabbine dönünce Allah onu kabul eder. Tabi, bunun bir şartı vardır; o da kulun ölmeden önce rabbine dönmesidir; çünkü Allah, kötülükleri ısrarla yapıp da kendisine ölüm gelip çatınca, "ben şimdi tövbe ettim" diyenler ile kâfir olarak ölenlerin tövbesinin kabul olmayacağını buyurmuştur.[29]

Biri hayatı boyunca yanlış yapsın, günah işlesin sonra da ölüm anı gelince "tövbe ediyorum ya rabbi" desin. Allah onun tövbesini kabul etmez. Ya da hayatı boyunca küfrünü ortaya koysun sonra ölüm anı gelince Firavun'un dediği gibi "ben de iman ediyorum" desin. Allah ondan bu imanını kabul etmez. Firavun'un imanını kabul etti mi? -Etmedi. Allah bu kıssayı anlatırken buyurur. **"Ne zaman ki (Firavun denizde) boğulacağını anladı, 'gerçekten İsrâîloğulları'nın kendisine iman ettiğinden başka ilah olmadığına ben de iman ettim ve ben Müslümanlardanım' dedi."** Allah da ona cevap olarak **"şimdi mi (iman ettin)! Andolsun ki sen daha önce isyan etmiş ve fesad çıkaranlardan olmuştun"**[30] yani "şimdi mi iman ediyorsun, artık geçti" buyurur. O yüzden Allah hiç kimseden ne öleceğini anlayınca yaptığı tövbeyi ne de imanı kabul eder.

[29] Nisâ /18
[30] Yûnus /90-91

Mesela; insan birilerinin karşısına çıkacağı vakit zahiri olarak temiz olmak ister. Hele bir de sevdiği, kıymet, değer verdiği, sevgisini, rızasını istediği birinin karşısına çıkacağı zaman daha da temiz olmayı, üstünün başının daha da düzgün olmasını ister. Peki, Allah bizim gönlümüze bakmıyor mu? -Bakıyor. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah sizin suretinize bakmaz, gönlünüze bakar."*[31] *"Allah kulunun gönlüne baktığında orada kendi sevgisinden, tecellisinden başka bir şeyi görmeyi sevmez, bunu kabul etmez"* buyurmuştur. Madem Allah, gönlümüze bakıyor o zaman gönlümüz tertemiz olmalıdır. Aksi takdirde gönlümüz çöplüğe dönmüşse rabbimizin hesabını yapmış, gönlümüze nazar etmesini ciddiye almış olmayız.

İnsanın gönlü çok önemlidir. O kadar ki "insan nedir" diye sorulursa verilmesi gereken cevap "insan gönüldür" cevabı olur; çünkü insan gönlünde ne varsa hayatını yaşarken ona göre hareket eder. Dolayısıyla gönül, insanın yaptığı her şeyin merkezidir. Oraya nefis de Allah'ın nefhettiği rûh da hâkim olabilir. Eğer gönle nefis hâkim olursa insan çamura, faniye, gölgeye takılır, hayatını onların uğrunda yaşar. Allah'ın nefhettiği rûh hâkim olursa bu defa hayatını rabbinin yolunda ona âbd olarak yaşar. Bu tercihi de Allah'ın "ol" deyip "ol" emriyle yarattığı kelimesi olan insan yapar; yani insan ister nefsini isterse de hakikatini, Allah'ın nefhettiği rûhunu tercih eder ve hangisini tercih ederse o olur. İsterse bütünüyle nefis olur, isterse bütünüyle rûh olur isterse de ikisi arasında nûrla karanlığın karıştığı, karışık bir şey olur.

Elbette ki bütün mü'minler rablerine dönmüştür ve kendilerinde bu nûr tecelli etmiştir; yani mü'minlerin hepsi gönüllerini, rablerini, rablerinin nûrunu, güzelliğini, ebedi

[31] Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9; Ahmed B. Hanbel, 2/285, 539

hayatlarını tercih ederler; ama fani olanı gönülden bütünüyle çıkarmadan hakikat tecelli etmez ve kimse kendi kendisi olamaz.

Biz de kendimize dönüp neyi tercih ettiğimize bakalım. Eğer nefsimizi tercih etmişsek hemen rabbimize dönüp tövbe, istiğfar edelim ve bundan vazgeçip Allah'ın nefhettiği rûhumuzu tercih edelim.

İnsan, Allah'ın rûhundan nefhettiği varlıktır; ama şeytan bütün çabası, gayretiyle insanı insana unutturmaya, unutturmak için vesvese vermeye, düşmanlık yapmaya, kendine davet edip bağlamaya devam eder. İnsanları kendine davet ederken de âyet-i kerimede Allah'ın bize haber verdiği üzere insana dünyayı süslü gösterir. Şeytan **"yeryüzünde onlara (günahları) süsleyeceğim ve mutlaka onların hepsini (şaşırtıp yoldan çıkararak) azdıracağım"**[32] diyerek nefse ait olan şeyleri süslü gösterir ve insanları onlarla cezbetmeye çalışır. İşte, şeytanın dünyayı süslü göstermesinden dolayı dünya insan için kıymetli ve değerli bir hâle gelmiştir. Baktığımızda insan da bu dünyanın karşılığında kendi hakikatini, güzelliğini, rabbinin kendisine verdiği kıymeti, değeri, şerefi satmış, Allah'ın âyet-i kerimede **"ey nefisleri aleyhine (günah işlemekle ömürlerini) israf eden kullarım"** buyurduğu gibi nefsini israf etmiştir. Evet, kendini satmış; ama hiçbir şey elde edememiştir; yani kendini saçıp savurmuş, yalnızca israf etmiştir. Yine de buna rağmen Allah âyetin devamında **"(günahlara bulaştık diye) Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Şüphesiz ki Allah bütün günahları mağfiret eder (bağışlar). Muhakkak ki o, ğafûrdur, rahîmdir (her türlü günahı mağfiret eden, isimlerinde ve fiillerinde her zaman rahmeti tecelli edendir)"**[33] buyurmuştur.

En büyük günah; insanın, rabbini, kendini unutması, kim olduğunu, nerede olduğunu bilmemesi, Allah'ın hakkını takdir

[32] Hicr /39
[33] Zumer /53

edememesi, Allah'ın kendisini nasıl sevdiğini, nasıl ciddiye aldığını, kendisine nasıl bir kıymet, değer verdiğini ve her anda kendine nasıl davet ettiğini anlamayıp rabbinden yüz çevirmesidir.

Kul, rabbinden yüz çevirmez ve rabbinin emrettiği gibi olmaya çalışırsa yeryüzünde bir halife gibi durabilir ve rabbinin rızasını, dostluğunu kazanabilir; çünkü her insan, Allah'a kulluk yapabilecek vasıfta ve bir peygamberin ahlakı üzeredir. Aynı zamanda her bir peygamberin tabi tutulduğu imtihanlara tabi tutulur. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurur. *Allah bir kulunu Kıyamet günü hesaba çekerken ona "neden dünyadayken bana kulluk yapmadın" diye sorar. Kul da "ya rabbi! Ben fakir olduğum için kulluğumu yapamadım, fakirlik beni meşgul etti" der. Allah da ona Îsâ (a.s.)'ı gösterip "bak, Îsâ kulumun üzerinde sadece bir elbisesi vardı; ama o kulluğunu yaptı" buyurur. Başka bir kul "ya rabbi! Ben zengindim. Servetim, mevkim, makamım vardı, onlar beni meşgul ettiği için kulluğumu yapamadım" der. Allah ona da Süleyman (a.s.)'ı gösterip "bak, sen Süleyman kulum kadar mı zengin, onun kadar mı saltanat sahibiydin? Süleyman kulum, bütün zenginliğine rağmen bana kulluğunu yaptı. Sen de yapabilirdin" buyurur.*

Sonra başka bir kulu hesaba çekip ona "neden bana kulluğunu yapamadın" diye sorar. O kul da "ya rabbi! Ben hastaydım, hastalığımdan dolayı kulluk yapmayı beceremedim" der. Allah ona da Eyyûb (a.s.)'ı gösterip "sen Eyyûb kulum kadar mı hastaydın! Bak, Eyyûb kulum hastalığına rağmen bana kulluğunu yaptı, sen de yapabilirdin" buyurur. Başka bir kul da "ya rabbi! Ben çok sıkıntılar, sorunlar, musibetler, belalar yaşadım, o yüzden kulluğumu yapamadım" der. Allah ona da beni örnek gösterir "sen onun kadar mı sıkıntı çektin! Bak, o musibetler içinde kulluğunu yaptı, isteseydin sen de musibetlere rağmen bana kulluğunu yapabilirdin, buyurur."

Yani Allah "peygamberler her şeye rağmen kulluklarını yapabildilerse sen de kulluğunu yapabilirdin; çünkü onlara verdiğimi sana da vermiş, sana da rûhumdan nefhetmiş, onlara gönderdiğim vahyi sana da göndermiştim. Bu yüzden senin de peygamberler gibi yapman gerekirdi" buyuruyor. Gördüğümüz gibi Allah, kullarını peygamberlerden ayırmıyor. Peygamberleri nasıl hesaba çekiyorsa her bir kulunu da öyle hesaba çekiyor. Yaratan yarattığını bilmez mi?[34] İnsanı kendisine âbd olacak vasıfta yaratan odur, bu nedenle her kul, peygamberlerin yaptığı gibi kulluk yapabilecek vasıftadır.

Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî vel mu'minûn: "Resul, rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (onun iman ettiği gibi iman ettiler)." **Kullun âmene billâhi ve melâiketihî ve kutubihî ve rusulih:** "Hepsi de Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resullerine iman ettiler." **Lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih:** "(Ve şöyle dediler) Allah'ın resullerinden hiçbiri arasında ayrım yapmayız."[35]

Allah eğer "mü'minler de resulün iman ettiği gibi iman ettiler" diyorsa bu durumda her kul, peygamberin iman ettiği gibi iman edip peygamberin yaptığı gibi yapabilir demektir. Bu sebeple hiç kimse kendini kandıramaz "ben peygamberlerin yaptığını yapamam" diyemez. Allah öyle söylemiyor. Hiç, Allah'ın söylediğinin dışında bir söz söylenebilir mi!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmamız, iman etmemiz gerektiğini biliyoruz. Peki, diğer peygamberlere nasıl iman edecek ve onları nasıl seveceğiz?

İman etmek; sevmek demektir. Diğer peygamberlere iman etmek için de onların tabi tutulduğu benzer imtihanlara tabi tutulduğumuzda onların yaptığı gibi yapmayı sevmemiz gerekir.

[34] Mulk /14
[35] Bakara /285

Eğer karşılaştığımız bir imtihanda "daha önce bunun benzerini şu peygamber yaşamıştı ve o da şöyle şöyle yapmıştı. Benim de bu imtihanda onun yaptığı gibi yapıp onun gösterdiği tavrı göstermem lazım" dersek o peygamberin yaptığını sevmiş oluruz, dolayısıyla ona tabi olup onun gibi yaparız.

Mesela; ne kadar hasta olursak olalım Hz. Eyyûb (a.s.) kadar hasta olamayız. Öyle değil mi! Bu durumda hastalandığımız zaman "Hz. Eyyûb (a.s.) hasta olduğunda nasıl sabrettiyse, rabbine boyun büktüyse, itiraz etmediyse, teslim olduysa, Allah onun hakkında 'Eyyûb sabreden bir kuldu'[36] buyurduysa benim de sabreden bir kul olmam için onun yaptığı gibi yapmam lazım" deyip gerekeni yaptığımızda Hz. Eyyûb (a.s.)'a iman etmiş ve ona tabi olmuş oluruz; çünkü peygambere tabi olmak, iman etmek; onun yaptığını sevmek ve hayatı yaşarken onun yaptığı gibi yapmakla mümkündür.

Bu her bir peygamber için geçerlidir. Bu nedenle Allah hangi peygamberi anlattıysa onu bize örnek göstererek aslında bize ne yapmamız gerektiğini anlatır; yani bize bizi anlatır. Bize "bana ve resullerime iman etmişsen, resuller arasında fark gözetmiyorsan, senin de benzeri bir imtihan yaşadığında resullerimin yaptığı gibi yapman gerekir" buyurur.

Evet, Allah bizi bütün peygamberlerle kıyaslar ve bizi onlarla beraber hesaba çeker. Buradan Allah'ın bize nasıl bir kıymet, değer verdiğini anlamalıyız.

Peki, Allah resulleri de hesaba çeker mi?

Evet, çeker. Mesela; Allah âyet-i kerimede **"elbette biz (kıyamet günü), kendilerine (bir resul) gönderilenlere (resule iman edip etmediklerini) soracağız ve gönderilen (resul)e de (sana ne cevap verildi diye) soracağız"**[37] buyurur. Görüldüğü gibi

[36] Sâd /44
[37] A'râf /6

resullerin diğer insanlardan hesap olarak bir farkı yoktur. Allah onları da herkes gibi kulluklarıyla hesaba çekiyor.

Allah kime nasıl bir vazife vermiş, nasıl bir ikramda bulunmuş, nasıl bir ilim, marifet vermişse ondan hesaba çeker. Hesabını verebilmek için mutlaka herkes kendine bakmalı ve "acaba rabbim bana ne vermiş, ne öğretmiş, Kıyamet günü beni neyden hesaba çekecek" demelidir ki ahiretinin hesabını yapmış olsun.

Öyle insanlar vardır ki kendinden habersiz gelir, yine kendinden habersiz bir şekilde karanlıkta gider. Bu, Allah onu karanlıkta bıraktığı için değildir. Allah kimseye zulmetmez, hatta kuluna zulmetmesi, karanlıkta bırakması, hidâyetten mahrum etmesi düşünülemez; çünkü Allah herkese şehadet ettirmiştir. Yetmez, her anda her bir kuluyla beraberdir, şah damarından daha yakındır[38] ve herkesin gönlüne vahyeder. Onun için Allah **"bilin ki şüphesiz Allah, (dünyada kuluna yakınlığını tattırmak ve hakkı gönlüne vahyetmek için) kişi ile kalbi arasına tecelli eder"**[39] buyurmuştur. Yani Allah zaten her bir kuluna tecelli ediyor. Kul, rabbinden yüz çevirdiği için karanlıkta kalır, gölgelerin peşinden koşar, gölgelerle meşgul olur, gölgeleri gerçek zanneder, hak zanneder. Oysaki hakikat bambaşkadır.

Hepimiz rabbimizin huzuruna varınca hakikatin ne olduğuna şahid oluruz. Hepimiz biliyoruz ki her birimiz için o an mutlaka gelecek. İşte, o an gelmeden önce bizim o ana gitmeye ve bunun için tefekkür etmeye çalışmamız gerekir. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"ölmeden evvel ölün"*[40] buyurmuştur.

"Ölmeden evvel ölün" hadisi iki türlü anlaşılır. Biri zahiri olarak gönül itibariyle ölümü tefekkür etmek demektir; yani

[38] Kaf /16
[39] Enfâl /24
[40] El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:29

öldüğünü ve rabbinin seni huzura aldığını farz edip huzurda nasıl duracağını, Allah sana hesap sorunca ona nasıl cevap vereceğini düşünmendir.

İkincisi de ölmeden evvel nefsini Allah'a, dünyayı ahirete kurban etmendir. "Ben bilmem, rabbim bilir" deyip ilmini, "ben Allah'ın, kulları için yaptığı takdirinde herhangi bir hüküm vermiyorum" deyip aklını Allah'a kurban etmendir. "Rabbim benim için neyi takdir ettiyse, hangi hükmü verdiyse doğru odur, hak odur, hayır odur, bana ebedi olarak kazandıracak olan odur" deyince Allah'a kurban olmuş, ölmeden evvel ölmüş ve Allah'ın güzelliğiyle dirilmiş olursun. İlmini Allah'a kurban ettiğin için Allah sana katından ilim verir; ama sen kendindekini bırakmayana kadar onu alamazsın. Tabir-i caizse tası deryaya dökmeden derya senin olamaz. Fani olan varlığını bırakmadan hakiki varlık tecelli etmez, başka bir deyişle hakikatine şahid olamaz, onu tadamazsın.

Hepimiz yolcuyuz ve rabbimize gidiyoruz. Bu yüzden Allah "ondan geldiniz, dönüşünüz onadır"[41] buyurmuştur. Hepimiz Allah'ın huzurundayız ve Allah'ın her birimize bir nazarı vardır. Eğer mü'minsek bize ya rahmetle ya mağfiretle ya muhabbetle ya da farklı bir şekilde nazar ediyordur.

Öyleyse düşünelim; acaba Allah'ın bize nazarı nasıldır? Acaba rabbimiz bize nazar edince bizi karanlığa gömülen, kendisinden yüz çeviren, kendisini unutan, ciddiye almayan kulları olarak mı görmüyor yoksa rabbini ciddiye alan, rızasını isteyen kulları olarak mı görüyor! Acaba bizi dünyayı isteyenler olarak mı yoksa yalnız rabbini isteyen ya da istediğini bir tek rabbinden isteyen kullar olarak mı görüyor! Binlerce insanı yan yana koysak hiçbiri ötekine benzemez. Allah'ın her birine nazarı farklı olur. O

[41] Bakara /156

hâlde bizim de rabbimizin bize nasıl nazar ettiğini anlamaya çalışmamız lazım.

Allah'ın bize nasıl nazar ettiğini anlamak için yapmamız gereken şey; başkalarına değil, kendimize bakmaktır. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeye, *"size Allah katındaki makamınızı haber vereyim mi"* diye buyurduğunda sahabeler *"evet ya Resulullah"* deyince, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"herkes kendi gönlüne baksın. Onun gönlünde Allah neredeyse o da Allah katında oradadır"*[42] buyurmuştur. Biz de kendimize bakacağız. Kendimize bakarsak Allah'ın bize nasıl nazar ettiğini anlarız. Öyle "ben bilmedim, anlamadım" diye bir şey de olmaz. Her zaman söylüyoruz "cevabı olmayan sual yoktur. Allah mutlaka hepsine cevap vermiştir." Mesele; bizim Allah'ın bize ne söylediğini anlamaya çalışmamızdır.

Evet, Allah katındaki yerimizi öğrenmek istiyorsak; Allah'ın rızasını, ebedi hayatımızı ne kadar dert edindiğimize, Allah için ne kadar çaba, gayret sarf edip fedakârlık yapabildiğimize, nefsimizi, dünyayı, fani olanı Allah'a ne kadar kurban edebildiğimize, Allah için neler verebileceğimize, gerçekten Allah için olup olmadığımıza, Allah'ın âyet-i kerimede **"de ki: Muhakkak ki benim salâtım, (ibadetlerim) kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi Allah içindir"**[43] buyurduğu gibi gerçekten her şeyimizin Allah için olup olmadığına bakmamız gerekir. Allah bize "de ki" buyuruyorsa bizden öyle söylememizi istiyor demektir. Biz de öyle söyleyip söylemediğimize bakacağız. Madem söylüyoruz, o zaman doğru söyleyip söylemediğimize bakacağız. Bakınca mutlaka nasıl bir hâlde olduğumuzu, doğru söyleyip söylemediğimiz anlarız. Anlamamamız mümkün değildir.

[42] Suyuti, Camius Sagir 6/49, Hadîs No: 8386
[43] En'âm /162

Her birimiz göklerin, yerlerin, dağların taşıyamadığı emaneti yüklenmişiz[44] dolayısıyla bu emanetin hakkını vermeli; ama öncelikle emanetin ne olduğunu ve hakkını nasıl vereceğimizi anlamalıyız. Bu emaneti nasıl taşıyacağımızı ümmet olarak anlamış mıyız? -Hayır, anlamamışız. En basitinden hiç kimse bize emanetin ne olduğunu, hakkını nasıl vereceğimizi, halifenin ne olduğunu ve bu halifeliği nasıl yapacağımızı anlatmamıştır. Sadece "işte, Allah bize rûhundan nefhetmiş, melekleri secde ettirmiş" deyip geçiştirmiş, Allah'ın nefhettiği rûhumuza, hakikatimize nasıl varacağımızı anlatmamıştır. Allah onları da affetsin, belki de bilmedikleri, kendileri de o kadar öğrendikleri için anlatmamışlardır.

Ümmet olarak karanlıkta kalmışız ve kendimizi tanımayana, kim olduğumuzu anlamayana kadar bu karanlıktan kurtulamayız; çünkü karanlıktan kurtulabilmemiz için mutlaka Allah'ın nûrunun tecelli etmesi, onun için de Allah'ın güzelliğinin üzerimizde tecelli etmesi gerekir. Zaten bütün âlem de Allah'ın isimlerinin güzelliği tecelli etmiştir. Bize düşen; sadece varlığa bakarken Allah'ın tecellisine şahid olmaya çalışmaktır. Gerisi mutlaka kendiliğinden gelir.

Bir de "ben mü'minim, Müslümanım" deyip namaz kılan insanlar vardır. Rablerine secde ederler; ama kime secde ettiklerini bilmezler; yani secde ettikleri rablerini tanımazlar. Daha da kötüsü, kendilerini tanımaz, kimin secde ettiğini bilmezler. Hiç edebe bundan daha aykırı bir şey olur mu!

Kul hem Allah'ın huzurunda dursun, ona secde etsin hem de kimin secde ettiğini bilmesin. Haydi, rabbini bir ya da birkaç isminden tanıdı diyelim. Rabbinin isimlerine şahid olmadığı hâlde o birkaç isme de şahid olup şehadet etti diyelim. İyi de daha kendini tanımıyor ki! Kimin secde ettiğini bilmiyor! Bununla

[44] Ahzâb /72

beraber rabbiyle arasındaki bağı bilmiyor! Tabir-i caizse yedi yabancı biri secde ediyor! Allah'a yakın olan, varlığını, güzelliğini Allah'tan alan, Allah'ın âbdi olan biri değil, yabancı biri secde ediyor! Kulun önce bu yabancılıktan kurtulup rabbiyle arasındaki bağın ne olduğunu bilmesi ve kendini tanıması gerekmez mi!

Bu yüzden derdimiz büyüktür; ama anlayacağız inşallah. Özellikle bu mübarek ramazan ayında Allah'ın "mübarek Kur'ân"[45] dediği kitabını okumaya, anlamaya, âyetler üzerinde tefekkür etmeye çalışıp her bir âyette rabbimize cevap verecek, "işittik ve itaat ettik ya rabbi! Sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum, âbdinim. Ben âlemlerin rabbine teslim oldum. Sen her neyi söylediysen doğru odur, güzel odur, hak odur, hayır odur, cennet odur, marifetullah odur. Benim için kendini bilmek, tanımak odur. Ben hayatı ancak seninle öğrenir, seninle anlarım. Söylediğin her şeye iman ediyor, hepsini kendim için mutlak doğru, saf hayır, saf rahmet, saf güzellik olarak kabul ediyorum" diyeceğiz. Aynı zamanda âyetlerin gereğini de yapmaya çalışacağız inşallah.

Allah bizi faninin, gölgenin peşinden koşanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi hayatını Allah yolunda yaşayan ve tek derdi; rabbinin rızası, yakınlığı, dostluğu, cemali olan kullarından eylesin. Allah bizi kelamını okumaya, anlamaya, iman edip amel etmeye çalışanlardan eylesin. Allah bizi kendini, rabbini bilen ve Allah'ın nûrunun, güzelliğinin üzerinde tecelli ettiği kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[45] Sâd /29

8.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kim olduğumuzu rabbimizden öğrenmeye çalışıyorduk. "Ben Kimim" sohbetleri boyunca dünyaya gelmeden önceki yaratılışımızı anlamaya ve kendi üzerimizden bizi yaratan rabbimizi tanımaya çalıştık. İnşallah hayatımız boyunca tanımaya çalışmaya da devam edeceğiz; çünkü marifetullah bitmez, rabbimizi tanımak, bilmek tükenmez.

Dünyaya gelmeden önceki hâlimizi anlamaya çalıştıktan sonra bir de yere indikten sonraki hâlimizi ve rabbimizin bize nasıl kıymet, değer verdiğini, bizi nasıl sevdiğini, ciddiye aldığını anlamaya çalıştık. Bu yüzden Allah'ın âyet-i kerimede **"kim bir canı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere zahiren veya manen) öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Her kim de birini (zahiren veya manen) yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir"**[1] buyurduğunu söyledik.

Geçen sohbetimizde dediğim gibi; birini öldürmek, sadece zahiri olarak onun hayatına son vermek demek değildir ya da birini diriltmek sadece o kişiyi hayata döndürmek demek değildir. Zahiri olarak öldürmenin ve diriltmenin yanında bir de manevi olarak öldürmek ve diriltmek vardır; ama işin sonucunda kim ne yaparsa yapsın kendine yapmıştır; çünkü herkes özel olarak

[1] Mâide /32

imtihandadır ve kazanıp kazanmayacağını bu imtihanlar karşısında gösterdiği tavrı belirler.

Allah kime ne vermişse onu yalnızca verdiğinden hesaba çeker. Âyetlerin bütününe baktığımızda Allah "sizi verdiklerimizle hesaba çekeriz" buyuruyor. Allah vermediği bir şeyden kimseyi hesaba çekmez. Tabi, verdiklerinin illa zahiri olarak mal olması gerekmez. İster mal, ister ilim, ister hikmet, ister feraset, ister basiret, isterse de manevi olarak aşk, muhabbet, rahmet olsun hiç fark etmez, Allah, kime hangi güzelliğinin tecellisini ikram etmişse onu bir tek ondan hesaba çeker.

Allah'ın, bize yaptığı en büyük ikram; bizi rûhundan nefhedip yaratması ve bize kıymet, değer vermesidir. Öyle ki rabbimizin bizi nasıl sevdiğini anlamak hesaba dahi gelmez. Biz ancak yaratılmış olan aklımızla rabbimizin bizi nasıl sevdiğini kendi gücümüz miktarınca anlamaya çalışabiliriz; ama bunu anlamanın aklın ötesinde başka bir yolu vardır ki o da kendimizi Allah ile bilmemiz, tanımamız ve Allah ile sevmemizdir. Bunun için de mutlaka manevi bir yolculuk yapmamız gerekir. Bu yolculuğu yaparsak Allah kendini bize tanıtır. Biz de anlayabildiğimiz kadarıyla rabbimizin bizi nasıl sevdiğini anlarız.

"Ben Kimim" sohbetlerine giriş yaparken her insanın özel olduğunu anlatmak amacıyla "senden bir tane daha yoktur" demiştim. İnsan, kendisi için "benden bir tane daha yoktur" sözünü "kim bir insanı öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de birini yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir" âyetiyle beraber anlamalıdır; çünkü bu âyete baktığımızda anlıyoruz ki bir insan, bütün insanlar, bütün insanlar da bir insan demektir. Bir insanın bütün insanlar olduğu akıl ile anlaşılacak bir şey değildir. İşte, rabbimizin bizi nasıl sevdiğini anlamamız için bu âyet dahi yeterlidir.

Birini sadece öldürmeyi ya da diriltmeyi değil; hayır ve şer olarak insana yaptığımız her muameleyi Allah bütün insanlara yapılmış gibi kabul eder ki buradan bile nasıl bir imtihanla karşı karşıya olduğumuzu anlamaya çalışmamız gerekir.

Evet, şimdiye kadarki "Ben Kimim" sohbetlerimizde Allah'ın bizi nasıl sevdiğini anlamaya çalıştık. İnşallah bu sohbetimizde rabbimizin bizden nasıl sevmemizi istediğini kısaca anlamaya çalışacağız.

Allah, bize rûhundan nefhederek aşkın hakikatiyle; yani zatıyla bize tecelli etmiştir, dolayısıyla aşk, Allah'ın zati tecellisidir ve Allah'ın bütün isimleri bu aşktan tecelli eder. Allah, bize El Esmâu'l Husnâ'sını, güzelliğini verdiği için hayatımız boyunca Allah'ın isimlerini kullanırken aslında yalnızca aşkı kullanmış oluruz; çünkü bütün isimler aşktan tecelli etmiştir.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Mesela; rahmet etmek, ikram etmek gibi vasıflar aşktan, sevmekten tecelli eder.

Nasıl?

Kul, birini sevmese ona rahmet edemez ya da ikramda bulunamaz. İnsan ancak seviyorsa rahmet edebilir, ikram edebilir. Görüldüğü üzere Allah'ın Rahîm ve Kerîm isimleri tecelli ederken aşktan, sevmekten tecelli eder.

Allah'ın isimleriyle yapılan bütün muameleler insana kazandırır; ama iman varsa kazandırır. Yoksa biri rabbini sevmediyse; yani rabbine iman etmediyse Allah'ın isimlerinin güzelliğiyle yaptığı şeyler kendisini Allah'a yaklaştırmaz, Hz. İnsan yapmaz ve kendisine ebedi hayatını kazandırmaz, dolayısıyla insan ancak rabbini sevince, iman edince Allah'ın muradı üzerinde gerçekleşebilir.

Buradan da anlaşıldığı gibi yine işin başında, merkezinde aşk vardır, sevmek vardır. O yüzden Allah âyet-i kerimelerde **"(resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin."**[2] **"Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah (onların yerine) öyle bir topluluk getirir ki (Allah) onları sever, (onlar da) Allah'ı severler. (Onlar) Mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise izzet sahibidirler. (Onlar) Allah yolunda (mallarıyla ve canlarıyla) cihad ederler ve hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar"**[3] buyurmuştur. Görüldüğü gibi Allah'ın dini Allah'ı sevmek ve Allah için sevmektir. O zaman Allah'ın dininde olmamız için Allah'ı sevmemiz ve Allah için sevmemiz şarttır.

Hiçbir şey anlamadan "ben seviyorum" diyemeyiz. Sevmek için güzelliği görüp ona şahid olmamız gerekir. Yoksa görmediğimiz, şahid olmadığımız bir şeyi sevmemiz mümkün olmaz.

Peki, şahid olmak için ne yapmalıyız?

Kendimize, varlığa bakarken sadece rabbimizle nazar etmeli ve varlık üzerinden rabbimizin yaratmasına, kudretine, ikramına, sevmesine, güzelliğine bakmalıyız. Öyle ki gördüklerimiz üzerinden rabbimize şahid olup şehadet edelim, dolayısıyla rabbimizi tanıyıp sevebilelim.

İnsanın; rabbini sevmesi, iman etmesi ve onu tanımaya çalışması hayatın gayesidir; çünkü insana kazandıran da kaybettiren de Allah'a olan imanıdır. Allah imanla ilgili olarak âyet-i kerimede **"(resulüm!) De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz (akrabalarınız), kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, (kendisiyle**

[2] Âli İmrân /31
[3] Mâide /54

huzur bulup) razı olduğunuz meskenler size Allah'tan, resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise artık Allah (hakkınızda) emrini getirinceye kadar bekleyin." Yani gazabı bekleyin, buyurmuştur. "**Ve (bilin ki) Allah, fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez."**[4] Allah yolunda cehd etmenin kendisine her şeyden daha sevimli olmadığı biri için Allah "fâsık" buyuruyor, "hidâyeti kaybetmiştir" buyuruyor. Böylelerine iç yakan bir azap vardır.

İç yakan azap ne demektir?

Kul sadece rabbini kaybedince içi yanar ve bu azap da cehennemin zahiri azabından çok daha büyük bir azaptır. Allah, resulü ve Allah yolunda cihad etmek; yani Allah'ın rızasını, ebedi hayatı kazanmak, Hz. İnsan olmak, güzel yapmak için çaba, gayret göstermek, kısacası nefisle mücadele edip büyük cihadı gerçekleştirmek insana her şeyden daha sevgili değilse o kişi hidâyeti kaybetmiştir.

Neden?

Çünkü birinin cihadı, çabası, gayreti yoksa "ben Allah'ı, resulünü seviyorum" demesi sadece bir iddiadan ibaret kalır ki Allah da onun bu iddiasını kabul etmez. Bu yüzden birinin Allah yolunda çabası, gayreti yoksa Allah'ın emrini; yani gazabı, belasını beklesin; çünkü Allah onun fâsık olduğunu ve fâsıklar topluluğunu da hidâyete erdirmeyeceğini buyurdu.

Biri Allah'ı, resulünü ve Allah yolunda cihad etmeyi her şeyden daha sevimli görmezse başka şeyleri sever; çünkü insan zati tecelliyi taşıdığı için aşktan bir varlıktır ve sevgiden başka bir varlığı, kârı, ticareti yoktur. Bu nedenle hayatını yaşarken mutlaka gönlündeki boşluğu doldurmak için bir şeyleri sever ve onları kazanmaya çalışır. Eğer dünyanın, nefsinin peşinden koşarsa her

[4] Tevbe /24

ne kadar onları kazanmış gibi görünse de sonuç itibariyle zamanı geldiğinde onları bırakır ve ahirete eli boş olarak gider; ama Allah'ın rızasını, yakınlığını kazanmak için çaba, gayret gösterirse o zaman ebediyen kazanmış olur. Bundan dolayı Allah âyet-i kerimede **"(ey mü'minler) onunla yapmış olduğunuz bu alışverişinizden dolayı sevinin! İşte büyük kurtuluş (ve saadet) budur"**[5] buyurmuştur.

İnsan aşktan bir varlıktır ve Allah, insana bu aşkını, muhabbetini kullanmasını sağlayacak isimlerini vermiştir. Zaten imtihan sahnesi insanın bu muhabbetini kullanabilmesi içindir. İnsan da bu imtihan sahnesinde her neyi seviyorsa onun peşinden koşar, onu kazanmaya ya da kazanmışsa kaybetmemeye, tam tersine büyütmeye çalışır. Öyleyse herkes neyi sevdiğine, neyin peşinde koştuğuna, neyi kazanmak için çaba, gayret gösterdiğine ve hangi yolda olduğuna bakmalıdır.

Eğer insanın peşinde koştuğu şey; Allah'ın rızası, yakınlığı, sevgisi değil de nefsinin arzu ve istekleriyse Allah için cehd etmek ona sevimli olmaz. Allah da ona "sen belanı bulmuşsun, sen fâsık olmuşsun ve senin için iç yakan bir azap vardır" buyurur. Çünkü kendini kaybetmiş ve rabbinin yerine başka şeyleri koymuştur. Aynı şekilde kendini bilmemiş, neyi, nasıl sevmesi, ne kadar sevmesi gerektiğini anlamamıştır.

İnsan bir şeyi severken niyeti düzgün olmalı; yani öncelikle iman etmiş olmalıdır. Şayet iman ederse sevdiği şeyi Allah'ın sevgisinin önüne koymaz, aksine her neyi severse sevsin Allah için sever ve bu sevgisi de Allah'a gider.

Allah'a giden sevgi nasıldır?

Zahiri bir şeyi severken "onunla rabbimin rızasını kazanırım, kulluğumu daha güzel yaparım, Allah yolunda hizmet ederim,

[5] Tevbe /111

insanlara rahmet olur, ikram olur, hidâyet olur, cennet olur, nûr olurum" diye hesap ettiğinde insanın bu sevgisi Allah'a gider. Yani kul her neyi severse sevsin onu severken ki niyetini mutlaka Allah'a bağlamalıdır. Bunun için de ona gerekli olan tek şey; imandır, Allah'ı ve resulünü her şeyden çok sevmektir. Ayrıca Allah'ın resulü gibi iman etmeyi sevip onun gibi olmak için cihad etmektir.

Kul, hayatını yaşarken rabbini dinlemeye, vahyini okumaya, anlamaya çalışıp âyetler üzerinde tefekkür ederse, rabbiyle konuşmaya çalışır, rabbini tesbih eder, rabbini unutmamaya ve onun huzurunda durmaya çalışırsa, Allah'ın resulüne tabi olmaya, onun ahlakına bürünmeye, onun gibi olmaya çalışırsa Allah için Allah yolunda cehd etmiş olur ki bunu da ancak Allah'ı, resulünü ve Allah yolunda cehd etmeyi seviyorsa becerebilir. Yoksa beceremez.

Allah için cehd etmeyi sevmeyen biri Allah'tan yüz çevirmiştir; çünkü kul, Allah'tan yüz çevirince Allah'ı hatırlamamaya çalışır. Bunun için de Allah'ı tesbihten, hamdden, şükürden, tekbirden, tevhitten, Allah'ı zikretmekten, hatırlamaktan yüz çevirir. "Allah" demek yerine "rabbim benden nasıl yapmamı istiyorsa öyle yapayım" demek yerine "ben, bence, bana göre" der. "Ben" dediği için de "Allah ve resulüne itaat edeyim, Allah yolunda cehd edeyim" diyemez, dolayısıyla Allah için çaba, gayret gösteremez.

Unutmamamız lazım ki insan en çok neyi seviyorsa rabbi odur, ilahı odur, taptığı odur, hayatını yolunda kurban ettiği odur ve o çok sevdiği şey her neyse onu Allah'a şirk koşmuştur; çünkü Allah'ın hesabını yapmaktan daha çok onun hesabını yaptığı için onu Allah'ın önüne koymuştur; ama mü'min, sevdiği her şeyi Allah için seven ve Allah'ı sevdiği için hayatını onun yolunda kurban edendir. Bu yüzden Allah mü'minleri anlatırken âyet-i kerimede **"insanlardan öylesi vardır ki Allah'tan başkasını (Allah'a**

mülkünde ortak olan) eşler edinir de onları Allah'ı sever gibi severler; fakat iman edenlerin Allah'a olan sevgileri çok şiddetlidir (onlar Allah'a âşıktırlar)"[6] buyurmuştur.

Biz de "acaba Allah'tan başkasını eşler edinip onları Allah'ı sever gibi mi seviyoruz yoksa Allah'ın beyan ettiği mü'minler gibi gerçekten Allah'a karşı şiddetli bir muhabbetimiz mi vardır? Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de Allah'ın rızasını, yakınlığını, sevgisini kazanmak için Allah yolunda cehd etmek de bize her şeyden daha sevgili midir, değil midir" diye kendimize bakalım.

Eğer Allah, resulü ve Allah yolunda cehd etmek bizim için her şeyden daha sevgiliyse o zaman mü'miniz ve Allah'a çok şiddetli bir muhabbetimiz vardır; ama gönlümüzde başka şeylerin sevgisi ağır basıyorsa, bizim için hayatın gayesi Allah'ın rızasından başka şeyler ise o zaman bilelim ki Allah'ın beyan ettiği mü'minlerden olmamışız.

Neden?

Çünkü mü'min; iman edendir; yani Allah'ı şiddetli bir sevgiyle her şeyden çok sevendir. Bu şiddetli muhabbet aşktır. Zaten aşk kelimesinin Türkçe karşılığı şiddetli muhabbet demektir. İnsanın muhabbeti ne kadar şiddetliyse aşkı da o kadar büyük ve şiddetlidir.

Aşk, Farsça bir kelimedir. İsmini de aşaka sarmaşığından alır. Aşaka sarmaşığı bir ağacın dibinde yetiştiğinde onu en uç noktasına dek sarar ve dalına kadar onu sarmaya devam eder. Tabi ki bir anda sarmaz, birkaç yılda yavaş yavaş onu sarar. Öyle ki ağaç artık sarmaşıktan görünmez olur. Aşaka sarmaşığı tabiri-i caizse ağacı öyle bir sarar ki onu boğar, yok eder. Bu sarışı yüzünden ağaç güneş göremez ve kuruyup o sarmaşığın içinde

[6] Bakara /165

kaybolur. Aşaka sarmaşığı ağacı bu şekilde ele geçirir. İşte, aşk kelimesi, ismini bu aşaka sarmaşığından alır.

Allah'ın aşkı, muhabbeti de tıpkı aşaka sarmaşığı gibi insanı sarar, sarınca da onun benliğini yok eder ve kul aşk olur. Bunu mecazi aşktan da rahatlıkla anlayabiliriz; çünkü mecazi aşk, hakiki aşkın gölgesidir ve gölge sadece bağlı olduğu hakikati gösterir. Nasıl ki mecazi aşkta insanın birine olan sevgisi, muhabbeti kendisini ele geçiriyorsa Allah'ın aşkı da insanı ele geçirir, aşk yapar, aşktan bir varlık hâline getirir.

Allah, rûhundan nefhederek kuluna aşkın hakikatiyle; yani zatıyla tecelli etmiştir. Bundan dolayı insan aşktan bir varlıktır. O zaman kim olduğumuzu anlamaya çalışırken kendimiz için "ben aşktan bir varlığım. Rabbim dünya misafirhanesinde benim için bir imtihan sahnesi yaratmış sonra da bana 'haydi, sana verdiğim aşk sermayesini kullan' buyurmuştur" dememiz lazım. Allah âyet-i kerimede **"Allah ile yaptığınız alışverişten dolayı sevinin"** buyurmuştu ya, işte hepimiz alışverişi Allah ile yaparız. Yaptığımız bu alışveriş de aşk alışverişidir.

Hayatımızı yaşarken ne yaparsak yapalım sevgimizden, muhabbetimizden yaparız. Sevdiğimiz şeyi ister, sevdiğimizin peşinde koşar ve sevdiğimiz için hareket ederiz. Bu yüzden Mevlâna *"neyi seviyorsan osun sen"* demiştir.

Anlasak da anlamasak da neyi seversek o oluruz; yani gönlümüze sevdiğimiz o şey tecelli eder. Bununla beraber gönlümüzde neyin aşkı, muhabbeti varsa kıymetimiz, değerimiz, şerefimiz de ona göre olur.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde *"kul herhangi bir hayra niyet ettiğinde gönlünde 'Allah bana imkân verirse şöyle yapacağım' derse, o hayrı işlemiş gibi Allah onun amel defterine yazar. Kul da Kıyamet günü defterini açtığında o hayrı defterinde hazır bulur. Bunun üzerine 'ya rabbi!*

Ben buradaki hayırları işlememiştim' diye sorar. Allah da ona 'eğer rabbim bana imkân verirse şöyle yaparım, demiştin ya ben de seni öyle yapmış kabul ettim' diye cevap verir" buyurmuştur.

Kul, gönlünden hayra niyet edince Allah ona bir verir; ama imkânı olduğunda niyet ettiği hayrı yerine getirirse bu defa kuluna on katını verir. Gönülden geçirmekle imkân olunca yapmanın arasındaki fark budur. Örnek vermek gerekirse; kul "imkânım olsa bir mescit yaparım ya da çeşme yaparım. Allah yolunda insanlara yardım ederim, ikram ederim" deyip gönlünden hayırlar geçirince o hayırların hepsini sanki yapmış gibi Allah onun amel defterine yazar.

Güzel düşünmenin, hayır düşünmenin ne kadar önemli olduğunu artık buradan anlamaya çalışmamız gerekir. Düşündüğümüz şey hayırsa biz de onunla beraber hayır olur, hayrı kazanır, rabbimize yaklaşmış oluruz. Hayrı, rahmeti, ikramı, güzelliği sadece düşünmekle bile Allah bizi hayrı yapmış gibi kabul eder. Elbette ki yaratan, yarattığını bilendir. Kulunun samimi olup olmadığını, doğru söyleyip söylemediğini, yalancı olup olmadığını bilir ve takdirini buna göre yapar.

Eğer Allah, insanın düşüncesini, niyetini gerçekten yapmış olarak kabul ediyorsa o zaman düşünmek sıradan bir hayal kurmaktan ibaret değil demektir. Bu perdenin arkasında başka bir hakikat vardır.

Mesela; Kıyamet günü amellerimiz tartılır ve ne yapmışsak onu görürüz; yani Kıyamet günü yaptıklarımızdan ibaret oluruz. Bu durumda Allah, yaptıklarımızın yanında düşündüklerimizi de yapmışız gibi kabul ediyorsa o zaman düşüncelerimiz de bizim için amel oluyor demektir. Madem öyle "acaba ben düşünürken gönül âlemimde görmediğim, bilmediğim neler oluyor" diye düşünmemiz ve kendimizi tanımak için gönlümüzün nasıl bir şey olduğunu, onunla neler yaptığımızı anlamamız gerekir.

Peki, aynısı yanlış şeyler düşünmek için de geçerli midir?

Elbette ki geçerlidir; çünkü Allah âyet-i kerimelerde **"o gün insana (yapıp) önden gönderdiği ve (Allah'ın yap dediği; fakat onun yapmayıp) geri bıraktığı şeyler (tek tek) haber verilir."**[7] **"İçinizdekileri açığa vursanız da gizleseniz de Allah ondan dolayı sizi hesaba çekecektir"**[8] buyurmuştur. Demek ki Allah gönlümüzden geçirdiklerimizi de önümüze koyup bizi hesaba çekiyormuş!

Unutmamamız lazım ki düşündüğümüz her şey kendimiz için yaptığımız ya duadır ya da bedduadır. Başkaları hakkında "falanca şöyle yanlış yaptı, başına şu musibet gelsin, filanca şu sıkıntıyı yaşasın" dediğimizde aslında onlara değil kendimize beddua etmiş oluruz.

Aynı şekilde "falanca manevi olarak şu nimeti, güzelliği kazansın, rabbine yakın olsun, hidâyete ersin, rabbini zikretsin, tövbe etsin" dediğimizde yine kendimize dua etmiş oluruz. Bu nedenle Allah âyet-i kerimede **"kim sâlih bir amel işlerse kendi lehine işlemiş olur. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhine yapmış olur"**[9] buyurmuştur. Bu âyeti sadece amel olarak düşünmeyelim. İnsanın düşünceleri, fikri, bakışı için de aynısı geçerlidir. Kim hayır düşünürse kendi lehine, kim kötülük düşünürse yine kendi aleyhine düşünmüş olur.

İnsan yanlış şeyleri düşünerek kaybetmemek ve insanlara, varlığa, hayata güzel bakabilmek için kendi bakışından kurtulmalı, Allah'ın vahyiyle bakmalıdır; çünkü nefsiyle baktığında yanlış düşünür; Allah ile, Allah'ın vahyiyle baktığında ise güzel düşünür, güzel bakar, güzel görür. Devamlı "Allah'ın nazarıyla nazar etmemiz gerekir" dememin sebebi budur.

[7] Kıyâme /13
[8] Bakara /284
[9] Câsiye /15

İnsan, Allah'ın nazarıyla mahlukata rahmetle, muhabbetle, Allah'ın kerimliğiyle nazar edip onlar için güzelliği, hayrı dileyince acaba gönül âleminde neler tecelli eder, nasıl bir şey meydana gelir! Hiç kimse Allah'ın o kula olan nazarını, tecellisini, muhabbetini, ikramını hesap edemez.

Evet, "insan aşktan bir varlıktır" dedik. Madem öyle "ben kimim" sorusuna vermemiz gereken cevap "ben rabbimin rûhundan nefhedip zati tecellisiyle aşktan yarattığı ve El Esmâu'l Husnâ'sının güzelliğinin üzerinde tecelli ettiği varlığım. Rabbim, güzelliğini üzerimde gösterebilmem, mahlukata onun isimleriyle muamele edip yeryüzünde onu temsil edebilmem için bu dünya misafirhanesinde sahneyi hazırlamıştır ve beni mahlukatla imtihana tabi tutuyor. Bu imtihanlarla da bana 'haydi kulum, halifeliğini yap. Hayatını yaşarken karşılaştığın imtihanlara benim isimlerimle muamele et ve benim gibi yap. Benim istediğim kulluğu en kâmil manada yerine getirenler peygamberlerdir. Sen de onlara tabisin, onlardansın. Haydi, sen de her bir peygamber gibi yap. Peygamberlerin imtihanlar karşısında nasıl bir tavır gösterdiklerini sana örneklerle beyan ettim. Haydi, onların yaptığı gibi yap' buyuruyor. Ben de her kiminle, neyle muhatap olursam olayım peygamberlerin yaptığı gibi yapacak ve rabbim benden nasıl âbd, kul olmamı istiyorsa öyle olacağım" cevabıdır.

Bilhassa insanın "ben kimim" sorusuna cevap verirken unutmaması gereken şey; kendisinden bir tane daha olmadığıdır. Her bir kul özel yaratılmıştır ve kendisinden başka bir tane daha yoktur. O yüzden kalabalığa bakıp "ben de herhalde bunlardan biriyim. O zaman herkes nasıl yapıyorsa öyle yapayım. Falancalar güzel yapıyor, onlarla olayım, falancalar doğru söylüyor, onları dinleyeyim" derse yanlış yapmış olur; çünkü insan başkalarının ne söylediğine değil; rabbinin ne söylediğine bakmalıdır. Rabbimiz, kuluna "git, dünyadaki insanları dinle, onlar nasıl yapıyorsa sen de öyle yap" mı buyurdu? -Hayır "oraya git ve sana emrettiklerimi

yerine getir, yeryüzünde beni temsil et" buyurdu. O zaman kimseye değil, rabbimize bakacağız ve rabbimiz ne söylemişse öyle yapacağız. Aksi takdirde başkalarına uymak sürü mantığı olur.

Biliyorsunuz, koyunlar sürü hâlinde giderken bir tanesi nehirden geçti mi hepsi onunla beraber nehirden geçer, bir tanesi kendini uçurumdan attı mı hepsi onunla birlikte uçurumdan aşağı atlar. Kısacası sürüdeki hangi koyun ne yaparsa diğerleri de aynısını yapar.

Şahsiyetli bir insan, sürü mantığıyla hareket etmez. Allah ondan nasıl yapmasını istiyorsa öyle hareket eder. Sürü mantığına uymak kaybetmek demektir; çünkü Allah âyet-i kerimede "**eğer yeryüzünde bulunan (insan)ların çoğuna tabi olursan seni Allah'ın yolundan saptırırlar.**"[10] Sizi dalâlete düşürür, küfre, cehenneme sürüklerler, buyurmuştur. Madem öyle çoğunluğa ya da birilerine bakıp hareket etmeyelim. Yeryüzünde bir kişi bile hak üzerindeyse hakikat odur, bizim de onunla beraber hakikatte olmamız gerekir. Ya da hiç kimse hakikat üzere olmasa bile bu bizi ilgilendirmez. Bize düşen; yine rabbimizin bizi davet ettiği hak üzerinde hakikat üzere olmaktır.

Evet, insan, şahsiyet sahibi olmalı ve bu şahsiyetini de rabbinden almalıdır. Öyle ki sürü mantığıyla hareket etmesin. Yoksa kendini, kendisinden bir tane daha olmadığını, Allah katında ne kadar özel ve kıymetli olduğunu unutur. Zaten bu yüzden ısrarla rabbimizi dinlememiz, vahyinde emrettiği gibi resulüne tabi olmamız ve onu kendimize örnek almamız lazım,[11] diyoruz.

Allah'tan başkasını dinleyenler sürü mantığına uyar ve şahsiyetini kaybeder. Şahsiyetimizi kaybetmemek için kimsenin

[10] En'âm /116
[11] Âli İmrân /31

söylediklerini asla Allah'ın vahyinin önüne koymayalım. Bunu kendimiz için de söylüyoruz. Bizden eğer Allah'ın vahyinden başka bir söz dinlerseniz söylediğimiz o sözü reddedin ve asla kabul etmeyin; çünkü onu ben de kabul etmiyorum. Allah'ın ve resulünün söylemediği, Allah'ın doğru demediği herhangi bir şeyi söylemeyi reddediyorum; ama olur ki söylediğimiz bir söz anlaşılmamıştır ya da yanlış anlaşıldığı için Kur'ân'da karşılığı bulunmamıştır. Bu durumda hemen gönlünüze bakmanız lazım. Eğer Kur'ân'ın bütününün ölçüsüne vurduğunuzda söylediğim şey hiçbir âyete uymuyorsa hemen o sözümü reddedin.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"fetva verenler senden fetva istese de sen fetvayı kendi gönlünden iste"* buyurmuştur. İman dolu bir gönül yanılır mı? -Elbette ki yanılmaz. Bu nedenle her kim ne söylerse söylesin, ölçü yalnızca Allah'ın vahyidir. O zaman kimsenin sözünü olduğu gibi doğru kabul etmeyelim ve onları mutlaka Kur'ân'ın ölçüsüne vuralım. Ölçüye uyuyorsa alalım, uymuyorsa hemen reddedelim. Aksi takdirde şirke, küfre düşeriz.

İnsan, birilerinin peşinden gidip kaybediyorsa ya aklını kullanmamıştır ya da nasıl olsa kendince kestirmeden kazandığı için aklını kullanmak işine gelmemiştir. Hele bir de işin içinde dünyalık bir kazanç varsa bu menfaat onun gözünü perdeler. Kendisi dünyayı sevdiği için dünya kimdeyse onu sever ve bu hâli onun elindeki bir şey olmaz; yani mevki, makam, mal kimdeyse elinde olmadan onu sever ve onun peşinden gider.

Birinin malı, mülkü var diye sanki bir şeye mi sahip olmuş! Aksine gariban adam sadece hamallığı, yükü artmıştır. Şimdi insana hamallığını arttıran bir şey kendisine nasıl kıymet, değer yükleyebilir, insan onunla nasıl değerli olabilir! Biri böyle düşünmüyorsa kıymeti, değeri, şerefi Allah'tan bilememiş, kıymetini sadece Allah'tan aldığını anlamamış, kısacası hem kendini hem de neyi, ne kadar sevmesi, ne kadar kıymet, değer vermesi gerektiğini anlamamıştır.

Unutmamamız lazım ki kıymetli ve değerli olan; bütün şerefin, gücün, kudretin sahibi, aziz olan Allah'tır ve herkes kıymetini, değerini, şerefini bir tek ondan alır. Bu bir günlük dünyada hepimiz rabbimizin misafirleriyiz. O bizi rızıklandırır, bize kazanma imkânı olan imtihanları verir. Tabi ki imtihan sebebi olarak hepimizin payına bir şeyler düşer; ama Allah'tan nasıl bir nimet almışsak onunla sadece kulluğumuzu yapıp alışverişi rabbimizle yapmalı ve onunla rabbimizin rızasını, sevgisini kazanmalıyız. Yoksa onları kendimize ait olarak görmek bize yalnızca kaybettirir.

Rabbimize, kendimize, dünyaya, imtihanlara karşı bakışımız Allah'a göre olmazsa yanılırız. Sonra her birine yanlış manalar vermiş oluruz ki o zaman da hiç farkında olmadan Allah'ın vahyi dururken kendi bakışımızı, bilgimizi ortaya atar, "ben biliyorum" der, böylelikle rabbimize ters düşeriz; çünkü "ben biliyorum" derken bilgimizi Allah'a şirk koşar ve kendimizi rabbimizden perdelemiş oluruz. Zaten şirk demek küfür demek insanın kendini rabbinden perdelemesidir.

Şirk, Allah'a ortak koşmak ve Allah'ın vahyi karşısında "bence, bana göre, ben biliyorum, şöyle yapmak daha doğrudur" demektir. Ya da iblisin söylediği gibi "ben ondan hayırlıyım"[12] demektir. Şirk de küfür de hepsini kapsar. Her ne ki Allah'ın vahyine, emrine ters düşüyorsa onu doğru olarak kabul etmek şirktir, küfürdür.

Bu durumda kulun, rabbini öyle bir bilmesi, tanıması, vahyini öyle bir öğrenmesi, anlaması ve rabbiyle öyle bir konuşup söz vermesi gerekir ki bu şirklerden kurtulsun, böylelikle onda rabbinin vahyinden, tecellisinden, güzelliğinden, sevgisinden, muradından başka bir şey kalmasın.

[12] Sâd /76

Elbette ki bütün insanlardan böyle olmalarını beklemek doğru değildir; ama her kim şirkten kurtulmak için çaba, gayret sarf ederse Allah onu mutlaka şirkinden temizler ve imanla, yakınlığıyla, isimlerinin güzelliğiyle ona tecelli edip onu tertemiz kılar.

Bu çabayı, gayreti gösterebilmek için insanın öncelikle Allah'ı, resulünü ve Allah yolunda cihad etmeyi her şeyden çok sevmesi lazım. Eğer Allah, resulü ve Allah yolunda cihad etmek insana babasından, evladından, eşlerinden, aşiretinden, akrabalarından, ticaretinden, evlerinden, mallarından daha çok sevimli olmazsa insan iman etmiş olmaz. Sadece belasını bulur.

Âyeti bir kez daha okuyalım. **"(Resulüm!) De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz (akrabalarınız), kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, (kendisiyle huzur bulup) razı olduğunuz meskenler size Allah'tan, resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise artık Allah (hakkınızda) emrini getirinceye kadar bekleyin."** Yani Allah'ın emrini bekleyin.

Allah, helak olan kavimleri anlatırken oraya azap geldiğinde "Allah'ın emri gelince"[13] buyurur ya da bir âyette peygamberine "Allah'ın emrini bekle" buyurduysa o kavme azap geliyor demektir. Bu âyette de "Allah'ın emrini bekleyin" buyuruluyorsa o zaman âyet "Allah, resulü ve Allah yolunda cehd etmek size her şeyden daha sevgili değilse azap geliyor" manasına gelir.

Neden?

Çünkü Allah âyetin sonunda **"(bilin ki) Allah, fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez"** buyurmuştur. Bu da Allah yolunda cehd etmeyi her şeyden çok sevmeyenlerin fâsık

[13] Mu'min /78

olduğunu gösterir. Fâsıklar da rablerine şirk koştukları için cehennemliktir.

Evet, her ne ki insana Allah'tan ve resulünden daha sevgiliyse insan onları Allah'ın ve resulünün önüne koymuştur. Aynı şekilde hangi yolda çaba, gayret sarf ediyorsa ve sarf ettiği bu çaba da Allah yolunda imanı, Allah'ın rızasını, ebedi hayatını kazanmak için cihad etmek değilse o yolu Allah yolunda cehd etmenin önüne koymuştur. O yol kendisine Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili olduğu için de fâsık olmuş, hidâyeti kaybetmiştir. Allah **"(bilin ki) Allah, fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez**" buyurmuştu ya işte böyleleri bu hâlde olduğu müddetçe hidâyete eremez. Bu sebeple hidâyete erebilmek için önce fâsık olmaktan kurtulmak gerekir.

Hidâyet, Allah'ın hidâyetidir,[14] buyurdu Allah. Kim Allah'ın hidâyetiyle hidâyete ererse o hidâyettedir. Allah ile hidâyete ermemişse hidâyette değildir ve rabbine dönmedikçe de hidâyeti bulamaz. Böyle olunca rabbine, hakikatine giden yolu kaybetmiş olur.

Bu âleme kendimizi, rabbimizi tanımaya çalışmak için Allah yolunda cihad etmeye, rabbimizin bize verdiği güzelliği, aşkı, muhabbeti, isimlerini kemale erdirmeye, rabbimizin güzelliğini üzerimizde göstermeye, ona halife olmaya, ayna olmaya gelmişiz. Öyleyse hayatımızı yaşarken yalnızca bunun için koşuşturmamız ve devamlı kazanmaya çalışmamız lazım.

Eğer rabbimizin rızasını, yakınlığını, güzelliğini, ebedi hayatımızı kazanmaya çalışmak için çabamız, gayretimiz, cihadımız varsa kendimizi anlamışız, anlayabildiğimiz kadarıyla da rabbimizi anlamış, rabbimize, ahirete iman etmişiz demektir; ama böyle bir çabamız yoksa o zaman imanımız taklitten ibarettir.

[14] En'âm /88

Allah bizi her anda kendisine yakın olmaya, dost olmaya, ikramını almaya davet eder. Biz de Allah'ın davetine icabet edip ona yakın olmak, dost olmak için çaba, gayret içerisinde olmalıyız. Öyle ki rabbimizin bu ikramını alabilelim. Yoksa Allah'ın bize verdiği kazanma imkânını kaybetmiş oluruz.

İnsan hem avdır hem de avcıdır. Allah bizi avlamazsa şeytan, nefis bizi avlar ki zaten şu an insanlar olarak nasıl bir hâlde olduğumuzu görüyoruz.

İnsanın av ya da avcı olması ne demektir?

Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) hani kâfirler seni tutup bağlamak veya seni öldürmek yahut seni (yurdundan) çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar (sana) tuzak kuruyorlardı (ama) Allah da (onlara) tuzak kuruyordu ve Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır"**[15] buyurur. Herkes çabasıyla, gayretiyle kendine göre bir şeyi kazanmak; yani av tutmak peşindedir; ama asıl avlayan Allah'tır. Hem de öyle bir tuzak kurup kulunu avlar, onu kendine öyle bir davet eder ki kulun ona av olmaktan başka hiçbir çaresi olmaz.

Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır; çünkü onun kurduğu tuzak aşk tuzağıdır. O hâlde hiç çırpınmaya gerek yoktur. Misal; biri tuzağa düştüğünde kurtulmak için çırpınırsa sadece kendini yaralar. Kendine zarar vermemek için yapması gereken tek şey; sakin olmaktır. Sakin olursa zaten tuzağı kuran kimse gelir, onu tuzaktan çıkarır. Ona düşen; kendine zarar vermemek için çırpınmamak; yani oradan kurtuluş olmadığını anlayıp teslim olmaktır.

Allah da kulları kendine dost olsun, yakın olsun, vasıl olsun diye onları kendine davet eder ve onları bu aşk tuzağına düşürür.

[15] Enfâl /30

Nasıl?

Vuslat yolu, dönüşü olmayan tek şeritli bir yoldur. Yola girmişsek tuzağa düşmüşüz demektir; ama bunun sonunda Allah bize asla ummayacağımız, hayal dahi edemeyeceğimiz ikramlarda bulunur. Allah'ın bize ihtiyacı yoktur, bizim Allah'a ihtiyacımız vardır. O da bize ikram etmek için bizi bu aşk tuzağına düşürür.

Mesela; neden hepimiz memleketi bırakıp buraya hicret ettik? Mutlaka bizi buraya çeken bir şey vardır. Eğer siz de tuzağa düşmüş olmasaydınız burada olmazdınız.

Evet, Allah'ın kurduğu tuzak aşk tuzağıdır. İnsanı insan yapan da aşk ve muhabbettir; çünkü insanın hakikati aşktan, muhabbetten ibarettir. Bir âşık vardır, bir maşuk vardır bir de âşık ile maşuk arasındaki aşk vardır. Bu aşk, âşığı öyle bir sarar ki âşıkta maşukun güzelliği tecelli eder, âşık da bu tecellinin etkisiyle kendini kaybeder, böylelikle onda geriye sadece aşk kalır. İnsanın hakikati zaten böyledir; ama insan hayatı yaşadıkça kendini hakikatinden perdelediği için bunu tadamaz.

Acaba Allah; zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği, kemale eren, kendisinden geriye sadece aşk kalan bir kulunu nasıl seviyor! Kemale eren bir kul, Allah yolunda öyle cehd edip cihad etmiş ki bu cehdiyle nefsini, bütün benliğini, varlığını, dünyasını Allah'a kurban etmiştir. Acaba böyle bir kul nasıl bir sevgiye layık olur, Allah'a nasıl yakın olur!

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz saf aşktır. Acaba Allah katında nasıl bir sevgiye layıktır! Ya da hepimiz biliyoruz ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz âlemlere rahmettir. Öyle ki iman etmeyenler **"ey Allah'ımız! Eğer bu (Kur'ân) senin katından hakk (bir kitâb) ise üzerimize gökten taş yağdır yahut bize elem verici (iç yakan) bir azap getir"** deyip Allah'tan belalarını istediklerinde Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **"sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildi ve onlar(ın içinden) istiğfar**

ede(nler va)rken de Allah onlara azap edecek değildir"[16] buyurmuştur. Bu durumda acaba kendisi nasıl bir rahmete layıktır!

Rabbimizin bize olan sevgisini bir nebze anlayabilmemiz için kendimize "ben kimim" sorusunu sorduğumuzda "ben rabbime âşık olan, rabbimin maşuku olan, aşktan bir varlığım" dememiz gerekir ki en azından gönlümüzde tattığımız bir marifetle, muhabbetle rabbimizin sevgisini anlayabilelim.

İnsan, bir şeyi ne kadar seviyorsa o şey kendisi için o kadar kıymetli, değerlidir, büyüktür, vazgeçilmezdir. Ona olan sevgisini kaybedince kendisi için o şeyin değeri de biter. Bu şekilde baktığımızda aslında aşktan, sevmekten başka bir şey yok demektir; çünkü bir şey seviliyorsa vardır, sevilmiyorsa yoktur, yok mesabesindedir.

İnsan bir şeylere olan bu sevgisi üzerinden rabbini anlamalıdır. Nasıl ki sevdiği şey kendisi için var konumundaysa insan da rabbinin sevgisini ne kadar kazanırsa o kadar varlık konumundadır. Rabbinin sevgisini ne kadar kaybederse de o kadar yok mesabesinde olur. Bu yüzden cehennemlikler yok mesabesindedir. Neden? -Rablerini, rablerinin sevgisini kaybetmişler de ondan; ama bu sadece ahiretteki durum için geçerli değildir. Cehennemlik olanlar, rabbini sevmeyenler burada da yok mesabesindedir. Aradaki fark; şimdi onlar için hâlâ kazanma imkânı vardır. Orada ise kazanma imkânları artık bitmiştir.

Madem ki rabbini sevenler varlık hâlinde sevmeyenler yok mesabesindedir, o zaman "ben rabbimin sevdiği ve bu sevgisine karşılık verip rabbini seven âbdiyim, kuluyum. Yalnız onun sevgisi peşinde koşuyor, onun sevgisini kazanmak için cehd ediyor, sevdiği, razı olduğu gibi olmaya çalışıyorum" dediğimizde "ben

[16] Enfâl /32-33

kimim" sorusuna cevap vermiş oluruz. Eğer hayatımızı yaşarken böyle bir sevgimiz, derdimiz, çabamız, gayretimiz yoksa ölüyüz, belamızı bulmuşuz, kendimize yazık etmişiz, rabbimize karşı nankörlük yapıp bize kendinden verdiği güzelliği, nimeti, ikramı yok saymış, dünya hayatında kazanalım diye verdiği sermayeyi heba etmişiz demektir.

Hâlbuki rabbimize âşık olmamız bizim yaratılma gayemizdir ve bizim için bundan daha büyük, daha kıymetli hiçbir şey yoktur. Onun için devamlı "rabbimiz bize bir sefer 'seni seviyorum' desin, varsın bütün varlığımız ona kurban olsun. Rabbimiz bize bir sefer 'sen güzel yaptın kulum, bu yaptığını beğendim' desin, varsın kıyamet kopsun" diyoruz.

Peki, Allah, bize "kulum, seni seviyorum. Kulum, yaptığını beğendim" der mi?

Elbette ki der; ama bunu gönlümüzden söyler; yani hitap ederken gönlümüze hitap eder. Yalnız gönlümüzün de Allah'ın bu hitabını almaya layık olması, öncelikle gönlümüzün ve her zerremizin böyle söylemesi lazım; yani Allah'ın sevgisini, rızasını, dostluğunu, yakınlığı kazanmaktan başka hiçbir derdimizin olmaması ve gönlümüzün "rabbim bana 'kulum' desin, yeter" demesi lazım. O zaman rabbimizin "seni seviyorum, senden razı oldum" hitabına layık oluruz.

Allah ne kimseye torpil yapar ne de kimseye haksızlık yapar. **"Yaptığın (iyilik veya kötülük) bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa da Allah onu (senin karşına) getirir"**[17] buyurdu Allah. Eğer rabbimizin vahyine iman eder her bir âyeti hayatımıza geçirmeye çalışırsak mutlaka rabbimizin sevgisini, rızasını, yakınlığını kazanırız; ama rabbimizin vahyini hayatımıza

[17] Lokmân /16

geçirmezsek, resulüne tabi olup yaşadığımız imtihanlarda onun yaptığı gibi yapmazsak rabbimizden böyle bir hitap alamayız.

Allah bizi bu nimeti kazanalım diye imtihana tabi tutar ve bu nimete layık olup olmayacağımızı imtihanlar karşısında gösterdiğimiz tavrımız belirler. İster hayr olsun, ister şer olsun Allah bütün yaptıklarımızı zerre kadar bile olsa karşımıza getiriyorsa bu durumda hayır da olsa şer de olsa her ne yaptıysak başkasına değil aslında kendimize yapmış oluruz. Hayır işlemişsek kazanmışız, şer yapmışsak başkalarına imtihan olmuş ve kaybetmişiz.

Nasıl ki biz başkalarıyla imtihana tabi tutuluyorsak başkaları da bizimle imtihana tabi tutulur. İşlediğimiz şerler başkalarına bizim üzerimizden imtihan olarak gelir. O zaman hepimiz birbirimizle imtihandayız. Ya bu imtihanlarda birbirimize hayr oluruz ya da şer oluruz. Ya hidâyet oluruz ya da dalâlet oluruz. Kimseye imtihan olmak ve kaybetmek istemiyorsak her birimiz kendimize dönüp insanlara nasıl imtihan olduğumuza bakalım. Öyle ki insanlara şer değil hayır olabilelim, rahmet olabilelim.

Kendini bilenler mahlukata sadece hayr olmaya, rahmet olmaya, hidâyet olmaya, cennet olmaya çalışır; çünkü yaptıkları her şeyi kendilerine yaptıklarını ve rablerinin rızasını yaptıklarıyla kazanacaklarını bilirler; ama kör olanlar, bakarken insanlar üzerinden rabbiyle muhatap olduğunu görmeyenler için durum bambaşkadır. Onlar da hayatı sadece zahirden ibaret zanneder ve hayatlarını sırf fani olanı, çamur olanı kazanmak için çalışırlar. Bunu yaparken de imtihanda olduklarını düşünmezler.

Her zaman söylüyoruz; bir göz, hakkı görmüyorsa kör olsa daha iyidir. Bir kulak, hakkı işitmiyorsa sağır olsa daha iyidir. Bir dil, hakkı ikrar etmiyor “sen benim rabbimsin! Ben de senin kulunum ya rabbi” demiyorsa tutulsa, konuşamasa daha iyidir. Bir gönül, Allah’ın muhabbetiyle, imanla dolmamışsa, Allah oraya

rahmetiyle, muhabbetiyle tecelli etmemişse o gönül olmasa daha iyidir, daha hayırlıdır; çünkü böyle olanlar zahire boğuldukları için manevi taraflarını, kendi hakikatlerini kaybetmiştir.

İnsanın zahiri tarafı olduğu gibi bir de manevi tarafı vardır. Manevi tarafı Allah'ın kendisine nefhettiği hakikatidir. Nasıl ki kuş, yumurtanın içindeyken bütün âlemi yumurtanın içi olarak zannediyor, kabuğunu kırıp dışarı çıktığında âlemin yumurtadan ibaret olmadığını anlıyorsa insan da kabuğunu kırmayana kadar; yani bedenin, nefsin arzularından, isteklerinden vazgeçip rabbini tercih etmeyene kadar başka bir âlem daha olduğunu anlayamaz, dolayısıyla beden kabuğunun içinde kalmaya devam eder. Her ne kadar kendisine dışarıda başka bir âlem olduğu anlatılsa bile bu onda sadece bilgi olarak kalır.

Peki, insan, kabuğunu kırıp dışarı çıkınca ne olur?

Kendisiyle, maneviyatıyla, rabbinin güzelliğine şahid olacağı şehadet âlemiyle tanışmış olur. Orası insanın hem geldiği âlem hem de buradan yolculuk yaparken adım atacağı ilk âlemdir, melekût âlemidir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, sahabelere *"benim yanımdaki hâlinizi korumuş olsaydınız dışarı çıktığınızda meleklerle musafaha eder, diz dize oturur, sohbet ederdiniz"*[18] buyurmuştur. O hâlde insana düşen; her anda rabbinin huzurunda durmak, hayatı yaşarken cenneti de cehennemi de görür gibi, Kıyamet gününde mizanın önünde, hesap yerinde durur gibi yaşamak ve rabbinin yolunda boyun bükerek yürümektir.

Boyun bükmek; zahiri olarak başımızı öne eğmek demek değildir. Boyun bükmek; gönlün manevi olarak boyun bükmesi, tevazu hâlinde olmasıdır. Kulluğumuzu, rabbimize olan

[18] Müslim, Tevbe 12-13

muhtaçlığımızı, rabbimizin beraberliğini, yakınlığını ve bir anımızın bile onsuz olmadığını bilmemizdir.

Sohbetimiz esnasında "rabbimizin kurduğu tuzak aşk tuzağıdır" demiştim. Haberimiz olsun ki rabbimiz peşimizdedir ve ondan kaçışımız mümkün değildir; çünkü zaten ondan geldik ve dönüşümüz ona olacaktır. Öyleyse rabbimizden kaçmaya çalışmayalım, aksine bize verdiği kazanma imkânlarını değerlendirip rabbimize yakın olalım ve rabbimize koşalım. O her anda kazanmamız için ikramda bulunur ve bize "bak sana imkân veriyorum, haydi kullarıma rahmet et, yardım et, hidâyet ol, af ol, mağfiret ol, cennet ol, aşk ol, muhabbet ol. Haydi sana söylediklerimi yap ve kazan, kazanıp bana gel" buyuruyor. Biz de rabbimizin verdiği bu imkânlara karşılık ya "geliyorum ya rabbi" deriz ya da "ben gelmiyorum" deriz.

Rabbimizi tercih etmez ve ona "ben gelmiyorum" dersek perdeler açılınca rabbimiz bize "sen benim neyimi beğenmedin! Neden beni tercih etmedin! Bir günlük dünya hayatını ebedi bir hayata mı tercih ettin! Neyi bana tercih ettin; nefsini mi, benliğini mi, insanları mı, dünya malını, mevkisini, makamını mı! Söyle, neyi bana tercih ettin" yani tek kelimeyle "beni kaç kuruşa sattın" diye sormaz mı!

Kendi kendimize hayal kurup "yok, ben rabbimi tercih etmişim, onun istediği gibi bir kulluk yapıyorum, maneviyatımla, hakikatimle, rabbimle tanışmışım" demeyelim! Bunun bir ölçüsü vardır. "Herhalde ben öyleyim" demekle öyle olmuş olmayız. Mesela; bir çekirdek kendi kendine hayal kursa "herhalde ben ağacım" dese ağaç olmuş olur mu! Ağaç olması için önce onun çekirdek olmaktan kurtulması; yani toprağa düşüp kabuğunu kırması ve yeşermesi gerekir.

Marifet toprakta mıdır? -Tabi ki hayır. Çekirdeği bir suyun içine de koysak gerekli müdahaleyi yaptığımız takdirde çekirdek

yine çatlar ve yeşerir. Marifet ne suda ne toprakta, ne de çekirdeğin kabuğundadır. Marifet, çekirdeğin kendi iç âleminde gizlidir. Çekirdeğin özünde, en derinde, en içte bir nokta vardır. Çekirdeğin hakikatini o nokta taşır ve işte marifet oradadır.

İnsan da tıpkı çekirdek gibidir. "Herhalde ben hakikatime kavuşmuşum" demekle hakikatine kavuşmuş olmaz. Ondaki hakikat mutlaka tecelli etmelidir. Marifet; çamur bedeninde, ondan meydana gelen nefiste ya da Allah'ın insana melekût âleminden giydirdiği manevi elbisesinde değildir. Daha da içeridedir.

İnsanın ilk olarak her anda muhatap olduğu şey kalbidir. İnsan, kalbiyle yaşar, tadar, sever, korkar; yani kalp, insanın manevi olarak ilk perdesidir. Kalbin ardından rûh gelir. Rûhtan da içe doğru yolculuk vardır ve ondan sonra sır gelir. Sır zaten gizli demektir. Sırdan sonra sırrın sırrı gelir. Onun da ardından hafa gelir. Hafa, sırrın sırrından bile daha gizli olan demektir. En son ise ahfa gelir ki o da en gizli demektir. Allah bununla ilgili olarak hadis-i kutside *"işte ben, o ahfadayım"*[19] buyurmuştur. Aynı şekilde âyet-i kerimede de **"bilin ki şüphesiz Allah, (dünyada kuluna yakınlığını tattırmak ve hakkı gönlüne vahyetmek için) kişi ile kalbi arasına tecelli eder"**[20] buyurmuştur.

Bulacağız ve varacağız inşallah. Her şeyi gönlümüzden çıkarıp "benim sevdiğim, tercih ettiğim sensin. Ben çamuru, dünyayı, gölgeleri değil, hakikatimi tercih ediyor ve sana gelmek istiyorum ya rabbi" deyip rabbimize varacak, rabbimizin tecellisine mazhar olacağız inşallah. Artık buradan öteye söz söylenemez.

Evet, kim olduğumuzu rabbimizin bize anlattığı gibi anlamaya ve kendimizi tanımaya çalışmamız, bunun için de

[19] Miftâhu'l Kulûb
[20] Enfâl /24

tefekkür etmemiz lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz tefekkürün önemini beyan ederken "*bir saatlik tefekkür bir yıllık ibadetten eftaldir"*[21] buyurur, başka bir hadisinde "*bir saatlik tefekkür yetmiş yıllık ibadetten eftaldir"* diğer bir hadisinde ise *"bir saatlik tefekkür bin yıllık ibadetten eftaldir"* buyurur. Yani bunu her seferinde farklı bir şekilde söylemiştir. Tabi, burada Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bahsettiği ibadet, tefekkürsüz ibadettir.

Bir saatlik tefekkür bin yıllık tefekkürsüz ibadetten eftaldir. Bin sene tefekkürsüz ibadet yapalım o ibadetlerimiz bize bir saatlik tefekkürün kazandırdığını kazandırmaz. Yalnız, buradaki bir saat, zaman dilimi manasında değildir. Bir an için bile aynısı geçerlidir. Bu yüzden zatın biri *"bin yıl muhabbetsiz ibadet etmektense bir sefer muhabbetle 'Allah' demeyi tercih ederim"* demiştir; çünkü bin sene muhabbetsiz ibadet edince bir yol alamadığını; ama bir sefer muhabbetle "Allah" deyince Allah'a ne kadar yaklaştığını, ne kadar yol kat ettiğini bilir. Muhabbetle, tefekkürle "Allah" demenin insana neler kazandırdığını bildiği, bunu seyrettiği için de böyle söyler.

Bu hayatta bize lazım ve gerekli olan tek şey; aşkı, muhabbeti kazanmaktır. Aşkı kazanmak için yapmamız gereken şey de marifetullahı kazanmaya, rabbimizi tanımaya ve ona şahid olup şehadet etmeye çalışmaktır.

Herhangi bir konu hakkında "acaba şu niye şöyle oldu, rabbimin buradaki muradı nedir" diye sorduğumuzda rabbimiz bize muradının ne olduğunu mutlaka öğretir, onunla ilgili gönlümüze vahiyde bulunur. Yeter ki biz üstümüze düşeni yapalım ve anlamaya çalışalım. Anlamaya çalışınca rabbimizin güzelliğini, bizi tabi tuttuğu imtihanlardaki muradını, bizi ne kadar sevdiğini, ciddiye aldığını, ne kadar temizleyip tezkiye etmeyi dilediğini, ne kadar kendine çektiğini, bize yakın olduğunu, ne

[21] Suyutî, Camiu's-Sağir, II/127

kadar her anda “seni seviyorum, haydi bana gel” dediğini, bizi varlıkta tuttuğunu, ihata ettiğini, meleklerle koruduğunu ve ne yaptığımızı bilmemiz için yaptıklarımızı meleklere yazdırdığını anlarız. Zaten Allah’ın bilmesi yeterdir.[22] Allah, yaptıklarımızı meleklere yazdırarak bize “bir beşer olarak neler yaptığını bil, anla” buyuruyor.

Bizim de Allah dilemedikçe dileyemeyeceğimizi anlamamız lazım. Allah bizi dilemiş ve “ol” deyip yaratmıştır. Yoksa olmayan şeyin dilemesi mi olur! Dilemek de ondandır. Bize düşen; rabbimizin güzelliğini görüp şahid olmaktır. Şahid oldukça sevmektir, iman etmektir.

Unutmayalım ki yolu yürüdükçe; yani rabbimizi anladıkça, tanıdıkça muhabbet üst üste yığılır ve bunun sonucunda aşk olur, âşıklık olur. Böylelikle sevilmeye layık olur, rabbimizin sevdiği olur, mahbub oluruz. Sonuç itibariyle aşk oluruz. Aşk olunca da Allah’ın zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği varlık oluruz. Artık bütün varlığı bizim yanımıza koysak bile Allah katındaki kıymetimizin, değerimizin yanında sıfır kalır, hiçbir mana ifade etmez.

Evet, varlığımızı Allah’tan aldığımız gibi kıymetimizi, değerimizi, şerefimizi, muhabbetimizi de ondan almışız. İşte, mesele; Allah’tan aldığımız kıymetimizi, değerimizi, şerefimizi bilmemizdir. Bu âlemde onu göstereceğiz inşallah.

Allah bizi rabbinden kaçanlardan “ben gelmiyorum” diyenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi kabuğunu kırıp maneviyatına, hakikatine şahid olanlardan eylesin. Allah bizi kim olduğunu bilenlerden ve Allah katındaki kıymetini, değerini anlayanlardan eylesin. Allah bizi gönlünü sadece Allah’ın aşkı, muhabbetiyle dolduranlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[22] Nisâ /70

9.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin bize tanıttığı gibi tanımaya, anlamaya çalışıyorduk.

Rabbimiz bize indirdiği Kur'ân'la dünyaya gelmeden önceki ve geldikten sonraki hâlimizi, ne yapmamız, nasıl olmamız, nasıl düşünmemiz, nasıl iman etmemiz, rabbimize karşı nasıl takvâ sahibi olmamız, rabbimizi, kendimizi nasıl ciddiye almamız, kendimizi nasıl tanımamız ve hayatı yaşarken nasıl karar vermemiz gerektiğini en ince ayrıntısına kadar öğretmiştir.

İnsan zahirden ibaret değildir. İnsan, Allah'ın rûhundan nefhettiğidir. Bununla beraber Allah'ın "ol" kelimesinin tecellisidir. Allah'ın vahyi insandan ayrı düşünülemez, anlaşılamaz. O yüzden kendimizi anlamaya çalışırken mutlaka Allah'ın vahyiyle anlamamız gerekir. Bunun için de Kur'ân'ı okurken her bir âyette "rabbim beni bana anlatıyor. Nasıl iman edeceğimi, muhsin olacağımı, güzel yapacağımı, hayatı nasıl anlayıp yaşamam gerektiğini beyan ediyor" dememiz lazım.

Allah Rahmân Sûresi'nde öncelikle "Er Rahmân" buyurup kendini, rahmanlığını tanıtmıştır. Zaten Rahmân ismi aynı zamanda Allah'ın zat ismidir. Bu nedenle Allah **"(resulüm!) de ki: (Rabbinize) İster Allah diye dua ed(ip yalvar)ın ister Rahmân diye dua ed(ip yalvar)ın. Hangisiyle dua ed(ip yalvar)ırsanız (yalvarın), çünkü El Esmâu'l Husnâ (en güzel isimler) onundur"**[1]

[1] İsrâ /110

buyurmuştur. O zaman "Allah" deyince Rahmân'ı hatırlamak gerekir; çünkü Rahmân ismi aynı zamanda kulun bu âlemde şahid olabildiği diğer isimlerin de tecelli ettiği isimdir.

Nasıl?

Allah âyet-i kerimede "**o, rahmeti kendi zatına yazmıştır**"[2] buyurur. Allah rahmeti kendi zatına yazdığı için Allah'ın bütün isimlerinde, fiillerinde, işlerinde mutlaka Allah'ın rahmeti tecelli eder; ama varlığa bakarken her şeyde Allah'ın rahmetinin tecelli ettiğini görebilmek için Allah ile nazar edebilmek, bakabilmek şarttır. Eğer Allah ile, Allah'ın vahyi ile bakarsak Allah'ın bütün muamelesinin saf hayır, saf rahmet olduğunu görür, anlarız, böylelikle rabbimizi sever, iman eder ve ona teslim oluruz. Yoksa kendimize, varlığa, hayata dair ya kendi fikrimiz olur ya da şeytanın verdiği vesveseler, vehimler, zanlar olur. Bunun sonucunda rabbimizi rahman olarak tanımadığımız için onun hakkında su-i zanda bulunmuş oluruz.

Evet, Allah Rahmân Sûresi'nde önce kendini tanıtmıştır, dedik. **Er rahmân:** "Rahmân (herkesi ve her şeyi rahmetiyle kuşatan Allah odur ki)." **Allemel kur'ân:** "(Size) Kur'ân'ı (indirip resulüyle talim ettirdi) öğretti." **Halakal insân:** "(O) İnsanı (alakasından ve sevgisinden) yarattı." **Allemehul beyân:**[3] "Ona (idrak etmeyi, Allah'ın âyetlerini okuyup anlayıp üzerinde ahlaka dönüştürmeyi ve anladığını başka insanlara) açıklamayı öğretti." Görüldüğü gibi Allah önce kendini tanıtmış, sonra Kur'ân'ı talim ettiğini beyan etmiş, daha sonra ise insanı yarattığını buyurmuştur.

Dikkat edilirse Allah, önce Kur'ân'ı talim ettiğini daha sonra insanı yarattığını söyledi; yani Allah, insanı zahiri olarak yaratmadan önce Kur'ân'ı ona talim etmiştir. Bu yüzden

[2] En'âm /12
[3] Rahmân /1-4

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"insanla Kur'ân ikiz gibidir"* buyurmuştur.

Evet, insanla Kur'ân ikiz gibidir. Biri yazılı olandır; yani Allah'ın vahyettiğidir, öteki ise Kur'ân'ın varlığa bürünmüş, canlanmış hâlidir. Canlanmakla da kalmaz, aynı zamanda allemehul beyân âyetinde anlaşıldığı üzere Kur'ân'ı yaşatabilecek vasıftadır.

Eğer Allah bize Kur'ân'ı talim etmişse ve Kur'ân'la ikiz gibiysek o zaman Kur'ân'ı okurken onu sanki başkasına söyleniyormuş gibi düşünmeyelim. Tam tersine okuduğumuz her âyette "bunu rabbim bana söylüyor, nasıl düşünmem, konuşmam, hayatı nasıl yaşamam, onunla nasıl hüküm vermem gerektiğini rabbim bana öğretiyor" diyelim. Kur'ân zaten bizde mevcuttur ve fıtratımızda yazılıdır. Anlaşılsın diye söylüyorum. Tabir-i caizse zaten Kur'ân'la yoğrulmuşuz; yani Kur'ân'dan başka bir şey değiliz. İşte, Allah da bu Kur'ân'la bize bizi anlatır.

Hakikatte bütün insanlarda Kur'ân mevcuttur; ama insan hayatı yaşarken üzerindeki Kur'ân'ı tahrif etmiştir.

Nasıl?

Aslında birbirimizi tahrif ediyoruz. Birbirimize Allah'ın vahyinin karşısında "ben daha iyi biliyorum, senin için hayır olanı söylüyorum, senin şöyle düşünmen ve şunları yapman lazım" dediğimizde birbirimizin fıtratını tahrif etmiş oluruz.

Mesela; rabbimiz, Hz. Âdem (a.s.) babamıza **"şu ağaca yaklaşmayın sonra (kendi nefsine zulmeden) zalimlerden olursunuz"**[4] diye hitap etmişti. İblis de Hz. Âdem (a.s.) babamıza "rabbiniz size bu ağacı sırf melek olursunuz veya (melek olup cennette) ebedi kalanlardan olursunuz diye yasakladı. Ben

[4] Bakara /35

gerçekten size (iyiliğiniz için) nasihat edenlerdenim”[5] demiş ve “ben sizi düşünüyorum, sizin için hayır olanı söylüyorum” deyip ağlayarak yemin etmişti. Hz. Âdem (a.s.) babamız da bunun üzerine rabbimizin emrini unuttu, ciddiye alamadı ve ağaca yaklaştı; çünkü henüz ne bir günah tatmış ne bir sıkıntı yaşamıştı ne de ağaca yaklaşırsa olacak şeyleri biliyordu. Bu yüzden şeytanın verdiği vesveseyle “herhalde bunu yapmak benim için daha hayırlıdır” demiş ve şeytana kanmıştı.

İster yakınımız isterse de yabancı olsun, hiç fark etmez, kim bizi Allah’tan başka neye davet ederse etsin bize “bu senin için daha hayırlıdır, daha rahmettir, nimettir, ikramdır. Benim dediğimi yaparsan daha rahat edersin, daha çok kazanırsın” derse ve Allah’ın vahyine ters bir şey yapmamızı söylerse böyle yaparak ister farkında olsun ister olmasın nefsini, aklını, ilmini Allah’a şirk koşmuş ve fıtratımızı tahrif etmeye çalışmış olur.

Fıtratımızın tahrif olmaması için onlara “beni düşündüğün için konuşuyorsan bana bir tek Allah’ın vahyini söyle. Allah’ın benden nasıl bir âbd, kul olmamı istediğini söyle; çünkü benim rabbim Allah’tır. Benim rabbim sen değilsin, benden Allah’ın istemediği, razı olmadığı bir şeyi isteme hakkın yoktur. Sana böyle bir hak tanımıyorum ve bana yaptığın bu saygısızlığı reddediyorum” dememiz lazım.

Karşımızdakiler bizim aile büyüklerimizse onların yüzüne karşı böyle söylememiz gerekmez; ama içimizden mutlaka bunu söylememiz ve onların sözünü asla gönlümüze almamamız; yani gönlümüzü onların Kur’ân’a ters düşen sözlerine açmamamız, hemen kapatmamız gerekir.

Neden?

[5] A’râf /20-21

Çünkü Allah âyet-i kerimede **“ey iman (ettiğini iddia) edenler! Eğer imana karşı küfrü sev(ip tercih ed)iyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) dost edinmeyin! Sizden kim onları dost edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir”**[6] buyurmuştur. Tabi ki onlara karşı evlatlığımızı, kardeşliğimizi ya da babalığımızı, anneliğimizi, akrabalığımızı yapacağız; ama onları bize fayda verecek, kazandıracak, Allah’ın muradını üzerimizde gerçekleştirecek ve bize ebedi hayatımızı kazandıracak bir dost olarak kabul etmeyeceğiz. Bizim velimiz bize Allah’ın vahyinin karşısında bir şeyler söyleyip fıtratımızı tahrif edenler değildir; Allah’ın da buyurduğu üzere velimiz Allah’tır, resulüdür, mü’minlerdir.[7] Bu yüzden dostlarımızı doğru seçmemiz ve fıtratımızı tahrif edenleri dostumuz olarak görmememiz gerekir.

İnsan kim olduğunu bilmelidir. Eğer Allah’ın yeryüzündeki halifesiyse o zaman kimseyi Allah’tan başka tarafa davet etmemelidir. Allah’a davet ederken de Allah’ın vahyinden başka söz söylememeli, kendinden konuşmamalıdır. Nasıl ki Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için “**o, (nefsinin) hevâsından konuşmaz. O(nun söyledikleri Allah tarafından ona) vahyedilen bir vahiyden başkası değildir”**[8] buyurduysa insana düşen de aynen Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi olup kendinden konuşmamak ve rabbi ona neyi vahyetmişse yalnızca onun kelimeleriyle konuşmaktır. Sadece söyledikleri için değil, öğrendikleri için de aynısı geçerlidir. İnsanın öğrendiği her şey onu rabbine yaklaştırmalı, rabbini tanıtmalı ve rabbinin güzelliğine şahid ettirmelidir.

Evet, Allah’ın vahyi gönlümüzde mevcuttur. Her ne ki güzelse bilelim ki rabbimizin emridir. Rabbimiz devamlı hem bizim hem diğer insanlar için hem de muhatap olduklarımız için en

[6] Tevbe /23
[7] Mâide /55
[8] Necm /3-4

güzelini yapmamızı emretmiş ve bize "hakta dur, hak ile ol, haklı ol, en yakının olsa bile şahidliği Allah için doğru yap. Herkesin sahibi Allah'tır. Hiç kimse kula Allah'tan daha yakın değildir. Sen doğruyu söyle, hakkı söyle"[9] buyurmuştur.

Kur'ân'ı okurken şahid oluruz ki rabbimiz kendini bize tanıtır. Hem de El Esmâu'l Husnâ'sıyla, El Efâlu'l Husna'sıyla tanıtıp işleri nasıl yaptığını anlatır. Bununla beraber bize kim olduğumuzu anlatır. Zahiri olarak yaratılışın safhalarını birer birer beyan eder. Tecelli edip bizi nasıl yarattığını anlatır. Bizi nasıl sorumlu tuttuğunu, manevi olarak nasıl kazanacağımızı, nasıl büyüyeceğimizi anlatır. Hem bizim nasıl öğreneceğimizi hem de başkalarına nasıl öğretmemiz gerektiğini anlatır. Aynı şekilde zahiri olarak nasıl kazanmamız ve kazandığımızı nasıl harcamamız gerektiğini anlatır. Dosdoğru olmak için nasıl yapmamız, neyi, ne kadar sevmemiz, ne kadar ciddiye almamız, ne kadar peşinden koşmamız, birbirimize nasıl muamele etmemiz, ikram etmemiz, nasıl hidâyet olmamız, rahmet olmamız, ebedi hayatımızı kazanmak için birbirimize nasıl yardım etmemiz, hayırda nasıl yarışmamız ve Allah'ın nûruyla nasıl nûrlanmamız gerektiğini anlatır. Yetmez, nasıl Hz. İnsan olacağımızı ve peygamberlere nasıl tabi olacağımızı, onları nasıl örnek alacağımızı her birinin hayatlarından kesitler anlatarak tek tek beyan eder ve bize yolu gösterir. Bütün olarak baktığımızda Allah'ın anlatmadığı hiçbir şey yoktur. O yüzden Allah "**biz (bu) Kitâb'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık**"[10] buyurmuştur.

Elbette ki Allah'ın vahyinde anlattıkları sadece gördüklerimiz değil bir de âyetlerin arkasında bulunan derya gibi manaları vardır, yalnız her insan âyetleri okuduğunda kendisi için o anda ne lazımsa, bulunduğu mertebede kendisine ne gerekliyse onu anlar, diğer bir ifadeyle Allah onu ikram eder. Tabi ki bunun

[9] Nisâ /135
[10] En'âm /38

tek bir şartı vardır; o da "Kur'ân'ı okurken taşlanmış, kovulmuş, Allah'ın rahmetinden mahrum kalmış şeytandan Allah'a sığınmaktır. Bunu Allah söylüyor.[11] Kur'ân'ı okumanın şeytandan Allah'a sığınmaktan başka şartı yoktur.

Kur'ân okurken neden şeytandan Allah'a sığınmalıyız?

Âyetleri okurken ön yargılı olmamak ve kendi bilgimize, hakikat olarak bakıp "acaba bu okuduklarım doğru mudur" dememek için şeytandan Allah'a sığınmalıyız. Şeytandan Allah'a sığınmazsak şeytan bize "acaba" dedirtir. Bizimle âyetleri üzerinden konuşan bizi yaratan rabbimizdir, biz de Kur'ân'ı okurken rabbimizin bize ne dediğini anlamaya çalışmalıyız.

Kur'ân'ı okumak demek onu sadece yüzünden okuyup anlamak değildir; çünkü Allah, Rahmân Sûresi'nde insana Kur'ân'ı talim ettiğini haber verirken bir de beyanı öğrettiğini buyurmuştur.[12]

Allemehul beyân: "Ona (idrak etmeyi, Allah'ın âyetlerini okuyup anlayıp üzerinde ahlaka dönüştürmeyi ve anladığını başka insanlara) açıklamayı öğretti." Okumanın da ötesinde Allah, insana âyetleri üzerinde gösterebilme vasfını öğretmiş; yani "hangi durumla karşılaşırsan onunla ilgili sana söylediğim âyete göre muamele etmen lazım" deyip bize âyetlerini talim ettirmiştir. O yüzden Kur'ân'ı sadece yüzünden okumakla onu okumuş olmayız, aynı zamanda âyetleri üzerimizde gösterip ahlaka dönüştürmeliyiz.

Bütün imtihanlar insan, Allah'ın isimlerini, vahyini üzerinde göstersin diye vardır. İnsan yeryüzüne geldikten sonra kendisi için imtihanlar başlayınca Allah ona peygamberler göndermiş, kitap göndermiş ve "haydi, sana öğrettiğim, talim ettirdiğim gibi yap" buyurmuştur; ama insan unutunca, rabbini dinlemek

[11] Nahl /98
[12] Rahmân /2, 4

istemeyince, ciddiye almayınca, çamura; yani dünyaya takılınca, dünyayı sevip ahirete, kendi nefsinin arzularını, isteklerini de rabbinin emrine, hükmüne tercih edince Allah'ın vahyini okumaz ve ondan yüz çevirip "ben Kur'ân'ı okumak, anlamak istemiyorum" ya da "bunlar benim işime yaramaz" der.

Bunu topraktan, çamurdan meydana gelen, kendi ürettiğimiz nefis söyler. Bilmemiz lazım ki nefis bütünüyle bâtıldadır ve Hz. Yûsuf (a.s.)'ın buyurduğu gibi bütün şiddetiyle kötülüğü emreder.[13] Çünkü nefis sadece kendi arzularının, isteklerinin olmasını ister ve bu isteklerinin de Allah'ın vahyine uyup uymadığına bakmaz. Bu hâl emmare nefsinin özelliğidir. Emmare nefsi en aşağıda durur ve sadece kendi isteklerine bakar.

Peki, nefsi Allah mı yaratmıştır?

Elbette ki hayır. Nefis bütünüyle bâtıldadır ve Allah bâtıl hiçbir şeyi yaratmadığını buyurmuştur,[14] dolayısıyla nefis için "nefsi Allah yarattı" demek edebe aykırıdır, nefsi doğru anlamamaktır. Benim bu söylediğim, vehmi olan nefis için geçerlidir. Yoksa tabi ki insanın asıl nefsi vardır ve bu nefis de onun hakikatidir. Zaten Allah vahyinde nefis derken vehmani olan, o kendi kendine ürettiğimiz nefsi değil insanın hakikatini kasteder.[15]

Örnek vermek gerekirse; **ketebe rabbukum alâ nefsihir rahmeh:**[16] "Rabbiniz rahmeti zatına yazdı" âyetinin Ârapça'sına baktığımızda âyet "rabbiniz rahmeti nefsine yazdı" şeklinde gelir, meallendirilirken ise "rabbiniz rahmeti zatına yazdı" diye meallendirilir. Bu yüzden nefis demek insanın zatı, hakikati demektir. Allah, insanın hakikatini yaratmıştır; ama insan vehme, zanna, vesveseye dalınca rabbini unuttuğu, dinlemediği, rabbinden yüz çevirdiği, ona isyan ettiği, itiraz ettiği, güvenip

[13] Yûsuf /53
[14] Sâd /27
[15] Şems /7
[16] En'âm /54

tevekkül etmediği için bu defa ondan vehmani olan bir nefis meydana gelir.

Vehmani nefs hayata bakarken kendi zannına göre bakar ve insanları, olayları rabbinden ayırır, sanki Allah hiçbir şey yapmıyormuş gibi zanneder, öyle konuşur, dolayısıyla bir olayla, durumla karşılaştığında nasıl istiyorsa öyle tepki verir. Oysaki Allah her anda bir şe'ndedir ve işi yapan odur.[17] Madem her şeyi yapan oysa bu durumda rabbimizi tanımaya çalışırken isimlerinden tecelli eden El Efâlu'l Husna'sını anlamaya çalışmamız lazım. Hepimiz biliyoruz ki Allah dilemeden hiçbir şey olmaz.[18] Öyleyse biz onun irade ettiği, takdir ettiği, yarattığı; kudret deryasının, rahmet deryasının, muhabbet deryasının içindeyiz ve bu muhabbet deryasında Allah bize "haydi seni tabi tuttuğum imtihanlarla büyü" buyurur.

Bu âleme Allah'ın güzelliğiyle büyümeye, manevi olarak kemale erip onun rızasını, sevgisini, yakınlığını kazanmaya gelmişiz. Bunları kazanınca Allah'ın muradı üzerimizde gerçekleşir. Bunları kazanmazsak kendimize zulmetmiş oluruz.

Allah bize ebedi bir hayat hazırlamışsa ve ebedi hayatla beraber üstüne bir de dostluğu, yakınlığı, cemali, rızası varsa bu durumda bunları unutup kazanmaya çalışmazsak karanlıkta kalıp kendimize zulmetmiş olmaz mıyız!

Bilmemiz lazım ki rabbimizi dinlemez, vahyini okumaz, âyetler üzerinde tefekkür etmezsek kendimize gelemeyiz. Allah'ın vahyini okumuyorsak ya uyuyoruz ya baygın vaziyetteyiz ya da manevi olarak ölüyüz demektir; çünkü insanı ancak Allah'ın âyetleri diriltir. Madem öyle nasıl dirilmemiz gerektiğini bilmemiz lazım. Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman**

[17] Rahmân /29
[18] En'âm /59, Tegâbun /11

etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)"[19] buyurur. Allah'ın vahyini ne kadar okuyup anladıysak, rabbimizi ne kadar tanıyıp sevdiysek, kabul ettiysek o kadar diriliriz. Diriliriz derken her zerremiz dirilir ve rabbini zikreder.

Evet, Allah'ın vahyini tefekkür ederek okuyup "rabbim bunları bana söylüyor" deyip gereğini yapan bir kul mutlaka dirilir ve her zerresiyle rabbini zikreder. Önceden de rabbini zikrediyordu; ama kendi varlığının zikrinden mahrumdu. Gönlünün, rûhunun yaptığı zikri işitmiyordu; ama Allah'ın vahyiyle dirildikten sonra varlığıyla zikretmeye başladı. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah'ı zikredenler diri, etmeyenler ölüdür"*[20] buyurmuştur.

Allah'ı zikir yalnızca dil ile "Allah, Allah" demek değildir. Zikir hatırlamak demektir; yani rabbini hatırlayıp kendisine nasıl bir emri olduğunu tefekkür etmek ve bunun gereğini yapmaktır.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Mesela; insan yolda yürürken her adım atışında "bir ayağımı sabit tutayım, diğer ayağımı kaldırayım öne atayım, gidene kadar bunu tekrar edeyim" demez. Bunun yerine nereye varacağına karar verir ve yola çıkar sonra her adım attığında ayakları onu kendiliğinden varacağı yere götürür; çünkü kararını verirken ayaklarına "beni götür" diye emretmiştir.

Aynısı manevi olarak da geçerlidir. Biri Kur'ân ile dirilince hayatı yaşarken herhangi bir konuda "acaba Allah bu konuda ne buyurdu" diye düşünmez. Zaten kendiliğinden "rabbim şöyle buyurmuş, rabbimin rızası şuradadır, şöyle yaparsam rabbim sever, razı olur" der; yani iradesiz olarak aklı, gönlü kendiliğinden Allah'ın vahyiyle, zikriyle çalışır. Ayrıca âyeti hatırlaması bile

[19] Enfâl /24
[20] Buhârî, Daavât 66

gerekmez; çünkü artık kendisi âyet olmuş, Kur'ân olmuş, Hz. İnsan olmuştur.

Evet, rabbimizin âyetlerini, emrini, hükmünü, nasıl kazanmamız gerektiğini ne kadar bilirsek Allah'ın emrine göre yaşamamız, konuşmamız, hareket etmemiz, manevi olarak büyüyüp Hz. İnsan olmamız o kadar kolay, o kadar güzel olur. Allah yolunda çaba, gayret göstermeyi severiz, yaptığımız her işi de rabbimize güvenerek yapar ve ondan emin oluruz.

Hepimiz biliyoruz ki dünya bizim asıl vatanımız değildir. Hepimiz rabbimizin huzurundan gelmişiz. Hepimiz onun bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi, bizi nasıl ciddiye aldığını, nasıl sevdiğini biliyoruz ve burada onu aramaya devam ediyoruz. O yüzden çamur bir bedenin içinde, çamur bir âlemde imtihanlara tabi tutuluyoruz. İmtihanların hepsi rabbimize yakın olalım, onun isimlerini üzerimizde gösterelim diye vardır. Allah'a yeryüzünde halife olmamız, onun sevdiği, razı olduğu gibi yapmamız için imtihanlar olacak; çünkü dünya baştan sona imtihan yeridir. Hâl böyleyken "dünya cennet olsun, güzel olsun, rahat olsun, istediğim gibi olsun" diye bir şey yoktur. Dünya için "burası cennet olsun" diyemeyiz; ama ahiret için elbette ki durum farklıdır. Allah ahiret hakkında âyet-i kerimede **"orada sizin için canlarınızın çektiği her şey vardır ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır"**[21] buyurmuştur. Ahirette her istediğimiz vardır; ama burada yoktur. Allah dünya için "orada ne isterseniz vardır" dememiş, tam tersine "burada imtihana tabi tutuluyorsunuz, gereğini yapın"[22] buyurmuştur.

Sen bir kul olarak her şeyi biliyorsun. Rahmân olan rabbin sana Kur'ân'ı talim ettirdiği için sen Allah'ın vahyini, Kur'ân'ı üzerinde gösterebilecek vasıftasın. Allah sana Hz. İnsan olmayı, imtihanlar karşısında gerektiğinde ikram etmeyi, rahmet etmeyi,

[21] Fussilet /31
[22] Bakara /155

hidâyet olmayı, affetmeyi, mağfiret etmeyi, hilm ile, yumuşaklıkla rauf olarak, rahim olarak muamele etmeyi talim ettirmiştir. Allah sana öğretmediği bir şeyi senden ister mi? -Hâşâ, tabi ki istemez. Çünkü Allah âyet-i kerimede **"biz hiç kimseye gücünün yettiğinden başkasını yüklemeyiz. Bizim katımızda hakkı söyleyen bir kitap vardır ve onlar zulme de uğratılmazlar."**[23] Yani "herkesi ancak verdiklerimizle hesaba çeker, verdiklerimizden sorumlu tutarız" buyurmuştur.

Allah, bize neyi vermişse sadece ondan sorumlu tutar. Eğer Allah bize Kur'ân'ı talim etmiş, öğretmişse o zaman biz bu sorumluğumuzu yerine getirebilir, Kur'ân'la dirilebiliriz demektir. Dirildiğimiz zaman da artık imtihanlar karşısında "acaba Allah bu konuda ne yapmamı buyurmuş" demeden iradesiz olarak gönlümüz, aklımız Allah'ın vahyiyle çalışır ve gereken neyse yaparız. Bununla beraber varlığımızla, her zerremizle Allah'ı zikrederiz. Kur'ân olmadan bunların hiçbiri mümkün değildir.

Kur'ân baştan sona bizim sorumluluğumuzdur, sorumlu olduğumuz, rabbimizin kitabıdır ve Allah bize onu talim ettirmiştir. Talim ettirmeseydi âyetlerin hiçbirinin gereğini yerine getiremezdik. Yerine getirmeye kalkışsak bile yüzümüze, gözümüze bulaştırırdık.

Evet, Allah bizden vahyini, âyetleri hayatımıza geçirmemizi emretmiştir; ama öncesinde önümüze örnek olarak peygamberini koymuş ve bize "senden bana onun gibi iman etmeni, teslim olmanı, vahyimi ciddiye almanı, beni onun gibi dinlemeni, bana cevap verip hamd etmeni, tesbih etmeni, tekbir edip tevhid etmeni istiyorum"[24] buyurmuştur, dolayısıyla bizim de Allah'ın vahyini Resulullah (s.a.v.) Efendimiz nasıl anlamış, hayatına nasıl geçirmişse aynen o şekilde anlayıp hayatımıza geçirmemiz

[23] Mu'minûn /62
[24] Âli İmrân /31

gerekir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olup onun gibi yapınca Allah bizden kulluğumuzu kabul eder.

Sorumluluğumuzun ne kadar büyük olduğunu rabbimizin vahyini okuyunca, dinleyince anlarız. Bu sorumluğu yerine getirmenin yolu da yine Allah'ın vahyini okumaktır. Allah bize **"o hâlde sen emrolunduğun gibi dosdoğru ol"**[25] buyurduysa dosdoğru olmak her anda rabbimizin vahyine uyarak, rabbimizin vahyiyle düşünüp konuşarak, kısacası hayatı rabbimizin vahyiyle yaşayarak mümkün olur. Başka türlü mümkün olmaz.

Allah'ın vahyini okuduğumuzda anlarız ki hayatımızın her anında Allah vardır ve bu âleme rabbimize şahid olmaya gelmişiz. Önce kendimizde, kendi gönlümüzde, hayatımızda ona şahid olmamız lazım. Şahid olursak bunun sonucunda Allah bize tecelli eder.

Aslında o zaten bizimle beraberdir, bize bizden daha yakındır; yani bize zaten tecelli etmiştir ve bizden uzak değildir. Ondan uzak olan, kendimizi ondan perdeleyen biziz. Bize düşen; bu perdeyi kaldırmaktır. İşte, perdeyi kaldırabilmek için rabbimizin vahyini, Kur'ân'ı dinlememiz, onu ciddiye almamız, her âyet karşısında "işittik ve itaat ettik" dememiz şarttır. Böyle demezsek düşmanımız olan iblis, şeytan bizi kendisine tabi ettirir. İpini, zincirini boynumuza takar ve bizi kendi peşinden sürükler. Bu nedenle Allah âyet-i kerimede **"kim Rahmân'ın zikri (olan Kur'ân)ı görmezlikten gelirse, biz ona bir şeytanı musallat ederiz de o, ona karîn olur (uydu gibi onun etrafında dolanıp ona en yakın dost olur)"**[26] artık ondan kurtulamaz, buyurmuştur.

"Kim Rahmân'ın zikrini görmezden gelirse; yani Rahmân'ın zikri olan Kur'ân'dan yüz çevirirse…" Dikkat edilirse Allah, Kur'ân'a zikir buyuruyor. Dediğim gibi; zikir hatırlamaktır. Aynı zamanda

[25] Hûd /112
[26] Zuhrûf /36

rabbini tesbih etmektir, hamd etmektir. Zikirle ilgili olarak Allah âyet-i kerimelerde **"beni zikretmek için namazı ikâme et (hem namazda hem de hayatı yaşarken benim huzurumda durmaya çalış)!"**[27] **"Namazı bitirdiğiniz zaman ayakta iken, otururken ve yanınız üzerine (yatarken her vakit) Allah'ı zikredin!"**[28] yani "her halükârda beni hatırlayın" buyurmuştur.

Allah'ı hatırlamak Allah'ın bize olan emridir. Bizim de her ne olursa olsun bir iş yaptığımızda rabbimizi hatırlamamız; ama doğru hatırlamış olmak için rabbimizin bizden ne istediğini bilmemiz gerekir.

Allah bir de Kur'ân için zikir demiştir.[29] Peki, Allah'ın Kur'ân için zikir demesinin hikmeti nedir?

Çünkü Kur'ân, Allah'ın kelamıdır. Kul, Kur'ân'ı okuyunca rabbiyle sohbet etmiş, rabbiyle konuşmuş olur ki böyle olunca rabbinin kendisine ne emrettiğini ve kendisinden ne istediğini direkt olarak rabbinden öğrenmiş olur.

Zikir bu dünyadaki her şeyi kapsar. Kul, Kur'ân'dan yüz çevirdiyse rabbinin zikrinden yüz çevirmiş olur. Hayatı yaşarken rabbini hatırlamadıysa rabbinin zikrinden yüz çevirmiş olur. Rabbini zikredip tesbih etmedi, hamd edip şükretmediyse yine rabbinin zikrinden yüz çevirmiş olur. İşte, zikir bunların hepsini birden içine alır.

Evet, zikir hatırlamak demekti. Bu durumda kul kendini unutursa rabbini unuttuğu için kendini unutmuştur. Onun için Allah âyet-i kerimede **"Allah'ı unutan ve bu yüzden (Allah'ın da) onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın! İşte onlar fâsıkların ta kendileridir"**[30] Yani "kim bizi unutursa biz de ona onu

[27] Tâhâ /14
[28] Nisâ /103
[29] Yâsîn /11
[30] Haşr /19

unuttururuz" buyurmuştur. Rabbimizi unutmamanın yolu zikirdir. Zikredenler rabbini unutmaz, dolayısıyla kendilerini de unutmazlar; ama biri rabbini unutursa kendini de unutur; çünkü rabbinin zikrinden yüz çevirmiştir.

İnsan, rabbinin zikrinden yüz çevirince şeytana kapı açmış olur ki bu defa hayatı yaşarken şeytanı dinler. Şeytan da vesveseler vererek ona kendini zikrettirir.

Hepimizin bir işi, mesleği, sanatı vardır ve bunlar fani dünyada rızkımızı temin etmek için gereklidir; ama dünyevi vazifemizin yanında bir de hakiki vazifemiz, mesleğimiz, sanatımız vardır ki bu sanatımız da; Allah'a kul olma sanatıdır ve bu sanat büyük bir eğitimi, talimi gerektirir. Bu talimi Allah zaten bize yaptırmıştır; ama biz perdelendiğimiz için unutmuşuz. İşte, Kur'ân bizi dirilterek Allah'ın verdiklerini bizde canlandırır. Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)"** buyurmuştu ya onun da buyurduğu üzere âyetler bizdekini yeniden diriltir.

Bizde ne varsa dirilecek olan odur. Yoksa bizde olmayan şey nasıl dirilecek!

Peki, Kur'ân'la nasıl dirilebiliriz?

Kur'ân'la dirilmemiz için Kur'ân'ı tefekkür ederek her âyeti "rabbim bunu bana söylüyor" deyip okumalıyız. Bu yüzden biz de bütün kardeşlerimize Kur'ân-ı Kerîm'in Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni okumalarını söylüyoruz; çünkü Kur'ân'dan başka bir şeyle dirilmek hiçbirimiz için mümkün değildir.

Bir âyeti okuduğumuzda o anda Allah bize her ne öğretmişse bizim için acil olarak öğrenmemiz gereken şey odur. Bazen okuduğumuz âyetler bizi dehşete düşürmeli ve bize

“rabbim bana böyle söylemiş” dedirtmelidir. Biz de onları tekrar tekrar okuyalım; çünkü o anda anladıklarımız bizim için gerekli olandır. Sonra başka bir âyeti okursak bu defa aynı şeyi o âyet yapar ve o âyet bizde dirilir; yani biz kendimizdeki o âyetle dirilmiş oluruz. Her bir âyetle dirilince de canlı Kur’ân oluruz.

Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e canlı Kur’ân deniyorsa aynı şekilde Hz. Mûsâ (a.s.)’a canlı Tevrat, Hz. Îsâ (a.s.)’a canlı İncil, Hz. Dâvût (a.s.)’a da canlı Zebûr denilir. Kendilerine kitap inen diğer peygamberler de kendi kitaplarını canlı olarak üzerlerinde göstermişlerdir. Her ne kadar diğer peygamberlere indirilenlere sahifeler deniliyorsa da zaten sahifeler bir araya geldiğinde kitap olduğu için aslında hepsine kitap inmiş olur.

Bütün bunları neden bilmemiz lazım?

Çünkü bizim de canlı Kur’ân olmamız gerekir. Ne kadar canlı Kur’ân olursak Allah’a o kadar yakın olur, Allah ile o kadar samimi oluruz. Nasıl ki biriyle ne kadar çok konuşursak onu o kadar tanır, o kadar samimi oluyorsak rabbimizin âyetlerini de ne kadar okur, dinlersek rabbimizi o kadar tanır ve rabbimize o kadar yakın, samimi olmuş oluruz. Bu nedenle okuduğumuz şey sıradan bir kitap değildir. Hem bütün âlemleri hem de âlemlerin sahibinin, yaratanının güzelliğini içinde barındıran bir kitaptır. Hâl böyleyken Kur’ân’ın bize neyi nasıl kazandıracağını tefekkür edip anlamaya çalışmak bizim için olmazsa olmaz olandır. Kur’ân’ı okuduktan sonra rabbimizle, rabbimizin âyetleriyle, kendimizle, diğer insanlarla, her bir varlıkla ne kadar samimi olacağımızı bir tek Allah bilir. Ne kadar samimi olursak o kadar bunu anlamış oluruz.

Evet, hep beraber “ben kimim” sorusuna rabbimizin verdiği şekilde cevap vermeye çalışıyorduk.

Kur’ân bize bizi tanıtan hayat kitabımızdır, kimliğimizdir. Kendimizi rabbimizin âyetlerinden anlamaya tanımaya çalışmamız lazım. Yoksa Allah’ın vahyinin bize bizi anlatan

kitabımız olduğunu bilmeden "Kur'ân'ı okudum, hatim indirdim, sevap kazandım" dersek Kur'ân'ı okumuş olmayız.

Neden?

Er rahmân: "Rahmân (herkesi ve her şeyi rahmetiyle kuşatan Allah odur ki)." **Allemel kur'ân:** "(Size) Kur'ân'ı (indirip resulüyle talim ettirdi) öğretti." **Halakal insân:** "(O) İnsanı (alakasından ve sevgisinden) yarattı." **Allemehul beyân:**[31] "Ona (idrak etmeyi, Allah'ın âyetlerini okuyup anlayıp üzerinde ahlaka dönüştürmeyi ve anladığını başka insanlara) açıklamayı öğretti." Allah bize Kur'ân'ı talim etmiş ve beyanı öğretmiştir, dolayısıyla Kur'ân'ı okumak demek âyetler üzerine tefekkür edip rabbimizin bize ne söylemek istediğini anlamak ve buna iman edip âyetleri üzerimizde göstermeye çalışmaktır. Yoksa Kur'ân'ı yüzünden okumak değildir.

Mesela; Rahmân Sûresi baştan sona Rahmân'ı, Rahmân'ın rahmetini anlatır. Öyleyse Rahmân Sûresi'ni okuduğumuzda rahmetin içinde kaybolmamız gerekir. Hatta Allah bazen âyetlerin içinde öyle kelimeler söyler ki içinden çıkamayız. O zaman da durup seyretmeli ve "rabbimin bu âyette bir muradı vardır, bana kendi bakışımla anlayamayacağım bir şey söylüyor. Bakalım rabbim bana bu âyeti nasıl öğretecek" demeliyiz. Peki, öğretir mi? -Elbette ki öğretir. "Her bilenin üzerinde bir bilen vardır."[32] "Bilmiyorsanız bir bilene sorun"[33] buyurdu Allah. Bizim de sormamız lazım.

Herkes kendi gönlüne bakınca Allah'ın ona öğrettiğini, dolayısıyla rabbinin kendisinden ne yapmasını istediğini bilir. "**Andolsun ki sizi biz yarattık, sonra size suret verdik, sonra da meleklere, Âdem'e (her biri bir Âdem olan insana) secde edin,**

[31] Rahmân 1-4
[32] Yûsuf /76
[33] Nahl /43

buyurduk”[34] Dikkat edilirse Allah âyette “önce sizi yarattık” diyor hemen ardından ise “sonra meleklere **‘**Âdem’e secde edin’ dedik” buyuruyor. Bu durumda her birimiz bir Âdem’iz ve Allah bütün melekleri bize de secde ettirmiştir. Hepimiz Âdemsek o zaman Allah Hz. Âdem (a.s.) için “Allah Âdem’e bütün isimleri öğretti”[35] buyurduğu gibi bize de öğretmiştir. Kendi gönlümüze baktığımızda Allah’ın bize öğrettiğini zaten görür, anlarız.

“Melekler insana secde etmiştir” denildiğinde melekler hakkında yanlış anlaşılan çok önemli bir detay var. İsterseniz şimdi onu biraz izah edeyim.

Sohbetlerimizi hem televizyondan hem internetten dinleyen binlerce insan vardır. Biri gizliden bir günah işlediğinde tövbe ve istiğfarı gizliden yapmalıdır; çünkü günahı onunla rabbi arasındadır. Açıktan günah işlediğinde ise bu defa tövbe ve istiğfarını da açık bir şekilde yapmalıdır; yani kendi kendine “ben şu günahı işlediğim için tövbe ediyorum” dememeli, başkaları günahını gördüğü için aynı şekilde istiğfarını da görmeli ve tövbesine şahid olmalıdır. Öyle ki insanlar artık o kişi hakkında su-i zanda bulunmasın. Eğer kul tövbesini açıktan yapmaz, insanları buna şahid kılmazsa insanlar onun hakkında “falanca şu günahı işliyor” dediğinde su-i zanda bulundukları için günaha düşmüş olurlar. Her ne kadar bilmeden yapsalar da en azından onlara bu kapıyı kapatmak gerekir. Bu yüzden insanları günaha düşürmemek ve onlara kaybettirmemek için insan açıktan günah işlediğinde tövbesini de açıktan yapmalıdır.

Bunu anlatmamın sebebi nedir?

Biz de “Ben Kimim” sohbetleri boyunca âlemlerin rabbini, Hz. İnsanı ve rabbimizin insana verdiği kıymeti, değeri anlatmaya çalışırken **“hani biz, bir vakit meleklere, ‘Âdem’e secde edin’**

[34] A’râf /11
[35] Bakara /31

buyurmuştuk. Onlar hemen secde ettiler, (cinlerden olan) iblis hariç. O, (secde etmemek için) diretti ve kibirlendi, böylece (Allah'ın Âdem'e nefhettiği rûhu görmezden gelip secde etmediği için) kâfirlerden oldu."[36] **"Onu düzenleyip (ona bir şekil verdikten sonra) ona rûhumdan nefhettiğim (üflediğim) zaman hemen onun için secdeye kapanın"**[37] âyetlerini o kadar sık kullandık ki olur ki bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet verebilir. Oysaki biz bu âyetlerden kendimizi, rabbimizin bize verdiği şerefi anlatmaya çalıştık; çünkü Allah bize bu âyetler üzerinden insana verdiği şerefi anlattı.

Biz bu âyetleri tekrar ettiğimizde bilmeyen biri insanlarla melekleri kıyasladığımızı ve insanın meleklerden üstün olduğunu, bu yüzden meleklerin insana secde ettiğini zanneder, böyle anlar. Mesela; baktığımızda bir topluluğun içinde insanların yanı sıra bir de melekler vardır. O zaman onların yanında insanın Allah katında meleklerden üstün olduğunu söylesek melekler incinmiş gibi olmaz mı! Her ne kadar onlar incinmeseler de böyle bir şeyin anlaşılması yanlış olmaz mı!

Mesele elbette ki insanların meleklerden üstün olması değildir. Her kul kendi hakikatine doğru yolculuk yapar, dolayısıyla meleklerin de bir yolculuğu vardır ve bu yolculukları insanın hakikatinedir; çünkü melekler Allah'ın nefhettiği rûhun bir sonraki mertebesinden yaratıldığı için Allah'ın nefhettiği rûha secde edince kendi hakikatlerine yaklaşmış ve Allah'a yakın olmuş olurlar. Onların da yolculuğu bu şekildedir.

Bütün varlık insanın emrine amade kılınmıştır ve her biri insana yakın olduğu kadarıyla insanla şeref bulur. Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah'ı zikredenler yere bastığında bastıkları yer basmadıkları yere karşı 'Allah'ı zikreden kul üzerime bastı' diye iftihar eder"* buyurmuştur. Neden? -Çünkü

[36] Bakara /34
[37] Hicr /29

Allah'ı zikreden bir kul yere bastığında ondan bir nûr tecelli eder. Yer de bu yüzden onun yakınlığını ister ve ona yakın olunca iftihar eder. Bütün varlık insana karşı bu hâldedir ve hepsi kendi yolunda kendi hakikatine doğru yolculuk yaptığı için, insana yakın olmayı bir şeref olarak görür ve insana yakın olduklarında neyi kazandıklarını bilirler.

Daha iyi anlaşılması için insanlardan örnek vereyim. Mesela; insanlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yakın olunca onunla beraber Allah'a yakın olurlar mı? -Evet, olurlar; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz insanın hakikatidir, dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le olunca kendi hakikatleriyle beraber olur ve hakikatlerine yolculuk yaparlar. İşte, varlığın insana olan yakınlığını, bakışını buradan anlamamız gerekir.

Her varlığın kendi hakikatine doğru yaptığı bir yolculuğu vardır, dedik. Melekler de bu yolculuklarını Allah'ın nefhettiği rûha secde ederek yaparlar. Yoksa bu "hâşâ insanlar meleklerden üstündür, kıymetlidir" meselesi değildir. Sohbetimiz boyunca meleklerin insana secde edişini açıktan tekrar tekrar kullandığım için bunu da açıktan söylemem gerekir ki hiç kimse melekler hakkında yanlış bir zanda bulunmasın.

Farz edelim ki bir yerde iki kişiden birini övdüğümüzde diğeri sanki geride kalmış gibi olur ya böyle olunca ona karşı ayıp olmuş olur. İşte, yapmak istediğimiz şey asla bu değildir. Bizim âyetleri tekrar etmemizdeki niyetimiz; Allah'ın nûrdan yarattığı, rabbini hamd ile tesbih eden, zikreden, tekbir eden, tevhid eden meleklerle ilgili değil; insanın kendi şerefini anlaması, hatırlaması içindir.

Melekler insanın velileri, dostlarıdır. Hepsi de insanları tanır, sever, onlar için dua ve istiğfar ederler. Allah, âyet-i kerimede meleklerin Kıyamet gününde insanlara olan sözlerini beyan ederken **"biz dünya hayatında (olduğu gibi), âhirette de**

sizin dostlarınızız. Hem orada sizin için canlarınızın çektiği her şey vardır ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır"[38] buyurmuştur. Melekler insana dostluklarını gösteriyor! "Dünya hayatında olduğu gibi" dedikleri için demek ki burada da bizim dostlarımızlarmış! Allah böyle söylüyor. Biz bilsek de bilmesek de, görsek de görmesek de melekler bizimle beraberdir ve bizim dostlarımızdır. Nasıl ki sağımızda, solumuzda kiramen kâtibin melekleri varsa ve yaptıklarımızı yazıyorlarsa bir de önümüzden, arkamızdan bizi koruyan muhafaza melekleri vardır; yani yanımızda kat kat fazlasıyla melekler vardır ve onlar da söylediklerimizi dinliyorlar.

Eğer meleklerin insana secde ettiğini söylerken kelimeleri düzgün söyleyemediysek ve anlattığımız yanlış anlaşıldıysa, insanlardan bizi dinleyenler nefislerini öne alıp nefisleriyle hareket etmiş, konuşmuş "ben meleklerden daha üstünüm" demişse, buna sebep olmuşsak meleklerin hepsinden özür diliyoruz.

Aslında "melekler insanlara secde etmiştir" derken söylemek istediğimiz "Allah'ın insana rûhundan nefhetmesidir ve meleklerin de aslında Allah'ın nefhettiği rûha secde ettikleridir." İnsanın meleklerden üstün olan tarafı meleklerin insana nefhedilen rûhtan yaratılmalarıdır. Yoksa üstün olan; insanın nefsi, çamur bedeni değildir. İnsan, nefsiyle, çamur bedeniyle meleklerden üstün olmaya nasıl layık olabilir! İnsanı üstün kılan şey; bu çamur bedeninde Allah için gösterdiği çabası, gayreti, rabbi için fedakârlık yapışıdır. İnsanı Allah'tan başka tarafa çeken, nefse, bedene ait arzulardan, isteklerden kendini kurtarıp "ben rabbimi tercih ediyorum. Ben beni yaratan rabbime iman ediyor, onu seviyor, onu istiyorum" deyip çaba, gayret sarf etmesidir. Allah yolunda elinden geleni yaparken düşmesi, kalkması, ağlayıp feryat etmesi ve yine kendisini başka tarafa çeken hiçbir şeyi

[38] Fussilet /31

kabul etmeyip Allah için cehd etmesidir. İşte, insanı gösterdiği bu çaba, gayreti üstün hâle getirir.

Âyetleri bir sefer okumak başka şeydir, onları ders edinmek başka bir şeydir. Bununla beraber âyetlerin bizde imana dönüşmesi başka şey, hakikate dönüşmesi başka bir şeydir. Okuduğumuz âyetlerle hakikatimize dönüp Allah'ın nefhettiği rûh olmaya, Allah'ın tecellisi, güzelliği olmaya çalışmak başka bir şeydir. Biz de âyetler üzerimizde imana dönüşsün ve onlarla hakikatimize dönelim diye aynı âyetleri tekrar etmek zorunda kaldık.

Bu anlattıklarımız bir anlık şeyler değildir. Otuz seneden beri insanlara Allah'ın nefhettiği rûhlarına dönmeleri için anlatıyor, sohbet ediyoruz. Eğer anlattıklarımızla meleklerde en ufak bir incinmeye ya da birinin kendi nefsini öne alıp "ben meleklerden üstünüm" demesine sebep olduysak her birinden tek tek özür diliyor, meleklerden de rabbimizden de af ve mağfiret diliyoruz.

Biz güzellikten başka bir şey görmeyi ne severiz ne de güzellikten başka bir şeye bakarız. Bu yüzden meleklere bakarken onlarda Allah'ın yarattığı güzellikten başka bir şey asla görmüyoruz. Hiç kimse de onlarda güzellikten başka bir şey göremez. Biri insana bakarken insanın nefsinden dolayı onda güzellikten başka şeyler görebilir; ama meleklerde bir hata, eksik, kusur göremez. İnsan çamura bulanmış olabilir; ama meleklerde böyle bir şey söz konusu değildir. Hepsi tertemizdir, devamlı rabbini zikir hâlinde, Allah'ın emrine itaat hâlindedir.

Elbette ki meleklerin de kendi aralarında dereceleri vardır. Allah bunu beyan ederken âyet-i kerimede **"hamd, göklerin ve yerin Fâtır'ı (yoktan yaratanı), melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı resuller yapan Allah'a mahsustur"**[39] buyurmuştur.

[39] Fâtır /1

Buradan da görüldüğü üzere meleklerin birbirlerinden farkları vardır. Tabi ki bunu takdir eden, dereceleri konusundaki hükmü veren Allah'tır. Allah âyet-i kerimede bu kadar saysa da Allah'ın bize haber vermediği ve bilemediğimiz binlerce kanatlı melekler de vardır. Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde *"Cebrail (a.s.)'ı altı yüz kanadıyla beraber gördüm"*[40] buyurmuştur. Altı yüz kanatlı, acaba nasıl bir şeydir!

İnşallah melek arkadaşlarımız niyetimizden dolayı özrümüzü kabul etmiştir. Bunları meleklerin insana secde ettiğini tekrar tekrar söylemek gönlüme ağırlık yaptığı için izah ettim. Yoksa herhangi bir şikâyetten dolayı anlatmadım. Elbette ki meleklerin hâlini de, edebini de, muhabbetini de biliyoruz.

Aynı şekilde kardeşlerimizin de yanlış anlamalarına ve üstünlüğün Allah'ın nefhettiği rûhla değil de zahiri tarafla olduğunu zannetmelerine böyle bir hataya düşmelerine sebep olduysak onlardan da özür diliyor, af ve mağfiret diliyoruz.

Evet, hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya çalışıyorduk.

Ramazanın ikinci on bölümüne girdik. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ramazanla ilgili olarak *"ramazanın ilk on günü rahmet, ikinci on günü mağfiret, üçüncü on günü kurtuluş ve saadettir"*[41] buyurmuştur. Yani cehennemden, cehennem olan nefsimizden kurtuluştur. Nefsimizden kurtulunca saadet olur, cennet olur; ama bunu hayali bir şey olarak anlamayalım. Nefsimizin cehenneminden kurtulduğumuzu bütün gönlümüzle tatmamız lazım.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ramazanla ilgili olarak başka bir hadisinde *"ramazan geldiğinde şeytanlar bağlanır,*

[40] Müslim, İman, 280
[41] Beyhaki, Şuabu'l-İman, 5/223; Es-Saati, El-Fethu'r-Rabbânî, 9/223

cennetin kapıları açılır, cehennemin kapıları kapanır"[42] buyurmuştur. Evet, aynen öyledir. Ramazan geldiğinde cehennemin kapıları kapanır; ama cehennemin kapısını bizim kapatmamız, cennetin kapısını bizim kendimize açmamız, şeytanı da yine bizim bağlamamız lazım; yani şeytana asla taviz vermeyip hayırda yarışmaya, rabbimizi dinlemeye, davetine icabet etmeye, hatadan, kusurdan, günahtan kaçmaya çalışmamız lazım. Öyle ki cehennemin kapısını kapatmış, cennetin kapısını açmış ve şeytanı zincire vurup bağlamış olalım. Eğer böyle yapmazsak bizim için cennetin kapılarının açılması, cehennemin kapılarının kapanması ve şeytanın bağlanması olmaz.

Allah âyet-i kerimede **"o, dilediğini (Allah'ın rahmetiyle hem kendine hem de başkalarına merhamet edenleri) rahmetinin içine alır"**[43] buyurmuştur. Allah dileyen herkesi rahmetinin içine alır. Eğer çabamız, gayretimiz olduysa bizi de ilk on günde inşallah rahmetinin içine almıştır. Bu ikinci on günde ise bütün çabamızla, gayretimizle tövbe, istiğfar edecek ve affa, mağfirete uğrayacağız inşallah

Genel olarak elimizi açıp "ya rabbi! beni affet, mağfiret et" der ve rabbimizden kendimiz için af ve mağfiret dileriz. Peki, affa, mağfirete uğramamız için böyle yapmamız yeterli midir? -Tabi ki yeterli değildir. İşin başka bir yönü vardır ki bunu iyice anlamamız gerekir. Burada farkında olmadan kendimize torpil yapar, kendimizi kandırırız, daha doğrusu nefsimiz ve şeytan bizi kandırır ve bununla oyalar. Biz de "rabbimden af ve mağfiret diledim, affoldum" deriz.

Oysaki affolabilmemiz için bizim afuvv olmamız, mağfirete erebilmemiz için bizim ğafur olmamız lazım; yani affedilmeyi istemek yerine önce bizim affetmemiz gerekir. Öyle dilimizle

[42] Buhârî, Savm 5, Bed'ul-halk 11; Müslim, Sıyâm 1, 2, 4, 5
[43] Şûrâ /8

“istiğfar ediyorum, ya rabbi beni mağfiret et” demek Allah’tan affı istemek değildir.

Peki, Allah’tan affı istemeyi nasıl anlamalıyız?

Doğru kelimeyi bulayım ki yanlış anlaşılmasın. Rabbimizden af ve mağfireti istememiz için tabir-i caizse önce bizim rabbimizi mağfiret etmemiz lazım. Kendimize bakalım; acaba rabbimizi affediyor muyuz!

Nasıl?

Eğer Allah’ın bizi tabi tuttuğu imtihanlarda “niye şu şöyle oldu, niye böyle oldu, neden benim başıma bunlar geldi” diyorsak rabbimizi şikâyet ediyoruz demektir. Bu durumda bizi tabi tutuğu imtihanlar için önce bizim rabbimizi affetmemiz ve bir daha şikâyet etmememiz gerekir; yani rabbimizin bizi tabi tuttuğu her imtihanın saf hayır, saf rahmet olduğunu, manevi olarak kazanmamız için birer imkân olduğunu bilip rabbimize güvenmemiz ve ondan emin olmamız gerekir. Eğer yaşadığımız imtihanlarda rabbimize itiraz ettiysek, isyan ettiysek rabbimizi affetmiyoruz demektir. Biz affeder, rabbimizin bizim üzerimizdeki takdirinden razı olursak Allah’ın mağfireti zaten peşinden gelir. Böyle olmadan bizim için mağfiret yoktur; çünkü “Allah hakkında su-i zanda bulunanlara Allah gazap eder ve onları lanetler”[44] buyurdu Allah. Yaşadığımız imtihanlarda şikâyet edip Allah hakkında su-i zanda bulunduğumuz için gazaba, lanete uğramış oluruz.

İnşallah arkadaşlar ne demek istediğimi anlamıştır. İşin hakikati de sırrı da böyledir. Yoksa “işte, elimi açtım, ya rabbi! Beni affet, mağfiret et” demek mağfireti istemek değildir. Allah affediyor da biz onu affetmiyoruz. Allah’tan affı istemeyi böyle en temelden söyledim ki iyice anlaşılsın.

[44] Fetih /6

Aynısı insanlar arasındaki durum için de geçerlidir. Birinin bizi affetmesini istiyorsak önce bizim onu affetmemiz; yani gönlümüzde ona karşı bir ağırlığın, kinin, nefretin, sıkıntının kalmaması, ondan sonra o kişiden af ve mağfiret istememiz lazım. Eğer biz o kişinin gönlümüzdeki ağırlığını silersek rabbimiz de bizim gönlümüzden onu af ve mağfiret eder, dolayısıyla onun gönlüne tecelli eder. Bu yüzden affı bizim yapmamız lazım.

İnsan kendini bilmeyince neyi, nasıl kullanması gerektiğini; yani affı, mağfireti, rahmeti de bilmez. Mesela; genel olarak rabbimize "bana rahmet et" deriz; ama baktığımızda rahmet inmiyor. Neden? -Biz birbirimize rahmet etmiyoruz da ondan. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"yeryüzündekiler birbirine merhamet etmezse gökten rahmet inmez, Allah onlara rahmet etmez"*[45] buyurmuştur. Dolayısıyla önce bizim rahmet etmemiz lazım ki rabbimizden rahmeti isteyebilelim; çünkü rahmet edince, mağfiret edince tertemiz oluruz ve rahmet inmiş olur. Rahmet gönlümüze inince de Allah bizi rahmetinin içine almış olur.

Aynı şekilde hepimiz biliyoruz ki Allah'ın bizden razı olmasını istiyorsak önce bizim ondan razı olmamız gerekir. Kendimize bakalım; biz Allah'tan razı mıyız! Biz Allah'tan ne kadar razıysak Allah da bizden o kadar razıdır. Biz ondan razı olmadan "ya rabbi! Benden razı ol" diyemeyiz. Sonra Allah bize "kulum, sen benden razı değilsin ki! Ben senin benden razı olmayışından mı razı olayım, benden bunu mu istiyorsun! Sen devamlı bana itiraz ediyor, beni şikâyet ediyor, işimi, emrimi, hükmümü, takdirimi, taksimatımı beğenmiyorsun. Bir de bana 'benden razı ol' diyorsun. Sen ne söylediğini biliyor musun! Sen kendinde misin! Benim nasıl tecelli edip yarattığımı hâlâ anlamadın mı" buyurur.

Herkese kendi elleriyle yaptığının, kendi çabasının, gayretinin, sa'yının karşılığı vardır.[46] Yani iş bizde bitiyor. Bu

[45] Ebû Dâvûd, Edeb 58; Tirmizî, Birr 16
[46] Necm /39

yüzden kendimizi değiştirmeden öylece durup "ya rabbi! Beni affet, bana rahmet et, benden razı ol" demekle hiçbir şey kazanamayız. Allah'tan her neyi istiyorsan onun karşılığını, gereğini yerine getirmemiz lazım. Eğer af ve mağfiret istiyorsak bizim affetmemiz, mağfiret etmemiz, rahmete ermeyi istiyorsak önce kendimize, sonra bütün insanlara, mahlukata bizim rahmet etmemiz lazım. Rabbimizin bize ikram etmesini istiyorsak bizim kerim olup ikram etmemiz, rabbimizin bizi sevmesini istiyorsak önce bizim bize tecelli eden rabbimizi, kendimizi sonra da bütün insanları, varlığı, mahlukatı sevmemiz lazım.

Bütün varlık sevilmeye layıktır; çünkü her şey rabbini hamd ile tesbih eder. Rabbimizi hamd edip tesbih eden bir şeyi nasıl sevmeyiz! Mesela; bir taşı karşımıza alalım ve ona "bu, rabbini hamd ile tesbih ediyor" diyelim. Onu sevmememiz mümkün olur mu!

Peki, taşlar rabbini hamd ile tesbih eder mi?

Elbette ki eder. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"taşlardan öylesi vardır ki içinden nehirler çağlar. Öylesi de vardır ki (çatlayıp) yarılır da içinden su çıkar. Taşlardan bir kısmı da Allah'ın haşyetinden (yukardan aşağı) yuvarlanır"**[47] buyurmuştur. Taş, Allah'tan haşyet duyup aşağı yuvarlanıyor! Bir şey mi yapmıştır? -Hayır, sadece yukarıda durunca "olur ki burada kibirlenmiş gibi olurum" diye haşiyetinden aşağı yuvarlanır. İnsan, taşa böyle bakınca muhabbetten onu yemek ister. Kaldı ki nasıl sevmesin!

Varlığa Allah'a göre bakınca neyin ne olduğunu anlarız, dolayısıyla her şeyi sever, kıymet, değer veririz. Allah ona kıymet, değer vermiş, biz nasıl kıymet vermeyelim! Eğer Allah'ın bize kıymet, değer vermesini istiyor, diğer bir ifadeyle bize verdiği kıymete, değere layık olmak istiyorsak mutlaka bütün varlığa

[47] Bakara /74

kıymet, değer vermemiz, hürmet etmemiz lazım. Bu aynı zamanda Allah'a hürmettir.

Allah'a hürmet etmek; ona itiraz etmemek, isyan etmemek, Allah'ı kullarına şikâyet etmemek, onun işini, takdirini, emrini, hükmünü, taksimatını beğenmezlik yapmamaktır.

Allah'ın resulüne hürmet; Resullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak, onun gibi iman etmeye, takvâ sahibi olmaya, muhsin olmaya, rabbine teslim olmaya, güvenip tevekkül etmeye çalışmaktır. Yoksa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "ben seni beğenmiyorum, benim yaptıklarım senin yaptıklarından daha güzeldir" demiş oluruz ki bu da Allah'ın resulüne hürmet olmaz.

Evet, insanı, kendimizi yeteri kadarıyla tanımışız inşallah. "Ben Kimim" sohbetleri boyunca devamlı söyledik; Allah bize rûhundan nefhetmiş, melekleri secde ettirmiş ve yeryüzünde kendisine halife kılıp "sen benim âbdımsın, velimsin, halifemsin, yeryüzünde beni temsil ediyorsun" demiştir. Bunun nasıl bir şeref olduğunu anlamamız lazım. Bu aynı zamanda melek arkadaşlarımızdan özür dilememize sebep olan şeydi.

Madem Allah, insanı kendisine âbd olsun, halife olsun diye yaratıp yeryüzüne göndermişse bu durumda insan hürmete layık değil midir! Her bir insan, Allah'ın ona olan bu takdirinden dolayı hürmete layıktır. O yüzden insana bakarken önce buradan bakalım. Biri çamura, küfre, şirke, günaha, gaflete düşmüş, uyumuş, bayılmış, ölmüş olabilir. Allah böyle bir durumda bizden onu Allah'ın vahyiyle diriltmemizi istiyor. Dolayısıyla bize düşen; onu Allah'ın vahyiyle diriltmektir. Yoksa onu atmak, yok saymak değildir.

Dediğim gibi; bütün varlık rabbini hamd ile tesbih eder ve hepsi de bizim hizmetimize verilmiştir. Bununla beraber hepsi bizi tanır, bilir. Nereden tanır? -Ya saçtığımız nûrdan ya da saçtığımız

küfürden, karanlıktan bizi tanır. Saçtığımız bu nûr ya da karanlıkla da Allah'a kul olup olmadığımızı bilirler.

Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den örnek vereyim. Sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e *"ya Resulullah! Allah'ın resulü, nebîsi olduğunu ne zaman anladın"* diye sorduklarında, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Hirâ'ya giderken yoldaki kayalar, taşlar bana 'esselamu aleyke ya Resulallah' dediklerinde Allah'ın resulü olduğumu anlamıştım"*[48] buyurur. Görüldüğü gibi taşlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e selam verip onun resullüğünü tasdik ediyorlar. Bu nedenle taş deyip geçmeyelim. Hepsi manevi hâlimizden bizi tanır, ayrıca rablerini hamd ile tesbih ederler. Kısacası her şey hürmete layıktır; ama hepsi de insanın hizmetine verilmiştir. Varlığa verilmesi gereken kıymet, değer, hürmet artık buradan anlaşılmalıdır.

Allah bizi varlığa kendi nefsiyle bakıp varlığın hakikatini anlamayanlardan eylemesin. Allah bizi bütün varlığa rabbinin istediği, emrettiği şekilde bakıp gereken kıymeti, hürmeti verenlerden eylesin. Allah bizi resulüne hürmet gösterip ona tabi olanlardan ve onun yaptığı gibi yapanlardan eylesin. Allah bizi hayatını yaşarken rabbine itiraz edenlerden değil, rabbini hamd ile tesbih edenlerden eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[48] Tîrmizi, Menâkıb, 6; Dârimi, Mukaddime, 4

10.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber kendimizi tanımaya ve "ben kimim" sorusuna cevap vermeye çalışıyorduk. Bunun için şimdiye kadar dünyaya gelmeden önceki hâlimizi, yaratılışımızı ve Allah'ın bize verdiği kıymeti, değeri anlamaya çalıştık.

Yaratılışımızın birinci safhası dünyaya gelmeden önceki yaratılışımızdır; yani Allah'ın bize rûhundan nefhedip melekleri secde ettirmesi, **alleme âdemel esmâe kullehâ:**[1] "(Allah) Âdem'e (ve her biri bir Âdem olan insana) bütün isimleri (El Esmâu'l Husnâ'yı talim ettirip) öğretti" âyetinde öğrendiğimiz üzere bize Esmâu'l Husnâ'yı talim etmesi, kendine yeryüzünde halife kılması, Kur'ân'ı talim ettirmesi, beyanı öğretmesi, "ben sizin rabbiniz değil miyim"[2] diye hitap edip cemalini müşahede ettirmesi ve bizimle ahitleşmesidir.

Kazanabilmemiz, yeryüzünde kendisine halife olup rabbimizi temsil edebilmemiz ve manevi olarak büyüyüp Hz. İnsan olabilmemiz için her ne gerekiyorsa hepsini rabbimiz bize öğretmiş, talim ettirmiş ve bizi onlarla donatmıştır. Sonra da yapmamız gerekenleri bize öğretip bütün peygamberlerden söz aldığı gibi ona âbd olacağımıza dair bizden de söz almıştır.

"Hani Biz nebîlerden, senden, Nûh'tan, İbrâhîm'den, Mûsâ'dan ve Meryem oğlu Îsâ'dan (resul olmalarının gereğini yerine getireceklerine, insanları Allah'a imana ve âbd olmaya

[1] Bakara /31
[2] A'râf /172

davet edeceklerine dair) sağlam bir söz almıştık. (Evet) Biz onlardan pek sağlam bir söz aldık"[3] âyetinde görüldüğü gibi Allah bütün peygamberlerden söz almıştır. Onlardan söz aldığı gibi bizden de söz almış ve bizi yaptığımız bu ahitle dünyaya göndermiştir. Bunların hepsini bizi yaratan rabbimiz bize kitabında bir bir haber vermiştir.

Sohbetimiz boyunca bunları kısaca anlatmamızın sebebi; dünyaya gelmeden önce rabbimizin bize neler ikram ettiğini, nasıl muamale ettiğini ve nasıl kıymet, değer, şeref verdiğini bilmemiz içindir; çünkü rabbimizin bize nasıl değer verdiğini anlamak istiyorsak dünyaya gelmeden önceki yaratılışımızı da yaratılıştan sonraki safhalarımızı da anlamamız şarttır.

Evet, Allah bu safhalardan sonra bizi Âdem babamızla birlikte bir yolculuğa çıkarmış, onunla beraber birçok şeye; yani kulların imanlarına, küfürlerine şahid kılmıştır. Kim bilir yolculuğumuz boyunca kimlere, nerelere uğradık. Tabi, bu yolculuk henüz zahiri olarak dünyaya gelmeden önceki hâlimizin yolculuğudur.

Allah zaten bizim için imtihan yerini hazırlayıp bu misafirhaneyi donatmış; yani dünyayı bize hizmet edecek şekilde yaratıp düzene koymuştur. Bunun için de yere, göğe, ikisi arasındakilere, kısacası hayatın işlemesi için gerekli olan her şeye emrini verip insana hizmet edeceksiniz,[4] buyurmuştur. Tabi, emrini verirken nasıl hizmet etmeleri gerektiğini de onlara bildirmiştir. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimelerde **"o, yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi, orada bereketler meydana getirdi ve dört günde (dört safhada) orada (rızık) arayanlar için ihtiyaçlarına uygun gıdalar takdir etti. Sonra duman hâlinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne, 'isteyerek veya istemeyerek, gelin!' buyurdu. İkisi de 'isteyerek geldik' dediler.**

[3] Ahzâb /7
[4] Câsiye /13

Böylece onları, iki günde (safhada) yedi gök olarak (yaratmayı) takdir etti ve her göğe görevini vahyetti”[5] buyurmuştur.

Bütün bunlardan sonra da yeryüzünde kendisine halife olabilecek, rabbinin güzelliğini üzerinde gösterebilecek, onun güzelliğiyle güzel olabilecek Hz. İnsan misafirini dünya misafirhanesine buyur etmiştir; çünkü bu sahne insanın Allah'a yeryüzünde halifeliğini yapabilmesi için hazırlanmıştır.

Peki, imtihanların sebebi nedir?

Bütün imtihanlar insanın manevi olarak büyüyüp rabbine halife olması, ayna olup rabbinin güzelliğini üzerinde göstermesi içindir. Bu âleme şehadet âlemi denmesinin sebebi işte bu imtihanlardır; yani Allah, insana daha önce öğrettiklerine bu defa burada şehadet ettirir.

“Allah, göklerin ve yerin nûrudur.”[6] Her şey Allah'ın isimlerinin, nûrunun tecellisinden meydana gelmiştir, dolayısıyla âlemde nûrdan başka yaratılmış hiçbir şey yoktur. Her ne kadar sıkıştırılmış olsa da bütün varlık onun nûrunun, isimlerinin tecellisinden ibarettir.

Mesela; Allah'ın farklı isimlerinin tecellisi bir araya gelerek zaman ve mekân meydana gelmiştir. Biz bakarken mekân olarak görürüz; ama hepsi aslında zamanın tecellisidir; yani zamanın tecellisi peş peşe gelince mekan oluşmuştur. Bu şekilde baktığımızda aslında hepimiz bir nûr aleminin içindeyiz ve Allah bu nûr âlemine bizi şahid olmaya göndermiş, bize kendi güzelliğini müşahede ettirmeyi dilemiştir.

Nasıl?

Allah, isimlerinin tecellisini insan üzerinde görerek hem kendisi isimlerine, güzelliğine şahid olur hem de yarattığı halifeye

[5] Fussilet /10-12
[6] Nûr /35

kendi isimlerinin tecellisini gösterir, böylelikle onu isimlerine şahid kılar. Dolayısıyla Allah, kuluna bakınca kendi güzelliğini görmek ister. Kul da kendine bakınca rabbinin güzelliğini görsün, rabbini tanımak istediğinde kendi güzelliği üzerinden rabbini tanısın, bu şekilde marifetullah sahibi olup rabbini sevsin ister.

İnsan, rabbini tanıdıkça zaten onu sever, sevmemesi mümkün değildir; çünkü Allah, insanı âşık olacak, âbd olacak vasıfta yaratmıştır, diğer bir tabirle rabbini sevsin ve bu sevgisi şiddetli bir muhabbet olsun; yani aşk olsun, âşık olsun, sevilmeye layık olsun, kendisine yakın olsun, veli olsun diye insanı yaratmıştır. Allah zaten insanın velisidir. İnsanı da bunun farkına varıp kendisine veli olan, El Veliyy olan rabbine veli olsun diye yaratmıştır.

Bu durumda Allah'ın, kulundan istediği tek şey; kulun, rabbine şehadet etmesidir. Hem kendisini yaratan rabbinin ona şahid olması hem de onun rabbine, rabbinin güzelliğine şahid olmasıdır. Bu şehadetle Allah'a âbd olması, âşık olması, Allah'tan da âşıklığı, âbd olmayı, şehadet etmeyi istemesidir. Hayatı yaşarken aşkın peşinde koşarak, aşkı kazanarak, âşık olarak, maşuk olarak, kısacası aşk olarak yaşamasıdır.

Mesela; zahiri olarak bir çekirdeği toprağa gömdüğümüzde çekirdek yavaş yavaş büyür, fidan olur sonra da ağaç olup meyve verir. Allah bizi de dünyaya manevi olarak bir çekirdek mesabesinde göndermiştir ve bu çekirdekte her şey mevcuttur. Biz yavaş yavaş büyüdükçe çekirdek açılır ve içindeki Hz. İnsan olma vasfı açığa çıkar.

Zahiri olarak da böyledir. Dünyaya gelirken zahiri olarak küçüğüz, gücümüz hiçbir şeye yetmez, hiçbir şeyi hatırlamayız, bütünüyle muhtaç bir durumda oluruz. Bizden önce gelenler bizi yavaş yavaş büyütürler. Biz de büyüdükçe kendimizdeki güzellikleri anlamaya, tanımaya başlar ve gördüklerimiz için "bu

benimdir, bana aittir" deriz sonra buluğa erince manevi olarak kendimizi, kim olduğumuzu araştırmaya başlarız. Allah zaten bizi hakikatimizi bulmamıza göre yarattığı için bu arayışımızda bize yolu gösterir ve bize kendimizi hatırlatır.

Kendimizi tanıyabilmemiz için varlığa bakarken her şeyi onu yaratan rabbimizin ismiyle okuyup varlık üzerinden rabbimizin güzelliğine şehadet etmemiz lazım. Öyle ki gördüklerimiz bize iman olsun ve onları gerçek manada tanımış olalım; çünkü varlığın da kendine ait özel bir hakikati vardır. Bu yüzden bir şeye bakarken onun kim olduğunu bilerek bakmamız gerekir.

Evet, her şeyin bir hakikati vardır ve her şey rabbini hamd ile tesbih eder. Bize düşen; varlığın hamdını, tesbihini okumaktır. Tabi, bunu okumak kolay değildir. Zaten zor olduğu için Allah **"onu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur; fakat siz onların tesbihini kavrayamazsınız"**[7] buyurmuştur. Her ne kadar varlığın tesbihini kavramamız zor olsa da Allah bize haber verdiyse mutlaka varlığın tesbihini anlamaya çalışıp bununla şuurlanmamız gerekir.

Nasıl?

Tesbih etmek kelimesi Arapça'da sebehe kökünden gelir. Sebehe de "aktı, akmak" manasındadır. Allah hangi varlığa ne vazife yüklemişse her biri kendi vazifesini yaparken o yolda akmış olur. Ay da Güneş de bütün varlık da böyledir. Her şey rabbinin gösterdiği yolda aşk ile semah ederek yürür, varlıkta durur ve kendi vazifesini yapar. Bunu yaparken de rabbini hamd ile tesbih eder.

Allah her şeyi insan için yaratmışsa bu durumda insan kendi kıymetini, değerini bilmelidir. Ay'ın da Güneş'in de yıldızların da ayrı ayrı vazifesi vardır. Bilsek de bilmesek de, farkında olsak da

[7] İsrâ /44

olmasak da her biri insana ayrı ayrı hizmet eder. Yeryüzünde tek bir insan olsa bile her şey yine onun hizmetinde olur. Nasıl ki Âdem babamız ve Havva annemiz geldiğinde bütün dünya, Ay, Güneş, yıldızlar, her şey onlara hizmet etmişse tek bir insan kalsa bile ona hizmet etmeye devam ederler. İnsan, buradan Allah katındaki kıymetini, değerini bilmelidir.

Bu âlem şehadet âlemiyse o zaman neye bakarsak bakalım her şeyi rabbimizin ismiyle okuyup onun isimlerine, güzelliğine şahid olmalıyız. Okumayı öğreten Allah'tır. Allah adına her okuyuşumuz bizim için zikirdir, marifettir, aşktır, muhabbettir. **"Oku (anla, idrak et ki)! Senin rabbin ekremdir (zatında kerim olan ve kullarına kerim olmayı ikram edendir)."**[8] Okurken Allah'ın keremliğini, ekremliğini, ikramını okuruz. Böylelikle varlığa baktığımızda rabbimizin kendini bize tanıtma muradını da anlamış oluruz. Bu yüzden Allah'ın ilk emri "rabbinin ismiyle oku" emridir.

Allah'ın ismiyle okuyabilmek için Allah'ın isimlerinin bizde mevcut olması lazım ki kendimizi, varlığı rabbimizin ismiyle okuyabilelim. İşte, Allah bizi tam da bu vasıfta yaratmıştır; yani marifetullahı kazanabilecek tek varlık insandır. Diğer varlıklar Allah kendilerine kaç ismiyle tecelli etmişse rablerini o kadar bilebilir, tanıyabilir; ama melekler de dahil hiçbir varlık, insandaki gibi bir vasfa sahip değildir; çünkü Allah bir tek insana El Esmâu'l Husnâ'yı talim etmiştir.

Esmâu'l Husnâ'nın tecellisi bütün varlığı kapsar. Alleme âdemel esmâe kullehâ âyetinde Allah, Âdem'e; yani insana bütün isimleri talim ettiğini buyururken o bütün isimler kısmına bütün varlık dahildir; çünkü bütün varlık aslında Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sının tecellisidir. Allah, insana El Esmâu'l Husnâ'yı talim ettiği için insan her şeyi bilir ve tanır. Tanır derken, varlığın sadece

[8] Alak /3

isimlerini mi bilir? -Hâşâ! Eğer "Allah'ın, Âdem'e esmâyı talim etmesi; eşyanın isimlerini ona öğretmesidir. Âdem sadece eşyaların ismini bilir" diyorsak Allah'ın insana esmâyı talim etmesini basite alıyoruz demektir.

Allah, insanı, isimlerini üzerinde gösterebilecek vasıfta yaratmıştır. Bu vasıf; hem kendisi hem de varlık üzerinde rabbinin ismini okuma vasfıdır. Sadece rabbinin isimlerini okuma değil, bir de rabbinin isimlerini yine rabbinin ismine, rabbinin ismiyle okuma vasfıdır.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Rabbinin isimlerini yine rabbinin ismine okumak derken; kul, herhangi bir varlığa baktığında o varlık üzerinde Allah'ın hangi isimleri tecelli etmişse; yani o varlık, Allah'ın hangi isminin tecellisinden meydana gelmişse kul onun üzerinde rabbinin o isimlerini okur ve onlara şahid olur. Şahid olduğu bu isimleri de Allah'ın ismine okur. Bu da yetmez, bir de varlık üzerinde şahid olduğu isimleri Allah'ın ismiyle okur; yani her bir ismi Allah'ın öğrettiği, talim ettirdiği şekilde okur.

Eğer insan hem kendisi hem de varlık üzerinde Allah'ın ismini, Allah'ın ismine, Allah'ın ismiyle okuyabiliyorsa bu durumda varlıkta insanın okuyamadığı bir şey yoktur. Allah ona zaten her şeyi okutmuştur. O da rabbinin bu okutmasıyla; yani isimleri kendisine talim ettirmesiyle her şeyi özünden, hakikatinden okuyabilir, her şeyi bilir, tanır.

Hakikatin dili bir tanedir. Herhangi bir şeye on dilde farklı farklı isimler verilmiş olabilir; ama o şeyin hakikatteki ismi; Allah'ın hangi isminden tecelli etmişse odur. İnsan da varlığı hakikatteki o ismiyle bilir, tanır.

Rabbimiz bilinmeyi, tanınmayı, sevilmeyi, dolayısıyla ona iman etmemizi, âbd olmamızı, varlığı onun ismine, ismiyle

okuyarak tanımamızı ve bu şekilde sevmemizi istiyor. Hâl böyleyken bir şeyi Allah'tan bağımsız olarak gördüğümüzde hakikati görememiş, sadece gölgeyi görmüş oluruz.

Rabbimiz bize baş gözü verdiği gibi bir de manevi göz dediğimiz gönül gözü vermiştir; çünkü bir şeye bakarken gönül gözümüzü kullanıp onun hakikatine, arkasındaki manaya bakmamız ve o şeyi hakikatiyle beraber anlamamız gerekir. Öyle ki baktığımız şeyleri doğru anlamış olalım. Yoksa onun yalnızca kabuğunu görmüş oluruz ki kabuğunu görünce de aslında onu görememiş, onun hakikatini anlayamamış oluruz.

Eğer rabbimiz işin hakikatinde bize "oku" buyurduysa o zaman neye bakarsak bakalım onu derinlemesine okuyacağız ve baktığımız her bir varlığın rabbimizin tecellisinden ibaret olduğunu anlayacağız inşallah.

Allah her şeyi takdir etmiş ve Levh-i Mahfuz'da yazmıştır.[9] Bu nedenle her şey Levh-i Mahfuz'da kayıtlıdır.

Peki, insanın da Levh-i Mahfuz'u var mıdır?

Elbette ki vardır. Nasıl ki insanın gönül arşı varsa ve **"bilin ki şüphesiz Allah, (dünyada kuluna yakınlığını tattırmak ve hakkı gönlüne vahyetmek için) kişi ile kalbi arasına tecelli eder"**[10] âyetinde bize haber verdiği üzere Allah insanın gönül arşına tecelli ediyorsa aynı zamanda insanın Levh-i Mahfuz'u da vardır ki bu da onun fıtratıdır; ama kul kendini rabbiyle beraber tanımazsa kendini çamurdan bir varlık zanneder, o zaman da ne kendini ne de fıtratını tanıyabilir. Bu duruma düşmemek için insanın kendi fıtratını bilmesi şarttır.

İnsanın fıtratı nasıldır?

[9] Hadîd /22
[10] Enfâl /24

Fıtratallâhilletî fataran nâse aleyhâ:[11] "O ki Allah'ın fıtratı (El Esmâu'l Husnâ'sı)dır ve (Allah) insanları bu (fıtrat)a göre yaratmıştır." İnsanın fıtratı, Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sıdır. Eğer Allah, insana kendi güzelliğinden, El Esmâu'l Husnâ'sından vermeseydi insan, rabbini tanıyamaz, anlayamaz, dolayısıyla ona halife olamazdı.

İnsan bu dünya misafirhanesine fıtratındaki El Esmâu'l Husnâ'yı açığa çıkarmak ve Allah'a ayna, halife olmak için gelmiştir. İnsan bu dünyada misafirdir, Allah da ev sahibidir. Ev sahibi Allah olduğu için kullarına rızkı o verir ve her türlü işlerini takdir eder. Bunların hepsi; insan, rabbinin güzelliğine şahid olup şehadet etsin, her şeyin eksiksiz, kusursuz, noksansız olduğunu görüp varlık üzerinden rabbini tesbih etsin, hamd etsin, rabbini övgüye layık görsün, rabbinin azametini anlayıp onu tekbir etsin, ilahlığına şehadet edip "eşhedu en lâ ilahe illallah: Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur" desin diyedir.

"Allah şahiddir ki kesinlikle ondan başka ilah yoktur. Melekler ve adaletle hüküm veren ilim sahipleri de (şahiddir ki) ondan başka İlâh yoktur."[12] Dikkat edilirse Allah bu âyette "adil olanlar şehadet ederler" buyuruyor; yani hak sahibine hakkını teslim edenler; Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederler.

İnsanın adil olması için her bir varlığa hakkını teslim etmesi gerekir. Şayet biri rabbini bilir, onu hamd ile tesbih ederse, bütün varlığın Allah'ın tecellisinden ibaret olduğunu, Allah'ın kulu olduğunu, Allah'ı sevdiğini, tesbih ettiğini, övdüğünü bilir, kendisindeki tecelli kadarıyla da rabbini tanırsa o zaman varlığa karşı adaletli olur ve her bir varlığa hakkını teslim eder.

Kul, varlığa karşı adaletli olduğunda Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet eder, şahid olur; ama varlığa adil olmazsa bu

[11] Rûm /30
[12] Âli İmrân /18

defa zalim olur; yani karanlıkta kalmış olur. Allah ile bakamadığı için de kör olmuş olur, dolayısıyla hakkı, hakikati göremez.

Kör olmamak için manevi gözümüzü açıp varlığın hakikatine bakmamız lazım. Allah'ın isimleri bütün varlık üzerinde tecelli etmiştir ve kul her anda Allah'ın isimlerine varlık üzerinde şahid olmak için imtihandadır. İnsanı imtihan etmek Allah'ın muradıdır ve bu imtihan öyle zahiri imtihanlara benzemez. İmtihanı doğru anlayalım. İmtihan; kul için kazanma imkânı demektir.

Neyi kazanma imkânı?

Hz. İnsan olmayı, Allah'ın güzelliğinin üzerinde tecelli etmesini, Allah'a yakın olmayı, marifete erip rabbini tanımayı, sevmeyi, kendi üzerinde rabbinin güzelliğine şehadet etmeyi hem kendi üzerindeki rabbinin güzelliğini hem de bütün insanlardaki rabbinin güzelliğini görüp bu güzellikler üzerinden rabbine şahid olmayı kazanma imkânıdır. Sonuç itibariyle rabbine olan aşkından manevi olarak her anda aşkla semah hâlinde olma "ya rabbi! Seni seviyorum. Bu âlemde senin güzelliğinden başka güzellik yoktur. Hakiki varlık bir tek sensin" deme imkânıdır.

Allah'ın, insanı dünyaya göndermesindeki muradı budur, bu nedenle Allah, insanı dünyaya gönderip sonrasında başıboş bırakmamıştır. Tâ en başından ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem (a.s.)'la beraber sahifeler indirmiştir. Hz. Âdem (a.s.) da kendi neslini kulluğa davet etmiş ve Allah'ın kullarına örneklik yapmıştır.

Bütün peygamberler bizim için sadece örnektir. Allah bizi peygamberler gibi olmaya ve onlar gibi yapmaya davet ediyor. Biz de onlar gibi yapınca Allah'ın bizi dünyaya göndermesindeki muradını gerçekleştirmiş oluruz.

Mü'minler için en öndeki örnek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Allah'ın Kur'ân'da haber verdiği tüm peygamberler

de yaşayışlarıyla, tabi tutulduğu imtihanlardaki hâlleri, tavırları, imanları, sadakatleri, teslimiyetleriyle hepimiz için örnektir. Eğer tabi tutulduğumuz imtihanlarda peygamberlerin yaptığı gibi yapar, onlar gibi olursak hem varlığa hakkını verip adaletli olmuş olur hem de fıtratımızda bulunan El Esmâu'l Husnâ'yı açığa çıkarıp Hz. İnsan oluruz. Bunun sonucunda ise hayatı nasıl yaşamamız gerektiğini bilir, anlarız.

Peki, âyetlere baktığımızda Allah bizden nasıl bir hayat yaşamamızı istiyor?

"Nerede ol(ur)sanız (olun), o sizinle beraberdir."[13] **"(İnsan) Hiçbir söz söylemez ki onun yanında hazır bulunup (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden bir melek) bulunmasın!"**[14] Ağzımızdan çıkan sözleri önce melekler yazar sonra da biz onları kendi gönlümüze yazarız. Bu durumda ne söylersek söyleyelim söylediğimiz her sözü gönlümüze yazdığımızı unutmayalım ve konuştuklarımızın Allah'ın vahyine uyup uymadığına dikkat edelim. Aynı zamanda nerede olursak olalım Allah bizimle beraberdir, dolayısıyla hayatı Allah ile beraber olduğumuzu unutmadan yaşayalım. Öyle ki karşılaştığımız imtihanlarda peygamberlerin yaptığı gibi yapabilelim.

"Ben kimim" sohbetlerimiz boyunca kendimizi, hayatı anlamaya, tanımaya çalıştık. Yaşadığımız bütün hayat toplam üç safhadan ibarettir. Biri dünyaya gelmeden önceki hayatımızdır. İkincisi şu an dünya misafirhanesinde yaşadığımız, baştan sona imtihan olan hayatımızdır. Üçüncüsü de imtihanlarımız bittikten sonra hesaba çekileceğimiz ahiret hayatımızdır ki zaten ahiret demek "sonraki" demektir.

Evet, hayatımız; önceki, şimdiki, bir de sonraki olmak üzere toplam üç safhadan oluşur. Önceki hayatımız bizim için hazırlıktı;

[13] Hadîd /4
[14] Kaf /18

ama şimdiki hayatımız artık kazanma zamanımız olan hayatımızdır. Dünya ahiretin tarlasıdır. Neyi ekersek sonrasında; yani ahirette onu biçeriz. Öyleyse hayat safhalarımız içerisinde en önemli safha; rabbimizin bize gönlümüzü, ebedi hayatımızı teslim ettiği ve bizi âbd olmakla sorumlu tuttuğu bu dünya hayatıdır. Dünya hayatımız bitince artık istesek de bir şey yapamayız, yapamadığımız için de hiçbir şey kazanamayız.

Hayat safhalarımız içerisindeki en önemli safhamız dünya hayatımızsa o zaman bu safhayı doğru anlamak; yani "ben kimim, nereden geldim, nereye gidiyorum" sorularına cevap vermemiz gerektiği gibi "ben neredeyim" sorusuna da cevap vermek ve nerede olduğumuzu anlamaya çalışmak zorundayız.

Rabbimiz bize zaten bu soruların hepsinin cevabını vermiş ve nereden geldiğimizi, nerede olduğumuzu, nereye gideceğimizi, gideceğimiz yerde nasıl muamele göreceğimizi, nasıl hesaba çekileceğimizi bir bir haber vermiştir.

Ahirette yaşayacağımız bütün muamele dünyadaki hayatımıza göre belirlenir. Şu anda olduğumuz yerde ya kazanacak ya da kaybedeceğiz. Kazanan aklını kullandığı, samimi olduğu; yani takvâ sahibi olduğu, rabbini dinleyip ciddiye aldığı, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e, peygamberlere iman edip onları örnek aldığı her birinin hâlini, tavrını, Allah'a yakınlığını, imanını, teslimiyetini sevdiği için kazanmıştır. Kaybedenler de kendini, rabbini ebedi hayatını ciddiye almadığı ve peygamberler gibi yapmayı sevmediği için kaybetmiştir.

Sevgi ispat ister, iman ispat ister. Biri peygamberlere iman ettiğini ve onlar gibi olmak istediğini söylüyorsa bu durumda peygamberlerin yaptığı gibi yapmalı, Allah'a onlar gibi kul olmaya, yakın olmaya çalışmalıdır. Aksi takdirde peygamberlere olan imanı sadece bir iddiadan ibaret kalır.

Peygamberler hayatı nasıl yaşamıştı?

Her biri her anda imtihanda olduğunu biliyordu. Bizim de bilmemiz ve iman etmemiz lazım ki yaşadığımız her şey Allah'tan bir imtihandır. "Sizi malınızla, canınızla, evladınızla, ticaretinizle, işinizle, eşinizle, evlerinizle, her şeyle imtihana tabi tutarım.[15] Hanginiz sabredersiniz diye sizi birbirinizle imtihana tabi tutarım.[16] O, hanginizin daha güzel amel edeceğini imtihan etmek için ölümü ve hayatı yaratmıştır."[17] Âyetlerinde görüldüğü üzere Allah bizi her şeyle imtihana tabi tutacağını haber veriyor. Bu yüzden hayatı yaşarken her anda birçok imtihanla karşı karşıyayız. Öyle ki imtihanda olmadığımız bir anımız bile yoktur.

Bu imtihanların her birini bizim için takdir eden, yaratan Allah'tır ve Allah bu imtihanlarla bize "haydi, sana gösterdiğim, öğrettiğim, talim ettirdiğim gibi güzel yap" buyurur. Güzel yapınca Allah ile güzel oluruz; ama güzel yapmazsak Allah'tan onun isimlerinin güzelliğinin tecellisini alamayız. Aynı şekilde rabbimizi ciddiye alınca Allah'ın nûrunun tecellisiyle nûrlanır, hakikati anlamış oluruz; ama rabbimizi ciddiye almayınca karanlıkta kalır, hakikati anlamamış oluruz. Böyle olunca da yaşadığımız bütün olayları Allah'tan bir imtihan olarak bilmek yerine rabbimizi unutur, yaşadığımız her şeyi tesadüflere bağlarız.

Allah, şehadet etmemiz için âyet-i kerimede bize örnek verirken **"onlar ki ayaktayken, otururken ve yanları üzerine (yatarken her vakit) Allah'ı zikrederler, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler (enine boyuna düşünürler ve şöyle derler), rabbimiz! Sen bunları boş yere yaratmadın. Sen subhânsın (her türlü noksanlıktan münezzehsin), bizi ateş azabından koru!"**[18] **"O, sizin için kulakları, gözleri ve gönülleri**

[15] Bakara /155, Enfâl /28, Tevbe /24
[16] Furkân /20
[17] Mulk /2
[18] Âli İmrân /191

inşâ ed(ip yarat)andır. Ne kadar da az şükrediyorsunuz"[19] buyurur.

Allah bu âyetlerle her birimize "göklere, yere, Ay'a, Güneş'e, yıldızlara, kendinize bakıp yaratılışınız üzerinde tefekkür etmez misiniz! Allah size akıl, göz, kulak, gönül vermiştir. Öyleyse şükretmeniz gerekmez mi" buyuruyor.

Şükretmek için aklımızı, gözümüzü, kulağımızı, gönlümüzü Allah'ın gösterdiği, öğrettiği şekilde kullanmamız gerekir. Şükredersek Allah onları bizim için artırır; yani aklımızı, gönlümüzü Allah'ın vahyinin ışığında kullandırır, bakarken de varlık üzerinde kendi isimlerine şahid ettirir.

İnsan, Allah'ın tecellisinin sanatıdır. Şayet Allah, insanı kendi fıtratında yaratmışsa o zaman bunu anlamak akıl işi değil, gönül işidir; yani gönül itibariyle şahid olup şehadet edince Allah'ın insanı kendi fıtratında yaratmasını anlamış oluruz.

Herkes zahiri olarak kendini anlar; ama insanın kendini manevi olarak anlaması bambaşka bir şeydir. İnsan ancak manevi olarak rabbinin güzelliğine, kudretine, her bir isminin tecellisine şahid olursa kendini manevi olarak anlayabilir. Örnek vermek gerekirse; Allah El Basîr'dir. Bütün insanlar Allah'ın Basîr isminin tecellisiyle görürler; ama insanın Basîr isminin tecellisiyle sonsuz bir deryadan bir damla misali görmesinin yanında bir de El Basîr isminin özel tecellisiyle görmesi vardır. Eğer Allah, bir kula El Basîr ismiyle özel manada tecelli ederse o kul bütün varlığı, kâinatı bir anda hem de hiçbirini birbirine karıştırmadan, hepsini birbirinden tek tek ayırt ederek görür ve bunu gören; Allah'ın nefhettiği rûhtur.

Aynısı Semi' ismi için de geçerlidir. Allah bir kula Semi' ismiyle tecelli ederse o kul bütün varlığın sesini bir anda işitir.

[19] Mu'minûn /78

Hatta buna okyanusun dibindeki varlıklar da dâhildir. Bütün varlık, rabbine karşı dua hâlindedir, hepsi kendi rızkını ister, rabbini tesbih eder, ona hamd eder ve her birinin farklı farklı zikirleri vardır. Semi' isminin tecellisiyle varlığın zikrine şahid olan kul, varlığın bu zikrinin güzelliği karşısında "bu nasıl bir zikir, nasıl bir tesbih, nasıl bir duadır" deyip dehşete düşer.

Allah, insana Basîr ve Semi' isimleriyle bu şekilde tecelli ediyorsa demek ki insanın böyle bir vasfı varmış; ama insan kendini sadece gördüklerinden tanıdığı için kendini anlayamaz, Allah katında nasıl bir kıymete, değere sahip olduğunu bilemez. Kendini anlayabilmesi için gönül âleminde manevi bir yolculuk yapıp hakikatine; yani Allah'ın kendisine nefhettiği rûha varması ve kendi hakikati olması gerekir. Ancak o zaman kendini anlayabilir, tanıyabilir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu:* "Kendini tanıyan rabbini tanır"[20] buyurmuştur. Kim kendini tanırsa kendinde rabbini de tanır. Allah da insanı anlatan bir hadis-i kutside *"yerler, gökler tecellimi alamadı; ama mü'min kulumun kalbi tecellimi aldı"*[21] buyurmuştur. Allah, mü'min kulun kalbine El Esmâu'l Husnâ'sıyla, güzelliğiyle tecelli eder ve Allah bir kula tecelli ederse biraz önce söylediğim gibi o kul manevi olarak kendini tanır. Ben sadece görmekten ve işitmekten örnek verdim. Yoksa aynısı Allah'ın diğer isimleri için de geçerlidir.

Kendimizi hem rabbimizin öğrettiği kadarıyla bir bilgi olarak tanımak; yani "ben kimim" sorusuna âyetlerle cevap vermek vardır. Hem de kim olduğumuz sorusuna gönlümüzden Allah'ın cevap vermesi vardır. Kendimizi tanımak istiyorsak mutlaka "kim olduğumuza Allah gönlümüzden nasıl cevap verir" sorusunun cevaplanması lazım.

[20] El-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262
[21] K. Hafâ: 2256, İhya-u Ulum'id Din

Ben de şu an da “acaba Allah buna nasıl cevap verir” diye düşünüyorum; ama tabi ki bu soruya Allah’tan başka hiç kimse cevap veremez. Bu cevabı verecek olan sadece odur. Biz de ancak o cevap verince bunu anlayabiliriz; ama âyetlere baktığımızda Allah’ın bu soruya genel olarak nasıl cevap verdiğini her birimiz biliyoruz.

Evet, bu âleme rabbimize şahid olup şehadet etmeye gelmişsek en kâmil manadaki şehadeti yine kendi üzerimizde, kendi gönlümüzde yaparız. Yeryüzünde Allah’ın halifesi olan kul, rabbine kendinden başka yerde mi şahid olacak! Elbette ki bütün âlemde Allah’ın isimlerine şahid olur; ama bir de kulun kendi üzerinde Allah’ın isimlerine şahid olması vardır; çünkü Allah, halifesi olan insana zatıyla, sıfatıyla tecelli etmiştir. Eğer Allah, insan için “ben ona rûhumdan nefhettim”[22] buyurduysa bu şehadeti anlamaya çalışmak ve “ben kimim” sorusuna karşı ürpermek, titremek lazım.

Allah âyet-i kerimelerde “ben size şahdamarınızdan daha yakınım.”[23] “Nerede olursanız olun o sizinle beraberdir.”[24] “Allah kişiyle kalbi arasına tecelli eder.[25] “Ne yana dönerseniz dönün rabbinizin güzelliği oradadır”[26] buyurduysa, ayrıca rahmetinden ve ikram etmeyi dilediğinden dolayı bütün bunları perdeleyip bize “haydi bana gel, bana şahid ol. Kendini, varlığı anlamaya çalış. Anladığın ve istediğin her şey senindir” dediyse o zaman insanın Allah katındaki kıymeti ve hakikatte kim olduğu karşısında insan ürperir, titrer.

Allah’ın insana “bana gel” buyurması “kendi üzerinde ve varlık üzerinde tecelli ettiğim isimleri, sana yaptığım muameleleri

[22] Hicr /29
[23] Kaf /16
[24] Hadîd /4
[25] Enfâl /24
[26] Bakara /115

gör ve bana dön" demektir. Bizim de rabbimizden onun isimlerine şahid olmayı ve kendimizi tanımayı istememiz lazım; ama sadece dilimizle ya da gönlümüzle "işte, ben istiyorum" demekle istemiş olmayız. İstemenin aynı zamanda fiilimizle olması gerekir. Allah bize "haydi, hakikatine kavuşmak ve sana yüklediğim emaneti almak için gerekeni yap. Var olduğunu zannettiğin, 'ben' dediğin varlığını, benliğini aramızdan çek" buyuruyor. Biz de fiili çabamızı gösterip Allah'ın bu emrini hayatımıza geçirince rabbimizin isimlerine şahid olmayı gerçekten istemiş oluruz. Aksi hâlde istediğimizi söylememiz yalnızca laftan ibaret kalır.

Daha önce söylediğim gibi; uzaklık insandan kaynaklanır. Yoksa Allah zaten bize bizden daha yakındır. Benliğimizi aradan çekince Yunus Emre'nin *"çekilirsen aradan geri kalır yaradan"* dediği gibi Allah'ın bize olan tecellisine şahid oluruz. Bu tecelliye şehadet etmek için benliği aradan çekmek şarttır; ama bu hayal ile olacak bir şey değildir. Şahid olmak için önce gördüğümüz her şeyde görünenin ötesine bakmamız; yani onun üzerinde Allah'ın isimlerine şehadet etmemiz lazım.

Perdenin arkasında bütün işlerimizi takdir eden, her şeye hüküm veren ve her şeyi her anda yaratan; El Fââl olan, her an bir şe'nde olan Allah'tır. Allah bütün bunlar üzerinden her birimize tek tek "her anda bir şe'nde oluşumu, El Fââl oluşumu senin için yapıyorum" buyuruyor. Madem Allah bizim için her anda tecelli edip bütün bunları yapıyor, o hâlde biz de "acaba biz Allah için ne yapıyoruz" diye kendimize bakalım.

Aslında Allah'ın bütün ikramlarına karşılık kendi yaptıklarımıza baktığımızda sözün bittiği yere geliriz. O kadar ki artık susmak konuşmaktan daha hayırlı görünür.

Allah her anda bize ikramlarda bulunur ve kendini bize tanıtır; ama bunu anlayabilmek için Allah'ın âyet-i kerimelerde

"siz aklınızı kullanmayacak mısınız?[27] Düşünmez misiniz,[28] Tefekkür etmez misiniz?[29] Tedebbür etmez misiniz?[30] Tafakkuh etmez misiniz, anlamaya çalışmaz mısınız?"[31] "Biz onlara, afakta (tüm kâinatta) ve enfüste (kendi nefislerinde) âyetlerimizi göstereceğiz ki o (Kur'ân)ın hak olduğu onlara (iyice) belli olsun"[32] "Afaktaki ve enfüsteki âyetlerimi okumayacak mısınız" buyurduğu gibi düşünmemiz, akletmemiz, âfaktaki ve enfüsteki âyetleri okumamız lazım.

Evet, Allah bize afaktaki ve enfüsteki âyetlerini her anda gösteriyor. O gösteriyor da peki biz şahid olup şehadet ediyor muyuz!

Hem afaktaki; görebildiğiniz her yerdeki hem de enfüsteki; gönül âleminizdeki, hakikatinizdeki âyetleri görecek ve rabbinizin âyetlerinin hak olduğuna, onun her şeyi hakikatiyle dosdoğru söylediğine; yani kendinizin ve varlığın haktan tecelli ettiğine şahid olacak, bunu iyice anlayacaksınız, buyurdu Allah.

O bize öğretmeden, göstermeden bizi hesaba çeker mi? - Elbette ki çekmez. Bu âlemdeki her şey rabbimizin güzelliğini, kudretini, yaratmasını, ikramını her şeyin insan için olduğunu, Allah'ın insanı nasıl sevdiğini ve insandan Hz. İnsan olmasını isteyip ona "haydi kulum güzel yap" dediğini gösteren âyetlerdir; ama onun âyetlerini ancak görmek isteyenler görebilir. Yoksa biri görmek istemeyip gözlerini kapattı mı onun âyetlerini göremez, kulağını kapattı mı işitemez, gönlünü perdeledi mi anlayamaz, dolayısıyla karanlıkta kalmış olur ve bunun sonucunda hiçbir zaman rabbinin afaktaki ve enfüsteki âyetlerine şahid olamaz.

[27] Enbiyâ /67
[28] Nahl /17
[29] Bakara /219
[30] Nisâ /82
[31] Tevbe /122
[32] Fussilet /53

İşte, Allah, kendimizi karanlıkta bırakmayalım diye peygamberini gönderip Kur'ân'ı indirmiş ve Kur'ân'a "nûr"[33] peygamberine de "nûr saçan kandil"[34] buyurmuştur? Neden? - Allah'ın vahyiyle, resulüyle baktığımızda bizler için nûr saçan kandil, nûr saçan kitap oluyor ve karanlıklarımızı yok ediyorlar da ondan. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nazarıyla nazar edince nûr saçan kandille nazar etmiş ve onun anladığı gibi anlamış oluruz. Allah'ın âyetleriyle anlayıp rabbimizin ismine okuyunca da rabbimizle bakmış, kendimizi, varlığı, hayatı onun bize anlattığı gibi anlamış oluruz. Bu da bizi bütün karanlıklardan kurtarıp aydınlığa götürür.

Eğer, Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "nûr saçan kandil" buyuruyorsa o zaman Resullah (s.a.v.) Efendimiz olmadan karanlıktan kurtulmamız mümkün değildir, demektir. Bu yüzden rabbimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmayı bize emretmiş ve **"(resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin"**[35] buyurmuştur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak, hayatımızı yaşarken onun yaptığı gibi yapmak ve varlığa onun baktığı gibi bakmaktır. Onun baktığı gibi bakmadan hakkı, hakikati göremeyiz, anlayamayız. Hakkı gördüğümüzü zannederiz; ama kendi bakışımızla baktığımız için hiç farkında olmadan "ben ondan daha güzel görüyorum, daha doğru anlıyorum" demiş oluruz. Bu düşüncemizin sonunun nereye varacağını da rahatlıkla anlayabiliriz!

Evet, bakışımızın Allah'a ve resulüne ters düşmemesi için kendi aklımızla, nefsimizle bakmaktan kurtulmamız ve "benim rabbim Allah'tır, o her neyi söylediyse doğru odur, hak odur, güzel

[33] Tegâbun /8
[34] Ahzâb /46
[35] Âli İmrân /31

odur, hayır odur, rahmet odur. Ben sadece rabbimin söylediklerini kabul ediyorum. Onun vahyi, âyetleri karşısında hiçbir fikrim, düşüncem, tercihim, takdirim yoktur. Bana rabbimden başka fayda verecek hiç kimse yoktur. Ondan başka bir ilah yoktur. Ondan başka bir ilahın vahyi yoktur. Ben de sadece rabbimin vahyine uyar, tabi olur, iman eder, hayatımı onun bana emrettiği gibi yaşarım" dememiz gerekir.

Herhangi bir sözü Allah'ın sözünün önüne koyduğumuzda nereye gideceğimizi anlamak hiç de zor değildir! Bizim için en doğru ve en güzelini Allah vahyetmiştir. Onun vahyi dışında her kimin sözüne uyarsak bizi sadece küfre, dâlalete, cehenneme götürür. Aynı şekilde birini kendimize örnek olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, peygamberlerin önüne koyarsak en fazla o kişi gibi olabiliriz; ama bunun sonucunda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i de kaybetmiş oluruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak Kur'ân'a tabi olmaktır. Bu nedenle Allah âyet-i kerimelerde "Allah'a ve resulüne itaat edin."[36] "Allah'ın vahyine ve canlı Kur'ân olan resulüne tabi olun."[37] "Resule itaat Allah'a itaattir"[38] buyuruyor.

İnşallah bu âlemde neden bulunduğumuza bakıp kendimizi anlamaya, tanımaya çalışacağız. Allah bize nasıl kazanmamız gerektiğini vahyini indirerek öğretmiştir. Biz de Kur'ân'ı okuyup nasıl kazanacağımızı anlamaya çalışacağız inşallah. Biz elimizden geleni yapıp rabbimizin vahyini anlamaya çalışırsak rabbimiz bize hepsini öğretir. Zaten öğretmiştir; ama âyetleriyle gönlümüzdeki vahyini bir daha tazelemiş olur, dolayısıyla biz de âyetleri okurken kendimize gelmiş oluruz; yani gönlümüzdeki âyetlerle dirilmiş oluruz.

[36] Mâide /92
[37] A'râf /158
[38] Nisâ /80

Dışarıda olan bir şey içimizde mevcut olmadıkça bize bir etki yapmaz. Âyetler bize tesir ediyorsa içerimizde mevcut olduğu içindir. Diğer bir ifadeyle gönlümüzdeki âyetler Kur'ân'daki âyetlerle karşı karşıya gelince gönlümüzdeki âyetler canlanır, böylelikle bize etki eder ve biz de bunun sonucunda âyetlerle dirilmiş oluruz.

Evet, hep beraber kendimizi rabbimizin bize tanıttığı gibi tanımaya ve bu hayatta neden bulunduğumuzu anlamaya çalıştık. İnşallah "Ben Kimim" sohbetleri boyunca kendimizi tanımaya, kim olduğumuzu anlamaya ve hep birlikte tanışmaya devam edeceğiz.

Allah bizi peygamberlerden başkasını örnek alanlardan ve Allah'ın vahyi dışındaki sözleri hak olarak kabul edenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi resulüne, vahyine itaat edenlerden eylesin. Allah bizi varlığa, hayata nefsiyle ya da başkalarının öğrettiği gibi bakanlardan eylemesin. Allah bizi rabbinin ve resulünün nazarıyla bakıp afaktaki ve enfüsteki âyetlere şahid olanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

11.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep birlikte "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve nereden geldiğimizi, geldiğimiz bu âlemde rabbimizin bizden ne istediğini, nasıl yapmamız, nasıl olmamız gerektiğini, nereye gittiğimizi, gideceğimiz yerde bizi nelerin beklediğini; kısacası kim olduğumuzu Allah'ın âyetleriyle anlamaya çalışıyorduk. Bununla beraber "hepiniz ondan geldiniz, dönüşünüz onadır"[1] âyetinde rabbimizin buyurduğu üzere rabbimizin bizi çıkardığı bu yolculuktaki muradının ne olduğunu; yani hakikati rabbimizden olduğu gibi anlamaya çalışıyorduk.

Hakikati anlamazsak ne olur?

Anlamazsak hiçbir şey olamayız. Herhangi bir taştan farkımız kalmaz. Devamlı söylüyoruz; bu âleme rabbimizi tanımaya, rabbimizin güzelliğine şahid olup El Esmâu'l Husnâ'sının güzelliğini bir halife olarak kendi üzerimizde göstermeye gelmişiz. Bütün imtihanlar, yaşadığımız her şey Allah'ın güzelliğiyle güzel olmamız ve bu güzelliği üzerimizde gösterebilmemiz içindir. Eğer hayatı böyle anlayamadıysak, sadece görünen tarafa, sebeplere takılıp rabbimizi görmezsek bu durumda rabbimize karşı kör olmuş oluruz.

Allah âyet-i kerimede **"(o gün) onların azabı kat kat arttırılır; çünkü onlar (dünyadayken âyetlerimizi) dinlemeye (dahi) tahammül edemiyorlar ve (afaktaki, enfüsteki**

[1] Bakara /156

âyetlerimizi bile) görmüyorlardı"[2] buyurur. Eğer yaşadığımız olaylar karşısında "rabbim beni imtihana tabi tutuyor. Rabbimin her konuda bana bir emri, vahyi, gösterdiği sırat-el mustakim yolu vardır. Benim de peygamberler ve peygamberlere iman edenlerin yürüdüğü bu yolda yürümem gerekir" demezsek rabbimizin afaktaki ve enfüsteki âyetlerini görmek istememiş, Allah'ın buyurduğu gibi rabbimizi dinlemeye ve görmeye tahammül edememiş oluruz.

Hayatı yaşarken herhangi bir olayla karşılaştığımızda yaşadıklarımıza "Allah beni imtihana tabi tutuyor" demek yerine "falanca şöyle yaptı, o böyle yapmasaydı başıma bunlar gelmezdi" der ve yaşadıklarımızı insanlara bağlarsak hayata karşı eksik bir bakışla bakıyoruz demektir. Doğrudur, yaşadığımız şeylere falancalar vesile oldu; ama hepsi Allah'ın buna izin verdiği birer imtihanlardır. Allah onların bize karşı böyle yapmalarına müsaade ederek bizi onlar üzerinden imtihana tabi tutar.

Biri bize imtihan olduğunda kendi imtihanını kaybetmiş olur; ama biz onun imtihanına bakmayalım. O kendi imtihanını kaybetmiş, yanlış yapmış, günaha, küfre, şirke, zulme, karanlığa düşmüş, zalim olmuş olabilir. Bunları yaparak zaten zulmü en başta kendisine yapmıştır. Biz sadece bu tür imtihanlarla karşılaştığımızda bizim ne yapıp yapmadığımıza bakalım.

Allah bizi hem nimetlerle hem de musibetlerle imtihana tabi tutar. Bu durumda ister bir haksızlıkla istersek de bir nimetle, ikramla karşı karşıya geldiğimizde "rabbim beni bununla imtihana tabi tutuyor. Yapmam gereken şey sadece rabbimin bana emrettiğidir. Rabbim bana yaptığı bu muamele karşısında benden nasıl bir tavır sergilememi, ne yapmamı emrediyorsa ben öyle yaparım" dediğimizde başkalarına değil, kendimize; yani imtihanlar karşısında ne yapıp yapmadığımıza bakmış, dolayısıyla

[2] Hûd /20

yaşadığımız olayları insanlardan değil vesilenin sahibinden, Allah'tan bilmiş oluruz; ama "rabbim bu imtihan karşısında bana ne yapmamı emrediyor" demez, gerekeni yapmaz, aksine bir de aldığımız nimetleri, başımıza gelen musibetleri sadece buna vesile olanlardan bilirsek o zaman yaşadığımız olaylar, imtihanlar üzerinden rabbimizi görmeye tahammül edememiş, sebepleri görmüş ve sebeplerin sahibini görmemiş oluruz.

Mesela; biri eliyle suç işlediğinde suçlu olan eli mi yoksa kendisi mi olur? -Tabi ki kendisi olur. Aynı şekilde eliyle bir ikramda bulunduğunda ikramı eli mi yoksa kendisi mi yapmış olur? -Yine kendisi yapmış olur. İşte, imtihanlara karşı bakışımız da böyle olmalıdır. İnsanlar sadece imtihanlara vesiledir. Bizi onlar üzerinden imtihana tabi tutan Allah'tır.

Rabbimizin huzurunda olduğumuzu biliyoruz. İman etmişiz ki her an onun huzurundayız ve her anda her şeyi yapan odur; ama burayı kesinlikle doğru anlamamız ve işleri birbirine karıştırmamamız lazım. Her işi o yapıyor, derken yanlışı da güzelliği de Allah yapıyor, demiyoruz. Hâşâ, Allah kimseye yanlış yapmaz, Allah'ın hiçbir işi şer olmaz. Allah her ne yaparsa yapsın, nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun o bizim için kesinlikle rahmettir, hayırdır, güzelliktir.

Peki, yaşadığımız olayları Allah'tan nasıl bilmemiz lazım?

Allah, karşılaştığımız olayları yaşamamıza müsaade ederek bizi birbirimizle imtihan eder. İmtihan her halükârda kazanma imkânıdır; yani rahmettir. Allah onları yaşamamıza müsaade ederek Allah'ın güzelliğini üzerimizde göstermemiz için bize rahmetiyle tecelli eder; çünkü o imtihanlar vesilesiyle Allah bizi düzeltir, temizler, nefsimizi tezkiye eder, büyütür, eğitir, kendisi için bir şeyler yapmamıza imkân verip "haydi kulum, güzel yap, sana emrettiğim gibi yap ve bana yaklaş, beri gel" buyurur. O

zaten bize bizden daha yakındır, dolayısıyla "beri gel" derken aslında bize "kendine gel" buyurur.

İmtihanları rabbimizden bilmek ve imtihanlar karşısında rabbimizin razı olduğu gibi yapmak için olması gereken tek bir şey vardır; o da Allah'a imandır. Rabbimizi ne kadar bilmiş, tanımış, marifetullaha ne kadar ermişsek Allah'a o kadar iman etmişiz, rabbimizin huzurunda o kadar durabiliyoruz ve rabbimizin her işinin, efâlinin bizim için hayır olduğunu, rahmet olduğunu, ikram olduğunu, bize "yaklaş" demek olduğunu o kadar anlamışız demektir.

Genel itibariyle baktığımızda yaşadığımız olayları rabbimizden bir imtihan olarak görüyor muyuz? -Cevap, hayır. Ümmet olarak, insanlık olarak hem kendi üzerimizde tadarak hem de bütün insanlar üzerinden görerek şahid oluyoruz ki rabbimizi görmeye tahammül edemiyoruz. Tahammül edemediğimiz için de sebeplere saldırıyoruz.

Hangi imtihanı yaşarsak yaşayalım mutlaka Allah'ın o konuda yapmamızı istediği bir emri vardır ve bizden bu emrini yerine getirmemizi ister. Misal; bizi çeşit çeşit imtihanlara tabi tutarak bazen bize "haydi, affet, mağfiret et" der, bazen "nimetler karşısında teşekkür et" der. Bazen de "bunu kabul etmemen ve hemen kızman gerekir" der. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"andolsun ki (Allah), size (bu) Kitâb'ta, Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman onlar bundan başka bir söze dalıncaya (konuyu değiştirinceye) kadar onlarla beraber oturmayın, yoksa siz de onlar gibi olursunuz, diye (bir hüküm) indirmiştir"**[3] buyurur. İmtihanlar çeşit çeşittir ve her biri için Allah'ın bizden yapmamızı istediği farklı bir emri vardır. Gerektiğinde affedip yakın durduğumuz gibi gerektiğinde de uzak durmamız veya kızmamız gerekir. Onun için her durumda

[3] Nisâ /140

kızmayacağız, görmezlikten geleceğiz, oralı olmayacağız diye bir şey yoktur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bununla ilgili olarak hadis-i şerifinde *"bir kötülüğü, zulmü gördüğünüzde yapabiliyorsanız onu elinizle değiştirin. Yapamıyorsanız dilinizle müdahale edin. Buna da gücünüz yetmiyorsa gönlünüzden o yanlışa, zulme buğz edin"*[4] yani susup "her şey Allah'tan geliyor, demeyin" buyurmuştur.

Elbette ki imtihanlar Allah'tan gelir; ama bu imtihanları yaşamamıza vesile olan insanlardır. Bizim onlara da yardım etmemiz lazım.

Nasıl?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz (s.a.v.) *"zalime de mazluma da yardım edin"* buyurunca, sahabeler *"ya Resulallah! Mazluma yardım etmeyi biliyoruz. Zalime nasıl yardım edeceğiz"* diye sorarlar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de cevap olarak *"onu zulmünden alıkoyarak (zalime yardım edin)"* buyurur. Zalimi zulmünden alıkoyunca ona yardım etmiş, hayır olmuş oluruz. Bu yüzden imtihanı da rabbimizin bize ne söylediğini de doğru anlamamız lazım. Doğru anlamak için de yapmamız gereken şey; rabbimizin bize indirdiği Kur'ân'ı okuyup anlamak ve her âyet üzerinden rabbimize cevap verip onunla konuşmaktır. Öyle ki Allah gönlümüze anlamadığımız hikmetleri indirsin ve muradını öğretsin.

Allah âyet-i kerimede hikmetle ilgili olarak **"(Allah) hikmeti dilediğine (bu uğurda çalışıp gereğini yapana) verir. Kime de hikmet verilirse elbette (ona) pek çok hayır verilmiş demektir"**[5] buyurur. Kul, Allah'ın muradını anlayınca doğru yapma imkânı

[4] Müslim, İman 78
[5] Bakara /269

olur, her anda doğru yapar, Allah'ın emrettiği, sevdiği gibi yapar, böylelikle her anda Allah'a yaklaşır.

Tabi, Allah'a yakın olmayı da doğru anlamak gerekir. Allah'a yakınlık hâşâ iki kişinin veya iki şeyin birbirine olan yakınlığı gibi düşünülemez. Rabbimiz kendi kendine, kendi sıfatlarına, El Esmâu'l Husnâ'sına yakındır. Bu durumda Allah'a yakınlık deyince fena ve beka anlaşılmalıdır; ama fena ve bekayı geçiştirip "bunlar Allah'ın ikramıdır" demeyelim. Evet, her şey Allah'ın ikramıdır; ama bu ikramı almak için kulun bir çabası, gayreti olmalıdır. Allah fenayı sadece çabasını gösterenlere ikram eder. Bu nedenle fena bulmak için mutlaka bir adım atmamız şarttır. Biz bir adım atarsak Allah da bize on adım yaklaşır; çünkü Allah hadis-i kutside *"kulum bana bir adım atarsa ben ona on adım atarım. Kulum bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak gelirim"*[6] buyurmuştur.

Allah kelimeyi böyle kullandıysa o zaman mutlaka bunu anlamamız lazım. Peki, Allah nereye gelir ya da Allah'ın gelişi ne demektir?

Biz adımımızı ona atınca Allah da bize gelir. Kulun atacağı adım fena adımıdır. Allah'tan gelen adım ise beka adımıdır; yani Allah kendi güzelliğiyle kuluna beka vererek onu hakiki bir varlık yapar.

Fena; zahiri olan faniden kurtuluş ve baki olan Allah'a dönüş demektir. İnsan faniyi baki olanın yerine koyarsa baki olanı kaybeder ve kendini baki olandan mahrum kılar. Hepimiz bu hayatın fani olduğunu ve rabbimizin bizi mutlaka huzura davet edeceğini; yani öleceğimizi biliyoruz. Burada var olan her şey fanidir. Biri ölünce dünya da bedeni de kendisi için fani olur. Baki olan tarafı ise; Allah'ın kendisinden nefhettiği rûhu, hakikatidir ki huzura da onunla gider.

[6] Buhari, Tevhid 50; Müslim, Zikr 2, (2675); Tirmizi, Da'avat 142, (3598)

Her şey yok olur; ama yok olan, Allah'ın nefhettiği rûh değildir. Allah'ın nefhettiği rûh bakidir. Allah ona öyle tecelli etmiştir ve o en ön saftadır. Fani olanlar Allah'ın nefhettiği rûhtan sonrakilerdir.

Zaten dünyanın fani olduğunu bilmeyen, anlamayan, "hepimiz bir gün bu âlemi terk edip ahirete gideceğiz" demeyen hiçbir akıl sahibi yoktur. Mü'mini de, kâfiri de, müşriği de dünyanın fani olduğunu bilir.

Hâl böyleyken bu âlemde neden bulunduğumuzu ve kim olduğumuzu anlamayınca dünyaya kendimize göre bir mana verir, "herhalde dünya böyledir" deriz. Oysaki "herhalde" demekle olmaz. Allah hayatın da dünyanın da ne olduğunu bize öğretmiştir. Onun öğrettiğinden başka bir şeye "doğru" dersek o fikrimizi, bilgimizi, düşüncemizi, küfrümüzü Allah'a imanın, Allah'ın vahyinin önüne koymuş oluruz ki böyle olunca da hiç haberimiz bile olmadan şirke batmış oluruz. Bu her konu için geçerlidir.

Biri Allah'ın dinini anlatıp "şöyle şöyle yapmak lazım" diyorsa; ama söylediği sözleri Allah söylememişse ve biz de onun söylediklerini doğru olarak kabul eder, Allah'ın söylediğini zannedersek o kişiyi Allah'ın yerine, önüne koymuş oluruz.

Bu yanlışa düşmemek için her şeyi rabbimizden öğrenmeliyiz. O yüzden ısrarla söylüyoruz; hepimiz Kur'ân'ı baştan sona okuyacak, rabbimizin bize söylediklerine cevap verecek, "işittik iman ettik, işittik teslim olduk, işittik ve itaat ettik" diyeceğiz; yani rabbimizin söylediği her şeye duayla, tövbeyle, istiğfarla, tesbihle, tekbirle, tevhidle cevap vereceğiz. Öyle ki gönlümüzde hiçbir eksik kalmasın; çünkü gönül boşluk kabul etmez. Bir şey bile eksik kalırsa mutlaka onun yerine gönlümüze başka bir şey eklenir. Her şeyi dosdoğru bileceğiz ki gönlümüze Allah'ın yanlış dedikleri eklenmesin.

Devamlı söylüyoruz; cevabı olmayan hiçbir soru yoktur. Allah her konuda her şeyin cevabını vermiştir, dolayısıyla "şunu anlamadım, öğrenmedim" diye bir şey yoktur. **"Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır."**[7] "**Bilmiyorsanız zikir ehline sorun"**[8] buyurdu Allah. Bilmediklerimizi mutlaka bilen birisi vardır. Biz de bilmiyorsak sorup rabbimizin ne demek istediğini ondan öğrenecek ve anlayacağız. Yoksa kibirlenip "benim bildiğim, anladığım bu kadardır, bilmediklerimi de kendi kendime öğrenirim" demeyeceğiz.

Hz. Ali (r.a.) Efendimiz *"bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum"* buyurmuştur. Bu harfi ona kim öğretiyordu? -Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz öğretiyordu. Yoksa Hz. Ali (r.a.) Efendimiz herhalde başkası için ya da başka şeyler için böyle söylemiyor! Hz. Ali (r.a.) Efendimiz bu sözünde insanın rabbine, hakikatine ait öğreneceklerinin ne kadar kıymetli olduğunu söylüyor. Bizim de biri bize; rabbimize, kendimize, hakikatimize, ahirete ait bir kelime öğrettiyse onun kıymetini, değerini bilmemiz lazım.

Aslında öğreten kimdir? -Öğreten Allah'tır; çünkü kim neyi öğretirse öğretsin onu mutlaka rabbinden öğrenmiştir. Eğer bir harf öğretene kırk yıl köle olunuyorsa bu durumda asıl öğreten Allah olduğu için bizim de rabbimize âbd olmamız, kul olmamız gerekmez mi! Eğer o bizimle konuşmasaydı, bize vahyini indirmeseydi, peygamberini bize örnek kılmasaydı hakikatimize ait hiçbir şey öğrenemez ve bu âlemde kaybolurduk.

Evet, Allah bu âlemde kaybolmamamız için vahyini indirip bize her şeyi tek tek öğretmiş, açıklamıştır; ama biri Allah'ın vahyinden, resulünden mahrum kalırsa yine kaybolur. İnsanın; Allah'ın vahyinden, resulünden mahrum kalmasının sebebi ise

[7] Yûsuf /76
[8] Nahl /43

kibirlenmesidir. İnsan kibirlendiği ve "ben biliyorum" dediği için Allah'ın vahyine bakmaz, dolayısıyla ondan mahrum kalır.

Okuduğumuz âyette Allah "rabbini görmeye, dinlemeye tahammül edemeyenler, tenezzül etmeyenler" buyurmuştu ya işte mahrum kalanlar da Allah'ın vahyini öğrenmeye, anlamaya tenezzül etmez, "ben zaten her şeyi biliyorum, okumama gerek yok" derler. Unutmamamız lazım ki "her şeyi biliyorum" diyenler aslında hiçbir şey bilmezler.

Hepimiz bu âleme kendimizi bilmeye, tanımaya gelmişiz ve mutlaka kendimizi tanımamız gerekir. Bize düşen; hayatı yaşarken rabbimiz nasıl görmemizi istiyorsa öyle görmektir. Bununla beraber adil olmak, adaletli olmak ve her şeyi yerli yerine koymaktır. Adil olmak bize Allah'ın sevgisini kazandırır; çünkü Allah âyet-i kerimede **"Allah adil olanları sever."**[9] **"Muhakkak ki o, (hem kendine hem de başkalarına zulmeden) zalimleri sevmez"**[10] buyurmuştur. Bir şeyi Allah'ın onu koyduğu yerden ettiğimizde, Allah'ın görmemizi istediği şekilde değil başka türlü gördüğümüzde; yani o şeye Allah'ın verdiğinden farklı bir mana verdiğimizde ona karşı adil olmamış ve ona zulmetmiş oluruz.

Mesela; adil olmadığımız bir varlığı rabbimiz bize haber verir. Hayvanlar kendilerine adil olmadığımız varlıklardır. Nasıl ki Allah bir insanı anlatınca bütün insanları anlatmış oluyorsa bir hayvanı anlatınca da bütün hayvanları beraberinde anlatmış olur. Örnek vermek gerekirse; Allah Hüd Hüd kuşunu ve karıncayı anlatmış,[11] bize durumlarından haber vermiştir. Zaten Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in söylediklerinden, hayvanlara olan muamelesinden de hayvanların aslında nasıl varlıklar olduğunu biliyoruz.

[9] Hucurât /9
[10] Şûrâ /40
[11] Neml /18

Hüd Hüd kuşuna baktığımızda Allah kuşun mü'min olduğunu, imanı, küfrü bildiğini, insanları tanıdığını söylüyor. Hüd Hüd kuşu[12] Sebe diyarına gittiğinde orda gördüğü insanlar hakkında "onlar rablerini tanımıyorlar, Güneş'e tapıyorlar, yollarını kaybetmişler ve şeytan onlara işlerini süslü göstermiş"[13] diyor. Yani "rablerini anlamak, görmek istemedikleri için yaratılmış fani bir şeyi, yaratanın önüne koymuşlar ve bu bizim ilahımızdır, demişler" diyor.

Allah, Hüd Hüd'ten ayrı olarak bir de karıncayı anlatır. Hz. Süleyman (a.s.) ordusuyla giderken kraliçe karınca, diğer karıncalara "yuvanıza girin. Süleyman'ın ordusu farkında olmadan sizi ezebilir" der. Hz. Süleyman (a.s.) hayvanların dilini bildiği için bunu duyunca güler.[14] Tabi, Hz. Süleyman (a.s.)'ın buna şahid olması Allah'ın ona bir ikramıdır.

Bütün bu kıssalardan ne anlamamız lazım?

Hayvanların hepsinin bir zikri vardır. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"yeryüzünde hiçbir canlı ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki (hepsi) ancak sizin gibi bir ümmet olmasın"**[15] buyurmuştur. Hayvanlar da insanlar gibi cemaattir ve hepsi rabbini zikreden, bilen, iman eden, hamd eden, tesbih eden, secde eden, rabbine âbd olan varlıklardır. Bu durumda hayvanlara bakarken onların birer cemaat olduğunu ve rablerine kulluk yaptıklarını bilerek bakmazsak onlara hakaret etmiş; yani onlara zulmetmiş ve onlara karşı adil olmamış oluruz.

Aynısı bütün varlık için geçerlidir. Bununla ilgili olarak başka bir örnek daha vereyim. Allah âyet-i kerimede **"(ne var ki) bunun ardından kalpleriniz (yine) katılaştı; hatta onlar, taş gibi yahut daha da katı oldu. Çünkü taşlardan öylesi vardır ki içinden**

[12] Neml /20
[13] Neml /22-25
[14] Neml /19
[15] En'âm /38

nehirler çağlar. Öylesi de vardır ki (çatlayıp) yarılır da içinden su çıkar. Taşlardan bir kısmı da Allah'ın haşyetinden (yukardan aşağı) yuvarlanır"[16] buyurmuştur. Taş, Allah'tan haşyet duyuyor! Öyleyse taşa bakarken onların da rablerini bildiklerini ve rablerinden haşyet duyduklarını bilmemiz lazım.

Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in daha önce minber olarak kullanıp üzerinde hutbe okuduğu bir hurma kütüğü vardır. Sonra sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e üç basamaklı bir minber yaparlar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendisine yapılan minbere çıktığında daha önce minber olarak kullanılan kütük ağlamaya, inlemeye başlar ve bunu orada bulunan sahabeler de seyrederler. Sahabeler bu durumu anlatırken *"kütük öyle inleyince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz dayanamadı, aşağı indi ve kütüğe sarıldı sonra kütüğe bir şeyler söyledi, bunun ardından kütük hemen sustu"* derler.

Peki, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, kütüğe ne söylemiştir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *kütüğe "istersen seni dikeyim, bir daha yeşer, meyve ver; ama istersen de ahirette, cennette yeşer, meyveni orada ver"* buyurur. Bunun üzerine kütük *"ya Resulullah! Ben senden ayrı kalmaya tahammül edemiyorum, o yüzden cennette seninle beraber olmak istiyorum"* der. Sahabeler bu olayı anlatırken devamında "*Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bize bir mezar kazdırdı ve kütüğü kabre koydu"*[17] derler.

Bununla beraber hayvanlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e gelip *"bana çekemeyeceğim yükü yüklüyor, eziyet ediyor ve beni aç bırakıyor"* deyip sahiplerini şikâyet ederlerdi. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de onları çağırıp ikaz ederdi.

Bütün bunları neden anlattım?

[16] Bakara /74
[17] Dârimî, Mukaddime 6

Çünkü bakışımız doğru ve düzgün olmalıdır. Varlığa, mahlukata bakarken rabbimizin bize öğrettiği gibi bakmazsak onlara zulmetmiş oluruz; ama asıl doğru bakışın öncelikle insana olması gerekir. Bu yüzden ısrarla insanı anlatıyoruz ki insana karşı bakışımız doğru olsun ve insanı Allah'ın koyduğu yere koyalım ki zalimlerden olmayalım.

Madem ki bir şeyi Allah'ın koyduğu yere koymadığımızda ona zulmetmiş oluyorsak kendimize de Allah'ın öğrettiği gibi bakmadığımızda en büyük zulmü kendimize yapmış oluruz; çünkü kendimizi karanlıkta bırakmış, kör olmuş, rabbimizin nûruyla, vahyiyle, nazarıyla nazar etmemiş, ferasetimizi, basiretimizi kaybetmiş oluruz. Tabi, kendimize yanlış bakınca bu sefer insanlara da yanlış bakarız. İşte, kendimize zulmetmekten kurtulmamız için mutlaka kendimizi, insanı, varlığı rabbimizin öğrettiği gibi tanımamız ve he şeyi Allah'ın koyduğu yere koymamız gerekir.

Her şeyin bir zahiri tarafı vardır ve herkes bu perdenin arkasındadır. Biri perdeleri aralamışsa Allah ile nazar eder, Allah ile rahmet eder, Allah ile ikram eder. Allah'ın hadis- kutside *"ben bir kulumu sevdim mi o kulum benimle görür, benimle işitir, benimle tutar, benimle yürür, benimle rahmet eder, benimle ikram eder, benimle yardım eder"*[18] buyurduğu gibi o kul her işini Allah ile yapar. Böyle olunca da fani tarafından kurtulmuş olur ve Allah'ın bekası onda tecelli eder. İşte, böyle bir kul Hz. İnsandır.

Biri Hz. İnsan olmuşsa ondan herhangi bir sorun, sıkıntının gelmesi beklenir mi? -Elbette ki beklenmez. Zaten kendisi saf rahmet olmuş, ikram olmuş, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olmuş, Allah'ın isimlerinin, güzelliğinin nûruyla nurlanmıştır, diğerleri ise karanlıktadır.

[18] Buhârî, Rikak 38

Her ne kadar aydınlıkta olsak da neticede dünyada yaşıyoruz ve karanlıktakilerle beraberiz. Onların her biri bizim için birer imtihandır. Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, peygamberlerin bütün işi sadece insanlara hidâyet olmak, rahmet olmak, hayır olmak, cennet olmaksa onlara tabi olanlar da yolu onların yürüdüğü gibi yürüyüp hakikatlerine yaklaştıklarında fani olandan kurtulmuş, baki olanla beraber olmuş, rableriyle beka bulmuş olurlar.

Peki, insan, rabbiyle nasıl beka bulabilir?

Kul, rabbiyle beka bulmak için iradesini, ilmini rabbine teslim etmeli ve "ben Allah'ın bana öğrettiğinden başka bir şey, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den de başka bir örnek bilmiyorum" deyip hayatı bu şekilde yaşamalıdır. Geriye kalan her şeyi de kendisi için bir imtihan olarak görmelidir.

Herkesin yolu yürüdüğü kadarıyla hâli, tavrı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e benzer ve rabbini bildiği, tanıdığı, rabbinin nazarıyla nazar ettiği kadarıyla da insanlara örnek olur, rahmet olur, hayır olur. Elbette ki herkesten Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi yapmasını beklemek doğru değildir. Hayır da, şer de, nimet de, musibet de, güzel yapanlar da, yapmayanlar da olacak ki bu ikisi arasında imtihanlara tabi tutulabilelim. Bu hayat bir yolculuktur, bizler de yolcuyuz. Musibet olmazsa yol yürünmez. Her biri kendi mertebesine göre bizim için rahmettir.

Mesela bir gece vardır bir de gündüz vardır. Allah'ın buyurduğu üzere ikisini peş peşe getiren Allah'tır. İkisi birbirine kavuşmaz; ama birbirlerini takip ederler.[19] İnsan için gündüz ayrı bir rahmet, gece ayrı bir rahmettir. Yol boyunca yaşanan imtihanlar da böyledir. Ne bütünüyle nimet vardır ne de

[19] A'râf /54

bütünüyle musibet vardır. İkisi birbirini takip eder ve birbirine karışmaz.

Aynısı gönlümüz için de geçerlidir; yani gönlümüzün de bir gecesi, gündüzü vardır. Bir bakarız ki gönlümüz aydınlıktır, muhabbet hâlinde, hamd ve şükür hâlindedir. Bir de bakarız ki içimiz daralmış, bunalmış ve gönlümüze bir sorun, sıkıntı hâli gelmiştir; yani gönlümüzde gece olmuştur. Mutlaka böyle olmasının sebepleri vardır; ama bazen sebepsiz bir şekilde de gönlümüz gece hâlinde olabilir. Öyle ki neden böyle olduğunu bile anlayamaz "acaba niye sıkılıyorum" deriz.

Mesela; bazen bir süre muhabbet hâlindeyken sabah uyandığımızda ortada hiçbir şey olmadığı hâlde bakarız ki gönlümüz daralmış, sıkılmıştır; yani muhabbet hâli yerini birden geceye bırakmış ve gönlümüze gece çökmüştür. Biz de bunun üzerine "acaba nerede yanlış yaptım" diye kendimize sorarız. Oysaki gönlümüze gecenin çökmesi için bir yanlış yapmamız gerekmez. Sadece gece gelmiştir, geldiği için de gönlümüz kararmıştır. Bize düşen; yola devam etmek ve gündüz hâlindeyken nasıl yürüdüysek gecede aynı şekilde yürümektir. Yoksa olduğumuz yere çöküp "bir şey yapamıyorum, rabbimi zikredemiyorum, hayırda koşamıyorum" dersek yanlış yapmış oluruz.

Gönlümüz gece hâlinde olduğu zamanlarda da yapmamız gereken şey; gözümüzü, gönlümüzü rabbimizden ayırmadan yola devam etmek ve rabbimize yürümektir, koşmaktır. En son hakikatimize yaklaştığımızda artık fani olanı rabbimize, sahibimize teslim ederiz, böylelikle baki olan bizde tecelli eder.

Hayat kendimize, rabbimize yolculuk yapmaktan başka bir şey değildir. Manevi yolculuk sadece fenayladır ve sonuç bekadır. Bu yüzden vuslat yolculuğunu anlatırken *"yol iki adımdır; biri fena, biri bekadır"* demişlerdir.

Fena kuldan beka Allah'tandır; ama burayı doğru anlamamız lazım. Fena da beka da zaten bizde mevcuttur. Yoksa dışarıdan gelen bir şey değildir. Fani olanı bırakınca bu defa baki olanla beraber olmuş oluruz ki fani olanı terk ettiğimiz için Allah bize bekayı ikram eder; yani üzerimizdeki beka açığa çıkmış olur. O hâlde manevi yolculukta ne kadar yol yürüdüğümüzü bilmek istiyorsak fani olanı baki olana ne kadar kurban ettiğimize ve baki olan için fani olandan ne kadar vazgeçtiğimize bakmamız gerekir.

Baktığımızda bir sürü bilgimiz vardır; ama baki olan sadece Allah'ın bize öğrettiğidir. Zahiri şeylerin bilgisini söylemiyorum. Onları zaten Allah bize teslim etmiş ve hepsini bizim emrimize verip "halifem olarak bunu öğren, yap" demiştir. Benim bahsettiğim bilgi zahiri şeylerin bilgisi değildir. Ben; kendini, rabbini, bütün varlığı bilmenin, rabbimize, kendimize, varlığa yapacağımız muamelenin, rabbimize, kendimize şahid olmanın, bununla beraber varlığı rabbimizin bize gösterdiği, öğrettiği gibi görmenin, anlamanın bilgisinden bahsediyorum.

Misal; insana dair kendimize ait bilgilerimiz vardır. İnsanı anlamaya çalışırken onun sadece zahirine bakar ve çamurdan, bedenden, görünenden ibaret olduğunu zannederiz. Oysaki Allah'ın bize insan hakkında öğrettiği böyle değildir. Eğer insanı çamurdan ibaret bir varlık olarak görürsek insana Allah'ın öğrettiği gibi bakamamış ve insanı tanımamış oluruz. Bu yüzden devamlı "insana bakarken görünene değil, insanın hakikatine bakmamız lazım" diyoruz.

Şimdi, bir insana baktığımızda onun hakkında "bu çamurdan, iki damla sudan yaratılmış" dersek onun hakkını vermiş olur muyuz! Böyle bir şey mümkün müdür! İnsanın çamurdan ibaret olduğunu zannetmek insana hakarettir. Ya da biri için "onun şu kadar malı vardır, çok zengin olduğu için kıymetlidir" ya da "falancanın mevkisi, makamı vardır, o yüzden değerlidir" dersek Allah'ın vahyine göre bakmış olur muyuz!

İnsanın görünen tarafına bakmak onun çamuruna bakmaktır. Allah insana böyle mi bakmamızı söylüyor!

Allah, insanın gönlüne, imanına, takvâsına, ihsanına, muhsinliğine, rabbinden kazandığı güzelliğine, yeryüzündeki halifeliğine, varlığa olan nazarına, konuşmasına, söylediklerini amelinin destekleyip desteklemediğine; yani insanın manevi tarafına bakar. Hâl böyleyken biz insanın zahiri tarafına bakarsak insanın manevi tarafına karşı kör olmuş, manevi tarafı görmeye tahammül edememiş oluruz. Hâlbuki onda Allah'ın rûhundan nefhettiği emri vardır. İnsana bakarken nasıl onu görmeyiz, nasıl sadece çamura bakabiliriz!

Evet, fani olanı bırakmak ve kendimizi, hakikatimizi tanıyıp beka bulmayı istiyorsak öncelikle kendimiz, rabbimiz ve bütün varlık hakkındaki bilgileri bırakıp Allah'ın bize öğrettiğini almamız; yani ilmimizi rabbimize teslim edip "senin bana öğrettiğinden başka bir bilgim yoktur. Sen kendini bana nasıl tanıttıysan, beni bana nasıl tanıttıysan sadece onu biliyorum ya rabbi" dememiz lazım.

Bu yüzden biz de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in buyurduğu gibi *"kendini bilen rabbini bilir"* diyoruz. Bir de bunu yukarıdan okumak gerekir; yani *"rabbini bilen kendini bilir."*

Peki, kendimizi ne kadar bilebiliriz?

Kendimizi bilmek, tanımak istiyorsak bize bir ayna gereklidir. O aynaya bakıp onda kendimizi görmemiz lazım. Göz her şeyi görür; ama kendini göremez. Gözün kendini göremediği gibi insan da kendi kendini göremez. Kendini görebilmesi için kendisini gösterecek bir aynaya bakması şarttır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"mü'min, mü'minin aynasıdır"*[20] buyurur. El Mu'min aynı zamanda Allah'ın Esmâu'l

[20] Ebu Davud, Edeb, 49

Husnâ'sından biridir. O zaman kendimizi tanımak için rabbimize bakmamız lazım. Rabbimiz kendini bize tanıtmış ve sonsuz bir deryadan bir damla misali bize kendi güzelliğinden vermiştir. Ayrıca âyet-i kerimede buyurduğu üzere bizi kendi fıtratı üzere yaratmıştır.[21] Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de bununla ilgili olarak *"Allah insanı kendi suretinde yarattı"*[22] buyurmuştur.

"Allah insanı kendi suretinde yarattı" hadisini mutlaka doğru anlamamız gerekir. Suret derken hâşa zahiri olarak kendi suretinde yaratmamıştır. Dikkat ettiyseniz yanlış anlaşılmasın diye kelimeyi bu şekilde kullanmıyorum. Allah'ın, insanı kendi suretinde yaratması demek kendi fıtratında yaratması demektir. Zaten Allah da âyetinde böyle buyuruyor.

İnsan, Allah'ın fıtratından yaratıldığı için tamamıyla El Esmâu'l Husnâ'nın güzelliğinin tecellisinden ibarettir. Bu nedenle sadece rabbinin emrettiği, istediği gibi yapınca kendi kendisi olabilir; ama Allah'ın emrettiği gibi yapabilmek için insana bir sahne lazımdır. İşte, bu sahne de dünya sahnesidir; yani Allah'ın güzelliğini üzerimizde gösterebilme sahnesidir.

Bu sahnede karşılaştığımız imtihanlarda rabbimizin emrettiği, sevdiği gibi yapalım diye iyilikler, kötülükler, nimetler, musibetler, belalar olmalıdır. Aynı şekilde mü'min de kâfir de olmalıdır; çünkü her şey zıttıyla kaimdir. İmtihan sahnesinde bu zıtlıkların olmasının sebebi; rabbimize halife olabilmemiz, onun güzelliğini üzerimizde gösterip Allah'ın isimlerini kemale erdirmemiz içindir.

Hayatı imtihan olarak görmediysek hakikati görmeye tahammül edemiyoruz ya da tenezzül etmiyoruz demektir. Allah bize hayatı imtihan olarak anlatmış, kendimizi, rabbimizi

[21] Rûm /30
[22] Buhari, İstizan 1; Müslim, Bir 115

tanımamız gerektiğini emretmişken biz bunun karşısında “bunlar bana lazım değil” diyoruz.

Mutlaka şahid olmuşsunuzdur. Bazen kanallar dışarıda röportaj yapıp insanlara “Allah’ın kaç ismini biliyorsunuz” diye sorarlar. İstisnalar kaideyi bozmaz, genel olarak bakıldığında kimse Allah’ın isimlerini sayamaz. Sayanlar da bir iki tane ya da en fazla üç tane söylerler. En çok söyledikleri isim de Allah’ın Rezzâk ismidir. Onu da Rezzâk ismi dünyaya ait olduğu için ezberlemişlerdir. Oysaki insanın en azından “Allah, rahman ve rahimdir” ya da “o bizim rabbimizdir” demesi gerekmiyor mu! İnsan bu kadar mı rabbinden uzak ve habersiz ya da rabbiyle, kendiyle alakasız olur! Ve bu insanlar da öyle bir kişi ya da bin kişi değildir. Genel olarak insanlar bu hâldedir.

Neden?

Çünkü rablerini, kendilerini bilmeye, tanımaya tenezzül etmez, kendileri için gereksiz görürler. Dünyaya ait bir şey olunca onu hemen öğrenmeye çalışır, onu ezberler, unutmazlar; ama rablerine ait olanı gereksiz görürler. Mesela; yine bu tür bir röportaj sırasında biri “benim böyle şeylerle alakam yok” demişti! Nasıl alakam yok! “Benim bununla alakam yok” demek “benim insan olmakla alakam yoktur” demektir. İnsan nasıl “benim Allah ile bir alakam yok” diyebilir. Bu nasıl rabbini, kendini yok saymaktır! O zaman sana “sen kimsin” diye sorduklarında “insanım demek yerine” ya “ben bir hayvanım” diyeceksin ya “maymundan gelmişim” diyeceksin ya “bir solucandan meydana gelmişim” diyeceksin ya da “kendi kendine meydana gelmiş bir varlığım” diyeceksin. Böyle diyorsun; ama biri sana solucan dese, maymun dese kızıyorsun. Madem onlardan geldiğini söylüyorsun o zaman buna kızmanın sebebi nedir!

Evet, insan kendini tanımadan, anlamadan, rabbinin kendindeki güzelliğini tatmadan iman etmiş olmaz. Bu yüzden

insan, rabbini tanıdıkça kendini tanımış, kendini tanıdıkça da rabbini tanımış olur. Mü'min mü'minin aynasıdır. Onun için Allah kuluna bakarken kendi güzelliğini seyretmek ister. Kulunun da kendisine gönül gözüyle nazar ederken rabbinin kendisi üzerindeki güzelliğini görmesini ister. İnsan, rabbini anlamaya çalışırken kendini, kendi güzelliğini anlamalıdır; çünkü Allah, sonsuz bir deryadan bir damla kuluna kendi güzelliğini vermiştir.

Eğer kul bu dünyaya halife olarak gönderilmişse bu durumda kim olduğunu unutmamalı ve imtihanları doğru okuyup kazanmak için gerekeni yapmalıdır. Yoksa kaybolur ve huzura rabbini, rabbinin güzelliğini, yakınlığını, sevgisini, ebedi hayatını kaybetmiş olarak gider.

Kazanmak ya da kaybetmek insanın kendi tercihidir. İnsan ya kendini, varlığı, hayatı rabbinin ismiyle okur ve hayatını rabbinin emrettiği şekilde yaşayıp kazanır ya da nefsi nasıl istiyorsa öyle yaşar ve kaybeder.

Rabbimizin ilk emri "oku"dur. **"(Zatıyla ve sıfatlarıyla tecelli edip tüm mevcudatı) Yaratan rabbinin adıyla (kendini ve tüm mahlûkatı) oku (anla, idrak et)! "Oku (anla, idrak et ki)! Senin rabbin ekremdir (zatında kerim olan ve kullarına kerim olmayı ikram edendir)."**[23] Rabbinin ismiyle oku ki o yaratandır, ekremdir. Kendi varlığından sana varlık vermiş, güzelliğinden, El Esmâu'l Husnâ'sından isimlerini vermiştir. Seni kendine yeryüzünde halife kılmış ve sana "haydi, halifem ol, haydi kazan ve halifeliğin kemale ersin" buyurmuştur.

"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'a razı oldum."[24] Bu artık sözün sonudur. Bu durumda âyetlere iman edip rabbimize itaat edince, Allah'ın isimlerine şahid olup şehadet

[23] Alak /1, 3
[24] Mâide /3

edince, onun "gör" dediğini görüp "duy" dediğini duyup "ol" dediği gibi olmaya çalışınca bunun sonucunda dinimiz kemale erer ve üzerimizdeki din tamamlanır. Böylelikle rabbimiz bizden razı olur. Biri Kur'ân'ın nüzul sırasına göre ilk âyeti, öteki son âyetidir. Bu son âyetle Allah nimetini üzerimizde tamamlar. Nasıl tamamlar? -Tabi ki vahyiyle tamamlar. Bu nimet; rabbimizin güzelliği, tecellisi, aşkı, muhabbeti, rahmeti, yakınlığı, dostluğu, cemali ve üzerimizdeki muradının gerçekleşmesidir.

Ne varsa burada vardır, dolayısıyla kazanacağımız nimetleri burada kazanırız. Allah zaten kazanmamız için gereken her şeyi bize vermiştir. Verip "haydi, şimdi sıra sende. Sana kazanman için bütün sermayeyi verdim. Haydi sana verdiklerimle benimle ticaret yap" buyurmuştur. O yüzden âyet-i kerimede **"(ey mü'minler) onunla yapmış olduğunuz bu alışverişinizden dolayı sevinin"**[25] buyuruyor Allah.

Bu alışverişte Allah niyete, imana göre bire en az on verir ya da bire yüz, bire yedi yüz, bire bin, bire hesapsız verir;[26] ama en az bire on mutlaka verir. Biz Allah için onun kullarına ikram ettiğimizde Allah bunu kendisine yapmış kabul eder ve karşılığını bize verir. Biz onun kullarına bir muamelede bulunduğumuzda Allah fazlasıyla bize verir ve yakınlığını, dostluğunu, cemalini ikram eder.

Eğer Allah ile ticareti, Allah'ın kullarına nasıl bir karşılık verdiğini anlamadan "işte, ibadet edersek cennete gideriz" diye düşünmek doğru değildir. Hangi cennet! Sen neye cennet diyorsun, senin için cennet nedir! Cennet; rabbimizin kulunu sevmesi ve kulun da rabbini sevmesidir; yani imandır. Bu yüzden bizi cennete taşıyacak olan tek şey imanımızdır. Eğer seviyorsak o zaman da onun resulüne tabi olup onun yaptığı gibi yapmaya çalışmamız ve onun gibi olmamız gerekir. Yoksa eğildik, kalktık,

[25] Tevbe /111
[26] Bakara /261

tamam, ben cenneti hak ettim, diye düşünürsek yanlış anlamış oluruz. Allah böyle mi söylüyor! İş bu kadar basit midir! O zaman göklerin, yerlerin taşıyamadığı emaneti taşımamız nerede kaldı!

Allah bize hem varlık olma şerefini hem kendisine halife olma şerefini verecek hem güzelliğiyle bize tecelli edip "haydi, bu güzellikle kemale er, benimle muhatap ol, ben senin rabbinim ve seni büyütmeyi diliyorum, bu yüzden sana öğretiyor, âyetleri beyan ediyor, bir bir açıklıyor, örnekler veriyorum, sen de sana söylediklerimi tefekkür et, anla, yapmaya çalış ve bana gel" diyecek biz de başka şeylerin peşinde olacak ve onu görmeye tahammül edemeyeceğiz!

Resulullah (s.a.v) Efendimiz *"kim Allah'a kavuşmayı kerih görürse Allah da ona kavuşmayı kerih görür"*[27] buyurmuştur.

Kerih; ikrah edici, tabir-i caizse mide bulandırıcı demektir. İnsan zahiri olarak ölümle Allah'a kavuşur. Eğer biri Allah'a kavuşmayı istemiyor, çirkin görüyorsa Allah da ona kavuşmayı kerih görür; yani kim Allah'a kavuşmayı sevmezse Allah da ona kavuşmayı sevmez. Bu, hadisin zahiri tarafıdır. Bir de onun manevi tarafı vardır.

Manevi tarafında da; biri rabbine kavuşmayı istemezse Allah da ona kavuşmayı istemez. Nasıl? Biri Allah'a şahid olup şehadet etmek istemiyor, varlıkta, insan üzerinde onun efâlini göremiyorsa, karşılaştığı olaylarda "rabbim beni bununla imtihana tabi tutup kazanma imkânı ikram ediyor" demiyorsa bu durumda rabbini istemiyor, onu görmeye tahammül edemiyor ve ona kavuşmayı kerih görüyor, demektir. Biri yaşadığı olayda bile rabbini görmek istemiyorsa artık rabbine kavuşmayı ne kadar istemediğini buradan hesap etmemiz lazım.

[27] Buhari, Rikak, 41

Evet, hep beraber kendimizi, rabbimizi tanımaya ve "ben kimim" sorusuna cevap vermeye çalışıyorduk.

Ramazan ayının neredeyse yarısına geldik. İnşallah bu ramazan ayı hepimiz için birçok şeyde hayra vesile olmuştur. "Ben Kimim" sohbetlerine ağırlık verdiğimiz için şimdiye kadar ramazanı anlatma imkânımız olmadı.

Ramazan ayı Kur'ân ayı, Kur'ân'ın indirildiği aydır. Kur'ân bu ayda indirildiği için Allah bize "şükretmek, takvâ sahibi olmak, hidâyete ermek için oruç tutun"[28] buyurur. Bizi hidâyete erdiren de takvâyı bize kazandıran da Kur'ân'dır, dolayısıyla Kur'ân'ı okuyunca ramazan ayı bizim için ramazan olur.

Ramazanda hepimiz Allah'ın bize indirdiği Kur'ân nimetine şükretmek için oruç tutarız. Yalnız, orucu doğru anlamamız lazım. Oruç tutmak; aç kalmak demek değildir. Eğer orucu sadece aç kalmaktan ibaret olarak anlarsak orucun bize neler kazandırdığını anlamamış oluruz ki o zaman da tutuğumuz oruç bize bir şey kazandırmaz. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"insanlardan öylesi var ki namaz kılarlar; ama onlara yorgunluktan başka bir şey kâr kalmaz. Öylesi de var ki oruç tutarlar, onlara da açlıktan başka bir şey kâr kalmaz"*[29] buyurmuştur. Yani sadece yorulmuş ve acıkmışlardır.

Neden?

Çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah, insanın gönlüyle bedeninin beraber olmadığı hiçbir ibadeti kabul etmez"* buyurmuştur. Kılınan namazda eğer gönül beraber değilse insan sadece yorulmuş olur; çünkü bedenin huzurda durduğu gibi gönlün de huzurda, miraçta durması gerekir.

[28] Bakara /185, 187
[29] İbn Mace, Sıyam,21

Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz eğer "öylesi de var ki oruç tutarlar; ama onlara açlıktan başka bir şey kâr kalmaz" buyurduysa demek ki oruç aç kalmak demek değilmiş, başka bir şeymiş! O zaman sırf aç kaldık diye oruç tuttuğumuzu söylemeyelim.

Ameller niyete göredir. Oruç tutarken niyetimiz düzgün olmalıdır. Daha önce söylemiştim; ramazan ayında oruç tutmak için illa her gün yeniden niyet etmek gerekmez, baştan sona birden niyet edersek artık bütün ramazan boyunca oruca niyet etmiş oluruz.

Peki, niyetimiz nasıl olmalıdır?

Oruç için niyet ederken "ya rabbi! Sen 'ramazan ayında imsaktan iftara kadar yeme, içme. Sana yasakladığım hiçbir şeyi yapma' buyurdun. Benim de bedenim, nefsim yemeyi ve içmeyi ister; ama ben senin emrini kendi nefsimden, bedenimin arzularından, isteklerinden daha çok seviyorum ve sırf sen bana 'yeme, içme' dediğin için ben de iftara kadar yemiyor, içmiyor, men ettiğin her şeyden uzak duruyorum" dememiz lazım.

Unutmayalım ki oruç tutmaktan gaye; sadece yememek, içmemek değildir. Bu yüzden orucu farklı farklı safhalandırmış, tasnif etmişlerdir. Birinci safha; sıradan insanların tuttuğu oruçtur ki bu da yememek ve içmemektir. Bir adım ilerisi göze ve kulağa oruç tutturmaktır. Tabi göze oruç tutturmak; sadece harama bakmamak değildir. Bir göz ki hikmetle bakmadıysa, bakarken rabbinin muradını anlamaya çalışmıyor, rabbinin güzelliğine şahid olmuyorsa göz olmaktan çıkmıştır. Elbette ki gözü, kulağı, eli, ayağı haramdan sakındırmak oruca ilavedir; ama bir de gözü doğru kullanıp hikmetle bakmak vardır. Kulağı doğru kullanıp Allah'ın vahyini, hikmeti dinlemek hatta Allah'ın vahyinden başka bir şey işitmemeye çalışmak vardır. Aynı şekilde dil ile sadece hayrı söylemek, Allah'ı zikretmek, tesbih etmek, hamd etmek, eli

ve ayağı Allah yolunda hayırda yürütmek, koşturmak vardır. Bunlar orucun diğer safhalarıdır. Bize bütün bunları yaptıracak bir gönle sahip olmamız lazım.

Orucun bu safhalarının hepsinin üzerinde, önünde, sırrında, derinliğinde ise gönül orucu vardır ki bu da kulun gönlüne Allah'tan başka bir şeyi yaklaştırmaması ve Allah'ı bir an bile unutmamasıdır. Böyle bir orucu tutan kul yine her şeyi görür, işitir, yapar, dinler, konuşur; ama rabbini bir an bile unutmaz, devamlı onun hesabını yapar.

Eğer bu şekilde oruç tutan bir kul bir an bile Allah'ı unutacak olsa orucu bozulur ve bir alttaki safhaya düşer. Oruç tutarken hikmetle bakanlar da bir kez bile hikmetle bakmasa, rabbini zikretmese, hakkı, hakikati dinlemese, eli, ayağı hayırda olmasa onların da orucu bozulur ve oruçları bir alttaki orucun mertebesine düşer.

Orucu zahiri taraflarına; yani bedenlerine tutturanlar da "sakız çiğneyince orucumuz bozulur mu bozulmaz mı" derdine düşer ve orucunu yemekten, içmekten anladıkları için bir şey yediklerinde oruçları bozulur.

Asıl oruç; bütün bu safhaları birden kaplayan oruçtur; yani insanın bütün varlığıyla, gönlüyle, gözüyle, kulağıyla, diliyle, ayağıyla, eliyle oruç tutmasıdır.

Oruçla ilgili olarak genelde arkadaşlar "sigara içmek orucu bozar mı" diye sorarlar. İsterseniz konusu açılmışken bu soruya da cevap vereyim.

Evet, sigara orucu bozar. Neden? -Bunun bir hikmeti vardır. Eğer senin orucun sadece yememek, içmemekse sen oruç tutma! Orucu neden tutuyorsun! Oruç aç kalmak mıdır! Rabbin emrettiği için senin oruç tutman lazım! Oruç tutmanda rabbinin bir muradı vardır.

Peki, muradı nedir?

Oruç bir eğitimdir. Rabbimiz bize oruçla nefsimize hâkim olma eğitimi yaptırır ve bize "nefsine hâkim ol, kendine hükmetme yetkisi sende olsun. Gönül tahtında sana nefhettiğim rûh olsun. Bu tahtı nefsine kaptırma, ona taviz verme. Sen zaten oruç tutarak tavrını ortaya koymuş ve nefsine 'ben rabbimin emrettiği, sevdiği gibi yapıyorum' demiş, kapıyı nefsine, şeytana kapatmışsın. Madem öyle bırak gönlünde sana nefhettiğim rûh hükmetsin" buyurur.

Hâl böyleyken şeytan, nefis seni kenardan, köşeden dürter ve sana "şunu yaparsan orucun bozulmaz" der. Oysaki mesele; senin gönlüne hâkim olmandır. Bırak, bir ay boyunca Allah'ın nefhettiği rûh gönül tahtında kalsın ve seni o idare etsin. Bir ay boyunca nefsine taviz verme, rabbinin emrini yerine getirmek için bedeninin, nefsinin isteğinden vazgeç ve zahiri tarafını hükmün altına al.

Zahiri tarafı hükmün altına alırsan manevi tarafın güçlenir; çünkü zahiri ve manevi tarafın tıpkı terazi gibi birbiriyle karşılıklıdır. Zahiri tarafa ne kadar kıymet, değer versen; yani yanlış yaparsan nefis tarafını o kadar güçlendirirsin. Nefis tarafını güçlendirince de artık istesen de istemesen de manevi tarafın zahiri tarafına karşı zayıf duruma düşer. Manevi tarafın zayıflamamıştır; ama düşmanı olan zahiri tarafın büyümüş, güçlenmiştir.

Manevi tarafının sende hâkim olabilmesi için zahiri tarafını terbiye edip tezkiye etmen gerekir. Kendini zahiri taraftan ibaret olarak görmen doğru değildir. O senin bineğindir ve senin ona hükmetmen gerekir, dolayısıyla mesele orucu neyin bozup bozmadığı meselesi değildir. Mesele nefsinin tezkiye olması ve Allah'ın nefhettiği rûhun sende hükmetmesidir. İşte, oruçla nefsin tezkiye olur ve Allah'ın hükmünün altına girer.

Allah âyet-i kerimelerde **“kim Allah’ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.”**[30] **Kim Allah’ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir”**[31] buyurmuştur. Nefsine her uyuşunda kendine zulmeder ve kendini haktan, hakikatten perdelemiş olursun. Bu yüzden nefse taviz verip “orucu bu bozmaz, şu bozmaz” demeyelim. Her konuda kendimize hâkim olmayı öğrenelim ve zahiri tarafımıza, nefsimize hükmedip ona “ben seni dinlemiyor, ciddiye almıyorum” diyelim.

Az önce söylediğim gibi; nefsimize hükmetmeyi sadece yememeyle içmemeyle ilgili olarak anlamayalım. Orucu gözümüze de, kulağımıza da, elimize de, ayağımıza da, dilimize de tutturalım.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Ebu Zer Hazretleri’ne *“Ya Ebu Zer! Diline hâkim ol; çünkü insanların çoğu dili yüzünden cehenneme gider”* buyurur. Ebu Zer de buna şaşırıp “ya Resulallah! İnsanlar dillerinden dolayı cehenneme nasıl giderler” diye sorar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *“insanlar bir kelimeyle kâfir olur, bir kelimeyle iman etmiş olur. Bir kelimeyle gönül kırabilir, bir kelimeyle gönül yapabilir. Bir kelimeyle savaş çıkar, bir kelimeyle barış olur”* buyurur. Öyle konuşmak diye geçmeyelim, dilimize hâkim olmamız bu kadar önemlidir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz konuşmakla ilgili olarak başka bir hadisinde *“ya hayır söyleyin ya da susun”*[32] buyurmuştur. Hayır söyleyemiyorsak bari ağzımızı kapatıp susalım. Dilimiz gönlümüzün arkasında olsun; yani bir şeyi söylemeden önce “acaba bu söyleyeceğim hayır mıdır, şer midir! Allah

[30] Mâide /44
[31] Mâide /45
[32] Buhârî, Edeb 31, 85, Rikak 23

söyleyeceklerimden razı mıdır, değil midir" diye gönlümüze sorup ondan sonra konuşalım.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"mü'minin dili kalbinin arkasındadır. Münafığın dili kalbinin önündedir"*[33] buyurmuştur. Dili kalbinin önünde olanlar ağzına geleni konuşur, sonra pişman olur. Eğer dilleri gönüllerinin arkasında olsaydı söyleyeceklerini önce ölçüp biçer, hesabını yapar, söyleyeceklerinin hayırlı olup olmadığını Allah ve resulüne sorar, ondan sonra konuşurlardı. Konuşunca da artık pişmanlık duymazlardı; çünkü söyledikleri şeyler hayır olmuştur; ama konuşmadan önce söyleyeceklerini Allah ve resulüne göre hesap etmeyenler o anda ağızlarına ne gelse onu söylerler.

Mesela mutlaka başımıza gelmiştir, bir olay yaşamışızdır ve ağzımızdan bir kelime çıkmıştır. Sonrasında "kızdım, kendime hâkim olamadım, bir anda öyle söyledim" demişizdir. Hâlbuki bu bir andaki bir şey değildir. Dilimiz kalbimizin önünde olduğu için öyle söylemişiz.

Dilimizi koymamız gereken yere koymayınca ona da zulmetmiş oluruz; çünkü dil bizim emrimizin, hükmümüzün altındadır. Biz ne istersek o da onu söyler. Eğer ona hayır olmayan şeyler söyletirsek kendimize zulmetmiş oluruz.

Son olarak kardeşlerimize şunu söyleyeyim. Biri herhangi bir sözü bana isnat ederse mutlaka ne söylediğini bilmesi ve onu benden duymuş olması gerekir. Kendisi bizzat benden dinlememiş, başkasından benim öyle söylediğimi duymuş olsa bile bir yerde "mürşidim böyle söyledi" dediğinde kendisi de onu söylemiş olur ki söylediğinden aynen sorumlu duruma düşer. Bu yüzden hiçbir kardeşimiz benden duymadığı bir şey hakkında "o böyle söyledi" dememelidir. Ben öyle bir şey söylememişsem bu

[33] Heraiti

bana iftira olur. Eğer bir yerde böyle bir yanlış yapılmışsa onu düzeltelim inşallah.

Evet, bu vesileyle oruç tutmamızdaki hikmeti ve orucu nasıl tutmamız gerektiğini de anlamış olduk.

Allah bizi gönül tahtında nefsi hâkim olanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi gözüne, gönlüne, eline, ayağına, diline oruç tutturanlardan eylesin. Allah bizi gönül tahtında Allah'ın nefhettiği rûhun olduğu kullarından eylesin. Allah bizi "ben kimim" sorusuna rabbinin öğrettiği gibi cevap veren kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

12.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi, rabbimizin bizim üzerimizdeki muradını anlamaya çalışıyorduk.

Herkes kendine göre; yani gördüklerine, anladıklarına, duyduklarına, tattıklarına, yaşadıklarına göre kendisi hakkında bir bilgiye sahiptir; ama insanın kendisi hakkındaki bilgisi Allah'a göre değilse bu durumda bilgisi sadece vehimdir, zandır ya da şeytan ona vesvese vermiş, öyle öğretmiştir. O da şeytanın vesvesesini doğru olarak kabul etmiştir.

İnsanın bir şeyi doğru zannetmesi ne o bilgisinin doğru olduğunu gösterir ne de bu zannı kendisine bir şey kazandırır; çünkü Allah âyet-i kerimede **"zan haktan hiçbir şeyi kazandırmaz"**[1] buyurmuştur. Tam tersine insan bu zannıyla kendi kendini kandırmış olur ki hem zannı kendisine fayda vermez hem de "ben biliyorum, ben anladım" dediği için hakikati öğrenmesine mâni olur.

"Sakın (resulümüzü dinleyip duymazdan geldikleri ve onu hakiki manada) işitmedikleri hâlde 'işittik' diyenler gibi olmayın"[2] Aynı zamanda Allah'ın âyetlerini işitip de "anlamadık" diyenlerden olmayın. İman ettiğini söyleyen bir mü'minin, Müslüman'ın "ben biliyorum" dediğinde o bilgisi Allah'ın vahyine

[1] Yûnus /36
[2] Enfâl /21

uymuyorsa Allah'ın âyet-i kerimede beyan ettiği üzere işitmediği hâlde "işittim" diyenlerden olmuş olur.

Öyleleri var ki Allah'ın âyetlerini işitmemiş; yani anlamamıştır; ama buna rağmen "ben biliyorum, söylediklerim Allah'a göre doğrudur" der! Yani âyeti işitmediği hâlde işittiğini söyler. Oysaki işittiğini, anladığını söylediği şey Allah'ın buyurduğu değildir ve doğru olarak anlattığı şey de sadece kendi zannıdır. Zandan kurtulmak için yapılacak tek şey; Allah'ın kelamını okuyup her şeyi onun buyurduğu gibi anlamaktır; çünkü Allah ne demişse doğru odur, hak odur. Gerisi sadece vehimdir, zandır.

Zaten ramazan ayında, Kur'ân ayındayız. İnşallah bu ramazan ayı Kur'ân'ı okuyup zanlarımızdan kurtulmamız ve hakkı, hakikati rabbimizden öğrenmemiz için hepimize bir başlangıç olur.

Daha önceki sohbetlerimizde söylemiştim; Resullullah (s.a.v.) Efendimiz *ramazan ayı hakkında "ramazanın ilk on günü rahmet, ikinci on günü mağfiret, üçüncü on günü de cehennemden kurtuluş ve saadettir*"[3] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ramazan ayının özelliğini anlatırken her on gününü bu şekilde sırayla söylemesinin bir hikmeti vardır.

Peki, bunun hikmeti nedir?

İnsanın hayatının da tıpkı ramazan ayı gibi üç hâli vardır.

Nasıl?

Ramazanın ilk on günü rahmettir. Bu kısım insanın dünyaya gelmeden önceki hâlidir ki insanın bu hâli saf rahmettir. Orada devamlı rahmetin içinde ve Allah'ın huzurundadır. Allah ona türlü türlü ikramlar yapmış, hikmet vermiş, bizim anlayamayacağımız kadarıyla kendine yakın kılmış ve cemalini müşahade ettirmiştir.

[3] Beyhaki, Şuabu'l-İman, 5/223; Es-Saati, El-Fethu'r-Rabbânî, 9/223

Bu yüzden insanın dünyaya gelmeden önceki hayatında rahmetten başka bir şey yoktur.

Ramazanın ikinci on günü mağfirettir. Bu kısım da insanın dünya hayatıdır. Eğer Allah'ın affı, mağfireti olmazsa hiç kimsenin kazanması, kurtuluşa ermesi mümkün olmaz.

Ramazanın üçüncü on günü de kurtuluştur. İnsan, Allah'ın rahmetini anlar, etrafına rahmet olur, rahmet ederse burada mağfirete erer. Aynı zamanda mağfirete layık olur, dolayısıyla ebedi hayatı kurtuluş ve saadet olur.

Bu şekilde baktığımızda hayat ramazandan ibarettir. Böyle anlamazsak ne ramazanı ne de kendimizi anlamış oluruz. Tam tersine kendi kendimize vehme, hayale, zanna düşeriz.

Bu âlemde bütünüyle Allah'ın mağfireti tecelli eder. Mağfireti de sadece rahmetinden tecelli eder; çünkü Allah, kuluna her neyi verirse versin mutlaka rahmetinden, ekremliğinden, kerimliğinden dolayı vermiştir; ama bununla beraber iman edenler de Allah'ın bu mağfiretine, ikramına layık olmuşlardır; çünkü hayatlarını yaşarken rablerinin kendilerinden istediğini yapıp insanlara rahmet ve mağfiret olmuşlardır.

"Ben Kimim" sohbetlerinde anlattığımız her şey; hayatı rabbimizin isimleriyle nasıl yaşayacağımız ve karşılaştığımız bütün imtihanlara onun güzelliğiyle nasıl cevap vereceğimizdir. Aynı zamanda Allah'ın bize nefhettiği rûhumuzun üzerimizde nasıl tecelli edeceğidir; yani nasıl kendi kendimiz olacağımızdır; çünkü hayatın gayesi, Allah'ın bize nefhettiği rûh olup yeryüzünde onu temsil etmemiz ve rabbimize halife olmamızdır, dolayısıyla hakikatimiz üzerimizde tecelli etmeden hiçbir zaman kendimizi tanımış, bulmuş olmayız.

Allah âyet-i kerimede **"biz (Allah'ın, rûhundan nefhedip kendisine halife olarak kulluk sorumluluğunu bilip yerine**

getirmeye çalışma) emaneti(ni) göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (bu sorumluluk karşısında haşyet ve) korkuya kapıldılar; ama insan onu yüklendi. Çünkü o (nefsine karşı) çok zalim, (rabbine karşı ise) çok cahildir (onun vahyine ve resulüne her anda itaat edip boyun bükmeye muktedirdir)"[4] buyurmuştur. Demek ki emaneti biz yüklenmişiz! Yani Allah bize emaneti zorla yüklememiştir, onu yüklenmeyi biz kendimiz tercih ettik.

Emanet bizim üzerimizdedir ve onun hakkını mutlaka vermemiz gerekir. Aksi takdirde kuru kuruya "ben insanım" demekle beşer olmaktan kurtulamayız. İnsan olmamız için öncelikle bir halife olarak insan olmanın vasıflarını; yani Allah'ın güzelliğini üzerimizde göstermeliyiz ki beşer olmaktan çıkıp Allah'ın beyan ettiği insan olabilelim.

Allah âyetin devamında bu emaneti yüklenmenin karşılığının ne olduğunu da haber verir. **"(Allah bu emaneti insana verdikten sonra kulluk sorumluluğunu bilip yerine getirmeye çalışmayan) Münafık erkeklere ve münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara azap edecek, (Allah ve resulüne) iman eden erkeklerin ve iman eden kadınların da tövbesini kabul buyuracaktır. Çünkü Allah ğafûrdur, rahîmdir (her türlü günahı mağfiret eden, isimlerinde ve fiillerinde her zaman rahmeti tecelli edendir)."**[5]

Allah'ın, emaneti yüklendiğimizi buyurduktan hemen sonra münafık erkeklere ve münafık kadınlara azap edeceğini buyurmasının hikmeti nedir?

Münafıklık, **sadakallahulazim:** "Azîm olan Allah doğruyu söylemiştir." Kabul ediyorum, iman ediyorum, deyip gereğini yapmamaktır; yani münafıklar rûhundan, hakikatinden yana

[4] Ahzâb /72
[5] Ahzâb /73

değildir. Allah'ın kendilerine yüklediği emanetle, güzellikle beraber olup Allah'ın nefhettiği rûh olmayı tercih etmek yerine çamurdan meydana gelen nefislerini, zahiri varlıklarını ve dünyayı tercih etmişlerdir. Ters tarafta durup Allah'ın nefhettiği rûhu tercih etmedikleri, rûhtan yana durup gereğini yapmadıkları, onunla güzel olmaya çalışmadıkları, onunla rahmet etmedikleri, sevmedikleri, yardım etmedikleri, affetmedikleri, mağfiret etmedikleri, hayırda yarışmadıkları için "ben emaneti kabul ediyorum" demeleri hiçbir işe yaramaz; çünkü insan sadece dil ile "ben yüklendiğim emaneti kabul ediyorum" demekle onu kabul etmiş olmaz. Tam tersine sözü ile hâli birbirine ters olursa bu durumda münafık olur.

Ne kadar büyük bir sorumluluğun altında olduğumuzu buradan anlamaya çalışmamız gerekir. Öyleyse "işte, Allah böyle söyledi, tamam, doğrudur, emaneti yüklenmişiz" demek; ama gereğini yapmamak bize bir şey kazandırmadığı gibi aksine kaybettirir.

Allah bir de müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara azap edeceğini buyurmuştu. Peki, onlara azap etmesinin hikmeti nedir?

Çünkü müşrikler emanete şirk koşarlar. Nerede? -Tabi ki kendilerinde şirk koşarlar. Emanet; Allah'ın rûhundan nefhettiğidir. Bir de onun karşısında insanın nefsi vardır. Biri Allah'ın nefhettiği rûhu değil de nefsini tercih ederse nefsini emanete şirk koşmuş olur. Böyle olunca da şirki kendi kendine koşmuş olur.

İnsan kendi tercihiyle ya nefsini sever ya da Allah'ın rûhundan nefhettiği, tecelli ettiği güzelliği sever. Eğer nefsini sever ve onun peşinden gidip ona uyarsa bu durumda nefsini tercih ettiği için nefsini rûhuna şirk koşmuş, ortak etmiş olur. İşte,

böyle yapanlar müşriktir. Allah da bu yüzden müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara azap edeceğini buyurmuştur.

Aslında insan, nefsini rûhuna şirk koşmakla kendi kendine azap etmiş, haksızlık etmiş, zulmetmiş, hakaret etmiş, kendindeki Allah'ın güzelliğini küçümsemiş, hafife almış, basite almıştır, dolayısıyla kendi kendisini azaba layık hâle getirmiş ve azaba sürüklemiştir. Nefis şeytanla iş birliği yapar. İnsan da düşmanına uyunca azaptan başka bir şey kazanamaz.

Okuduğumuz âyette Allah, mü'min erkekleri ve mü'min kadınları ise mağfiret edeceğini buyurmuştu. Şimdi de burayı nasıl anlamamız gerektiğini izah edeyim.

Dikkat edilirse Allah "mü'minler büyük bir ikrama nail olur" ya da "cennete, yakınlığıma, dostluğuma layık olur" demiyor, bunun yerine "Allah onları mağfiret edecek" buyuruyor. Neden? - Çünkü emaneti taşımaya çalışırken eksik yapmış olabilirler. Yaratan (yarattığını) bilmez mi, buyurdu Allah.[6] Hiç kimse emanetin hakkını veremez ve onu layıkıyla üzerinde taşıyamaz; ama kulun emaneti yüklendiğini bilmiş, anlamış olmasını ve bunun için elinden geldiği kadarıyla çabasının, gayretinin olmasını Allah yeterli kabul eder ve geriye bırakılanlar için "eksik bıraktıklarını mağfiret ediyorum ve seni emaneti taşımış olarak kabul ediyorum" buyurur. Allah mağfiret edip tamamlamasa, tam yapılmış gibi kabul etmese herkes emanete ihanet etmiş olur ki dolayısıyla kimsenin kurtuluşu olmaz.

"Ben mü'minim" diyen herkes ne kadar taşıyabiliyorsa, gücünün yettiği, elinden geldiği kadarıyla emanetin hakkını teslim etmeli ve onunla hayırda, rahmette, güzellikte olup güzel yapmaya çalışmalıdır. Gerisini Allah affedip mağfiret eder; ama emaneti taşımamız gerektiğini bilmezsek o zaman işin hakikatini

[6] Mulk /14

anlayamamış, kendimizi tanıyamamış ve ne kadar büyük bir sırrın bize yüklendiğini belki kabul bile edememiş oluruz.

Allah'ın bize rûhundan nefhettiğini kabul etmeyince kendimizi sadece dünya hayatı olan; düşünen, gören, işiten, istekleri, korkuları, endişeleri olan çamurdan ibaret bir varlık olarak görmüş oluruz ki bu da kendimizi tanıyamamaktır. Zaten diğer varlıklar da zahiri olarak böyledir; ama insanın onlardan bir farkının olması gerekir. İşte, bu fark; Allah'ın insana rûhundan nefhetmesi ve insanın bu emaneti taşımasıdır. Aynı şekilde rabbini tanıması ve marifetullaha ermesidir. Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak Allah'ın güzelliğini üzerinde gösterip Hz. İnsan olmasıdır. Kendimizi böyle tanımadığımız müddetçe Allah'ın vahyine göre kim olduğumuzu bilmiş olmayız.

Her şey bizim emrimizde ve hizmetimizdedir.[7] Buna karşılık Allah'ın bizden istediği şey; rabbimizin güzelliğini üzerimizde göstermemiz, ona halife olmamız, yeryüzünde onu temsil etmemiz ve rabbimizin sevdiği, razı olduğu gibi yapmamızdır. Bunun için de önce rabbimize iman etmemiz gerekir; çünkü rabbimizi sevmeden onun istediği, razı olduğu gibi yapmamız mümkün olmaz.

Her zaman söylüyoruz; iman inanmak demek değildir. İman; sevmektir. Allah'ın zatına iman; Allah'ın zatını sevmektir. Sıfatlarına, El Esmâu'l Husnâ'sına iman da; Allah'ın isimlerini, güzelliğini, El Efâlul Husnâsını, işini, emrini, hükmünü, takdirini, taksimatını sevmektir. Ancak sevince Allah'ın istediği gibi bir âbd, kul olabiliriz; çünkü Allah'ı nasıl ve ne kadar seviyorsak Allah'ın isimlerinin güzelliği üzerimizde o kadar tecelli eder, biz de hayatı yaşarken o kadar onunla güzellik yapar, rahmetiyle rahmet eder, ikramıyla ikram eder, affıyla affeder, mağfiretiyle mağfiret ederiz. Yoksa kendimizi tanıyamadığımız gibi bir de kendimizi Allah'tan

[7] Câsiye /13

bağımsız bir varlık olarak görmüş oluruz. Oysaki bütün varlığımız sadece Allah'ın tecellisinden ibarettir.

Evet, Allah bize kendisini tanıma şerefini bahşetmiştir. Hepimiz bu âleme rabbimizi ve kendimizi tanımaya gelmişiz. Rabbimizi tanıdıkça kendimizi tanıyacak, kendimizi tanıdıkça, bizdeki güzelliklerine şahid oldukça da kendimizde rabbimizi tanıyacağız. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu*:[8] *"Nefsine arif olan, rabbine arif olur"* buyurmuştur.

İnsan kendini tanıyabilmek için kendinde Allah'ın güzelliğini görmelidir. Ne kadar güzel yapıyorsa, Allah'ın güzelliği kendisinde ne kadar tecelli etmişse, Allah için ne kadar seviyorsa, Allah ile ne kadar seviyor, ne kadar rahmet ediyor, affedip mağfiret ediyor, ikram ediyor, yardım ediyor, selam oluyor, şahid olup şehadet ediyor, her şeye ve herkese hakkını teslim edebiliyorsa, kendi üzerinde rabbine o kadar şahid olur, dolayısıyla marifete de o kadar sahip olur.

Bütün bunların başı "ben kimim" sorusuna cevap vermektir; ama hayal ile, kendimize göre düşündüklerimizle, vehmimizle, zannımızla ya da şeytanın verdiği vesvese ile değil, Allah'ın bize öğrettiği gibi âyetlerle cevap vermektir. Kendimize dönüp Allah'ın âyetlerine göre kendimizi ne kadar tanıdığımıza bakalım. Bakarsak zaten "ben kimim" sorusuna ne kadar cevap verebildiğimizi, kendimizi ne kadar tanıdığımızı, anladığımızı görürüz.

Kendimizi, kim olduğumuzu, Allah'a ne kadar âbd olup olmadığımızı anlamamızın ölçüsü canlı Kur'ân olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bizim aynamızdır. Ona bakınca eksiklerimizi de güzelliklerimizi de onun

[8] El-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262

ahlak aynasında, hayat aynasında görür ve kendimize şahid oluruz.

Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin; çünkü Allah ğafûrdur, rahîmdir (her türlü günahı mağfiret eden, isimlerinde ve fiillerinde her zaman rahmeti tecelli edendir)"**[9] buyurur. Biz de kendimize bakalım; acaba Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ne kadar benzemiş; yani ona ne kadar tabi olmuş, Allah'a olan sevgimizi ne kadar ispatlamışız? Kısacası "ben Allah'a iman ettim ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi oldum" derken ne kadar doğru söylüyoruz!

Mesela; Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"ey nebî! Muhakkak ki biz seni (ancak insanlar için) bir şahid, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik"**[10] buyurur. Neye şahid? -İnsana şahid. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz insana şahidlik yapıyordu; yani insan ona bakınca Allah'ın yeryüzündeki halifesini, Allah'ın güzelliğinin tecelli ettiği; âlemlere rahmet olan, kerim olan, rauf ve rahim olan, azim bir ahlak üzere olan varlığı görüyordu. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i böyle tanıtıyor[11] ve bize de "sizden böyle bir kul olmanızı istiyorum" buyuruyor.

Âyet devam ediyor. **"Ayrıca onun izni ile (insanları) Allah'a (çağıran) bir davetçi ve nûr saçan bir kandil olarak (gönderdik)."**[12] Allah'ın güzelliğini, hidâyetini, rahmetini, güzelliğini saçan, saçtığı nûrla gönüllerdeki küfrü, şirki, hatayı, kusuru, eksiği, yanlış anlamaları, cehalet karanlığını aydınlatan bir kandil…

Allah bize Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i bu şekilde tanıtmıştır. Madem öyle kendimize bakalım; kendimizde

[9] Âli İmrân /31
[10] Ahzâb /45
[11] Enbiyâ /107, Tevbe /128, Kalem /4
[12] Ahzâb /46

rabbimizin tecellisini, güzelliğini ne kadar görüyoruz? İnsanlar için ne kadar müjdeci, uyarıcı olmuş, şahid olmuş, nûr saçan kandil olmuşuz? Kendimizi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le yan yana koyduğumuzda ondaki güzellik bizde ne kadar varsa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e o kadar benzemişiz. İmtihanlar karşısında ne kadar onun yaptığı gibi yapıyorsak ona tabi olduğumuzu söylerken de o kadar doğru söylüyoruz demektir.

"Ben kimim" sorusuna cevap verirken kim olduğumuzu anlamamız yetmez. Bir de şahid olmamız gerekir. Madem "ben kimim" sorusunun cevabını okuduk, dinledik, anladık o zaman haydi rabbimiz bizim üzerimizde kendi güzelliğine şahid olsun, biz de kendimize şahid olalım, âlem de bize şahid olsun; yani âlem kul görsün, mü'min görsün, rabbini seven, tercih eden dost görsün. Rabbinin insana yüklediği o büyük emaneti, büyük sırrı görsün ve buna şahid olsun. Üzerimizde onun nûrunun taştığı görünsün. Melekler, bütün varlıklar buna şahid olsun. Madem "ben kimim" sorusuna nasıl cevap vereceğimizi anladık, o zaman haydi rabbimizin övgüsüne layık olalım.

Allah'ın nefhettiği rûhu taşımak yerine yerleri, gökleri sırtımızda taşısaydık daha kolay olurdu! Çünkü bu nefisle, bu varlıkla beraber onu taşımak gerçekten çok ağır ve çok zor bir şeydir! Ama bunun mutlaka kolay bir yolu vardır; o da emaneti taşımamıza mâni olan, bize sürekli sorun çıkaran, rûhumuzun karşısında durup "ben, bence, bana göre" diyen, kendini Allah'ın nefhettiği rûha, onun da üzerinde Allah'a, âlemlerin rabbine şirk koşan nefsimizden kurtulmaktır. Ondan kurtulunca işler kolaylaşır.

Nefsin karanlığını aydınlatmak, her şeyi Allah'ın koyduğu yere koymak, faniyle bâkiyi birbirinden ayırmak için nefsin terbiye ve tezkiye olması, bunun için de bir yol yürümek şarttır. Yolun sonuna doğru yolculuk yaparken rabbimiz kendini ve bizi bize tanıtır, böylelikle bizi hem kendine hem bize hem de âleme şahid

kılar. O zaman nefsimizdeki karanlıklar aydınlanır, emanetin de hakkını vermeye başlarız. Tabi ki emanetin hakkını bütünüyle vermek mümkün değildir; ama "mü'min erkekleri ve mü'min kadınları da mağfiret edecek" âyetinde buyurduğu üzere Allah gerisini mağfiret eder.

Evet, şirkimiz de bizde, kendini hakikatimize şirk koşan da bizdedir. Aynı zamanda her şey yine kendi elimizdedir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz savaştan dönerken *"küçük cihaddan büyük cihada döndük"* buyurur. Bunun üzerine sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "*ya Resulullah! Bundan daha büyük bir savaşa mı çıkacağız*" diye sorar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de cevap olarak "*hayır, büyük cihad nefisle olan cihaddır*"[13] buyurur.

Nefisle cihad etmek gerçekten zordur. Zaten bu zorluğundan dolayı insan, mahlukatın en şereflisi ve meleklerin secde ettiği varlık hâline gelir. Sadece bu büyük cihadı verenler rabbini, kendini, varlığı tanıyabilir, Allah'a onun istediği, razı olduğu gibi bir kul olabilir.

Bu cihadı vermeyi kabul etmeyenler ya da anlamak istemeyenler, "ben, bence, bana göre" demekten kurtulamayanlar, tam tersine "ben, bence, bana göre" demeyi; yani nefsini, nefsinin benliğini, bencilliğini sevip ona kul olanlar ise kendini, rabbini, varlığı asla tanıyamaz, dolaysıyla Allah'a asla kul olamazlar. Onların kulluğu kendi nefislerinin arzularına, isteklerine, mevkiye, makama, dünyaya, insanların övgüsüne ya da yermesinedir. Hangisi olursa olsun neticede hiçbirinin kulluğu Allah'a değildir.

Kulluk, âbdiyet sevmek demektir. İnsan neyi seviyorsa onu ister, onun peşinden koşar, hayatını da onun yolunda kurban

[13] Beyhaki, Ez-Zühd, Beyrut, 1996, 1/165

eder. Zaten etrafımıza baktığımızda bunu net bir şekilde görür ve biliriz. Ne rabbimizin verdiklerine şükredebiliyor ne de emanetin hakkını verebilmek için gereğini yerine getirebiliyoruz!

Allah âyet-i kerimede **"siz hiçbir şey bilmezken Allah sizi analarınızın karnından çıkardı. Şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve gönüller verdi"**[14] şükretmeniz gerekmez mi, buyurur.

Allah'ın bize verdiği zahiri gözümüzü, kulağımızı, kalbimizi zaten kullanırız; ama bir de manevi gözümüzü, kulağımızı, kalbimizi kullanmamız gerekir. Mesela; manevi görüşle ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den örnek vereyim. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, cemaatle namaz kılarken en arka safta da bayanlar namaz kılarlar. Genç sahabelerden biri de bir hanım sahabeye âşık olmuştur. Âşık olduğu için namazda dönüp arkasına sevdiği kişiye bakar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz selam verip namazı bitirdikten sonra cemaate döner ve *"arkanıza bakmaya çalışmayın, ben önümü gördüğüm gibi arkamı da görürüm"* buyurur. Tabi, direkt olarak o genç sahabeye söyleyip onu utandırmaz, sadece buna dikkat edilmesi gerektiğini söyler. İşte, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, arkasını görebilmesi onun manevi görüşüdür.

Evet, Allah bize hem zahiri olarak gözler, kulaklar, kalpler vermiştir hem de manevi gözler, kulaklar, kalpler vermiştir; yani zahiri olarak gözlerimiz, kulaklarımız, kalplerimiz olduğu gibi bir de manevi gözümüz basiretimiz, kulağımız, işitmemiz, kalbimiz, gönlümüz, Allah'ın nefhettiği rûhumuz, hakikatimiz vardır. Bütün bunlara şükretmemiz, hamd etmemiz gerekmez mi!

Peki, şükrümüzü nasıl yapabiliriz?

Allah bize neyi her ne için vermişse verdiklerini o yolda kullandığımızda hem şükrümüzü hem de Allah'ın emrini yerine

[14] Nahl /78

getirmiş oluruz. Böylelikle Allah'ın bize onları vermesindeki muradı da gerçekleşmiş olur.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Hikmetle bakıp rabbimizin güzelliğine, kendimizdeki rabbimizin tecellisine, ikramlarına şahid olunca gözümüzün hakkını vermiş ve gözlerimiz için şükretmiş oluruz.

Rabbimizin vahyini, bizi rabbimize yaklaştıracak, rabbimizi tanıtacak, ebedi hayatımızı öğretecek şeyleri dinleyince de kulağımızı doğru kullanmış ve kulağımız için şükretmiş oluruz.

Hayrı anlayınca, rabbimizin bize ne buyurduğunu tefekkür edip hayatımızı yaşarken nasıl âbd olmamız gerektiğini idrak edince ise aklımız ve kalbimiz için şükretmiş oluruz.

Eğer gözümüzü, kulağımızı, kalbimizi Allah için kullanmazsak bu nimetlere karşı nankörlük yapmış oluruz. Nankörlük yapınca da rabbimizin sevgisini, yakınlığını kaybederiz. Bu yüzden devamlı söylüyoruz; hakkı görmüyorsak kör olmamız daha iyidir. Hakkı işitmiyorsak sağır olmamız daha iyidir, rabbimizin vahyini anlamıyorsak kalbimizin olmaması bizim için daha hayırlıdır; çünkü Allah "madem emaneti yüklendin, bu büyük şerefi ben taşırım, sana en yakın olurum, halifen olur, seni temsil ederim, dedin. O zaman neden gerekeni yapmadın" diye bunların hesabını bize sorar.

Gözle ilgili bir de şunu söyleyeyim. Bir şeye baktığımızda onu görenin gözlerimiz olduğunu düşünürüz. Oysaki göz sadece bir pencere gibi ışığın aksettiği şeyi alır, beyine gönderir, beyin de gözün kendisine ilettiklerine bir mana verir. Biz de bunun sonucunda o şeyi gözlerimizle gördüğümüzü zannederiz; ama aslında gören göz değildir. Mesela; uyuduğumuz zaman gözlerimiz kapalıyken rüya görürüz. Eğer gören göz olsaydı bu

durumda uykudayken bir şey görememiz gerekirdi; ama hepimiz uyuduğumuzda rüya görüyoruz.

Peki, gören, beyindeki et parçası mıdır?

Hayır, gören o da değildir. Hatta çok ilginç bir şey, kulak memesiyle ya da eliyle görenler vardır! Kulak memesinin gözle hiçbir alakası yoktur; ama bilgiler oradan beyine nasıl iletiliyorsa artık o şekilde görürler. Bu arada bilim adamları da bunun nasıl olduğunu merak ederler.

Evet, rabbimizin bize hem zahiri hem de manevi verdiklerine şükredip hamd etmemiz gerekir. Şükür olmayınca iman olmaz, âbdiyet olmaz, Allah'a halifelik olmaz.

Allah yeryüzünde bir halife yaratacağım dediğinde melekler **"bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, orada fesad çıkaracak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın"** derler. Allah da onlara **"muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim"**[15] buyurur. Âdem'e bütün esmâyı talim ettirdikten sonra ise meleklere **"eğer doğru söyleyenlerden iseniz, (haydi) şunların isimlerini bana haber verin"** der. Bu defa melekler **"sen subhânsın (her türlü noksanlıktan münezzehsin ya rabbi), senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Muhakkak ki sen alîmsin, hakîmsin (her şeyi, herkesi bilen ve her işinde hikmet ve hayır olansın)"**[16] derler.

Melekler hata işlemez, yanlış yapmaz, günaha düşmezler. Zaten böyle bir özellikleri yoktur. Hepsi de nûrdan, aşktan, muhabbetten varlıklardır. Onun için "bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, orada fesad çıkaracak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın" derken aslında "halife olmaya rabbini hamd ile tesbih eden bir varlık layıktır" diye hesap ettiler. Allah, insanı halife yapmasındaki muradının ne olduğunu sonra

[15] Bakara /30
[16] Bakara /31-32

onlara gösterdi. Yani onlara "siz rabbini hamd ile tesbih eden nûrdan varlıklarsınız; ama beni, bütün isimlerimi nefsi olduğu hâlde üzerinde gösterebilecek bir varlık temsil edebilir" buyurdu. Onlar da artık bunun hikmetini anladılar.

Eğer nefis, şeytan, karanlık, küfür olmasa kulun tercih hakkı olmaz. Tercih etme hakkı olmayınca da kul varlık olmaz; çünkü tercihi olmayan birine varlık denmez. Baktığımızda insan dışında hiçbir varlığın tercihi yoktur. Hepsi de iradesiz olarak rabbini hamd ile tesbih eder. İradesiz derken aşkla, muhabbetle tesbih ederler. İtiraz edebilmeleri için karşılarında kendisi için itiraz edebilecekleri bir seçeneklerinin olması lazım ki iki şık arasında kalıp tercihlerini yapabilsinler; ama böyle bir seçenekleri yoktur. Bu nedenle insan dışında bir varlığın itiraz etmek gibi bir gücü yoktur. Hepsi de rablerini tesbih etmekten başka bir şey bilmezler.

İnsanda ise bir tarafta nefis, bir tarafta Allah'ın nefhettiği rûh vardır. Allah, insana bu şekilde iki seçenek vermiş ve ona "bir yanda hak, bir yanda batıl vardır. Bir yanda günah bir yanda sevap vardır. Bir yanda güzellik, bir yanda çirkinlik vardır. Bir yanda iyilik bir yanda kötülük vardır. Bir yanda rabbine dost olmak, âbd olmak, bir yanda şeytana dost olmak, kul olmak vardır. Bir yanda emanete sadakat göstermek bir yanda emanete ihanet edip onu yok saymak, görmezden gelmek, anlamaya çalışmamak, reddetmek vardır. Bir yanda dünya, bir yanda ebedi bir hayat vardır. Bir yanda meleklerin güzelliği, rablerini hamd ile tesbih etmesi, emrini, hükmünü beğenmesi, bir yanda da şeytanın isyanı, itirazı, şikâyeti, rabbinin emrini, hükmünü, takdirini beğenmemesi vardır. Haydi, bunlar arasında tercihini yap" buyurmuş ve bütün tercihi insanın kendisine bırakmıştır.

Zaten insan bütün hayatı boyunca sürekli tercih hâlindedir. Devamlı olarak "şuraya gitmeyi tercih ediyorum, şöyle yapmayı tercih ediyorum, şunu öğrenmeyi tercih ediyorum, şunu görmeyi,

şunu duymayı, şunu anlamayı, şunu kabul etmeyi tercih ediyorum" der ya da "şunu duymayı, şunu görmeyi, şunu anlamayı, şunu almayı, şunu kabul etmeyi, şuraya gitmeyi, şunu yapmayı istemiyorum" der. Öyle ki yemek yiyip yemeyeceğini düşünür yemek yemeyi tercih eder hatta yemek çeşitleri arasında "şunu yemek istiyorum" deyip bir de tercih içinde tercih yapar.

Kısacası insan hayatı boyunca tercih hâlindedir, Allah da insana "hayatını yaşarken beni tercih et. Ben sana karşı rauf ve rahimim, kerimim, gafur ve rahimim. Ben senin yanındayım, sana rahmetimle, ikramımla muamele ediyor, kazanmanı istiyorum. Korkma, endişe etme, mahzun olma. Sen sadece gücünün yettiği kadarıyla yapmaya çalış, ben onları tam yapmışsın gibi kabul ederim. Ben gücünün neye yettiğini bilmez miyim! Sen endişe etme, sadece yürü, ben senin yanındayım, sana gerekli bütün yardımı yaparım" buyurur.

Yol boyunca yürümeye çalışıyoruz; ama bakıyoruz ki yürüyemiyoruz. Güzel yapmaya çalışıyoruz; ama bakıyoruz ki düşüyoruz. Sabretmeye çalışıyoruz; ama bakıyoruz ki sabır gösteremiyor ve kızıyoruz; yani hepimiz hâlimizin ne olduğunu biliyoruz; ama bizi bizden daha iyi bilen bizi yaratan rabbimizdir. Rabbimiz bizi gücümüzün yetmediği bir şeyden sorumlu tutmaz. Bu yüzden âyet-i kerimede **"Allah kimseye gücünün yettiğinden başkasını yüklemez."**[17] Yani biz hiç kimseyi vermediğimiz bir şeyden hesaba çekmeyiz ve yapamayacağı bir şeyi yapmasını ondan istemeyiz, buyurmuştur.

Allah bize "rahat ol, sen sana verdiklerimi kullan ve tercihini doğru yap. Senin gücün duadan başka bir şey değildir. Senin için tercih etmek yalnızca dua etmektir. Sen duanı ve tercihini yap. Gerisini ben yaratırım. Yaratmak, rızık vermek bana aittir. Ben salihlerin işini görürüm.[18] Sen kendini ıslah etmeye,

[17] Bakara /286
[18] A'râf /196

temizlenmeye, salih bir kul olmaya çalış. Sonrasında ben senin işini görürüm" buyuruyor.

Doğrusunu söylemek gerekirse bizim de endişelerimiz vardır. Hem de her birimiz için anlaşılamayacak kadar büyük endişelerimiz vardır; ama bu endişemiz Allah bize azap edecek, kendinden mahrum edecek, bize rahmet etmeyecek, bizi affetmeyecek, mağfiret etmeyecek diye değildir. Bizim endişemiz; Allah'ın huzurunda nasıl başımızı kaldırıp onun huzurunda duracağımızdır. Allah'ın bize yaptığı bütün ikramlara, verdiği şerefe, yüklediği emanete, rûhundan nefhetmesine karşılık nasıl utanmadan, hayâ etmeden onun huzurunda duracağız, onu merak ediyorum.

Allah, peygamberlerine nasıl muamele etmişse bize de öyle muamele etmiş, onlara neyi vermişse bize de onu vermiştir. Mesela; peygamberine kitap indirmiş ve ona "bu kitap benim kullarımındır, onlara ver. Sen sana indirilen kitaba iman et, sonra mü'minler de senin iman ettiğin gibi iman etsin" demiştir. Yoksa kitap sadece peygambere gelmemiştir. Kitap peygamberin vesilesiyle hepimize gelmiştir. Kitabı peygambere ait zannetmek onu reddetmektir. Allah, kitabı her birimize göndermiştir ve peygamberinden ne istediyse bizden de onu ister. Biz de ne kadar peygamberler gibi yaparsak o kadar onlar gibi oluruz, dolayısıyla bize indirilen kitaba uymuş oluruz.

Allah bizi indirdiği kitaptan gücümüzün yettiği kadarıyla sorumlu tutar. Bu nedenle "ben rabbimin benden istediklerini yapamadım, gücüm onları yapmaya yetmedi" diye mazeret gösteremeyiz. Yarın Kıyamet günü huzurda durabilmek için şimdiden Allah'ın kitabına ne kadar uyduğumuza, ne kadar onun istediği, emrettiği gibi yaptığımıza bakmamız gerekir. Öyle ki rabbimizin huzurunda durmaya yüzümüz olsun.

Allah'tan korkmayı, azabı, gazabı anladık; ama bir de rabbimizin huzurunda utanmayı anlamamız lazım; çünkü hayatımıza baktığımızda her günümüz yanlışlarla, eksiklerle, yanlış sözlerle doludur. Bu eksiklerimize bakınca rabbimizin huzurunda hayâ etmememiz mümkün değildir. Kendimize bakarken bir de işin bu tarafına bakalım.

Yanlışlarımızın rabbimizle aramızda perde olmaması için mutlaka yapmamız gereken bir şey vardır; o da rabbimizin huzurunda boyun büküp "ya rabbi! Onları sil, benim bile öyle günahlar işlediğimden haberim olmasın, hepsini unutayım" demektir.

Ramazan ayının mağfiret bölümündeyiz, Allah, kullarının günahını affeden, mağfiret eden, saf edendir. Bir de kullarının günahını inkâr edendir. **"Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Eğer Allah'a karşı takvâ sahibi olursanız (kulluk sorumluluğunuzu bilip yerine getirmeye çalışırsanız) O, size (hakla bâtılı birbirinden ayıran) Furkân'ı verir, sizin kötülüklerinizi örter ve sizi mağfiret eder."**[19] Âyette geçen yukeffir kelimesi kefere kökünden gelir, kefere de "inkâr etti" manasındandır. Bu yüzden âyet **ve yukeffir ankum seyyiâtikum:** "(Allah) Sizin günahlarınızı inkâr eder" manasına gelir. Allah, bir kulunun günahını inkâr edince buna kim ne diyebilir! Allah, kulunun günahını inkâr edince onu silmiş olur. Bunun nasıl bir şey olduğunu biz bilemeyiz.

Allah, günahlarımızı inkâr etmezse durum gerçekten vahimdir. Rabbini isteyen, her şeyden çok seven mü'min bir kul olarak tabi ki onun huzurunda durup rabbimizin cemalini müşahade etmeyi, onunla konuşmayı ve ona nazar etmeyi istiyoruz. O zaten bize nazar eder; ama biz onun huzurunda ne kadar eksik olduğumuzu bilirsek utancımızdan başımızı kaldıramayız, bu da bize azap olur.

[19] Enfâl /29

İnsanın; rabbinin huzurunda başını kaldıramaması insan için bir azaptır. Eğer Allah, cehennem ehline **"susun ve artık (bir daha) benimle konuşmayın"**[20] buyurduysa ve bu da onlar için en büyük azap olduysa rabbinin huzurunda mahcup olmak da cennet ehli için azaptır. Hatta bu mahcubiyetle cennete gitseler bile onlar için yine cehennem olur.

Rabbimizin huzurunda mahcup olmamak istiyorsak yapmamız gereken şey; geçmişi hatırlamamak üzere bütünüyle silmek ve bir daha dönüp oraya bakmamaktır. Nasıl ki insan güneşe bakınca gözü kamaştığı için başka bir tarafa baktığında her yeri karanlık görüyor ve bir şey göremiyorsa bizim de rabbimizin huzurunda durup ona öyle bir nazar etmemiz lazım ki, rabbimizin güzelliği, aşkı, muhabbeti, sevgisi bize öyle bir tecelli etsin ki bu tecellinin şiddetinden artık gönlümüzde onun güzelliğinden başka bir şey görmeyelim.

Daha önce söylemiştim; Allah bir kulu huzura alınca ona her şeyi unutturur ve o kul için dünya hayatı bir anlık bile olmaz. Allah onun geçmişini öyle bir siler ki kul sanki hep huzurdaymış gibi bir hâlde olur. Dünyaya gidip geldiğini bir an hatırlar gibi olur; ama bu an dünyaya gidip geldiğini düşünebileceği bir an kadar bile değildir. Hatırladığı bu bir anda yine hatasını, kusurunu, eksiğini hatırlamaz sadece rabbinin güzelliğini ve ona kul olduğunu bilir. Yani o bir anda hatırladığı tek şey; rabbine yakın olduğu, rabbinin onu kabul ettiği, rabbinin onu nasıl sevdiği ve sanki rabbinden hiç ayrılmadığıdır. Başka bir şey hatırlamaz. Neden? -Çünkü kul, rabbinin huzurunda geçmişini hatırlarsa utanır. Allah, onu utandırmamak için ona hiçbir şeyi hatırlatmaz. O da sanki rabbinin huzurundan hiç ayrılmamış gibi bir hâlde olur.

[20] Mu'minûn /108

Allah zaten kulundan yanadır, kuluyla beraberdir. Kula da düşen; rabbinin huzurunda durduğunu bilip hayatı yaşarken ondan hayâ etmesi ve utanmasıdır.

Edep, utanmak, hayâ insanı rabbinin huzurunda durdurur ve onu yanlış şeyler yapmaktan alıkoyar. Onun için bütün peygamberlerin üzerinde ittifak ettiği bir söz vardır. Baktığımızda peygamberlerin hepsi "*utanmıyorsan istediğini yap"*[21] buyurmuştur. Yani biri utanmıyorsa onun işi bitmiş demektir.

Evet, edep ve hayâ insanı yanlışa düşmekten alıkoyar, dedik. Rabbimizden hayâ ederken aynı zamanda birbirimizi kırmaktan, birbirimizin hatasını, kusurunu yüzüne vurmaktan ve birbirimize "sen yanlış yaptın" deyip yanlışlarımızı görmekten hayâ etmemiz lazım. Biz birbirimizin yanlışını gördükçe, yüzüne vurdukça Allah'a nasıl "ya rabbi! Benim günahımı, yanlışımı, yanlış bakışımı sil" diyebiliriz! Biz Allah'ın kullarının yanlışını sildikçe Allah da bizim yanlışımızı siler. Dolayısıyla insana yaptığımız her muameleyi kendimize yapmış ve rabbimize "bana böyle muamele et" demiş oluruz.

Unutmamamız lazım ki Allah, kullarına yapılanı karşılıksız bırakmaz. Bazen Allah'ın rahmetini düşündüğümüzde sanki insanlara ne yaparsak yapalım Allah'ın bize bir karşılık vermeyeceğini düşünürüz; ama hakikat öyle değildir. Böyle düşünmemizin sebebi; rabbimizi teşbih ederken genel olarak dengeyi kuramayışımız ve teşbih ile tenzihi doğru yapamayışımızdır. Oysa ki Allah bizim düşündüğümüz hiçbir şeye benzemez, o subhândır.

Kul bu hataya düşmemek için rabbini hem tenzih etmeyi hem de teşbih etmeyi bilmelidir; çünkü teşbih ile tenzih bir arada

[21] Buhârî, Edeb, 78

olunca iman olur. Tek tarafta durunca ise iman olmaz küfür olur, cehalet olur.

İsterseniz ben rabbimizi teşbih ve tenzih etmeyi kısaca izah edeyim.

Bütün âlem Allah'ı teşbih etmek ve onu isimlerinden, efâlinden tanıyıp ona şahid olmak içindir. Kul, rabbini kendisi ve varlık üzerinde teşbih etmezse cahil kalır. Bu durumda insana düşen; rabbini kendi üzerinden teşbih ederek tanıyıp anlamaya çalışmaktır; çünkü insan, rabbini ancak teşbih ederek tanıyabilir; ama tanırken zatını değil tecellisini tanır. Başka türlü hiç kimse hiçbir zaman "ben Allah'ı tanıdım, anladım" diyemez, derse hâşâ rabbini ihata etmiş olur. Bu nedenle Allah'ı tanımak hiç kimse için söz konusu değildir. İnsan, Allah'ı yalnızca Allah'ın kendisini tanıttığı, tecelli ettiği kadarıyla tanıyabilir. Bizim de rabbimizi kendimiz ve varlık üzerinde teşbih ederek anlamamız, tanımamız lazım.

Nasıl?

Öncelikle kendi üzerimizden Allah'ı teşbih ederiz. Allah, tecelli ettiği kuluna benzer desek doğru olur mu? -Doğru olmaz; ama isimleri ve fiilleri üzerinden kul, kendisini yaratan rabbini anlayabilir. Teşbih etmek, benzetmek demektir. Kul da rabbinin isimlerini kendi vasıflarına benzeterek kendisi üzerinden rabbini anlar, tanır. Mesela; kendi görmesi üzerinden sonsuz bir deryadan bir damla misali Allah'ın görmesini; yani El Basîr ismini anlar. Aynı şekilde kul, kendi işitmesini, konuşmasını, irade etmesini, tercih etmesini, gücünü, kuvvetini, üzerindeki rahmeti, kerimliği, aşkı, muhabbeti bilir. Bu vasıflarına bakıp kendi üzerinden rabbini teşbih edince rabbini anlamış olur.

Aynı şekilde biri bir insana ihanet edince uğradığı bu ihanet insana nasıl ağır gelir, öyle değil mi! İşte, insan da rabbine ihanet edince ona yaptığı bu ihanetin, rabbine nasıl ağır geleceğini kendi

üzerinden anlamalıdır. Öyle ki Allah âyet-i kerimede **"bir de o (ehl-i kitaptan olan)lar, Rahmân çocuk edindi, dediler. Andolsun ki siz, (ey ehl-i kitap! Çok çirkin) bir iddiada bulundunuz. Bundan dolayı neredeyse gökler parçalanacak, yer yarılacak ve dağlar (darmadağın olup) yerle bir olacak!"**[22] İnsanın, rabbine şirk koşması öyle ağırdır ki bu ağırlıktan dolayı neredeyse gökler parçalanacak duruma geliyor! Allah bize şirkin ağırlığını beyan ediyor. Öyleyse kul kendine en ağır gelecek bir durum üzerinden şirki tefekkür etmeli ve Allah'ın şirki neden kabul etmediğini kendi üzerinden anlamalıdır.

Bir de rabbimizi tenzih etmek vardır.

Rabbimizi tenzih etmek; Allah'ın subhân olduğunu, yaratılmışları Allah'ın yarattığını ve hepsinin mahluk olduğunu, halk edildiğini, kuldan başka bir şey olmadıklarını bilmektir. Allah El Hâlık'tır, El Hallâk'tır, El Bedî''dir, El Bâri'dir, El Fâlik'tir, El Fâtır'dır. Allah'ın bu isimlerinin hepsi yaratmayla ilgilidir. Bu durumda varlığı yok sayarsak yaratmayı yok saymış, Allah'ın isimlerini inkâr etmiş oluruz.

Allah tecelli edip varlığı yaratmıştır; ama hiç kimse Allah'ın zatını anlayamaz ve hiçbir şekilde oraya yol bulamaz. İnsanın varacağı en son nokta arşın altına varmasıdır. Bir sonrasında ise Allah perdeyi aralarsa zatı tecelli eder.

Allah kendini bize tanıtırken **kul huvallâhu ehad:** "(Resulüm!) De ki: O Allah ehaddır (zatında tek olandır)." **Allâhus samed:** "Allah sameddir (kendisinden bir şey artıp eksilmeyen, kendisinin hiçbir şeye muhtaç olmadığı, herkesin ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu tek zattır)." **Lem yelid ve lem yûled:** "(O) Doğurtmamış (kimsenin babası değil)dir ve doğmamıştır." **Ve lem yekun lehu kufuven ehad:**[23] "Ve hiçbir şey ona denk değildir (o,

[22] Meryem 88 /90
[23] İhlâs /1-4

yarattığı hiçbir şeye benzemez, hiçbir şey de ona benzemez)" buyurmuştur.

Allah, kendini tanıtıyor. Ne o bir şeye benzer ne de hiçbir şey ona benzeyebilir. Onun herhangi bir yaratılmış varlığa benzemesi düşünülemez, dolayısıyla akla, hayale ne gelirse bilelim ki o Allah değildir. Bu şekilde iman ettiğimizde Allah'ı bu defa tenzih etmiş oluruz.

İmanımız rabbimizin vahyine göre olunca hem teşbih ve tenzihte dengede oluruz hem de hayatımızı yaşarken rabbimizin huzurunda durup onun sevdiği, razı olduğu gibi yaparız.

Hepimiz rabbimizin huzurundayız. Rabbimiz her anda bizi varlıkta tutar, bize muamelede bulunur ve bize "haydi, kulum güzel yap, doğru yap, doğru anla, doğru bak, doğru gör, bana şahid ol, şehadet et" buyurur. **"Biz onlara, afakta (tüm kâinatta) ve enfüste (kendi nefislerinde) âyetlerimizi göstereceğiz ki o (Kur'ân)ın hak olduğu onlara (iyice) belli olsun."**[24] **"Biz, bir resul göndermedikçe (kimseye) azap edici değiliz."**[25] "Bir kavme âyetlerimizi öğretmeden, anlatmadan, iyice belletip kavratmadan hiç azap eder miyiz" buyuruyor Allah.

Âyetlerde görüldüğü üzere daveti yapan Allah'ın kendisidir. Gerisi bizim için vesiledir. Vesileyi görüp vesilenin sahibini görmemek; eli görüp eli kullananı görmemek, aynı zamanda kalemi görüp yazanı görmemektir; yani aklı kullanmamak ve bakmayı bilmemektir. Vesilenin sahibini görmek için yaşadığımız her olayda aklımızı rabbimizin vahyine göre sonuna kadar kullanmamız ve rabbimizin bize onlar üzerinden bizi kendine nasıl davet ettiğine şahid olmamız lazım.

Evet, kendimizi tanıdıkça, anladıkça ne kadar büyük bir sorumluluğun altında olduğumuzu anlarız; ama bununla beraber

[24] Fussilet /53
[25] İsrâ /15

ne kadar büyük bir nimetin, ikramın, şerefin sahibi olduğumuzu da anlarız. Bu şerefin büyüklüğü karşısında dehşete düşmemek mümkün değildir. Bizi yaratan âlemlerin rabbi "ben sana tecelli ediyorum. Ben seninle beraberim sen de benimle beraber ol. Benimle bak, benimle gör, benimle işit, benimle tut, benimle yürü" buyuruyor ve bize yolu gösteriyor. İnsan için bundan daha büyük bir şeref, daha büyük bir kıymet olabilir mi!

Ama rabbimizle beraber olmak öyle bir bakıştan ibaret değildir. Bu beraberliği kazmamak için manevi bir yolculuk yapmamız ve bu yolculuğun neticesinde nefsimizden, benliğimizden, bencilliğimizden kurtulup Allah'ın nefhettiği hakikatimize varmamız ve onunla görmemiz gerekir.

İnşallah rabbimizin âyetlerini anladıkça, rabbimizi sevdikçe, tanıdıkça ona âşık oldukça, aşk ile yolculuk yapıp yolu yürüdükçe, rabbimizin bize olan aşk ile davetine yine aşk ile icabet ettikçe yolun sonuna varır ve maşukumuza kavuşup aşktan, Allah'ın güzelliğinden ibaret bir varlık oluruz.

Bütün peygamberler, sahabeler ve şimdiye kadar gelen Allah dostlarına baktığımızda hepsi de rablerinin aşk ile davetine icabet etmiş, hakikatlerine doğru yolculuk yapıp aşktan, Allah'ın güzelliğinden ibaret bir varlık olmuşlardır. Şimdi ise sıra bu zamanda yaşayanlara; yani bize gelmiştir. İnşallah biz de gerekeni yapıp hem kendimiz hem de varlık üzerinde rabbimizin güzelliğine şahid olur, şehadet eder ve onun istediği gibi bir kul oluruz.

Bizim bunu başaranlardan bir eksiğimiz mi vardır? Allah onlara torpil yaptı da bizi ihmal mı etti, onlara verdiği imkânı bize vermeyerek bize zulüm mü yaptı? -Hâşâ! Böyle şeyler söz konusu bile değildir. Allah onlara ne vermişse bize de aynısını vermiştir. O zaman bize düşen; onlar gibi olmak için manevi yolculuğumuzu yapıp rabbimizin bize verdiklerini sonuna kadar kullanmak ve rabbimizin huzurunda bir kul gibi durmaktır. Aksi takdirde hiçbir

şey yapmadan kuru kuruya onları övmekle bir şey kazanamayız. Tam tersine onları örnek alarak bizim övülmeye layık olmamız lazım. İnşallah biz de elimizden geleni yapacak ve rabbimizin yakınlığına, sevgisine, dostluğuna, övgüsüne layık olacağız.

Allah bizi edebini ve hayâsını kaybedenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi rabbinin huzurunda edep ile, hayâ ile duranlardan eylesin. Allah bizi teşbihte ve tenzihte dengede duranlardan, kendini ve rabbini tanıyanlardan, anlayanlardan eylesin. Allah bizi peygamberleri örnek alıp onlar gibi yapanlardan, Allah'a onlar gibi âbd olanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

13.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye, aynı zamanda kendimizi anlamaya, tanımaya çalışıyorduk.

Şimdiye kadar ki sohbetlerimizde dünyaya gelmeden önce kim olduğumuzu, rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi, bize yüklediği sorumluluğu ve rabbimizle vaadleştiğimizi anlamaya çalıştık.

Allah bizi bu âleme ona verdiğimiz sözü yerine getirelim diye göndermiştir. Şimdi imtihan yerindeyiz ve her anda imtihana tâbi tutuluruz. Bu imtihanı kazanmamız için hayatı, kendimizi ve rabbimizin bize emrini, hükmünü anlamamız gerekir. Bunları anlamak için de mutlaka rabbimizin bize öğrettiği, emrettiği, seveceği ve razı olacağı bir bakışa sahip olmamız şarttır. Öyle ki imtihanlar karşısında doğru yapma, güzel yapma imkânımız olsun.

İnsanın bakışı kendi gönlünde meydana gelir. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"de ki: Herkes kendi mizacına (karakterine) göre amel eder"**[1] buyurmuştur. Kim nasıl şekillenmişse işi de, sözü de, hâli de bu şekillenmesine göre olur. Biz de kendimize bakalım acaba neyle nasıl şekillenmişiz! Eğer Allah'ın rabliğini kabul etmişsek bu durumda bizi o şekillendirmiştir, dolayısıyla hayatımızı yaşarken onunla bakar, onunla anlar, onunla konuşur, onun emrettiği gibi hareket ederiz; ama şeytan, fıtratımızı bozmuşsa, rabbimizi değil de şeytanın verdiği vesveseyi kabul

[1] İsrâ /84

etmiş, dünyanın süsüne aldanmışsak o zaman da şeytan bizi şekillendirmiş olur.

Şeytan, insana dünyayı süsler. Âyet-i kerimede Allah'ın bize haber verdiği üzere şeytan "yeryüzünde onlara (günahları) süsleyeceğim"[2] demiştir. Eğer hayatımızı yaşarken bu süse aldanırsak bakışımız Allah'a göre değil; şeytana, nefsimize, arzularımıza, isteklerimize veya insanlara göre olur ki böyle olunca da farkında olsak da olmasak da onları rabbimize şirk koşmuş, rabbimizin önüne koymuş oluruz.

Allah âyet-i kerimede **"sizin dostunuz ancak Allah'tır, resulüdür ve iman edenlerdir."**[3] **"Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Eğer imana karşı küfrü sev(ip tercih ed)iyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) dost edinmeyin"**[4] buyurur. Kim olursa olsun küfrü imana tercih edenler bize dost olmazlar; çünkü bizi Allah yolundan saptırır ve Allah'tan başka şeyleri sevip onlara kul olmaya davet ederler. Bu yüzden bizim velimiz sadece Allah'tır, resulüdür, mü'minlerdir.

Allah'ı, resulünü ve mü'minleri dost olarak kabul edince Allah nefsimizi tezkiye eder, temizler ve bizi terbiye edip kendine âbd eder, kul eder. Hem biz ondan razı oluruz hem de o bizden razı olur. Eğer biz Allah'ın rabliğinden, bizi terbiye ve tezkiye etmesinden, büyütmesinden razı olmazsak o bizden nasıl razı olsun! Daha biz onun rabliğini, ilahlığını, isimlerini; halimliğini, hakimliğini, her işini bir hikmetle yapmasını kabul etmemişiz. Bu durumda onun bizden razı olmasını nasıl bekleyebiliriz!

Hz. İnsan olabilmemiz ve Allah'ın muradının üzerimizde gerçekleşebilmesi için "ben kimim" sorusuna cevap verirken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in buyurduğu gibi **eddebenî rabbî fe**

[2] Hicr /39
[3] Mâide /55
[4] Tevbe /23

ahsene te'dîbî:[5] *"Beni rabbim edeplendirdi (terbiye etti) ne güzel edeplendirdi"* dememiz gerekir. Aksi takdirde rabbimizin bizi terbiye etmesini ve şekillendirmesini kabul etmemiş; yani rabbimizi kabul etmemiş oluruz.

Her birimiz kendimize bakalım; bizi rabbimiz mi yoksa başkaları mı edeplendirmiş! Eğer rabbimizi dinlediysek, ciddiye aldıysak, ona iman ettiysek; yani her emrini, tavsiyesini, davetini kabul edip sevdiysek, "rabbim beni kendi güzelliğine, halife olmaya, huzuruna, veliliğine, dostluğuna, cemaline, kendi hakikatime davet ediyor" diyor ve bunun gereğini yerine getirmek için rabbimizin vahyini dinliyor, okuyup anlamaya çalışıyorsak, bununla beraber afaktaki, enfüsteki âyetleri okumaya, anlamaya, tefekkür etmeye çalışıyorsak işte o zaman rabbimizin vahyiyle edepleniriz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, sahabeyi Kur'ân ile edeplendirmişti, biz de Kur'ân'la edeplendiğimiz için bunun karşılığında canlı Kur'ân oluruz.

Her mü'min, Kur'ân'dan bir şeyler öğrenmeye, anlamaya çalışır, bizden önce gelenler de kendi kitabından, peygamberinden, nebîsinden veya resulünden bir şeyler öğrenmeye, anlamaya çalışmıştır; ama mesele öğrenmeye çalışırken bütünüyle anlamaktır; çünkü gönül de hayat da boşluk kabul etmez. Mesela; Allah'ın her konuda bir emri vardır. Eğer Allah'ın herhangi bir konudaki emrini bilmez, ona iman etmezsek o emrinin yerine mutlaka başka bir şey koyarız.

Evet, Allah'ın bir emrini bile bilmediğimizde ister farkında olalım, ister farkında olmayalım onun yerine birilerinin emrini, tavsiyesini, davetini kabul etmiş, onun istediği gibi olmaya çalışırken de rabbimizin istediği gibi olmaktan kendimizi mahrum bırakmış oluruz.

[5] Suyuti, C. Sağir, 1, 12; Münavi, Feyzü'l-Kadir, I, 224, H. No: 310

Bu duruma düşmemek için kendimize bakmalıyız. Acaba rabbimizin bizden bu âlemde ne istediğini ne kadar biliyoruz ya da ne kadar anlamışız; çünkü Allah'ın bizden ne istediğini ne kadar bilir, anlarsak o kadar doğru ve güzel yapma imkânımız olur; ama rabbimizin bizden ne istediğini bilmezsek zaten peşinen kaybetmişiz, demektir.

Biri "ben bu kadar biliyorum, fazlasına karışmam" diyebilir! Ona da "Allah'ın diğer emirlerini öğrenme imkânın yok mudur? - Tabi ki vardır. O zaman rabbinin diğer emirlerini de öğrenmen gerekmez mi! Öğrenmiyorsan onu ciddiye almıyorsun. Kıyamet günü rabbimiz sana 'kulum sen beni dinlemedin, sana yaptığım vahyi anlamak istemedin, okumadın, dinlemedin, anlamaya çalışmadın, tefekkür etmedin. Sen beni ciddiye almadın' derse nasıl hesap verebilirsin" demek lazım.

Bunun hesabını hiç kimse veremez. Hesabımızı vermemizi istiyorsak rabbimizi dinleyelim, vahyini okuyalım, rabbimizi ciddiye alıp bize olan her emrine, nasihatine cevap vermeye çalışalım. Hiç kimsenin Allah'tan başka hiçbir şeyi yoktur. Hepimiz ondan gelmişiz ve yine ona döneceğiz. Hâl böyleyken başka şeylere takılıp kalmak nasıl doğru olur! Yarın Kıyamet günü hiç kimse başkalarını mazeret olarak gösteremez; çünkü Allah her birimize ne imkân verdiğini bilir ve bize vahyiyle "benim sana muamelemi, seni tabi tuttuğum imtihanı, sana verdiğim imkânı gör. Başkasına değil kendine, kulluğuna ve seni yaratan rabbine bak! Seni kimin şekillendirdiğini, terbiye ettiğini anla! Rabbin sana neyi emretmişse bir kul olarak sadece onun gereğini yerine getirmeye çalış" buyurur.

"(Allah) Size şekil verip şekillerinizi güzel kılan hem de sizi temiz şeylerle rızıklandırandır."[6] Allah bizi hem zahiri hem de manevi olarak kendi güzelliği ile güzel yapmıştır. Biz de

[6] Mu'min /64

gönlümüzde Allah'ın şekillendirmesinden başka bir şey var mıdır, yok mudur, diye kendimize bakalım. Acaba başkalarının tavsiyesiyle, davetiyle, öğretmesiyle, talim ettirmesiyle mi şekillenmişiz yoksa Allah'ın terbiyesiyle mi şekillenmişiz! Eğer başkalarının öğretmesiyle şekillenmişsek hâlimizi, tavrımızı, düşüncemizi, bakışımızı hemen Allah'ın vahyiyle, terbiyesiyle değiştirmemiz gerekir.

Her nebî, resul geldiğinde kendisine iman edenleri Allah'ın indirdiği vahyiyle yeniden şekillendirip hidâyete erdirir. Onları Allah'a yakın olan, dost olan, âşık olan, teslim olan, rablerine karşı sorumluluğunu bilip takvâ sahibi olan, rableriyle güzel olan muhsin kullar hâline getirir ve gökteki yıldızlar yapar. Onlar da peygamberlerine iman edip onların şekillendirmesiyle şekillendikleri için salih amel, güzel amel işler, hayırda yarışır, Allah için mallarıyla, canlarıyla cihad eder, nefislerine taviz vermez ve nefislerini temizleyip tezkiye ederek gökteki yıldızlar derecesine yükselirler; ama bu tercihi kendileri yapmıştır.

Herkes tercihini kendisi yapar. Bir kul kendisi gibi aciz, zayıf birinin sözünü, davetini Allah'ın sözünün, davetinin önüne nasıl geçirebilir! Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **"Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının malı olmuş bir köle ile katımızdan kendisine verdiğimiz güzel rızıktan gizli ve açık olarak harcayan (hür) bir kimseyi misal verir. Bunlar hiç eşit olurlar mı? Hamd, Allah'a mahsustur; fakat onların çoğu (bunu) bilmezler."**[7] Yani insan veya başka bir şey olsun hiç fark etmez, bir şeye gücü yetmeyen ve bir şeyi yaratamayan kimselere mi kulluk yapıyor, onları mı dinliyor, ciddiye alıyorsunuz; yani bunu kendinize nasıl yakıştırıyorsunuz, bu size yakışan bir şey midir, buyurur.

Nasıl ki sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olarak şekillendiyse günümüze kadar aynı nimet herkes için devam eder.

[7] Nahl /75

Kıyamete kadar gelecek olan bütün peygamber vârisi Mürşid-i kâmiller de kendileriyle beraber olanları Allah'ın vahyiyle şekillendirir, terbiye eder. Zaten Mürşid-i kâmil "gönüldeki tahrif olan, Allah'ın emretmediği, sevmediği şekillendirmeleri çıkarır, Allah'ın vahyiyle yeniden şekillendirir. Gönüldeki Kur'ân'ı tahrif eden yazılar yerine Allah'ın âyetlerini, vahyini yazar. İşte, Mürşid-i kâmilin bütün işi budur.

Mürşid-i kâmil olmasa insan kendinde tahrif olan yerleri ne kadar terbiye edebilir, Allah'ın şekillendirmesiyle ne kadar şekillendirebilir, rabbinin edeplendirmesiyle ne kadar edeplenebilir? -Kimse bunları tek başına yapamaz, yapmaya kalkışırsa karmakarışık bir şey hâline gelir.

Gönül Beytullah'tır, Rahmân'ın arşıdır ve pırıl pırıldır. Bu yüzden rabbinin tecellisine layık olması ve kendisinde Allah'ın vahyinden, muhabbetinden, teslimiyetten, takvâdan başka bir şeyin olmaması gerekir. Yoksa Allah oraya tecelli etmez. Kul da yolda yürüdüğünü zannedip kendi kendini kandırır. Bir düşer, bir kalkar, bir bakar ki iman etmiştir, bir bakar ki rabbine şirk koşuyor, itiraz ediyor, isyan ediyor!

Neden?

Çünkü daha anlamamış, âyetler gönlünde tecelli etmemiştir. Bu nedenle küfür, şirk ona gelince âyetlerin, imanın nûru; küfrün, şirkin karanlığını yırtıp atamaz, böylelikle gönlü o şirkleri hemen kabul eder. Sebebi; gönlünde âyetlere imanın karşılığı yerine, kabul ettiği küfrün karşılığının olmasıdır. Hâlbuki kul, âyetlere iman etseydi herhangi bir âyetin zıttı olan bir küfürle karşılaştığında imanı o küfrü söküp atar ve gönlüne girmesine müsaade etmezdi.

Mesela; ona birileri tarafından "paran yoksa kıymetin yoktur. Malın yoksa değerin, şerefin yoktur. Kıymetini, değerini malından, mevkinden alırsın" denilmiş ve ona bu dünyadaki en

önemli şeyin mal, mülk kazanmak olduğu öğretilmiştir. Hâlbuki insan bütün kıymetini, değerini, şerefini Allah'tan alır.[8] İşte, o kişi buna iman etmeyince bunun yerine gönlüne şirk olarak kıymeti, değeri maldan, mülkten, mevkiden almayı yerleştirir.

Ona insanın bütün değerini malından, mevkisinden, parasından aldığını öğretenler bir de bunu devamlı tekrar ederler. Yetmez, kendi üzerlerinden de ona örnek olurlar ve onu kendi küfürlerine, şirklerine davet ederler; yani gönül âlemini kendi küfürleriyle, şirkleriyle şekillendirirler; ama bundan haberleri bile yoktur. Hatta bunu yaparken onu sevdiklerini, onun için hayrı istediklerini zannederler. Bu yüzden ona "bunları seni sevdiğim için söylüyorum. Bu dünyada paran, malın, mülkün olmadı mı bir kıymetinin olmadığını anlaman lazım. Haydi kazanmak için dünyaya sarıl, bir yerlere gelebilmek için okula sarıl, gerisi önemli değil" derler. Yani ona "Allah'a kul ol, varlığa, olaylara rabbinle bak. Rabbimiz bizi bu âleme ebedi hayatımızı kazanmaya, manevi olarak büyümeye, hakiki varlık olmaya, Hz. İnsan olmaya göndermiştir, bunları kazanmamız için her anda bize muamelede bulunur ve bizi imtihana tabi tutar. Senin de başına gelen bütün olayları rabbinden bir imtihan olarak görmen ve bu imtihanlara rabbinin istediği, sevdiği gibi karşılık vermen lazım" demezler.

Unutmamamız lazım ki bizim tek sorumluluğumuz Allah'a, bizi yaratan rabbimize karşıdır. Bizim rabbimiz odur ve hepimiz onun kuluyuz. Bize düşen; hayatımızı yaşarken yalnızca ona kul olmaya çalışmaktır. İlk önceliğimiz, hedefimiz; rabbimizin rızasını, sevgisini, ona kul olup ebedi hayatımızı kazanmaktır. Geriye kalan her şey bunları kazanmak için sadece birer vesiledir, araçtır. Eğer araçla amacın yerini değiştirir, aracı amacımızın önüne koyarsak bu defa rabbimize âbd, kul olmak yerine araçlara, sebeplere kul olmuş oluruz; çünkü hayatımızı rabbimizin rızasını kazanmakla

[8] Fâtır /10

değil; araçları kazanmakla geçirir, hayatımızı onların yolunda harcarız.

Evet, bu duruma düşmemek için önceliği neye verdiğimize bakacağız. Eğer gönlümüzde önceliği başka şeylere vermişsek onları hemen temizleyeceğiz. Rabbimizin söylediğinin dışında bir şey anlamışsak onu bırakıp hemen rabbimizin vahyini, vahyindeki muradını, bize ne demek istediğini iyice anlamaya çalışacak, gönlümüzdeki yanlış fikirleri hemen atacağız. Kendimize yalan söyleyip fetva çıkarmayacak, bahaneler uydurmayacağız. Başka türlü rabbimize kulluğu, imanı, cenneti kazanamayız.

"Muhakkak ki Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine mutlaka (vereceği) cennet karşılığında satın almıştır"[9] âyet-i kerimede gördüğümüz üzere canı vermeden cenneti alamayacağımızı rabbimiz söylüyor. Hâl böyleyken birileri çıkıp "şu duayı okursan cenneti kazanırsın" diyorsa onun bu sözüne kanmayalım. Allah öyle söylemiyor. Kur'ân'a baktığımızda net olarak görürüz ki cennetin karşılığı iman edip Allah'a ve resulüne itaat etmek, iman edip salih amel işlemek, malımızla, canımızla Allah yolunda cihad etmek, Allah'ı, resulünü ve Allah yolunda cihad etmeyi her şeyden; anamızdan, babamızdan, eşimizden, çocuklarımızdan, aşiretimizden, ticaretimizden, işimizden, evimizden, kısacası sevdiğimiz veya seveceğimiz her şeyden çok sevmektir.

"(Resulüm!) De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz (akrabalarınız), kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, (kendisiyle huzur bulup) razı olduğunuz meskenler size Allah'tan, resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise artık Allah (hakkınızda) emrini getirinceye kadar bekleyin!" Eğer

[9] Tevbe /111

cenneti istiyorsak; Allah, resulü ve Allah yolunda cihad etmek bizim için bunların hepsinden daha sevgili olmalıdır.

Daha sevgili değilse ne olur?

"(Bilin ki) Allah, fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez."[10] Daha sevgili değilse Allah'ın emrini bekleyin; çünkü siz fasık oldunuz. Fasıklar da küfür batağına batmıştır, rablerini dinlemez, ciddiye almazlar, bu yüzden cehennemliktirler, buyurdu Allah. Demek ki Allah yolunda cehd etmek bizim için her şeyden daha sevgili değilse fasık oluyormuşuz!

İnsanın, rabbini bilmesi bir işe yaramaz. Aynı zamanda rabbine iman etmesi ve hayatını rabbinin istediği gibi yaşaması gerekir. Firavun da âlemlerin rabbini biliyordu. Zaten bildiği için boğulurken "İsrâîloğulları'nın kendisine iman ettiğinden başka ilah olmadığına ben de iman ettim ve ben Müslümanlardanım" demişti. Allah da ona "şimdi mi (iman ettin)! Andolsun ki sen daha önce isyan etmiş ve fesad çıkaranlardan olmuştun."[11] Yani daha önce kabul etmemiştin, haddini aşmıştın, insanlara "ben ilahım,[12] ben sizin rabbinizim"[13] demiştin, şimdi mi iman ediyorsun, buyurdu. Buradan da anladığımız üzere insanın kaybetmemesi için rabbini bilmesi yeterli değildir.

Rabbimiz bize Kur'ân'da peygamberleri, onların güzelliğini, sıkıntılarını, sabırlarını, davetlerini, dualarını anlatır; yani aslında her defasında bizi anlatır; çünkü bizi de onlar gibi yaratmış ve onlara yüklediği sorumluluğu gücümüz nispetinde bize de yüklemiştir. Hesaba çekerken de bu verdiklerinden bizi hesaba çeker.

[10] Tevbe /24
[11] Yûnus /90-91
[12] Kasas /38
[13] Nâziât /24

Mesela; Allah peygamberlerini anlatırken Hz. Eyyûb (a.s.) için "sabreden bir kuldu"[14] Hz. Nûh (a.s.) için "şükreden bir kuldu"[15] Hz. İsmâîl (a.s.) için "sadık bir kuldu" Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için de "azim bir ahlaka sahip, rauf ve rahim bir kuldu, âlemlere rahmetti"[16] buyurur ve her defasında bize onları örnek göstererek "siz de böyle olun" der. Ayrıca peygamberlerin sadece yaptığı güzellikleri anlatmaz, bir de kendilerine göre bir yanlış ya da eksik yaptıklarında nasıl tövbe ve istiğfar ettiklerini de beyan eder.

Örnek vermek gerekirse; Hz. Yûnus (a.s.)'ın kavmini bırakıp gitmesinin ardından **"senden başka ilah yoktur. Sen subhânsın (her türlü noksanlıktan münezzehsin). Ben gerçekten (senin emrini beklemeden kavmimi terk ederek) zalimlerden oldum"**[17] dediğini ve nasıl istiğfar ettiğini bize haber verir.

Görüldüğü gibi Hz. Yûnus (a.s.) Allah'ın emrini beklemeden kavmini terk ettiği için "ben bir beşer olarak yanlış yaptım, senden af ve mağfiret diliyorum" deyip tövbe ve istiğfar ediyor! Allah da onun bu duasını, tövbesini kabul eder ve onu düştüğü zulümattan, karanlıktan; yani balığın karnından kurtarıp "işte biz mü'minleri böyle kurtarırız"[18] buyurur.

Peki, bu âyetten ne anlamamız lazım?

Dikkat edilirse Allah "işte, biz Yûnus'u böyle kurtardık" ya da işte "biz nebîleri, resulleri böyle kurtarırız" buyurmaz, "işte biz mü'minleri böyle kurtarırız" buyurur; yani işi sonunda mü'minlere bağlar. Bununla da her birimize "sen de nefsinin karanlığındasın, ondan kurtulmak için kendine zulmettiğini ve kendini karanlıkta bıraktığını, rabbinin âyetlerinden, vahyinden, iman etmekten,

[14] Sâd /44
[15] İsrâ /3
[16] Kalem /4, Tevbe /128, Enbiyâ /107
[17] Enbiyâ /87
[18] Enbiyâ /88

rabbini sevmekten mahrum bıraktığını bil" diyor ve bizden de **lâ ilahe illâ ente subhâneke innî kuntu minez zâlimîn:** "Senden başka ilah yoktur. Sen subhânsın (her türlü noksanlıktan münezzehsin). Ben gerçekten zalimlerden oldum." Senden başka ilah yoktur, gideceğim yer yoktur. Benim sevdiğim sensin, beni yaratan sensin, ilahım, mabudum sensin. Ben kendime zulmettim. Şu an içinde bulunduğum durum benim hak ettiğim, layık olduğum muameledir ve sen bana bununla dahi ikramda bulunuyor, âyetlerinle, vahyinle nûrlanıp kazanmamı istiyorsun. Sen vahyinde "hep birlikte Allah'ın ipi (olan Kur'ân'a ve onun resulü)ne sımsıkı sarılın"[19] buyurdun ya ben de karanlıktan çıkmak için emrettiğin gibi ipine, sana, muhabbetine, emrine, hükmüne sarılacağım ya rabbi, dememizi istiyor.

Allah sadece peygamberleri değil Firavun'u, Nemrud'u, Ebu Leheb'i, Ebu Cehil'i, Karun'u kısacası iman etmeyenleri anlatırken de yine bizi anlatır ve bize "onlara bu yanlışları yaptıran şey nefisleriydi, sen de nefis taşıyorsun. Eğer nefsine taviz verirsen nefsin Firavun olur, Nemrut olur, Ebu Leheb olur, Ebu Cehil olur, Karun olur ve kendini tıpkı onlar gibi bir şeye sahip zannedersin. Sen onlar gibi olma, onların yürüdüğü yolda yürüme, onlara tabi olma, onların bulundukları mevkiyi, makamı, sahip oldukları malı, mülkü, serveti isteyip de onların durumuna düşme" buyurur ve onları nasıl helak ettiğini haber vererek bizi uyarır, ikaz eder.

Kısacası bir yanda Allah'a davet eden peygamberleri ve onların yaşadıklarını, çektiklerini anlatır bir yandan da rabbinden yüz çevirip iblise, şeytanlara uyanları, onun verdiği vesvesenin peşinden gidip dünyaya, nefsine kul olanları, nefsinin tuzağına düşenleri gözümüzün önüne serer ve bize "sana anlattıklarıma bak, hangi tarafta olmak istiyorsan onlara uyarsın, bu konudaki tercih yalnız sana aittir; ama sakın kendini azaba atmayasın. Kendini azaba atman sana yakışmaz. Sen sana yakışanı yap. Seni

[19] Âli İmrân /103

her ne için yaratmışsam öyle olmaya ve hayatını yaşarken öyle yapmaya çalış" diyerek bizi kendine davet eder.

Madem Allah peygamberlerini ve onların karşısında duranları anlatmakla bize bizi tanıtıyorsa o zaman bizim de peygamberler ve peygamberlere karşı duranların üzerinden kendimizi anlamamız, tanımamız lazım; yani Kur'ân'ı okuduğumuzda bir yandan Allah'ın bize nefhettiği rûhumuzu, bize verdiği fıtratı, kıymeti, değeri, şerefi ve bu şerefi nasıl taşımamız, nasıl kirletmememiz gerektiğini anlamamız, bir yandan da kaybedenler üzerinden nefsimizin hâllerini, şeytanın bizi çekmeye çalıştığı tuzağı anlamamız lazım.

Allah, âyetleriyle bize önümüzdeki tehlikeyi, cehennemi, azabı gösterip kaybetmememiz için bizi uyarır, ikaz eder. Onun için resulleriyle, vahyiyle, mü'minlerle, verdiği bütün örneklerle bizi kendine davet eder.

Allah bizi kendine davet ettiği gibi iblis de, şeytan da kullanabildiği herkesi kullanıp bizi karanlıklara davet eder. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **"Allah, iman edenlerin velisi (dostu ve destekçisi)dir, onları (cehalet ve nefsani) karanlıklardan nûra çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların veli(si, dostu ve destekçi)leri ise tâğuttur (azgınlığın kaynağı olan şeytan ve şeytanlaşmış insanlardır) onları nûrdan karanlıklara çıkarır"**[20] buyurmuştur. Yani Allah sizi cennete, iblis sizi ateşe davet eder. Allah sizi Allah yolunda malınızla, canınızla cihada, iman edip salih amel işlemeye, güzel yapmaya, hayırda yarışmaya; iblis de tam ters tarafa davet eder.

Allah'ın bize yaptığı davet nûrdan bir yola davettir. Ötekinin ise karanlıktan, zulümattan, ateşten bir yola davettir. Bu iki davet arasında tercihimizi kendimiz yaparız. Ya Allah'ın bizi davet ettiği nûru ya da şeytanın bizi davet ettiği karanlığı tercih ederiz. Bu

[20] Bakara /257

tercihi nasıl yapmamız gerektiğini de rabbimiz vahyinde bize apaçık haber vermiştir. O yüzden "ben bilmiyordum, anlamadım" diye bir mazeretimiz olamaz.

Aslında hepimiz fıtrat itibariyle rabbimizin sevdiği, razı olduğu hâldeyiz ve rabbimizin güzelliklerine bürünmüş vaziyetteyiz; çünkü **"Allah insanı kendi fıtratı üzere yarattı"**[21] buyurdu Allah. Dolayısıyla hepimiz Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sını taşırız; ama hayatımızı yaşarken bu fıtratımızı bozmuşuz, daha doğrusu fıtratımız bizden perdelenmiştir.

Nasıl?

Bir hakiki olan manevi rengimiz vardır, bir de sonradan büründüğümüz manevi rengimiz vardır. Allah bizi kendi güzelliğinin, isimlerinin boyasıyla boyamıştır; ama sonra birileri başka bir boyayla onun üzerini örtmüştür. Böyle olunca da baktığımızda üzerimizdeki boya farklı bir renk gibi görünür; ama aslında alttaki Allah'ın verdiği renk olduğu gibi durur; çünkü hiç kimse Allah'ın boyasını, verdiği rengi bozamaz.

Örnek vermek gerekirse; rengarenk kanarya kuşları vardır, onları ne kadar yıkarsak yıkayalım yine de bu renkleri gitmez. Allah onları öyle yarattığı için hiç kimse onların rengini bozamaz. Bozmak için onları bütünüyle yok etmeleri gerekir; ama her ne kadar renklerini bozamasalar da üzerlerine farklı boyalar vurabilirler. İşte, insanın fıtratı da aynen böyledir.

Allah, insanı isimlerinin boyasıyla boyamıştır; ama baktığımızda anne babalar onun üzerine farklı bir boya vurur ve onu başka tarafa sevk eder; yani ona "senin için kıymetli olan, değerli olan şudur ve senin mutlaka onu kazanman, şöyle şöyle olman lazım" deyip çocuğunun gönül hâlini değiştirir. Böylelikle ondaki benliği, bencilliği büyütür. Bunun sonucunda insan hakiki,

[21] Rûm /30

orijinal hâlinden çıkmış olur; yani Allah'ın kendisine verdiği boyanın üzerine farklı boyalar vurulmuş olur.

İnsan, hayatı yaşarken hem anne babası, hem okuldaki insanlar, hem de çevresindeki arkadaşları bu şekilde ona devamlı farklı renkler vururlar. Tabi, şimdi durum değişmiştir. İnsanlar sadece çevresinden değil televizyonda izlediklerinden ya da sosyal medyada gördüklerinden de etkilenir ve onlardan da farkı renkler alırlar. Öyle ki üzerlerine vurulan bu boyalardan dolayı artık Allah'ın kendilerine vurduğu boya görünmez olur ve manevi olarak tanınmaz hâle gelirler.

Peki, bu boyaların geçmesi ve Allah'ın vurduğu boyanın görünmesi için insana gerekli olan şey nedir?

Gerekli olan şey; rahmettir, mağfirettir, aşktır, muhabbettir. Bunlar olmasa insan yıkanamaz, temizlenemez, dolayısıyla Allah'ın kendisine verdiği boyası ortaya çıkamaz. İşte, Mürşid-i kâmilin bütün işi; insanı aşkla, muhabbetle, rahmetle, tövbeyle, istiğfarla onu rabbine döndürüp yıkamak ve onu nefsinin kirinden, boyasından temizlemektir.

Allah âyet-i kerimede **"boyası Allah'tan daha güzel kim vardır"**[22] buyurur. Hakiki renk Allah'ın verdiği renktir ki Allah'tan başka hiç kimse insanları hakiki renkle renklendiremez. Madem hakiki rengimiz Allah'ın üzerimize vurduğu renktir, onun boyasıdır. O zaman bu hayatta ki en büyük hedefimiz de; üzerimize sonradan vurulan boyalardan kurtulup kendi hakikatimizi ortaya çıkarmak olmalıdır.

Her birimiz kendimize baktığımızda mutlaka Allah'a göre kendimizi biraz tanımış, hayatı da onun öğrettiği gibi anlamışızdır. Tabi, herkesin anlaması farklı farklı olsa da nihayetinde hepimiz kendimize baktığımızda Allah'ın bizi ne kadar şekillendirdiğini

[22] Bakara /138

kısmen görürüz. Kısmen diyorum; çünkü bunu bütünüyle görebilmemiz için bütünüyle temizlenip üzerimizdeki boyalardan tamamen kurtulmamız lazım.

Bütünüyle temizlenmemiz için de işe önce lâ ilahe illallah'tan başlamamız gerekir; yani "Allah'tan başka ilah kabul etmiyorum. Benim ilahım Allah'tır. Beni yaratan, üzerimde bir muradı olan, beni yeryüzüne halife kılan, bana haydi kulum, yeryüzünde benim seni yarattığım gibi tertemiz olarak beni temsil et diyen odur" dememiz lazım; çünkü lâ ilahe illallah dediğimizde diğer ilahları ve insanların bize öğrettiği her şeyi reddetmiş oluruz.

Yolun başı da sonu da lâ ilahe illallah'tır ve bütün ibadetlerimiz sadece lâ ilahe illallah diyebilmemiz içindir. Mesela; namaz kılarken **ihdinas sırâtel mustakîm:** "Bizi sırât-ı mustakîme (sana gelen dosdoğru yola hidâyetçinle) hidâyet et! **Sırâtallezîne en'amte aleyhim:**[23] "Kendilerine nimet verdiğin kimselerin (nebîlerin, sıddıkların, şahidlerin ve sâlihlerin) yoluna" deriz.

O zaman soralım; yolda değil miyiz ki her namaz kılışımızda Allah bunu bize devamlı tekrar ettiriyor? -Evet, yoldayız, zaten bunu yolda olanlar söylerler; ama Allah bunu devamlı tekrar ettirerek bize "bak, dikkat et, her anda yolda olduğunu ve nimet verdiğim kullarıma tâbi olman gerektiğini bil! Hayatı yaşarken sırat-el mustakimde olabilmen için nebîlere, sıddıklara, şahidlere, salihlere uyman gerektiğini anla! Her an önüne bir imtihan gelir ve senin de her anda sırat-el mustakimde olup onların yaptığını yapman ve bunu da bir an bile unutmaman gerekir" buyurur. Bu yüzden günde kırk defa Fâtiha Sûresi'ni tekrar ederiz.

Evet, kendimizi rabbimizin tanıttığı kadarıyla tanımaya ve kendimizi ne kadar bildiğimizi anlamaya çalışıyorduk.

Peki, kendimizi sadece tefekkür etmekle tanıyabilir miyiz?

[23] Fâtiha /6-7

Elbette ki hayır. Kendimizi tanıyabilmemiz için mutlaka bir yol yürümeliyiz. Bir şey hakkında bilgi sahibi olduğumuzda onu anladığımızı zannederiz; ama hakikat öyle değildir. Mesela; Kâbe'miz deyip kıbleye döneriz; ama Kâbe'yi bilmek başka bir şey, Kâbe'yi gidip ziyaret etmek ve Allah'ın oradaki tecellisine şahid olmak başka bir şeydir.

Aynısı insan için de geçerlidir. İnsanın, kim olduğuna dair bir bilgisinin, fikrinin olması ayrıdır, kendini hakikatiyle tatması ayrıdır. İnsan kendi hakikatini tatmayana ve buna şahid olmayana kadar sadece kendisi hakkında bir düşünceye, bilgiye sahip olmuş olur ki bu bilgisini tatmadığı sürece de kendini tanımış olmaz.

İman için de aynısı söz konusudur. Bir iman tadılmıyorsa iman değildir, imanın bilgisidir; çünkü inanmak, "inanıyorum" demek iman değildir, imanın bilgisidir. İman ise bu bilgiyi tatmaktır. "Ben Allah'ı seviyorum" dediğimizde Allah'a olan sevgimizi ne kadar tadıyorsak sevgimiz o kadardır. Yoksa lafla "ben Allah'ı çok seviyorum" demek sevgi olmaz. Nasıl ki birine "seni seviyorum" dediğimizde o kişiye karşı gönlümüzde bir aşkın, tabir-i caizse ateşin; yani bizi etkileyen, yakan bir şeyin olması gerekiyorsa rabbimizi sevdiğimizi söylediğimizde de gönlümüzde rabbimize karşı bizi yakan bir aşkın olması ve bu aşkı tadıyor olmamız gerekir.

Dediğim gibi; kim olduğumuzu düşünerek kendimizi tanımış olmayız. Kendimizi tanıyabilmemiz için manevi bir yolculuk yapmamız şarttır. Hayat baştan sona imanı kazanma ve kendimizi rabbimizle tanıyıp bilme yolculuğudur. Bu hayatta Allah bizi kazanmamız için imtihanlara tabi tutar, biz de tabi tutulduğumuz imtihanlara ya rabbimize ya kendimize ya da birilerine göre karşılık veririz. Bu şekilde baktığımızda zaten insanlar olarak hepimiz manevi bir yolculuğun içindeyiz; ama yolculuğumuzu ya hakikatimize doğru yapar ve rabbimizin sevdiği, razı olduğu gibi olur, ona âbd olup yeryüzünde rabbimizi

temsil ederiz ya da nefsimize doğru bir yolculuk yapar ve kendimizi zahirden, çamurdan ibaret bir varlık olarak görürüz. Bunun sonucunda ise kaybederiz.

Manevi yolculuk böyledir. Yoksa sanki zahiri olarak bir yol var da biz de o yolda yürüyoruz gibi düşünürsek yolculuğu anlamamış oluruz. Yolculuğumuz kendimizden yine kendimizedir; yani nefsimizden yüz çevirip hakikatimize dönmemiz, nefis olmaktan çıkıp Allah'ın nefhettiği hakikat olmamızdır. Bunu da daha önce bu yolu yürüyüp kendi hakikatine kavuşan ve kendini, rabbini tanıyan bir Mürşid-i kâmille beraber olmadan başarmamız mümkün değildir.

Evet, hakikatimize ne kadar yakın olursak kendimizi o kadar tanır, Allah'a da o kadar yakın oluruz, dolayısıyla Allah'ın güzelliği üzerimizde o kadar tecelli eder ve rabbimize yakınlığı, aşkı, muhabbeti o kadar tadarız. Bu durumda aşkımızın ve muhabbetimizin artması için öncelikle hem rabbimize hem kendimize olan marifetimizin artması gerekir; çünkü rabbimizi tanıdığımız kadarıyla kendimizi tanır ve rabbimizin tecellisini tadarız.

Tam ters taraftan ise nefsimizin benliğine, bencilliğine ne kadar gömülür, "ben biliyorum, bu malın, mülkün sahibi benim, şu işleri ben yaptım, falancaya ben yardım ettim" dersek o kadar da nefsimizle beraber oluruz; ama nefsimizden ne kadar kurtulup "Allah" dersek hakikatimize, rabbimize o kadar yaklaşırız; çünkü karşılaştığımız imtihanlarda "ben" demek yerine "Allah" demiş ve Allah'ın davetine icabet etmişizdir. Bu da bize fenayı ve bekayı kazandırır; yani nefsimizden ne kadar kurtulursak hakikatimizde o kadar fena buluruz, hakikatimizle ne kadar beraber olursak da o kadar beka buluruz; yani fena ile beka aynı şeydir.

Kısacası birinden uzaklaştıkça diğerine yaklaşır, birine yaklaştıkça da diğerinden uzaklaşırız. Biz de bu ikisi arasında tercih

yaparız. O yüzden hayat baştan sona tercihtir ve rabbimiz bizden bu iki tercih arasında insan olmayı, hakikatimizi bilip yeryüzünde onu temsil etmeyi tercih etmemizi istiyor.

Bir kul, rabbini temsil edebiliyor, onun emrettiği, sevdiği gibi yapabiliyor, varlığa onun nazar ettiği gibi nazar edebiliyor, rahmet edebiliyor, ikram edebiliyor, yardım edebiliyor, kendisine yapılan yanlışları affedebiliyor, mağfiret edebiliyorsa o kul için nefis bitmiştir. Onda nefisten geriye kalan; Allah'ın güzelliğinin tecellisidir.

İnsanın yeri kendi hakikatidir ve kendisindeki bütün güzellikler zaten Allah'ın ona nefhettiği rûhtan tecelli eder. Bu nedenle insan hakikatine kavuştu mu Allah'ın güzelliği onda iradesiz bir şekilde tecelli eder ve karşısına çıkan her imtihana Allah'ın isimleriyle, güzelliğiyle karşılık verir.

Eğer insan bu hayattaki gayenin; kendini tanımak ve hakikatine kavuşup Allah'ın nefhettiği rûh olmak olduğunu anlamazsa, yaptığı iyilikleri, güzellikleri kendinden bilir ve "şu iyilikleri, yardımları yaptım, şu kadar ibadet ettim, herhalde cennete giderim. Ben şöyle güzel yaparken falancalar şöyle yanlış yapıyorlar, filancalar yanlış yoldadır, şöyle küfürdedir, şöyle şirktedir" derse hem rabbinin kendisini bu dünyaya göndermesindeki muradını anlamamış hem de kendine değil başkalarına bakmış olur.

Oysa ki senin işin başkalarına bakmak değildir. Allah, insanların hesabını sana sormaz. Sana sadece senin hesabını sorar. Bu yüzden önce kendine bakman lazım; çünkü sen kendine rahmet olursan sendeki bu rahmet etrafa da saçılır, böylelikle âlemlere rahmet olursun. Sen rabbini, rabbinin tecellisini kendi üzerinde, gönlünde seversen bunun sonucunda rabbin için bütün varlığı, mahlukatı sever, hepsine aşk olur, muhabbet olursun. Sen rabbinin sana olan ikramını önce kendin kabul eder, seversen

âlemlere de kerim olur, ikram olursun; yani iş önce sende biter. O zaman başkalarının ne yaptığına değil kendinin ne yaptığına bakman ve kendini tanıyıp anlaman lazım.

Bu anlattıklarım kendimizi rabbimizin vahyiyle tanımamız için anlaşılması gerekenlerdir. Bundan sonrası Allah'ın saf güzelliğidir, ikramıdır ve hiçbir şekilde ne akla ne de hayale gelir. Hatta bütün insanların aklını, ilmini bir araya toplasak ve "haydi, bundan sonra neyin olduğunu düşünün" desek yine de hiçbir şekilde onun gölgesine bile yaklaşamazlar. İşte, insan böylesine ikrama nail kılınmış bir varlıktır.

Allah âyet-i kerimede **kerremnâ benî âdem:**[24] "Biz, Âdemoğullarını mükerrem (ikrama nail) kıldık" buyurmuştur. İkrama nail kıldık, deyince sanki insana bir şey ikram edilmiş gibi anlaşılır; ama öyle değildir. İkram, insanın kendisidir, insan bizzat kendisi ikramdır. Rabbimiz zatıyla, sıfatıyla tecelli edince insan asıl ikramın ne olduğunu o zaman anlar; ama o tecelli etmeden bu ikramı hiçbir akıl anlayamaz, hayal edemez.

Hep beraber bu ikramın talibiyiz ve sadece rabbimizi istiyoruz. Rabbimiz bize öyle bir tecelli etsin ki bizde varlıktan hiçbir eser kalmasın! Aslında eser zaten yoktur. Benlik dediğimiz şeyin hepsi hayaldir, vehimdir, zandır, vesvesedir. Bu vehimden, zandan kurtulunca hakikate varırız.

Evet, hepimiz bu vehimden, benlikten kurtulup hakikatimize varmayı istiyoruz. Bu yüzden hep birlikte yolu yürüyor, rabbimizin âyetlerini okuyor ve âyetleri anlayıp her biriyle rabbimize cevap vermeye çalışıyoruz.

Rabbimiz neye "doğru" neye "yanlış" neye "hak" neye "batıl" neye "güzel" neye "çirkin" dediğini, neyin kazandırıp neyin kaybettirdiğini ve kazanmamız için neler yapmamız gerektiğini

[24] İsrâ /70

bize örneklerle en ince ayrıntısına kadar bir bir anlatıp yolu göstermiştir. Onun için hiç kimse “ben ne yapacağımı, nasıl âbd olacağımı anlamadım” diyemez. Öyleyse kendimize hiçbir bahane bulmadan rabbimizin vahyini anlayıp iman etmeli ve gönlümüzde hiçbir ağırlık hissetmeden “evet ya rabbi! Her şey aynen senin söylediğin gibidir, hepsini kabul ediyor, iman ediyorum” demeliyiz. Böyle yaparsak yanlışlarımızdan kurtulur, pırıl pırıl oluruz.

Eğer kurtulamadığımız bir yanlışımız, hatamız, hâlimiz varsa o zaman da Allah’a göre konuşmalı ve “ben bunu yapıyorum; ama yaptığım yanlıştır, inşallah bundan da kurtulacağım” demeliyiz. Tam tersini yapıp yanlışımızı, günahımızı, hatamızı savunmamalıyız. Yoksa rabbimize şirk koşmuş; yani “ben ondan daha iyi biliyorum” demiş oluruz ki böyle olunca Allah muhafaza imanımız gider. İmanımızı kaybetmemek için kendimizi kandırmadan kayıtsız, şartsız bir şekilde rabbimize teslim olmalıyız.

Evet, hatamız, yanlışımız ne olursa olsun, rabbimizin huzurunda boyun büküp “hatam, kusurum, eksiğim, tembelliğim vardır; ama ben kul olmaya, rabbimin sevdiği gibi yapmayı becermeye çalışıyorum. Rabbimin huzuruna layık bir amelimin olmadığını biliyorum; ama o beni mükerrem kılmış en güzel şekilde yaratmış, kendine halife kılmış ve bana ‘velim’ demiştir” diyoruz inşallah.

Unutmamamız lazım ki Allah bizi kendisine âbd olalım, dost olalım, ayna olalım, halife olalım diye yaratmıştır, dolayısıyla bize nazar ederken rahmetle, muhabbetle nazar eder. Buna layık mıyız, daha doğrusu layık olabiliyor muyuz, bu ayrı şeydir.

İnşallah rabbimizin bize “velim” demesine layık olmaya çalışacağız. Kendi hâlimizden ötürü rabbimizin huzurunda hayâ edecek ve boynumuzu bükeceğiz. Bu boyun büküşümüz,

rabbimizin huzuruna bizi layık hâle getirmesi demektir; çünkü huzurda dururken ancak edep ile hayâ ile dururuz.

Kıyamet günü hiç kimse konuşamaz. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **"(o gün), Rahmân(ın azametin)den dolayı (tüm) sesler kısılır. Bu yüzden fısıltıdan başka bir ses işitemezsin"**[25] buyurmuştur. Kul, rabbinin azametini anlayınca onun huzurunda susar, fikir beyan edemez. Bu durumda kıyametimiz kopmadan huzura gitmek, edep ile hayâ ile durmayı öğrenmeden huzurda durmak yoktur. İşte, rabbimiz bizi huzuruna hazırlıyor.

Eğer huzura gitmeyi istiyorsak nefsimize gereken muameleyi yapacak ve nefsimizin kıyametini koparıp her şeyini darmadağın edeceğiz inşallah. Nefsin tahtıymış, malıymış, mülküymüş, mevkisiymiş, kıymetiymiş, değeriymiş, hiçbir şey bırakmayacak, sahip çıktığı ne varsa hepsini darmadağın edip "seni tanımıyorum. Ben rabbimin kuluyum. Beni o yaratmıştır. Şimdiye kadar bilmeden, anlamadan birilerinin beni kirletmesine müsaade etmişim; ama artık temizleniyorum" diyeceğiz. Bunun için de üzerimizdeki Allah'ın boyasına eklenen bütün yanlış boyaları yıkayacak, temizleyecek ve fıtratımızı tıpkı bu âleme geldiğimiz şekliyle tertemiz yapıp gönlümüzü huzura layık hâle getireceğiz inşallah.

Zaten şimdiye kadar Allah'ın bize verdiklerini onun yolunda kullanıp rabbimizle alışveriş yapmış ve imtihanlar karşısında yaptığımız muamelelerle üzerimizdeki güzelliğimizi, rahmetimizi, kerimliğimizi, afuvluğumuzu büyütmüşüz. Yine böyle yapmaya devam edecek ve gönlümüzü huzura hazırlayacağız inşallah.

Unutmamamız lazım ki insan ancak tabi tutulduğu imtihanlarda Allah'ın sevdiği, istediği gibi yapmakla büyüyebilir ve üzerindeki Allah'ın isimlerinin güzelliğini artırabilir. Yoksa kendi

[25] Tâhâ /108

kendine hayal kurmuş olur. Hepimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve peygamberlerin ne yaptığını, nasıl bir hayat yaşadığını biliyoruz. Onlar nasıl kazandıysa biz de ancak öyle kazanabiliriz. Başka türlü kazanmak hiçbirimiz için mümkün değildir; çünkü Allah âyet-i kerimede **"Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın"**[26] buyurmuştur. Dolayısıyla Allah hiç kimse için adetini değiştirmez. O hâlde kendimizi kandırmadan "belki böyle de olur" demeden, elimizden geleni yapıp kazanmaya çalışacağız inşallah.

Kur'ân'ın bütününe baktığımızda Allah bize "ben sizin rabbinizim, benden başka ilah yoktur ve ben sizi bana âbd olasınız diye yaratmışım. Yarattığım herkes ve her şey benim kulumdur ve bu takdirim hiç kimse için değişmez" buyurur. İnsanın hâlleri, ibadetleri, hayırları değişebilir; ama kul olması asla değişmez. Önemli olan; hayatı yaşarken kâmil manada Allah'a âbd olmak ve rabbimizi tanımaktır; yani rabbimize âşık olup hakikatimize yaklaşmaktır. Yaklaştıkça zaten Allah'ın yakınlığını, aşkını gönlümüzde bütün şiddetimizle tadarız.

Biraz önce dediğim gibi; insanın kendini ve rabbinin yakınlığını bilmesi hayalle, düşünceyle olacak şey değildir. Mesele; bu yakınlığı tatmaktır. Rabbimize yakın olduğumuzu ne kadar tadıyorsak ona o kadar yakınız ve rabbimiz bize her an perdeyi açabilir demektir. Perdenin bize açılması için bu yakınlığı tatmamız, huzurda durmamız, bir şey yaparken Allah'ın rızasını gözetmemiz ve onun rızasından çıktığımız zaman ürkmemiz şarttır.

Bu söylediklerimin hiçbiri zahiri günahla alakalı değildir. Hepsi nefisle ilgilidir. Nefsimizden kurtulmadan huzura varamayız; çünkü nefsin her hâli şirktir, küfürdür, riyadır, hasettir, kendini beğenmektir, "ben, bence, bana göre" demektir. Rûhun

[26] Fetih /23

da bütün hâli aşktır, muhabbettir, hayırdır, güzelliktir, aftır, mağfirettir. Bedene ait olanlar ise sadece günahtır. Allah her türlü günahı affeder; fakat şirki affetmez.[27] Bu yüzden asıl mesele şirkten temizlenmektir.

Günahla şirk çok farklı şeylerdir, bu ikisini birbirinden ayıralım. Mesela; rabbimiz leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanın önce haram olduğunu buyurur; ama sonra mecbur kaldığımız takdirde ölmeyecek kadar onları yememize müsaade eder.[28] Yaratan yarattığını bilmez mi?[29] -Elbette ki bilir ve kulunun gücünün yetmediği durumlarda ona açık kapı bırakır; ama şirk için böyle bir şey söz konusu değildir.

İnsan şirk konusunda hiçbir zaman "ben yapamadım, şirkten kurtulamadım, rabbime âbd olamadım" diyemez; çünkü insanın gönlü kendi elindedir. "Ben şirkten kurtulamadım" diyen birine sormak lazım. Sen mi iyi biliyorsun yoksa seni yaratan rabbin mi seni daha iyi biliyor! Sen mi senin için hayır olanı daha iyi biliyorsun yoksa seni yaratan rabbin mi senin için hayırlı olanı daha iyi biliyor! Sen mi kendin için merhamet sahibisin yoksa senin rabbin mi senin için en çok merhamet sahibidir! Bunun cevabını istisnasız herkes bilir, "ben bilmiyorum" diyecek hiç kimse yoktur. Madem öyle biri, söz konusu Allah'ın emri, vahyi, hükmü olunca "ben, bence, bana göre" diyorsa nefsini rabbine bile bile şirk koşmuş olur ki Allah da bunu kabul etmez. Bu yüzden Allah bütün günahları affedip mağfiret ettiğini; ama şirki affetmediğini buyuruyor.

Allah âyet-i kerimede **"doğrusu insan (hem kendi nefsine hem de diğer insanlara karşı) çok zalim, (rabbine karşı ise) çok nankördür"**[30] buyurur. En edepsiz, en terbiyesiz, en nankör insan;

[27] Zumer /53, Nisâ /116
[28] Bakara /173
[29] Mulk /14
[30] İbrâhîm /34

rabbine itiraz eden, rabbinin işini, emrini, hükmünü, rahmetini, affını, mağfiretini, ikramını beğenmeyen, kabul edemeyen insandır.

Kendisine devamlı ikramda bulunduğumuz hâlde bize sürekli nankörlük yapan birini sevebilir miyiz? -Tabi ki sevemeyiz. Rabbimizi kendi üzerimizden tanımamız lazım. Biz, bize nankörlük yapanları sevmediğimiz gibi Allah da nankörleri sevmez.[31]

Nasıl ki insan birinin sevgisini kaybettiğinde beraberin de o kişiyi de kaybediyorsa kul da rabbinin sevgisini kaybettiğinde rabbini kaybetmiş olur. İşte, Allah'ın şirki neden affetmediğini herkes kendi üzerinden bir âyet olarak bu şekilde okuyup rahatlıkla anlayabilir.

Hep birlikte şirkimizden, küfrümüzden, nefsimizden, benliğimizden kurtulmaya ve hakikatimiz olmaya çalışıyoruz. Hakikatimiz tecelli edince nankörlükten, şirkten, küfürden kurtuluruz. Yapmamız gereken şey; her ne olursa olsun rabbimizin istediği gibi bir kul olmayı unutmamak ve yola devam etmektir. Bunun için de öncelikle sabır ve salatla Allah'tan istemeye devam etmektir.

Allah âyet-i kerimede **"sabır ve salât ile (Allah'ın rızasını, yakınlığını ve cemâlini) isteyin"**[32] buyurmuştur. Salat; bütün ibadetleri; namazı, orucu, haccı, zekâtı, sadakayı, infakı, rabbini zikretmeyi, Allah yolunda cihadı, hayrı, kısacası her şeyi kapsar. Allah bize "rabbinizden isteyin ve bunları yaparken sabırlı olun" buyuruyor.

Hepimizin istediği tek şey rabbimizdir. Zaten ibadetlerimizi yapıp rabbimizin yolunda cehd ettiğimizde yolu yürüdükçe

[31] Hacc /38
[32] Bakara /153

rabbimize kavuşuruz. Allah da bize sabırlı olmamızı emredip "acele etmeyin, hemen olsun, bitsin, demeyin" buyuruyor.

Her şey yavaş yavaş gelir. Nefsimizden, nefsimizin üzerine örtülmüş perdelerden, şirkten, küfürden, nefsin vehminden, zannından yavaş yavaş kurtuluruz. Biz nefsimizden kurtulunca da en son muameleyi Allah yapar.

Nasıl?

Bütün Mürşid-i kâmillerin bu konuda söz birliği vardır. Derviş, nefsinden temizlenince en son hakkın nazarı Mürşidi kâmille beraber gelir; yani Allah, Mürşid-i kâmille dervişe nazar eder ve dervişteki son perde bu nazar sonucunda paramparça olur, toz duman olur; çünkü derviş artık gücünün yetmediği, hiç bilmediği, anlamadığı yere gelmiştir ve ne yapacağını, nasıl yapacağını bilemez hâldedir; ama bu yolu yürürken huzurda durmuş, çabasını, gayretini sarf edip gereken sabrı göstermiştir. Bu defa da Allah ona "şimdi sıra bende, sen elinden geleni yaptın, şimdi ben bir tecelli edeyim de gör" buyurur ve her şeyi bir vesileyle yaptığı gibi bu tecelliyi de bir vesileyle; yani Mürşid-i kâmille yapar.

Mürşid-i kâmille yapmasının sebebi nedir?

Çünkü kulunu yol boyunca Mürşid-i kâmille yürütmüş, âyetlerini onunla okutmuş, nefsini tezkiye edip terbiye etmiş, hikmeti, bilmediklerini öğretmiş, yolu onunla yürütüp terbiye etmiş, edeplendirmiş, huzurda durmayı öğretmiş ve onu yine Mürşid-i kâmille huzuruna hazırlamıştır. O yüzden bu son ikramı yine Mürşid-i kâmille yapar ve onunla dervişe nazar edip dervişteki son perdeyi paramparça eder. Bunun sonucunda ise dervişin hakikati kendi üzerinde tecelli eder.

Evet, bu âlemde olduğumuza göre rabbimizin bize yolu nasıl gösterdiğini, bizi vahyiyle nasıl eğittiğini, terbiye ettiğini,

edeplendirdiğini anlamaya çalışmamız ve onun terbiyesiyle terbiye olmamız gerekir. Öyle ki yolu yürüyüp o son perdeden kurtulabilelim ve rabbimizin huzurunda duralım.

Allah bizi kendini tanımayanlardan ve bu âleme neden geldiğini anlamayanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi kendisini tanıyanlardan ve rabbinin muradının üzerinde gerçekleştiği halife olan kullarından eylesin. Allah bizi rabbini, kendini kaybedip kaybolanlardan eylemesin. Allah bizi rabbimizin nazarı ile nazar eden, rahmetiyle rahmet eden, affıyla, mağfiretiyle affedip mağfiret eden ve nefsini aradan çekip rabbine şahid olan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

14.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye, kim olduğumuzu ve rabbimizin bize neler söylediğini anlamaya; yani kendimizi Allah'ın tanıttığı gibi tanımaya çalışıyorduk.

Allah âyet-i kerimede **inna lillahi ve inna ileyhi raciun:** "Şüphesiz biz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve elbette biz (sonunda) ona döneceğiz" buyuruyor. **Ellezine iza esabethum musibetun, kalu inna lillah:** "Onlar ki kendilerine bir musibet geldiği zaman, 'şüphesiz biz (her şeyimizle) Allah'a aidiz' derler." **Ve inna ileyhi raciun:**[1] "Elbette biz (sonunda) ona döneceğiz."

Bu âyetin başka bir manası var mıdır?

Elbette ki vardır. Âyet aynı zamanda **inna lillah:** "Hepimiz Allah içiniz" manasına gelir. Peki, okuduğumuz âyette "ondan geldik, dönüşümüz onadır" manası nasıl çıkar? -Biri için "eve dönüyor" denilirse bu o kişinin daha önce evde olduğunu gösterir. Evden çıkmış ki sonunda eve dönüyor. İşte, bizim de dönüşümüz onadır; yani kendisinden geldiğimiz âleme, Allah'ın huzuruna, asıl vatanımızadır.

İnna lillah: "Biz Allah içiniz." Allah'a aidiz. Zahiri ve manevi her şey insan içindir. Âyetlere baktığımızda Allah her şeyi insanın emrine, hizmetine verdiğini buyurur.[2] İnsan düşününce "şunun bana ne faydası var" diyebilir! Oysaki öyle değildir. Örnek vermek gerekirse; Allah âyet-i kerimede **"muhakkak ki biz, dünya**

[1] Bakara /156
[2] Hacc /65, Câsiye /13

semasını bir süsle, yıldızlarla süsledik”[3] yani “sizin için süs olsun, baktığınızda muhabbet alın diye semayı süsledik” buyurmuştur. Elbette ki her yıldızın bir vazifesi, zikri, kulluğu, insana ayrıca özel olarak başka faydaları vardır; fakat Allah bir de onu bizim için süs kıldığını buyurmuştur.

Nasıl ki zahiri olarak her şey insan içinse manevi olarak da faydası olan her şey yine insan içindir. Misal; ibadet yaparız. İbadetlerin bize faydası olduğundan dolayı hepsi bizim içindir. Yoksa ibadetimizin hâşâ Allah’a bir faydası yoktur. Bütün ibadetleri kendimiz için yaparız. Kıldığımız namaz, tuttuğumuz oruç yaptığımız bütün ibadetler bizim içindir ve bize nimettir, ikramdır; çünkü bizi büyütür, nûrlandırır, rabbimize yaklaştırır; yani insan, Allah’a ibadet etmek için yaratılmamıştır. İbadetler insanı manevi olarak büyütsün diye vardır.

Peki, insan ne için yaratılmıştır? -İnsan yalnızca Allah’a âbd olsun diye yaratılmıştır.[4]

Aynı şekilde Allah, Kur’ân’ı indirmiştir, öyle değil mi! O zaman soralım; insan mı Kur’ân içindir yoksa Kur’ân mı insan içindir? -Kim hangisinden faydalanıyorsa o faydalandığı şey kendisi içindir. Baktığımızda Kur’ân’dan insan faydalanır, öyle değil mi! Şayet insan olmasaydı Kur’ân’ın gönderilmesine gerek olmazdı. O zaman Kur’ân da insan içindir, demektir. Mesela; güneş ısıtıyor, aydınlatıyorsa bu durumda aydınlatacağı ve ısıtacağı birilerinin olması lazım. Güneş kimi aydınlatıyor, ısıtıyorsa bu onun için olduğunu gösterir. İşte, Kur’ân da böyledir; yani insan içindir.

Kur’ân; insan için hidâyettir, insana yol gösterir. Nûrdur, insanın önünü, yolunu, gönlünü, hayatını aydınlatır. Furkândır; ona doğruyu, yanlışı ayırt ettirir. Hikmettir, ona Allah’ın muradını

[3] Sâffât /6
[4] Zâriyât /56

öğretir. Beşirdir, Allah onunla insanı müjdeler. Nezirdir; Allah onunla insanı uyarır, ikaz eder. Bir de insanın yaratılış gayesinin, Allah'ın muradının insan üzerinde gerçekleşmesi için insana lazım olan ilmi, hikmeti, maneviyatı verir.

Neresinden bakarsak bakalım Kur'ân insan içindir. Hâl böyleyken Kur'ân için "bu, Allah'ın kelamıdır, onu kendi başına okuyamaz, anlayamazsın, dikkatli ol, sakın âyetleri kendi kendine okumaya, anlamaya çalışma" demek yanlıştır; çünkü Kur'ân, kulun manevi gıdasıdır. Nasıl ki insan zahiri gıdasını almadan yaşayamazsa kul da Kur'ân gıdasını almazsa manevi olarak karanlıkta kalır, yolunu bulamaz, rabbini, kendini tanıyamaz, niçin bu âlemde bulunduğunu anlayamaz, dolayısıyla manevi olarak ölür. Böylelikle Allah'ın muradı hiçbir zaman onun üzerinde gerçekleşmez. Dünyaya tıpkı bir çekirdek gibi gelmişken yine bir çekirdek gibi kalır ve ağaç olmadan geri gider; yani ebedi hayatına dair hiçbir şey kazanmadan ahirete gider.

Kur'ân her yönüyle insana bu kadar nimetse artık ona nasıl sarılmak gerektiğini buna göre hesap etmemiz lazım.

Evet, her şey insan içindir, biz ise Allah içiniz. Bu yüzden hayatı yaşarken **inna lillahi ve inna ileyhi raciun:** "Şüphesiz biz (her şeyimizle) Allah içiniz ve elbette biz (sonunda) ona döneceğiz" dememiz gerekir. Hâl böyleyken acaba ne kadar "biz Allah içiniz" diyebiliyoruz! Allah her şeyi senin hizmetine, emrine vermiştir ve her şey senin içindir; ama sen de onun içinsin. Öyleyse her ne olursa olsun bu âlemde neden bulunduğunu unutmaman ve her anda yalnız onun için olman lazım.

Bu âlemde bulunmanın sebebi ibadet etmen, namaz kılman değildir. Namaz seni huzura çıkaran bir araçtır. Amaç ise Allah'a âbd olman, imanı kazanman, rabbine güvenmen, teslim olman, rabbini tanıman, anlaman ve onun yakınlığını tatmandır.

Aynı şekilde oruç da öyledir. Oruç, nefsini temizlemen, tezkiye etmen, nefsine Allah'ın hükmüyle hükmedebilmen içindir; yani hükmün nefsinde değil sende olması içindir. Rabbimiz oruçla seni eğitir, terbiye eder, kendine hükmetme, gücünü, kuvvetini sana verir.

"De ki: Muhakkak ki benim salâtım, (ibadetlerim) kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi Allah içindir."[5] Salâtım, ibadetlerim, kulluğum, namazım, yardımım, desteğim, aşkım, muhabbetim, sevdiğim, çabam, gayretim, cehdim, kurbanım, kurban ettiklerim manevi olarak her ne varsa, hepsi âlemlerin rabbi Allah içindir.

Evet, her şey insan içindir, insan da Allah içindir. İnsan önce vaktini, zamanını Allah'a kurban etmelidir. Bu yüzden Allah "hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi Allah içindir, de" buyuruyor. Ancak bunu söyleyebilenler Allah için olurlar.

Biz de böyle söyleyeceğiz inşallah. Aynı zamanda "ben Allah içinim" derken ne kadar doğru söylediğimize ve ne kadar Allah için, ne kadar da nefsimiz için olduğumuza bakacağız. Eksiklerimiz varsa buna göre kendimizi düzelteceğiz inşallah.

Allah için olunca ne olur?

Kul, Allah için olunca bütün derdi; Allah'ın rızası ve ebedi hayatı olur. Tek gayesi; Allah'ın emrini, hükmünü hayatına geçirmek olur, bunun sonucunda da Allah'ın muradı onun üzerinde gerçekleşir. Baktığımızda Allah'ın nebîlerinin, resullerinin kendilerine göre hayatları var mıydı? -Hayır, yoktu. Hepsinin bütün hayatı, varlığı, çabası, gayreti, kısacası her şeyleri yalnızca Allah içindi ve hayatları dâhil her şeylerini Allah'a kurban etmişlerdi. Mesela; bir yerde bulunduklarında vahyi taşıyabilmeleri için Allah onlara "buradan kalkın, şuraya hicret

[5] En'âm /162

edin" buyuruyordu, onlar da asla itiraz etmeden "ama burası bizim memleketimiz" demeden hicret ediyordu. Hatta peygamberlerden bir kısmı üç, dört defa hicret etmişti; çünkü hiçbir peygamberin kendine ait bir hayatı yoktu. "Ben bu şehri seviyorum, burada kalmak istiyorum" diye bir şey onlar için söz konusu değildi.

Bütün peygamberler için önemli olan tek şey vardı; o da Allah'ı rızasıydı. Her biri "sen nasıl istiyorsan, emrediyorsan öyle olsun ya rabbi! Çünkü benim bana ait ne bir fikrim, ne bir düşüncem, ne bir hayatım, ne de bir tercihim vardır. Senin benim için takdir ettiğin, tercih ettiğin benim de sana olan duamdır. Ben sadece senin benim için tercih ettiğini istiyorum; çünkü ben sana aitim" diyordu.

Eğer biri başkasına aitse onun kendine ait hiçbir şeyi olmaz; çünkü daha kendisi başkasına ait bir varlıktır. Bu durumda biri Allah'a ait olunca ona ait de bir şey olmaz. Ona ait olan her ne varsa hepsi Allah'ın olur.

Kendimizi tanırken bu âlemde Allah için olmayı öğreniriz; yani rabbimiz dünyada bize bunun talimini yaptırır. Hayatımızı Allah için yaşayabilelim diye de önümüze peygamberleri, nebîleri, resulleri, sıddıkları koyar ve bize "örnek olarak peygamberlerime, sıddıklarıma bakın ve onlar nasıl yaptıysa siz de öyle yapıp benim için olun" buyurur. Bu nedenle ister nimet olsun ister sıkıntı, yokluk, bela, dedikodu, iftira, hastalık olsun hiç fark etmez, her ne bize isabet ederse etsin, mutlaka "biz Allah içiniz. Ondan geldik, dönüşümüz onadır" yani "eve gidiyoruz" dememiz lazım.

Ondan gelip eve döneceğine iman edenler bu dünyaya "burası benim evimdir" demezler. Aynı şekilde buradaki hiçbir şey için de "bu benimdir" demezler. Ellerinde olanların hepsinin kendilerine emanet edildiğine emindirler, dolayısıyla dünyadaki hiçbir şeye gönül bağlamazlar. Kendilerine verilen her şeyi sadece

ebedi hayatlarını kazanmak için araç olarak kullanırlar. Dünyaya, dünyalığa olan bakışları; manevi olarak büyümeleri, kemale ermeleri, onlarla rablerinin yakınlığını, sevgisini, rızasını, ebedi hayatını kazanmaları için kendilerine emaneten verildiği şeklindedir.

Biri ahirete iman etmiş, mutlaka sonunda eve döneceğini anlamışsa başka bir âlem için "burası benimdir" diyebilir mi! Böyle deyip orayı sevebilir mi, gönül bağlayabilir mi? -Elbette ki bağlayamaz. Hâl böyleyken dünyayı ahirete tercih edip üstüne "ben ahirete iman etmişim" demek insanın imanı bilmemesi, anlamamasıdır. Kişi ahirete iman etmesi gerektiğini bildiği hâlde bu bilgisi ona iman ettirmemişse o kişi kendi kendini kandırıyor demektir.

Peki, ahirete iman nasıldır?

Ahireti dünyadan daha çok sevince ahirete iman etmiş oluruz. Yoksa ahirete iman ettiğimizi söylemek bir iddiadan ibaret kalır. Zaten şu anda kendimize, ümmete bakınca ahirete ne kadar iman ettiğimizi anlarız.

Unutmamamız lazım ki bu dünyadaki her şey bizim için bir imtihandır, rabbimizin rızasını kazanmamız için vesiledir, araçtır. Her şey bize aitken hayatımızı dünyalık şeyler için harcamak kendimize yaptığımız zulümdür, kendimizi bizim için yaratılan şeylere kurban etmektir. Bu duruma düşmemek için mutlaka kim olduğumuzu bilmeli ve kim için olduğumuza bakmalıyız.

Kul, Allah için olduğuna iman ettiğinde artık bir yol yürümeli; yani hayat yolunda imtihanlara tabi tutulurken Allah'a ait olduğunu ve ondan gelip ona döndüğünü kendi üzerinden ispatlamalıdır. Bu yüzden Allah onu imtihanlara tabi tutup Allah için olduğunu ispatlama imkânını ona verir.

Kul bu imtihanları kazanınca ne olur?

Allah hadis-i kutside *"kulum kendisine farz kıldıklarımla bana en güzel şekilde yaklaşır. Diğerleriyle yaklaşmaya devam eder. O bana yaklaştıkça beni sever, ben de onu severim. Ben bir kulumu sevince o kulum benimle görür, benimle işitir, benimle tutar, benimle yürür, benimle diler, benimle sever, artık onun her şeyi benimledir"*[6] buyurur. Kul, Allah için olduğunu kendi üzerinden ispatladığında artık Allah ile beraber olur. Sadece böyle olanlar Allah'a ait kuldur ve "ben Allah içinim" deyince doğru söylemiştir.

Bir de bu hadis-i kutsiden anlıyoruz ki kul "ben Allah içinim" deyip yaşantısıyla da Allah'a ait olunca Allah ona tecelli eder ve onu kabul eder; çünkü o, hayatını yaşarken devamlı "hayatım ve ölümüm sana kurbandır ya rabbi" demiştir.

Birinin hayatı, ölümü, salâtı, kulluğu, ibadetleri, kurbanı Allah için olursa Allah da onun için olur; yani Allah ona tecelli eder. Böylelikle tevhid oluşur. İşte, bu kul gerçek manada "lâ ilahe illallah" diyen kuldur. Her "lâ ilahe illallah" deyişinde hem diliyle, hem gönlüyle, hem hâliyle, hem tavrıyla kısacası her zerresiyle "lâ ilahe illallah" der. Tabi, dediğim gibi bunun için bir yol yürümek gerekir. Yolu yürümeden böyle bir şeyin olmasını beklemek insanın sadece hayal kurması olur.

Evet, Allah için olmamız lazım, dedik. Bize düşen; Allah için olalım diye çabamızı sarf etmektir. Biz de hep beraber yolu yürümeye çalışalım ve çabamızı, gayretimizi sarf edip ahireti dünyaya, rabbimizi de kendi nefsimize tercih edelim. Öyle ki nefsimizdeki karanlık yok olsun. O yok olunca, Allah'ın güzelliği beraberinde tecelli eder inşallah.

Peki, insan bu yolu tek başına yürüyebilir mi?

[6] Buhârî, Rikak 38

Tabi ki yürüyemez. Yürüyebilmesi için bir yol göstericiye ihtiyacı vardır. Bizim şahid olduğumuz odur ki insanın bütünüyle Allah için olduğuna iman ederek hayatını yaşaması ve bunun sonucunda Allah'ın ona tecelli etmesi kulun kendi çabasıyla, gayretiyle aldığı bir nimet değildir, tamamen Allah'ın ikramıdır. Kul da zaten bu hâle gelince çalışmakla onu kazanmadığını ve onun kendisine Allah tarafından saf ikram olarak geldiğini görür, anlar.

Kul bir tek çaba, gayret sarf etmiş, Allah'ın kendisine verdiği sermayeyi kullanmaya çalışmış, bunu yaparken de gönlünden rabbine dönmüş, rabbini tercih etmiş ve "senin için her şeyi yaparım, sana kurban olurum ya rabbi" demiştir. Aslında bunu söylerken "beni kurban et ya rabbi! Ben sana kurban olmak istiyorum. Bana ait bir şey olmasını istemiyorum, yalnızca sana ait olmak istiyorum" yani "illa lillah, ben senin içinim ya rabbi" demiştir. Allah da bunu kabul etmiştir. Kabul edince ne olur? - Allah âyet-i kerimede **"senin rabbin dilediğini yaratır ve (zatına) seçer"**[7] Allah dilediğini, dileyeni zatına seçer, buyurur. Allah, kulun "ben senin içinim ya rabbi" demesini kabul edince onu zatına seçer ve ona tecellisini ikram eder. Sonuç olarak kul bu nimeti çalışmakla kazanamaz, çabasına, duasına karşılık Allah'tan bir ikram olarak onu alır.

İnsanın; Allah'ın zatına seçilmeye yolculuk yapması başkadır, Allah'ın zatına seçilmesi başkadır. Allah'ın zatına seçilmek saf ikramdır. Nasıl ki Allah'ın bizi yaratması onun ikramıysa kulunu zatına seçmesi, geldiği yere alması da onun saf ikramıdır. Yoksa kul kendisi çalışmakla oraya çıkamaz. Şimdi biri arşa çıksa sonra da "ben arşa çıktım" dese ayıp olmaz mı! Sen elini kuşların kanat çırpması gibi çırptın diye kendin mi arşa çıktığını sanıyorsun! Sen arşa çıkmadın, o seni arşa aldı. Senin bunu bilmen lazım. Evet, seni o aldı; ama sana da "kanat çırp" diye emretmişti,

[7] Kasas /68

sen sadece Allah'ın bu emrini yerine getirip çabanı, gayretini sarf ettin, duanı yaptın. Bütün gücün ancak bu kadardır. Allah da duanı kabul etti ve seni arşa aldı. Yoksa biraz kanat çırptın diye sen arşa çıkmış olmuyorsun.

Evet, kulunu zatına seçmek Allah'ın ikramıdır; ama bilmemiz lazım ki Allah sadece kanat çırpmaya çalışanları; yani kendisini tercih edenleri ve bunun için gereken çabayı, gayreti sarf edenleri zatına seçer, yalnızca onlara bu ikramı yapar.

Hiç kimsenin ve hiçbir şeyin Allah'a herhangi bir faydası olmadığını biliyoruz. Bizim Allah'a ihtiyacımız vardır ve bizim Allah'ın muradının üzerimizde gerçekleşebilmesi için Allah'ın gösterdiği sırat-el mustakimde yürümemiz gerekir. "**Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Allah'a karşı takvâ sahibi olun (kulluk sorumluluğunuzu bilip yerine getirmeye çalışın)! Ona (yaklaşmak için bir hidâyetçi ile) vesile arayın."**[8] Allah kendisine yakın olmamız için bir vesile arayın buyurduysa bizim de bu vesileyi arayıp bulmamız lazım. Vesile, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir, Kur'ân'dır ve kıyamete kadar gelecek olan peygamber vârisi Mürşid-i kâmillerdir. Bununla beraber bütün ibadetlerdir, hayırlardır; ama özellikle en baştaki vesileyi unutmayalım. Vesileye sarılıp gerekeni yapmadan hayatımızı Allah için yaşayamayız. Dediğim gibi; bunun için bir yolculuk yapmak gerekir ki bu yolculuk da tek başına yapılmaz. Peygamber vârisi bir Mürşid-i kâmille beraber olmamız ve yolu onunla beraber yürümemiz şarttır; çünkü yolu Mürşid-i kâmille yürüyünce onun yaptığı gibi yapar, dolayısıyla hayatını Allah için yaşayan kullar oluruz.

Allah bir kuluna "sen benim içinsin" derse, Abdulkadir Geylani (r.a.) Hazretleri'ne *"ben insanın sırrıyım, insan da benim sırrımdır"*[9] buyurduğu gibi ondaki sır tecelli eder; çünkü kul bütün

[8] Mâide /35
[9] Risâle-i Gavsiye

fanilerden vazgeçmiş, ibadetini, namazını, kurbanını Allah için yapmış, hayatı, ölümü Allah için olmuş ve her şeyini Allah'a kurban edip kendisi de kurban olmuştur. Elbette ki zahiri olarak ona bir şey olmaz, sadece ondaki gölge gider ve yerine hakikat tecelli eder. O sır tecelli eder. Bu yüzden Allah *"insanda zahir olduğum gibi hiçbir şeyde zahir olmadım."*[10] İnsana tecelli ettiğim gibi hiçbir şeye tecelli etmedim, buyurmuştur. Bir kul üzerinde Allah'ın tecellisi açığa çıkarsa o kul hakikatine erer, rabbine vasıl olur ve kendisinde Allah'ın nurundan, güzelliğinden, rahmetinden, El Esmâu'l Husnâ'sından başka bir şey kalmaz.

Evet, hep beraber Allah için olmayı, aynı zamanda hayatı yaşarken nasıl Allah için olacağımızı anlamaya çalışıyorduk.

İnna lillahi ve inna ileyhi raciun: "Şüphesiz biz (her şeyimizle) Allah içiniz ve elbette biz (sonunda) ona döneceğiz." **İnna lillah:** "Biz Allah içiniz" Allah'a aidiz. Allah, kullarıyla ilgili bir şey söylerken normalde âyet-i kerimelerde "senin rabbin, sizin rabbiniz" ya da "sizi yaratan rabbiniz" şeklinde devamlı Rabb ismini kullanır; ama dikkat edilirse bu âyette "biz rabbimiz içiniz" deyip Rabb ismini kullanmak yerine "biz Allah içiniz" demiş ve zat ismi olan Allah ismini kullanmıştır.

Peki, bunun hikmeti nedir?

Bütün isimler zat isminden tecelli ettiği için, Allah bir kula tecelli edince Allah ismiyle tecelli eder. Başka bir varlığa tecelli edince ise sadece birkaç ismiyle; örnek olarak Rahîm ismiyle, Kerîm ismiyle, Nûr ismiyle tecellide bulunur; ama insana tecelli edince doksan dokuz ismiyle tecelli eder; çünkü insanı kendi fıtratında yaratmıştır,[11] dolayısıyla insanın kâmil olabilmesi için insana gerekli olan şey; Allah'ın bütün isimlerinin üzerinde tecelli etmesidir.

[10] Risâle-i Gavsiye
[11] Rûm /30

Allah bir kula üç ismiyle, beş ismiyle tecelli ederse kul yine veli olur; ama doksan dokuz ismi tecelli etmediği için isimler onda eksik kalır. Bu yüzden velilerin de peygamberlerin de farklı farklı velayet dereceleri vardır. Mesela; Allah, peygamberlerini anlatırken "onları derecelerle birbirine üstün kıldık"[12] buyurmuştur. Bunun sebebi; her birinin aldığı esmâ tecellisinin farklı farklı olmasıdır.

İşte, "inna lillahi ve inna ileyhi raciun" diyen kullar, Allah'a bütünüyle teslim olduklarından ve her zerreleriyle "ben senin içinim ya rabbi" dediklerinden dolayı sadece birkaç ismin tecellisini değil, Allah'ın doksan dokuz isminin tecellisini almaya layık olmuştur.

Her kul, Allah'ın doksan dokuz isminin tecellisini alacak fıtrata, vasfa sahip midir?

Evet, istisnasız herkes bu vasfa sahiptir; yani herkes Allah'ın güzelliğinin, El Esmâu'l Husnâ'sının üzerinde tecelli etmesi için yaratılmış onun yeryüzündeki halifesi, aynasıdır; ama bu tercih kulun kendi duasına kalmıştır. Kul, Allah'a halife olmayı, ayna olmayı, bütün isimleri üzerinde göstermeyi tercih eder, buna göre duasını yaparsa Allah isimlerinin tecellisini kuluna ikram eder. Zaten insanın duasından başka bir şeyi yoktur; ama baktığımızda insan bütünüyle Allah'a ait olduğunu anlamadığı için kendinde bir gücün olduğunu zanneder ve gücün, bilginin, aklın kendisine ait olduğunu sanır. Bu da aslında Allah'ın yaratma sanatıdır.

Evet, kendimizi Allah'ın vahyine göre tanımaya, bununla beraber Allah için olup olmadığımızı anlamaya çalışıyoruz.

Kul, Allah'ı tanımadan Allah için olamaz. Eğer kendimizi, kim olduğumuzu bilmezsek bütün ilmimiz boşa gider; çünkü

[12] Bakara /253

ortada daha kendini bilen biri yoktur. Kendini bilmeyen başka bir şeyi nasıl bilsin!

Kendini Allah'ın öğretmesiyle bilmeyen bir kulun bilgisi sahtedir, hakiki değildir. Bu fani âlemde gölgeye takılmış, gölgeyi sevmiş, gölgelerle uğraşmış, gölgelerin peşinden koşmuş ve gölgeyi; yani zahiri varlığını, bilgisini, dünyalıkları hakikat zannetmiştir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"insanlar uykudadır, ölünce uyanırlar"*[13] buyurur. Gölgelerin peşinden koşan, gölgeleri seven, gölgeleri tercih edenler, kısacası dünyaya ait her ne varsa onların peşinden koşanlar uykudadır, kendinde değildir. Bir hayal âleminde, misal alemindedir. Uyanınca da peşinden koştukları yok olur ve başka bir âlemde olduklarını anlamış olurlar.

Bu âlemin fani olduğunu, her şeyin Allah'a âbd olmamız için bir vesile olduğunu, aslında bu âleme ait olmadığımızı, rabbimizden geldiğimizi ve yine ona döndüğümüzü, istesek de istemesek de huzura çıkacağımızı ölünce anlarız. Öldüğümüz zaman perdeler aralanır, uyanmış oluruz; ama o zaman da iş işten geçer; çünkü uyandığımızda nasıl uyumuşsak yine o hâlde uyanırız.

Ya ölüm gelmeden önce dünyadayken uyanırız ya da ölümden sonra uyanırız ki bu durumda uyanmanın bize hiçbir faydası olmaz. Bu yüzden kaybedenler "gördük, anladık ya rabbi! Şahid olduk, her şeyi iyice anladık! Bizi dünyaya gönder, bu sefer doğru yapacağız; iman edeceğiz, salih amel işleyeceğiz, resullerine tabi olacağız, sadaka vereceğiz"[14] derler. Kim dünyadayken neyi eksik yapmışsa onu tamamlayacağını söyler. Allah da onlara "artık dönüş yok. Size bunu anlayacak bir hayat vermedim mi? -Verdim. Anlayabileceğiniz kadar imkân size

[13] Aclunî, Keşfu'l-Hafa, 2/312
[14] Munâfikûn /10, Secde /12

sunmadım mı? -Sundum. Onun için yalan söylüyorsunuz. Dünyadayken her şeyi biliyordunuz, anlamıştınız, bile bile yapmadınız. Size bu imkânı vermeseydim sizi hesaba çekmezdim. Ben bütün imkânları size verdim; ama siz yapmadınız”[15] buyurur.

Evet, kaybedenler; dünyadayken “ben böyle şeylerle uğraşamam. Başka dertlerim, sorunlarım, işlerim, sıkıntılarım, arzularım, isteklerim, dualarım var. Ben başka şeyler istiyorum” diyenler, Allah için olmaya çalışmayanlar, kısacası buna tenezzül etmeyenlerdir.

Bilmemiz lazım ki “ben Allah içinim” diyen birinin herhangi bir isteği olamaz. Böyle bir kulun tek isteği Allah için olmaktır. Zaten Allah’a kul olmak, âbd olmak demek; Allah’tan başka bir şeye dönüp bakmamak, sadece onun hesabını yapmaktır. Âşığın, maşukundan başka bir şeyi olamaz. Ona bütün dünyayı verseniz; ama maşukunu vermeseniz her yer ona cehennem olur. Maşuku yanında olmadığı için özlemden, hasretten, aşktan içi yanar. Hâl böyleyken dışarıdaki şeylerle hiç teskin edilebilir mi, mutlu edilebilir mi!

Bizim de dünyaya, dünyanın içindekilere bakmayıp sadece rabbimizi istememiz ve hayatımızı onun yolunda onun rızasını, sevgisini, yakınlığını kazanmaya çalışarak yaşamamız lazım. Öyle ki Allah için olabilelim.

Allah bizi imana davet ediyor; ama iman edebilmek; yani sevebilmek için marifet gerekir, rabbimizi tanımamız, onun emrettiği gibi onun ismiyle okumamız gerekir. Okuyunca, marifete erince bu marifetimiz bize imanı, aşkı, muhabbeti, şehadeti kazandırır ve bizi rabbimize yakın eder, bize velayeti kazandırır. Okumayınca ise bütün bildiklerimiz, anladıklarımız

[15] Fâtır /37

sadece vehimden, zandan, şeytanın verdiği vesveseden ibaret kalır.

Bildiklerimizin vehimden ibaret kalmamasını ve bizde imana dönüşmesini istiyorsak her şeyi mutlaka rabbimizin ismiyle okumaya, onun ismiyle anlamaya çalışacağız. Tabi, her şeyden önce kendimizi okuyacak ve "ben kimim" sorusuna cevap vereceğiz. Zaten rabbimiz kim olduğumuzun cevabını hem kendisi hem peygamberleri, hem de iman eden mü'min kulları üzerinden vermiş ve her birimize "siz de nebîlerim, resullerim, anlattığım mü'min kullarım gibi olun" buyurmuştur. Biz de onlar gibi olmak için onların yaptıklarını yapacağız inşallah.

Biri "ya rabbi! Ben senin için olup hayatımı senin razı olacağın şekilde yaşamak istiyorum" derse Allah ona ikram eder ve onu kendine seçer. Gece, gündüz rabbinin rızası peşinde koşan, derdi sadece rabbini kendinden razı etmek olan bir kul düşünün Allah ona yardım etmez mi! Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"kul bildiğiyle amel ederse Allah ona bilmediklerini öğretir"*[16] buyurmuştur. Biri Allah'ın öğrettiklerinin gereğini yerine getirmeye çalışıyorsa, derdi rabbinin rızasını, ebedi hayatını kazanmaksa, rabbinin muradının kendisi üzerinde gerçekleşmesini, rabbini sevindirmeyi, razı etmeyi istiyorsa, şeytana, dünyaya, nefsine, insanlara taviz vermiyor, "hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir" diyorsa "Allah dilediğini zatına seçer" âyetinde Allah'ın buyurduğu üzere seçilmeye layık olmaz mı? -Elbette ki rabbinin sevgisine, rızasına, seçmesine layık olur; çünkü böyle bir kul, Allah için olan bir kuldur. Allah da onu her türlü nimete, ikrama layık görür. Allah her şeyi apaçık beyan etmiştir, dolayısıyla bunda anlaşılmayacak hiçbir şey yoktur.

[16] Acluni: Keşful Hafa: 2542.N … İbni Kesir: 12.C.6322.S

Biliyorsunuz, Mürşid-i kâmil manevi yolculuğu yapıp vuslata erdikten sonra hem fena hem de beka bulur ve Allah ona kendini tanıtır. Sonra da ona "haydi, şimdi kullarımın arasına in ve beni onlara tanıt" buyurur. Kullar zaten her şeyi bilir; ama mesele kulun kendisine tecelli eden rabbini tanıması ve rabbinin muradını anlamasıdır. İşte, Mürşid-i kâmil kula onu yaratan rabbini tanıtır ve ona rabbinin muradını öğretir.

Allah herkese her türlü nimeti ikram eder. Veliye de kendi duasına, tercihine göre neyi istemişse onu ikram eder. Veli olan bir kul neyi ne kadar biliyorsa o kadar tercih eder, o kadar ister, Allah da onun duasını kabul edip istediği şeyi veliye verir; ama Mürşid-i Kâmil'e ya da rabbini bütünüyle tercih edip hâliyle, tavrıyla, gönlüyle, ameliyle, işiyle "ben senin içinim" diyen bir kula Allah'ın muamelesi farklıdır, bambaşkadır.

Böyle bir kula yolun sonunda Allah'ın ne hitap edeceğini söyleyeyim. Allah o kula "sana bir şey yok" der. Herkese her türlü ikramı yapar; ama ona gelince "sana bir şey yok" der. Neden? - Çünkü onun kendisi yoktur da ondan. Kendisi olmayınca ona ne olabilir! Allah eğer "sana bir şey yok" dediyse ona bu âlemden hiçbir şey yok demektir. Hem Allah imtihan gereği ona her türlü muameleyi yapar hem de ona hiçbir şey yoktur.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Allah böyle bir kulun gönlüne herhangi bir şeyi yaklaştırmasına asla müsaade etmez. O kul da zaten hiçbir şey için "bu benimdir" diyemez. Eğer Allah "sana bir şey yok" buyurmuşsa bu sadece zahiri nimetler için geçerli değildir; çünkü zahiri nimetler kulun dünyadayken imtihana tabi tutulması için vardır ve zaten kula ait değildir. Bu yüzden Allah'ın "sana bir şey yok" dediği bir kul zahiri nimetleri zaten kendine ait göremez.

Evet, Allah o kula "manevi olarak da sana bir şey yok" buyurur. Yani velilere her şeyi verir; ama sıra ona gelince "sana bir

şey yok” der. Çünkü sana bir şeyin olması senin var olduğun manasına gelir.

Şimdi insan, Allah bize “yolun sonunda sana bir şey yok” diyecekse o zaman bize nasıl bir muamelede bulunacak diye düşünüyor. Evet, Allah birine “zahiri ve manevi sana bir şey yok” diyorsa bu durumda ona “sana ben varım” demiştir. Şimdi böyle bir kul başka şeye dönüp bakabilir mi? -Bakamaz. Zaten kendisi bunu tercih etmişti; ama biraz önce dediğim gibi; her ne kadar kendisi tercih etse de bu ikram onun çabasının, gayretinin ya da bilmesinin, anlamasının işi değildir. Allah’ın ona saf ikramıdır.

Böyle bir kulun artık kıyameti kopmuştur. Olan olmuş ve ölmeden evvel ölmüştür! Kul eğer onunla görüp onunla işitiyor, onunla konuşup onunla tutuyorsa kendisi de sözü de her şeyi de bitmiş demektir. Artık sadece Allah’tan konuşur, Allah ile konuşur, Allah’ı konuşur. Yetmez, onunla bakar, onunla işitir, onunla tutar, onunla yürür. Artık ondan başka hiçbir şeyi kalmamıştır.

Peki, kul önceden de böyle miydi?

-Evet, böyleydi; ama kendisinin bundan haberi yoktu, kendini bir varlık olarak zannetmişti. Karanlık aydınlanıp sır ortaya çıkınca ise aslında her anda Allah ile olduğunu anlamış oldu.

Arkadaşlar şimdi “sekiz, dokuz milyar insan içinden acaba kaç kişi bu hakikate, sırra varıp kendine arif oluyor! Kendini, rabbini tanıyor” diye soruyorlar. Ya da “diğer insanların hâli ne olacak? Madem az kişi hakikatine varabiliyor, o zaman bu kadar insanın olmasının sebebi nedir” diyorlar. İnsan yolcudur, ya cennete yolcu, ya rabbine yolcu ya da cehenneme yolcudur. Bu yolculuğu nereye yapacakları konusundaki tercihi Allah onlara vermiştir; ama bununla beraber Allah’ın daveti, muradı kendinedir; yani bütün insanları kendine davet etmiştir; fakat bu konudaki tercihi onlara bırakmıştır.

İnşallah "ben kimim" sohbetleriyle kim olduğumuzu rabbimizin bize tecelli ettiği şekilde tanıyacağız. Kendimizi tanırsak kazanırız; ama kendimizi tanımadan ve kim olduğumuzu anlamadan öbür tarafa gidersek hiçbir şey kazanamayız.

Herkes için son nefeste perdeler açılır. Allah'ın âyet-i kerimede buyurduğu gibi "herkese gideceği yer gösterilir." **"(Ölen kişi Allah'a) Yakın olanlardan ise, ona (Allah tarafından cemâlini müşahede etmek gibi büyük) bir lütuf, güzel koku(lu bir rızık) ve Naîm cenneti vardır. Eğer o, sağdakilerden (kitabını sağından alanlardan) ise, (ona) '(ey) sağdakilerden (olan)! Sana selam olsun' (denir). Ama o, dalâlette olan (hakkı) yalanlayıcılardan ise, işte (ona da) kaynar sudan bir ziyafet vardır."**[17] Yani ona da "sen rabbini, insanlığını ebediyen kaybettin" denildiğinde başından aşağı kaynar sular dökülür.

Ölen; Allah'a yakın olanlardan, öndekilerden, mukarrebundan biriyse ona da revhun reyhan vardır; yani rûha ait nimetler vardır, hemen cennet vardır. O zaten dünyadayken de imanından, marifetinden dolayı gönül itibariyle cennetteydi. Marifet cennetinde rabbini biliyor, tanıyor, seviyor, güveniyor, tevekkül ediyordu. Vefat ettiğinde onun için bir şey değişmez. Sadece son nefesinde perde açıldığında hem kendine hem hakikatiyle beraber rabbine şahid olur. Böyle bir kula hayattayken hiç perde açılmamış olsa bile son nefesinde açılır, o da artık cennette rabbinin huzurunda, rabbiyle beraber olur.

Sağdakilere ve soldakilere de son nefeslerinde perdeler açılır ve biri soldakilerdense ona "sen cehennemliksin" denilir. Sağdakilerdense ona "sen cennetliksin" denilir. Yalnız sağdakilerden olan kul da hayatını yaşarken bir yol yürümüş, iman etmiş ve Allah'a âbd olmak için çaba, gayret sarf edip cennete layık olmuştur. Tabi, bu da Allah'ın rahmetidir, Allah rahmetiyle

[17] Vâkıa /88-93

onu cennete layık görmüştür. Kulun bir çabasıyla, gayretiyle kazandığı nimet vardır, bir de Allah'ın kendinden verdiği nimet vardır. Sağdakilerden olan kul da Allah'ın ona kendinden nimet verdiğini bütün şiddetiyle tadar.

İnşallah kendimizi tanıyacak, kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi, neye geldiğimizi, dünyadayken ne yapmamız gerektiğini, nereye gideceğimizi ve nasıl gitmemiz gerektiğini iyice öğrenecek, anlayacağız. Bununla beraber ahirete nasıl gitmeyi istiyorsak gereğini de yerine getirip öyle gideceğiz. Bize düşen; sadece kıpırdamak ve elimizden geleni yapmaya çalışmaktır.

Allah "beni zikret" dediyse zikredeceğiz, "secde et" dediyse secde edeceğiz, "hayır işle, hayırda yarış" dediyse hayır işleyeceğiz ve hayırda yarışacağız. "Doğru yap" dediyse doğru yapacağız, "güzel yap" dediyse güzel yapacağız. Rabbimizin bizden yapmamızı istediği her şey elimizden gelendir. Bunun için Allah'ın vahyini öğrenmeye, anlamaya, okumaya çalışacak ve okurken "sen benim rabbimsin, ben de senin âbdinim" deyip her âyete cevap vermeye çalışacağız. Gerisini Allah zaten ikram eder; ama kendimiz bir adım atmadan Allah'a "haydi ya rabbi! Ben şunu istiyorum, bana onu ver" demek olmaz. Böyle bir şey yoktur. Desek bile boş olur.

Allah böylelerini neye benzetir?

Suya doğru avuçlarını uzatıp su içmeye çalışanlara benzetir.[18] Elini suya uzatmakla su eline gelmez. Suyun avucuna dolması için elini suyun altına koyman lazım. Bu herkes için böyledir.

Mesela; baktığımızda müşrikler **"Allah dileseydi ne biz ne de babalarımız ondan başka hiçbir şeye âbd ol(up kulluk et)mezdik"** dediler.[19] Yani Allah dileseydi biz de atalarımız da

[18] Ra'd /14
[19] Nahl /35

iman ederdik, dediler! Biz sakın bu yanlışa düşmeyelim ve "Allah dilerse bize bu nimetleri ikram eder" demeyelim. Allah zaten bizim için imanı, cenneti, hayrı dilemiştir. Biz kendimiz için imanı dilemiyoruz. Allah'ın bizim için dilediğini bizim de dilememiz lazım ki Allah'ın bize vermeyi dilediği nimetleri alabilelim. Bunun için de bir adım atmamız gerekir. Yoksa "ben hiçbir şey yapmıyorum, Allah gerekeni yapsın" demek edebe aykırıdır. Böyle söyleyenler Allah'a karşı en büyük edepsizliği, saygısızlığı yapmıştır.

Bizim bütün gücümüz duamızdır. Âlemlerin rabbi de kerim olan, ekrem olan, vehhab olan, rezzak olan, rahman ve rahim olan rabbimizdir. Öyleyse ondan isteyeceğiz; ama nasıl istememiz gerekiyorsa öyle isteyeceğiz. Her ne ki bize kazandırıyorsa Allah onu yapmamızı emretmiş, her ne de bize kaybettiriyorsa Allah onu yapmamamızı emretmiştir. Bu durumda Allah'ın bize vermeyi dilediği nimetleri almak istiyorsak "yapın" dediklerini yapmamız "yapmayın" dediklerini de yapmamamız gerekir.

Nasıl ki şimdiye kadar gelen insanlar ya kazanmış ya da kaybetmiş olarak ahirete gittilerse bizler de aynı şekilde ya kazanmış ya da kaybetmiş olarak ahirete gideceğiz. Yüz sene önce bu dünyada olmadığımız gibi yüz sene sonra da bu dünyada olmayacağız ve bizim yerimize çocuklarımız, torunlarımız gelmiş olacak. Bir yüz sene sonra da bu defa onlar olmayacak. Buradan bile ne kadar fani olduğumuzu anlamamız lazım.

Dünyaya karşı bakışımız doğru olmalıdır. Dünya; Allah'ın bizi misafir ettiği, rızkımızı verdiği, bizi varlıkta tuttuğu ve her türlü imtihanı, kazanma imkânını bize verip kazanmamızı dilediği bir misafirhanedir. Dünyaya misafirhane olduğu bilinerek bakılmadığında biri "burası benimdir" der, öteki "hayır, benimdir" der, bir başkası da "burası bizimdir, biz şunları şunları yapacağız" der. İyi de Allah bizi bu dünyada bir şeylere sahip olalım ya da dünyayı değiştirelim diye yaratmadı ki bizi sadece âbd olalım diye yarattı.

Ve mâ halaktul: "Ve yaratmadım." Dikkat edilirse Allah âyete önce "yaratmadım" demekle başladı. "Yarattım" demedi, "yaratmadım" buyurdu; yani her şeyi sildi. Âyete önce bu şekilde bakalım. **Cinne vel inse illâ li ya´budûn:**[20] "Cinleri ve insanları, ancak bana âbd olsunlar diye." Allah önce "yaratmadım" buyurup öncesini komple sildi, hemen ardından ise "ancak, sadece, yalnız bana âbd olsunlar diye" buyurdu.

Bu âyetten ne anlamamız lazım?

Yani Allah bize "senin bana âbd olmandan başka bir işin yok, diğer işler benim işimdir. Rezzak olan, kerim olan, vehhab olan, rahman olan, rahim olan, kadir olan benim. Mülkün sahibi, maliki, idare eden meliki benim. Sakın kendini bir şey zannedip rezil etmeyesin. Senin işin bana sadece âbd olmaktır. Bundan başka işin yoktur, sen sadece kulluğunu yap, geri kalan işler benim işimdir. Nasıl dilersem öyle yaparım. Dilediğime rızkı daraltır, dilediğime genişletir, dilediğime hesapsız verir, dilediğimi öldürür, dilediğimi diriltirim. Sen sadece beni seyret. Senin işin beni seyretmek ve bana âbd olmaktır" buyuruyor.

Hâl böyleyken Allah'ın işini seyretmez şahid olmazsak varlığı, hayatı, kendimizi okumamış oluruz ki okumadığımız için de onun işini sevemeyiz, bunun sonucunda ise âbd olma imkânımız olmaz. Sonra "ya rabbi! işte namaz kıldım, oruç tuttum, zikir yaptım, hayır işledim, on defa hacca gittim" dememiz bir işe yaramaz. Allah bize "madem öyle bana kim olduğunu söyle. Tamam, bunları yaptın da sen kimsin, ben kimim! Bunları kendisi için yaptığın rabbini tanıdın mı! Ben sana ne anlattım! Senin bunları yaparken beni tanıyarak, sana ne vahyettiğimi, senden nasıl bir âbd olmanı istediğimi bilerek yapman gerekmez miydi" buyurur. Cevap olarak "ama insanlar bana farklı şeyler anlattılar, ben de onların söylediği şeyleri yapmaya çalıştım" demek bizi

[20] Zâriyat /56

kurtarmaz; çünkü Allah bize "ben sana git öyle mi yap dedim! Seni bana âbd olman için yarattığımı söylemedim mi! Sen daha âbd olmanın ne olduğunu, bana nasıl âbd olacağını anlamamışsın. Bana âbd olman gerekirken gitmiş, başka şeylerin peşinden koşmuş, hayatını onların uğruna harcamışsın. Bana âbd olmayı tercih etmek yerine dünyayı tercih etmiş, dünyayı benden, ahiretten daha çok sevmişsin. Hatta ahireti de zaten kendin için sevmiş, istemişsin. Ben sana sen benim içinsin, bana aitsin demedim mi! Ama sen benim için olamamışsın, beni tercih etmemişsin" buyurur.

Peki, Allah'ı tercih etmiş miyiz?

Maalesef tercih etmemişiz. Rabbimizi tanımadık ki, Allah'ın bize nasıl bir kıymet, değer, şeref verdiğini anlamadık ki rabbimizi tercih etmiş olalım.

Burada karanlıkta kaybolmuşuz. Allah'ın vahyiyle, ismiyle okuyup nûrlanmamız, aydınlanmamız ve kendimizi tanıyıp rabbimizin bize yüklediği büyük şerefi taşımamız lazım. Hangi şerefi? -Göklerin, yerlerin, dağların taşıyamadığı emaneti yüklenme şerefini taşımamız lazım; ama emaneti taşımak bir yana baktığımızda habire gölgelerin peşinden, fani olanların arkasından koşuyoruz. Biraz silkelenip Allah'ın bize yüklediği, göklerin bile taşıyamadığı bu emanetin[21] ne olduğuna bakmamız gerekmez mi!

Allah hadis-i kutside *"gökler, yerler tecellimi alamadı; mü'min kulumun kalbi tecellimi aldı"*[22] buyuruyor ya işte bu, Allah'ın tecellisidir ve bizim bu büyük şerefi taşımamız lazım.

Dediğim gibi; burada karanlıkta kaybolmuşuz. Allah'ın yeryüzündeki halifesiyiz; ama bunu unutmuş ve kaybolmuşuz. O yüzden sanki hakikilermiş gibi gölgelerin peşinden koşuyoruz. İnsan aklını kullanınca anlar ki bütün dünya kendisinin de olsa

[21] Ahzâb /72
[22] K.Hafâ: 2256, İhya-u Ulum'id Din

ölüm anı gelince her şeyini bırakır ve dünyalık hiçbir şeyi olmadan ahirete gider. O gün geldiğinde hâlimizin ne olacağını düşünmemiz gerekmez mi! Dünyalıkları, fani olanları o kadar sevdik, mala, mülke, mevkiye o kadar sarıldık, ne oldu! Bize ahiretimiz için ne kazandırdı!

Allah altın, gümüş toplayanlar için **"(resulüm!) bir de altın ve gümüşü biriktirip de onları Allah yolunda harcamayanlar var ya, işte onlara elem verici (iç yakan) bir azabı müjdele! (Bu biriktirilen malların) Cehennem ateşinde kızdırılıp bunlarla onların alınları, yanları ve sırtları dağlanacağı gün (onlara denilir ki), '(işte) bu, (dünyada iken) kendiniz için biriktirdiğiniz (servetiniz)dir. Artık biriktirdiğiniz şeyleri(n azabını bugün) tadın!' Kıyamet günü onları ateşte kızdırıp yanlarını, sırtlarını, alınlarını dağlayacağız"**[23] buyuruyor. Yani "ben sana bu serveti al, biriktir, topla, kimseye verme, diye mi ikram etmiştim. Al, işte kendin için biriktirdiğin servetin. Haydi, şimdi burada tat bakalım servetini!"

İnşallah rabbimizi, kendimizi varlığı tanıyacak ve hayatı rabbimizin istediği gibi nasıl yaşamamız gerektiğini anlayacağız. Biz anlamaya, tefekkür etmeye çalışırsak rabbimiz bize öğretir.

Bu yol kimsenin yürüyemeyeceği, karışık bir yol değildir. Her şey çok açık ve nettir. Bütün yol iki adımdır. Birinci adım "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum. Benim her şeyim sana aittir ya rabbi! Bana ait bir şey yoktur. Ben de sana aitim. Hayatım da ölümüm de namazım da kurbanım da ibadetlerim de hayrım da her ne varsa hepsi senin içindir. Senden başka tarafa gitmiyor, kendimi bir şeye sahip zannetmiyorum. Zaten her şeyi bırakıp gideceğim. Kendimle getirmeyeceğim şeyler nasıl bana ait olabilir! Bedenim bile bana ait değildir, ölünce o da götürülüp toprağa gömülecek! Ben de yüklendiğin emanetle beraber

[23] Tevbe 34-35

huzuruna geleceğim. O yüzden ben sana aidim, senin içinim" deyip rabbimize teslim olmaktır. İkinci adım ise rabbimizin bizden teslimiyetimizi kabul edip gönlümüze tecelli etmesidir.

İnşallah bu bir adımı atacak ve rabbimize teslim olacağız. Bunun sonucunda rabbimizin teslimiyetini, âbdliğini kabul edip tecellisini ikram ettiği kullardan olacağız inşallah.

Allah bizi dünyada mahcup eylemesin inşallah. Allah bizi ahirette mahcup eylemesin, son nefeste mahcup eylemesin, huzurunda mahcup eylemesin. Allah bizi yüklendiği emanetin şerefini taşıyanlardan eylesin. Allah bizi kendini, rabbini tanıyanlardan ve hayatı rabbinin ismiyle okuyanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

15.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye, kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya ve kendi üzerimizden rabbimizi tanımaya çalışıyorduk.

Kul, rabbini tanıdıkça kendini tanır. Bu yüzden insanın Allah'a olan marifeti ne kadarsa kendine olan marifeti; yani kendini tanıması da o kadardır; ama insanın kendini tanıyabilmesi için öncelikle "biz nereden geldik, neredeyiz, nereye gidiyoruz, Allah'ın bizim üzerimizdeki muradı nedir, Allah bize hangi özellikleri, vasıfları vermiştir ve onlarla nasıl kazanabiliriz" sorularının cevabını da anlaması gerekir. Öyle ki kendini, hayatı, nereye gideceğini, nasıl kazanacağını ve nasıl yapmazsa kaybedeceğini anlayabilsin.

Allah peygamber ve kitap göndererek insana dünyaya gelmeden önceki hâlini, Allah ile olan ahdini ve Allah'a verdiği sözü hatırlatmıştır. Aynı şekilde dünyaya nasıl geldiğini, dünyadayken ne yapması, nasıl terbiye olması, hayatı nasıl anlaması, nasıl yaşaması ve hayatının her anında nasıl yapması gerektiğini bir bir anlatmıştır. Bunun için örnekler verip peygamberleri ve peygamberlere iman edenleri anlatmıştır. Yetmez, bir de iman etmeyip azaba, gazaba uğrayanları anlatmış ve herkesi peygamberlere iman edenlerden olup kazanmaya davet etmiştir. Bu yüzden herkes Allah'ın vahyine baktığında kendini de nasıl kazanması gerektiğini de bilir, anlar.

İnsanın kendini tanıyıp rabbinin istediği gibi bir âbd, kul olabilmesi için onda El Esmâu'l Husnâ'nın tecellisinin olması lazım. Öyle ki kendini tanıyabilsin.

İnsan, kendinde var olan en öndeki özelliğin ne olduğunu anlayabilmek için rabbine bakmalıdır. Rabbine baktığında kendisindeki en öndeki özelliğini anlar.

Peki, insanda en öndeki özellik nedir?

En öndeki özellik; sevmektir, aşktır, şiddetli muhabbettir. İnsanı insan yapan, ona kâmil insan, Hz. İnsan olmayı kazandıran bu aşkı, muhabbetidir. Allah kendi güzelliğini sevmiş, kendi güzelliğini görmek ve göstermek istemiş, insanı ve varlığı da bunun için yaratmıştır. Yani bütün varlığın sebebi; sadece aşktır, sevmektir, muhabbettir.

Allah kendine, ilahlığına şahiddir ve insanların da hem kendi üzerlerinde hem de bütün âlemde rablerinin güzelliğine şahid olmalarını ister. İnsan bu şehadeti ancak aşkla yapabilir; çünkü insan zaten aşktan bir varlıktır. Aşktan bir varlık olduğu için her ne yaparsa yapsın kendindeki bütün özellikleri aşka, muhabbete göre kullanır. Mesela; gözünü, kulağını, gücünü, kuvvetini, konuşmasını neyi seviyorsa o sevdiğini zikrederek, isteyerek, ona bakarak, onu dinleyerek, anlamaya çalışarak kullanır. Bir şeyi sevince onun peşinden gider ve Allah'ın kendisine verdiği bütün güzellikleri, vasıfları, El Esmâ'ul Husna'yı o yolda sarf eder. Sonra peşinde koştuğu şeyin sevgisi bitince de ondan vazgeçer. O anda en öndeki sevgisi neyse gider bu defa sevdiği o şeyin peşinde koşar ve bütün güzelliklerini, özelliklerini onu kazanmak, ona yakın olmak ya da onu kaybetmemek için kullanmaya devam eder.

İnsanın bir şeyi sevmesindeki sebep nedir?

Sebebi o şeyi kendisi için gerekli görmesidir. İnsan sevdiği şey hakkında "bu benim için gereklidir, lazımdır" der, bundan dolayı onu sever, ister, onu kazanmak için bütün çabasını, gayretini sarf edip kendini, bütün hayatını o yolda harcar. Bu şekilde baktığımızda insanın yaptığı her şeyin sebebi; sevmektir, aşktır, muhabbettir.

İnsan her ne kadar Allah'ın kendisine verdiği güzellikleri, özellikleri dünyalık olanların peşinde koşarak harcasa da Allah her defasında kulunu kendine davet eder ve ona "asıl hayat ahiret hayatıdır. Asıl hayat Allah katındaki hayattır.[1] Hayatını, ebedi bir hayatı kazanmak için harca. Dünya hayatı sınırlıdır, orada herkese bir ömür tayin edilmiştir. Sen bu sürede ebedi hayatını kazan ve ebedi bir hayata, ebediyen sevilmeye layık ol" buyurur.

Evet, insan aşktan bir varlıktır. Bu yüzden yaptığı her şeyi sevdiği için yapar, dedik. Bununla beraber insanı ancak sevdiği şeyler sevindirir, sevmediği şeyler de üzebilir. Allah, varlık üzerinden her şeyi bir âyet olarak kuluna anlatmış ve ona "bak, sevmediğin bir şeyi yaşayınca nasıl üzülüyorsun! Öyleyse seni ebediyen üzecek şeyler yapma, yanlış yapma! Hayatını yaşarken eksik yapmamaya bak ve ebedi saadeti kazanmak için elinden geleni yapmaya çalış. Ebedi hayatını buna göre anla" buyurmuştur; ama insan kendini, rabbini anlamayı, bilmeyi, tanımayı, marifetullaha ermeyi istemezse yalnızca gözünün gördüğüne ve aklının erdiğine göre hareket eder. Böyle olunca bir de bakar ki bir avuç toprağın, çamurun, dünyanın peşinden gitmiş ve ahiretini kaybetmiştir.

Allah âyet-i kerimede **"insanlardan öylesi vardır ki, 'rabbimiz! Bize (nasibimizi mal ve servet olarak) dünyada ver!' derler. Böylesinin âhirette hiçbir nasibi yoktur"**[2] buyurur. Neden "bize dünyada ver" derler? -Çünkü insan neyi seviyorsa duası

[1] Ankebût /64
[2] Bakara /200

odur, onlar da dünyayı sevdikleri için nasiplerinin dünyadan olmasını isterler. Bir de dikkat edilirse "bana dünyada ver" derken "rabbimiz" derler. Yani onlar da rablerini bilirler; ama bildikleri hâlde rablerini dinlemezler.

Ne şekilde dinlemezler?

Allah'ın kendileri için ahireti tercih edişini tercih etmez, dünyayı tercih ederler. Allah'ın kendileri için veliliğini, dostluğunu tercih edişini tercih etmezler, onun yerine kendilerine başka veliler arayıp onların peşinden giderler. Allah'ın veliliğini, dostluğunu kabul etmeyip rablerini dinlemedikleri, ciddiye almadıkları için şeytan da onlara velilik yapar ve onlara dünyayı sanki ebediymiş gibi süsler.

Unutmamamız lazım ki "senin için hayırlı olan, güzel olan şudur, ben seni düşünüyorum, bunu senin için söylüyorum, benim dediğimi yaparsan kazanırsın" diyenler eğer anlattıklarıyla bizleri; Allah'ı, ahireti, ebedi hayatımızı kazanmaktan başka tarafa davet ediyorsa farkında olsalar da olmasalar da şeytanın vazifesini yapıyorlar, demektir. Çünkü iblis de Âdem babamıza "Allah'ın yasakladığı bu meyveyi yerseniz ikiniz de melek olur, cennette ebedi kalırsınız. Bunu sizin için söylüyorum"[3] demiş, bir de ağlayıp yemin etmişti. Tabi, bunu bir sefer yapmamıştı, artık ne kadar zaman onlarla uğraşmışsa sonunda amacına ulaşmış ve ikisini de ikna etmişti. Onlar da şeytanın verdiği vesveseye kapılıp inanmış, "doğrudur" demiş ve o meyveden yiyip dünyaya inmişti.[4]

Şu anda iblis, şeytan aynısını bize yapmaya çalışır. Bu yüzden Allah âyet-i kerimelerde **"muhakkak ki şeytan sizin için (apaçık) bir düşmandır."**[5] **"Ey Âdemoğulları! şeytan sizi (de Allah'ın emirlerine karşı gelerek) ana babanızın ayıp yerlerini**

[3] A'râf /20-21
[4] Bakara /38
[5] Fâtır /6

kendilerine göstermek için (nûrdan olan takvâ) elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi aldatmasın"[6] buyurur. Yani onlar şeytana uyarak cenneti nasıl kaybettilerse siz de şeytana uyunca öyle cenneti kaybedersiniz, buyuruyor Allah.

Kaybetmemek için bize düşen; şeytanı dinlemek değil, rabbimizi, rabbimizin vahyini, Kur'ân'ı dinlemek, okumak, anlamaya çalışmaktır. Eğer rabbimizin bize ne söylediğini ve bizden nasıl bir âbdiyet istediğini anlamazsak gönlümüzü şeytana, iblise açmış oluruz ki sonra şeytanı dinlememek için bir gücümüz olmaz; çünkü Allah'ın bizden ne istediğini, ne yapmamız gerektiğini bilmiyoruz ki şeytanın vesvesesine karşı bir gücümüz olsun! Bu nedenle rabbimizin bize ne söylediğini ve bizden ne istediğini anlamazsak peşinen kaybederiz. Sonra "bilmiyordum" dememiz de bizim için mazeret olmaz.

Neden?

Bilmiyorsak öğrenme imkânımız vardır da ondan. Bilmiyorsak öğrenmeye, anlamaya çalışmalıyız ki şeytanın tuzağına düşüp takvâ elbisemizi kaybetmeyelim. Hz. Âdem (a.s.) babamızın üzerinden soyulan elbise nûrdan elbise olan takvâ elbisesiydi. Kim "ben Allah'ın kuluyum" derse, Allah bu elbiseyi ona giydirir sonra da güzel yaptıkça, doğru yaptıkça, sevap işledikçe üzerindeki o nûr şiddetlenir. Zaten sevap kelimesi Arapça'da elbise demektir.

Evet, kul sevap işledikçe takvâ elbisesinin nûru şiddetlenir, şiddetlendikçe de bu nûr ona güç ve kuvvet olur, böylelikle şeytan ona yaklaşamaz. Aynı zamanda onun bu tavrı Allah'ın sevgisine layık olur ve Allah onu sever. Allah onu sevince o da Allah'ı seven ve Allah için seven bir kul hâline gelir.

[6] A'râf /27

Allah zaten insanı sever ve insanın bütün muhabbeti zaten Allah'tan tecelli eder. Allah, insanı aşktan yarattığı için insan farkında olsa da olmasa da maşuktur, sevilendir. Allah ona kendinden sevgi vermiştir; ama insan hata yaparak, günah işleyerek, yanlışa düşerek, şeytanın verdiği vesvesenin peşinden giderek Allah'ın kendisinden verdiği sevgiyi kaybeder ve onu kendinden perdeler.

Peki, bu sevgiyi tekrar nasıl açığa çıkarabilir?

Allah âyet-i kerimede **"muhakkak ki Rahmân, iman edip sâlih ameller işleyen kimseler için (gönüllerde) bir sevgi var edecektir"**[7] buyurur. Bir kul iman edip salih amel işleyince Allah'ın sevgisine layık olur ve Allah onu sever; yani kulun kendi kendine perdelediği sevgi onun üzerinde tekrar açığa çıkar. Allah o kulu sevince bu defa kullarının gönlünde de ona karşı bir muhabbet yaratır ve her bir kulunun gönlüne onun sevgisiyle tecelli eder. Bu yüzden insanlar o kulu iradesiz olarak severler. Tabi, fıtratlarını bütünüyle kaybetmemişlerse severler. Aynı şekilde Allah'a ne kadar yakınlarsa bu sevgi de gönüllerinde o kadar tecelli eder.

Kulun; Allah için Allah'ın sevdiği, razı olduğu güzellikler, sevaplar işlemesindeki bütün gücü sadece Allah'a olan muhabbetidir, imanıdır. Kulun bu muhabbeti, takvâ elbisesinin nûru ne kadar şiddetliyse kul manevi olarak o kadar güçlüdür. Mesela; biri âşık olunca sevdiğinin övgüsünü, sevgisini kazanmak, ona varmak, kavuşmak için bütün âleme ölümüne meydan okur, hatta canını bile ortaya koyar; çünkü ona âşıktır. O yüzden sevdiği kişi için her şeyi yapabilir.

Ya da bir mevkiyi, makamı veya dünyayı olsun hiç fark etmez, herhangi bir şeyi sevdiğinde bütün gücünü onu kazanmak için harcar; çünkü "bu bana gereklidir, bana lazımdır. Ben o olmadan yapamam. Onsuz hayat benim için anlamsız olur. Benim

[7] Meryem /96

için hayatın anlamı sadece odur" demiştir. İşte, insan, rabbine kulluğu bu şekilde kendi üzerinden anlamalıdır. Bir kul da Allah'ı ne kadar seviyorsa hayatını Allah'ın yolunda o kadar harcar, rabbine olan sevgisini, aşkını ispat etmek için o kadar gereğini yapma gücünü kendinde bulur.

Evet, insan aşktan bir varlıktır ve her ne yaparsa yapsın mutlaka sevgisinden yapar, dedik. İnsanın bütün hâli aşktır, imandır, muhabbettir ve bütün fiilleri hep bu sevgisinden, muhabbetinden tecelli eder; yani birini sevdiği için ona yardım eder, ikram eder, rahmet eder, o kazansın diye elinden geleni yapar.

Allah âyet-i kerimede sahabeyi överken **"onlar, (Allah'ı sevdikleri ve rızasını kazanmak istedikleri için) o (malları)nı sevmelerine rağmen (mallarını ve) yemek(ler)ini yoksul(lar)a, yetim(ler)e ve esir(ler)e yedirirler(di). (Doyurdukları kimselere ise şöyle derlerdi) Biz sizi ancak Allah'ın vechi(ni, rızası ve cemâlini kazanmak) için doyuruyoruz. (Ayrıca) Biz sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz"**[8] buyurmuştur. Sahabeler rablerini sevmişler, iman etmişler ve bu imanları onlarda kemale ermiştir. Bu yüzden de kardeşlerini, kendi nefislerine, tercih ederler. Yemeğe ihtiyaçları olduğu hâlde kardeşlerine yedirirler ve bu yaptıklarını sadece rabbim beni sevsin, bana "sen benim kullarıma ikram ettin, emrettiğim, sevdiğim gibi yaptın, güzel yaptın, desin" diye yaparlar. Bütün imtihanlar böyledir.

İmtihanlar karşısında "rabbim benden ne istiyor, nasıl yapmamı seviyor" diyenler rablerini gerçekten sevenler ve onun sevgisini isteyenlerdir; çünkü insan, rabbinin sevdiği gibi yaptıkça âşıklığını gösterir ve bunun sonucunda maşuk olur; yani Allah'ın sevdiği bir kul hâline gelir.

[8] İnsân /8-9

Allah âyet-i kerimede bazen “onlar Allah’ı sever, Allah da onları sever.” Bazen de “Allah onları sever, onlar Allah’ı sever” buyurmuştur.

Kulun Allah için yaptıkları kendisine Allah’ın sevgisini, muhabbetini kazandırır. Tabi, bir de Allah’ın sevdikleri vardır. Allah sevince onlar da iradesiz olarak rablerini sevmiş olurlar. Başka bir tabirle Allah’ın sevgisi onların gönlüne aksedince onlar da bu sevgiyle Allah’ı sevmiş olurlar; ama kullar bir sever, Allah bin sever. Allah’ın sevgisi, muhabbetiyle kulların sevgisi, muhabbeti birbirine benzemez, kıyas dahi yapılamaz; çünkü Allah yaratandır, onun sevgisi baki, kulun sevgisi ise fanidir.

Evet, eğer insan aşktan bir varlıksa o zaman “ben kimim” sorusuna “ben âşık ve maşuk olan bir varlığım” diye cevap vermelidir. Geriye kalan her şey bu aşkla çalışır. Nasıl ki bir araba ne kadar mükemmel olursa olsun benzini olmadığında çalışmıyorsa insan da öyledir; aşk olmadığında harekete geçemez ve üzerindeki güzellikler açığa çıkamaz; çünkü ondaki bütün güzellikler onun imanının tecellisidir.

Bu iman ister Allah’a ister dünyaya ister nefsine olsun hiç fark etmez, insanın sevgisi kendisine güç ve kuvvet verir; yani insan bütün gücünü, kuvvetini imanından, sevgisinden alır. Mesela; insan çoluk çocuğuna rızık taşımak için uykusunu bozar, sabah erkenden kalkar, gider çalışır, yorulur, onlar için bir sürü zahmet çeker. Sıkıntılar yaşasa bile “çocuklarımın rızkı için bu işe ihtiyacım var, bunlara katlanırım” der ve hiçbir şekilde bahane üretmez, dolayısıyla o işi yaparken yaşadığı sıkıntılara bakmaz, işin sonunda neyi kazandığına bakar; çünkü yaptığı işten sonra kazanacağına iman etmiştir, bundan emindir.

Nasıl ki kul zahiri bir şeyi sevdiğinde onun için fedakârlık yapıyorsa, aynı şekilde Allah’ı sevince de bu fedakarlığı yapmalıdır. Eğer Allah için fedakârlık yapamıyorsa o zaman durup

kendine bakmalı "ben gerçekten Allah'a iman etmiş miyim! Allah'a mı yoksa kendi nefsime mi iman etmişim, kendi nefsimi mi seviyorum" demelidir.

Aşk ispat ister, iman ispat ister. Kulun da hayatı yaşarken tabi tutulduğu imtihanlar karşısında Allah'a olan imanını, muhabbetini, onu sevdiğini ispatlaması "seni seviyorum ve senin sevdiğin gibi yapıyorum ya rabbi" demesi lazım. Böyle demezse rabbini unutmuş ve onun hesabını yapmamış olur. O zaman rabbini sevdiğini de söyleyemez. "Seni seviyorum; ama senin için bir şey yapamıyorum" diye bir şey olur mu! Biri bize böyle söylese onun sevgisini kabul eder miyiz? -Tabi ki etmeyiz. O yüzden iman inanmak değildir. İman; Allah ve resulünü her şeyden, canından da çok sevmektir. Allah'ı malından, canından, her şeyden çok sevmeyen kimse iman etmiş olmaz. İman ettiğini söylese de Allah onun imanını kabul etmez.

Allah kimlerden imanlarını kabul edeceğini bize beyan etmiştir. Mesela; Allah âyet-i kerimelerde buyurur **"insanlardan öylesi vardır ki Allah'tan başkasını (Allah'a mülkünde ortak olan) eşler edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. Fakat iman edenlerin Allah'a olan sevgileri çok şiddetlidir (onlar Allah'a âşıktırlar)."**[9] **"Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah (onların yerine) öyle bir topluluk getirir ki (Allah) onları sever, (onlar da) Allah'ı severler. (Onlar) Mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise izzet sahibidirler. (Onlar) Allah yolunda (mallarıyla ve canlarıyla) cihad ederler ve hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar."**[10] Yani kimin kendilerine ne söylediğine bakmazlar. Sadece rablerinin sevgisini, rızasını, yakınlığını, dostluğunu, cemalini kazanmak için mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad eder, çaba, gayret sarf ederler. İşte, mü'min olan, Allah'ı seven

[9] Bakara /165
[10] Mâide /54

kullar böyledir. Allah bir tek böyle olanlar için “mü’min” buyurur ve bir tek onların imanını kabul eder.

Bu âleme rabbimizi tanımaya ve onu sevip iman etmeye gelmişiz, bu yüzden bizim iman etmeye ihtiyacımız vardır, dolayısıyla bizim imana sarılmamız gerekir.

İmanımıza sarılmazsak ne olur?

“Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah (onların yerine) öyle bir topluluk getirir ki (Allah) onları sever, (onlar da) Allah’ı severler. (Onlar) Mü’minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise izzet sahibidirler. (Onlar) Allah yolunda (mallarıyla ve canlarıyla) cihad ederler ve hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar.” Allah’ı sevmekten, Allah’ın sevgisini kazanmak için onun sevdiği gibi yapmaktan vazgeçerseniz dininizden dönmüş olursunuz. Allah da sizin yerinize Allah’ı seven ve Allah’ın da sevdiği kullar getirir, buyurdu Allah; çünkü muradının kulu üzerinde gerçekleşmesini istiyor.

İmanımıza sarılmaz, tam tersine Allah’ı sevmekten vazgeçersek Allah katındaki kıymetimizi, değerimizi, şerefimizi kaybederiz. Tek kelimeyle Allah bizi bu âlemde imtihanlar karşısında görmek istemez. Bizi giderir ve yerimize Allah’ı seven, Allah’ın da sevdiği, üstelik hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayan, her yerde ve her anda “ben Allah’ın kuluyum, rabbim nasıl emrediyor, nasıl yapmamı seviyorsa öyle yaparım. Benim derdim; rabbimin benden razı olması, beni sevmesi, bana ‘kulum’ demesi ve ebedi hayatımı kazanmaktır” diyen ve başkalarının ne söylediğine bakmayıp mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad eden kullar getirir.

Herkes kendini yeteri kadar tanır. Bakacağız gerçekten Allah’a iman etmiş miyiz! Öyle kulaktan dolma bilgilerle değil, “insanlar inanırsan iman etmiş olursun, diyor. Ben de inanıyorum o zaman iman etmişim” diyerek değil! Bakacağız, Allah’ın bize

imanı öğrettiği gibi mi iman etmişiz! Yoksa "işte inanıyoruz, herhalde mü'miniz" mi diyoruz! Kendimize baktığımızda ne şekilde iman ettiğimizi net olarak anlarız.

Devamlı söylüyoruz; iman inanmak demek değildir. İblis, Allah'a inanmıyor muydu! Tam tersine Allah ile konuşmuştu. Eğer inanmak iman etmek olsaydı bu durumda iblisin de imanlı olması gerekirdi; ama Allah onun kâfir olduğunu buyurdu.[11]

Bu yüzden inanmak iman değildir. İman; Allah'ı ve resulünü her şeyden çok sevmektir. Aynı şekilde iman ispat ister. İnanıyorsan gereğini yaparsın. Örnek vermek gerekirse; zahiri olarak "bu benim için gereklidir" dediğin bir şeyi kazanmak istediğinde çaba, gayret sarf etmeden onu alabileceğini düşünür müsün? -Düşünmezsin. Aksine en ufak bir şeyi bile emeğinin karşılığında alacağını bilirsin. O zaman ebedi hayatını kazanmak için de bir şey yapman gerekmez mi! Kaldı ki ebedi hayat için "orada her istediğin vardır, ne yana dönersen dön yığınla nimet, bitmez tükenmez bir saltanat ve hepsinin üzerinde Allah'ın rızası, cemali, selamı, rahmeti vardır"[12] buyurdu Allah. Şimdi hem böyle bir hayatı isteyeceksin hem onu kazanmak için bir şey yapmayacaksın hem de üstüne "ben inanıyorum, cennete giderim" diyeceksin. Hiç böyle bir şey olur mu! Bilakis, buna iman etmişsen bu durumda imanının seni harekete geçirip sana ebedi hayatını kazandırması gerekir.

Allah âyet-i kerimede **"iman etmemiş ya da imanında bir hayır kazanmamış kimse**…"[13] Yani iman etmeyenler ya da imanları kendilerine bir fayda vermeyenler, buyurur. Birinin imanı ebedi hayatını kazanmak ve Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi yapmak için kendisini harekete geçirmiyorsa imanı kendisine

[11] Bakara /34
[12] İnsân /20, Kaf /35, Âli İmrân /15
[13] En'âm /158

fayda vermemiş demektir. Birine imanı fayda vermiyorsa o kişi iman etmemiş gibidir. Bunu Allah söylüyor.

Yani biri "ben rabbimi seviyorum" desin; ama sevgisi onu harekete geçirmesin, hiç böyle bir şey olur mu! Oysa ki insanın bütün gücü, kuvveti, kudreti sevgisidir ve insanı ancak sevgisi harekete geçirebilir.

Evet, kendimizin, her şeyin aşktan, sevmekten ibaret olduğunu anlamaya çalışıyorduk. Her ne yaparsak yapalım mutlaka sevdiğimiz için yaparız. Mesela; genel olarak neyi seviyorsak ona bakmak, onu dinlemek, onu konuşmak, onu kazanmak isteriz. Dünyayı sevenler dünyayı kazanmak için çaba, gayret gösterip dünyanın peşinde koşar, zamanını, gücünü onun uğrunda harcar. Allah'ı sevenler de Allah'ın rızasını, yakınlığını kazanmak için çaba, gayret gösterip rabbini dinler, rabbine nazar eder, kendinde ve bütün varlıkta rabbine şahid olup şehadet eder. Devamlı onu zikreder, onu tesbih eder, ona hamd eder, onun vahyini okur, gönlü onunla beraber olur, onu tefekkür eder, onun için çalışır ve her durumda elini, ayağını rabbinin yolunda kullanır. İşte, böyle olanlar kuldur. Böyle olmayanlar ise Allah'ın kendilerine verdiği vasıfları, özellikleri hangi yolda kullanıyorsa onun kulu olmuştur.

Âbd, demek kelime manası olarak; seven, sevdiğinin sevgisini kazanmak için sevdiğinin peşinden koşan demektir. Bu yüzden insan neye âbd olmuşsa onu sever, onu ister ve onu kazanmak için peşinden koşar, çaba, gayret sarf eder.

Herkes neye âbd olduğuna, kul olduğuna bakmalıdır. Allah "sizi bana âbd olasınız diye yarattım, bana âbd olun"[14] buyuruyor. Bu, Allah'ın kulu üzerindeki hakkıdır. İnsan, Allah'a âbd olursa âlemlere sultan olur. Allah'a değil de başka şeylere âbd olursa bu defa her neyin âbdi olmuşsa onun hizmetçisi, kulu olur ki o zaman

[14] Zâriyât /56

da Allah'ın kendisine verdiği kıymeti, değeri, şerefi kaybeder; çünkü hayatını fani olan şeylere satmıştır.

İnsanın hayatı çok kıymetli, çok değerlidir. Onunla cenneti, Allah'ın rızasını, yakınlığını, dostluğunu, cemalini satın alabilir. Hâl böyleyken insan kendini, hayatını en azından cennetten aşağısına satmamalıdır.

"Muhakkak ki Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine mutlaka (vereceği) cennet karşılığında satın almıştır. (Çünkü) Onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve öldürülürler. Tevrât'ta, İncîl'de ve Kur'ân'da (onlara vaad edilen bu cennet, Allah'ın) kendi üzerine (aldığı) hak bir vaaddir. Ahdine Allah'tan daha çok vefa gösteren kim vardır! Öyleyse (ey mü'minler) onunla yapmış olduğunuz bu alışverişinizden dolayı sevinin!"[15] Kul, alışverişi Allah ile yapar. Canını, malını, hayatını, vaktini Allah'a satar, karşılığında ise ebedi hayatını, cenneti, Allah'ın rızasını, yakınlığını, dostluğunu, cemalini kazanır; ama kazanmak için önce vermek gerekir. Vermeden almak yoktur; çünkü dikkat edilirse Allah âyetin başında "Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine mutlaka vereceği cennet karşılığında satın almıştır" buyuruyor.

Evet, Allah cenneti; malı ve canı verme karşılığında satıyor. Eğer yaratılışın gayesi Allah'a âbd olmaksa o zaman kul var olma sebebini bir an bile unutmamalı, nerede olursa olsun, ne yaparsa yapsın sadece Allah'ın sevdiği gibi yapıp onun sevgisini, rızasını kazanmaya çalışmalıdır. Yetmez, bir de her anda imanını arttırmaya devam etmelidir. Öyle ki Allah'a âbdiyeti kabul etmiş olsun.

Allah seriu'l hisabtır. Kul, Allah için bir iyilik, güzellik yaptığında onun karşılığını anında Allah'ın sevgisi olarak alır. Hangi konuyla ilgili hayır işlediyse, güzel yaptıysa o konuyla alakalı

[15] Tevbe /111

isim onda tecelli eder, böylelikle kul, kendindeki o ismin tecellisini ve o isme olan imanını arttırmış olur. Bundan dolayı Allah âyet-i kerimede mü'minleri anlatırken **"mü'minler ancak o kimselerdir ki Allah zikredil(ip anıl)dığı zaman (haşyet ve muhabbetle) kalpleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda imanlarını (Allah'a olan haşyet ve muhabbetlerini) arttıran ve yalnız rabblerine tevekkül eden kimselerdir"**[16] buyurmuştur.

Biz de kendimize bakalım acaba Allah zikredilince kalbimiz titriyor, ürperiyor mu! Gönlümüzde rabbimize karşı aşk varsa, muhabbet varsa kalbimiz titrer, ürperir. Misal; Mecnun'un yanında "Leyla" dense Mecnun'un kalbi titrerdi ya da birinin yanında sevdiğinin ismi zikredilse kalbi hemen titrer. Neden? - Çünkü gönlünde sevdiğine karşı bir aşk, bir sevgi vardır. İnsanın da Allah zikredildiğinde kalbinin titremesi, ürpermesi için gönlünde aşkın, muhabbetin olması gerekir. Yoksa başka türlü gönlü titremez, ürpermez.

Kalp ya Allah'a muhabbetten ya da Allah'ın azametini bildiği için haşyetten titrer. Her ne kadar muhabbetle haşyet birbirinden ayrı gibi görünürse de aslında birdir, aynı şeydir; çünkü haşyet muhabbetten tecelli eder.

Nasıl?

Bir şeyi seversen onu kaybetmekten korkarsın. Bu korkun ona olan muhabbetinden, sevginden dolayıdır. Eğer onu sevmezsen bu durumda onu kaybetmekten de korkmazsın. Kul da rabbini sevince onun rızasını, sevgisini kaybetmekten korkar, haşyet duyar. İşte, onun bu korkusu Allah'a olan imanından; yani aşkından, muhabbetinden kaynaklanır.

Tabi, bir de azaptan korkmak vardır. Azaptan korkmak ise nefsin korkusudur. Ona haşyet denmez, havf (korku) denir; yani

[16] Enfâl /2

nefsin korkusu denir. Bu da kulun nefsini sevmesinden kaynaklanır. Oysa ki insan nefsini de kurban etmeden rabbine yakın olamaz.

Allah, insana her neyi kurban etmesini söylemişse hepsi insanın kurbiyet kazanması içindir. Kurbiyet; Allah'a yakınlıktır. İnsanın kurban ettikleri Allah'a karşı insana kurbiyet, yakınlık kazandırır, dolayısıyla insan hayatını ne kadar kurban ettiyse; yani Allah'a ne kadar kurban olduysa Allah'a o kadar yakın olur. Ona bu kurbanı yaptıracak olan tek şey yine Allah'a olan aşkı, muhabbetidir.

Evet, insanı insan eden gönlündeki aşkı, muhabbeti, imanıdır. Bu yüzden Allah, imanını kaybedenler için "hayvan gibi, hatta hayvandan daha aşağı"[17] buyurmuştur. Böyleleri Allah'ın kendilerine verdiği muhabbeti, sermayeyi yanlış yerde kullanmış ve kendilerini hayvandan daha aşağı konuma düşürmüşlerdir.

İnsan zaten manevi olarak aşktan bir varlık olduğu için sevmekten başka bir çaresi yoktur. İnsanda aşktan başka ne beklenebilir! Mutlaka bir şeyi ya da birilerini sevecek ki bu sevgisi onu varlıkta tutsun. Hiçbir şeyi sevmeyen; duygusuz, düşüncesiz, aşksız, muhabbetsiz, merhametsiz bir insan düşünün o kişi robot gibi olur. Buz gibi, kurumuş ağaç gibi olur. İnsanın insan olması için önce sevmesi şarttır. İnsan ne kadar seviyorsa o kadar insandır. İsterse başka şeyleri sevsin, hiç fark etmez, sonuçta bir şeyleri sevdiğinde bile yine Allah'ın kendisine verdiği muhabbetle, sevgiyle onları sever. Zaten Allah'ın verdiği muhabbeti yanlış yerde kullanmak böyledir.

Peygamberler geldiğinde insanın gönlündeki sevgiyi Allah'a yöneltir ve kendilerine tabi olanlara; her şeyi ne kadar sevmeleri gerektiğini, dünyanın içindekilerinin fani olduğunu ve Allah'ın onlar üzerindeki muradını öğretip talim ettirir. Peygamberler

[17] Furkân /44

kendilerine tabi olanlara bu talimi yaptırmasaydı iman edenlerin bunu yapmaya güçleri yetmezdi.

Aynısı peygamber vârisi Mürşid-i kâmiller için de geçerlidir. Mürşid-i kâmil kendisine tabi olanların gönlündeki sevgileri alıp Allah'a çevirir. Bununla ilgili olarak bir kıssa anlatayım.

Adamın biri bir Allah dostunun yanına gidip "size tabi olmak istiyorum" der. Mürşid-i kâmil o kişiye "sen neyi seviyorsun" diye sorar. O da "hiçbir şeyi sevmiyorum" diye cevap verir. Mürşid, bu defa "anneni, babanı, kardeşini, hanımını, evladını da mı sevmiyorsun" diye sorar. Adam yine "hayır, onları da sevmiyorum" cevabını verir. Bunun üzerine mürşid "peki, dünyalık olarak sevdiğin bir şey var mı" diye sorar. Adam buna da "hayır, hiçbir şey yok" deyince bu defa Mürşid, adama "bak evladım, git bir şeyi sev öyle gel; çünkü kuru bir ağaç meyve vermez. Seni yetiştirebilmem için mutlaka bir şeyi sevmen lazım" der.

Adam kendini o kadar perdelemiş ve nefis mağarasına o kadar gömülmüş ki nefsinden başka bir şeyi görmeyecek hâle gelmiş, kendinden başka herkese kör olmuştur! Sevgisi sadece nefsi olmuştur! Ama bunu kendisi yapmış; yani kendisi kendini nefsine boğmuştur! Bu yüzden Allah'ın ona kendinden verdiği muhabbeti, sevgiyi kullanmamıştır! Oysa gönlünde bir sevginin olması lazım ki Mürşid-i kâmil bu sevgiyi Allah'a yöneltebilsin.

İşte, gönlümüzdeki sevgileri Allah'a yöneltebilmemiz için bir Mürşid-i kâmile tabi olmamız şarttır. Peygamber vârisi bir Mürşid-i kâmille beraber olmazsak peygamberlere iman edenlerin bunu tek başlarına başaramamaları gibi biz de gönlümüzdeki bütün sevgileri rabbimize yöneltmeyi başaramayız.

Gönülde aşk olmasa, sevgi olmasa insan sadece robot gibi, kuru bir ağaç gibi olur. Bize de düşen; öncelikle sevmek ve neyi, ne kadar sevdiğimize bakıp bütün sevgimizi Allah'a yöneltmektir.

İsterseniz şimdi de sevgimizi Allah'a nasıl yöneltebileceğimizi izah edeyim.

Her neyi seviyorsak sevdiğimiz o şeyi de bizi de yaratan rabbimizdir. O zaman sevdiğimizi istiyorsak önce onu sahibinden istememiz lazım. Şayet sahibi bize vermezse onu alamayız. Eğer vermişse o zaman onu bize ikram eden rabbimizi de sevmemiz gerekmez mi! Örneğin; Allah bize evladımızı ikram etmişse o hâlde onu bize ikram eden rabbimizi sevmemiz gerekmez mi!

Herhangi bir şeyi ya da kişiyi Allah'tan bağımsız bir şekilde sevmek insanın hem kendine hem de sevdiğine yaptığı zulmüdür; çünkü insan onu Allah'tan bağımsız bir şekilde sevince o kişi için "bu benimdir" der. Hâlbuki o senin değildir, Allah'ındır, Allah'a aittir. Hiçbir zaman da senin olmayacaktır. Allah onu sana ikram ettiyse "bu benimdir" demek yerine yalnızca hamd et, şükret ve Allah ona nasıl muamele etmeni istiyorsa öyle muamele et ki sevdiğin ebediyen senin olsun. Aksi takdirde onu Allah'tan bağımsız bir şekilde seversen Allah'ın sana verdiği sevgiyi yanlış yerde kullanmış olursun. Sevgini doğru yerde kullanmak ve bu sevgini Allah'a yöneltmek için sevdiğin şeyi mutlaka Allah için sevmen ve onu sevme sebebini Allah'a bağlaman gerekir.

Mesela; doğru sevmekle ilgili olarak sahabeden bir örnek vereyim. Sahabeler anlatır. "*Dünyayı, malı mülkü çok seven biri vardı. Aynı zamanda çok da zengin biriydi. Malını o kadar çok seviyordu ki kimseye bir kuruş vermez, en ufak bir ikramda bulunmazdı. Aradan bir süre geçti ve bu zat iman etti. Bir gün baktık ki bu zat bütün malını dağıtıyor. Ona 'hani sen malını çok seviyordun, niye şimdi hepsini dağıtıyorsun' diye sorduk. O da bize 'doğrudur yine çok seviyorum; ama şimdi iman ettim ve malımı sevdiğimden dolayı ebediyen benim olmalarını istediğim için hepsini dağıtıyorum. Kimseye malımı vermiyorum, Allah için onları dağıtmakla hepsini ahirete gönderiyorum' cevabını verdi.*"

Tabi ki insanın sevdiklerinden birden vazgeçmesi kolay değildir. Dünyayı, mevkiyi, makamı bu kadar süre boyunca seven biri hepsinden bir anda nasıl vazgeçsin! O zat da kendi malına sımsıkı yapışmıştı; ama iman edince durum değişti. "Malımı çok seviyorum ve ebediyen benim olsunlar istiyorum" deyip hepsini Allah için dağıttı. İşte, Allah'a, ahirete iman insana böyle yaptırır.

Kul iman edince Allah ona neyi ne kadar sevmesi, malını nasıl kullanması ve imtihanlar karşısında nasıl bir tavır ortaya koyması gerektiğini öğretir. Yeter ki iman etmiş olsun, bu imanı mutlaka kendisini Allah'a yakın eder ve Allah için kurban ettirir.

Evet, Allah bizden kendisini tanımamızı ve kim olduğumuzu bilmemizi istiyorsa bu durumda rabbimizi, kendimizi tanımamız için "ben kimim" sorusuna öncelikle aşktan, muhabbetten bir varlık olduğumuzu söyleyerek cevap vermemiz lazım; yani "ben kimim" sorusuna cevap verirken önce kendimizdeki aşkı, muhabbeti görmemiz ve bu aşkımızın, muhabbetimizin bizi nasıl yönlendirdiğini, bize neleri zikrettirdiğini, nasıl bir çaba, gayret sarf ettirdiğini, hayatımızı neyin yolunda nasıl kullandırdığını, kısacası sevgimizin bize nasıl bir güç, kuvvet olduğunu anlamaya çalışmamız lazım. Öyle ki kendimizi anlamış, tanımış olalım.

Bu nedenle "ben kimim" diye sorduğumuzda öncelikle "ben aşktan bir varlığım, seviyorum. Sevgimle beraber korkularım, endişelerim, dualarım vardır; ama bunların hepsi aşktandır. Korkularım, sevdiklerimi kaybetmekten ya da kazanamamaktandır. Muhabbetim ise zaten yaptığım her şeyin ana kaynağıdır" diye cevap vermeliyiz.

Her şeyin ana kaynağı muhabbettir. Geriye kalanlar ise bu sırdan tecelli eder; ama muhabbetteki bütün mesele; severken rabbimizin emrettiği ve sevdiği gibi sevmektir; yani onun bize tecelli ettiği, aşktan olan zati tecellideki sevgiyi doğru yönetip bir şeyi fazla sevdiğimizi gördüğümüzde orada kendimize "dur"

diyebilmektir; çünkü sevgimizi doğru yönetemezsek sonrasında bu sevgimizle rabbimize şirk koşarız ve bundan haberimiz bile olmaz.

Mesela; Allah âyet-i kerimede kendisinden evlat isteyen bir anne, babayı anlatır. **"Sizi tek bir nefisten yaratan ve ondan da yanında huzur bulsun diye eşini yaratan odur. Ne zaman ki (insan eşiyle birleşip) onu (örtüp) bürüyünce (eşi) hafif bir yük yüklen(erek gebe kal)ır ve (bir müddet) onunla dolaşır. Nihayet (gebeliği) ağırlaşınca her ikisi de rabbleri Allah'a, 'andolsun ki eğer bize sâlih bir evlat verirsen muhakkak şükredenlerden olacağız' diye dua ederler. Fakat (Allah) onlara sâlih bir evlat verince, kendilerine verdiği (bu evlat) hakkında ('benimdir' diye sahiplenerek, ona Allah'tan daha fazla güvenip dayanarak) ona şirk koşarlar. Allah ise onların şirk koştuklarından çok yücedir."**[18]

Görüldüğü gibi önce "ya rabbi! Bize sâlih bir evlat verirsen muhakkak ki şükredenlerden olacağız" deyip Allah'a söz verirler, Allah onlara bir evlat verince ise bu defa onu Allah'a şirk koşmaya başlarlar.

Devamlı söylüyoruz; Allah, Kur'ân'da kimi anlatıyorsa aslında bize bizi anlatır. Bizim de âyetleri kendi üzerimize alıp Allah'ın bize ne söylediğini anlamaya çalışmamız gerekir.

Peki, insan kendi çocuğunu Allah'a nasıl şirk koşar?

Öncelikle çocuğunu Allah'tan daha çok sever, sonra ise "bu benimdir, onu ben terbiye edeceğim" deyip çocuğuna ilahlık taslar; yani çocuğunu Allah'ın istediği gibi terbiye edip ona Allah'ın öğrettiklerini öğretmez. Tam tersine kendi bildiğini öğretir ve kendisi nasıl anlamışsa çocuğunu da öyle yetiştirir.

İnsanın çocuklarını yetiştirmesi Allah'ın Rabb isminin tecellisidir; ama çocuklarını Allah'a şirk koşanlar, onları

[18] A'râf /189-190

yetiştirirken âlemlerin rabbiyle terbiye etmek yerine, kendi nefislerini rab edindikleri için çocuklarını da kendi nefisleriyle terbiye ederler.

Aynı şekilde çocukları hakkında "büyüyünce bize bakar, bize yardım eder, sıkıntılarımızı giderir" deyip çocuklarını Allah'ın yerine koyarlar. Hem çocuklarını yetiştirirken onları istedikleri gibi terbiye etmeye çalışarak kendilerini Allah'ın yerine koyarlar hem de onlardan bir şey bekleyerek çocuklarını Allah'ın yerine koyarlar ve bunun farkında bile değildirler.

Bu şirke düşmelerinin sebebi nedir?

Bunun sebebi; çocuklarını yanlış bir şekilde sevmeleridir. Çocuklarını Allah'tan bir nimet, bir ikram olarak görmedikleri ve sadece kendilerine ait zannettikleri için onların hayatı hakkında kendilerini tek söz sahibi olarak görürler, böylelikle çocuklarını Allah'a şirk koşarlar.

Bilmemiz lazım ki bir şeyi Allah'tan bağımsız bir şekilde sevdiğimizde o sevgimiz şirk olur; ama sevdiğimizi Allah ile sevince bu defa sevgimiz bizim için iman olur, muhabbet olur.

Allah da bize bu âyetle "çocukların bile olsa her şeyi benim için sev, benden dolayı sev. Sakın onlarla bana şirk koşma" buyuruyor.

Şöyle bir baktığımızda bu âlemde Allah'a ait olmayan bir şey var mıdır! Eğer her şeyin Allah'a ait olduğuna iman etmişsek o zaman sevgimizin de yalnızca Allah'a ait olması gerekmez mi! Madem öyle fani olanın peşinde sürüklenmek ve hayatımızı onların uğrunda heba etmek yerine, rabbimizin rızası peşinde koşmamız ve yalnızca onun sevgisinin hesabını yapmamız lazım. Yoksa sevdiğimiz o şeyleri hiç farkında olmadan Allah'ın sevgisinin önüne geçirir ve onları Allah'a şirk koşarız.

Bu şirke düşmemek istiyorsak; her neyi seversek sevelim onu faniliği ile, zahiri tarafı ile değil, manevi tarafıyla sevelim; yani "onu da ondaki özellikleri de Allah yaratmış" deyip Allah'ın isimleri, güzelliği ona tecelli ettiği için, kısacası Allah için sevelim.

Fani bir şeyi asla sevmeyeceğiz diye de bir şey yoktur. Önemli olan; onu doğru sevmemiz ve bu sevgimizi Allah'a bağlayabilmemizdir. Bir şey fani olabilir; ama onunla baki olanı kazanma imkânımız vardır. Mesela; bir kul fani olabilir; fakat onu manevi tarafından dolayı Allah için seversek bu durumda ebediyen onunla beraber oluruz.

Hayat zahirden ibaret değildir. Her şeyin zahiri tarafı olduğu gibi bir de manevi tarafı vardır ve her şey bu manevi tarafıyla rabbini hamd ile tesbih eder. Aynısı yiyecekler için de geçerlidir. Her yiyeceğin bir tesbihi, zikri vardır ve her birinin zikri, tesbihi birbirinden farklıdır. Hatta bir şey yediğimizde yediğimiz o yiyecek bizde rabbini tesbih etmeye devam eder. Bu yüzden öyle yiyecek deyip geçmeyelim. Onun da manevi bir tarafının olduğunu ve bu tarafıyla rabbini tesbih ettiğini, zikrettiğini bilelim.

Varlığa bakarken onun manevi tarafına değil de bir tek görünen tarafına bakarsak varlığı rabbimizin bize tanıttığı gibi tanıyamamış oluruz ki bunun sonucunda da varlık üzerinde tecelli eden Allah'ın isimlerine şahid olamayız. Şahid olamadığımız gibi varlığın manevi tarafını sevmek yerine fani olan, çamur olan, zahiri tarafını severiz. Bu sevgimiz de Allah'a bağlanmadığı için şirk olur ve bize kaybettirir.

Genel olarak insanlar zahiri tarafa baktığı için sevgi konusunda yanılırlar ve birinin dış tarafını sevince o kişiyi sevdiklerini düşünürler. Oysaki hakikat öyle değildir.

İnsan birini gerçekten sevdiğinde o kişinin dış tarafını sevmez, onun içini, gönlünü; yani ondaki tecelliyi sever. Eğer insan, birinin dış görünüşünü severse ve bundan dolayı o kişiyle

evlenirse onunla bir arada yaşamaya başlayınca onun iç yüzünü gördüğü zaman yanlış yaptığını anlar; çünkü evlendiği kişinin gönül hâli kendisiyle aynı değilse onunla yaşayamaz ve devamlı sorun yaşar.

Örnek vermek gerekirse; arkadaşlardan biri sevdiği kişiyle evlenmek istemiş, hatta bu evliliğin olması için iki taraf da ölümü göze almıştı. Biz de bu süreçte onlara yardımcı olmuş, destek olmuş, aynı sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştık. Evlenmelerinden sonra ise aradan üç ay geçmeden iki taraf da birbirini şikâyet etmek için yanımıza geldi. Adam "ben eve gitmeyi, onun yüzünü görmeyi istemiyorum" dedi, kadın "ben onu görmeye tahammül edemiyorum, bu yüzden eve gelmesini istemiyorum" dedi. Hani siz evlenmek için o kadar sıkıntı yaşadınız, ölümü göze aldınız, bizi de bu sıkıntıların ortasına koydunuz. Şimdi ne değişti de birbirinizin yüzünü dahi görmeye tahammül edemeyecek duruma geldiniz?

Neden bu duruma geldiklerini söyleyeyim; önceden birbirlerinin sadece dış taraflarını sevmişlerdi. Beraber yaşamaya başlayınca ise birbirlerinin içini gördüler. Bir bardağın içinde zehir varsa bardağın dışı ne kadar süslü olursa olsun insan onu içemez. İşte, bir insanla beraber olduğumuzda da dışı ne kadar güzel olursa olsun şayet o insanın içi güzel değilse onunla beraber yaşayamayız.

Bunun olmaması için bir insanda sevmemiz gereken şey onun dışı değil; içi, gönlü, manevi yönü olmalıdır.

Diğer taraftan, insanlar eskiden birbirleriyle tanışmadan, daha önce birbirlerini görmeden görücü usulüyle evlenirlerdi; ama buna rağmen bir ömür mutlu bir hayat yaşarlardı. İşte, bunun sebebi de evlendikleri kişinin gönlünün güzel olmasıdır. İnsan gönlün güzelliğini; yani insanın manevi tarafını sevince gerçekten

sevmiş olur. Bu yüzden insanın biriyle olan beraberliği, anlaşması tamamen gönülden kaynaklanır.

Mesela; insan, biriyle tanışır ve o kişiyle arkadaşlık kurar; ama bir süre sonra onunla arkadaşlık yapamayacağını anlar; çünkü gönlü kendisine uymamıştır. Ya da insan biriyle tanışır, onunla samimi olma niyetinde bile değildir; ama o kişiyle biraz konuşunca, görüşünce, yakın olunca hemen onu sever ve onunla samimi olur. Bu da yine gönülden, gönüldeki Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sının tecellisinden kaynaklıdır. Tanıştığı o kişide Allah'ın iki üç ismi öndedir, örnek verecek olursak merhametlidir, sabırlıdır, sevgi doludur, hoşgörülüdür, ikram etmeyi seviyordur. Bunlardan dolayı o kişiyle hiç samimi olma niyeti bile yokken onunla samimi olur ve yakınlık kurar. Buradan da anladığımız üzere demek ki sevilen aslında insanın dış tarafı değil iç tarafıymış!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah sizin suretinize bakmaz. Bilakis kalplerinize, gönüllerinize bakar"*[19] buyurmuştur. Allah, kulunun gönlüne baktığı için, Allah'ın yeryüzündeki halifesi de böyledir, bir şeyi severken onun içine, gönlüne, maneviyatına bakar ve onu öyle sever. Madem öyle bizim de her neyi ve kimi seversek sevelim, onun zahiri tarafını değil, manevi tarafını sevmemiz gerekir. Öyle ki Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak doğru yere bakmış ve sevgimizi doğru yerde kullanmış olalım.

Gönülleri aynı olan insanların birbirlerini sevmesinde ve birbirleriyle beraber olmak istemelerinde başka bir hikmet daha vardır. Şimdi de bu hikmeti izah etmeye çalışayım.

Allah âyet-i kerimede **"yeryüzünde hiçbir canlı ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki (hepsi) ancak sizin gibi bir ümmet olmasın"**[20] Yani "yeryüzünde yürüyen

[19] Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9; Ahmed B. Hanbel, 2/285, 539
[20] En'âm /38

canlılar, gökyüzünde uçan kuşlar her biri sizin gibi bir cemaattir" buyurmuştur.

Gökyüzünde bir keklik cemaati vardır, bir kaz cemaati vardır. Bir serçe cemaati, bir kartal cemaati, bir şahin cemaati ve daha nice kuş türlerinin birbirleriyle oluşturduğu cemaatler vardır. Yalnız hepsi de uçarken ya da göç ederken devamlı beraberdirler. Kimisi yüksekten uçar, hiç görünmez. Kimisi de yukarıdan aşağıya inmez, sadece ihtiyaç hâlinde aşağı iner. Hatta gözle görülemeyecek kadar yukarıda uçarken uyur, uyumak için dahi yere inmeye ihtiyaç duymaz. Kuşların her biri bu şekilde ayrı ayrı cemaattir ve içlerinde başka bir kuş türü bulunmaz. Zaten başka bir kuş onların arasında yaşayamayacağı için ne kendisi onların arasına girer ne de onlar o kuşu kabul ederler. Hepsinin bu şekilde kendi türüne özel cemaati vardır.

İnsanlar da aynen kuşlar gibi cemaat cemaattir. Birinin gönlü tanıştığı kişiyle aynı âlemde olmazsa, onunla beraber olamaz, aynı yerde duramaz, dururs a sıkıntı yaşar. Bu yüzden herkes kendi gönlüyle aynı hâlde olanlarla beraber olmak ister, onlarla beraber olmayı sever.

Bu durum mü'minler için de geçerlidir; çünkü mü'min ancak mü'minin aynasıdır. Serçe bir kartala ayna olamaz. Şahin de bir ördeğe ayna olamaz. Her biri sadece kendi türünün aynasıdır. İnsanlar da ancak birbirinin gönül hâlini taşırsa birbirine ayna olabilir ve birbirinde kendi gönlünü görebilir.

Evet, **"yeryüzünde hiçbir canlı ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki (hepsi) ancak sizin gibi bir ümmet olmasın"** buyurdu Allah. Âyet devam ediyor. **"Nihayet (onların hepsi) rabblerinin huzurunda toplanacaklardır."**[21] Allah Kıyamet günü hepsini huzurunda toplayıp hesaba çekecektir.

[21] En'âm /38

Demek ki hayvanların da hesabı varmış! Nasıl olmaz! Onların da kendilerine göre imanları, sorumlulukları vardır. En basitinden insanlara hizmettedirler ve bir yanlış yaptıklarında cezalarını çekerler. Aynı zamanda birbirlerine yanlış yaptıklarında da yanlışlarının cezasını çekerler.

Tabi, bu söylediğim; sadece birbirlerine yaptıkları haksızlıklar için geçerlidir. Yoksa Allah'ın izin verdiği nispette rızıklarını temin etmeleri başka bir şeydir. Nasıl ki Allah'ın helal kıldığı hayvanları kesip yemekle insanlar sorumlu duruma düşmüyorsa hayvanlar arasında da aynısı geçerlidir. Bir hayvan kendisi için rızık olacak bir hayvanı yiyebilir ve bundan sorumlu tutulmaz. Bu yüzden bir hayvanın başka bir hayvanı yemesi ayrı bir şey, ona zulmetmesi ayrı şeydir. Kısacası bizim hayvanlara yaptığımız muamelenin hesaba tabi olması gibi onların da bize yaptığı muameleler verecekleri hesaba tabidir.

Bütün bunları bu âlemde bir kul olarak nasıl durmamız ve kendimize, insanlara, varlığa nasıl bakmamız gerektiğini bilelim diye anlatıyorum. Bununla beraber aşktan, sevgiden ibaret olduğumuzu ve yaptığımız her şeyi sevgimizden dolayı yaptığımızı anlayalım diye anlatıyorum.

İnsan aşktan bir varlıktır, bu nedenle yaptığı her şeyi sevdiği için yapar. Sevdiği için biriyle arkadaşlık kurar, samimi olur, cemaat olur. Madem ki insan aşktan, muhabbetten ibarettir. O zaman "ben kimim" sorusuna vereceğimiz cevap da "ben rabbime âşık bir kulum, her neyi yaparsam yapayım rabbimi sevdiğim için yapar ve onunla rabbimin sevgisini, yakınlığını kazanmaya çalışırım" cevabı olmalıdır.

İnsan zaten fıtrat itibariyle rabbine iradesiz olarak âşıktır; çünkü rabbinin cemalini müşahade etmiştir. **"(Resulüm!) Hani bir zaman da rabbin, Âdemoğullarının sırtından zürriyetlerini çıkarmış ve onları kendi nefisleri üzerine şahid tutarak, (ben)**

sizin rabbiniz değil miyim? (Buyurmuştu. O anda onlar da Allah'ın cemâlini ve kudretini müşahede ederek) Evet! Şahidiz (ki sen bizim rabbimizsin), demişlerdi"[22] âyetinde Allah'ın bize haber verdiği üzere hepimiz rabbimizin cemalini müşahade ettik ve rabbimize şahid olduk.

O andan sonra huzurda ne kadar kaldığımızı, orada neler yaşadığımızı, rabbimizin bize neler söylediğini, ona hangi sözleri verdiğimizi, rabbimizle nasıl ahidleştiğimizi Allah bilir. Biz onları hatırlamasak bile hepsi olduğu gibi gönlümüzde mevcuttur.

Her ne kadar oradan hiçbir şey hatırlayamasak da oradan geriye bize kalan bir şey vardır; o da aşktır. Bu aşktan dolayı rabbimizi sever ve onu sevmemiz gerektiğini biliriz. "Ben görmedim, işitmedim" dememiz bir şey değiştirmez. Eğer rabbimizin cemalini müşahade etmeseydik, hitabını işitmeseydik rabbimizi sevemezdik, gönlümüzde ona ait bir sevgi bulunamazdı. Eğer rabbimiz bizden sevmemizi, iman etmemizi istiyorsa bu durumda gönlümüzde ona karşı bir aşk mevcuttur demektir.

Allah, âyetin devamında neden Âdem'in belinden zürriyetini alıp onu kendine şahid kıldığını da beyan eder. **"Kıyamet günü, biz bundan habersizdik, demeyesiniz diye (bunu böyle yaptık)."** Her ne kadar hatırlamadığını ve bundan haberinin olmadığını söylesen de Allah sana "senin bundan haberin var" buyuruyor. Eğer rabbimiz "sen bundan haberdarsın" buyuruyorsa o zaman kesinlikle haberin var demektir. Öyle "bilmiyordum" diye mazeret üretemezsin.

Rabbine olan sevgin, aşkın gönlünde mevcuttur; çünkü Allah sana rûhundan nefhetmiştir ve bu rûh da saf aşktır, muhabbettir. Gönlündeki aşkı başka tarafa yönlendirince "ben onu seviyorum, şunu seviyorum" diyorsun; ama aslında kendini seviyorsun. Kendine olan bu sevgin de rûhtan tecelli eder; yani

[22] A'râf /172

kendini severken aslında Allah'ın sana nefhettiği rûhu seversin. Nasıl? -Rûhun, kendi sahibini sever ve onun bu sevgisi senin gönlüne akseder, sen de bu sevgiyle başkalarını sevdiğini sanırsın. Oysaki neyi seversen sev sevdiğin kendindir.

Peki, sen kimsin?

Sen Allah'ın rûhundan nefhettiği, melekleri secde ettirdiği varlıksın ve sen rabbini seviyorsun! Hâl böyleyken nasıl olur da "ben bunları hatırlamıyorum" diyebilir; yani "benim kendimden haberim yok" diyebilirsin! Eğer kendinden haberin varsa bu durumda Allah'tan, Allah'ın seni sevdiğinden, sana olan tecellisinden ve ona şahid oluşundan haberin vardır.

Nerden haberin vardır?

Gönlündeki aşktan, sevmekten dolayı vardır; çünkü gönlündeki sevgi rûhunun Allah'a olan aşkının tecellisidir. Senin de neyi seversen sev kullandığın sevginin bütün kaynağının; rûhunun Allah'a olan aşkının senin gönlündeki tecellisi olduğunu anlaman lazım. İstersen bu sevgiyi Allah için kullanır, Allah'ı sever, Allah için seversin, bunun sonucunda Allah'a yakın olursun istersen de o sevgini başka yerlere yönlendirir ve onları seversin. Onları sevince de değerin en fazla onlar kadar olur.

Bu yüzden Mevlâna *"neyi seviyorsan osun sen, bir lokma ekmeği seviyorsan bir lokma ekmeksin sen"* demiştir. Toprağı, çamuru, dünyayı seviyorsan değerin toprak kadardır; ama *"Allah'ı seviyorsan sana paha biçilemez."*

Kıymetin bir tek sevdiğin şeyle ölçülür, diğer bir ifadeyle sevdiğin şey senin pahandır ve şerefini de ondan alırsın. Eğer sevdiğin şey faniyse o zaman kendini ona satmış ve rabbini, rabbinden aldığın şerefi, insanlığını kaybetmiş olursun; ama rabbini seviyorsan sana paha biçilemez. Bir şeyi akla anlatabilmek

için ona mutlaka bir kıyas yaptırmak gerekir ya işte, Allah'ı sevmenin kıyası yapılamayacağı için senin bir pahan olamaz.

Toprağı, fani şeyleri sevenlerin gönlü çamura batmıştır. Faniyi değil de rabbini sevenlerin gönlü ise arşta, miraçtadır; çünkü aşk, âşığı maşukun huzurunda durdurur ve onun hâline, güzelliğine büründürür. Maşukun güzelliği tıpkı bir aynaya tecelli eder gibi âşığa tecelli eder.

Eğer aşk her şeyin yaratılış sebebiyse, özüyse o hâlde her şeyi bir arada tutan yine aşktır; yani Allah'ın sevgisi, tecellisidir. Eğer Allah âlemi sevmekten vazgeçer ve sevgisini âlemin üzerinden çekerse her şey yok olur.

Aynı şey insan için de geçerlidir. Kul, Allah'ın sevgisini kaybedince insanlığını, rabbini, nûrunu kaybettiği için yok mesabesinde olur. Bu nedenle Allah iman etmeyenler için **"onlar hayvanlar gibidir, hatta (idrakten daha yoksun ve) yolca daha şaşkındırlar."**[23] Hayvan gibi hatta hayvandan daha aşağıdırlar, buyurmuştur. İman etmeyenler, rabbinin âyetlerini dinlemeyenler, ciddiye almayanlar, unutanlar ya da unutmuş gibi yapanlar hayvanlardan daha aşağıdır. Onlar dünyadayken Allah'ın âyetlerini unuttukları için Allah da Kıyamet günü onlara unutulmuş muamelesi yapar.

"Kim benim zikrimden yüz çevirirse mutlaka ona (dünyada) dar bir geçimlik (olan kurtulamayacağı bir gönül darlığı) vardır ve Kıyamet günü onu kör olarak haşredeceğiz. (O gün, o) Der ki: Rabbim! Niçin beni kör olarak haşrettin? Hâlbuki (ben dünyada) gören biriydim! (Allah) Buyurur: (Evet) Öyleydi, (ama) âyetlerimiz sana geldi de sen onları unuttun. Aynı şekilde bugün de sen unutuluyorsun! Biz (hayatını) israf eden ve

[23] Furkân /44

rabbinin âyetlerine iman etmeyen kimseleri işte böyle cezalandırırız."[24]

Yani âyetlerimiz sana geldiğinde onları görmezden geldin, onun için sen de bugün kör olarak haşredilirsin. Âyetlerim sana geldiğinde onları unuttun; dinlememiş gibi yaptın, ciddiye almadın, dinlemeye, okumaya, anlamaya tenezzül etmedin. Sen dünyadayken beni unuttuğun gibi bugün de ben seni unutuyorum, buyurdu Allah.

Allah'ın âyetlerini unutmak demek; herhangi bir âyeti zahiri olarak unutmak demek değildir. Allah'ın emrini, hükmünü, davetini yok saymak demektir. Misal; birini artık sevmediğimizde o kişi için "onu unuttum" deriz ya bu unutmak; sevmekten vazgeçmektir. Allah'ı unutmak için de onu sevmekten vazgeçmek gerekir. İşte, Kıyamet günü Allah'ın "dünyadayken sen beni unuttun" buyurduğu kişiler; dünyadayken Allah'ı sevmekten vazgeçenler ve onun vahyini, emrini, hükmünü yok sayanlardır.

İnsanın sevilmeye layık olan birinden vazgeçmesi doğru olur mu? -Elbette ki olmaz; çünkü bütün sevgiler Allah'a gider. Tabi, insan birini severken ondaki Allah'ın güzelliğini seviyorsa bu sevgisi Allah'a gider. Yoksa küfrü, şirki, günahı sevmesi Allah'a gitmez. Biri bunları seviyorsa zaten kaybetmiştir.

Mü'minler Allah'a ve resulüne karşı gelenleri, küfrü ve şirki destekleyenleri sevmezler. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir topluluğun; babaları veya oğulları yahut kardeşleri ya da aşiretleri (ve akrabaları) bile olsalar, Allah'a ve resulüne karşı gelenlere sevgi beslediklerini (asla göremez, onları o hâlde) bulamazsın"**[25] buyurmuştur. Bu yüzden biri mü'minse, Allah'ı seviyorsa o hâlde küfrü, şirki ya da Allah'ın sevmediği herhangi bir

[24] Tâhâ /124-127
[25] Mucâdele /22

şeyi sevemez. Sadece Allah'ın sevdiklerini sevebilir. Yalnızca böyle olanlar Allah'a kul olmuş, mü'min olmuştur.

Evet, hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve bütün her şeyin aşktan, sevmekten ibaret olduğunu anlatmaya çalışıyorduk.

Tabi ki aşkı, muhabbeti; insanın hakikatini, Allah'ın bütün varlığı yaratma sebebini birkaç kelimeyle anlatmak mümkün değildir; ama insan öz itibariyle de olsa mutlaka Allah'ın bu hayatı yaratmadaki muradını rabbinin âyetleriyle anlamalı ve kendine, varlığa bakarken doğru bir bakışa sahip olmalıdır. Bunun için de "ben kimim" sorusuna cevap verirken aşktan bir varlık olduğunu bilmelidir.

İnsan, aşkı kaybettiyse her şeyini kaybetmiştir. Diğer taraftan ne kadar aşkı varsa ve bu aşkı ne kadar şiddetliyse o kadar diri olmuştur; çünkü iman edenler; yani Allah'ı her şeyden, canından da çok sevenler diri, sevemeyenler ise ölüdür.[26] Bunu Allah söylüyor. O hâlde iman etmeyi ve Allah'ın diri dediği kullarından olmayı istiyorsak kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya, anlamaya çalışmamız şarttır. Öyle ki kim olduğumuzu, nerede olduğumuzu, nereye gideceğimizi, bu âlemde ne yapmamız, nasıl bakmamız, nasıl okumamız, nasıl anlamamız, nasıl konuşmamız gerektiğini bilelim ve rabbimizin muradının üzerimizde gerçekleşmesi için hayatı rabbimizin emrettiği gibi yaşayabilelim. Aksi takdirde hem kendimizi, rabbimizi tanımış, anlamış olmayız hem de Allah'ın muradı üzerimizde tamamlanmamış olur ki sonuç olarak hakikatimizi kaybederiz.

Allah bizi âyetlerini, hükmünü unutanlardan, yok sayanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi Kıyamet günü kör ve yüz üstü bir şekilde haşrolanlardan eylemesin. Allah bizi rabbinin âyetlerini dinleyen, ciddiye alan ve hayatını rabbinin istediği gibi

[26] Fâtır /22

yaşayan kullarından eylesin. Allah bizi onun sevdiklerini seven, sevmediklerini de sevmeyenlerden eylesin. Allah bizi kendisine verdiği aşk, muhabbet, sevgi sermayesini doğru kullananlardan ve neyi, kimi severse sevsin Allah için sevenlerden eylesin. Allah bizi kendini rabbinin âyetleriyle tanıyanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

16.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna rabbimize göre cevap vermeye, aynı şekilde kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi, nerede bulunduğumuzu ve nereye gideceğimizi rabbimizin bize vahyettiği âyetlerle öğrenmeye, anlamaya çalışıyorduk.

İnşallah şimdiye kadar yaptığımız sohbetlerle rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri idrak etmiş, fıtratımızın özelliklerinin de Allah'ın zatının, sıfatlarının tecellisinden ibaret olduğunu anlamışızdır.

Allah'ın bize verdiği özellikleri kullanırken ya onlarla kendimizi, rabbimizi bulur, rabbimize şehadet ederiz ya da onları nefsimizin, dünyaya ait olanların peşinden koşmak için harcarız. Böyle olunca gönül gözümüzü hakikatimize kapatır, aklımızı kullanmaz, ruhumuzun feryadını işitmeyiz. Kör, sağır, dilsiz, hakkı, hakikati ikrar etmeyen, kalbi taşlaşan, gönlünü zanlarla, vehimlerle, şeytanın verdiği vesveseyle çöplüğe döndüren, bunları da ilim zanneden biri olarak ebediyen kaybedenlerden oluruz.

Kulluk göründüğü gibi basit değildir. Tek bir yanlışımızdan, düşüncemizden, Allah hakkında su-i zanda bulunuşumuzdan dolayı bile kaybedebiliriz; çünkü Allah, kendisi hakkında su-i zanda bulunanlara azap edeceğini ve onları lanetleyeceğini buyurmuştur.

"(Bütün bu lütuflar) mü'min erkeklerle mü'min kadınları, içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere

koyması, onların kötülüklerini örtmesi içindir. İşte bu, Allah katında büyük bir kurtuluş (ve saadet)tir. (Bir de bunlar) Allah hakkında kötü zan ile zanda bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara azap etmesi içindir. Kötülük onları çepeçevre kuşatsın! Allah onlara gazap etmiş, onları lanetlemiş ve (âhiret günü) onlar için cehennemi hazırlamıştır."[1]

Görüldüğü gibi Allah hakkında su-i zanda bulunanların yeri cehennemdir. Tek bir konuda bile Allah hakkında su-i zanda bulunduğumuzda yerimiz cehennem olur. Bu yüzden kulluk göründüğü gibi basit değildir. Hâl böyleyken baktığımızda Allah hakkındaki su-i zannın ne kadar çok olduğunu görüyor, biliyoruz. Eğer su-i zanda bulunmasaydık ümmet olarak hâlimiz böyle olmazdı. Rabbimizin sevmediği, razı olmadığı şekilde bakamaz, düşünemez, konuşamaz, öyle davranamazdık.

Peki, insanın Allah hakkında su-i zanda bulunmasının sebebi nedir?

İnsan; kendini, rabbini tanımadı mı, rabbinin kendisinden ne istediğini, nasıl yapması gerektiğini anlayamaz. Anlamayınca da hemen Allah hakkında su-i zanda bulunur. Oysaki Allah, kuluna her ne muamelede bulunursa bulunsun onun bütün muamelesi saf rahmettir, saf hayırdır, saf aşktır. İnsana da aşk olan bu zati tecellisiyle tecelli etmiştir; ama insan, rabbinin kendisi için bütün muamelesinin saf hayır ve saf rahmet olduğunu anlamazsa yaşadığı olaylarda Allah hakkında su-i zanda bulunur. Eğer kendini, rabbini bilirse o zaman da hayata, varlığa bakarken aşktan başka bir şey göremez, dolayısıyla Allah hakkında su-i zanda bulunamaz.

Geçen sohbetimizde insanın aşktan bir varlık olduğunu izah etmiştik. İnsanın bunu sadece bir bilgi olarak bilmesi yetmez. Bu

[1] Fetih /5-6

bilgisi kendisinde hakikate, imana, ahlaka, amele, fiile dönüşmez ve olaylar karşısındaki tavrını belirlemezse hem kendisine yük olur hem de insan bu bilgisinden sorumlu olur. Allah ona "madem biliyordun, madem kabul ettin, o zaman neden gereğini yapmadın" diye sorar. O da gereğini yapmadığı için yalancılardan, aynı şekilde münafıklardan olmuş ve ebediyen kaybetmiş olur.

Kendi hayatımıza dönüp; şimdiye kadarki bütün yaptıklarımıza, verdiğimiz kararlara, yaptığımız tercihlere, nerede ve kimlerle olmak istediğimize baktığımızda aşktan bir varlık olduğumuzu ve aşktan başka bir şeyimizin olmadığını anlarız.

Nasıl?

Hepimiz mutlaka bir şeyleri severiz. Zaten aşk demek şiddetli muhabbet demektir. Biri biraz seviyorsa aşkı biraz vardır, biri çok seviyorsa onun da aşkı çok vardır; yani ne kadar çok seviyorsak aşkımız o kadar kâmildir. Hayatımız boyunca yaptığımız her şeyi sevdiğimiz için yaparız. Böyle bakınca aslında aşktan, sevmekten başka bir şey değiliz demektir.

Hepimizde mevcut olan bu aşk tamamen Allah'tan gelmiştir. Bu nedenle her neyi seversek sevelim onu sevdiğimizde aslında Allah'ın bize verdiği aşkı, muhabbeti kullanmış oluruz. Mesela; yüz türlü şeyi seviyorsak bu durumda birine aşkımızdan yüzde bir, diğerine yüzde iki, öbürüne yüzde beş pay vererek Allah'ın bize verdiği aşkı yüz parçaya bölüp dağıtırız. Böyle yapınca Allah'ın bize verdiği aşk sermayesinin hepsini kullanmış ve gönlümüzü yüz türlü sevgiyle doldurmuş oluruz ki o zaman da gönlümüzde Allah'ı sevmeye yer kalmamış olur.

Bu duruma düşmemek için hiçbir şeyin sevgisini gönlümüze koymamamız gerekir. Yalnız, "başka şeylerin sevgisini gönlümüze koymayalım" demek "hiçbir şeyi sevmeyelim" demek değildir. Tam tersine her şeyi yalnızca Allah için sevmektir. Bizim de her neyi seversek sevelim onu mutlaka Allah için sevmemiz ve ona

"bu benim rabbimin yarattığıdır, rabbimin bana ikramıdır, imtihanıdır" diyerek bakmamız gerekir. Sevdiğimiz herhangi bir şeyin bizim için imtihan olduğunu bilip kazanmak için Allah'ın emrettiği gibi yapmaya çalıştığımızda o sevdiklerimizi Allah için sevmiş ve gönlümüzü başka sevgilerle kirletmemiş oluruz.

Allah, kulunun gönlüne daimi olarak nazar eder ve her nazar edişinde orda kendi sevgisini, güzelliğini görmek ister. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah, kulunun gönlüne nazar ederken orda kendi sevgisinden (tecellisinden, güzelliğinden) başka bir şeyi görmeyi sevmez, kabul etmez"* buyurmuştur.

Eğer iman etmişsek o hâlde hepimiz biliyoruz ki Allah'a ait olmayan hiçbir şeyimiz yoktur. Öyleyse imanımızın gereğini yerine getirip her şeyi Allah'a bağlamamız gerekmez mi! Kaldı ki zaten her şey Allah'a bağlıdır. Hâl böyleyken bir şeyi Allah'tan bağımsız şekilde sevince onu Allah'a şirk koşmuş oluruz.

Peki, bu şirke düşmemek için her şeyi Allah'a nasıl bağlayabiliriz?

Öncelikle bütün güzelliklerin, iyiliklerin ve istisnasız her şeyin Allah'a ait olduğuna iman etmeliyiz. Bütün güzellikler Allah'a aittir, Allah'ın tecellisidir, dolayısıyla neyi, kimi seversek sevelim onda mutlaka Allah'ın bir isminin tecellisini severiz. İşte, birini ya da bir şeyi sevdiğimizde o sevdiğimizin Allah'ın bir isminin tecellisi olduğunu ve onda aslında Allah'ın isminin güzelliğini sevdiğimizi bildiğimizde onu Allah'tan bağımsız olarak görmemiş ve Allah'a bağlamış oluruz.

İnsan kul olarak, âbd olarak, âşık olarak yaratıldığı için sevmekten başka bir şansı yoktur. Her ne olursa olsun mutlaka bir şeyleri sever. Baktığımızda Firavun da seviyordu. Onun da sevgisi mevkiye, makama, hükmetmeye ve insanların kendisine secde etmesineydi.

Evet, neyi seversek sevelim onda tecelli eden Allah'ın bir ismini severiz, dedik. Bu yüzden sevgimiz Allah'tan başkasına gitmez. Küfür, şirk ise kendi gönül âlemimizde, bakışımızdadır; yani sevdiğimiz şeyi kendi gönül âlemimizde Allah'tan bağımsız sevince küfre, şirke düşeriz. Yoksa zaten hangi güzelliği seversek sevelim orada tecelli eden Allah'ın bir ismini severiz. Rabbimizin bizden istediği şey; kendi irademizle bilerek onu sevmemiz ve ona secde etmemizdir.

Hayatı yaşarken ya Allah'ı sever, Allah için severiz ya da nefsimizle severiz. Bir şeye "bu benim için lazımdır, gereklidir, olmazsa olmazdır" dediğimizde onu kendi nefsimiz için sevmiş oluruz. Allah'ı sevmek ise bambaşka bir şeydir. Aynı şeyi Allah için sevdiğimizde bu defa o sevgimiz bize iman olur, aşk olur, muhabbet olur; ama nefsimiz için sevdiğimizde bu sefer bize küfür olur, şirk olur, riya olur, haset olur, kibir olur ve bize kaybettirir.

Bir şeyi sevmeyen hiç kimse yoktur; fakat Allah için sevmeyenler bir şeyi severken aslında kendilerini severler. Bundan dolayı Allah âyet-i kerimelerde, Allah'a şirk koşanların o şirk koştuklarına değil de kendi nefislerine taptıklarını ve nefislerinin hevâsını ilah edindiklerini[2] buyurmuştur.

İnsan, Allah'ı sevilmeye layık görmedi mi kendini sevilmeye, ikrama, övülmeye layık görür ve insanlar kendisi için "ne kadar hatasız, kusursuz bir insan" desin ister; yani "ben subhânım, hamd bana layıktır. Büyük benim, tekbir edilmesi gereken benim" der. Bunun bir adım ötesinde Firavun'un "ben, sizin e'âla (en yüce) olan rabbinizim.[3] Bu Nil Nehri'nin sahibi benim"[4] dediği gibi kendini insanların ya da başka şeylerin sahibi olarak görür. İsterse Firavun kadar varlıklı olmasın, yalnızca bir eşeği olsun, yine de "bu eşeğin sahibi benim" der ve onunla şirke, küfre düşer. Bu şirke

[2] Kasas /63, Furkân /43
[3] Nâziât /24
[4] Zuhrûf /51

düşmesi için sadece "onun sahibi benim" demesi de gerekmez, "ben rızkımı eşeğin sayesinde kazanıyorum, eşek olmasa rızkımı kazanamam" derse, Allah'ın rezzak oluşunu bir eşeğe vermiş olduğu için eşeği yine Allah'a şirk koşmuş olur.

Sevdiğiyle şirke, küfre düşmemek için herkes sevgisini neye kullandığına, kullanırken de niyetinin ne olduğuna bakmalıdır. Allah âyet-i kerimede **"onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat ona (sadece) sizin takvânız (kulluk sorumluluğunuzu bilip bunu yerine getirmeye çalışırken ona olan imanınız) ulaşır"**[5] yani Allah'a amellerinizden önce niyetleriniz ulaşır, buyurmuştur. Kulun niyeti düzgünse Allah ondan amelini kabul eder; ama niyeti düzgün değilse, ihlası yoksa o zaman işlediği amelde Allah'a karşı samimi değil demektir. Samimi olmayınca da Allah onun amelini kabul etmez. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadis-i şerifinde "*ameller niyete göredir*"[6] buyurmuştur. Bu durumda insan, amelinin kabul edilmesini istiyorsa öncelikle niyetinin ne olduğuna bakmalıdır.

Niyetin kaynağı gönüldür; yani sevmektir. İnsan, neyi seviyorsa niyeti onu kazanmak olur. Bir insanı seviyorsa bu defa niyeti o insanın sevgisini, yakınlığını, dostluğunu kazanmak olur. Eğer o insanı severken onun rızasını, yakınlığını, dostluğunu Allah'a tercih ediyorsa işte o zaman onu Allah'a şirk koşmuş olur. Böyle olunca da "onlar kendi nefislerine tapıyorlar" âyetinde Allah'ın beyan ettiği üzere onu severken aslında kendi nefsine tapmış, kul olmuştur; çünkü onu nefsi için sevmiştir.

Herkesin mutlaka birini severken onunla ilgili bir niyeti vardır. Bu niyeti ya Allah için sevmektir ya da nefsi için sevmektir. Mesela; kardeşlerimiz Allah'ı sevmese, rablerini istemese, dertleri Allah'ın rızası, dostluğu, ebedi hayatları olmasa benimle hiçbir

[5] Hacc /37
[6] Buhârî, Bedü'l-Vahy, 1

işleri olmaz. Bu durumda bizi sevmelerindeki niyetleri Allah içindir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Allah için birbirini sevenlerle ilgili olarak buyurur. *"Allah, Kıyamet günü birbirini Allah için sevenlere nûrdan bir elbise giydirir ve başlarına taç takar. Onlar karşılıklı oturup ikrama nail olurken kıyamet yerindekiler onların kim olduğunu merak eder ve 'bunlar peygamber midir, peygamber değillerse kimdirler' diye sorarlar. Rabbimiz de 'onlar dünyadayken birbirini benim için sevenlerdir. Hiçbir dünyalık menfaat olmaksızın sadece beni sevdikleri için bir araya gelip beni zikredenler ve âyetlerimi ders edinenlerdir' buyurur."* Allah için birbirini sevmek işte bu kadar önemli bir meseledir.

Evet, başta da söylediğim gibi; insan zaten birini severken onda tecelli eden Allah'ın bir ismini sever. İnsan, her ne kadar birini sevince zahiri olarak "ona kanım kaynadı, o yüzden onu sevdim" dese de doğrusu öyle değildir. Kim kimi severse sevsin o kişideki Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sının tecellisini sevmiştir; çünkü onunla samimiyet kurup arkadaş olduktan sonra sevdiği kişide Allah'ın güzelliğinin tecelli etmediğini; yani rahmet etmesi gereken yerde rahmet, ikram etmesi gereken yerde ikram etmediğini, hatayı, kusuru affetmesi gereken yerde de affetmediğini görürse ondan soğur ve uzaklaşır. Demek ki sevdiği aslında o kişi değilmiş; ondaki Allah'ın isimleriymiş! Bu yüzden birlikte zaman geçirmelerinden sonra Allah'ın güzelliğini onda göremeyince sevgisi biter.

Daha iyi anlaşılması için bir örnek vereyim.

Geçen sohbetimizde söylemiştim; bir kardeşimiz sevdiği kişiyle evlenmek istiyordu; ama aileleri bu evliliğe karşıydı. İkisi de evlenmek için ailelerini karşılarına alıp ölümüne bir tavır göstererek "biz birbirimizle evleneceğiz" demişti. Aileleri yine karşı çıkınca ise kaçmışlardı. Biz de araya girip işin güzel bir şekilde

sonuçlanması için elimizden geleni yapmıştık. Nihayetinde evlenmelerinin üzerinden üç ay geçmeden ikisi de yanımıza gelip birbirlerini şikâyet etmişti. Kardeşimizin hanımı bana "eşim eve gelmesin, onu görmek istemiyorum" dedi. Kardeşimizle konuştuğumda o da bana "ben eve gitmek istemiyorum, gözüm onu görmesin" dedi. Hani siz birbiriniz için ölümü göze almıştıınız! Bu kadar kısa sürede ne oldu da birbirinizi görmek istemeyeceğiniz kadar sorun yaşadınız!

Ne olduğunu söyleyeyim. Daha önce birbirlerini gördüklerinde sadece kabuğa, tabir-i caizse bardağın dışına bakmışlardı, birbirlerinin içini görmemişlerdi. Dışlarını beğenince içlerinin de dışları gibi olduğunu zannettiler; yani dıştaki kaba aldandılar. Birbirlerinin içini gördüklerinde ise Allah'ın güzelliğinin tecelli etmediğini anlayınca artık birbirlerini görmek istemeyecek duruma geldiler.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz evlilik hakkında *"biriyle evlenirken ya güzelliğinden ya malından, mülkünden, servetinden ya aşiretinden ya da güzel ahlakından dolayı onunla evlenirsiniz. Siz güzel ahlaklı olanı seçin"*[7] buyurmuştur. Dikkat edilirse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "dininden, ibadetinden dolayı evlenin" buyurmuyor, "güzel ahlakından dolayı evlenin" buyuruyor. Güzel ahlak; Allah'ın isimlerinin tecellisidir. İnsan güzel ahlaklı biriyle evlendiğinde mutlu olur hem dünyasını hem ahiretini kazanır. Öteki ise insanın başına yalnızca bela olur; yani imtihan olur.

Gayrimüslim birini severken de aynısı geçerlidir. Sonuçta kim olursa olsun İslam fıtratı üzerinedir. Allah onu kendi fıtratı üzere yaratmış ve ona isimleriyle tecelli etmiştir. O yüzden bir gayrimüslim kerim olabilir, merhametli olabilir, rahmet eden bir kul olabilir. Şimdi onu sevmeyecek miyiz? -Tabi ki seveceğiz;

[7] Buhârî, Nikâh, 15

çünkü ondaki bu vasıflar, güzellikler rabbimizin tecellisidir. Her ne kadar o kendini rabbinden perdelemiş olsa bile Allah'ın onun fıtratına tecelli ettiği güzellikler onun üzerinde durmaya devam eder, dolayısıyla biz de onu tanıyınca Allah'ın ondaki bu güzelliklerinden dolayı onu severiz.

Bununla beraber insan birini severken onda kendi güzelliğini görür. Bundan dolayı mü'min, mü'minin aynası olabilir. Tabi, bunun için karşısındakini görür görmez sevmesi gerekmez. Onunla biraz konuşunca, samimi olunca, onu biraz tanıyınca bir de bakar ki onu çok sevmiştir. İşte, sevdiği şey kendi üzerinde tecelli eden Allah'ın isimlerinin güzelliğinin karşısındakinde de bulunmasıdır; yani yine Allah'ın isimlerini sevmiştir.

Bütün bunlardan anladığımız üzere insan kimi severse sevsin aslında o kişideki Allah'ın isimlerinin, güzelliğini sevmiştir. Eğer birinde Allah'ın isimlerini göremezse onu sevemez.

Bunları anlatmamın sebebi nedir?

Birini severken farkında olsak da olmasak da onda sadece rabbimizin güzelliğini severiz. Ya onu severken "bu benim rabbimin güzelliğinin tecellisidir" deyip onu severiz ya da "sevdiğim bana aittir" der, onu Allah'a şirk koşarız. Eğer sevdiğimiz kişide gördüğümüz güzelliğin rabbimize ait olduğunu bilirsek o zaman bu sevgimiz bizde iman olur, Allah'a yakınlık olur; ama rabbimize ait görmezsek bu defa da sevgimizle şirke, küfre düşeriz.

Şirke düşmemek için bir şeyi severken "bu ne güzeldir" demek yerine "Allah onu ne güzel yaratmış, Allah'ın güzelliği onda ne güzel tecelli etmiş" demeliyiz. Bunu illa dilimizle söylememiz şart değildir. Gönül bakışımız böyle olmalıdır. Sevdiğimiz şeye bakarken Allah ile, resulüyle, Kur'ân ile bakmalıyız. Aksi hâlde sevgimizi doğru ayarlayamaz ve şirke düşeriz. İşte, bütün bunları neyi niçin sevdiğimizi bilip şirke düşmeyelim diye anlatıyorum.

Evet, insanda aşktan, âşıklıktan başka bir şey yoktur, dedik. İnsan neyi severse gönlüne o akseder, o dolar, o tecelli eder, dolayısıyla kıymeti, değeri, şerefi de ona göre olur.

İnsan, gönlünü neyle doldurduğunu öğrenmek istiyorsa "ben neyi seviyorum, neyin peşindeyim, derdim nedir" deyip kendi gönlüne bakmalı ve gönlünde Allah'tan başka sevgiler varsa onları hemen temizlemelidir; çünkü Allah, gönüle nazar eder ve orda kendi sevgisinden başka bir şey görmek istemez. Gönül Rahmân'ın arşıdır, Beytullah'tır, Allah'ın evidir. O hâlde gönülde Allah'ın sevgisi dışında bir sevgiye yer vermek doğru değildir.

Allah âyet-i kerimede **ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li ya´budûn:** "Ben cinleri ve insanları ancak bana âbd olsunlar (hiçbir şeyi bana şirk koşmayarak aşkla, muhabbetle kulluk etsinler) diye yarattım" buyurur. İnsan âbd olarak yaratıldığı için âbdliğin, kulluğun dışına çıkamaz. Hayatını yaşarken ya Allah'a âbd olur ya da başka şeylere âbd olur. İnsanın âbd oldukları; mevki olabilir, makam olabilir, hatta bir adım ötesinde korkusundan dolayı cinler, şeytanlar, cehennem olabilir ya da nefsinden dolayı cennet olabilir hiç fark etmez, her neyi Allah'ın önüne koymuşsa sonuç olarak ona âbd olmuş demektir.

Cenneti istediğin için çabanı, gayretini gösterip Allah'ın bütün emirlerini yerine getirmiş olabilirsin. İyi de sen Allah'a iman etmemişsin, Allah'ı sevmiyorsun. Senin yaratılış gayen; cennet için çalışmak değildi, Allah'a âbd olmaktı. Sen ise Allah'ın rızasını her şeyin önünde ve üstünde tutman gerekirken içindeki nimetlerden dolayı cenneti istiyorsun. Böyle kulluk olur mu!

Bazısı da dünyayı cennete çevirmeye çalışır. Bütün hedefi, dünyanın cennet gibi bir yer olmasıdır. İyi de senin işin dünyayı cennete çevirmek değil ki! Senin işin Allah'a âbd olmaktır. Allah zaten dünyanın cennet olduğunu söylemiyor, imtihan yeri

olduğunu söylüyor.[8] Hâl böyleyken ne kadar çalışırsan çalış dünya cennet olmaz; çünkü imtihanın gerçekleşmesi için iman da, küfür de, adalet de, zulüm de olacaktır. Aynı şekilde iyiler de, kötüler de, Allah'a dost olanlar da, şeytana dost olanlar da, rabbinin emrini yerine getirmeye çalışanlar da, şeytana tabi olup onun işini yapmaya çalışanlar da olacak ve bu kıyamete kadar böyle devam edecektir. En son da zaten mü'min hiçbir kul kalmayacak ve kıyamet kopacaktır.

Madem dünya imtihan yeridir, o hâlde neden dünyayı cennete çevirmek için hayatını harcıyorsun! Senin asıl işin; Allah'a âbd olmak ve imtihanlar karşısında güzel yapmaktır. Eğer gönlünde ilk sırada Allah değil de dünyayı değiştirmek varsa farkında olsan da olmasan da kulluğunu ona yapıyorsundur.

Evet, herkes gönlüne dönüp ilk sıraya neyi koyduğuna ve hayatını neyin peşinde, neyin sevgisini kazanmak için harcadığına bakmalıdır. Öyle ki farkında olmadan başka şeylerin sevgisini ya da korkusunu rabbinin sevgisinin, haşyetinin önüne koymasın. Aksi takdirde şirke düşmüş olur.

Daha önce vuslat yolunda nasıl yürüdüğümüzü anlamak için manevi yolculuğu biraz izah etmiştim. Konunun iyice anlaşılması için biraz daha izah edeyim.

Manevi yolculuğu aşağıdan yukarıya değil, yukarıdan aşağıya doğru yaparız. Bize yolculuğu bu şekilde gösteren, öğreten Allah'tır. Örnek olarak; Allah, Fâtiha'yı aşağıdan yukarıya değil yukarıdan aşağıya doğru anlatmıştır. Bu yolculuğun en altında olanlar; dalâlettekiler ve gazaba uğrayanlardır. En aşağıda durduğumuzda bu defa en yukarıya doğru yolculuk yapmak zorunda kalırız. Bunun için de hemen sonraki âyette Allah'ın beyan ettiği üzere Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olup onların yaptığı gibi yapmaya ve onlar gibi olmaya

[8] Âli İmrân /186, Enbiyâ /35, Ankebût /2

çalışmamız gerekir. Onlarla beraber sırat-el mustakimde yürüdükçe yavaş yavaş yukarı tırmanır, manevi olarak nefsin mertebelerini geçer ve iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn âyetine geliriz.

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn âyetinde elimizden geldiği kadarıyla Allah'a âbd olmaya, onu her şeyden çok sevmeye çalışırken ilerlemeye devam ederiz. Bunun sonucunda rabbimizin din gününün sahibi olduğunu, rahmân ve rahim olduğunu anlarız. En son ise "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" âyetine geliriz. Ayrıca "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" sözü cennet ehlinin cennete varınca söylediği sözdür.[9] Yani buraya geldiğimizde artık yukarı varmış ve gönlümüz cennete dönmüştür.

Her ne kadar bizden önceki Mürşid-i kâmiller yolculuğu böyle izah etmiş olsa da biz "yolculuk böyle olmaz" dedik. Çünkü madem Allah yolculuğu anlatırken yukarıdan başladı, öyleyse manevi yolculuğun da yapılırken yukarıdan başlaması lazım.

Bir de yolculuğu şeriat, tarikat, hakikat ve marifet, diye ayırmışlardır. Hatta bir kısmı *"önce marifet sonra hakikat gelir"* derken, diğer bir kısmı "*önce hakikat sonra marifet gelir"* demiştir. Hâlbuki hakikatle marifet aynı şeydir; çünkü insanın en son varacağı şey marifetullahtır. Hakikat de bu marifetullahın hakikatidir.

Yolculuğu yukarıdan aşağıya doğru yaptığımız için biz de kardeşlerimizle yola başlarken rabbimizi önce kendisinden, âyetlerle El Esmâu'l Husnâ'sından tanımaya çalıştık. Rabbimizi tanımaya başladık mı zaten en yukarıda oluruz ve gönlümüz rabbimize giden bir yol hâline gelir. İbadetler ise rabbimizi tanımaya başladıktan sonradır. Önce rabbimizi tanıyacağız ki ibadeti kime yaptığımızı, ne için yaptığımızı bilelim. Rabbimizi

[9] Zumer /74, A'râf /43, Fâtır /34

tanımaya başlayınca sonra yavaş yavaş yola girer, ibadetlerimizi yapar ve çabamızı, gayretimizi sarf ederiz.

Âyetlere baktığımızda Allah da kullarını davet ederken önce kendini tanıtmış, imanı anlatmış daha sonra ibadetle ilgili âyetleri indirmiştir. Manevi yolculuğu bu şekilde düşündüğümüzde yolculuk aşağıdan yukarıya yapılmaz, yukarıdan aşağıya doğru yapılır. Zaten rabbimize yaptığımız bu kulluk yolculuğu anlaşılmadığı için ümmetin hâli ortadır. İnsanlar daha rabbini tanımadan, imanı bilmeden ibadet ederler; ama yıllarca ibadet etmelerine rağmen rablerini tanımazlar ve bu ibadetleri kendilerinde güzel ahlaka dönüşmez.

Bu yüzden rabbimize kulluğumuzu yerine getirebilmek için önce rabbimizi tanımamız, anlamamız gerekir. Tanıdıkça rabbimizi sevebiliriz. Sevdikçe de bu sevgimiz, marifetimiz bize güç olur, kuvvet olur, iman olur. Biz de Allah'ın emrettiği, sevdiği gibi yapmaya çalışıp rabbimize yolculuk yaparız.

Bir de bunu yapan vardır ki o da Allah'ın nefhettiği rûhtur. Eğer "ben kimim" sorusuna doğru cevabı verir, Allah'ın nefhettiği rûh olduğumuzu bilirsek yolu yürüdükçe hakikatimiz bizde tecelli eder, biz de artık hayatı yaşarken rabbimize kulluğumuzu Allah'ın bize nefhettiği rûhla onun istediği, emrettiği şekilde yaparız.

"Ben kimim" dediğimizde hepimiz doğru cevabın ne olduğunu artık anlamışız, zahiri olarak bedenden ibaret olmadığımızın ve Allah'ın nefhettiği rûh olduğumuzun farkına varmışız. Rabbimiz bize marifeti vermiştir ve biz de rabbimize doğru yol yürümüşüz hamd olsun. Bu yolculuk; gönül yolculuğudur, rabbimizi, kendimizi tanıma, bu âlemde ne yapmamız gerektiğini bilme, anlama ve bunun gereğini yerine getirme yolculuğudur. Bu nedenle hepimiz artık nerede olduğumuzu, kim olduğumuzu, neden ibaret olduğumuzu biliyoruz hamd olsun.

Evet, hepimiz aşktan, Allah'ın isimlerinin güzelliğinin tecellisinden ibaretiz ve gönlümüzü nereye çevirirsek onu severiz. Bizim bundan başka bir gücümüz yoktur. Bu güç aynı zamanda bizim duamızdır. **"(Resulüm!) De ki: Eğer duanız (istediklerinizi mülkün mâliki ve melikinden istemeniz) olmasa, rabbim size ne diye değer versin!"** Yani sizin sadece duanız vardır. Siz dua edersiniz gerisini o yaratır, buyurdu Allah.

Genel olarak duayı da yanlış anlamışız. Dua etmek; "ya rabbi! Bana istediğimi ver" demek değildir. Dua; "ya rabbi! Her şeyin sahibi sensin. Benim rabbim sensin. Her şeyi takdir eden, istediğim şey hakkında hüküm verecek olan sensin. Ben senden istiyorum. Sen bana kendinden varlık ihsan etmiş, tercih etme hakkı vermişsin. Ben de bana istediğimi vermeni tercih ediyorum. Ben kendim için senden hayırlı olanı istiyorum; ama onun hayırlı olup olmadığını ancak sen bilirsin. Eğer istediğim benim için hayırlıysa onu bana ikram et. Hayırlı değilse beni ondan koru" demektir. Ancak böyle dua ettiğimizde doğru dua etmiş oluruz.

İnsan neyi severse onu ister, onun için duada bulunur; ama insanın en büyük duası; Allah'ın rızası, yakınlığı, aşkı, muhabbeti olmalıdır. Aksi hâlde gönlünde Allah için her şeyi yapabilecek kadar büyük bir muhabbet, iman olmayanlar bu dünyada Allah için ayağa kalkamadıkları gibi ahirette de ayağa kalkamazlar.

Allah, Kıyamet günü "beni sevenler ayağa kalksın" dediğinde herkes ayağa kalkmaya çalışır; ama o gün insanların dizlerinin bağı çözülmüştür, dolayısıyla herkes ayağa kalkamaz. Sadece dünyadayken Allah'ı gerçekten sevenler ayağa kalkabilir. Ayağa kalkamayanlar dünyadayken ayağa kalkmamış, Allah için gerekli çabayı, gayreti göstermemiş olanlardır; yani imanları, aşkları, muhabbetleri onlara Allah için çaba gösterecek gücü vermemiştir.

Neden?

İmanları onları ayağa kaldıracak ve rablerinin rızalarını kazanmaları için onlara gerekeni yaptıracak kadar güçlü değildi de ondan. Bu onların imanlarının olmadığı anlamına gelmez. Hani "zayıf iman" denilir ya işte onların da imanları vardır; ama bu imanları zayıf bir imandır.

Oysaki Allah mü'minleri tarif ederken **"iman edenlerin Allah'a olan sevgileri çok şiddetlidir (onlar Allah'a âşıktırlar)"**[10] buyurmuştur. Öyleyse herkes kendine dönüp Allah'a karşı çok şiddetli bir muhabbetinin; yani aşkının olup olmadığına, varsa ne kadar olduğuna, gönlündeki aşkının kendisine Allah için neler yaptırabileceğine bakmalıdır. Eğer Allah'a karşı gönlünde bir aşk yoksa ya da Allah yolunda çaba göstermek için aşkı kendisini harekete geçirmiyorsa bu durumda Allah'ın kendisine verdiği aşk sermayesini dağıtmış, ona, yirmiye, yüze bölmüş, her bir şeyi biraz sevmiş demektir. Herkes kendine baktığında neleri ne kadar sevdiğini bilir, anlar.

Allah için olmayan sevginin insana faydası yoktur. İnsan, bir şeyi sevince o sevdiğine bir yararı olmaz ya da onu seviyor diye sevdiği şeyi korumuş olmaz. Sadece gönlünü onun sevgisiyle doldurmuş olur ki o zaman da Allah'ın kendisine verdiği aşk sermayesini yanlış kullanmış olur.

Sevmenin insana fayda vermesi için insanın gönlündeki sevgilerin dengede olması ve bu sevgisinin gölge değil, hakiki sevgi olması lazım. Hakiki sevgi de ancak Allah için sevmek ve Allah'ın güzelliğini, tecellisini sevmektir.

Örnek vermek gerekirse; bir kula bakarken "ne kadar güzel biri" demek başka, "Allah, güzelliğiyle tecelli edip onu yaratmış" demek ve ondaki Allah'ın güzelliğini görmek başka bir şeydir. Kul, birine bakarken onda Allah'ın güzelliğini görürse onu severken Allah'ın güzelliğini sevmiş olur. İşte, o zaman sevgisi hakiki sevgi

[10] Bakara /165

olur; ama onda Allah'ın güzelliğini görmez, aksine ondaki güzelliği Allah'tan bağımsızmış gibi zannederse bu defa sevgisi hakiki sevgi olmaz; sevginin gölgesi olur, sahte sevgi olur. Üstelik bu sevgisi hakiki sevgiyi kazanmasına da mâni olur ve kul farkında olsa da olmasa da bu sevgisiyle şirke düşer.

Kul yanlış yaptığının farkında değilse cehaleti kendisi için mazeret olabilir; ama Allah, ona mutlaka öğretir; çünkü Allah âyet-i kerimede **"biz, bir resul göndermedikçe (kimseye) azap edici değiliz"**[11] buyurmuştur. Resul yalnızca Allah'ın vahyini insanlara beyan eder, anlatır, öğretir ve herkesi bir tek Allah'ın vahyine davet eder. Öyleyse âyet "biz âyetlerimizi öğretmeden, iyice kavratmadan, belletmeden kimseye azap eder miyiz" manasına gelir. Evet, Allah bütün kullarına hakkı, hakikati öğretir, öğretmeden onları sorumlu tutmaz. Bu nedenle, insan bilmediği için değil, hakkı gördüğü hâlde görmezlikten geldiği ve "bu beni ilgilendirmez" dediği için azabı hak eder.

Unutmamamız lazım ki Allah'tan başka bir şeyi sevmek azaptır. Herhangi bir şeyi Allah ile sevmemek, Allah ile aramıza giren perdedir sonra bu perde bizim için azap olur.

Allah'tan başka her neyi seversek sevelim o fânidir ve bunu hepimiz biliriz. Fani olduğu için sevdiğimiz o şey hiçbir zaman bizim olmaz. **"O (gökyüzü ve yeryüzü) üzerinde bulunan her şey fânidir (ve yok olacaktır). Ancak Zûl Celâli vel İkrâm (celal ve ikram sahibi ve celaliyle tecelli ettiği her muamelesinde mutlaka kuluna bir ikramı) olan rabbinin vechi (zatı ve zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) bâki kalacaktır."**[12] Her şey fanidir, yok olucudur. Yalnızca celal ve ikram sahibi olan rabbimizin vechi, güzelliği bakidir. Biz de ya hakikatimize kavuşur, rabbimizle baki oluruz ya da gölge misali vehim ve zan olarak kendimizi bir şey zannederiz. Böyle olunca da rabbimizden ayrı kalır, ondan

[11] İsrâ /15
[12] Rahmân /26-27

mahrum olur, rabbimizi göremez, şahid olup şehadet edemeyiz. Bu da zaten bizim için azap olur.

İnsanlar cehenneme gitmez. Hayvan gibi hatta hayvandan daha aşağı olanlar cehenneme gider. Bu yüzden cehennemde insan yoktur; yani oradaki hiç kimsede Allah'ın güzelliği yoktur. Cehenneme gidenler Allah'ın kendilerine nefhettiği rûhu, tecelli ettiği güzelliği bütünüyle kaybetmiştir; çünkü cehennem, Allah'ın nûrunu, güzelliğini yakamaz, Allah'ın nûru cehenneme gitse cehennem söner. Onun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in beyan ettiği bir hadiste mü'minler Sırat'tan geçerken cehennem onlara *"çabuk geçin, nûrunuz ateşimi söndürüyor"*[13] der.

Peki, fani olanlara karşı bakışımız nasıl olmalıdır?

Fani olan her şey ebedi olanı, baki olanı kazanmamız için yalnızca araçtır. Amaç ise fani olanları kullanıp onlarla Allah'a imanı, Allah'ı sevmeyi, Allah'ın güzelliğini kazanmak ve Allah'ın güzeliğiyle güzel olmaktır. **"Nereye dönerseniz (dönün) Allah'ın vechi (zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) oradadır"**[14] buyurdu Allah. Bizim de amacımız; hayatımızı yaşarken Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sı'nın tecellisini kazanmak olmalıdır. Her şeyin Allah'ın esmâsından tecelli ettiğini bilerek varlığa bakarsak o zaman baktığımız yerde Allah'ın isimlerinin, güzelliğinin tecelli ettiğini görürüz. İşte amaç; varlığa bakarken her anda rabbimizin bu güzelliğine şahid olmaktır.

Bütün varlıkta tecelli edenin Allah'ın güzelliği olduğuna şahid olduğumuzda her neyi seversek sevelim onda sadece Allah'ın güzelliğini sevmiş oluruz. Zaten Allah'ın âbdi, kulu olarak devamlı bu hâlde olmalıyız. Bunun için de nereye yahut kime bakarsak bakalım onda Allah'ın tecelli eden güzelliğini görmeye çalışmalıyız. Görünce ise artık ne yana dönersek dönelim

[13] Taberânî, El-Mu'cemu'l-Kebîr; El-Muttakî, Kenzu'l-Ummal, H. No: 39029
[14] Bakara /115

rabbimizin güzelliğini görmüş ve buna devamlı şahid olmuş, şehadet etmiş oluruz.

Allah'ın güzelliğinin tecellisi dışında kalanların hepsi gölgedir, hayaldir, zandır. Şeytan, rabbimizle beraber olmak yerine onlarla meşgul olalım diye onları bize süsler. Yetmez, bir de insanın; Allah'ın güzelliğini almayan tarafıyla; yani yanlışıyla, hatasıyla, günahıyla, küfrüyle, şirkiyle bizi meşgul edip insana karşı bize düşmanlık yaptırmaya çalışır. Zaten yaptırıyor da! Genel olarak baktığımızda insanlar birbirine düşman olmuş vaziyettedir.

Tabi, şeytan, insana karşı bize düşmanlık yaptırırken düşmanlığı insanın küfrüne, şirkine yaptırmaz, bizzat insanın kendisine yaptırır. Birinin yanlışı, hatası, günahı olabilir. Her ne olursa olsun o insandır ve bütün varlığı Allah'ın tecellisinden ibarettir; ama kaybolmuştur. Cehenneme giden de o kaybolan, rabbine asi olan, rabbini görmeyen, anlamayan, rabbini dinlemeyen, Allah'ın gönderdiği peygamberleri kendine örnek almayan tarafıdır. Yoksa Allah'tan olan nûru, güzelliği cehenneme gitmez. Bizim de şeytanın bu hilesine karşı dikkatli olmamız ve asla bir insana düşmanlık yapmamamız gerekir.

Unutmayalım ki düşmanlık insanın kendisine değil, insanın küfrüne, şirkine yapılır. Peygamberlere baktığımızda her biri insanları Allah'a davet ederken kavimleri tarafından bir sürü eziyete, sıkıntıya maruz kalmıştır; ama hiçbiri de insana düşmanlık yapmamıştır. Yalnızca onların küfrünün, şirkinin karşısında durmuş ve onları Allah'a, Allah'ın vahyine iman etmeye davet etmiştir. Eğer peygamberler insanları düşman olarak görseydi, inkâr edenleri, rablerine şirk koşanları ısrarla Allah'a davet etmeye devam edemezlerdi.

Peygamberlerden daha âşık hiç kimse yoktur. İstisnasız hepsi de aşk abideleri, kulluk örnekleridir. Her biri rableri için tereddüt bile etmeden canını, hayatını ortaya koyar ve insanları

gece gündüz durmadan rabbine iman etmeye davet ederler. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **“biz senden önce hiçbir resul göndermedik ki ona (şöyle) vahyetmiş olmayalım, ‘muhakkak ki benden başka ilah yoktur, öyleyse bana âbd olun (kulluk sorumluluğunuzu bilip yerine getirmeye çalışın)”**[15] buyurmuştur.

“Lâ ilahe illallah” demek, “iyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn: (Rabbimiz!) Yalnız sana âbd olur (aşkla, muhabbetle senin rızanın ve sevginin peşinden koşar)ız ve yalnız senden (rızanı, yakınlığını, cemâlini, muhtaç olduğumuz her şeyi ve bunları kazanmak için yardımını) dileriz” deyip Allah’a hiçbir şeyi şirk koşmamak, yaratılışın gayesi ve bütün peygamberlerin geliş sebebidir. Öyleyse insanın asıl amacı; öncelikle Allah’tan başka ilah olmadığına iman edip rabbine âbd olmaya çalışmak ve bütün şirklerden kurtulmak olmalıdır. Öyle ki hayatını peygamberlerin yaşadığı gibi yaşayıp rabbinin kendisinden istediği kulluğu yapabilsin.

Hiç kimse Allah’a şirk koşamaz. Peki, insanlar şirki nasıl ve nerede koşarlar? -Kendi gönüllerinde koşarlar. Bu da Allah insana tercih hakkı verdiği içindir. Allah’ın irade vermediği hiçbir varlık, rabbine şirk koşma gibi bir tercih yapamaz. Hepsi iradesiz bir şekilde rabbini hamd ile tesbih eder ve şirk koşma gibi bir düşünceleri olmaz. Nefisleri, tercih hakları yok ki hâl böyleyken nasıl şirk koşacaklar!

“Tercih hakları yok” derken öyle robot gibi ya da kukla gibi, rablerini hamd ile tesbih ederken ne yaptıklarını bilmiyorlarmış gibi zannetmeyelim. Bütün hamdlerini ve tesbihlerini aşkla, muhabbetle yaparlar. Bu aşklarının şiddetinden dolayı iradesiz bir şekilde rablerini hamd ile tesbih ederler. İnsanda ise tercih hakkı olduğu için nefsi araya girer ve insan “ben, bence, bana göre” der,

[15] Enbiyâ /25

"Allah'a göre" diyemez. Onun için rabbini hamd ile tesbih edemez ve rabbine şirk koşar.

Allah'ın isimlerinin tecelli etmediği tek bir varlık bile yoktur. Bu durumda varlığa, mahlukata bakarken Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sının tecellisinden dolayı insanın gözleri kamaşmalıdır. Eğer insan, her şeyde Allah'ın güzelliğini görmek için bakarsa baktığı her yerde Allah'ın güzelliğinin tecellisini görür. Sonra bu tecelli onun gönlüne akseder ve bu da rabbinin isimlerine, güzelliğine şahid olup şehadet etmesi için onun duası olur; yani duası kendinedir. Kendisi, gönlünün Allah'ın güzelliğiyle dolmasını istemiş, isteği olsun diye de elinden gelen çabayı gösterip baktığı her varlıkta rabbinin güzelliğini görmeye çalışmıştır.

Evet, biri ne yana dönerse dönsün, nereye bakarsa baksın rabbinin güzelliğini görürse gönlü Allah'ın güzelliğiyle dolar; ama bakarken hata, kusur, eksik, yanlış görse bu defa gönlü küfürle, şirkle dolar. O da bu zulmü kendine yapmıştır.

Şirk; sadece Allah'tan başka ilahlar olduğunu kabul etmek değildir. İnsan birilerini Allah'tan çok severse sevdiği o kişileri yine Allah'a şirk koşmuş olur. Üstüne bir de o şirk koştuğu kişiler Kıyamet günü ona "şimdi bizimle sizin aranızda şahid olarak Allah yeter. Muhakkak ki biz, sizin (bize) tapmanızdan habersizdik."[16] Sizin bizi Allah'a şirk koşmanızdan bizim haberimiz yoktu, derler.

Hatta aynısını şeytan da söyler. Biri şeytana uyar, onun adımlarını takip eder, Allah'ın davetine değil de şeytanın davetine icabet ederse Kıyamet günü şeytan ona "kuşkusuz ben daha önce sizin beni (Allah'a) ortak koşmanızı da kabul etmemiştim"[17] Yani "beni Allah'a ortak koşmanızı kabul etmiyorum, bundan Allah'a sığınırım" der.

[16] Yûnus /29
[17] İbrâhîm /22

İnsan, rabbine şirk koşar; ama bundan haberi yoktur. Ya korktuğu için şirk koşar ya da sevdiği için şirk koşar. Şirke düşme sebebi bu ikisinden biridir. Oysaki sevilmesi ve haşyet duyulması gereken yalnızca Allah'tır.

Peki, insan, korkusuyla Allah'a nasıl şirk koşar?

Mesela; Allah âyet-i kerimede **"(kâfirler) bir de cinleri Allah'a şirk koştular"**[18] buyurur. Sorsak herkes "ben cinleri Allah'a ortak koşmuyorum" der; ama hakikat öyle değildir. Cinleri Allah'a ortak koşarlar; fakat bundan haberleri yoktur. Örneğin; cinlerden o kadar korkarlar ki ismini bile söylemeye cesaret edemez, "cin" demek yerine "üç harfliler" derler. Hâlbuki nasıl onlardan bu kadar korkabilirsiniz, sizi cinlere karşı kim böyle korkuttu! İnsan, hiç ismini dahi telaffuz edemeyecek kadar onlardan korkar mı! Onlar da sizin gibi kuldur. Hem de size secdeyle emredilmiş kuldur. Onların da tıpkı insanlar gibi velileri, mü'minleri vardır. Misal; cinler Kur'ân'ı dinledikten sonra "meğer bizim beyinsiz olanımız (iblis), Allah hakkında saçma sapan şeyler söylüyormuş.[19] Şüphesiz ki bizim içimizde sâlih olanlar da vardır, bundan başka olanlar da. Bizler farklı farklı yollarda (olan topluluklar) olduk"[20] derler. Yani "içimizden kimisi rabbine koştu, kimisi orta yolu seçti, kimisi de o beyinsiz olana, iblise uyup kendine zulmetti" derler. Buradan da anlaşıldığı üzere cinler de tıpkı insanlar gibi kuldur.

Cinler ile insanların arasındaki fark nedir?

Fark; Allah'ın insana rûhundan nefhetmiş olmasıdır. Allah'ın nefhettiği rûh insanda olduğu için cinler de insana secde etmekle emrolunmuştur. Hâl böyleyken baktığımızda insanlar cinlerden bir zarar göreceklerini zannederek onlardan

[18] En'âm /100
[19] Cinn /4
[20] Cinn /11

korkuyorlar! Bu korkularının sebebi; cinlerin kendilerine bir zarar verebileceklerini zannetmeleridir. Oysaki iblis, Kıyamet gününe kadar Allah'ın kendisine mühlet verdiği takdirde insanları hakimiyeti altına alacağını söylediğinde Allah ona **"muhakkak ki benim (ihlâslı) kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetin yoktur. (Onlara) Vekîl olarak rabbin yeter"**[21] buyurdu. Bu aynı zamanda cinlerden olan bütün şeytanlar için geçerlidir. Hiçbirinin insan üzerinde bir hâkimiyeti yoktur; ama Allah "onlar size zarar veremez" buyurduğu hâlde insanlar şeytandan korkuyorlar! Unutmamamız lazım ki şeytandan korkmak ona tapmaktır.

Bazıları da var ki "şeytan beni kandırdı, onunla baş edemedim. Benim şeytanım çok güçlüdür, ona devamlı yeniliyorum" der. Bu kadarı da artık ayıp eğil midir! Bari bunu söyleme. Şeytanın çok güçlü olduğunu söylemek ve kendini onun altında görmek sana yakışan bir şey değildir. Neden ondan bu kadar kokuyorsun veya neyi kaybetmekten korkuyorsun! Kaybetmekten korktuğun bir şey vardır; ama bu senin imanın değildir. Şeytan seni başka bir yerden korkutuyor. Ondan korkan senin nefsindir. Mü'min hiç şeytandan korkabilir mi! Şeytanın korkusu mü'minin gönlüne yaklaşabilir mi! Ya da mü'min daha en başından "şeytan beni kandırır" diyebilir mi! Şeytan sana vesvese veriyor diye senin de hemen onun dediği gibi mi yapman gerekir!

Allah **"şeytan ancak kendi dostlarını korkutur. Şu hâlde, eğer siz (Allah'a ve onun resulüne) iman etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, (sadece) benden korkun!"**[22] buyuruyor. Öyleyse senin de rabbinden korkman lazım değil mi! Merak etme, şeytan sana bir şey yapamaz. Allah, şeytan için "benim kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetini yoktur" buyuyorsa o zaman bil ki şeytanın sana zarar verebilecek bir gücü yoktur! Allah öyle

[21] İsrâ /62,65
[22] Âli İmrân /175

söylüyorsa mutlaka öyledir, kim Allah'ın emrinin, hükmünün dışına çıkabilir!

Bazı insanlar da zahiri olarak insanlardan ya da başka devletlerden korkar ve onları çok güçlü görüp farkında olmadan onları Allah'a şirk koşarlar. Misal; genel olarak Amerika için "Amerika çok güçlü bir devlettir, şöyle gelişmiş teknolojileri, şöyle büyük silahları vardır" denilir. Böyle düşünmek bir mü'mine yakışmaz. Bunu söyleyenler hiç farkında olmadan gücü, kuvveti Allah'a değil de bir ülkeye vermişler, bunun neticesinde onları Allah'a ortak koşmuşlardır.

Oysa ki El Ğâlib olan Allah değil midir! Eğer her zamanda, her mekânda galip gelen Allah ise bu durumda o ülkeler ne yapabilirler! Hâl böyleyken bu kadar Müslüman ülke olmasına rağmen Müslümanlara belki de tarihte şimdiye kadar hiç yapılmamış bir zulüm yapılıyor; fakat Müslüman ülkeler tavırlarını ortaya koyamıyorlar! Mü'min bu mudur, mü'minin imanı böyle midir! Fazla değil, iki üç ülke bile onlara karşı tavrını ortaya koysa ve "petrolün vanasını kapatıyoruz, bundan sonra size petrol vermiyoruz" dese; yani onlar için bir şey yapmasalar hepsi eşek olurdu, Müslümanlara bunları yapamazlardı; ama hiçbir Müslüman ülke gereğini yapmadığı için onlar da Müslümanlara "bunlar insan değil, bizim hizmetçilerimizdirler. Bunlar, dünyayı kirletiyorlar, bize sıkıntı veriyorlar. Dünya bir tek bize aittir, bunlar bizim malımıza sahip çıkıyorlar. Dünyadan ne kadar temizlenseler o kadar iyi olur" diyor ve mü'minlere zulmediyorlar. İnsanlıklarını nasıl kaybetmişler! Baktığımızda insanlıklarını nasıl kaybettikleri, şeytana nasıl uydukları, daha doğrusu nasıl şeytan oldukları apaçık görülüyor. Diğerleri de bu şeytanlara kul olmuşlar, korkudan seslerini çıkaramıyorlar.

İnsan, kendi kendine zulmediyor. Oysa insan bir şey yaparken sonunu düşünmek zorundadır. Eğer mü'minler akıllarını kullanıp sonunu düşünselerdi, başlarında bir mü'min olurdu ve

hep birlikte tavırlarını olduğu gibi ortaya koyardılar. Bunun sonucunda hiçbir devlet Müslüman ülkelere zulmedemezdi.

Allah âyet-i kerimede **"(Allah'a ve onun resulüne gerçekten) iman etmiş kimseler iseniz üstün gelecek olan (mutlaka) sizlersiniz"**[23] buyurmuştur. Peki, üstün müyüz? -Hayır, değiliz! Tam tersine ne kadar büyük bir zillet içerisinde olduğumuzu hep beraber görüyoruz. Öyle ki insan, Müslümanlara yapılan zulmü seyretmeye bile dayanamıyor! Hem de bu zulmü yapanlar "bütün dünya bir araya gelse yine bana karışamaz, yine istediğimi yaparım" diyorlar. İnsana bu kadar hakaret edilebilir mi! Ama yine de hiç kimse bir şey yapmıyor, müdahale etmiyor! Hâlbuki siz de onlara "böyle yapamazsınız, yoksa gerekeni yaparız" desenize. Sizin onlardan ne eksiğiniz vardır! Neymiş, silahları varmış! Hepimiz bu dünyaya kulluğumuzu, imanımızı ispat etmeye gelmişiz ve sonuç itibariyle yeri geldiğinde ölmek de gerekir. Madem öyle tavrınızı ortaya koysanıza, neden bir şey yapmıyorsunuz! Neden yapmadıklarını söyleyeyim; çünkü "rahatımız bozulabilir, onlarla aramız bozulabilir" diyorlar. Dikkat edin, Allah'la aranız bozulmasın! Siz bu hâlinizle ebedi hayatınızı kaybediyorsunuz. Dünyadaki rahatınız bozulmasa ne olacak!

Bütün mesele; aklımızı kullanmayışımızdır. Aklımızı doğru kullanıp anlamadığımızdan dolayı da imanımız bize doğruyu seçtirmemiştir. Bu nedenle Allah'tan korkmamız gerekirken başka şeylerden korkuyor ve farkında olsak da olmasak da onları Allah'a şirk koşuyoruz!

Evet, genel olarak baktığımızda şeytandan, cinlerden, açlıktan, hakkı söylemekten "karşımdaki beni yanlış anlar" deyip yanlış anlaşılmaktan, "ben Allah'ın kuluyum" demekten korkarız. Oysaki "Allah" dediğimizde biri "Allah" dememizi sevmiyorsa onun cehenneme kadar yolu vardır. Böyle birine neden insan

[23] Âli İmrân /139

gözüyle bakıyoruz! O, insan mıdır ya da insanlıkla ne alakası vardır! Aksine Allah'a ters düştüğü için hayvandan daha aşağıdadır. Nasıl olur da Allah'ı değil onu tercih edebiliriz! Çünkü Allah'tan haşyet duymuyoruz! Aksine Allah'tan utanıyoruz; yani mü'min, Müslüman olduğumuz için utanıyor, "aman kimse benim derviş olduğumu anlamasın, kimse benim Müslüman olduğumu, Allah'a kul olduğumu anlamasın" diyoruz! Müslümanlığımızdan, mü'minliğimizden nasıl utanabiliriz! Mü'min bir kul için böyle bir şey olabilir mi! Tam tersine bütün zerremiz Allah'a kulluğu haykırmalı ve imanımız bize her zerremizle "ben âlemlerin rabbinin kuluyum" dedirtmelidir.

Eğer Allah'ı değil, insanları tercih ediyorsak bilelim ki mü'min olamamışız ve gönlümüzü başka şeylerin sevgisiyle doldurmuşuz. Gönlümüzdeki bu yanlış sevgileri temizlemeden, gönlümüze Allah'ın muhabbetini doldurmadan da mü'min olmamız mümkün değildir.

Bu duruma düşmemek için nerede olursak olalım rabbimizin huzurunda olduğumuzu unutmayalım ve her ne olursa olsun "ben Allah'ın kuluyum, âbdiyim" deyip onun emrettiği, sevdiği gibi yapmaya çalışalım. Rabbimize kulluk yaparken istersek tek başımıza olalım, karşımızda da binlerce kişi olsun, hiç fark etmez, onları görmeyelim. Bize herhangi bir zarar verebileceklerini zannetmeyelim.

Neden?

Hepsi Allah'ın kudretinin içindedir de ondan. Kendim için söyleyeyim; yüz kişi burada silahla, tankla, topla karşımda dursa ve hep birlikte bana ateş etmeyi düşünse yeminle söylüyorum gönlüm kıpırdamaz; çünkü hepsinin Allah'ın kudretinin içinde olduğuna iman etmişim. Onlar kendilerini bir şey zannedebilir; ama bütün kudret sadece Allah'a aittir. Allah dilemeden silah patlar mı ya da onun izni olmadan kimse bir şey yapabilir mi? -

Asla, Allah'ın müsaadesi olmadan hiç kimse bir şey yapamaz. Hâl böyleyken gönlümden en ufak bir şey geçse, en ufak kıpırdama olsa kendimi mü'min bile kabul etmem. Tabi, insanın zahiri olarak kendini koruması ayrı şeydir. Ben bir mü'minin nasıl bir gönül hâline sahip olması gerektiğini izah ediyorum. Kul, ebette ki böyle durumlarda gerekli tedbirleri almalıdır; ama gönül itibariyle de Allah dilemeden hiç kimsenin kendisine en ufak bir zarar veremeyeceğine[24] iman etmeli ve bundan emin olmalıdır.

Bununla beraber çok korktuğum bir şey vardır; o da bir insanın gönlünü kırmak, incitmektir. Gönül, Allah'ın evidir. Ben de o evi, Beytullah'ı yıkmaktan hiçbir şeyden korkmadığım kadar korkuyor, endişe ediyorum. Bu bir çocuk da olabilir, hiç fark etmez, birini üzmek, sıkıntı vermek benim için çok ağır bir durum, çok ağır bir sorumluluktur.

Peki, niçin korkuyorum?

Rabbimin; kullarının gönlüne tecelli ettiğini ve bir kulla muhatap olurken aslında onun sahibiyle muhatap olduğumu, dolayısıyla onu kırdığım takdirde bunun sonucunun ne olacağını biliyorum da ondan.

Hepimiz Allah'ın huzurundayız ve yalnızca onunla muhatabız. Onun huzurunda olmadığımız, onun bizi imtihana tabi tutmadığı, gönlümüze tecelli etmediği, vahyedip bizi kendine davet etmediği hiçbir anımız yoktur. Her anda bizim muhatabımız Allah'tır. O zaten bizi muhatap almıştır. Asıl mesele bizim onu muhatap almamızdır.

Rabbimizi ne kadar muhatap alıp almadığımızı nasıl anlayabiliriz?

Rabbimizin huzurunda ne kadar durabiliyor, onun rızasının, yakınlığının hesabını ne kadar yapabiliyor, imtihanlar karşısında

[24] Tegâbun /11

ne kadar "acaba rabbim benden ne yapmamı, nasıl olmalı istiyor" diyebiliyorsak rabbimizi o kadar muhatap almış, o kadar ciddiye almışızdır. Rabbimizi bize muhatap aldıran şey; rabbimizi sevmemiz ve ona olan aşkımız, muhabbetimizdir. Öyleyse gönlümüzü açıp kendimizi biraz tanımamız ve rabbimizi ne kadar muhatap olduğumuza bakmamız gerekir. Yoksa bu âlemde kayboluruz, sonuç olarak kendimizi, rabbimizi, ebedi hayatımızı kaybederiz.

Allah âyet-i kerimelerde **"Allah'ı unutan ve bu yüzden (Allah'ın da) onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın! İşte onlar fâsıkların ta kendileridir."**[25] **"Kim Rahmân'ın zikri (olan Kur'ân)ı görmezlikten gelirse, biz ona bir şeytanı musallat ederiz de o, ona karîn olur (uydu gibi onun etrafında dolanıp ona en yakın dost olur)"**[26] buyurmuştur. Kelimeyi söylemek bile ağır geliyor! Şeytanın uydusu olmak demek şeytanın arkadaşı olur manasına gelir, şeytanın arkadaşı da şeytan olur. İşte, rabbimizi dinlemediğimiz takdirde karşılaşacağımız hâl budur.

İnşallah bu duruma düşmemek için kendimizi tanıyacak, kim olduğumuzu bilecek ve rabbimizin huzurunda onun emrini, hükmünü ciddiye alarak yaşayacağız.

Daha önce söylemiştim; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"ramazanın ilk on günü rahmet, ikinci on günü mağfiret, üçüncü on günü de kurtuluş ve saadettir"*[27] buyurmuştur. Rahmet, Allah'ın saf ikramıdır. Mağfiret, kulun yanlışlarını, eksiklerini, anlayıp düzeltmeye çalışması, tövbe ve istiğfar edip rabbimizin mağfiretine ermesi ve gönlünü küfürden, şirkten, riyadan, Allah'a karşı su-i zandan temizlemesidir. Bunların peşinden ise nefsin cehenneminden, küfründen, şirkinden, riyasından, hasedinden

[25] Haşr /19
[26] Zuhrûf /36
[27] Beyhaki, Şuabu'l-İman, 5/223; Es-Saati, El-Fethu'r-Rabbânî, 9/223

kurtulmak ve saadete ermek gelir. Kurtulmak için de öncelikle tövbeyle, istiğfarla temizlenmek şarttır.

Bu sohbetimizle beraber ramazanın yirmi gününü geride bıraktık, artık son on güne giriyoruz; yani artık nefis cehenneminden kurtulma, kendimizi, kim olduğumuzu bilme ve cehennemden çıkıp cennete varma zamanıdır.

Her şey insanın kendi tercihiyle olur. Kul; rabbinin emrettiği gibi nazar edince, kim olduğunu bilince, neyi, ne kadar, nasıl, niçin sevmesi gerektiğini anlayınca ve her şeyi Allah için sevince gönlü cennet olur, bunun sonucunda da Allah tecelli eder; ama Allah ona her şeyi apaçık beyan etmişken rabbine "ben benim, sen de sensin" derse, "ben, bence, bana göre" der, "Allah" demezse o zaman da cehennemden çıkamaz, nefis cehenneminden kurtulamaz.

İnsan, cenneti de cehennemi de burada kazanır. İkisi de insanın kendi gönlündedir; yani insan ya Allah'ı sever, aşkla, muhabbetle, imanla, rabbine teslimiyetle, takvâyla, ihsanla, muhsinlikle, Allah'a yakın olmakla, Allah'ın isimlerinin güzelliğinin, nûrunun tecelli ettiği marifetullah cenneti olur ya da rabbini layıkıyla sevemez ve rabbinin aşkından mahrum kalır. Rabbini sevmek yerine gölgeleri, fanileri sever, Allah'ın verdiği aşk sermayesini onlara harcar. Böyle olunca da gönlü cehenneme döner; çünkü insan, Allah'ın Kerîm ismi üzerinde tecelli etmeyince cimri olur. Rahmân, Rahîm, Ğafûr ve Afuvv isimleri tecelli etmeyince; yani insanları affetmeyince de zalim olur, katı kalpli olur. Bu yüzden insan, Allah'ın güzelliğini kaybedince geriye bir şey kalmaz. Ancak kaba, katı, kendini beğenen, zalim, merhametsiz, cimri biri olur ki zaten cehennem budur.

Herkesin cenneti de cehennemi de kendisiyle beraberdir. Kim hayatı ne şekilde yaşamış, tabi tutulduğu imtihanlara ne şekilde karşılık vermişse gönlü ona göre cennet ya da cehennem

olmuştur. Gönlümüzün cennet olmasını istiyorsak hayatımızı yaşarken birbirimize cennet olmamız lazım; ama ilk başta kendimize cennet olmazsak başkasına cennet olamayız. Bu nedenle önce bizim cennet olmamız gerekir.

Cennet de cehennem de buradadır ve ikisi de bizim gönlümüzdedir. Gönlümüz cennet olduysa cennete, cehennem olduysa cehenneme layığız. Hepimiz bu konudaki tercihimizi kendimiz yaparız. Ahirette sadece iki yer vardır; o da cennet ile cehennemdir. Elbette ki her ikisinin de kendi içinde dereceleri vardır. Her ne olursa olsun bütün çabamız ve gayretimizle rabbimizin bizim için tercih ettiği cenneti tercih etmeli ve bunun için çabamızı, gayretimizi sarf etmeliyiz.

İnşallah ramazan ayının kalan bu son on günü cehennemden kurtuluşumuz olur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir şey söylediğinde apaçık bir şekilde söyler. Bu hadisi de beyan ederken apaçık bir şekilde *"ramazanın son on günü cehennemden kurtuluştur"* buyuruyor. Tabi, hayal kuranlar "herhalde ahiretteki cehennemden kurtulacağız" diye zannederler. Oysaki daha önünüzde bir hayat var, hesap var, kitap vardır. Bunlardan geçmeden ahiretteki cehennemden nasıl kurtulacaksınız! Bunu nasıl böyle hesap ettiniz! Böyleleri cehennemden kurtulduklarını düşününce kendilerine göre artık bir şey yapmayacaklar ya bundan dolayı işlerine geldiği için "biz böyle iyiyiz" derler! Nasıl iyisiniz! Siz cehennem olmuşsunuz. Sizin önce bu cehennemden kurtulmanız lazım. Yoksa nasıl ölürseniz yarın Kıyamet gününde öyle dirilirsiniz, bu da sizin felaketiniz olur.

Evet, inşallah nefsin cehenneminden; küfründen, şirkinden, hasedinden, benliğinden, bencilliğinden, "ben biliyorum" demesinden, rabbini unutmasından, dinlememesinden, rabbinden yüz çevirmesinden, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmayışından, kendini kandırıp "o peygamberdi, ben onun yaptığı

gibi yapamam" demesinden kurtulacağız ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olacağız.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak Allah'ın emridir. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) De ki: Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin"**[28] buyurmuştur. Eğer Allah'ı seviyorsak o zaman Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olacağız. Aksi hâlde onun resulüne tabi olmazsak, ahlakına bürünmeye çalışmazsak Allah'ı sevdiğimizi söylerken yalan söylemiş oluruz. Allah da bizim sevgimizi, "seni seviyorum ya rabbi" dememizi, "lâ ilahe illallah" deyişimizi kabul etmez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmak bizi onun gibi yapar, ona benzetir, ona yaklaştırır, bunun sonucunda biz de âlemlere rahmet olur, rauf ve rahim olur, azim bir ahlak üzere, Allah'ın övgüsüne layık oluruz.

Evet, hep beraber Allah'ın bize aşkı, muhabbeti ikram ettiğini ve bir şeyi severken Allah'ın bize verdiği bu aşk sermayesini kullandığımızı anlamaya çalıştık. İsterseniz imanın, her şeyi Allah için sevmenin ve Allah'ın bize verdiği aşk sermayesini doğru bir şekilde kullanmanın önemiyle ilgili bir kıssa anlatayım.

Süfyân Es-Sevrî Hazretleri'nin genç yaşta beli bükülmüştür. Kendisine *"neden bu genç yaşta belin bükülmüş"* diye sorarlar. O da *"yanlarında zahiri dersler gördüğüm üç tane hocam vardı. Üçü de imansız gitti. Sonuncusu öyle bir zattı ki şeriatın hiçbir hükmünden, adabından bir an bile ayrıldığını görmedim. Şeriata bu kadar dikkat ediyor, her emrini yerine getiriyordu. O hocam vefat ettiği sırada baş ucundaydım, bir ara kendinden geçti, sonra kendine gelince 'Süfyân, evladım. Bizi huzura kabul etmediler' dedi. Daha sonra ağzından öyle kelimeler çıktı ki -elini Kur'ân-ı*

[28] Âli İmrân /31

Kerim'in üstüne koyar- bundan habersiz ve nasipsiz gitti." Yani küfür üzere gitti. *"Ben de bunun üzerine korkudan öyle bir eğildim ki artık Allah'ın huzurunda sırtımı doğrultmaktan korktum. O günden sonra da belim böyle bükük kaldı"* der.

Peki, hocası, şeriatın hükümlerine bu kadar dikkat ettiği hâlde neden Allah'ın huzuruna kabul edilmedi?

Ben neden kabul edilmediğini söyleyeyim; çünkü iman etmemişti; yani sevgisini yanlış yere vermişti. Dikkat ederseniz Süfyân Es-Sevrî Hazretleri onun hakkında *"şeriatın hiçbir adabından bir an dahi ayrıldığını görmedim"* dedi. Demek ki hocası zahiri olarak her şeyi yapıyordu. Her şeyi yapıyordu; ama gönlü Allah'a ait değildi. Gönlü Allah'a ait olsaydı asla imansız gitmezdi; çünkü biri hayatını yaşarken imanlıysa son nefeste imanını kaybetmez.

Mesela; biri küfür üzere ölünce o kişi için "imanını kaybetti" denilir. Hâşâ, nasıl kaybedebilir! Son nefeste imanını kaybeden birinin zaten imanı yoktur, imanı taklididir. İnsan, olmayan bir şeyi nasıl kaybetsin! Bu yüzden imanı varsa son nefeste onu kaybetmez. Allah âyet-i kerimelerde **"yaptığın (iyilik veya kötülük) bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa da Allah onu (senin karşına) getirir.**[29] **O gün insanlar amelleri(nin karşılığı) kendilerine gösterilmesi için bölük bölük (rabblerine) döner(ler). Artık kim zerre kadar bir hayır yapmışsa (o gün) onu görür. Kim de zerre kadar bir şer işlemişse (o gün) onu görür"**[30] buyurmuştur.

Allah zerre kadar hayrı da zerre kadar şerri de kulunun önüne getirir, ayrıca kuluna yardım eder. O hâlde insan, hiç son nefeste imanını kaybeder mi! Ama biri Süfyân Es-Sevrî

[29] Lokmân /16
[30] Zilzâl /8

Hazretleri'nin hocası gibi; rabbini sevmemiş, iman etmemişse, daha kendini, rabbini tanımadan, "ben Müslümanım" diyor, ibadet yapıyor, kendince ilim öğreniyor ve insanlara ilim öğretiyorsa olacağı budur. İnsan böyle şeylere şahid olunca gerçekten dehşete düşüyor!

Biri rabbini sevemiyorsa, rabbini; kendisini yaratan rabbi olarak kabul edememiştir. O zaman da son nefeste küfrü ortaya çıkar ve ahirete nefsindeki küfürle, şirkle gider. İşte, bu tehlikeye uğramamak için gönlümüz bütünüyle Allah'a ait olmalıdır.

İnsan son nefese kadar imtihandadır, dolayısıyla kendini garantide görmemelidir. Zaten bütün feryadım bunun içindir. Hepimiz dikkatli olalım, gönlümüzde rabbimizin sevgisinden başka bir sevgi olmasın ki son nefesimizi küfürle, şirkle verip ebediyen kaybetmeyelim diye bu kadar feryat ediyorum.

Biri Allah'ı seviyor, rabbine kul olmayı dert ediniyorsa, çabası, gayreti az da olsa kurtuluşa erer; çünkü sevilmeye layıktır. Allah, kulunun sevgisine karşılık vermez mi!

Bütün ibadetlerin, ilimlerin, bilgilerin hepsi rabbimizi tanımak, sevmek ve ona olan aşkı kazanmak içindir; ama bu aşkı kazandıktan sonra bir de onu korumamız gerekir. Bu yüzden Hz. Hüseyin (r.a.) *"bu âleme aşkı kazanmaya ve kazandığımız aşkı, muhabbeti, imanı korumaya gelmişiz"* buyurmuştur. Bizim de Allah bizi imtihanlara tabi tutarken rabbimize itiraz etmeyip, isyan etmeyip, bize olan bütün muamelesinin bizim için saf hayır, saf rahmet, saf aşk olduğunu bilip imanımızı korumamız ve onu kaybetmememiz gerekir.

Allah bizi gönlündeki aşk sermayesini boş yere saçanlardan ve bu sevgisiyle, şirke, küfre düşenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi; imanı, aşkı, muhabbeti kazananlardan ve kazandığı bu aşkı kaybetmeyenlerden eylesin. Allah bizi; gönlünü rabbine teslim eden kullarından eylesin. Allah bizi nereye bakarsa baksın

rabbinin güzelliğine şahid olup şehadet edenlerden eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

17.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber kendimizi tanımaya, "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve hayatı, varlığı, imtihanları, Allah'ın muradının ne olduğunu anlamaya çalışıyorduk.

Rabbimiz kendimizi nasıl anlamamızı istiyorsa bizim de kendimizi öyle anlamamız gerekir ki kendimizi gerçekten tanımış olalım. Bununla beraber hakikatimiz üzerimizde tecelli etsin ve Allah'ın muradı üzerimizde gerçekleşmiş olsun. Yalnız, kendimizi bilebilmemiz için de öncelikle rabbimizin El Esmâu'l Husnâ'sını bilmemiz ve onun her bir ismine iman etmemiz lazım.

Neden?

Çünkü Allah'ın doksan dokuz ismi vardır, Allah ismiyle beraber toplamda yüz isim eder. Eğer Allah'ın bir ismine bile iman etmezsek bu durumda imanımızın doksan dokuzu vardır; ama biri yoktur demektir. Aynı şekilde on isme iman etmezsek bu defa imanımızın yüzde onu yok demektir.

İmanımızın eksik olmaması için üzerimizde tecelli etmesi gereken isimlerden biri de El Hakem ismidir. Eğer El Hakem ismine iman etmezsek imanımız tam bir iman olmaz.

Peki, insan El Hakem ismine nasıl iman edebilir?

El Hakem ismi hayatın her anında tecelli eder. Tecelli ederken de El Hakîm ismiyle beraber gelir; yani kulun, bir olayla karşılaştığında onun hakkında hüküm verebilmesi için önce Allah'ın o olaydaki hikmetini anlaması gerekir. Allah'ın, muradı

neyse ondaki hikmeti odur. Kulda da önce El Hakîm ismi tecelli edecek ve kul hikmeti anlayacak ki El Hakem ismi kendisi üzerinde tecelli etsin, böylelikle Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak o konuda doğru hükmü verebilsin.

Zaten herkes her anda hüküm verir; ama kul, halifeliğini yapabilmek için Allah'ın muradını bilerek hüküm vermeli ve bu hükmünün gereğini de yerine getirmelidir.

Allah bütün kulları için takdirini yapmış ve herkesin kaderini yazmıştır. Bu takdir; kulun kazanması için ona imtihan sahnesini hazırlamasıdır; yani "bu kulum hayat yolunu yürürken şu imtihanları yaşarsa çabasını sarf edip kazanabilir" demesidir. Yaratan yarattığını en iyi bilendir. Bu yüzden kim nasıl kazanacaksa Allah ona o şekilde muamelede bulunur.

Kul, tabi tutulduğu imtihanları kazanabilmek için öncelikle karşısına gelen imtihanlardaki Allah'ın muradını, hikmetini anlamalı; yani üzerinde Allah'ın El Hakîm ismi tecelli etmelidir. Böyle olunca kulun üzerinde El Hakem ismi tecelli eder ve kul o imtihanlar konusunda kararını verip hükmeder; yani karşısına çıkan olaylarda, seçeneklerde "hangisi doğrudur, hangisi yanlıştır! Hangisi dünyam ve ahiretim için hayırlıdır, faydalıdır, güzeldir, hangisi de dünya ve ahiretim için zararlıdır, bana sıkıntı verir! Hangisi beni Allah'a yaklaştırır, hangisi de Allah'tan uzaklaştırır" diye hesap eder. Üstelik bu hesabı da yalnızca kendi adına yapmaz, kimleri etkileyecekse hepsinin adına yapar. Böyle olunca da "ben" değil "biz" demiş olur ki işte bu da tevhiddir, vahdettir.

Neden?

Çünkü kendisi için istediğini kardeşi için istemeyenler mü'min olmaz, Müslüman olmaz.[1] Kul da kendisiyle beraber olan ya da ulaşabildiği hangi insan sıkıntıya düşerse düşsün bu sıkıntıyı

[1] Buhari, İman, 6

ha kendisi yaşamış ha o insan yaşamış hiç fark etmeden kendine ait bilmeli ve kardeşinin sıkıntısını gidermek için elinden gelen güzelliği yapmaya çalışmalıdır. Yoksa "bu benim sıkıntım değil, beni ilgilendirmez, bu onun sorunudur" derse Allah'ın El Hakem ismine iman etmemiş olur. Bu isme iman etmediği için de imanı eksik olur.

Nasıl ki Allah âyetlerini, resulünü gönderip kullarını kendine davet ediyorsa iblis de insanları Allah'tan alıkoymak için bütün çabasını, gayretini sarf edip insanları ters tarafa davet eder. Her kim şeytanın vesvesesine, hilesine karşı durur, Allah yolunda Allah için çalışırsa Allah ona verir, ikram eder. Allah, kulları için böyle bir takdirde bulunmuştur.

Evet, Allah ve resulü, insanları yardım etmeye, güzel yapmaya davet eder. Şeytan da bunları yapmaması için insana vesveseler verir. Hatta bu konuda iblisin söylediği bir söz atasözü hâline gelmiştir. Tabi, kimi ata edindiğimize ve kimler için "bizim atalarımız" dediğimize de bakmamız gerekir. Misal; bir atasözünde "acıma, yoksa acınacak duruma düşersin" denilir. İşte bu, iblisin sözüdür!

Biri iblisin bu sözünü doğru kabul ederse bu durumda kimseye iyilik yapmaması, ikramda bulunmaması, rahmet etmemesi gerekir. Böyle yapınca da merhametsiz, cimri, acımasız, zalim biri hâline gelir. Oysaki Allah bütün kullarını rahmet etmeye, ikramda bulunmaya, yardım etmeye davet eder. Hem de yardım ettiğin kardeşini "kendinle bir bilecek, ayrı görmeyeceksin"[2] buyurur. Elbette ki bunun da çeşitli hikmetleri vardır.

Bir de insanlar "kime iyilik ettiysem kötülük buldum" derler. Bu da aynı şekilde iblisin sözüdür, diğer bir tabirle iblisin insanlara söylettiği sözdür. Bundan daha açık, daha net bir şey yoktur; çünkü insanlara zalim olmayı tavsiye eden; iblisten, şeytandan

[2] Haşr /9-10

başka biri olamaz. Mü'min feraset sahibidir, bakınca bu tür sözlerin şeytana ait olduğunu hemen anlar.

Hayat baştan sona Allah'ın El Hakem ismiyle doğru karar verip hükmetmemiz için rabbimizin bizi tabi tuttuğu imtihanlardan ibarettir. Yalnız, her imtihan karşısında ne yapmamız gerektiğini Allah bize peygamberlerin hayatları, imtihanları üzerinden haber vermiş ve nasıl kazanacağımızın yolunu hepimize göstermiştir.

Mesela; Allah âyet-i kerimede **"daha önce sana anlattığımız resullere ve sana anlatmadığımız (daha nice) resullere de (vahyettik)."**[3] Gönderdiğimiz nebîlerin, resullerin bir kısmını sana anlattık, bir kısmını da anlatmadık, buyurur. Yani bu kitapta; sana, ümmetine ve kıyamete kadar gelecek olan bütün insanlara örnek olması gerekenleri beyan ettik, diğerlerini artık buradan anlayın, der.

Peki, Allah'ın bize peygamberleri anlatmasındaki hikmet nedir?

Allah peygamberlerin yaşadığı imtihanları ve o imtihanlar karşısındaki tavırlarını bize anlatarak onların hayatından ders çıkarmamızı emreder. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de bir imtihan yaşamadan önce Allah ona peygamberlerin hayatlarından bir ya da birkaç âyet indirip öncelikle onu yetiştirirdi.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hicret etmeden önce Allah ona Hz. Yûsuf (a.s.)'ın halini anlatır. Neden? -Tabi ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kavmi de onu yerinden çıkarmak istediği için! Allah, Hz. Yûsuf (a.s.)'ın kıssasını anlatarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bu imtihan karşısında ne yapması gerektiğini öğretip onu bu imtihana karşı yetiştirir.

[3] Nisâ /165

Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kavminin iman etmemesine karşı daralıp bunalınca; yani gönlünden bir şeyler geçince Allah ona bu defa **"sen, rabbinin hükmünü sabırla bekle ve balık sahibi (Yûnus) gibi olma"**[4] buyurur. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i âyetlerde beyan ettiği peygamberlerin hayatları üzerinden bu şekilde yetiştirir, dolayısıyla onun üzerinden her bir kula yol gösterir. Bu yüzden hangi imtihanla karşı karşıya gelirsek gelelim o konuda rabbimizin istediği gibi yapabilmemiz için Allah bize peygamberlerin hayatını Kur'ân'da anlatır.

Bütün imtihanlar Allah'ın isimleri üzerimizde tecelli etsin diye vardır. Bu nedenle hangi imtihan bize gelirse gelsin Allah onunla manevi olarak kazanmamızı takdir eder ve bize "haydi, şimdi El Hakem ismim üzerinde tecelli etsin. Hem dünyan hem de ahiretin için hayır olanı tercih et ve ebedi hayatın için kendi takdirini yap" buyurur.

Dediğim gibi; El Hakem isminin tecelli etmesinden önce El Hakîm isminin üzerimizde tecelli etmesi lazım. Öyle ki rabbimizin o imtihandaki hikmetinin ne olduğunu anlayabilelim, dolayısıyla hükmümüzü Allah'ın halifesi olarak onun istediği gibi verip El Hakem ismini üzerimizde göstermiş olalım. Başka türlü onun istediği gibi hüküm vermemiz mümkün değildir.

Herhangi bir imtihan yaşadığımızda onun hakkında verdiğimiz hüküm Allah'ın hükmüyse bu hükmümüz doğrudur ve bizi Allah'a yaklaştırır; ama Allah'ın hükmü değilse o zaman da Allah'ın âyet-i kerimelerde **"kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."**[5] **"Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar**

[4] Kalem / 48
[5] Mâide /44

zalimlerin ta kendileridir"[6] beyan ettiği üzere kâfirlerden ve zalimlerden oluruz.

İnsan, Allah'ın hükmüyle hükmetmeyerek asıl zulmü kendine yapar. Zulümat karanlık manasına gelir; yani biri Allah'ın hükmüyle hükmetmeyince kendi kendini karanlıkta bırakmış olur. Bunun sonucunda kendisinde karanlıktan, zulümattan, küfürden, şirkten başka hiçbir şey kalmaz.

İnsanın kendine zulmetmemesi için her bir imtihan karşısında "Allah'ın bu konudaki muradı, hikmeti, hükmü nedir, acaba rabbim bana nasıl bir hüküm vermemi emrediyor" diye tefekkür edip bütün olaylarda Allah'ın hükmüyle hükmetmesi lazımdır. Öyle ki kendine zulmetmiş; yani kendini karanlıkta bırakmış olmasın.

Allah önce imtihan sahnesini hazırlamış sonra da her bir kuluna Allah'ın isimlerini üzerinde gösterip halife olabilmesi için farklı farklı imtihanlar takdir etmiştir. Bu nedenle her kulun imtihanı ne bir eksik ne de bir fazladır; ama kul, Allah'ın nazarıyla nazar etmeyince, rabbinin ismiyle okumayınca hayatı kaos gibi karmakarışık görür. Hâlbuki hiçbir şey birbirine karışık değildir. Her varlığın arasında onları birbirine bağlayan Allah'ın tecellisi vardır. Allah'ın izni, takdiri olmadan hiçbir şey kıpırdayamaz. Her ne ki yaşanıyorsa Allah'ın takdiri ve kulları için bir hesabından dolayı yaşanır. Başka bir tabirle Allah bir imtihan gereği olarak, yaşanan tüm olaylarla kullarına birbirileri üzerinden imtihanlar yaratır. O yüzden yapmak istedikleri şeyler hususunda kullarına müsaade eder. İşte, bu, Allah'ın kulları için yaptığı takdiridir.

Allah'ın insanlar için genel olarak yaptığı takdir büyük takdiridir. Özel takdiri de her kul kendisi için yapar. Kula düşen;

[6] Mâide /45

her ne yaşarsa yaşasın takdirini Allah'ın kendisinden istediği şekilde yapmaktır.

Peki, Allah'ın kulundan istediği nedir?

Allah'ın, kulundan istediği; kendisi için yaptığı takdiri kardeşi için de yapması ve kendisi için neyi istiyorsa, kardeşi için de istemesidir. Sadece istemesi yetmez, bir de gücünün yettiği kadarıyla kardeşi için duada olmasıdır; ama bu dua dil ile yapılan bir dua değildir. Allah hiç kimseye "kardeşin için bir şey yapmadan otur, 'ya rabbi! Kardeşime yardım et, onu sıkıntısından kurtar' diye dua et" demez. Allah kimseden böyle bir şey istemez. Tam tersine kardeşinin sıkıntısının geçmesi için çaba, gayret sarf etmesini ister; çünkü kul, bu çabayı, gayreti sarf edecek ki Allah'ın isimleri onun üzerinde tecelli etsin ve yeryüzünde Allah'a halife olsun.

Bilmemiz lazım ki Allah, kulu için takdirde bulunup sonra kulunu başıboş bırakmaz. Allah, onunla ilgili takdirde bulunduktan sonra bir de kulunu seyreder ve Allah'ın takdirini kendi üzerinde gerçekleştirmek için kulun hayırdan yana yaptığı her şeyde ona "kulum, sen benim emrettiğim, sevdiğim gibi yapıyorsun ya ben seninle beraberim" buyurarak ona yardım eder.

İnsan hakikatte Allah'ın güzelliğinden ibarettir; ama dünyaya bir çekirdek misali gelmiştir. Hayatı yaşarken güzel yaptıkça, imtihanlara Allah'ın takdir ettiği gibi karşılık verdikçe Allah'ın isimleri, güzelliği onun üzerinde açılır, kemâle erer, böylelikle kâmil insan olur. Bundan dolayı insanları kâmil insan yapan tek şey Allah'ın isimlerinin güzelliğinin üzerlerinde tecelli etmesidir. Kemalatı bunun haricinde başka bir yerde aramak yanlıştır. Bütün insanlar bu kemalata erip Allah'a halife olabilecek vasıftadır ve Allah bu imkânı her bir kuluna vermiştir.

Bu âlemde hiç kimse tek başına değildir. Bütün insanlar birdir ve herkes ancak birbiriyle kazanıp birbiriyle Allah'a

yeryüzünde halife olabilir. Biri insanın olmadığı yerde halifeliğini yapabilir mi? -Yapamaz; çünkü gerektiğinde sabretmesi, gerektiğinde rahmet etmesi, gerektiğinde affetmesi, gerektiğinde ikram etmesi lazım ki halifeliğini yapabilsin.

Zaten halife demek; Allah'ın isimlerinin üzerinde tecelli ettiği ve Allah'ın güzelliğinden ibaret olan varlık demektir. Allah'ın isimlerinin tecelli etmesi için de insanların olması gerekir. İşte, insan, Allah'a yeryüzünde halifeliğini yapabilsin diye Allah onu insanlar üzerinden imtihana tabi tutarken bir de ona yardım eder ve onunla beraber olur. Öyleyse zahiri ve manevi olarak insanlara yardım etmeden, onları kendimizle bir görmeden yeryüzünde rabbimize halifelik yapamayız.

Namaz kılarken bile her Fâtiha'yı okuyuşumuzda Allah bize farzlarla yirmi, sünnetlerle beraber günde kırk sefer aynı yedi âyeti tekrarlatır. Mesela; her Fâtiha okuyuşumuzda i**yyâke na'budu ve iyyâke nestaîn:**[7] "(Rabbimiz!) Yalnız sana âbd olur (aşkla, muhabbetle senin rızanın ve sevginin peşinden koşar)ız ve yalnız senden (rızanı, yakınlığını, cemâlini, muhtaç olduğumuz her şeyi ve bunları kazanmak için yardımını) dileriz. **İhdinas sırâtel mustakîm:**[8] "Bizi sırât-ı mustakîme (sana gelen dosdoğru yola hidâyetçinle) hidâyet et" deriz.

Normalde hepimiz bir tek kendimizden sorumluyuz; ama âyete baktığımızda Allah bize duayı yaptırırken bir tek kendimiz için dua ettirmiyor, bize "bizi sırat-el mustakîme hidâyet et" dedirtip duamızın içine herkesi katıyor.

Allah bize bir şey söyletiyorsa o söz mutlaka haktır, dosdoğrudur ve kesinlikle onun söylediği gibidir. Madem öyle Allah bize devamlı bu âyeti tekrarlatıyorsa bizim de üzerimizdeki

[7] Fâtiha /4
[8] Fâtiha /5

perdeyi biraz kaldırmamız ve “acaba rabbim burada bana ne demek istiyor” diye düşünmemiz lazım.

Sohbetimizin başında kendisi için istediğini kardeşi için istemeyenler mü’min olmaz, Müslüman olmaz, demiştik. İşte, tabi tutulduğumuz imtihanları geçip halifeliğimizi yapabilmemiz için başkaları için de hidâyeti istememiz, aynı zamanda hidâyete ersinler diye elimizden geleni yapmamız şarttır. **İhdinas sırâtel mustakîm:** “Bizi sırât-ı mustakîme (sana gelen dosdoğru yola hidâyetçinle) hidâyet et!” Allah bizden bütün kulları için hidâyeti istememizi emrediyor. Bizim de Allah’tan hidâyeti isterken yalnızca kendimiz için değil, her bir kul için hidâyeti istememiz, bunu da yalnızca gönül itibariyle değil, insanlar hidâyete, kurtuluşa, saadete ersinler, kulluklarını yapabilme imkânında olsunlar ve cennete gitsinler diye elimizden gelen çabayı göstererek yapmamız gerekir. Bu da Allah’ın vahyini onlara taşıyarak mümkündür.

Bizim için her konuda örnek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’dir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün insanların hidâyete ermesini istiyor mu? -İstiyor. Herkesin cennete gitmesini istiyor mu? -İstiyor. Bunun için her türlü fedakarlığı yapıyor mu? -Yapıyor. Hatta kendisine zulmedenlere, hakaret edenlere, kendisini memleketinden hicret ettirenlere, yetmemiş gibi bir de peşinden gelerek kendisini öldürmeye kalkışanlara bile Allah’tan hidâyet istiyor. Bu, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz üzerindeki Allah’ın Rahmân ve Rahîm isimlerinin tecellisidir. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz âlemlere rahmettir. O zaman kulun, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e tabi olup rahmet olmaya çalışmaktan başka çaresi yoktur. Aksi takdirde sadece “ben kendi işime, ticaretime bakarım, başkası beni ilgilendirmez” demiş olur ki Allah da ona “insan” demez.

Neden?

Allah'ın isimleri, güzelliği üzerinde tecelli etmiyor, Allah'a halife olmuyor da ondan! Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendisine eziyet edenlere bile bu şekilde yaklaştığı, hidâyete ersinler diye onlar için elinden geleni yaptığı hâlde biri hayatı imtihan olarak görmüyor, hem kendisi hem de insanlar için Allah'ın istediği gibi hüküm vermesi gerekirken üstüne Allah'ın kulları arasında "bu haklıdır, şu haksızdır, haydi onları yok edelim, falancaları öldürelim, bunları kötüleyelim, filancaları cehenneme gönderelim" diyorsa o zaman ona "sen kimsin, sen insan mısın" diye sormak lazım. Sen insan değilsin! Sen rabbini bilmeyen, tanımayan, Allah'ın kuluna yakınlığını anlamayan, peygamberi tanımayan, peygambere kendine göre başka vasıflar veren, âlemlerin rabbini başka isimlerle sıfatlandıran; rabbine karşı nankör, edepsiz, saygısız, ilahlık iddia eden birisin. Senin için bundan başka bir şey söylenemez.

Allah âyet-i kerimelerde **subhâne rabbike rabbil izzeti ammâ yasifûn:**[9] "Senin rabbin, izzet sahibi olan rabbdır ki subhândır (her türlü noksanlıktan ve) onların vasıflandırmalarından münezzehtir." **Subhânallâhi ammâ yuşrikûn:**[10] "Allah subhândır, (onların) şirk koştuklarından (ve her türlü noksanlıktan münezzeh olandır)" buyurmuştur. Bu yüzden Allah onun adına hüküm vermenden, onu yanlış vasıflandırmandan ve ona şirk koştuklarından münezzehtir. Sen kendini Allah'a şirk koşuyor, onun adına hüküm veriyorsun!

Allah sana "sadece bana âbd ol, seni yeryüzüne halife kıldım, bu halifeliğini yapabilmen için de önüne peygamber koydum. Ona tabi ol, onu tasdik et, yoksa yalancılardan olursun. Sakın münafıklık yapma yoksa kaybedersin" buyuruyor; ama sen onu dinlemiyor, peygamberine tabi olman gerekirken onu yalanlıyorsun!

[9] Sâffât /180
[10] Haşr /23

İnsanın, peygamberini yalanlaması nasıldır?

Biri “evet, peygamber öyleydi; ama bizde âdet farklıdır” der ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in yaptığı gibi yapmazsa diliyle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’i doğrularken gönlüyle, fiiliyle, hâliyle onu yalanlamış olur. Peygamberine yalancı dediği için de kendisi yalancı durumuna düşer. Bunun üstüne de “herhalde ben doğru yapıyorum” deyip hakikati örtmeye çalışır.

Allah, bizim üzerimizde isimlerinin tecelli etmesi için takdirini yapmış ve her birimize imtihan sahnesini hazırlamıştır. Bizim de hayatı yaşarken kiminle, hangi olayla, meseleyle, hastalıkla karşı karşıya gelirsek gelelim her şeyi bir imtihan olarak görmemiz gerekir. Öyle ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in yaptığını yapıp yalancı durumuna düşmeyelim.

Bilmemiz lazım ki Allah ister bize rızkı daraltsın, ister genişletsin, isterse de hesapsız versin hepsi bizim için birer imtihandır ve her birinin imtihanı ayrı ayrıdır. Bizi sevindiren şeyler de sıkıntı veren şeyler de aynıdır. Hepsi Allah’ın bize “haydi, kulum kazan, haydi bana halife ol” davetidir. Allah’ın hangi isminin bizim üzerimizde tecelli etmesi gerekiyorsa o zaten fıtrat olarak bizde mevcuttur ve Allah bizi o isimleriyle donatmıştır. Bizim de bu isimleri üzerimizde gösterip tabi tutulduğumuz imtihanlarda gerektiğinde vermemiz, gerektiğinde almamız, gerektiğinde ise sadece seyretmemiz lazımdır; ama hangi imtihanlarda rabbimizin bizden ne istediğini anlayabilmemizin tek yolu vardır; o da hikmet sahibi olmamız ve Allah’ın muradını bilmemizdir.

Peki, Allah’ın muradını nasıl anlayabiliriz?

Rabbimizin ismine okuyunca; yani Allah’ın muradını, hikmetini anlayabilmek için çaba, gayret sarf edince, takvâ sahibi olunca hikmet sahibi olur, Allah’ın muradını anlarız; ama Allah hikmeti sadece takvâ sahiplerine verir. Bu yüzden Allah âyet-i

kerimede **“(Allah) hikmeti dilediğine (bu uğurda çalışıp gereğini yapana) verir. Kime de hikmet verilirse elbette (ona) pek çok hayır verilmiş demektir”**[11] buyurur. Bu durumda hikmeti kazanabilmemiz için takvâ sahibi olmamız gerekir. Hikmet sahibi olmak tamamen bizim çabamıza bağlıdır. Yoksa Allah, hikmeti birine verip “haydi kulum, artık bütünüyle beni anla, ne istediğimi bil” demez. Biz, rabbimizin ismiyle okuyup çabamızı, gayretimizi gösterince, rabbimizin emrettiği gibi yapmaya çalışınca takvâ sahibi oluruz, sonrasında Allah bize hikmeti ikram eder. Biz de artık hikmet sahibi olduğumuz için tabi tutulduğumuz imtihanlardaki Allah’ın hikmetini anlarız. İşte o zaman ne yapmamız gerektiği konusunda doğru hüküm verir ve her halükârda kazanır, Allah’a yaklaşırız.

Allah peygamberlere kitabı ve hikmeti vermiştir. Bu yüzden peygamberler her ne yaşanırsa yaşansın gönüllerindeki hikmet ve marifetullahla, Allah’ın o olaylar üzerindeki muradını hem öncesi hem sonrasıyla bilirler. Kul ise kemale ermeyene kadar Allah’ın bir imtihandaki hikmetini sadece o imtihanla karşı karşıya kaldığında anlayabilir; yani Allah, kulunun gönlüne o anda imtihan üzerindeki muradını, hikmetini vahyeder ve ona muradının ne olduğunu öğretir. Kemale erince ise artık o da olayları, meseleleri her yönüyle Allah’ın muradına göre anlar.

Zaten biri on sene içinde bile binlerce hikmetle karşı karşıya kalır. Tabi tutulduğu imtihanları önceden yaşadıkları üzerinden kıyaslasa dahi yine neyi ne için yaşadığını anlayabilir; ama hikmet öyle değildir. Hikmeti; Allah, kulunun gönlüne vahyedip “buradaki muradım, senin şunu anlamandır, şöyle yapmandır, şöyle konuşmandır” der ve kulunun gönlüne indirir.

Hâl böyleyken biri rabbinin ismini, rabbinin ismiyle okumazsa, karşılaştığı olaylarda “acaba rabbim benden neyi

[11] Bakara /269

anlamamı, ne yapmamı, nasıl konuşmamı istiyor" deyip rabbinin muradını anlamaya çalışmazsa rabbinin ismiyle okumaya çalışmamış olur ki hikmet de ona asla gelmez. Bu kişi hikmetten uzak bir insandır, dolayısıyla Allah'ın El Hakem isminin onun üzerinde tecelli etmesi ve imtihanlar karşısında doğru karar vermesi mümkün değildir; çünkü daha yaşadığı imtihandaki Allah'ın muradının, hikmetinin ne olduğunu anlamak için çabasını sarf etmemiştir. Allah'ın muradını anlamadan nasıl doğru hüküm verecek! Böyle bir şey söz konusu değildir.

Tabi, doğru hükmün ne olduğunu bilmek de yetmez. İnsanın bir de hayatının her anında bu doğru hükümle karar vermesi ve bir tercih yapması gerekir. Bunların hepsi insanın rabbine halife olması, ona yakın olması, rabbinin güzelliğiyle güzel olması içindir. Aksi hâlde insan ne kim olduğunu anlayabilir, ne kendini, rabbini tanıyabilir ne de yeryüzünde rabbini temsil edip halifeliğini yapabilir.

Evet, biliyorsunuz ramazan ayının son on gününe girdik. Daha önce söylemiştik. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, ramazan ayının ilk on gününün rahmet, ikinci on gününün mağfiret, üçüncü on gününün de cehennemden; yani nefis cehenneminden kurtuluş olduğunu buyurmuştur.[12]

İnşallah rabbimiz bizi rahmetinin içine almış ve bize rahmetiyle muamele etmiştir. Bununla beraber istiğfar edip rabbimizden af ve mağfiret dilediğimiz, rabbimize döndüğümüz için de affa, mağfirete ermişizdir. Gönlümüzü küfürden, şirkten, riyadan, kibirden, hasetten temizlemeye çalıştığımız için inşallah bu son on günde artık nefis cehenneminden de kurtuluruz.

Zaten şimdiye kadar yaptığımız "Ben Kimim" sohbetleri vesilesiyle kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi ve nerede olduğumuzu öz itibariyle anladık. Tabi, nerede olduğumuzu

[12] Beyhaki, Şuabu'l-İman, 5/223; Es-Saati, El-Fethu'r-Rabbânî, 9/223

hemen anlamamız mümkün değildir. Bunu ancak hayatı yaşadıkça rabbimiz bize öğretir, biz de rabbimizin bize yaptığı her muamelede kendimizi, varlığı, hayatı daha iyi anlarız. Yoksa bir ay kim olduğumuzu anlamaya çalışmakla kendimizi bütünüyle tanımış olmayız.

Bize düşen; sadece rabbimize göre nerede olduğumuzu, Allah'a göre nasıl okumamız, nasıl anlamamız ve nasıl hüküm vermemiz gerektiğini anlamaya çalışmaktır. Aynı şekilde; mülkün malikinin, melikinin Allah olduğuna, her şeyi onun yarattığına, bize ait hiçbir şey olmadığına iman etmektir.

Bu hayatta asla unutmamamız gereken bir şey vardır; o da Allah'ın bize verdiklerinin hepsinin bizim için bir imtihan olduğudur. Hayat baştan sona imtihanla doludur, sadece imtihanlar vardır, ondan başka bir şey yoktur; ama bu imtihanlar bize öyle bir manevi büyüklüğü, öyle bir ebedi hayatı kazandırır ki kazandığımız nimetin büyüklüğü akla, hayale gelmez. Mesela; Allah cennet nimetlerini anlatırken buyurur. **"Ne yana bakarsan bak, (tarifi mümkün olmayan) bir nimet ve büyük bir saltanat görürsün."**[13] **"Allah, mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde temiz (ve güzel) meskenler vaad etti. Allah'ın rızası ise (bunların) hepsinden daha büyüktür."**[14] **Selâmun kavlen min rabbin rahîm:**[15] "(Bir de onlara) Rahîm olan (isimlerinde ve fiillerinde her zaman rahmeti tecelli eden) rabb(lerin)den 'selam' hitâbı vardır."

Rahim olan rabblerinden onlara selam vardır. Allah zaten cennettekilere rahmetiyle tecelli eder. Hatta cennetin bir ismi, sıfatı da Rahmetillah'tır (Allah'ın rahmetinin tecelli ettiği yerdir). Ama "Rahîm olan rabblerinden onlara selam vardır" âyetinde

[13] İnsân /20
[14] Tevbe /72
[15] Yâsîn /58

Allah'ın cennettekilere olan selamı, her bir kula olan özel rahmetinin, özel muamelesinin tecellisidir ki bu da akılla anlaşılabilecek bir şey değildir. Madem öyle her akıl sahibi biraz tefekkür ettiğinde bütün bu nimetleri kazanabilmenin basit olmadığını anlar. Öyle "işte, ibadetlerimi elimden geldiği kadarıyla yapıyorum, herhalde cenneti kazandım" diye bir şey yoktur. "Herhalde cenneti kazandım" demenle cenneti kazanmış olmazsın! Ya da birilerinin "kimsenin hakkına karışma, namazını kıl yeter, cennete gidersin" demesiyle de cennete gidemezsin. Birilerinin ne söylediği önemli değildir, Allah'ın ne söylediği önemlidir. Senin de ebedi hayatını nasıl kazanacağını başkalarından değil, rabbinden öğrenmen gerekir.

Herkes kendine göre bir şeyler zannedebilir ve bu zannını da doğru olarak kabul edebilir. Eğer herkesin ne dediğine bakarsan bu kalabalığın içinde kaybolursun. Kalabalık dediğim; aslında şeytan gürültü yapar; yani insanlara Allah'ın muradını unutturmak için bir sürü vesvese verir, insanlar da bu vesveseleri doğru zanneder. Sen de rabbinin sana ne dediğine bakmazsan şeytanın yaptığı gürültüde kaybolursun, böylelikle ne sende tecelli eden, yalnızca rabbini isteyen, rabbinin huzurundan ayrılıp gelen hakikatinin feryadını ne de rabbinin senin gönlüne yaptığı vahyi işitebilirsin.

Peki, şeytan gürültü yapar mı?

Evet, elbette ki yapar. Allah, insanların tekrar dirileceği güne kadar iblisin mühlet istediğini beyan ederken âyet-i kerimelerde buyurur. (İblis der ki) **"Şu benden üstün kıldığını görüyor musun! Yemin ederim ki eğer bana kıyamet gününe kadar mühlet verirsen pek azı müstesna onun neslini mutlaka hakimiyetim altına alacağım."**[16] Allah da ona cevap verir. **"(Çık) Git (oradan)! Onlardan kim sana tabi olursa muhakkak ki**

[16] İsrâ /62

(yaptıklarınıza) tam bir karşılık olarak sizin cezanız cehennemdir! Onlardan gücünün yettiği kimseleri davetin (ve vesvesen)le yerinden oynat (ayağını kaydır), süvarilerinle, yayalarınla onları yaygaraya boğ, mallarına ve evlatlarına ortak ol, kendilerine vaadlerde bulun.[17] **Muhakkak ki benim (ihlâslı) kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetin yoktur. (Onlara) Vekîl olarak rabbin yeter."**[18] Bu âyetlerden gördüğümüz üzere demek ki şeytan gürültü yapıyormuş!

Allah'ın bize bunları anlatmasının bir sebebi vardır. Allah bu âyetlerle iblisin bizi kandırmak için neler yapacağını bize haber verir ki ona karşı dikkatli olalım ve onun tuzaklarına düşmeyelim.

İhlas ve samimiyetimiz olmadı mı şeytanın yaygarasına boğuluruz. Şeytan da bizim malımıza ve evladımıza ortak olur.

Nasıl ortak olur?

Allah'ın bize verdiği malı Allah yolunda harcamazsak o malı şeytanın yolunda kullanmış oluruz ki o zaman da malımız bizi felakete götürür. Bununla beraber sadaka versek, infak etsek, malımızı Allah'ın emrettiği yerlerde harcasak bile onu harcarken ki niyetimiz Allah'ın rızası için değilse onu yine şeytanın yolunda kullanmış oluruz; yani ihlasımız, samimiyetimiz yoksa ve niyetimiz Allah'ın rızası değilse malımızı bize şeytan harcatır. O harcattığı için de malımızın ortağı olmuş olur.

Allah, bir de "onların evlatlarına ortak ol" buyurmuştu. Bunu nasıl anlamamız lazım?

Eğer evladımızı imanlı olarak büyütmez, ona kendisini, rabbini, varlığı Allah'ın öğrettiği gibi öğretmez, okutmazsak bu defa şeytan, çocuğumuza varlığı okutur ve onu istediği gibi kullanır. Şeytan, çocuğumuzu ne kadar kullandıysa evladımız

[17] İsra /63-64
[18] İsra /65

konusunda o kadar bize ortak olmuştur; yani çocuğumuz artık onun da evladı olmuştur. Eğer çocuğumuzu bütünüyle kullanırsa o zaman da çocuğumuz artık tamamen şeytanın kulu olmuş olur.

Şeytan hem manevi olarak vesveseler verip bize gürültü yapar ve bizi yaygaraya boğar hem de insanları kullanarak onlara gürültü yaptırıp bizi yaygaranın içine çekmeye çalışır. Hani "her kafadan bir ses çıkıyor" deriz ya işte biz de Allah yolunda yürüdüğümüzde şeytan bizim aleyhimize konuşan herkesi kullanır ve onlara gürültü yaptırıp her kafadan bir ses çıkartır.

Neden?

Elbette ki bizi meşgul etmek için. Rabbimizin huzurunda duramayalım, muhabbetle "Allah" diyemeyelim, secde edemeyelim, bir hayırda, iyilikte, güzellikte bulunamayalım, diye gürültü yapar ve bize sıkıntı verir.

Bununla beraber bizi gürültüye boğanlar bir de bize iblisin Hz. Âdem (a.s.) babamıza söylediği gibi[19] "biz seni düşünüyoruz, seni sevdiğimizden bunları diyoruz, biz senin için söylüyoruz" derler. Onlara "ama Allah şöyle buyurmuş" dediğimizde bu defa hemen "Allah'ı bu işe karıştırma" derler. Oysa ki Allah'ın karışmadığı bir işimiz, bir anımız var mıdır! Diğer bir ifadeyle hesabını vermeyeceğimiz bir anımız var mıdır! Eğer yoksa o zaman "nasıl Allah'ı bu işe karıştırma" diyebiliyorsunuz!

İşte, bunu onlara söyleten şeytandır ve ister cahil ister kendini âlim zannetmiş biri olsun hiç fark etmez, böyle söyleyen birinin nefsi rabbinin huzurunda ilahlık iddia etmiştir, o da nefsinin kulu olmuştur. Başka türlü böyle pervasızca konuşabilir mi! Ağzından çıkan bu kelimeler onun felaketine, ebediyen kaybetmesine ve cehenneme gitmesine sebep olur! Hâl

[19] A'râf /21

böyleyken insan nasıl rabbinin bir konuda emri varken onun emrinin karşısında durup insanlara tam tersini söyleyebilir!

İblisin insanlara söylettiği ve genel olarak kullanılan bir sözü daha söyleyeyim. Mesela; yapılacak bir şeyden bahsedildiğinde "inşallah" denince insanlar "bu işler inşallahla, maşallahla olmaz, kesin bir şey söyle" derler. Hâlbuki bu hayatta kesin bir şey var mıdır! İnşallah demek "Allah dilerse, Allah izin verirse" demektir. Allah dilemeden bir şey olabilir mi! Nasıl her şey Allah'ın izniyle meydana gelirken "bu işler inşallahla olmaz" dersiniz! Ben size kesin olacak şeyin ne olduğunu söyleyeyim, Allah sizi yerle bir eder, siz de bu küfrünüzle geberirsiniz!

Unutmamamız gerekir ki bu hayatta hiç kimse için kesin bir şey olmaz. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"hiçbir şey için sakın, 'ben yarın şunu mutlaka yapacağım' deme! Ancak, '(inşallah) Allah dilerse (yapacağım)' (de)"** buyurur. Eğer bir şeyin Allah izin vermeden yapılabileceğini düşünürsek ne olacağını artık buradan hesap etmemiz lazım!

Bir iş yapacağımız zaman "inşallah" demeyi unutursak Allah bize kaybetmememiz için ne yapmamız gerektiğini de beyan eder. **(Bunu) Unuttuğun takdirde rabbini zikret ve de ki: Umarım rabbim beni, bundan daha yakın bir rüşde (ve doğruya) hidâyet eder."**[20] Bizim de unutunca hemen rabbimizden özür dilememiz, af ve mağfiret isteyip "umarım rabbim beni bundan daha hayırlısına ulaştırır" dememiz lazım.

Peki, bundan daha hayırlısı ne olabilir!

İnşallah diyememişiz ya işte daha hayırlısı gönlümüzün bu hâle gelmesidir; "ya rabbi! Sen izin verirsen ben bu işi yaparım demeyi unuttum ve bu bana ders oldu. Tövbe, istiğfar ediyorum. İnşallah bir daha böyle bir yanlışa düşmem" demektir. Yaptığımız

[20] Kehf /23-24

tövbe ve bir daha aynı yanlışa düşmemek için gösterdiğimiz çabamız, gayretimiz, gönlümüzü bu hâle getirdiği için böylelikle rabbimiz bizi daha hayırlısına ulaştırmış olur.

Allah bize şeytanı anlatıyorsa bize yaptığı hilelere karşı dikkatli olalım ve onun tuzağına düşmeyelim diye anlatır. Bizim de kendimizi tanımaya çalışırken aynı zamanda düşmanımızı tanımamız ve düşmanımız olan iblise karşı nasıl bir tavır içinde olmamız gerektiğini anlamamız lazım. Öyle ki onunla savaşıp cihad edebilelim.

Mesela; insanların kendine göre hedefleri olur. Eğer birinin hedefi; Allah'a yeryüzünde halife olmak, Allah'a dost olmak, ebedi hayatını kazanmaksa o hâlde hedefini gerçekleştirebilmek için şeytanla, nefsiyle, şeytana uyanlarla, dünyayla savaşması, cihad etmesi, bir de onlara galip gelmesi gerekir. Tabir-i caizse kahraman olması gerekir. Kahramanlık yapacak ki onlara karşı yaptığı bu savaşı kazanabilsin.

Öyleleri de vardır ki hedefi başka şeylerdir. Misal; kimisi "biz devlet kurmak istiyoruz" der. Baktığımızda bu hedef büyük bir ideal, büyük bir amaç gibi görünür; ama öyle değildir.

Diyelim ki devlet kurmak için çalıştın, hayatını ortaya koydun, nihayet istediğin devlet kuruldu; ama sonra sen öldün. O zaman ne olacak! Allah sana "kulum, ben seni dünyaya devlet kurasın diye mi gönderdim" demez mi! Bazıları da vardır ki davası için benzin döküp kendini yakar. Doğrudur, bir davan vardır; ama davan bâtıl bir davadır. Mesele; senin hayatı yaşarken hak davayı seçebilmendir. Kendini batıl bir davanın uğruna kurban edecek kadar basit göremezsin. Sen bütün âlemsin!

Biraz önce "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" âyetini izah ederken bunu söyledim. Her "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn, ihdinas sırâtel mustakîm" dediğinde duana bir tek kendini değil herkesi katarsın; çünkü her bir kul seninle aynıdır. Senin de

bakışının tevhid olması için kendini herkesle aynı görmen şarttır. Bunun için de biri açsa tıpkı sen açmışsın gibi onu doyurman, biri sıkıntıdaysa sen sıkıntıdaymışsın gibi onun sıkıntısını gidermen, yardıma ihtiyacı varsa kendin yardıma ihtiyacın varmış gibi ona yardım etmen ya da hastaysa onu ziyaret etmen gerekir. Allah, insana yaptığın bütün muameleyi kendisine yapılmış kabul eder. Buradan bile nerede olduğunu anlaman gerekmez mi!

Sen Allah'ın huzurundasın ve muhatap olduğun insanların her biri Allah'ın kuludur. Allah sana "ben" deme, "biz" de buyuruyor; çünkü "ben" deyince nefsinle söylemiş, "biz" deyince ise Allah ile söylemiş, Allah'ın emrettiği gibi söylemiş olursun. Tabi, "biz" demen de lafta kalmamalıdır. "Biz" derken samimi olman için gücünün yettiği kadarıyla elinden geleni yapman şarttır. Ancak o zaman el hamdu lillâhi rabbil âlemin:[21] "Hamd (övme ve övülme; yarattıklarını rahmetiyle eğiten, büyüten) âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur" diyebilirsin.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin" sözü aynı zamanda cennettekilerin cennete girince söyledikleri sözdür. Yani sen "biz" derken her insanı kendin gibi görüp Allah için çabanı sarf ettiğinden dolayı gönlün cennete döner. Kendin böyle olunca insanları da cennet olmaya davet edersin.

Kim gibi?

Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve bütün peygamberler gibi. Hiç kimseyi peygamberlerin yaptığını yapmaktan daha aşağısı kurtarmaz. Allah, nasıl kulluk yapılacağıyla ilgili peygamberleri örnek göstermiş ve onlara tabi olunmasını emretmişse o zaman kazanmak ve kaybetmemek için peygamberlerin yaptığını yapmak gerekir. Madem öyle hayatı yaşarken peygamberler gibi yapman gerektiğini bilmen, buna iman etmen ve peygamberler gibi olmayı sevmen lazım. Sonra da

[21] Fâtiha /2

gücün neye yetiyorsa, Allah sana her neyi vermişse onunla rabbine halife olmak için çalışman, çabanı, gayretini göstermen gerekir.

Allah zaten bu âlemde onu temsil edebilmen için sana sahneyi hazırlamıştır. Sana düşen; yalnızca sana verdiklerini kullanıp onun sevdiği, razı olduğu gibi yapmaktır. Allah sana "her anda benim gibi yap" buyuruyor. Benim gibi yap demek; "benim sevdiğim, razı olduğum, emrettiğim gibi ol" demektir. Yani Allah "sana her neyi emretmişsem hepsi de razı olduğum gibi yapıp bana halife olman, yakın olman, dost olman, sevgili olman içindir, sen sana söylediklerimi benim razı olduğum gibi yap" buyuruyor.

Hâl böyleyken nasıl olur da hayatını bâtıl davaların uğruna harcayabilir, kendini onlara kurban edebilirsin. Allah seni yeryüzünde halife olup onu temsil etmen için yaratmıştır. Bu yüzden tek hedefinin Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi yapıp yeryüzünde onu temsil etmek olması gerekir. Yoksa hem kendini hem de rabbini kaybedersin.

Evet, herkesin bir hedefi vardır, dedik. Hedefi dünya olanların yanında bir de hedeflerinin Allah'ın dinini herkese anlatmak ve herkesi İslam'a davet etmek olduğunu iddia edenler vardır. Şayet biri Allah'ın dinini insanlara anlatırken işi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı gibi yapmazsa o zaman işi kendi kafasına, nefsine göre yapmış olur.

Allah dünyayı, varlığı hiç kimseye teslim etmez. Her koşulda bütün hüküm, emir onundur ve dinin sahibi de Allah'tır. O zaman hiç kimse kendini dinin sahibiymiş gibi zannedemez; ama baktığımızda öyleleri vardır ki insanlara "kâfir" der, "müşrik" der, "benim gibi olmayanlar cehennemliktir, din bendedir, Allah'ın dinini ben yaşıyorum" der. Böylelerinin köpekten ne farkı vardır!

Bu din hiç kimsenin dini değildir, sadece Allah'ın dinidir. Sana düşen; Allah'ın dininde olmak ve Allah'ın dininin içine girip

onunla kazanmaktır. Yoksa ona sahip çıkmak değildir. Allah zaten kitap gönderip dinini kullarına öğretmiştir. Öyleyse müsaade et kulları hakkındaki hüküm de emir de Allah'ın olsun.

Allah'ın dinine sahip çıkmaya kalkıp "bu dinin sahibi benim" diyenler, rablerini anlamamış, manevi olarak kazanmaları için Allah'ın onları kullarıyla muhatap ettiğini anlamamıştır. Rablerine yakın olmadıkları için de hikmeti, muradı anlamamıştır. Bu yüzden sadece zahiri tarafa bakar ve kendilerine göre hüküm verirler.

Oysaki bu din insan içindir. İnsan din için değildir. İnsanlar olmasaydı Allah Kur'ân'ı gönderir miydi? -Göndermezdi. O zaman Kur'ân da insan içindir; yani insanı insan yapmak içindir. Bu nedenle Allah emirlerini, hükümlerini indirmiş de insanlar mecburen ona uyacaklar diye bir şey yoktur. Allah böyle söylemiyor.

Allah âyet-i kerimelerde **"hak rabbinizdendir. Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin."**[22] Yani iman da bellidir küfür de bellidir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun. **"Şüphesiz ki biz, ona (hidâyet) yolu(nu da) gösterdik. (O artık, ona ikram ettiğimiz maddi ve manevi tüm nimetlerimize) İster şükreder (mü'min olur) ister inkâr eder (kâfir olur)"**[23] buyurmuştur. Yani Allah tercihi insana bırakıp "istersen Hz. insan olursun, istersen hayvandan daha aşağı olursun" demiştir.

Allah; dinini, nûrunu, ikramını, rızkı, nimeti, insana şerefini, rûhu indirmiş ve "hepiniz onunla dirilin" buyurmuştur. **"Ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)!"**[24] **(Resulüm!) İşte böylece sana da emrimizden bir Rûh**

[22] Kehf /29
[23] İnsân /3
[24] Enfâl /24

(olan bu Kur'ân'ı) vahyettik[25] âyetlerinde görüldüğü gibi Allah Kur'ân'a "rûh" buyuruyor. Alırsan onunla hayat bulur, canlanırsın, almazsan da sen bilirsin, Allah seni zorlamıyor. Madem öyle insanları Allah'ın dinine uymaya mecburmuş gibi zorlayamaz, kimseyi zorla Müslüman yapamazsın. Allah böyle yapmanı söylemiyor! Sana düşen; Allah'ın dinini tebliğ ederken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz nasıl yapmışsa aynen öyle yapmaktır. Aksi takdirde kendini dinin sahibi zannetmiş ve nefsine göre hareket etmiş olursun ki Allah da bunu kabul etmez.

Hiç kimse Allah'ın dinine bir şey yapamaz. Aynı zamanda hiç kimse Allah'ın dinini sahiplenemez. Kim Güneş'e ne yapabilir! Ya da kim "Güneş benimdir" diyebilir! Biri çıkıp "ben Güneş'in sahibiyim" derse bundan daha ahmakça, daha aptalca bir şey olabilir mi! Güneş seni aydınlatır; ama Allah bu konuda sana bir tercih hakkı vermiştir. Pencereni; yani gönlünü kapatırsan karanlıkta kalırsın; fakat gönlünü açarsan bu defa onunla dirilir, nûrlanır, aydınlanırsın. Onunla hikmeti, furkânı bulur, Hz. insan olur, rabbine yakın olur, canlı Kur'ân olursun. Öyleyse nasıl "bu dinin sahibi benim" diyebilirsin! Bundan daha edepsizce bir şey var mıdır! Kimseyi dininden, cemaatinden, mezhebinden, meşrebinden ya da dini yaşantısından dolayı eleştiremezsin. Asla böyle bir hakka sahip değilsin. Allah sana "kimseye bakma, kendine bak ve bana kul ol. Senin insanlara karşı bir sorumluluğun vardır. Hayatını yaşarken bu sorumluluğunu yerine getirmeye çalış" buyuruyor. Senin de rabbini dinleyip insanlara olan sorumluluğunu yerine getirmen gerekir. Başka türlü davranıp insanları küfürle, şirkle itham edemez, "din bendedir, benim gibi olmayanlar cehennemliktir" diyemezsin.

Rabbinin insanlar için sana verdiği sorumluluk; peygamberinin yaptığı gibi yapmaktır. Peygamberinin yaptığı gibi yapmazsan onu kabul etmemiş olursun. Sen ise "ben dosdoğru

[25] Şûrâ /52

yoldayım, insanları Allah'a davet ediyorum" dediğin hâlde ağzından küfür saçılıyor! Hâlbuki senin davet ettiğin Allah'ın dini, güzelliği tıpkı peygamberin gibi senin üzerinde tecelli etmeliydi; ama senin üzerinde rahmet yok, hidâyet yok, muhabbet yok. O zaman sen kime tabi olmuşsun! Ya da kime tapıyorsun, kime "Allah" diyorsun! İnsanları Allah'a davet ediyorsun da sen Allah'ı tanıyor musun! Senin "Allah" dediğin kimdir! Kime "Allah" dediğini söyleyeyim. Tabi ki nefsine "Allah" diyorsun.

İnsan, kendini, rabbini bilmeyince onun huzurunda böyle pervasızca konuşur. Bu duruma düşmemek için rabbimize karşı edebimizi bilmemiz lazım. Hepimiz rabbimizin huzurundan geldik. Şimdi bulunduğumuz yerde yine rabbimizin huzurundayız ve rabbimiz bizim için bir takdir yapmış, kader yazmıştır. Bu büyük takdirin içinde de bize takdir etme, tercih etme hakkı vermiş ve bize "haydi kulum, benim senin için yaptığım takdiri tercih et. Bana halife ol, benimle güzel ol, manevi olarak büyü. Haydi, peygamberlerin yaptığı gibi doğru yap, güzel yap. Bir şey yaptığında kendi bildiğin gibi yapma, benim sana vahyettiğim gibi yap ve kelamımla, âyetlerimle diril! Her bir âyetime iman et hem sen onunla diril hem de âyetlerim sende dirilsin" buyurur.

Allah'ın vahyettiği gibi yapınca; yani rahmet edince rahmetle diriliriz, dolayısıyla rahmet etmekle ilgili âyetler üzerimizde dirilmiş ve Allah'ın isimleri, güzelliği üzerimizde tecelli etmiş olur. Böyle yapıp rabbimizin vahyiyle dirilmek için hem bütün varlıkta hem de kendi üzerimizde her şeyi rabbimizin ismine okuyacak, onun ismiyle, onun isimlerini okuyacağız inşallah.

Allah âyet-i kerimede "**biz onlara, afakta (tüm kâinatta) ve enfüste (kendi nefislerinde) âyetlerimizi göstereceğiz ki o (Kur'ân)ın hak olduğu onlara (iyice) belli olsun"**[26] buyurur.

[26] Fussilet /53

Rabbinin tecellisinin hak olduğu ve bütün varlıkta hakkın nûrunun tecelli ettiği iyice anlaşılsın diye afakta ve enfüste size âyetlerimizi göstereceğiz.

Allah, âyetlerini gösterir; ama görmek, anlamak isteyenlere gösterir, onun için Allah'ın afaktaki ve enfüsteki âyetlerini yalnızca bakanlar görür. Bakmayanlar ya da kör olanlar göremez. Bakanlar afakta ve enfüste; gözünün görebildiği, göremediği her yerde ve kendi nefsinde rabbinin tecellisine, güzelliğine, rabbinin hak olduğuna, âyetlerin hak olduğuna, rabbinin dosdoğru söylediğine şahid olur. Görmek, bakmak istemeyenler ise zaten şahid olamaz.

Mesela; solucan, yılan, fare gibi bazı hayvanlar yerin altında gizlenir ve orada yaşarlar. Rabbinin âyetlerini, tecellisini, rabbinin güzelliğini görmek istemeyenlerin hâli de tıpkı bu hayvanların hâline benzer.

Nasıl?

Onlar da çamurun altında yaşar, yalnızca çamuru görmek isterler. Çamurun altında bir evleri vardır, kendileri de bu evlerine sığınır, oradan ayrılmak istemezler. Sadece çamura ait olan şeylerle ilgilenirler; yani para der, dünya der, eşya der, mevki der, makam derler. Toprağın altında çamur için boğuşur sonra çamur uğruna birbirini ısırır, birbirlerini yer, "haydi, para kazanmada rekabet edelim, yarışalım" derler. Oysa Allah cenneti anlatırken âyetin sonunda "yarışanlar bunun için yarışsın"[27] buyurmadı mı! Siz rabbinizi hiç dinlemiyor musunuz! Nereden geldiğinizi, kim olduğunuzu, nereye gideceğinizi hiç merak etmiyor musunuz! Nasıl kendinizi bu kadar kör edebilir, başınızı kuma, çamura gömebilir, toprağın altında yaşayabilirsiniz! Bu, insana yakışan bir şey midir!

[27] Mutaffifîn /26

İnşallah bu duruma düşmemek için hep beraber kendimizi tanıyacağız. Daha önceki sohbetlerimizde söylemiştim; insanı anlatmaya çalışmak deryayı bir tasa sığdırmak olur ki bu da mümkün değildir. Ramazan ayı boyunca insanı anlatmamız insanın anlaşıldığı manasına gelmez; ama yine de en azından bu konuda tefekkür edebileceklerimizi bile anlasak yine de kendimizi, kim olduğumuzu, nerede, nasıl durmamız gerektiğini öz itibariyle anlar; yani Allah'ın verdiği şerefi kendimize layık görürüz.

Bütün mesele; Allah'ın verdiği şerefe insanın kendini layık görmesidir.

Nasıl ki Allah bir şeye "ol" deyince oluyorsa insan da kendisi için bir şeye "ol" deyince olmalıdır. Yoksa tercih hakkının bulunması bir mana ifade etmez. Bu nedenle insan kendisi için ebedi hayatı hakkında her neye "ol" derse o mutlaka olur; ama dünya hayatı için aynısı geçerli değildir; çünkü burası imtihan yeridir. Allah dilediğini dilediği şekilde imtihanlara tabi tutar. Bu konuda ondan başka hiç kimsenin söz hakkı yoktur. İnsanın dünya hayatıyla ilgili yapabileceği tek şey; sadece dua etmek ve rabbinden istemektir. Rabbi de dilerse değiştirir, dilerse değiştirmez ya da dilerse arttırır. Bu takdirini de kul manevi olarak nasıl kazanabilecekse ona göre yapar.

İnsanın duadan başka hiçbir güce sahip olmadığı ve bütün söz hakkının bir tek Allah'a ait olduğuyla alakalı Abdulkadir Geylani (r.a.) Hazretleri'nden bir örnek vereyim.

Pir Hazretleri *"bir seferinde hastaydım, hastalık beni biraz meşgul edince rabbimden şifa istedim; ama şifayı istedikten sonra hastalığım daha da arttı. Ben yine rabbimden şifa istedim, hastalığım yine arttı. Ben şifa istedikçe hastalığım artmaya devam etti. En sonunda anladım ki susmam ve Allah'ın benim hakkımdaki takdirine rıza göstermem, sabır göstermem lazımmış"* buyurur.

Tabi, Pir Hazretleri'nin manevi bir hâli vardır. Onun hedefi en büyük hedeftir; yani Allah'a kâmil manada âbd olmak ve onun istediği, razı olduğu gibi bir kul olmaktır. Bu yüzden yolculuğu yaparken Allah ona tattırarak, yaşatarak öğretir. Buradaki muamelesiyle de ona "rabbine teslim ol, takdirine rıza göster, sana biraz hastalık verdim, senin de sabret lazım, öyle hemen iyileşeyim deme. Bu işler senin söylemenle olmaz" buyuruyor.

Evet, kulun dünyayla ilgili hiçbir söz hakkı, "ol" emri yoktur; ama ebedi hayatı konusundaki söz hakkı, tercihi, "ol" emri yalnızca kendisinindir. İsterse gönlünü rabbine döndürür, rabbini tesbih eder, isterse de gönlünü dünyaya döndürür başka şeyleri zikreder. Gönlünü nereye döndürürse de gönül tıpkı bir ayna gibi olduğundan baktığı şey gönlüne tecelli eder ve insan o hâle gelir.

Kendi üzerimden bir örnek vereyim; bir şeye onu biraz daha iyi anlamak için dikkatlice bakarsam gözümü kapattığımda ilk önce onu görürüm; çünkü gönlüme aksetmiştir. Sadece dikkatlice "bu neyin nesidir" diye anlamak için bakmışım; ama buna rağmen gönlüme aksetmiştir. Ben de gözlerimi kapattığımda önce onu görürüm. Gönlümde kalıcı olmaması için onu hemen silmem lazım. Yoksa gönlüme resmedilir.

Bir şeye bakarken bile hemen gönlümüze aksediyorsa bu durumda severek baktığımız şeyler acaba gönlümüze nasıl kazınır, buna göre hesap etmemiz lazım. Yüz tane şeyi seversek hepsi olduğu gibi gönlümüze akseder ve anlamayacağımız bir şekilde var olurlar. Ben var olurlar demeyeyim. Sevdiğimiz için gönlümüze akseder, kazınırlar; çünkü sevdiğimiz için biz o şeye gönlümüzde "ol" demişiz. Bizim bütün hâlimiz; duamızdır, sevdiğimizdir; yani neyi seversek onun için dua etmiş oluruz, dolayısıyla hâlimiz de ona bürünür. Bunları "ol" emrinin nasıl tecelli ettiğinin anlaşılması için izah ettim ki gönlümüze yanlış şeyleri kazımayalım. Sonra ona "ol" dediğimizden dolayı hâlimiz öyle olur.

Evet, bu duruma düşmemek için gönlümüz bütünüyle Allah'a ait olmalı ve tesbihle, tahmidle, tekbirle, tevhidle, hamdle, şükürle meşgul olmalıdır. Aynı şekilde çabamızı gösterip gönlümüze Allah'ın muhabbetinden, âyetlerinden başka bir şey yaklaştırmamaya çalışmalıyız. Unutmayalım ki dışarıda gördüklerimizin içeride, gönlümüzde işleri yoktur. Bırakalım dışarıdakiler dışarda kalsın. Bizim bütün zahiri işimiz dışarıdadır, biz de işimizi dışarıda yapalım ve hiçbir şeyi gönlümüze almayalım.

Tabi bunu başarabilmek için önce nerede olduğumuzu, ne yapmamız gerektiğini, rabbimizin bizden ne istediğini, nereye gideceğimizi, nasıl gideceğimizi ve giderken buradan neleri götüreceğimizi anlamamız gerekir.

Zatın biri *"huzura gidince rabbim bana 'neyle geldin' diye sorarsa 'ya rabbi! Hatayla, kusurla, eksikle, yanlışla geldim. Bu yüzden affına, mağfiretine, rahmetine sığınıyorum' diyeceğim"* demişti. Elbette ki söylediği söz çok yerinde bir sözdür; ama bizim tercihimiz farklıdır. Biz öyle hatayla, kusurla geldik, demeyeceğiz. Allah'ın huzurunda hatanın, kusurun, yanlışın, eksiğin ne değeri ne kıymeti olabilir! Tabir-i caizse güneşin karşısında ufacık bir karanlığın ne önemi olabilir? -Hiçbir önemi olmaz. Öyleyse ondan söz etmek doğru değildir.

Biz rabbimizin huzuruna gidince rabbimiz bize "neyle geldin" diye sorduğunda "sana seninle, senin güzelliğinle geldim ya rabbi" diyeceğiz.

İnşallah rabbimizin güzelliği üzerimizde tecelli eder, onunla güzel oluruz, böylelikle huzura onun güzelliğiyle varırız.

Allah bizi onun huzurunda gönlünü başka şeylerin sevgisiyle dolduranlardan eylemesin inşallah. Allah bizi gözünü, gönlünü rabbinden ayırmayanlardan eylesin. Allah bizi yaşadığı her olayı rabbinden bir imtihan olarak bilenlerden eylesin. Allah bizi

kendini, rabbini, tanıyanlardan anlayanlardan ve hayatı rabbine halife olarak yaşayanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

18.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya çalışıyorduk. Ayrıca rabbimizin bize nasıl nazar ettiğini ve kendimize, varlığa rabbimizin nazarı ile nasıl nazar edeceğimizi rabbimizin öğrettiği gibi öğrenmeye çalışıyorduk. Bir de rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri, şerefi onun vahyinden ve resulünden hep birlikte anlamaya çalışıyorduk.

Şimdiye kadarki sohbetlerimizde nereden geldiğimizi, nerede olduğumuzu, bu âlemde ne yapmamız gerektiğini, nereye gideceğimizi ve gideceğimiz yerde bizi nelerin beklediğini anlamaya çalıştık.

Gideceğimiz yerde bizi nelerin beklediğini biliyoruz. Bu hayatta her neyi yaşadıysak, nasıl iman ettiysek, neye taptıysak, neyin peşinden gittiysek gideceğimiz yerde göreceğimiz muamele de ona göre olur; ama bu konudaki tercihi kendimiz yapmışız.

Allah, bütün kullarına bir tercih yapma hakkı vermiştir. Yalnız bu tercih hakkını verirken "benim senin için tercih ettiğimi tercih et, sen buna layıksın" demiştir. Allah'ın, insanları layık gördüğü şey; sadece kendi güzelliği ve isimlerinin tecellisidir.

Allah kıyamet yerinde insanların hâlinin nasıl olduğunu anlatırken iman edip salih amel işleyenleri meleklerin karşıladığını beyan eder. **"Öte yandan (o gün), rabbimiz Allah'tır, deyip sonra (ihlâs ile) dosdoğru olanların üzerine melekler iner ve onlara (derler ki), korkmayın, üzülmeyin ve size vaad olunan cennetle**

sevinin! Biz dünya hayatında (olduğu gibi), âhirette de sizin dostlarınızız. Hem orada sizin için canlarınızın çektiği her şey vardır ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır."[1] Demek ki ahirette göreceğimiz muamele dünyadayken yaptıklarımıza karşılıkmış! Kendimiz için neyi tercih edersek ahirette de tercihimizin sonucunu görürüz.

Allah başka bir âyet-i kerimede Kıyamet gününü anlatırken **"o gün birtakım yüzler (cennetle müjdelendikleri için nûrdan) ışıl ışıl parıldar. (Muhabbetle) Rabblerine nazar eder (ve bakar)lar"**[2] buyurur. Dikkat edilirse kıyamet yerindeyken yüzleri parıldıyor ve rablerine nazar ediyorlar; yani daha cennete gitmemişlerdir. O gün Güneş de Ay da yoktur; ama rabbimizin nûru tecelli etmiş ve her yeri aydınlatmıştır. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"(o gün) yeryüzü, Rabbinin nûru ile aydınlanmıştır"**[3] buyurur. Kıyamet günü yeryüzü rabbimizin nûruyla aydınlanır ve cennetlikler orada rablerine nazar ederler.

Bir de o gün yüzleri simsiyah kesilenler vardır. Allah onları anlatırken **"o gün birtakım yüzler de vardır ki (dünyanın geçiciliğine aldandıkları için ümitsizce kararmış ve) asıktır"**[4] Yüzlerinin asık olmasının sebebi nedir? -Çünkü onlara varacakları yer müjdelenmiş, haber verilmiştir.

Herkes ölmeden evvel cennetlik mi cehennemlik mi olduğunu bilir; ama orada nasıl bir muameleyle ya da azapla karışılacağını bilmez. Tabi, bir de Allah'a yakın olanlar vardır. Onlar zaten Allah'a yakın olduklarını ve Allah'ın kendilerini zatına seçtiğini bilirler; ama cennetlikler de cehennemlikler de Allah'a yakın olanlar da ahirette görecekleri muamelenin nasıl olacağını daha dünyadayken kendileri tercih etmiştir.

[1] Fussilet /30-31
[2] Kıyâme /22-23
[3] Zumer /69
[4] Kıyâme /24

Mesela; Allah kaybedenlere ahirette azâbun azîm; büyük azap,[5] azâbun muhîn; alçaltıcı, rezil edici bir azap,[6] azâbun elîm;[7] iç yakan bir azap olduğunu buyurmuştur.

Neden?

Hayatlarını yaşarken iman etmedikleri, kul olmadıkları, Allah'ın emrinin dışına çıktıkları, rablerini dinlemedikleri ve ciddiye almadıkları için. Kıyamet günü onlara "sen rabbini, insanlığını, cenneti ebediyen kaybettin ve cehenneme layık oldun. Dünyadayken şeytana arkadaş olup onun peşinden gitmiştin, şimdi de onunla beraber olup cehenneme gideceksin" denildiğinde bu haber onların içini yakar; çünkü rablerini, sahiplerini kaybetmişlerdir. İşte, iç yakan azap demek; rabbini, insan olmayı kaybedip hayvandan daha aşağı bir varlık olmanın azabıdır.

Allah bize ahirette nasıl bir muameleyle karşılaşacağımızı haber veriyor. Biz de ya hayatımızı yaşarken Allah'a göre insan olmayı kabul ederiz ya da nefsimizin arzularına uyup hayvan olmayı kabul ederiz. Eğer rabbimizin gösterdiği sırat-el mustakimde yürümez, peygamberine tabi olmaz, onu kendimize örnek alıp yaptığı gibi yapmaya çalışmazsak hayvan gibi hatta hayvandan daha aşağı olma tercihini yapmış oluruz ki bunun sonucunda ahirette karşılaşacağımız muamele de ona göre olur.

Kıyamet günü perdeler açılınca herkes kendi tercihiyle kaybettiğini anlar. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"(o gün ona denir ki) kitabını oku! Bugün hesap sorucu olarak sen kendine yetersin"**[8] buyurur. Yani "bak, ben sana neyi emrettim, seni nasıl davet ettim, kazanman için sana nasıl imkânlar verdim, sen ise beni değil; dünyayı, nefsinin arzularını isteklerini tercih ettin. Beni

[5] Bakara /7
[6] Lokmân /6
[7] Nahl /104
[8] İsrâ /14

dinlemek yerine nefsini, şeytanı, insanları dinlemeyi tercih edip onları bana şirk koştun!"

Bu yüzden Allah kıyamet günü "herkes taptığının yanına gitsin, taptığının, kul olduğunun yanında dursun" buyurur.

Kim neye tapmışsa kıyamet günü de onun yanında; yani kendi ilahının yanında durur. Öküze tapanlar öküzün, maymuna tapanlar maymunun, buzağıya tapanlar buzağının, şeytana tapanlar da gidip iblisin yanında durur.

Peki, Kıyamet günü kaybedenler sadece kâfirler, müşrikler midir?

Elbette ki hayır. Bir de imanı kendisine fayda vermeyenler ve günahı kendisini çepeçevre kuşatanlar vardır. Onlar da Kıyamet günü dünyadayken yaptıkları bu tercihten dolayı kaybederler.

Günah, insanı nasıl çepeçevre kuşatır?

Biri herhangi bir günahı sürekli olarak işler ve bunu da sanki normalmiş gibi görürse günahı onu çepeçevre kuşatmış olur. Günahı kendisini çepeçevre kuşattığında ise artık işlediği günahın kendisi olmuştur ki artık tövbe de onu kurtaramaz; çünkü temizlenemez. Temizlenemediği için de mağfirete uğramaz.

Daha iyi anlaşılması için izah edeyim.

Bir insan hangi günahıyla anılıyorsa o günahı kendisine isim olmuştur. Mesela; zalim birini düşünelim; onun ismi söylendiğinde insanın aklına hemen yaptığı zulüm gelir; yani anılırken yaptığı zulümle birlikte anılır. İşte bu, zulmün kendisini çepeçevre kuşattığını gösterir, dolayısıyla istediği kadar ibadet etsin artık kurtuluşu olmaz.

Diyelim ki biri de sürekli içki içiyor olsun. Ona bakanlar artık iradesizce sarhoşluğu, içkiyi, meyhaneyi hatırlıyorsa günahı o kişiyi çepeçevre kuşatmış demektir. Bu her bir günah için böyledir.

Tabi, içkinin haram olduğunu bilip tövbe etmek; ama yine de nefse güç yettiremeyip düşmek sonra tekrar kalkıp tövbe etmek başka bir şeydir. Biri insanlar kendisine baktığında elinde olmadan sarhoşluğu hatırlayacak kadar içer ve bu duruma tövbe etmezse günahı kendisini çepeçevre kuşatmış olur.

Günahı kendisini çepeçevre kuşatanlar imanını kurtaramaz ve cehennemlik olurlar; çünkü Allah'ın emrine o kadar ters düşmüşler ki artık günahlarından dolayı pişmanlık duymaz, hayâ etmez, günahı açıktan yapmakta sorun görmez ve Allah'ın emrine, hükmüne ters olduğu hâlde yaptıklarının doğru olduğunu söylerler.

Herkes ister zahiri ister manevi olsun "beni çepeçevre kuşatan bir yanlışım, günahım, küfrüm, şirkim var mıdır" diye kendine bakmalıdır. Böyle bir günahı varsa hemen tövbe istiğfar edip "ondan vazgeçtim ya rabbi" demelidir.

Evet, Kıyamet günü kimilerinin yüzü ışıl ışıl parıldar ve rablerinin cemalini müşahade eder. Kimilerinin de azabı gördükleri, nereye gideceklerini, nasıl bir muameleyle karşılaşacaklarını anladıkları için yüzleri kapkara kesilmiş, simsiyah olmuştur; ama daha hesapları görülmemiştir; yani azabı görmüş, nereye gideceğini anlamışlardır; ama nasıl bir muamele göreceklerini, hangi azabı tadacaklarını bilmiyorlar.

Cehennemin yedi kapısı vardır ve her bir kapıda azaplar farklı farklıdır. Öncesinde herkes için hesap görülür, bu hesaptan sonra ise herkes nereye layık olduğunu anlamış olur.

Allah hiç kimseye ne torpil yapar ne de zulmeder, hâşâ, böyle bir şey düşünülemez. Allah, peygamberlerine nasıl muamele etmişse her birimize de öyle muamele eder. "Allah katında hüküm değişmez"[9] buyurdu Allah. Kaybetmişsek Allah'ın

[9] Kaf /29, Fetih /23

bize verdiği imkânları görmezden gelmiş ve kendi tercihimizle kaybetmişiz demektir.

Bu âlemde nasıl yaşarsak kendimiz için ahirette onu tercih etmiş oluruz. Dediğim gibi; dünyadayken kim neye tapmışsa Kıyamet günü onun yanında durur, dünyadayken kiminle beraberse ahirette de onunla beraber olur. Allah bize her şeyi apaçık haber vermiştir ve anlatmadığı hiçbir şey yoktur. Biz de hayatımızı yaşarken "ben kimlerle beraberim, nereye gidiyorum, nereye yolculuk yapıyorum, derdim nedir, neyin peşindeyim, arkadaşlarım, dostlarım kimlerdir, kimleri seviyor, kimlerle beraber oluyorum" deyip kimlere arkadaş olduğumuza, kimlere dost olduğumuza, kimlerle beraber neler yaptığımıza bakalım. Acaba beraber olduklarımızla Allah yolunda yürüyor, Allah yolunda mı hizmet ediyoruz yoksa şeytanın yolunda yürüyor, ona mı hizmet ediyoruz! Buna mutlaka bakmamız lazım; çünkü bu bizim ebedi hayatımızı belirler.

Kimler gibi yapmaya çalışıyorsak onlardanız, gönlümüz kimlerle beraberse onlar bizim arkadaşımızdır. Bakınca bunu net bir şekilde anlarız. O yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*kişi sevdiğiyle beraberdir"*[10] *ve "kişi arkadaşının dini üzeredir"*[11] buyurmuştur. Çünkü arkadaşının gittiği yolda onunla beraber yürümeyi ister ve onunla beraber olmayı sever.

Herkesin dini vardır. Birinin dini Allah'ın diniyse bu durumda mü'min ve Müslümandır; ama kendine göre bir din üretmişse; yani hayatını Allah'ın vahyi dışında yaşıyorsa dini o yaşadığı hayat şeklidir. Biz de bakacağız; Allah'ın dinine mi yoksa nefsimizin, şeytanın bize gösterdiği yoldaki bir dine mi girmişiz. Eğer şeytanın gösterdiği yoldaki bir dine girmişsek şeytanın dinindeyiz, şeytanın peşinden gidiyoruz, şeytana hizmet ediyor, şeytana kul oluyoruz, demektir. Bu duruma düşmemek için

[10] Buhârî, Edeb, 96; Müslîm, Birr, 165
[11] Ebu Davud, Edeb, 19, Tirmizi, Zühd, 45

kiminle beraber yol yürüdüğümüze ve kimin yanında olduğumuza bakmamız gerekir.

Evet, hep beraber kendimizi tanımaya, nereden geldiğimizi, nerede olduğumuzu, nereye gideceğimizi ve gideceğimiz yerde nasıl bir muamele göreceğimizi anlamaya çalışıyorduk.

Ramazan ayının son on günündeyiz. Eğer ramazanın son on günü kurtuluşsa o hâlde şeytanın, nefsimizin, şeytana uyanların tuzağından nasıl kurtulacağımızı anlamamız şarttır. Allah âyet-i kerimede **"ben sizi alev alev yanan bir ateşle uyardım"**[12] yani "sizi ebedi bir kaybedişle karşılaşacağınız elîm bir azapla,[13] azîm bir azapla,[14] muhîn bir azapla[15] uyardım ve her birinizi; insanlığınızı, rabbinizi, sizin için hazırladığım cenneti kaybetmekle ikaz ettim. Öyleyse kendinizi üç kuruşa, bir avuç toprağa, bir günlük dünya hayatına, sizi çepeçevre saracak, ebediyen kaybettirecek herhangi bir yanlışa satmayın" buyurur.

Bütün mesele; son nefeste imanlı gidebilmektir. Biri imanlı gittiyse zaten kurtuluşa ermiştir. Kabirde, kıyamet yerinde ya da sıratta sıkıntı yaşasa bile sonuç itibariyle cehennemden kurtulduğu için ebediyen kazanmış, kurtuluşa ermiştir.

Allah son nefeste insanları kitabını sağından alanlar, solundan alanlar bir de öndekiler, mukarrebunlar, hayırda yarışanlar, diye üçe ayırmıştır.[16] Kitabı solundan alanlar dışında hepsi ebediyen kazanmış, kurtuluşa ermiştir. Tabi, insanın kurtulabilmesi için önce nefsinden, şeytandan, dünyadan kurtulması, bunun için de mutlaka rabbine güvenip teslim olması lazım. Yoksa biri onların elinde esirken, onların peşinden

[12] Leyl /14
[13] Nahl /117
[14] Bakara /7
[15] Lokmân /6
[16] Vâkıa /7-11

gidiyorken, onlara kul, köle olmuşken kurtuluşa erebilir mi? - Elbette ki eremez.

Genel itibariyle baktığımızda insanlık olarak nefsimize, dünyaya, şeytana, insanların bizi övmesine, mevkiye, makama köle olmuş, esir olmuşuz. Bunlara kul, köle olmuşken kurtuluşumuz mümkün olmaz. Allah bunlardan kurtulmamız konusundaki tercihi bize bırakmıştır. Ya nefsimize kulluk yapmaktan, onu dinlemekten, ciddiye almaktan kurtulur rabbimize döneriz ya da rabbimize kulluk yapmaktan yüz çevirir nefsimize kulluk yaparız.

Allah'a kul olmayı kabul edip hayatımızı yaşarken "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum ya rabbi" dediysek bu durumda kulluğumuzun gereğini yerine getirmemiz lazım. Eğer rabbimizin emrine itaat etmiyor, davetine icabet etmiyor, "yap" dediğini yapmaya çalışmıyor, "bundan sakının" dediğinden sakınmıyor, davetine icabet etmiyorsak Allah'a "ben senin kulunum" diyemeyiz. Çünkü şeytanın kulu olmuşuz demektir. Şeytanın davetine icabet ediyor, onun verdiği vesvesenin peşinden gidiyor, rabbimize karşı gelip şeytanı dinliyorsak istediğimiz kadar "ben Allah'ın kuluyum" diyelim, Allah'a kulluğu değil şeytana kulluğu tercih etmişizdir.

Son nefeste imanlarını kaybedenlere şahid olurken gördük ki imanlarını kaybetmelerinin sebebi; rablerini bilmemeleri, tanımamalarıydı; yani marifetlerinin olmamasıydı. Âlemlerin rabbini onun kendini vasıflandırdığından başka vasıflarla vasıflandırdıkları ve Allah'ın "kesinlikle affetmem" dediği şeyler için "bir şey olmaz, Allah affeder" dedikleri için son nefeste imanlarını kaybettiler; yani imanlarını kaybedenlerin rablerine karşı zahiri olarak ya da kendi gönüllerinde edepsiz olduklarını, rablerini kandırabileceklerini zannettiklerini gördük.

Rabbini kandırabileceğini zannetmek nasıldır?

Biri “ben, bence, bana göre” diyor, Allah’ın vahyinden işine geleni kabul edip gelmeyeni, kendi gönlünde değiştiriyor, Allah’ın “affetmem” dediği şeylere kendine göre fetvalar bulup “Allah bunu affeder, bir şey olmaz” diyorsa, bununla beraber Allah’ın “yap” dediği emirlerine bahaneler üretiyor, “önemli değil, yapılsa da yapılmasa da olur” diyorsa rabbini kandırabileceğini zannetmiştir. Hatta böyleleri Allah’ın emirlerini yerine getiren insanları küçük bile görebilir, onlara karşı kibirlenebilir. İşte, şeytan onları peşinden sürükler, onlar da farkında olsalar da olmasalar da şeytanın peşinden gider, böylelikle son nefeste imanlarını kaybederler.

Kul, son nefeste imanını kaybetmemek için imanına dikkat etmelidir. “İmanım var mıdır, yok mudur, varsa ne kadar kamildir ya da imanım beni ne kadar idare ediyor, Allah’ın huzurunda ne kadar durduruyor, imanımla rabbimi ne kadar tanıyorum! Rabbimin, âyetlerini, vahyini, emrini, hükmünü ne kadar imanla anlıyorum” diye kendine bakmalıdır. Kul, imanı ne kadarsa Allah’ın âyetlerini de o kadar iman ile anlar.

Rabbine karşı edepli, hürmetli olanlar neticede beşer oldukları için yanlış da yapabilirler; ama yanlış yaparken utanır, hayâ eder, hiç kimsenin kendilerini o hâlde görmesini kabul etmezler. Bu yüzden kendilerine dikkat ederler. Yoksa Allah’a meydan okumuş olurlar; çünkü günahı, yanlışı açıktan yapanlar; Allah’a meydan okuyanlar, “ben seni tanımıyorum, söylediğini de ciddiye almıyorum” diyenlerdir. Zaten bundan dolayı imanlarını kaybederler. Böyleleri hem yaptıklarından utanmazlar hem de insanları kendi yaptıklarına davet ederler. Yetmez, bir de yaptıkları yanlışı övünerek anlatırlar. İşte, Allah’a karşı edebi, hürmeti olmayan, saygısız ve edepsiz olanlar böyledir.

Mesela; biri bir başkasını eleştirip çekiştiriyor, onun hakkında birilerinden duyduğu birtakım şeyleri söylüyorsa onun gıybetini yapmıştır. Eğer söyledikleri şey yalansa; yani gözüyle

görmediği bir şeyi söylediğinde söylediği o şeyler gıybetini yaptığı kişide yoksa ona iftira atmış olur. Eğer söylediği şeyler gerçekten o kişide varsa bu defa onun gıybetini, dedikodusunu yapmış olur. Örnek vermek gerekirse; Allah âyet-i kerimede **"namuslu kadınlara zina isnadında bulunup sonra (bunu ispat etmek için) dört şahid getiremeyenler(in her birin)e ise seksen sopa vurun ve artık onların şahidliğini ebediyen kabul etmeyin"**[17] buyurmuştur. Bu sadece gözüyle gördüğünü iddia edenler için geçerli değildir.

Biri kendi gözüyle görmese, başkalarının sözünü nakletmiş olsa bile kendisi de o sözün aynısını isnad etmiş olur. "Yok ben söylemedim, sadece duyduğumu konuştum. Bana söyleneni anlattım" diye bir şey söz konusu olamaz. Sonuçta söz senin ağzından çıktı mı? -Çıktı. Sen onu söyledin mi? -Söyledin. Madem başkasından duyduysan ne diye onu söylüyorsun! Söylediğin şeyin iftira olduğunu düşünmen gerekmez miydi!

İnsanın bir şey konuşurken kendine dönüp "ben bunu söylersem ne kazanacağım, kardeşimi suçlamakla elime ne geçecek" diye düşünmesi, hayâ etmesi lazım. Eğer kardeşine yardım etmek istiyorsa bu yardımı kardeşçe yapmalı, kardeşinin bir yanlışı, eksiği varsa başkalarının yanında söyleyip onu utandırmamalıdır. Tabi, bir başkasıyla beraber kardeşine yardım edecekse o kişiyle beraber oturup durumu anlatır sonra onlar kendi aralarında kardeşine nasıl destek olacaklarını, yardım edeceklerini konuşurlar, bu başka bir şeydir. Böyle olunca yaptıkları şey gıybet değil; dua olmuş olur. İnsanın, kardeşine dua etmesi başka şey, onu yermesi, gıybetini yapması, hele ki iftira atması başka bir şeydir.

Hâl böyleyken baktığımızda insan korkmadan gıybet edebiliyor, iftira atabiliyor! Yani insan, Allah'ın o kuluyla beraber

[17] Nûr /4

olduğunu, lafının nereye gideceğini, öyle söyleyerek kardeşine iftira attığını bilmiyor mu! Biri söyledi diye onun da söylenenleri tekrar mı etmesi lazım! İşte, Allah'a karşı edebi, hürmeti olmayan, saygısız ve edepsiz olanlar bunu düşünmezler. Allah'ın kulları hakkında hem kendileri gıybet eder hem de başkalarını bu gıybete davet ederler.

Bu yanlışa, saygısızlığa düşmemek için Allah'ın huzurunda olduğumuzu, bütün kulların Allah'ın kulu olduğunu ve her birine muamele ederken aslında onların sahibiyle muhatap olduğumuzu bilelim. Bu yüzden her ne yaparsak yapalım "acaba Allah'ın bu konudaki emri nedir" diye hesap edelim. Öyle ki rabbimizin sevmediği, razı olmadığı yanlışlara, hatalara düşmeyelim.

Beşer olarak tabi ki eksik de, yanlış da yapabilir, günaha düşebiliriz; ama her ne kadar yanlışa, günaha düşsek de mutlaka anında tövbe etmeyi, istiğfar edip "sen benim rabbimsin, sahibimsin, malikimsin, melikimsin, ilahımsın, beni affet, bir daha bu yanlışa düşmeyeceğim ya rabbi" deyip rabbimize sığınmayı bilelim.

Unutmamamız lazım ki söylediğimiz ve yaptığımız her şeye hesap vardır. **"(İnsan) Hiçbir söz söylemez ki onun yanında hazır bulunup (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden bir melek) bulunmasın!"**[18] **"O gün insana (yapıp) önden gönderdiği ve (Allah'ın yap dediği; fakat onun yapmayıp) geri bıraktığı şeyler (tek tek) haber verilir."**[19] Allah o gün bize tek kelimeyle "bak" diyecek. "Bak ne yapmışsın! Bak, nerede neyi yapman gerektiği hâlde onun yerine neler yapmışsın, al hesabını kendin gör." Bu yüzden o gün kaybedenler ne yaptıklarını gördüğünde "orada (dünyada rabbimize karşı) işlediğimiz kusurlardan (ve onun emrettiklerini yapmamamızdan) dolayı yazıklar olsun bize"[20] biz

[18] Kaf /18
[19] Kıyâme /13
[20] En'âm /31

kendimize zulmettik, diyecekler; yani aslında neleri yanlış yaptıklarını yahut yapmadıklarını biliyorlar. Zaten insanın bunu bilmemesi daha kötüdür; çünkü Allah, insana "oku, anla" demiştir. Buna rağmen biri bilmiyorsa "işte, Allah size âyetleri umulur ki tefekkür ed(ip enine boyuna düşün)ürsünüz diye böyle açıklar"[21] âyetini yalanlamış olur.

Allah, kullarına karşı rauf ve rahimdir, dolayısıyla kimsenin kaybetmesini istemez, herkesin kazanmasını ister. Bu yüzden her şeyi vahyinde apaçık beyan etmiştir. Dolayısıyla "ben bilmiyordum, anlamadım" demek insanı kurtarmaz. Ölüm anı gelince son pişmanlık fayda vermez; çünkü Allah son nefeste "ben tövbe, istiğfar eder, iman ederim" diyenlerin ne imanını ne de tövbesini kabul etmeyeceğini buyurmuştur.[22]

Her an herkes huzura davet edilebilir. Allah, ona "sana verdiğim süre bu kadar, haydi artık gel" diyebilir. O an geldiğinde kimse "ben tövbe ediyorum" diyemez. Derse de Allah onun tövbesini kabul etmeyeceğini buyurmuştur. Hem elinde imkân olduğu zaman yanlış yapacak, kötülük yapacak, günah işleyeceksin hem de ölüm anı gelince "ben tövbe ediyorum" diyeceksin! Allah senin bu tövbeni kabul eder mi!

Bu hâl aynı zamanda münafıklık alametidir.

Nasıl?

Münafık iki yüzlü demektir. Bir yüzü dünyaya, bir yüzü ahirete bakar; yani bir ahireti, bir de dünyayı tercih eder ve ikisi arasında zıplayıp durur. Bir bakarız ki konuşurken mü'minler gibidir; ama bir şey yaparken kâfirler gibidir. Onun için Allah, münafıkları anlatırken **"bu (münafıklar iman ile küfür) arasında bocalay(arak zıplay)ıp durmaktadırlar. (Onlar) Ne bu**

[21] Bakara /219
[22] Nisâ /18

(mü'mi)nlere ne de şu (kâfir)lere (tam manasıyla gönülden bağlanırlar)"[23] buyurmuştur.

Bu âyette geçen kelime muzebzebîn kelimesidir. Muzebzebîn ise "zıplayanlar" manasına gelir. Münafıklar dünya ile ahiret, iman ile küfür arasında zıplayıp dururlar. Allah, onların kâfirlerden daha aşağıda, cehennemin en alt tabakasında olduğunu buyurmuştur.[24]

Neden?

Çünkü mü'min kılığında oldukları için mü'minler ya da insanlar onları görünce mü'min olduklarını zannederek sözlerine, yaptıklarına aldanıp yanlışa düşebilirler. Biri "ben Müslümanım" dediyse İslam'ı ve kendi peygamberini temsil ediyor demektir. Eğer İslam'ı, peygamberini temsil etmiyor, düşüncesi, fikri, tavrı, konuşması şeytana uyuyorsa "ben Müslümanım" dese bile münafıktır demektir. İnsanlar da onlara bakıp yanlışa düştüğü için münafıklar cehennemin en alt tabakasında şeytanlardan, kâfirlerden, müşriklerden daha aşağıdadır.

Müşrik bir insan, şirkini açıkça beyan edip "ben Allah'a şirk koşuyorum" der, kâfir biri de hakikati örttüğünü ve küfrünü açık açık söyler; ama münafık kendini gizler. "Ben mü'minim" der; fakat düşüncesi, konuşması, ameli kâfirin düşüncesi, konuşması, amelidir. Diğer insanlar onu mü'min zannettiği için yaptığı yanlışlar hakkında "herhalde doğrudur" der. Çünkü zahiren baktığında onu bir mü'minin yaptığını zanneder, mü'minin bu yanlışı yapacağını düşünmezler. İşte, münafıklar bu hâlleriyle insanları Allah'ın davetinden başka bir yere davet ederler ve bunu yaparken aslında ilahlık tasladıklarından haberleri bile yoktur.

Münafıklığın alametiyle alakalı bir örnek daha vereyim.

[23] Nisâ /143
[24] Nisâ /145

Münafık biri bir başkasını çekiştirir, gıybetini yapar, sonra yaptığı şey için "ben yanlış bir şey yapmıyorum. Bu söylediğim yalan değil ki doğruyu söylüyorum" der. Zaten doğruyu söylüyorsan yaptığın gıybet olur, kardeşinin etini yemek olur.[25] Eğer söylediğin yalansa o kişiye iftira etmiş olursun.

Kendisi kardeşinin gıybetini yapmakla kalmaz yanındakini de gıybete, gıybet etmese bile en azından dinlemeye davet eder. İnsanın gıybete ortak olması için gıybeti dinlemesi bile yeterlidir; yani gıybeti dinleyenler de gıybeti yapmış gibidir; çünkü dinleyince gıybeti desteklemiş olurlar. Gıybete ortak olmamak için gıybeti dinlememek lazım. Yoksa insan hiç konuşmasa da sadece gıybeti dinlediği için bile kardeşinin etini yemiş olur. Gıybet yapan kişi ona kardeşinin etini ikram eder, o da bu ikramı kabul edip kardeşinin etini yer.

İşte, "münafık, insanı Allah'ın davetinden başka yere davet eder" derken bu manada söyledim. İnsana Allah'ın men ettiği şeyi yaptırmaya çalışır. Allah'ın emri apaçık ortadayken yaptığı gıybeti o kadar hafife alıp önemsiz görür ki yaptığının normal olduğunu zanneder. Rabbinin emrini çiğnemesi yetmezmiş gibi bir de önemsiz görerek rabbinin emrini hafife alır.

İnsanın; Allah'ın "gıybet etmeyin" emrini çiğneyip gıybet yapması kardeşinin etini yemektir; ama bu emrini hafife, basite alması, önemsiz görmesi küfürdür. Bu bütün günahlar için geçerlidir. Allah'ın herhangi bir emrini hafife almak küfürdür. İnsanın bu küfre düşmemek için çok dikkatli olması gerekir.

Evet, insanı gıybete ya da Allah'tan başka herhangi bir şeye davet edenler birbirine münafıklık yapıyor demektir. Ben münafıkların alametlerini anlatırken herkesin bildiği, şahid olduğu

[25] Hucurât /12

şeylerden örnek verdim. Diğer günahları da artık bunlara göre kıyaslayıp anlayalım.

Hepimiz bu âlemde rabbimizin huzurundayız ve Allah'ın bize her anda bir emri, hükmü vardır. Biri hayatını yaşarken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmuşsa yarın Kıyamet gününde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanında durup "ya Resulullah! Ben dünyadayken de senin yanında durdum" diyebilir; ama hayatını yaşarken ters tarafa gitmişse bu durumda peygambere yaklaşabilir mi, yakın olabilir mi, "ya Resulullah! Ben dünyadayken senin yanındaydım" diyebilir mi? -Elbette ki diyemez.

Hayattayken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanındaysan ahirette de onun yanındasın. Burada onu örnek aldıysan, ona tabi olduysan, onun iman ettiği gibi iman ettiysen, onun ahlakına büründüysen, onun yaptığı gibi yapmaya çalıştıysan orada da onun yanında olursun; ama burada onun yanında değilsen zaten çok uzaklardasın demektir. Bir de kalkmış "ben senin dinindeyim, senin yanındayım ya Resulullah" diyorsun! Böyle bir şey yoktur. Burada Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in uzağındaysan orada da onun uzağında olursun.

Herkes kendine dönüp Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanında ne kadar durduğuna ve onun dinini ne kadar temsil ettiğine bakmalıdır. Yoksa hiç farkında olmadan münafıklar gibi zahiren bakıldığında mü'min görünür; ama insanları Allah'tan başka bir şeye davet eder.

İnsanın mü'min, Müslüman olması öyle dil ile olacak bir şey değildir. Zatın biri kendi çocuğuna *"biri sana 'Allah'ı seviyor musun' diye sorduğunda sakın cevap vermeyesin; çünkü 'seviyorum' dersen ve gerçekten sevmemişsen yalan söylemiş olursun. Sevmiyorum, dersen bu defa kâfir olursun"* der. Allah'ı seviyor musun? Ne kadar büyük bir soru!

Mesela; bize "Müslüman mısın" diye sorduklarında "evet, Müslümanız" diyoruz. O zaman Allah'a ne kadar teslim olduğumuza bakalım; çünkü bir şeyi söylüyorsak söylediğimiz şey Allah'a göre doğru olmalıdır. Bakacağız; kendi kendimizi tasdik ediyor muyuz? Eğer kendimizi tasdik etmiyorsak; yani Allah'ın bize gösterdiği sırat-el mustakimde; peygamberlerin, nebîlerin, sıddıkların, şahidlerin, salihlerin yürüdüğü yolda yürümüyorsak Allah'ın dininde değiliz, Allah'a teslim olmamışız demektir. Böyle olunca zaten Müslüman olduğumuzu, mü'min olduğumuzu söyleyemeyiz; çünkü mü'min, Allah'ı her şeyden, canından da çok sevendir ve sevenler sevdiğinin sevdiği gibi yaparlar.

Biz de kendimize dönüp "acaba hayatımı yaşarken Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi yapıyor muyum! Peygamberimi dinimi, temsil ediyor muyum! İnsanlar bana bakınca peygamberimin ahlakını görüyor mu! İnsanları Allah'a mı yoksa Allah'tan başka şeylere mi davet ediyorum" demeli ve nasıl bir hâlde olduğumuza bakmalıyız.

İnsanların bizim yaptığımızı doğru zannedip yaptıklarımızdan dolayı kaybetmesi büyük bir sorumluluktur. Allah âyet-i kerimede **"kim bir canı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere zahiren veya manen) öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Her kim de birini (zahiren veya manen) yaşatırsa bütün insanları yaşatmış gibidir"**[26] buyurur. Birini zahiri olarak öldürmenin ne olduğunu zaten biliyoruz. Manevi olarak öldürmek de onu Allah yolundan alıkoymak, imanından etmek ve cehenneme göndermektir. Manevi olarak diriltmek ise birinin imanını kurtarmasına, cennete gitmesine vesile olmaktır. Yani iman edenler diri, iman etmeyenler ölüdür.

[26] Mâide /32

Hayatla ölüm arasında sadece bir çizgi vardır; o da bir nefestir. Hayat, alıp verdiğimiz nefeslerden ibarettir. Doğarken bir nefes alırız, ölürken de bir nefes veririz. İşte, hayat bu iki nefes arasındaki süredir. Son nefesimizi ne zaman vereceğimiz belli değildir. Her an son nefesimizi verebiliriz. Madem öyle hayatın fani olduğuna iman etmemiz ve bundan emin olmamız lazım. Zaten insan, etrafındaki vefat edenlerden hayatın fani olduğunu görür; ama buna rağmen yine de inkâr etmeyi becerir. Daha doğrusu nefis, şeytan, dünyanın fani olduğunu ona perdeletir, "bunu hatırlama" der ve sanki hiç ölmeyecekmiş, Allah'ın huzuruna gitmeyecekmiş, yaptıklarından, düşündüklerinden, konuştuklarından dolayı hesap vermeyecekmiş gibi onu örter, gaflete büründürür. Ahireti unutturmak için elinden geleni yapar ve ona "sen fani olduğunu, öleceğini unut, hayatı yaşamaya devam et" der. Hangi hayatı? -Tabi ki gaflet hayatını.

Hepimiz rabbimizin huzurundayız. Ondan hayâ etmemiz gerekmez mi! Allah'a karşı edebi, saygısı, hürmeti, haşyeti olmayan bu hâlimiz nedir! Bu hâldeki birinde iman kalır mı! İnsan bu hâli sebebiyle son nefeste imanını kaybeder. Allah, kendisine karşı saygısız, edepsiz, hürmetsiz olan birini neden cennete koysun, ikramda bulunsun, ona "kulum" desin! Böyle biri Allah'a kul olmamış ki şeytana, nefsine, dünyaya kul olmuş! Madem öyle Allah'tan kendisine "kulum" demesini nasıl bekleyebilir!

Devamlı söylüyoruz "mü'minler yiğit insanlardır." Yiğit olup nefse, şeytana, dünyaya karşı tavrını koyanlar ve "Allah" deyip âleme rest çekebilenlerdir. Hatta gerektiğinde "hepiniz gelin" diyebilenlerdir. Mü'min yiğit olur, pısırık olmaz. Öyle "nefsime yenildim, şeytana uydum, şeytan bana vesvese verdiği için bunu yaptım" demekle insan kendine bahane üretemez. Sen Allah'ın sana verdiği gücü, kuvveti, şerefi kullanmadan nefsine, şeytana, dünyaya nasıl teslim olabiliyorsun!

Kendimize “ben kimim” sorusunu sorarken artık kim olduğumuzu bilelim, iyice anlayalım. Anlayalım ki nefsin ve şeytanın bizi çekmek istediği gaflet tuzağına düşmeyelim.

Peki, “ben kimim” sorusuna nasıl cevap vermeliyiz?

“Ben âlemlerin rabbinin kulu, âbdi, âşığı, yeryüzündeki halifesiyim. Kendisi için her türlü rahmeti, nimeti, ikramı, hayrı, güzelliği ikram ettiği âbdiyim, kuluyum. Râhman’ın rahmetiyle muamele ettiği âbdiyim, kuluyum. Ekrem olan, kerim olan âlemlerin rabbinin **kerremnâ benî âdem**:[27] Biz, Âdemoğullarını mükerrem (ikrama nail) kıldık, buyurup kendi güzelliğini ikram ettiği ve her türlü ikramını yaptığı âbdiyim. Kazanmam için kendisine her türlü imtihanları takdir edip zatına davet ettiği ve ‘haydi kulum, bana gel’ dediği kuluyum. Benim ondan başka bir şeyim yoktur. Her andaki muhatabım sadece beni yaratan rabbimdir” demeli, bu şekilde Allah’ın her bir ismiyle “ben kimim” sorusuna cevap vermeliyiz.

Olur ki bazen imtihanlar karşısında neyi tercih etmemiz gerektiğini bilmeyebilir, anlamayabiliriz. Bu tür durumlarda ne yapacağımızı gönlümüze sormamız lazım. Gönlümüz nerede, nasıl yapmakta huzur buluyorsa doğru odur; ama yine bir şey anlamazsak o zaman ne yapmamız gerekir?

Rabbimiz bizi hiç başıboş bırakır mı! Böyle düşünmek bile küfür olur. Gönlümüze sorduğumuzda cevap alamazsak bu durumda secdeye kapanacak “bana neyin doğru, neyin yanlış olduğunu göster ya rabbi! Ben seni istiyor, sana kul olmak istiyorum. Sadece senin emrinde, hükmünde olmak istiyor, kaybedenlerden olmak istemiyorum. Senin bana emrin neyse öyle yapmak, öyle olmak istiyorum” dememiz gerekir. Gerçekten anlamamışsak rabbimizden samimi bir şekilde anlamayı

[27] İsrâ /70

istediğimizde Allah bize gösterir, öğretir. Göstermez demek küfür olur.

Tabi, ortada Allah'ın âyetleri, vahyi vardır. Bununla beraber Allah bize neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anlayabilmemiz için akıl vermiş, irade vermiş, gönül vermiş, fıtrat vermiş, isimlerini, güzelliğini talim ettirip ona âbd olacağımıza dair bizden söz almıştır. Bu yüzden hepimiz zaten Allah'ın bizden hangi durumda ne yapmamızı istediğini biliyoruz. Yoksa öyle alay eder gibi "ya rabbi! Ben bilmiyorum, bir şey anlamadım, haydi bana göster" demek edebe aykırıdır. Benim bu söylediğim kulun gerçekten anlamamışsa yapacağı şeydir.

Evet, sadece kim olduğumuzu bilmemiz yetmez. Bir de şu anda bulunduğumuz yerde rabbimize "benden ne yapmamı, nasıl yapmamı istiyorsun ya rabbi" diye sormamız gerekir. Rabbimizi, kendimizi anladıysak o hâlde manevi olarak kazanabilmemiz ve rabbimizin üzerimizdeki muradının gerçekleşebilmesi için böyle söylememiz gerektiğini de anlamışız, demektir. Madem öyle hayatımızı yaşarken her imtihan karşısında rabbimiz bizden nasıl yapmamızı istiyorsa öyle yapmamız lazım ki kendimizi bilmiş ve "ben kimim" sorusuna cevap vermiş olalım.

Bir kul sırat-el mustakimde rabbine yürüyorsa devamlı rabbinin davetine icabet eder ve kendisine verdiği her imkânı "rabbimin sevdiği, razı olduğu gibi olsun. O nasıl yapmamı seviyorsa öyle yapayım" deyip değerlendirir. Kul, rabbinin her davetine icabet edip bu şekilde çaba, gayret sarf ettikçe rabbine yakın olur, yaklaşır. Bunun sonucunda ise mukarrebun olur. Yoksa durup sadece âlemi seyrediyorsa, bir tek kendi hesabını yapıp "ben şunun olmasını istiyorum, şu eksiğimin kapanmasını istiyorum" deyip bir tek kendisi için dua hâlindeyse, rabbinin kendisinden ne istediğine, neye davet ettiğine bakmıyorsa bu durumda farkında olsa da olmasa da kulluğunu nefsine yapıyor, demektir; çünkü "rabbim benden ne istiyor" demek yerine

“nefsim benden ne istiyor” demiştir. Nefsinin hesabını yaptığı için de yalnızca nefsine tabidir.

Herkes kendine bakıp biraz tefakkuh ettiğinde; yani derinlemesine düşündüğünde nerede olduğunu, yolu nasıl yürüdüğünü, nerede doğru yaptığını, nerede yanlış ya da eksik yaptığını, nerede “rabbim benden ne istiyor” deyip gerekeni yaptığını, nerede de nefsinin kendisinden ne istediğine bakıp nefsine uyduğunu görür, anlar.

Bu hayatta yaşarken sıratta yürürüz. Nefsimize, şeytana her uyuşumuzda nefsimize secde etmiş olur, dolayısıyla sırattan ateşe düşeriz. Bu ateş nefsimizin cehennemidir. Diğer taraftan “rabbim benden ne istiyor” deyip her gerekeni yapışımızda ise rabbimize secde etmiş olur, dolayısıyla rabbimize yakın oluruz.

İstese de istemese de herkes kendi ömrü kadar rabbine yolculuk yapar; ama yolculuk gerçekten çok zordur! Bu yolda telef olmayan, cehenneme düşmeyen gerçekten pek az insan vardır! Bu yüzden Allah âyet-i kerimede “insanların çoğu iman etmez,[28] insanların çoğu şükretmez,[29] insanların çoğu akletmez, aklını kullanmaz”[30] buyurmuştur. Baktığımızda genel itibariyle aklımızı kullanmıyoruz, kullansak rabbimizin ikramlarına, ekremliğine şahid olur, yaratılışımıza şükrederiz.

Rabbimizin bize verdiği nimetler, yaptığı ikramlar sadece zahiri değildir; ama nimet deyince aklımıza hemen ekmek gelir, dünyalık nimetler gelir. Oysa ki nimet bir tek dünyalık rızık değildir; çünkü bu nimetlere hayvanlar da kavuşmuştur. Allah onların da her anda rızkını verir. Öyleyse nimet nedir? -Nimet; Hz. İnsan olma, rabbimizi bilme, tanıma nimetidir, ikramıdır. Bizim de rabbimizden asıl bu nimeti istememiz lazım.

[28] Yûsuf /103
[29] Neml /73
[30] Ankebût /63

Rabbimizi bilmek, tanımak bitmez, tükenmez bir ikramdır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bununla ilgili olarak bir hadisinde *"ya rabbi! Hayretimi arttır"*[31] demiştir. Allah da âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"ya rabbi! İlmimi arttır, de"** buyurmuştur. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bile "ya rabbi! İlmimi arttır, de"[32] buyuruyorsa, buna rağmen insan öğrenmeye, anlamaya çalışmıyor, "ben zaten biliyorum. Artık bir şey öğrenmeye, anlamaya ihtiyacım yok" diyorsa o kişi manevi olarak ölmüş demektir.

Tabi, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"ya rabbi! Hayretimi arttır"* buyurduysa bu hayret öyle sıradan bir hayret değildir. Hayret; aynı zamanda insanı dehşete düşüren şeydir. İnsan ister rabbini tanıma açısından, isterse de kendisini tanıma açısından olsun hiç fark etmez, rabbini, kendini tanıyınca dehşete düşer. Sadece bilgiyle "Allah, insana rûhundan nefhetmiş, melekleri secde ettirmiş, insanı yeryüzünde kendine halife kılmış, her şeyi onun emrine vermiş. Kuluna şah damarından daha yakındır, onunla kalbi arasına tecelli eder ve onu çepeçevre ihata etmiştir" demek basittir; ama Allah bu perdelerin her birini aralasa insan nasıl bir hayrete, dehşete kapılır, akıl bunu anlayamaz.

İnsanı dehşete düşüren başka bir şey daha vardır. Bu dünya hayatındaki yolculuğumuza zaman, ömür, vakit diyor oyalanıyoruz; ama Allah onun için "yol" buyurur. **"Muhakkak ki bu (Kur'ân) bir zikirdir (insanlara bir öğüt ve hatırlatmadır). Artık kim dilerse rabbine (varan) bir yol tutar."**[33] Yol, Allah'ın gösterdiği yoldur. Her birimiz yoldayız ve bu yol gerçekten dehşetlidir; çünkü aydınlığı vardır, karanlığı vardır, dağı vardır, uçurumu vardır, deryası vardır, bataklığı vardır. Bunlar yolun ne kadar dehşetli olduğunun anlaşılması için verilen örneklerdir. Her

[31] Baklî, Meşrebü'l-Ervâh, S. 144; İbn Arabî, El-Fütûhâtü'l-Mekkiyye, I, 410 –50. Bâb-Kâşânî, Şerhu Menâzili's-Sâirîn, S. 31
[32] Tâhâ /114
[33] İnsân /29

birimizin gönlünde bunlar vardır ve bunlar bize put olacak, küfür olacak, şirk olacak sevgilerdir. Kendi gönlümüzde muhabbetle, tabir-i caizse zincirlerle bağlandığımız şeylerdir.

Hepimiz zincirlerle bağlanmışız ve bu zincirlerden kurtulmalıyız. Peki, zincirlerimizden nasıl kurtuluruz?

Allah âyet-i kerimede **"o (nebî), onlara iyiliği emreder, kötülükten men eder ve onlara (Allah'ın emriyle) temiz şeyleri helâl, çirkin şeyleri ise haram kılar. Onlardan ağır (olan cehalet) yüklerini ve (nefislerinin onlara vurduğu) üzerlerindeki zincirleri kaldırır"**[34] buyurmuştur. Bu durumda zincirlerden kurtulmanın tek yolu; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olup onun yaptığı gibi yapmaktır. Yoksa insan zincirlerine bağlı hâlde huzura nasıl gider, Allah ona nasıl muamele eder bilmiyoruz; ama hamd olsun ki Allah, kullarına karşı rauf ve rahimdir. Rahman ve rahimdir, kullarına karşı El Latîf olandır, lütufkârdır. Allah yanlışlarımızın, günahlarımızın her birini bir güzelliğinin hatırına verir inşallah. Yoksa bu yolculuğu tamamlamak gerçekten çok zordur.

İnsanın imanla ahirete gitmesi bile büyük bir nimet, büyük bir saadettir. Elbette ki Allah davet edip "bana gel" buyurduysa yolu yürümek ve tamamlamaya çalışmak bizim vazifemizdir; ama insanın yoldan çıkmaması ve hayat yolculuğunu imanla tamamlaması bile insan için ebedi hayatını kazandıran büyük bir nimettir.

Dediğim gibi; mü'min pısırık olmaz. Pısırıklar bu yolu yürüyemez. Bu yüzden "nefsim bana şöyle söyledi, insanlar şöyle söylüyor, anam bana şöyle söyledi, çocuğum bana şöyle baktı, akrabalar bana şunu dedi" demekle kimse yolu gidemez. İnsan, rabbini öyle bir ölümüne istemelidir ki bu isteğiyle nefse, şeytana, dünyaya, canına, her şeye karşılık meydan okuyabilmeli, yolu yürümesine engel olacak her şey için "ben rabbime gidiyorum ve

[34] A'râf /157

hiçbirinizi tanımıyorum" diyebilmelidir; çünkü her imtihan ve durum karşısında "ben seni seviyor, seni istiyorum ya rabbi" derse bu yolu yürüyebilir. Yoksa zinciri ayağına takılır, düşer ve yolu yürüyemez.

İnsanın bir an için canını kurban edebilmesi başka, her gün canını kurban edebilmesi başka bir şeydir. Bütün peygamberlere, sahabelere baktığımızda her gün canlarını Allah'a kurban etmişlerdir. Biz de aynen öyle olacağız inşallah.

Evet, insan, zincirlerinden kurtulup her anda Allah'a kurban olabilmek için önce Allah'ın vahyini okumalı, anlamalıdır; çünkü kul, rabbinin kendisine olan vahyini okudukça kim olduğunu ve ne yapması gerektiğini anlar.

Okumak, sadece Allah'ın vahyini okumak değildir. Aynı zamanda varlıktaki her şeyi Allah'ın ismiyle okumaktır; çünkü bütün varlık âyettir. Biz de varlık âyetlerini okumak için rabbimizin varlıktaki tecellisine bakacak, onun ismiyle, onun isminin tecellisini, güzelliğini, yaratmasını, ikramını, rahmetini okuyacağız. Rabbimizi tanıdıkça, anladıkça iman edeceğiz. İman ettikçe de aşka, muhabbete gark olup rabbimize koşacak, böylelikle rabbimize koşma, bütün yüklerimizi indirme, zincirlerimizi koparma gücünü kendimizde bulacağız inşallah.

Yolu yürürken karşımıza ne tür engeller, zincirler çıkarsa çıksın mutlaka "beni bir tek sen ilgilendiriyorsun ya rabbi! Beni benim varlığım da ilgilendirmiyor. Ben bütün varlığımla sadece senin kulunum. Sen bana dilediğin takdiri yaparsın. Ben bana yapacağın her muameleyi kabul ediyorum; çünkü ben senin kulunum, neden bana böyle muamelede bulundun, diye hâşâ sana hesap sormam, yaptığını beğenmezlik etmem; çünkü bana yaptığın her muamelenin saf hayır, saf rahmet olduğunu biliyorum ve ben âlemlerin rabbi olan sana teslim oldum" diyelim.

Öyle ki yolu yürüyecek, rabbimize koşacak gücü kendimizde bulalım.

"Ben âlemlerin rabbine teslim oldum" demek bize yolu yürütür. Mesela; Allah, Hz. İbrâhîm (a.s.)'ı anlatır. **İz kâle lehû rabbuhû eslim kâle eslemtu li rabbil âlemin:**[35] "Rabbi ona, 'teslim ol' buyurmuş, o da 'âlemlerin rabbine teslim oldum' demişti." Biz de kendimize bakalım; acaba Hz. İbrâhîm (a.s.)'ın dediği gibi "ben âlemlerin rabbine teslim oldum" diyor muyuz? -Eğer demiyorsak o zaman neden diyemediğimize bakalım ve bize bunu söyletmeyen zincirlerimizi, bağlarımızı keselim. Bu zincirler her ne olursa olsun, onları atalım ve âlemlerin rabbine teslim olalım. Teslim olalım ki rabbimiz bize yolu yürütsün.

Allah bize rabbimize yakın olma, halife olma, ebedi hayatımızı, cenneti kazanma, Hz. İnsan olma, Allah'a dost olma imkânını vermiştir. Bütün imkânlar dünyadadır. Bu nedenle imkân varken gereğini yapıp kazanalım. Yoksa ömür biter de Allah "bu kadar yeter, artık gel" derse Allah'ın bize verdiği imkânları değerlendiremeden ahirete gitmiş oluruz.

Burası şehadet âlemidir, aynı zamanda imkânlar âlemidir. Ahiret ise hesap âlemidir. Öbür tarafa gidince imtihan biter, dolayısıyla imkân biter ve artık hesap başlar. Onun için imkânımız varken rabbimize âbd olmak, yakın olmak için gerekeni yapalım, kendi kendimize düşünüp "herhalde ben de Allah'a yakınım" diyerek hayallere kapılmayalım. Allah, bizden nasıl bir kulluk istiyorsa her anımızda öyle yapmaya ve öyle olmaya çalışalım.

Allah bizden her anda icraat istiyor, elimizden geleni yapıp hayırda yarışmamızı, okumamızı, anlamamızı, idrak etmemizi, tefekkür etmemizi, kendisini zikretmemizi, tesbih etmemizi istiyor, bundan dolayı **"iyilik ve takvâ üzerine yardımlaşın, günah**

[35] Bakara /131

ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın”[36] yani “birbirinize şerde yardım etmeyin hayırda yardım edin” buyuruyor. Bizim de kulluğumuzu yapabilmemiz için Allah’ın emri üzerine her anda birbirimize yardım etmemiz gerekir.

Resulululllah (s.a.v.) Efendimiz *“mü’minin mü’mine tebessümü sadakadır.”*[37] *“Güler yüzle insanlara selam vermen sadakadır”*[38] buyurmuştur. Bir tebessüm etmek, selam vermek bile sadakaysa ve bize kazandırıyorsa artık gerisini buna göre hesap edelim. Unutmayalım ki yaptığımız bütün hayırlar bizi rabbimize yaklaştırır, rabbimize yakın eder.

Dediğim gibi; bu âlem şehadet âlemidir, kazanmamız için rabbimizin bize verdiği imkânlar âlemidir. Nerede bulunduğumuzu iyice tefekkür edip anlayalım. Kendimizi bu âlemde başıboş olan, yiyen, içen, çalışan, kazanan, kazandığıyla da kibirlenen, büyüklenen ya da çaba gayret sarf edip bir şeylere sahip olması gereken bir varlık olarak görmeyelim. Kendimize karşı bakışımız doğru olsun.

Nasıl?

“Ben kimim” sorusuna cevap verirken “ben Allah’ın kuluyum, rûhundan nefhettiği, isimlerini talim edip yeryüzüne gönderdiği ve kazanması için her anda kedisine imkânlar verdiği âbdiyim” deyip kendimizi âlemlerin rabbinin kulu olarak görelim. Kul, âbd bir tek sahibine bakar. Âşık bir tek maşukuna bakar ve maşukunu, maşukunun sevgisini, rızasını kazanmayı ister. Tabi, eğer Allah’a kul olmayı anlamış, âbd olmuş, âşık olmuş, rabbini tanımış, sevmişse bir tek rabbine bakabilir ve rabbini isteyebilir. Yoksa sadece kendi kendine hayal kurmuş olur ki bu hayali iman da son nefeste bizi kurtaracak bir iman değildir.

[36] Mâide /2
[37] Tirmizi, Birr, 36
[38] Câmiü’s-Sağîr, 4/1513

Biraz önce söylediğim gibi; biri rabbine karşı edepli değilse, rabbinin emrine, hükmüne hürmet etmiyorsa Allah ona "kulum" der mi! Bu kişi Allah'ın kulu olmuş mu? -Tabi ki olmaz. Bu yüzden hayal kurup kendi kendimizi kandırmayalım. Her anda rabbimizin bize ne söylediğine bakalım ve onun yakınlığını, sevgisini kazanmak için elimizden geleni yapmaya çalışalım. Rabbimizin emrine, hükmüne hürmet gösterip onun huzurunda edepli olalım. Öyle ki yaptıklarımız bize imanı, rabbimize yakınlığı kazandırsın. Bunun için de elbette ki birbirimize ihtiyacımız vardır; çünkü Allah bizi birbirimize emanet etmiştir, dolayısıyla birbirimizle imtihana tâbi tutar. Bu imtihanlarla hepimize "Allah sizi birbirinizle imtihana tâbi tutar, hanginiz sabredersiniz diye"[39] buyurur. Allah bize "haydi, birbirinize karşı güzel yapın, sabredin, birbirinize ikram edin, yardım edin, sadaka verin, zekât verin, infak edin, rahmet edin, öğretin, hidâyet olun, cennet olun" buyuruyor. Hâl böyleyken biri "ben kendi işime, kulluğuma bakıyorum" deyip kardeşlerine yardım etmeyi, rahmet olmayı göz ardı etse Allah'ın kendisinden istediği kulluğu yapmış olur mu? -Tabi ki olmaz.

Öyleleri var ki iş insanlara gelince içi kin dolu, nefret doludur, kendisine söylenen en ufak bir şeyi dahi kaldırmaz, kimseye tahammül etmez, herhangi bir sorun, sıkıntı yaşadığında "acaba rabbim benden bu durum karşısında ne yapmamı istiyor" demez. Şimdi böyle olanlar Allah'ın kendilerinden istediği kulluğu yerine getirmiş olur mu!

Mesela öyleleri var ki trafikte araba kullanırken biri en ufak bir yanlış yaptığında hemen el, kol, hareketi yapıp kızar, karşısındakine öfke saçar. Hayırdır, sen neredesin, kendini nerede zannediyorsun! Rabbin senden tahammülsüz olan, hemen kızan, asabi biri mi olmanı istiyor! Senin karşındaki kimdir! Sen o insanla değil onun sahibiyle muhatapsın. Sana düşen; ikram edip yolu vermektir; ama sen çıkıp "yol hakkı benimdi, bana yolu vermedi"

[39] Furkân /20

diyor, karşındakine nefret saçıyorsun. Tamam, yol hakkı senin olsun, sen de onu karşındakine ikram et, ne olacak! Rabbin senden kullarına ikram etmeni istiyor, ikram etmeni seviyor. Hâl böyleyken neden kızıyor, el, kol hareketi yapıyorsun! Bilmeyenlerin böyle yapması bir şey olmaz; ama dervişler bunu yapamaz. Yaparlarsa nasıl Allah yolunda yürümüş olurlar!

İnşallah kendimizi, rabbimizi bileceğiz, hayatı nasıl yaşamamız gerektiğini ve imtihanlara nasıl karşılık vereceğimizi anlayacağız. Anlamazsak Allah'ın bize verdiği imkânı kullanamayız. Şu anda bulunduğumuz âlem bizim için tanınan tek ve son imkândır ve telafisi mümkün olmayan bir hayattır. Bu hayatta ya Allah'a kul olup kazananlardan ya da şeytana kul olup kaybedenlerden oluruz. Ya Allah'ın rızasını, dostluğunu, cemalini, ebedi bir saadeti kazanırız ya da rabbimizi, insanlığımızı, Allah'ın bizim için takdir ettiği, her istediğimizin olduğu, bitmez, tükenmez bir saltanatın,[40] hepsinin üzerinde ise Allah'ın rızasının, cemalinin, selamının, dostluğunun olduğu[41] ebedi âlemi kaybeder, bütünüyle hüsrana uğrarız.

Herkes tercihini kendisi yapar. Bizden önce gelip gidenleri görüyoruz. Herkesin mutlaka vefatına şahid olduğu bir yakını, arkadaşı, akrabası vardır. Hepsi bizim gibi bu dünya geldi; endişeleri, korkuları, peşinden koştukları, uğruna üzüldükleri, sevindikleri şeyleri oldu; ama hepsini bırakıp gittiler.

Hayatımıza bakınca iki çizgi arasındayız. Dünyaya gelmeden önceki hayatımız ve bu imtihan hayatı, bu da bitince geriye hesap kalır, o zaman da ya ebedi nimetler ya da ebediyen hüsran içinde oluruz.

Bilememiz lazım ki Allah'ın, rızası peşinden koşup onun rızasını kazanmaktan başka her ne varsa boştur. Allah, herkesin

[40] İnsân /20
[41] Âli İmrân /15

hesabını kendisine sorar. Bu yüzden hayatımızı kimseye ve hiçbir şeye kurban etmeyelim, nerede olursak olalım bir tek Allah'ın emrettiği, sevdiği gibi yapmaya çalışalım. Unutmayalım, yarın Kıyamet günü Allah'a hesap verirken yanımızda hiç kimse olmayacak!

Allah bizi hayatını başka şeylerin peşinde harcayanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi nefis cehenneminden, şeytanın kurduğu tuzaktan, davet ettiği cehennemden kurtulanlardan eylesin. Allah bizi âlemlere rahmet olana tâbi olarak insanlara rahmet olan, hidâyet olan, nimet olan, ikram olan, cennet olan kullarından eylesin. Allah bizi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olup Hz. insan olanlardan, Allah'ın övdüğü "salih kulum! Velim, mü'min, Müslüman olan âbdim" dediği ve seçtiği kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

19.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi Allah'ın vahyiyle tanımaya aynı zamanda rabbimizin bize nasıl bir kıymet, değer, şeref, güç, kuvvet, kudret verip isimleriyle donattığını anlamaya çalışıyorduk.

Allah âyet-i kerimede **alleme âdemel esmâe kullehâ:**[1] "(Allah) Âdem'e (ve her biri bir Âdem olan insana) bütün isimleri (El Esmâu'l Husnâ'yı talim ettirip) öğretti" buyurur. Allah'ın, esmâsını talim ettirmesi; bir tek insana ikram ettiği halifeliğidir, güzelliğidir; yani rabbimiz kendisini bilelim, tanıyalım, anlayalım diye sadece bize bütün isimleriyle tecelli etmiştir.

Peki, Allah sadece insana mı isimleriyle tecelli etmiştir?

Hayır, bu âleme de isimleriyle tecelli etmiştir ki varlık üzerinden ona şahid olup "eşhedu en lâ ilahe illallah: Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur" diyebilelim.

Şahid olmayınca "lâ ilahe illallah" demiş olmayız; çünkü dilimiz ile şehadet ettiğimizi söylemek şahidlik etmek değildir. Şehadetin olması için öncelikle şahid olduğumuza iman etmemiz gerekir.

Bir iman edenler vardır bir de iman etmeyenler; yani inkâr edenler ve yalanlayanlar vardır. İnkâr edenlerle yalanlayanlar aynı konumdadır. Hatta yalanlayanlar münafık oldukları için kâfirlerden daha kötü durumdadır. Biz de hayatımızı yaşarken ya

[1] Bakara /31

iman edenlerden ya da iman etmeyenlerden, kâfirlerden, yalanlayanlardan oluruz. Nasıl kazanacağımızı ve nasıl kaybedeceğimizi bilmez, anlamazsak kaybetmemiz kaçınılmaz olur. O zaman kaybetmemek için nasıl iman etmemiz gerektiğini bilmemiz hepimiz için şarttır.

Elbette ki "ben zaten iman etmişim, mü'minim, Müslümanım" diyebiliriz; ama bunu söylerken kendimize bakalım; acaba gerçekten iman etmiş miyiz, yoksa yalanlayanlardan mıyız! İşte, iman edip etmediğimizi ya da yalanlayıp yalanmadığımızı anlamamız için iman edenlerin de yalanlayanların da hâllerini bilmemiz gerekir.

Yalanlayanların hâli nasıldır?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz pazardayken bir sahabe Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanına gelir ve ona *"ya resulullah! Allah, yalanlayanlardan bahsediyor, bu yalanlayanlar kimlerdir"* diye sorar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de *"size 'şu dağın arkasında bir ordu var, gelip herkesi kılıçtan geçirecek' desem pazardakilerin bir kısmı 'Allah'ın resulü doğru söylüyor, hemen toparlanıp buradan gidelim' der. Bir kısmı 'hayır, öyle bir şey yok, ordu gelmeyecek' der. Bir kısmı da 'doğru söylüyor' der; ama yerinden kıpırdamaz. İşte, tehlikeyi kabul edip gidenler mü'minlerdir. Hayır, böyle bir şey yok, diyenler kâfirler (apaçık inkâr edenler)dir. 'Doğru söylüyor' deyip yerinde kalanlar ise yalanlayanlardır"* buyurur. Yani yalanlayanlar dilleriyle tasdik ederler; ama filleriyle gerekeni yapmazlar.

Biz de yalanlayıp yalanlamadığımızı anlamak için kendimize bakalım; Allah'ın vahyine iman edip âyetleri hayatımıza geçiriyor muyuz? Yoksa "doğrudur, Allah öyle buyurmuş; ama" deyip âyetlerin gereğini yapmıyor muyuz! Eğer Allah'ın vahyine iman ettiğimizi söylediğimiz hâlde onun emirlerini yerine getirmiyorsak bu durumda Allah'ın vahyini yalanlıyoruz demektir.

Sadece Allah'ın âyetlerini yalanlamak yoktur, bir de Allah'ın davetini yalanlamak vardır. Allah bizi gazabıyla, azabıyla tehdit edip Hz. İnsan olmaya, birbirimize rahmet olmaya, nimet olmaya, ikram olmaya davet eder. Allah'ın davetini yalanlayıp yalanlamadığımızı anlamak için de kendimize "acaba Allah'ın davetine icabet mi ediyorum yoksa 'doğrudur, Allah öyle söylemiş; ama' deyip davetini yok mu sayıyoruz" diye soralım. Eğer Allah'ın bizi davet ettiğini bildiğimiz hâlde onun davetine icabet etmiyorsak bu durumda Allah'ın davetini yalanlıyoruz demektir.

Allah'ın vahyini ve davetini yalanlamanın nasıl bir sonucu vardır?

Allah âyet-i kerimede **"kim Rahmân'ın zikri (olan Kur'ân)ı görmezlikten gelirse, biz ona bir şeytanı musallat ederiz de o, ona karîn olur (uydu gibi onun etrafında dolanıp ona en yakın dost olur)."**[2] Yani kim Allah'ın âyetlerini yalanlarsa ona bir şeytan musallat ederiz ve o kişi şeytanın arkadaşı olur, buyurmuştur. İşte, Allah'ın vahyini, davetini yalanlamanın sonucu şeytana arkadaş olmaktır.

Şeytan, insanı kandırırken ona sağdan gelip "ben seni düşünüyorum ve bunları senin için söylüyorum" diyerek yemin eder, böylelikle insanı tuzağa düşürür. Allah'ın âyetlerini yalanlayanlar da ister farkında olsunlar ister olmasınlar, karşılarındaki insana Allah'ın emrine, vahyine ters düşen bir şey söylerken "ben seni seviyorum. Senin kazanmanı, rahat etmeni, şerefli olmanı istiyor ve bunları senin için söylüyorum" derler. Böyle söyleyerek hem Allah'ın âyetine ters bir şey söyledikleri için âyeti yalanlamış olurlar hem de şeytanın vazifesini yapmış olurlar.

Genel itibariyle baktığımızda; anne, babaların, çocuklarını yetiştirirken onlara nasıl dünyayı tercih ettirdiklerini ve

[2] Zuhrûf /36

çocuklarının zahiri hayatları için ahiretlerini nasıl kurban ettiklerini görürüz. Eğer çocuklar büyürken anne, babaları sanki mülkün sahibi yokmuş, Allah herkes için bir takdirde bulunmamış, herkesin bir gücü var da herkes istediğini yapabiliyormuş gibi zannettirirlerse anne, babalar ister farkında olsun ister olmasınlar çocuklarına Allah'a imanı, güveni, tevekkülü, Allah'ın huzurunda durup onun emrini, hükmünü yerine getirerek yaşamayı kaybettirmiş olurlar; yani çocuklarına imanlarını, rablerini kaybettirmiş olurlar. Eğer çocuk kendi iradesi, çabası, gayretiyle Allah'a varan yolu, sırat-el mustakimi bulursa anne, babanın burada bir payı olmaz, aynı zamanda anne, baba bu sorumluluktan yine kurtulmuş olmaz; çünkü anne, baba olarak Allah'a karşı vazifelerini yerine getirmemişlerdir.

Nûr olmadan karanlıktan, hidâyet olmadan dalâletten, rahmet olmadan da Allah'ın gazabından kurtulmuş olmayız. Nûr ile karanlık, hidâyet ile dalâlet, rahmet ile gazap birbirinin tersidir. Biri gelince diğeri bulunduğu yeri terk eder; yani nûr gelince karanlık gider, karanlık gelince de nûr gider.

İnsan kendini tanımaz ve rabbinin kendisinden ne istediğini anlamazsa çocuğunu yetiştirirken de Allah'ın istediği gibi değil dünyaya göre yetiştirir. Daha kendisi kulluğu bilmeyen biri kendi çocuğunu Allah'a kul olarak, âbd olarak yetiştirebilir mi? -Elbette ki yetiştiremez. Bunun sonucunda da hiç farkında olmadan çocuğuna karşı şeytanın vazifesini yapmış olur. Bu duruma düşmemek için önce kendimiz rabbimizin bize ne buyurduğunu anlayacak, âyetleri imana, ahlaka geçireceğiz; yani önce kendimiz rabbimize kulluğumuzu yapacağız.

Zaten ramazanın son on gününün içinde; nûrun, hidâyetin, rahmetin, rabbimizin affının, mağfiretinin tecelli ettiği ve cehennemden, nefsimizden, nefsimizin küfründen, şirkinden kurtuluş günlerindeyiz. İnşallah her birimiz bu nûrdan istifade edebilmek için Allah'ın bize indirdiği Kur'ân'ı okumaya, anlamaya

çalışıyor, her bir âyete tövbeyle, istiğfarla, duayla, tesbihle, tekbirle, tevhidle cevap verip "işittik ve itaat ettik, men ettiğin şeylerden de vazgeçtik ya rabbi" diyoruz, demeye de devam edeceğiz inşallah.

Dünya hayatımızda rabbimizin istediği, sevdiği gibi yapabilmek için bize gerekli olanları rabbimizden öğreniriz. Bu yüzden Allah'ın vahyini öğrenmekten hiçbir zaman vazgeçmeyelim, aksine Kur'ân'ı bitirince yeniden okumaya başlayıp tekrar tekrar öğrenmeye devam edelim; çünkü hayatı Kur'ân ile yaşamamız, bir anımızın bile onsuz olmaması gerekir.

Neden?

Hayat boşluk kabul etmiyor da ondan. Allah'ın her imtihan ve durum karşısında bizden nasıl yapmamızı istediğini bilmezsek onun emrettiği, razı olduğu gibi yapmak yerine bu defa başkalarının ya da nefsimizin istediği gibi yaparız. Oysaki Allah'ın bizim için her konuda bir emri, hükmü vardır. Bunu da en güzel rabbimiz anlatmıştır. İmtihanlar karşısında ne yapmamız gerektiğini rabbimizden öğrendiğimizde bütün hayatımız Allah'ın emrine, vahyine dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünnetine uygun olmuş olur. Böyle olunca Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmuş oluruz; yani onun Allah'a iman ettiği gibi iman etmeye, teslim olduğu gibi teslim olmaya, kul olmaya çalıştığı gibi kul olmaya çalışmış oluruz. Bu da bize ebediyen kazandırır.

Yoksa Allah'ın vahyini okumaz, dinlemezsek rabbimizi ciddiye almamış, kendi kendimize dinler üretmiş oluruz ki o zaman da her kafadan bir ses çıkar. Mesela; birileri kalkıp "senin Kur'ân'ı okumana gerek yok. Ben zaten okumuşum, sana anlatırım" der. Ne demek "benim Kur'ân'ı okumama gerek yok?" Niye Allah bu kitabı yalnız sana mı indirdi! Her bir kuluna tek tek

indirmedi mi, eğer Kur'ân'dan herkes sorumluysa bu durumda herkesin Kur'ân'ı okuyup anlaması gerekmez mi!

Bazısı da insanlara kimi dinleyip dinlememesi gerektiğini söyleyip "falancayı dinlemeyin, onu dinlerseniz size zarar verir, filancayı dinleyin, o size fayda verir" der. Niye siz kimsiniz! Siz hepsinden büyüksünüz ki kendinize göre içtihat edip kimilerini kabul ediyor, kimilerini reddediyorsunuz, öyle mi! Böyle olanlardan daha saygısız, daha edepsiz kim olabilir! Allah sizin dediğiniz gibi mi söylüyor! **"Onlar ki sözü dinlerler ve sözün en güzeli (olan âyetleri)me tabi olurlar"**[3] buyurmadı mı Allah! Öyleyse nasıl insanlara müdahale edebiliyorsunuz!

İnsanların kimi, neyi dinleyecekleri konusundaki tercih tamamıyla insanın kendisine aittir. Bırakın, insanlar her türlü sözü dinlesinler sonra da sözün en güzeli hangisiyse ona uysunlar. Neden onlara müdahale ediyorsunuz! Bırakın insanlar rablerinin kelamını okusunlar. Ne kadar anlamışlarsa anladıkları onlara yeter. Sonra zaten anlayamadıkları yeri bir bilene sorar öğrenirler.

Peki, bunu yapmalarındaki sebep nedir?

Çünkü korkuyorlar, yalancı olduklarını, sahtekâr olduklarını, bidâtçı olduklarını biliyorlar. İnsanlar Kur'ân'ı okur, anlarsa küfürleri, şirkleri, bidâtleri ortaya çıkar, herkes onların ne olduğunu öğrenmiş olur. Bu nedenle Allah'ın vahyini kimsenin okumasını istemezler. Madem doğru yapıyorsunuz, o zaman bırakın insanlar herkesten sözün tamamını dinlesin. Merak etmeyin, Allah insana akıl vermiş, fıtrat vermiş, talim ettirmiş ve ondan söz almıştır. İnsana zaten Allah öğretmiştir. Hâl böyleyken insanı nasıl küçümseyip "Kur'ân'ı okursanız anlayamazsınız" diyebiliyorsunuz! İnsanın bir rabbi, sahibi vardır ve rabbi insana

[3] Zumer /18

vahyini zaten öğretmiştir. Bırakın insanlar her şeyi görsün, tercihlerini buna göre yapsın.

Kim "falancayı dinlemeyin" ya da "sizin Kur'ân'ı okumanıza gerek yok" derse bilin ki o kişi sahtekârdır, edepsizdir, insanlara karşı kibirlenmiştir. Kimseyi eleştirmiyor, çekiştirmiyoruz sadece hakkı, hakikati olduğu gibi ortaya koyuyoruz. Herkes, rabbimizin **"kim dilerse rabbine (varan) bir yol tutar"**[4] âyet-i kerimesinde buyurduğu gibi rabbine varan yolu tutmalıdır ve bu yolun kararını da kendisi vermelidir. Hiç kimse bu konuda bir başkasının adına tercih yapamaz. Ne kimse bir başkasına kazandırabilir ne de ona kaybettirebilir. Tercih tamamıyla insana aittir.

Evet, tercihini haktan, Allah'tan, ahiretten yana yapanlar kazanır; bâtıldan, nefisten, dünyadan yana yapanlar ise kaybeder. Bunun anlaşılmayan bir tarafı yoktur. Kaybedenler işi bilmeyenler, anlamayanlar değildir; çünkü Allah âyet-i kerimede **"biz, bir resul göndermedikçe (kimseye) azap edici değiliz."**[5] Yani "biz âyetlerimizi iyice öğretmeden, anlatmadan, kavratmadan kimseye hiç azap eder miyiz" buyurmuştur. Bir insanın kâfir olabilmesi; yani hakkı, hakikati örtmesi için önce hakkı, hakikati görmesi gerekir. Hakikati görse, anlasa ve buna rağmen örtse o zaman kâfir olur; ama hakikati görme imkânı olmamışsa o kişi cahildir, görmeyene kadar kâfir olmaz.

Hepimiz Allah'ın vahyini okuyoruz. Allah her bir âyetinde hayatımızın her anında nasıl yapmamız, nasıl düşünmemiz, nasıl anlamamız, nasıl konuşmamız, anamıza, babamıza, kardeşlerimize, eşimize, çocuğumuza, yakınımızdakilere, uzağımızdakilere, ihtiyaç sahiplerine, fakirlere, hastalara, yoksullara, ihtiyacı olanlara nasıl muamele etmemiz gerektiğini bir bir beyan etmiştir. Bu hayatı da bize öğrettiği, anlattığı gibi yaşamamızı, öyle konuşup hareket etmemizi emretmiş ve bize bu

[4] Muzzemmil /19
[5] İsrâ /15

konuda peygamberleri örnek gösterip "sizden nebîlerim, resullerim gibi kulluk etmenizi istiyorum. Her biriniz onların bana iman ettiği gibi iman edin, teslim oldukları gibi teslim olun. Tevekkül ettikleri gibi tevekkül edin. Şükrettikleri gibi şükredin, sabrettikleri gibi sabredin. Hayatınızı, varlığınızı onların yaptığı gibi bana kurban edip rızamı, sevgimi, yakınlığımı, dostluğumu kazanın. Dünyayı kurban edip ebedi hayatınızı kazanın. Ticaretinizi, benimle yapın ve benim huzurumda olduğunuzu unutmayın" buyurmuştur.

Kısacası hayatımızı yaşamamız için her ne gerekiyorsa Allah hepsini bize öğretmiş, anlatmıştır, dolayısıyla hiç kimse rabbinin kendisine gönderdiği kitabı, mektubu, vahyi okuyup dinlediği takdirde "ben bunu anlamadım, cehaletimden dolayı kaybettim" diyemez.

Nasıl ki rabbimizin bize dünyaya gelmeden önceki muamelesini anladıysak bu âlemde ne yapmamız gerektiğini de anlamamız lazım. Tabi, bunun için yapmamız gereken tek şey; rabbimizi dinlemektir. Kur'ân'ı okuyup anlamaya çalıştığımızda ne yapmamız gerektiğini rabbimiz bize öğretir. O yüzden bu âlemde nasıl yaşayacağımızı başkalarından değil sadece rabbimizden öğrenelim.

Elbette ki insan büyürken her şeyi önce anne, babasından, çevresinden öğrenir; ama buluğ çağına girip aklı erdikten sonra hakkı, hakikati aramaya başlar. Aramaya başladığında ise Allah ona mutlaka yolu gösterir. Buradaki en önemli mesele samimi olmaktır. Kul samimi olduğunda Allah ona yolu gösterir; ama kul da yolu gördükten sonra "evet, anladım, doğru olan Allah'ın vahyettiğidir ve benim de öyle olmam lazım" demelidir. Eğer böyle deyip gereğini yapmazsa bu defa Allah'ın âyetlerini yalanlamış olur; çünkü bildiği hâlde bilgisinin gereğini yerine getirmemiştir.

Ümmete bakınca hâlimizin ne olduğunu çok net anlarız. Hayatımız boyunca mü'min, Müslüman olduğunu iddia eden, hatta mü'minlerin önünde yürüyen, yol gösteren, sanki kendilerinden başka Müslüman yokmuş gibi konuşan, tavır takınan insanlara şahid olduk. "Biz mü'miniz, Müslüman'ız" dedikleri hâlde Allah'ın bir hükmü karşısında "ama" diyorlardı! Allah'ın bir hükmüyle karşı karşıya geldiklerinde "tamam, Allah böyle söylemiş; ama bizde adet böyledir, adetlere de uymak lazım" diyorlardı. Adet mi yoksa Allah'ın âyetleri mi önemlidir! Adetleri hiç utanmadan Allah'ın âyetlerinin önüne koyuyorsunuz! Siz bu hâlinizle ancak aklını kullanmayanları, rabbinin vahyinden habersiz olanları kandırabilirsiniz. Söz konusu Allah'ın vahyi, hükmü olunca bu işin aması kalır mı! Allah'ın emri üzerine "ama" demek olur mu!

Her ne olursa olsun Allah'ın bir emri ya da hükmü karşısında başka bir şeyi öne sürmek şeytanın tuzağıdır. Onun tuzağına asla düşmeyelim. Hiçbir mü'mine şeytanın tuzağına düşmek yakışmaz. Tabi, bunun için rabbimizin bize her konuda ne söylediğini bileceğiz ki Allah'ın vahyine ters bir söz ya da durumla karşılaştığımızda onu reddedebilelim; çünkü kim Allah'ın âyetlerine ters düşen bir şey söylerse o kişi kâfir olur, müşrik olur.

İnsanın "Allah böyle buyurmuş, doğrudur, tasdik ediyorum, aynen öyle yapmak gerekir, ben yanlış yapıyorum" demesi ayrı şeydir. Allah'ın vahyine ters düşen bir şeye "doğru" demesi ayrı şeydir. Biri Allah'ın vahyini kabul edip gereğini yerine getirmeyerek yanlış yaptığını söylerse sadece günahkâr olur; ama Allah'ın bir emrine ya da hükmüne karşılık "benim yaptığım doğrudur" derse o zaman kâfir olur, müşrik olur; çünkü Allah'a "sen bilmiyorsun, ben biliyorum" demiş olur.

Bu yüzden insanın "her şeyin en doğrusunu, en güzelini bilen Allah'tır ve Allah doğruyu söylemiştir. Hak aynen onun dediği gibidir; ama ben kendime zulmediyorum, benim yaptığım

yanlıştır" demesi farklı, "ben bu söylediğimde, yaptığımda haklıyım" demesi farklıdır. Biri günah diğeri küfürdür.

İnsan, yaptığının yanlış olduğunu bilip tövbe istiğfar edince; yani Âdem babamız ile Havva annemizin söylediği gibi "rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer (sen) bizi mağfiret etmez ve bize rahmet etmezsen, biz mutlaka hüsrana uğrayanlardan oluruz"[6] deyince Âdem olur. Allah, onları mağfiret ettiği gibi onu da mağfiret eder; ama "ben haklıyım" derse iblisin durumuna düşer, kâfir olur.

İblis ne demişti?

"Ben ondan daha hayırlıyım! Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın."[7] Yani o secdeye layık değildir. Çamurdan yarattığın birine ben nasıl secde edeyim,[8] demiş ve Allah'ın huzurunda "ben senden daha iyi biliyorum" deyip fikir beyan etmişti. Bu nedenle Allah onun kâfirlerden olduğunu buyurdu.[9] Demek ki mü'min olmak için insanın bilmesi yetmiyormuş! Çünkü iblis de biliyordu, hatta Allah'ın huzurunda konuşuyordu. Buna rağmen Allah onun kâfirlerden olduğunu söyledi.

İnsan, her anda Allah'ın huzurundadır ve ağzından çıkan bütün kelimelere dikkat etmelidir. Tabi ki insan beşerdir, yanlış yapabilir, hata yapabilir; ama yanlış yapmak başka, yanlışa "doğru" demek başkadır. Dediğim gibi; yanlış yapmak insanı günahkâr ederken yanlışa "doğru" demek insanı şirke, küfre düşürür. **"Şüphesiz ki Allah kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz, bunun dışında kalan (günah)ları ise (kendi rahmet ve mağfiretinden) dilediği kimse için bağışlar"**[10] buyurdu Allah. Biri yanlış yaptığında tövbe edince Allah onu affeder, mağfiret

[6] A'râf /23
[7] Sâd /76
[8] İsrâ /61
[9] Bakara /34
[10] Nisâ /48

eder; ama şirkin cezası ebedi cehennemdir; çünkü şirk, insana imanını kaybettirir.

Bir kul düşünün, Allah'a "ben seni kabul ediyorum; ama verdiğin hüküm yanlıştır. Benim hükmüm senin verdiğin hükümden daha doğrudur; çünkü ben senden daha büyüğüm, daha âlimim, daha akıllıyım. Benim tercihim senin tercihinden daha doğrudur" desin şimdi böyle bir kul için hiç kurtuluş olabilir mi? -Tabi ki olmaz.

Kurtuluşun olması için önce şirkten kurtulmak gerekir. Zaten cehennemden kurtuluş demek şirkten, küfürden kurtuluştur. Bu da ancak rabbimize iman edip onun her emrine, hükmüne teslim olmakla mümkündür. Madem öyle cehennemden kurtulmak ve ebediyen saadete ermek istiyorsak yapmamız gereken şey; gönlümüzü bütünüyle rabbimize döndürüp "rabbim ne dediyse doğru olan, güzel olan odur" demektir.

Tabi, bunu söyleyebilmek için rabbimizin ne dediğini bilmemiz lazım. Yoksa sadece dil ile "Allah ne söylemiş bilmiyorum; ama ne söylemişse doğrudur" dersek bu imanımız da iman olmaz. Önce Allah'ın ne söylediğini anlamamız sonra da anlayarak, bilerek iman etmemiz, rabbimize güvenip tevekkül etmemiz, onun emrettiği gibi konuşmamız, düşünmemiz, fiilde bulunmamız lazım. Ancak o zaman "rabbim ne dediyse o doğrudur, haktır, güzeldir, hayırdır, rahmettir" dediğimizde bu sözümüz bizde imana dönüşür.

Bununla beraber rabbimizi ne kadar dinlersek onu o kadar tanır, o kadar anlarız. Onu anlayınca da kendimizi, kim olduğumuzu, rabbimizin bizden ne istediğini, nasıl iman etmemiz, teslim olmamız, ona karşı nasıl takvâ sahibi olmamız, hayatımızı yaşarken nasıl güzel yapıp güzel olmamız gerektiğini anlamış

oluruz. Allah'ın vahyini okumadan, anlamadan rabbimizin istediği gibi yapmak da kendimizi tanımak da mümkün değildir.

Evet, insan, Allah'ın vahyini okuyunca kendini tanır, Allah katındaki kıymetini, değerini anlar. Allah, hiçbir varlığa vermediği kıymeti, değeri, halifesi olma şerefini ben-i âdeme vermiş ve insana isimlerini talim ettirip onu ikrama nail kılmıştır. Bu ikram, Allah'ın kendi güzelliğinin ikramıdır. **Ve lekad kerremnâ benî âdem:**[11] "Ve and olsun ki biz, Âdemoğullarını mükerrem (ikrama nail) kıldık." Allah, insanı mükerrem kılarak kendine yakın etmiş, cemalini müşahadeye, tecellisini almaya layık hâle getirmiş sonra da ona cemalini müşahadeyi, kendisine tecelli etmeyi ikram etmiştir. Bu nedenledir ki varlık içinde Allah'ın tecellisini alabilecek tek varlık insandır.

Daha iyi anlaşılması izah edeyim.

Allah âyet-i kerimede **"eğer biz, bu Kur'ân'ı bir dağa indirseydik, muhakkak ki onu Allah'ın haşyetinden (vahyinin azamet ve büyüklüğünden bir de Allah'a olan saygı ve edebinden dolayı) başını eğerek paramparça olmuş görürdün"**[12] buyurur. Bu âyet mecazi manada değildir. Kur'ân'ın manası bir dağa tecelli ederse dağ gerçekten paramparça olur.

Mesela; Hz. Mûsâ (a.s.) Tur Dağı'nda "ya rabbi! Kendini bana göster! Sana bakayım"[13] der. Yalnız, bu âyeti doğru anlamamız gerekir. "Ya rabbi! Cemalini müşahede edeyim" demek başka bir şey, zahiri olarak "ya rabbi! Sana bakayım" demek başka bir şeydir. Hz. Mûsâ (a.s.) burada "ya rabbi! Cemalini müşahade etmek istiyorum" demez, "zahiri olarak sana bakayım" der. Allah da ona "sen beni asla göremezsin" yani bu hâlinle, bakışınla beni göremezsin, buyurur. Âyet devam ediyor. **"Fakat şu**

[11] İsrâ /70
[12] Haşr /21
[13] A'râf /143

dağa bak, eğer o yerinde durabilirse (sen de) Beni göreceksin. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti."[14]

Dağın paramparça olmasının sebebi nedir?

Sebebi; bu tecelliyi alamamasıdır. Dağ, Allah'ın tecellisi karşısında dayanamaz. İnsana ise Allah rûhundan nefhetmiştir,[15] dolayısıyla Allah'ın tecellisini alabilecek tek şey; Allah'ın rûhundan nefhettiği hakikatimizdir. Bu tecelliyi bir tek o olabilir.

Peki, Allah daha sonra Hz. Mûsâ (a.s.)'a tecelli etmiş midir?

Elbette ki etmiştir. Misal; İsrailoğullarından yetmiş kişi Hz. Mûsâ (a.s.)'a "sen vahiy alırken biz de seni dinlemek istiyoruz" derler. Allah buna izin verince Hz. Mûsâ (a.s.) da onların ileri gelenlerinden yetmiş kişiyi vahyi aldığı yere götürür. Bu sefer gelenler sadece hitabı işitmekle yetinmez, "biz rabbini görmek istiyoruz"[16] derler. Allah bu olayı beyan ederken "onlara yıldırım çarptı" buyurur. Hz. Mûsâ (a.s.) hariç hepsi bu yıldırım üzerine ölür. Tabi, bu tecelli daha bir anlık tecellidir. Oradakilerin hepsi bu tecellinin şiddetinden dolayı ölürken Hz. Mûsâ (a.s.)'a bir şey olmaz; çünkü artık bu tecelliye manevi olarak hazır olmuştur.

Kendisiyle beraber gelen yetmiş kişinin ölümü üzerine Hz. Mûsâ (a.s) "ya rabbi! İçimizdeki bazı beyinsizlerin yaptığı şeyler yüzünden bizi helâk mı edeceksin"[17] der, Allah da rahmetinden dolayı onları tekrar diriltir.

Evet, hiçbir varlık, Allah'ın tecellisine dayanamaz. Âlemlerin rabbini bilmek, tanımak, tecellisine mazhar olmak, cemalini müşahede etmek; sadece zatıyla, sıfatlarıyla tecelli ederek rûhundan nefhettiği ve kendisine halife kıldığı, kendi güzelliğine onun üzerinde şahid olmayı dilediği insan içindir ve bu da ancak

[14] A'râf /143
[15] Hicr /29
[16] Nisâ /153
[17] A'râf /155

Allah'ın nefhettiği rûhla mümkündür. O yüzden varlık içinde en kıymetli, en değerli olan varlık insandır. Bu kıymet, değer, şeref Allah'ındır; ama mesele kulun bu şerefi kabul edip taşıyabilmesidir.

Önemli olan; bulunduğumuz âlemde ne için var olduğumuzu anlamaktır. Bunun için de rabbimizin ilk emri olan **"(zatıyla ve sıfatlarıyla tecelli edip tüm mevcudatı) yaratan rabbinin adıyla (kendini ve tüm mahlûkatı) oku (anla, idrak et)!"**[18] âyetinde Allah'ın beyan ettiği üzere okumaktır. **"Oku (anla, idrak et ki)! Senin rabbin ekremdir (zatında kerim olan ve kullarına kerim olmayı ikram edendir)."**[19] Her ne varsa onun ikramıdır. Hem kendi varlığımız, hakikatimiz hem de bize kendinden verip talim ettirdiği El Esmâu'l Husnâ onun bize sadece ikramıdır ve rabbimiz, hazırladığı bu dünya sahnesinde isimlerinin üzerimizde tecelli etmesini; yani bize bakınca kendi güzelliğini görmeyi dilemiştir. Allah ilk indirdiği âyette bize bunu anlattığı için biz de ilk önce böyle iman etmeliyiz.

Bütün peygamberlere baktığımızda Allah'ın isimlerinin, güzelliğinin onlar üzerinde nasıl tecelli ettiğini anlarız. Allah her bir peygambere farklı farklı imtihanlar vermiştir ve istisnasız hepsi de bütün imtihanlar karşısında "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum, sen benden nasıl yapmamı emrediyorsan ben yalnız öyle yaparım" demiştir. Böyle söylerken de rablerinden başka bir tarafa asla dönmemişlerdir. Her biri rabbine güvenmiş, tevekkül etmiş, iman etmiştir, rabbinden emin olmuştur. Bu nedenle iman aynı zamanda Allah'a güvenmektir. Biri Allah'a güvenmiyorsa bu durumda Allah'ı ilah olarak kabul edememiştir. Hâl böyleyken istediği kadar "ben iman etmişim" desin aslında daha iman etmemiştir.

[18] Alak /1
[19] Alak /3

Tabi, insanın bir beşer olarak imtihanlar karşısında üzülmesi farklı, itiraz etmesi farklı bir şeydir. Elbette ki insan beşer olduğu için üzülür, sıkılır, daralır. Hz. Yakûb (a.s.) gibi ağlar, ağlamaktan gözüne ak düşer, perde iner; yani kör olur. Hz. Yakûb (a.s.) peygamberdi; ama üzülüyor, ağlıyordu. Peki, bu onun kulluğuna mâni olmuş muydu? -Hayır; çünkü her ne kadar imtihanlar karşısında bir beşer olarak üzülse de rabbinden emindi ve ona güveniyordu.

Her bir kul için aynısı geçerlidir. Herkes imtihanlar karşısında bir beşer olarak üzülebilir. "Ben Allah'a güveniyorum, o yüzden üzülmüyorum, ağlamıyorum, sıkılmıyorum" demek tabir-i caizse "ben robotum" demektir. İnsan robot değildir. Allah, insanın feryadını, çabasını, gayretini, boyun büküşünü, duasını seviyor. Zaten vahyini insan bu çabasını gösterebilsin diye indirmiştir. Kul, Allah'ın kendisine indirdiği bu vahye sarıldığında her ne kadar beşer olarak başına gelen bazı durumlardan dolayı üzülse de Allah'ın kendisinden ne istediğini, nasıl yapmasını emrettiğini bilir ve öyle yapar. Gönül itibariyle de hiçbir imtihan karşısında rabbine itiraz etmez, isyan etmez. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) efendimiz *"size bir emanet bırakıyorum ki ona sarıldıkça asla dalâlete düşmezsiniz (hidâyette, sırat-el mustakimde, kurtuluşta olur) ebediyen kazanırsınız. Bu emanet, Allah'ın kitabı Kur'ân'dır"* buyurmuştur.

Neden?

Çünkü Allah bu kitapta hem bulunduğumuz âlemde ne yapmamız gerektiğini hem de son nefeste ve ölümden sonra ahirete gidince bizi nelerin beklediğini bir bir beyan etmiştir. Öncelikle kabir âlemi, berzah âlemi dediğimiz bir âlem vardır ve Allah orada bizi nelerin beklediğini, kimlerin nasıl muamele gördüğünü haber vermiştir. Ayrıca kıyameti, yeniden dirilmeyi, hesap yerini, insanların hesaba çekilişini, hesaptan sonraki hükmü, cennete gidenler için nimetleri, ikramları, rızasını;

cehenneme gidenlerin ise azabını, karşılaşacakları muameleyi haber vermiştir.

Her şeyden haberdar olan, El Habîr olan odur. Ondan başka hiç kimse insana haber veremez. İnsana Allah'tan başka kim öğretebilir! Tabi ki herkes bu konuda birkaç şey söyleyebilir; ama Allah öğrenmemiz, anlamamız, haberdar olmamız gerekenlerin ne olduğunu bilir ve bize hepsini haber verir. O hâlde Allah'ın kitabını okumadan hem bu âlemden hem de ahiretten haberdar olamayız. Madem öyle Allah'ın vahyini okumayı ciddiye alalım ve Kur'ân'ı okuyup mutlaka eksiklerimizi tamamlayalım; çünkü Allah'ın âyet-i kerimede **"muhakkak ki bu (Kur'ân), sana ve kavmine bir zikir (bir öğüt, hatırlatma ve büyük bir şeref)tir. Yakında (hepiniz ondan) hesaba çekileceksiniz"**[20] buyurduğu gibi hepimiz Kur'ân'dan sorumluyuz. Sorumluluğumuzu yerine getirebilmek için her bir âyeti okuyacak, dinleyecek ve hem hayatımızı nasıl yaşamamız gerektiğini hem de ahirette bizi nelerin beklediğini anlayacağız. Allah'ın vahyini okumadan bunları anlamamız mümkün değildir.

Allah bizi kendisine kul olalım diye yaratmışsa bu âlemde bizden başka hiç kimse kulluk yapmasa bile "ben başkalarına, kimin ne yaptığına bakmam. Ben yalnızca senin kulunum. Sen neyi nasıl emrediyorsan öyle yaparım. İşin sonunda istediğim tek şey sana kul olmaktır, muradının üzerimde gerçekleşmesidir. Tek istediğim; seni sevindirmektir ya rabbi!" dememiz lazım. Kimin kulluk yapıp yapmadığı bizi ilgilendirmez; çünkü herkes kendi kulluğundan, Allah'ın vahyine iman edip etmediğinden, onunla amel edip etmediğinden sorumludur.

İnsanın bu dünyadaki tek vazifesi; rabbine kulluk yapmaya, âbd olmaya çalışmaktır. Eğer kendini Allah'a göre anlamaz,

[20] Zuhrûf /44

tanımazsa kendi kendine bir varlık verir, verdiği bu varlıkla da ancak kendini kaybeder.

İnsan için kendini, rabbini Allah'ın tanıttığı gibi tanımaktan başka kurtuluş yoktur. Allah ona "sen insansın, sen sultansın, ben her şeyi senin hizmetine vermişim. Senin üzerinde benim güzelliğim tecelli ediyor" buyurduğu hâlde o kalkıp "hayır, ben hayvanım, ben eşeğim" diyor! Sen insan olmak istemiyorsan tercih tabi ki senindir.

İnsan kiminle, hangi hâlde olanlarla beraber vakit geçirirse bir süre sonra onlar gibi olur. Mesela bir yerlerde şahid olunmuştur; biri çocukken ormanda kaybolunca hangi hayvanlarla beraber olmuşsa onlar gibi hareket eder, onların yediğinden yer, onlar gibi koşmaya, ses çıkarmaya çalışır. Neden? -İnsan tarafından eğitilmemiş de ondan. Bu durumdan kurtulup insan gibi konuşması için ona uzun bir zaman gerekir. Hatta yaşı ilerlemiş otuz, kırk yaşına gelmişse artık konuşmayı dahi öğrenemez. İnsanlar istedikleri kadar ona konuşmayı öğretmeye çalışsalar yine de dili dönmez. Elbette ki bu da başka bir âyettir. Allah bize âyetlerini gösteriyor.

Bundan neyi anlamalıyız?

İnsan için beraber olduğu toplum, cemaat, aile çok önemlidir. Aile, insanın bulunduğu ilk cemaattir. O cemaatte kendisine kim olduğu nasıl öğretilmişse insan kendini öyle tanır. Dışarı çıktığında ise bu defa kim olduğunu arkadaşlarından, okuldan, medreseden artık her nerede ise oradan öğrenmeye çalışır ve kendini onlar gibi zanneder; yani hangi topluluğun arasına girdiyse onlar gibi olmaya başlar; ama bu tercih yine onun kendi tercihidir.

Bir de Allah'ın "yiğit"[21] dediği insanlar vardır. Onlar da her nerede olurlarsa olsunlar tavırlarını ortaya koyarlar. Hatta onlar için "isyankâr" denilir; ama bu isyanları doğrudur; çünkü kendilerine dayatılan hâli "ben bu değilim, insanlık bu değil" deyip kabul etmezler. Fıtratlarının üstünü örtmemişlerdir.

Biri de aklını kullanmazsa, tabir-i caizse pısırıksa "aman rahatım bozulmasın, aman ben yorulmayayım, bir şey yapmayayım, aman kimse bana bir şey söylemesin" diye düşünür ve insanlara "siz ne diyorsanız öyle olsun" der. İnsan hayatı böyle yaşayabilir mi! Sen doğru yaptığını mı zannediyorsun. Böyle yaparak kendini yok ettin. Herkese "senin istediğin gibi olsun" diyorsan zaten münafık oldun, insanlara köle oldun demektir. İnsan olmak bu değildir. İnsan olman için senin şahsiyet sahibi olman ve "rabbim ne dediyse doğru olan odur. Sizin bana dayattıklarınızı kabul etmiyorum. Benim bana ait bir fikrim, düşüncem, tercihim, imanım var" demen lazım.

Nefis korkak ve pısırıktır. Allah'a imanı ve güveni olmadığı için Allah'ın kendisini koruyacağından ve rahmet edeceğinden emin değildir. Allah'ın, kendisini yarattığını, sevdiğini kabullenememiş, buna iman edememiştir. Bu yüzden Allah'ın kendisi için yaptığı takdiri hayır olarak göremez, göremediği için de işi, gücü şikâyet etmek, her defasında "niye şöyle oldu, niye böyle oldu. Ben her şeyi biliyorum, her şey benim istediğim gibi olsun" demek olur.

Unutmamamız gerekir ki hiçbir şey hiç kimsenin istediği gibi olmaz. Allah ne işini ne kudretini ne de herhangi bir ismini, sıfatını bir kula teslim eder. İsimlerinden biriyle tecelli edip manevi olarak kulunu kudretine şahid kılar; ama isimlerini ona teslim etmez; çünkü isimlerini teslim ederse o teslim ettiği kişi Allah'ın ortağı olmuş olur. Biri hakkında böyle düşünmek şirktir. Kaybetmemek

[21] Kehf /10

için her konuda şirkten sakınalım ve herkesin sadece Allah'ın kulu olduğunu bilelim. Hiç kimse kuldan başka bir şey olmaz; ama şeytan, insanı küfre, şirke sürüklemek için ona hile yapar, bir sürü şey uydurur ve bazılarını sanki kuldan faklı bir şeymiş gibi anlatır. Kur'an'ı okuyunca; Allah'ın, isimlerini bazı insanlara teslim ettiğini söyleyenlerin bilerek ya da bilmeyerek şeytanın tuzağına düştüğünü anlarız.

Bize ebedi hayatımızı kazandıran şey; imanımız ve şirkten temizlenmemizdir. Allah bütün günahları affeder; ama şirki affetmez.[22] Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'tan aldığı müjdeyi söylerken *"kim 'lâ ilahe illallah' derse cennete girer"*[23] buyurmuştur. Lâ ilahe illallah diyenlerin cennete girmemesi mümkün müdür! Yeter ki bunu söylesin; ama diliyle değil gönlüyle söylesin; yani gönlünde nefsini, birilerinin söylediğini ya da şeytanın verdiği vesveseyi Allah'a şirk koşmasın, o zaman mutlaka cennete girer. Zaten kul, "Allah'tan başka ilah yok" dedi mi iş biter ve bütün perdeler ona açılır. Gönlü imanla, rabbine güvenle, tevekkülle, aşkla, muhabbetle, teslimiyetle dolar.

Peki, acaba gerçekten "lâ ilahe illallah" diyor muyuz? - Baktığımızda her birimizin hâli ortadadır.

Evet, ramazanın son on gününde cehennemden, nefsimizden kurtuluş günlerindeyiz. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"ramazan ayının başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennemden kurtuluştur"*[24] buyurduysa biz de "evet ya Resulullah! İman ediyoruz. Eğer çaba, gayret sarf edersem nefsimden, cehennemden kurtulurum" deyip gereken çabamızı gösterelim. Yoksa "işte, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ramazanın son on günü için kurtuluş, buyurdu" deyip geçmeyelim. Resulullah

[22] Zumer /53
[23] Müslim, Kitabü'l- iman, 53
[24] Beyhaki, Şuabu'l-İman, 5/223; Es-Saati, El-Fethu'r-Rabbânî, 9/223

(s.a.v.) Efendimiz burada bize bir şey öğretir, bu sözünde bizim için bir davet vardır.

Peki, daveti nedir?

Resulullah (s.a.v.) bize "rahmetin içine girmişsin, tövbe etmiş, istiğfar etmiş, mağfirete ermişsin. Şimdi de şirkten kurtul. Rabbinin davetine, rabbini dinlemeye, vahyini okumaya icabet et. Şirkten kurtulmak için gerekeni yap ve biraz çaba, gayret sarf et. Nefsine taviz verme. Rabbim Allah'tır, de. Nefsine de 'sus, Allah'ın huzurunda fikir beyan etme! Sen beni cehenneme sürükleyemezsin. Gerekirse bütün hayatım boyunca seninle savaşır ve sana asla taviz vermem' de. Sen yeter ki çabanı göster Allah sana nefisten, şirkten, cehennemden kurtulmayı ikram eder" buyuruyor.

Bizim de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in davetine icabet edip cehennemden kurtulmak için nefsimizle savaşmamız ve ona asla taviz vermememiz lazım. Yunus Emre'nin kendi nefsine *"ya sen beni ya ben seni"* dediği gibi nefsimize "ya sen beni ya ben seni" dememiz lazım.

Hepimiz için yol bu ikisinden biridir ya biz nefsimizi yeneriz ya da nefsimiz bizi yener. Bu savaşı nefsimiz kazanırsa biz ebediyen kaybederiz; ama biz kazanırsak o zaman da rabbimizin muradı üzerimizde gerçekleşir, böylelikle ebediyen saadete ereriz.

Kim olduğumuza artık karar vermeliyiz. Tabi ki herkesin kendine göre kendisi hakkında bir kararı, hükmü vardır; ama bir de Allah'ın bizim için hükmü vardır. Eğer Allah'ın bizim için verdiği hükmü kabul ediyorsak o zaman üzerimize düşen; rabbimizin hükmüne layık bir şekilde düşünmek, konuşmak, iman etmek, sevmek, güvenmek, tevekkül etmek, teslim olmak, Allah'ın verdiği şerefi taşımak, ona halife olmak, ayna olmak, güzelliğini üzerimizde göstermektir; ama yok, kendimizi Allah'ın tanıttığı gibi

değil de kendimizin ya da başkalarının tanıttığı gibi kabul ediyorsak bu durumda tercihimizi yapmışız demektir. O zaman da unutmayalım ki Allah bize "gel" deyince dünya hayatımız biter, sonrasında kendimizi nasıl anlamışsak ahirette öyle muamele görürüz.

Kendimizi nasıl tanırsak rabbimizi de öyle zannederiz. Resulullah Efendimiz, Allah'ın buyurduğu bir hadis-i kutsiyi haber verirken "*Allah buyurdu ki: Ben kulumun zannı üzereyim"*[25] der. Herkes kendine göre bundan bir şey anlayabilir; ama Allah burada "kulum beni nasıl zannederse ona öyle muamele ederim" buyuruyor. Kulun, rabbi hakkındaki zannı imanla ilgilidir. Eğer biri "Allah şunları şunları emretmiştir, eğer şöyle yaparsam bana azap eder, böyle yaparsam bana gazap eder" derse rabbini hiç tanımamış, tanımaya çalışmamıştır. Allah da ona "sen beni anlamadın, tanımadın. Kendini, anlamadın, tanımadın. Mademki beni öyle zannediyorsun, o zaman ben de sana öyle muamele ederim" buyurur.

İnsanın bunu sadece kendisi için söylemesi gerekmez. Herhangi biri hakkında bile "falanca yanlış yoldadır, cehennemliktir" derse Allah da ona kulları hakkında öyle düşündüğü için "sen cehennemliksin" der.

Kulun, Allah hakkındaki zannının ne kadar önemli olduğuyla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Kıyamet gününde yaşanan bir sahneyi beyan ettiği hadisini söyleyeyim.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurur. *"Allah Kıyamet günü bir kulu hesaba çeker ve kulun günahları ağır gelir. Bu nedenle Allah o kul için meleklere 'onu cehenneme götürün' buyurur. Kul, cehenneme götürülürken iki de bir dönüp arkasına bakar. Allah, meleklere 'durun ve ona neden devamlı arkasına baktığını sorun'*

[25] Buharî, Tevhid 15; 35; Müslim, Zikr 2, (26 75), Tevbe 1, (2675)

buyurur. Kul da 'ya rabbi! Ben beni affedeceğini umuyor, beni affetmeni bekliyordum' der.

Allah da bunun üzerine 'madem ki beni öyle anladın, seni affediyorum, onu cennete götürün' buyurur. Allah başka bir kulu daha huzuruna alıp hesaba çeker ve onun da günahları ağır gelir. Allah bu defa o kul için meleklere 'onu cehenneme götürün' buyurur. Allah öyle söyleyince kul, meleklerin önünde hızlı hızlı cehenneme doğru gider. Allah yine 'durun ve kuluma cehenneme gitmek için neden bu kadar acele ettiğini sorun' der. Kul da 'ya rabbi! Şimdiye kadar başımıza ne geldiyse seni dinlemediğimiz için geldi, sen meleklerine onu cehenneme götürün, deyince ben de bari şimdi seni dinleyeyim, dedim. Bu yüzden cehenneme gitmek için acele ettim' der. Bunun üzerine Allah 'madem öyle düşündün, seni affettim. Onu cennete götürün' buyurur."

Elbette ki onlar da cennete layıktır; ama Allah onları cennete böyle almayı takdir etmiştir. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bize bunu haber veriyorsa bizim de bu sahneyi gözümüzde, gönlümüzde canlandırmamız gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in verdiği örnekten de anlaşıldığı gibi; kul, rabbinin rahmetinden, muhabbetinden emin olmalı ve rabbinin affına, mağfiretine güvenmelidir. Madem ki o gün hesap gören ve kulları hakkında hükmü veren Allah'tır, o zaman Allah'ın rahmetine güvenip emin olmamız lazım.

Allah'ın rahmetiyle ilgili bir örnek daha vereyim. Bedevinin biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e *"ya Resulallah! Kıyamet günü bizim hesabımızı kim görecek"* diye sorar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de *"Allah görecek"* buyurur. Bedevi bu defa *"peki, hesabımızı bizzat kendisi mi görecek"* der. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"evet"* diye cevap verir. Bedevi bunu duyunca *"ya Resulullah! Öyleyse iş kolaydır"* der ve gider. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de *"bedevi arif oldu ve rabbini bildi"* buyurur. İş, Allah'a

kaldıysa bilelim ki işimiz kolaydır. Bize düşen; rabbimizi rahmân ve rahim olarak bilip onun rahmetinden emin olmaktır.

Kıyamet günü Allah'ın bir de münafıklara muamelesi vardır. Münafıklar iki yüzlüdür; yani bazen kâfir, bazen de mü'min görünürler. Kıyamet günü ayrım günüdür[26] ve Allah o gün **"ey mücrimler! (Allah'a karşı suçlu olanlar, iman edenlerden) ayrılın!"**[27] buyurur. Bu hitaptan sonra mücrimler iman edenlerden ayrılırlar; ama münafıklar ayrılmaz, "biz de mü'miniz" deyip mü'minlerle beraber kalırlar; yani orda bile işlerine gelince mü'min gibi görünmeye devam ederler. Allah da münafıklar için meleklere *"bunları cennete götürün"* buyurur. Melekler onları alıp cennete götürür, tam münafıklar cennete girecekken Allah bu defa *"'vazgeçtim, onları cehenneme götürün"* buyurur. Bunun üzerin melekler onları cehenneme götürür. Tam cehenneme yaklaşmışlarken yine "vazgeçtim, onları cennete götürün" buyurur. Sonra tam cennete gideceklerken yine *"vazgeçtim, onları cehenneme götürün"* buyurur. Artık münafıkların nasıl bir korku yaşadıklarını buna göre hesap etmemiz lazım. Allah en son münafıklara *"işte, siz de dünyadayken böyle yapıyordunuz. Hem mü'min gibi görünüyordunuz, insanlar da sizi cennetlik zannedip size uyuyordu. Bir de imansız oluyordunuz. İmanınızı kaybetmiş gibi kâfirlerle, müşriklerle beraber oluyordunuz. Bu da sizin hakkınızdır"* buyurur. O yüzden Allah âyet-i kerimede ehl-i kitaptan olanların münafıklığını anlatırken **"(Muhammed'e) iman edenlere indirilmiş olan (Kur'ân')a, günün başlangıcında (sabahleyin görünüşte) iman edin, (günün) sonunda (akşamleyin) de (onu) inkâr edin. Belki onlar (size bakarak böylece dinlerinden) dönerler"**[28] buyurmuştur.

[26] Murselât /38
[27] Yâsîn /59
[28] Âli İmrân /72

Bunları anlatmamın sebebi; Allah hakkındaki zannımızı doğru tutalım diyedir; çünkü Allah hakkındaki zannımız nasıl olursa Kıyamet günü Allah'tan öyle muamele görürüz. Kur'ân'ı okumadan rabbimizi tanımamız mümkün değildir, dolayısıyla rabbimiz hakkındaki yanlış zandan, şirkten, küfürden kurtulamayız. Allah'ın kitabını okumamızın bizim için ne kadar önemli ve olmazsa olmaz olduğunu buradan anlamamız gerekir.

Bir beşer olarak herkesin eksiği, yanlışı olur; ama küfrü, şirki, nifakı, münafıklığı olmamalıdır. Tam tersine kendi gönlünde rabbine karşı samimi ve ihlaslı olmalıdır. İhlas ve samimiyet yoksa iman yoktur, bu yüzden amel de bir işe yaramaz.

Allah kime neyi vermişse onu yalnız o verdiğinden hesaba çeker; ama hepimiz biliyoruz ki Allah'ın nimeti, lütfu, ikramı, bize verdiği şerefi her birimiz için büyük olmuştur. Öyleyse hesabımızın buna göre olacağını bilelim ve hesabımızı verebileceğimiz şekilde hayatımızı yaşayalım.

İnşallah rabbimizin bize verdiği kıymeti, değeri bilecek ve bu şerefi taşıyacağız. Hem kendimiz Allah'ın vahyiyle şereflenecek hem de Allah'ın kullarına bu şerefi taşıyacağız. Böylelikle kitabımız inşallah bizim için de hidâyet olur, rahmet olur, kurtuluş olur, saadet olur.

Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! Allah'ın (onun dininin ve resulünün) yardımcıları olun"**[29] "**Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Eğer siz Allah'a (ve onun resulüne dinini destekleyerek) yardım ederseniz, (o da) size yardım eder ve ayaklarınızı (sırât-el mustakîmde) sabit kılar"**[30] buyurmuştur. Neden? Çünkü Allah, kullarına yaptığımız her bir yardımı kendisine yapılmış kabul eder. Biz de inşallah öyle yapacak ve Allah'ın vahyini onun kullarına taşıyacağız.

[29] Saff /14
[30] Muhammed /7

Allah bizi kendini, rabbini yanlış tanıyanlardan ve Allah hakkında su-i zanda bulunanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi hem kendini hem rabbini Allah'ın âyetleriyle tanıyanlardan eylesin. Allah bizi onun vahyini her yere ulaştırmaya çalışanlardan ve onun resulünü destekleyenlerden eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

20.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye, kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya, nereden geldiğimizi, bulunduğumuz âlemi ve gideceğimiz âlemi anlamaya, aynı şekilde bu âlemde ne yapmamız gerektiğini, Allah'ın bize nasıl sorumluluklar yüklediğini ve üzerimizdeki muradının ne olduğunu öğrenmeye çalışıyorduk.

Bizi yaratan Allah'tır ve üzerimizde bir muradı vardır. Bu muradının ne olduğunu anlamadan onun muradını gerçekleştirmemiz mümkün değildir. Eğer Allah'ın muradını anlamazsak kendimizi başıboş zannederiz ya da "şunları yaparsam herhalde cennete giderim" deyip kendimizi kandırır, Allah'ın gönderdiği peygamberleri, kitapları yok saymış oluruz.

Peygamberleri, kitapları yok saymamak için önce Allah'ın ilk emri üzere okumak; yani peygamberleri tanımak, onların taşıdığı vahyi bilmek ve o vahiydeki Allah'ın muradını anlamak gerekir. Öyle ki Allah'ın kitabıyla beraber kendimizi de anlamış olalım; çünkü rabbimiz kitabında peygamberleri, iman edenleri, iman etmeyip ebediyen kaybedenleri anlatırken aslında bizi tanıtır.

Nasıl?

İman edenler, peygamberlerle beraber olup onlar gibi olmaya çalışanlar bizim için örnek, iman etmeyenler, ters tarafta durup düşmanlık yapanlar da bizim için ibrettir.

Allah'ın âyet-i kerimede "Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmeye çalışanlar"[1] diye tarif ettikleri ile onlara destek olanların ya da "beni ilgilendirmez ben kendi işime, aşıma bakarım" diyenlerin hepsi ebediyen kaybedenlerdir. Elbette ki her birinin cehennemde gidecekleri yer de, görecekleri azap da farklı farklıdır; çünkü Allah kimseye zulmetmez. Nasıl ki cennettekilerin durumu birbirinden farklıysa, Allah onlarla ilgili **"fakat (hesap vermek için geleceği) rabbinin makamından korkan (Allah'a karşı takvâ sahibi olan) kimseler için (o gün, Adn ve Naîm cenneti olmak üzere) iki cennet vardır."**[2] Rabbinin makamından korkup haşyet duyan ve rabbine karşı saygılı, edepli olanlar için iki cennet daha vardır, buyurmuşsa cehennemdekilerin gideceği yer de birbirinden farklıdır.

Tabi, her ne kadar cennetliklerin nimetleri birbirlerine benzese de onların da özel durumları ve birbirinden farklı nimetleri vardır. Böyle olmasa birbirleriyle aynı olmuş olurlar.

Evet, Allah kitabında bize bizi anlatır, dedik. O hâlde kim olduğumuzu öğrenmek için Allah'ın vahyine bakmamız şarttır. Allah'ın bizden öncekilere de bize de emri değişmez. Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) Sana bu Kitâb'ta vahyettiğimiz (şeyler), kendisinden önceki (kitap)ları tasdik eden bir hakikattir. Muhakkak ki Allah, kulların(ın her hâlin)den haberdardır, (onları) hakkıyla görendir."**[3] Yani bilesin ki senden haberim var, her şeyi görüyor, önceni de şu anını da sonranı da açıkladığını da gizlediğini de biliyorum. Seninle beraberim ve sana senden daha yakınım, her anda senden haberdarım, buyurmuştur.

Kur'ân kendisinden önceki kitapları tasdik ettiği için bütün kitaplarda ne varsa Kur'ân'da da o vardır. O yüzden Allah'ın sözü, kelamı, hükmü, emri hiçbir zaman değişmez. Allah, Hz. Âdem

[1] Saff /8
[2] Rahmân /46
[3] Fâtır /31

(a.s.)'dan kıyamete kadar gelecek olan bütün insanlardan sadece kulluk etmelerini, rablerine hiçbir şeyi şirk koşmamalarını, âbd olmalarını ve Hz. İnsan olmalarını istiyor.

Allah bir sonraki âyette buyurur. **"Sonra biz, kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık. Onlardan kimi nefsine zulmeder, kimi orta yoldadır, kimi de Allah'ın izniyle (öne geçmek için) hayırlarda yarışır. İşte, büyük fazilet (lütuf ve ihsan) budur. (Onların mükâfatı) Adn cennetleridir, oraya girerler."**[4] Sonra Allah onların cennette göreceği nimetleri, onun peşinden de kendine zulmedenlerin göreceği azabı anlatır.[5]

Okuduğumuz âyetlerde dikkat edilirse Allah önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "sana bu kitâpta vahyettiğimiz (şeyler), kendisinden öncekileri (kitapları) tasdik eden bir hakikattir" buyurdu, hemen ardından ise "sonra biz, kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık" buyurdu.

Bu âyetten ne anlamamız lazım?

Allah "sonra" derken Resullullah (s.a.v.) Efendimiz'e "senden sonra" buyurur. Yani senden sonra sahabelerden ve kıyamete kadar gelecek olan kullarımızdan seçtiklerimizi bu kitaba vâris kıldık ve kitabı onlara emanet ettik, teslim ettik, diye beyan eder.

Bir de Allah sadece "biz, kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık" buyurur. Bu durumda Allah kitabı herkese vermemiştir. Herkese verseydi o zaman "bütün insanları vâris kıldık" buyururdu; ama onun yerine "kullarımızdan seçtiklerimize; yani "bana âbd olmayı, kul olmayı kabul edip beni canından, her şeyden çok sevmeye ve bana kul olmaya çalışanları kitaba vâris kıldık" buyurdu. Demek ki Allah'ın, Resulullah (s.a.v.)

[4] Fâtır /32-33
[5] Fâtır /33-37

Efendimiz'den sonra kulları arasında seçip kitaba vâris kıldıkları varmış!

Allah her bir kula ne verdiğini bilir, kitaba vâris seçerken de buna göre seçer. Mesela; öyleleri vardır ki gücü Allah'ın kitabını taşımaya yetmiyordur, Allah onlara bu sorumluluğu yüklemez, yalnızca güçlerinin yettiği kadarını yükler. Onlardan istenen ise sadece orta yolu seçmeleridir.

Peki, Allah kardeşlerimizi kitaba vâris kılmış mıdır?

Kesinlikle evet! Bu yüzden biri hayırda öne geçmek için yarışamasa da en azından orta yolu seçmelidir. Yoksa kendine zulmeder ve zalimlerden olur ki o zaman da cezası ebedi cehennem olur. Allah böyle haber veriyor. Madem öyle orta yolu seçmenin ne demek olduğunu bilmemiz lazım. Öyle ki hayırda yarışamasak da en azından orta yolda durabilelim ve kaybetmeyelim.

Orta yolu seçmek; rabbinin kelamını okumak, anlamak, her bir âyete iman etmek ve âyetleri ahlaka dönüştürmek için elinden gelen çabayı, gayreti sarf edip Allah'a kul olmaya çalışmaktır. Kısacası biri nerede olursa olsun, "ben Allah'ın kuluyum" deyip imtihanlar karşısında hâlini, tavrını, güzelliğini, ahlakını mü'mince ortaya koyduğunda hayırda öne geçemese bile ebedi hayatını kurtarmış olur.

Diğer bir ifadeyle birinin vahyi taşıma gibi kabiliyeti yoksa; yani Allah'ın her âyetini gerektiği gibi anlayamıyor, kavrayamıyorsa buna rağmen "ben Allah'ın kuluyum" deyip kulluğunu yapabilmek için anladığı kadarıyla çabasını, gayretini sarf ediyorsa o kul orta yolda ilerliyor demektir ki o da bu şekilde ebedi hayatını kazanır.

Bununla beraber kardeşlerimizden hiçbirinin "ben Allah'ın vahyini gerektiği gibi anlayamam, gerektiği gibi taşıyamam"

diyebileceğini düşünmüyoruz. Allah bizi onlarla beraber etmişse o hâlde hepsi kendi imanına, marifetine, ilmine, Allah'ın verdiği hikmete göre vahyi ulaşabilecekleri her yere ulaştırabilecek vasıftadır. Tabi, kim yolu ne kadar yürümüşse Allah ona o kadar marifet, hikmet, feraset, basiret ikram etmiştir, dolayısıyla o da hakkı o kadar anlama, anlatma kabiliyetine sahiptir ve işi ancak o kadar yapabilir.

Evet, Allah bir de "kitaba vâris kıldıklarımız Allah'ın izniyle öne geçmek için hayırlarda yarışırlar" buyurmuştur. Allah'ın özellikle "Allah'ın izniyle" buyurmasının hikmeti nedir?

Çünkü kulun hayırda yarışıp öne geçmesi için Allah'ın ona izin vermesi gerekir; aksi takdirde hiç kimse kendi kendine "ben yarışıyorum, öne geçiyorum" diyemez. Yani "ben biraz okumuşum, sizden âlimim, durun önünüze geçeyim" diyemez. İnsanların önüne geçmek için rabbimizin o kula izin vermesi ve onu seçmesi şarttır. Zaten seçilenler başlangıçtan itibaren seçilmiştir.

Yalnız, Allah'ın seçmesini doğru anlamamız lazım. Allah, kulları arasından herhangi birine "işte, seni seçtim, haydi al emaneti taşı" demez.

Peki, Allah nasıl seçer?

Okuduğumuz âyette Allah önce "muhakkak ki Allah, kullarının her hâlinden haberdardır, (onları) hakkıyla görendir" buyurmuştu. Allah, her kulunun hâlini, durumunu, tercihini rabbinden yana yapıp yapmadığını bilir, dolayısıyla kitaba vâris kıldıklarını da kulunun bu tercihine göre seçer. Yani Allah'ın seçmesi demek; kulun, rabbini tercih etmesi ve seçmesi demektir. Ancak rabbini seçenler seçilmeye layık olur ki bu kapı da istisnasız herkese açıktır. Kim hayırda yarışmak ve öne geçmek isterse Allah ona yardım eder, onun yolunu açar, böylelikle Kur'ân'ı emanet ettiği, vâris kıldığı bir kul olur ve Allah onu izniyle öne geçirir. Bu

tercih de tamamen kula aittir. Yoksa Allah'ı seçmeyen, tercih etmeyen birine Allah "haydi gel, seni seçtim, al bu kitaba vâris ol" buyurmaz. O yüzden Allah âyet-i kerimede **"Hayır! Ay'a, dönüp gitmekte olan geceye, ağarmakta olan sabaha andolsun ki o (Sekar), sizden (hayırda) ileri gitmek ya da geri kalmak isteyen insanları uyarmak için en büyük (ikazlardan) biridir"**[6] buyurmuştur. Kim öne geçmek isterse Allah onu öne alır, kim geride kalmak isterse Allah onu geride bırakır.

Allah'ın izniyle öne geçmek ve hayırda yarışmak isteyen biri öncelikle hayrı öğrenmeli, nasıl yarışması gerektiğini anlamalı sonra da hayırda yarışanlarla beraber olup onlarla birlikte hayırda, iyilikte, güzellikte, rabbinin vahyini taşımada öne geçmeye çalışmalı, Allah'ın kullarının önünde bu şekilde yürümelidir; ama bu yürüyüşü de kesinlikle kendi istediği gibi değil, Allah'ın vahyiyle Kur'ân ile yapmalıdır.

Mesela; otuz senedir herkesi sadece Allah'ın vahyine davet ediyor, insanlara âyetleri beyan etmeye, kulluğu, imanı, âlemlerin rabbini anlatmaya ve rabbimizi onun kendisini tanıttığı gibi tanıtmaya çalışıyoruz. Bununla beraber Kur'ân emanetini kabul etmişiz ve onu gücümüzün yettiğince bütün insanlara, gönüllere taşımaya çalışıyoruz. Bu durumda bizimle beraber olan, bize destek olan ve omuzunu vahyin altına koyan kardeşlerimiz de bizimle aynı vazifeyi yapıyorlar demektir.

Allah "biz kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık. Onlardan kimi hayırda yarışır" buyurmuştu ya, hayırda yarışanlar bir de Allah'a yakın olanlardır; çünkü Allah mukarrebunu anlatırken "mukarrebunlar hayırda yarışanlardır"[7] buyurmuştu. O zaman biri hayırda yarışıyor ve önde yürümek istiyorsa Allah'a en yakın olur, mukarrebun olur. Allah da onu

[6] Muddessir /32-37
[7] Vâkıa /10

kitabına vâris kılar ve onu izniyle öne alır. Kıyamete kadar aynı şey geçerlidir.

Sadece yarışanlar öne geçerler. “Benim yaptıklarım benim için yeterlidir. Ben bu kadar biliyorum, bütün yapabileceklerim bu kadardır” diyenler ise hiçbir zaman öne geçemezler.

Kendimize göre hayaller kurup “manevi olarak şu nimet bana yeter” diyebiliriz; ama unutmayalım ki rabbimiz bize emaneti vermeyi ve bizi kitabına, peygamberine vâris kılmayı istiyor; yani Allah bizi resulünün resulü kılarak bize en büyük şerefi ikram etmeyi istiyor. Madem öyle bizim de Allah’ın bizim için istediğini istememiz gerekmez mi!

Her zaman söylüyoruz; Allah’ın vahyini her eve, her gönüle taşımaktan başka bir derdimiz yoktur. Tek hedefimiz; rabbimizin bize vahyettiği Kur’ân’a vâris olup emaneti her yere taşımaktır. Bu yüzden devamlı olarak “Allah’ın vahyini; emirlerini, hükmünü, davetini, marifetullahı, imanı, aşkı, muhabbeti dünyanın her ülkesine, her şehrine, her kasabasına, her köyüne, her evine, her gönle taşıyacağız” dedik ve bu söylediğimizi de yapıp hep birlikte kitabımızı ulaşabildiğimiz yerlere taşımaya çalıştık.

Farkında olsak da olmasak da bu şerefi birlikte yükleniyoruz; çünkü emaneti birlikte kabul etmişiz. Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz emaneti sahabelerle beraber taşıdıysa biz de emaneti sizinle birlikte taşırız ve bu şekilde hep beraber Allah’ın resulüne resullük yaparız.

Ne kadar?

Emaneti kabul edebildiğimiz, taşıyabildiğimiz, ona sahip çıkabildiğimiz, kitabı taşımayı, yaşamayı dert edindiğimiz kadarıyla resulüne resullük yaparız. Bu nedenle ne kadar yapıyorsak emanete o kadar layık oluruz ve rabbimiz bizi o kadar seçmiş olur; ama Allah’ın vahyini taşımaktan başka dertlerimiz

varsa o zaman da Allah bize "tercih senindir" der ve bizi dertlerimizle baş başa bırakır.

Allah, bize emaneti yüklenme şerefi vermiştir. Bundan daha kıymetli bir şey olabilir mi! Kur'ân'ı okuduğumuzda Allah'ın bize nasıl bir imkân, nasıl bir şeref verdiğini görürüz. Âyetleri tefekkür ederek okudukça, bize verdiği şerefi anlamaya çalıştıkça kendimizi tanır, kim olduğumuzu ve rabbimizin bizi nasıl sevdiğini anlamış oluruz. O hâlde "ben Allah'ın vahyini emanet ettiği, kitaba vâris kıldığı, ulaşabildiğim her yere ulaştırmam için seçtiği kuluyum" dediğimizde kendimizi anlamış oluruz.

Evet, Allah, kullarını bilir. Kimin bu sorumluluğu taşıyıp taşıyamayacağını en iyi bilen odur. Eğer emaneti taşıyamayacağımızı biliyorsak en azından Allah'ın her bir vahyine iman edip emirlerini, hükmünü yerine getirmemiz gerekir ki hiç olmazsa orta yolu tutmuş olanlardan olabilelim.

Tabi, emaneti taşıyamamayı da doğru anlamamız lazım. Emaneti taşıyamamak; onu insanlara anlatamamak değildir. Mesela; Hz. Mûsâ (a.s.) "ya rabbi! Benim lisanım açık değil, kardeşim Hârûn'u bana yardımcı olarak ver de işi onunla beraber yapalım, vahyini birlikte taşıyalım"[8] der, Allah da onun bu duasını kabul edip Hz. Hârûn (a.s.)'ı yardımcı olarak ona verir.

Hepimiz biliyoruz ki Hz. Mûsâ (a.s.), Hz. Hârûn (a.s.)'ın önündeydi; ama "onun dili benimkinden daha iyidir, insanlara daha düzgün anlatır" deyip Hz. Hârûn (a.s.) için nebîliği, vahyi onunla birlikte taşımayı istemişti.

Allah'ın bize bu durumu anlatması, Hz. Mûsâ (a.s.)'dan haber vermek için değildir, Allah bize burada bir şey söylüyor; yani bunları anlatmasında bizim için bir muradı, hikmeti vardır.

[8] Tâhâ /27-32

Peki, bu hikmet nedir?

Allah bu âyetle kıyamete kadar gelecek bütün kullarına "bir peygamber bile böyle söylediyse sen de söyleyebilirsin. Sana düşen; yapabildiğin kadarını yapmaktır. Vahyimi hayatına uygulayıp insanları bana davet ederken kendine arkadaşlar edin. Seninle beraber konuşacak, vahyi taşıyacak, insanları davet edecek arkadaşların olsun. Hep birlikte vahyimi taşıyın. Sen o arada iki kelime söylemiş olsan bile ben senin gönlünden gerekeni yaparım. O yüzden bana 'ya rabbi! Ben anlatamıyorum' deme! Bak, ulû'l azm peygamberim, konuşamadığını söyleyince ona yardımcı verdim, sana da yardımcı veririm" buyurur.

Peki, baktığımızda acaba kaç kişi bu âyetleri okuduğunda Allah'ın ne söylemek istediğini anlamıştır! İnsanlar bu âyetleri anlasalardı kendi üzerlerine alır, gerekeni yapmaya çalışırlardı; ama anlamadıkları için hemen "Allah böyle söylemiş tamam, burayı artık geçelim" derler. Öyle "tamamdır" demekle olmaz. Âyeti yüzünden okuyup Allah'ın ne dediğini anlamadan geçmek iman değildir. Tam tersine gereği yerine getirilmediği için âyeti yalanlamaktır.

Elbette ki Allah'ın her kuluna muamelesi farklıdır. Allah'ın kendilerine vahyini öğrettikleri, haber verdikleri ayrıdır, henüz haberdar olmayanlar, Allah'ın neyi niçin buyurduğunu bilmeyenler ayrıdır. Allah'ın onlara muamelesi bir olmaz. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu"**[9] buyurmuştur. Bilenlerle bilmeyenler bir olmadığı gibi Allah katındaki dereceleri, sorumlulukları da bir değildir.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde *"ya Kur'ân'ı öğrenen olun ya öğreten ya da onlara yardım eden olun. Buna da gücünüz yetmiyorsa (hiçbir şey yapamıyorsanız)*

[9] Zumer /9

onları seven olun. Sakın bir beşincisi olup dışarıda kalmayın."[10] Sakın Allah'ın âyetlerini öğrenenlerle, öğretenlerle, onlara yardım edenlerle bağınızı koparıp dışarıda kalmayın. Hiçbir şey yapamıyorsanız bari sevin. Eğer sevmeyi bile beceremezseniz beşinci fırkadan olur, İslam'ın, Kur'ân'ın dışında kalırsınız; yani Kur'ân'dan mahrum olursunuz, buyurmuştur. O zaman Kurân'dan mahrum kalmamak için en azından Kur'ân'ı öğretenlerle öğrenenleri sevmemiz şarttır. Aksi hâlde bunu bile yapmazsak ebediyen kaybederiz.

Şimdi denilse ki hepimiz velileri, Mürşid-i kâmilleri biliyoruz. Hepsi, insanları Allah'a davet eder, onlara riyazet yaptırır, çeşit çeşit imtihanlara tabi tutarak insanlara yol yürütürler. Madem öyle siz neden sadece âyet okuyor, onların yaptığı gibi yapmıyorsunuz?

Doğrudur, veliler, Mürşid-i kâmiller öyle yapmışlardır; ama biz öyle yapmıyoruz. Hatta vuslat yolculuğunu anlatırken bile Fatihâ ile anlatmıştık. Bu durumda onlar mürşidse biz neyiz! Onlar da insanları Allah'a davet ediyor, taşıyorsa o zaman birbirimize hiç benzemiyoruz demektir. Öyleyse onlar insanları rüştüne erdiriyor, irşad ediyor da biz ne yapıyoruz? -Biz irşadın alâsını yapıyoruz.

Nasıl?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı gibi yapıp insanları sadece Allah'ın vahyiyle Allah'ın vahyine davet ediyor ve herkesi yalnızca vahiyle taşıyoruz. Zaten iş Allah'ın vahyiyle yapılmadığı için ümmet parça parça olmuş, her kafadan bir ses çıkar hâle gelmiştir! Herkes kendi gittiği yolu doğru yol olarak görür, kimi "benim mürşidim şöyle büyüktür" kimi "benim hocam şöyle âlimdir" kimi "benim cemaatim doğru yoldadır" kimi "benim tarikatım haktır" kimi de "benim mezhebim haktır" der!

[10] Taberânî, Beyhakî

Bütün bunların tersine biz ne diyoruz?

Hak olan Allah'ın indirdiği kitabıdır. Hepimiz Allah'ın kitabına, rabbimize uyacak, rabbimizi dinleyeceğiz. Allah'ın kitabına uymamak bizi sadece parçalar, parça parça olmak da mü'minlere yakışmaz.

Allah âyet-i kerimede bize ehl-i kitabı anlatırken **"onlar ki dinlerini parça parça edip gruplara ayrıldılar. Her grup kendi yanındaki (parça)yla sevin(ip kibirlen)mektedir."**[11] Siz onlar gibi olmayın, buyurmuştur.

Hâl böyleyken ümmet parça parça olmuş mudur?

Tabi ki olmuştur. Bir mü'min olarak hepimizin kitabı bir ve bütün olsaydı, bu kadar parçalanır mıydık! Baktığımızda herkes kitabın bir kısmına sarılır ve insanları da sarıldığı o kısma davet eder. Böyle olmaz, Allah'ın muradı bu değildir. Allah "kitabınızı parça parça yapmayın" buyuruyor. O hâlde her zaman için kitabın bütününe bakmamız ve insanları sadece kitabın bütününe davet etmemiz gerekir.

Mesela; yine baktığımızda öyleleri var ki kendi dininden olmayanları insan olarak bile görmez! Oysaki Allah **"işte siz öyle kimselersiniz ki onları seversiniz; çünkü siz bütün kitaplara (ve Kur'ân'ın bütününe) iman edersiniz"**[12] buyurmuştu. Madem öyle mü'minseniz onları da sevmeniz gerekmez mi! Neden sevmeniz gerekir? -İnsandırlar da ondan, Allah'ın kuludurlar da ondan. Onları sevmezseniz onlara yardım edemez, gönlünüzdeki muhabbeti onlara ikram edemez, onları Allah'ın vahyine davet edemezsiniz. Biri Müslüman değilse o zaman sizin insan kardeşinizdir. Sizin de onu insan kardeşiniz olarak sevmeniz ve

[11] Rûm /33
[12] Âli İmrân /119

kitabın bütününe davet etmeniz şarttır. Bunun için de size gerekli olan tek şey; Kur'ân'ın bütününe iman edip onları sevmektir.

Elbette ki insanların arasında kendine zulmedenler, âlemlerin rabbini sevmeyenler, nefsini, şeytanı tercih edenler vardır. Onları davet edebilmek için onları da sevmemiz lazım; ama onları sevmek lazım, derken onların küfürlerini, şirklerini mi seveceğiz? -Hâşâ. Küfür, şirk sevilmez. Onları da çamura batmış, yardıma ihtiyacı olan insan kardeşlerimiz olarak görecek, öyle seveceğiz.

Kul ne kadar iman etmiş, Allah'a ne kadar yakın olmuş, Allah'ın sevgisine ne kadar layık olmuşsa onu o kadar seveceğiz; ama ters tarafta durup çamura batanlar için durum farklıdır.

Allah âyet-i kerimede "müşrikler necistir"[13] buyurur. Necis, pis olan demektir. İnsan, pisliği sevemez; ama değerli bir mücevher pisliğin içine düşse bile elimizi o pisliğe sokar, mücevheri ortan çıkarır, yıkayıp temizleriz. İşte, ters tarafta durup çamura batanları da böyle görmemiz ve onları düştükleri çamurdan çıkarmamız lazım. Yalnız, herkesin gücü bunu yapmaya yetmez, o yüzden insanları düştüğü pislikten çıkarmak herkesin işi değildir.

Evet, Allah "biz, kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık" buyurmuştur. Herkes "acaba rabbim Kur'ân'a vâris kılmak için beni seçmiş midir" diye kendine bakmalı ya da "bu seçilmişliğe ne kadar layık olmaya çalışıyorum" diye tefekkür etmelidir; çünkü okuduğumuz âyette Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "senden sonra kitabı seçtiğimiz kullara emanet ettik" derken o andan kıyamete kadar gelecek olan herkesi anlatır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den sonra kitaba vâris olanların bir kısmı kendine zulmeder, bir kısmı orta yolda yürür. Bir kısmı da Allah'ın izniyle öne geçmek için hayırda yarışır. Asıl kazananlar,

[13] Tevbe /28

kurtuluşa, saadete erenler de onlardır. Öyleyse saadete ermek için yapılması gereken; Allah'ın izniyle öne geçmek için yarışmaktır.

Kim Allah'ın vahyini seçer, tercih eder, hayatını buna göre yaşarsa Allah da ona yardım eder ve onun yolunu açar. O da bunun sonucunda ebedi saadete erenlerden olur.

Bütün sahabeler Allah'ın vahyini tercih ettiği için hayırda yarışmışlar, öne geçmişlerdir. Mesela; rivayete göre Veda Hutbesi'nde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i dinleyen yüz yirmi beş bin tane sahabe vardır; ama orada yatan sahabelerin sayısı yaklaşık on bindir. Geriye kalan yüz on beş bin sahabe, Allah'ın vahyini taşımak için dünyanın her yerine dağılmıştır. Bazılarını henüz hayattayken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz göndermiştir. Diğerleri ise kitabın kendilerine emanet edildiğini, Allah'ın kendilerini kitabına vâris kıldığını, seçtiğini anlamış ve Allah'ın davetine icabet edip dünyanın dört bir yanına dağılmıştır.

Bu yüzden ister haberimiz olsun ister olmasın dünyanın hiçbir yerinde sahabenin olmadığı memleket yoktur. Hepsi dünyanın dört bir yanına insanları Allah'ın vahyine davet etmeye gitmiştir. Bununla beraber Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in adetiydi, birini asla tek başına bir yere göndermez, onunla beraber iki kişi, mümkünse üç kişi gönderirdi. Üç kişi gönderirken de başlarına birini imam tayin eder, "yol boyunca ona uyacaksınız" derdi. Onlar da başlarına tayin edilen sahabeye uyarlardı. Gidecekleri yere vardıklarında ise artık duruma göre nasıl yapmaları gerekiyorsa öyle yaparlardı.

O zaman biz de kendimize bakalım. Hani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i, sahabeleri örnek alıyoruz ya nasıl ki sahabeler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e her konuda itaat edip "ben Allah'ın kuluyum ve emaneti taşımam için beni seçmesini kabul ediyorum" dediyse acaba biz de Allah'ın yüklediği emaneti kabul

ediyor, onu taşımak için elimizden geleni yapıyor muyuz! Kendimize baktığımızda bunun cevabını net olarak alırız.

Kul, Allah'ın vahyini taşıma da birebir Allah ile muhataptır; çünkü kulunu seçen Allah'tır. Mesela; şu anda "ben mehdiyim" diyen yüzlerce insan vardır. Doğru söylüyorlar, hepsi de mehdi olma; yani insanların hidâyetine vesile olma vasfına sahiptir; ama yanlış yerde duruyorlar. Şayet doğru yolu bulur, öne geçmek için hayırda yarışırlarsa Kur'ân'a vâris olurlar; ama ellerinden geleni yapıp Allah'ın izniyle öne geçmek yerine nefisleri onları boğmuş ve "siz hiçbir şey yapmayın, Allah yine de size verir" deyip onları kandırmıştır; yani şeytan onları tuzağına düşürmüştür ve bu tuzaktan çıkmaları da onlar için artık çok zordur.

Bu tuzağa düşmelerinin sebebi nedir?

Fıtratlarında mehdi olmanın karşılığının bulunması; ama bunu yanlış kullanmalarıdır. Her biri fıtrat itibariyle Allah'ın vahyini insanlara taşıma vasfında, kapasitesindedir; ama yanlış yerde durdukları için şeytanın tuzağına düşmüşlerdir. Yoksa zaten hidâyete vesile olmak her mü'minin vazifesidir. Diğer bir ifadeyle her insan mehdi olmalıdır; yani hem kendisi hidâyete ermeli hem de gücünün yettiği kadarıyla insanları hidâyete erdirmeye, davet etmeye çalışmalıdır.

İnsanın bu daveti Allah'ın istediği gibi yapabilmesi için kendisine gerekli olan şey; kâmil manada iman ve sabırdır. Birinin sabrı yoksa Allah'a davete gücü olmaz. Ne kadar sabırlıysa Allah'a o kadar davet edebilir, Allah'ın âyetlerini o kadar taşıyabilir.

Evet, Allah bir kulu seçip ona emaneti taşıma sorumluluğunu vermişse o kul bu fıtrata, vasfa sahiptir ve bu daveti Allah'ın vahyiyle yapabilir demektir. Bizimle beraber olan bütün kardeşlerimiz de Allah'ın vahyini taşıma vasfına sahiptir, dolayısıyla hepsi bu sorumluluğu güçleri yettiği kadarıyla yüklenmelidir.

Dediğim gibi; emaneti birlikte taşıyoruz. Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın vahyini sahabelerle taşıdıysa biz de işi birlikte yapıyoruz ve her birimiz emanetin bir köşesinden tutup onu insanlara taşımaya çalışıyoruz.

Peki, Allah'ın vahyini taşıma karşılığında kimseden bir şey bekliyor muyuz?

Tek kelimeyle hayır. Kim bunun aksini düşünürse en büyük saygısızlığı yapmış olur. Allah'ın vahyini taşırken en ufak bir karşılık beklentisine bile girilmez. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"ey nebî! Muhakkak ki biz seni (ancak insanlar için) bir şahid, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik."**[14] **"De ki: "Ben buna (Allah'ın âyetlerini size tebliğ etmeme) karşılık sizden (herhangi) bir ücret istemiyorum. Ancak (Allah'a) yaklaşmayı (onun rızasını, yakınlığını ve) muhabbetini (arzu ediyorum)"**[15] buyurmuştur. Yani sizden hiçbir ücret istemiyorum. Sadece Allah'a yakın olmayı, sizin de Allah'a varan bir yol tutmanızı istiyorum. Bundan başka bir isteğim yoktur, de. Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bile böyle söylemesini emrediyorsa o zaman Allah'ın vahyini taşımak karşılığında bir şey beklemek saygısızlıktır.

Bize düşen; rabbimizin yoluna girip yürümek ve çaba, gayret sarf edip Allah'ın dinini yeniden ayağa kaldırmaktır. Bunun için de önce bizim Allah'ın diniyle ayağa kalkmamız gerekir. Biz ayağa kalkmazsak Allah'ın dinini ayağa kaldıramayız. Israrla Kur'ân'ı okumamız lazım, dememin sebebi budur; çünkü ancak Kur'ân'ı okuyup anlar, amele, ahlaka dönüştürürsek ayağa kalkabiliriz, bunun neticesinde ise Allah'ın dinini ayağa kaldırmak için çaba, gayret gösterebiliriz.

[14] Ahzâb /45
[15] Şûrâ /23

Hiç kimseye taşıyamayacağı yükü yüklemek doğru değildir. Biz de zaten kimseye yapamayacağı bir şey söylemiyoruz. Baktığımızda Allah sahabelere de âyetleri peyderpey indirerek yirmi üç senede tamamlamıştır. Bu süreçte onlara önce "rabbinizin ismiyle okuyun, hiçbir şeyi Allah'a şirk koşmayın" buyurmuş ve kendini tanıtmış, nasıl iman etmeleri gerektiğini, dünyayı, ahireti, insanı anlatmış, sonra da emirlerini beyan etmiştir; yani emirlerini hayata geçirmeleri için önce sahabeleri iman yönünden hazırlamıştır.

Nasıl ki birinci sınıfa gidenlere son sınıftan dersler verilmiyor, öğrenmeleri gereken konular onlara yavaş yavaş anlatılıyor ve işi anladıktan sonra onlara sorumluluk veriliyorsa Allah sahabeleri de önce yavaş yavaş hazırlamış, ondan sonra sorumluluğu onlara yüklemiştir.

Bu sorumluluk peygamberi bir sorumluluktur. Hani ümmet olarak "o peygamberdi, biz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi yapamayız" diyoruz ya işte Allah tam tersini söylüyor! Allah, kullarına hiçbir âyette "sen yapamazsın" demiyor, aksine kitabını emanet edip "al, bunun vârisi sensin, ben seni seçtim" buyuruyor. Bu yüzden okuduğumuz âyette "biz, kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri; yani Allah'a kul olmayı kabul edenleri kitabımıza vâris kıldık" buyurdu Allah.

Biri Allah'a kul olmayı kabul etmişse kitaba vâris olarak seçilmiştir. Tabi, Allah'a kul olmayı kabul edince Allah'ın kitabını okur, emrettiği gibi anlar, rabbine teslim olur, âyetlere iman eder ve her birini amele dönüştürmeye çalışır, böylelikle Kur'ân onda dirilir, ahlaka dönüşür. O kul da bu defa Allah'ın kitabını her yere taşır; çünkü artık kendisi canlı Kur'ân olmuştur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Kur'ân ve insan ikiz gibidir"* buyurur. Kur'ân ile insan bir olunca zahiri olarak görünen taraf insan, görünmeyen taraf ise Kur'ân olur. Böyle bir kul zaten

nereye giderse gitsin, Kur'ân'ı taşır, hatta hiç konuşmasa bile muhabbeti, rahmeti, affı, mağfireti, ikramı, yardımı, her hâli, tavrı konuşur. Diğer bir tabirle Kur'ân onun üzerinden ahlakıyla konuşur.

Peki, insan, Kur'ân ile ikiz olmayınca bu defa kiminle ikiz olur! Dışı insan gibi olsa da içinde Kur'ân olmayınca Allah'ın âyetleri yerine içinde ne olabilir! Bunu tefekkür etmek gerekir!

Evet, Allah sahabeleri dahi kitabına vâris kılmadan önce yetiştirmiş, ondan sonra onlara bu sorumluluğu yüklemişse bu durumda hiç kimseye taşıyamayacağı yükü yüklemek; yani manevi olarak yetişmeden Allah'ın kitabını yüklenmelerini istemek doğru değildir. Kardeşlerimiz de Allah'ın kendilerine verdiği güç kadarıyla Allah'ın vahyini yüklenip insanlara ulaştırmalıdır.

Herkes mutlaka kendine göre doğru yapar. "Ben iman ettim" diyen herkes kendine göre kurtuluşa ermeye, rabbini razı etmeye, güzel yapmaya çalışır; ama bizim isteğimiz farklıdır. Biz en yüksek makamı istiyoruz. En yüksek makam da rabbimize âbd olma, yakın olma makamıdır. Bu yüzden gücümüzün yettiği kadarıyla peygamberlerin yaptığı gibi yapıp Allah'ın onlara ikram ettiği nimetleri almak istiyoruz.

Sakın "onlardaki imkân bizde yoktur, biz onların yaptığı gibi yapamayız" demeyelim. Allah bu imkânı hepimize vermiştir ve bu imkân zahiri olarak elimizde, manevi olarak ise gönlümüzdedir. Bu imkân tamamıyla Kur'ân'dır. Allah Kur'ân'la bize "buyur al, istersen bu kitapla orta yolu seçer, istersen de öne geçmek için hayırda yarışırsın. Daha önce bu kitabı peygamberime vermiştim. Şimdi ise dipdiri olarak sana veriyorum. Bak, kitabımda senin için gereken her şeyi söylemiş ve seni sana tanıtmışım. Sakın ya rabbi! Benim bundan haberim yoktu, demeyesin, kendini hafife, basite alıp küçümsemeyesin" buyurur.

Eksiğimizin, yanlışımızın, hatamızın, kusurumuzun olduğunu biliyoruz; ama eksiğimiz ne olursa olsun bu şerefi taşımamız ve "ben vahyini taşmak için elimden geleni yaparım ya rabbi" dememiz gerekir. Bunu da kendimiz için yapacağız. Çünkü Allah "kim ne yaparsa kendine yapar"[16] buyurmuştur. Bu nedenle Allah'ın vahyini taşırken başkalarına yardım etmeyiz, kendimize yardım ederiz. Yoksa Allah bir kula yardım etmeyi dilediğinde ona herhangi bir vesileyle yardımını zaten yapar. Bunun için bize ihtiyacı yoktur. Aksine bizim onunla şereflenmeye ihtiyacımız vardır.

Mesela; biri güneşe çıksa sonra da güneşe "bak ben seninle ısınıyorum, ben sana ikram ettim" dese bu doğru olur mu? - Elbette ki olmaz; çünkü onu ısıtmakla güneş ona ikram etmiştir. O, güneşe ikram etmemiştir. Allah'ın vahyini taşımak da böyledir. İnsan, Allah'ın vahyini insanlara taşımakla kendisi kazanır. Aksi takdirde Allah'ın ona ihtiyacı yoktur.

Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"(resulüm! Onlar bir de Müslüman olup Allah'a) teslim olmalarını senin başına kakıyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Eğer (rabbine âbd olacağına dair verdiği söze) sadık olanlardansanız, aksine sizi imana (ulaştırıp hidâyete) erdirdiği için Allah size minnet eder (sizden kulluk ister)"**[17] buyurmuştur. Yani hiç kimse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "ben sana iman etmişim, bak sana yardım ediyorum" diye minnet edemez. İman etmekle kendine yardım etmiştir, bundan dolayı iman ettiği için asıl kendisi Allah'a ve resulüne minnettardır.

Evet, kim ne yaparsa yapsın kendisi için yapmış olur, dedik. İnsanın "Allah için" dediği her şey aslında kendisi içindir ve

[16] Fussilet /46
[17] Hucurât /17

kendisine kazandırır. Nefsi için yaptığı şeyler de kendisine kaybettirir ve kendisini rabbinden uzaklaştırır.

Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! Allah'ın (onun dininin ve resulünün) yardımcıları olun."**[18] **Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Eğer siz Allah'a (ve onun resulüne dinini destekleyerek) yardım ederseniz, (o da) size yardım eder ve ayaklarınızı (sırât-ı mustakîmde) sabit kılar"**[19] buyurur.

Peki, Allah'ın yardıma ihtiyacı mı vardır?

Hâşâ, bizim Allah'ın yardımına ihtiyacımız vardır. Allah bunu direkt olarak bizim için söylüyor ve bize "benim velim olun, siz vahyimi taşımaya yardım ederseniz ben de size yardım ederim ve ayağınızı sırat-el mustakimde sabit kılarım" buyuruyor.

Allah başka âyet-i kerimelerde **"dileyen, rabbine varan bir yol tutar."**[20] **"şüphesiz benim rabbim sırât-ı mustakîm (dosdoğru bir yol) üzeredir (kendisine âbd olanı da dosdoğru yola iletir)"**[21] buyurmuştur. Ayağımız sırat-el mustakimde sabit oldu mu rabbimize varırız. Hâl böyleyken rabbimize varamıyor, yakın olamıyor, bir şey tadamıyor, muhabbet alamıyor, rabbimizden haşyet duyamıyorsak bir sorun vardır.

Bu sorun; rabbimizi isimleriyle onun kendisini bize tanıttığı gibi tanıyamamak, dolayısıyla rabbimize isimlerinde şirk koşmaktır. **"Şüphesiz ki Allah kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz, bunun dışında kalan (günah)ları ise (kendi rahmet ve mağfiretinden) dilediği kimse için bağışlar."**[22] İnsana rabbini, ebedi hayatını kaybettiren tek şey; Allah'a şirk koşmasıdır. Bu

[18] Saff /14
[19] Muhammed /7
[20] Nebe /39
[21] Hûd /56
[22] Nisâ /48

konuma düşmemek için hepimiz mutlaka gönlümüze, gözümüze, lafımıza dikkat etmeliyiz.

İnsan için bu hayattaki en önemli şey; rabbini tanıyıp ona şirk koşmamasıdır. Bundan dolayı bütün peygamberler geldiğinde insanları yalnız Allah'a şirk koşmamaya davet etmiştir. **"Biz senden önce hiçbir resul göndermedik ki ona (şöyle) vahyetmiş olmayalım, 'muhakkak ki benden başka ilah yoktur, öyleyse bana âbd olun (kulluk sorumluluğunuzu bilip yerine getirmeye çalışın)"**[23] âyetinde gördüğümüz üzere herkesin sorumluluğu öncelikle Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmamaktır ve buna peygamberler de dahildir.

Unutmamamız lazım ki o Allah'tır ve yaratandır. Geriye kalan her şey onun yarattığı kullarıdır. O her şeyin sahibi ve her şeyin takdir edenidir. Biz de ister isteyerek ister istemeyerek olsun hiç fark etmez, kendisine boyun büktürdüğü kullarıyız. Kim onun emrinin, hükmünün dışına çıkabilir, kendine hâkim olabilir! Misal; kim "ben ölmek istemiyorum" deyip hayatta kalabilir! Hâl böyleyken kendimize ait neyimiz vardır!

Ama baktığımızda şeytan bize tuzak kurup hile yapar ve birileri hakkında "falan zat şöyle manevi güçlere sahiptir, istediği her şeyi yapar" dedirtir. Hâşâ, hiç böyle bir şey olabilir mi! Allah kimi sıfatlarına ortak etmiş ki onu sıfatlarına ortak etsin.

Allah âyet-i kerimede **"o, kendi hükümranlığına hiç kimseyi ortak etmez"**[24] buyurmuştur. Bu yüzden Allah sıfatlarını, isimlerini hiçbir kula teslim etmez. İmanımızın iman olması için öncelikle böyle iman etmemiz şarttır. Allah bir kuluna ikram etmiş olabilir, zaten **kerremnâ benî âdem:** "Biz, Âdemoğullarını

[23] Enbiyâ /25
[24] Kehf /26

mükerrem (ikrama nail) kıldık"[25] âyetinde bildiğimiz üzere Allah bütün ben-i Âdem'e güzelliğini ikram etmiştir.

Eğer veli bir kul istediği her şeyi yapabiliyorsa, vazgeçtim veliden, bir peygamberin gücü her şeye yetiyorsa haydi hasta olmasın! Haydi, bir sorunu olunca halletsin! Ama baktığımızda hepsi de sorunları, sıkıntıları karşısında rablerine dua etmiş ve Allah'a sığınmıştır. O zaman nasıl Allah'ın birilerine kendi sıfatlarını verdiğini zannedebiliriz!

Unutmayalım ki veliler de her kul gibi imtihandadırlar ve Allah'ın hükmünün, takdirinin altındadırlar, dolayısıyla her istediklerini yapabilme gücüne ya da farklı manevi güçlere sahip değildirler. Bu nedenle hiçbir veli için "falan zat çok büyüktür, ne isterse olur" diyemeyiz. Sadece "Allah katında duası makbul kul" diyebiliriz.

Evet, veli bir zatın duası makbuldür; ama o da Allah'tan her şeyi isteyemez. Edebe aykırı hareket edemez, o her şeyden önce rabbine boyun bükmüştür, onun için hiçbir şey hakkında "şu şöyle olsun" diye gönlünden bir söz geçiremez. Geçirirse Allah onu gökten yere indirir.

Şirke düşmemek için peygamberlere, velilere, insanlara bakışımız doğru olmalıdır. Bunun için de ağzımızdan çıkan her kelimeye dikkat etmemiz şarttır; çünkü Allah, bütün günahları affeder; ama şirki affetmez.[26] Sonra tek bir kelimeyle Allah'ın gazabına uğrarız da bundan haberimiz bile olmaz. Bize düşen; Allah'ın huzurunda pervasızca konuşmamak ve sadece "lâ ilahe illallah" demektir. Öyle yaparsak kendimizi şirkten muhafaza etmiş oluruz inşallah.

Bununla beraber elbette ki Allah dostlarının manevi olarak söylediği bazı sözler vardır. Onları anlamadan konuşursak yine

[25] İsrâ /70
[26] Nisâ /48

yanlış yaparız. Misal; Hallac-ı Mansur "enel hak" demişti. Biri "enel hak" demenin ne olduğunu anlamazsa onu kendine göre anlamaya çalışır, sonra da hiç farkında olmadan şirke düşer. Oysaki Hallac-ı Mansur "enel hak" dediyse onu söyleyen Hallac-ı Mansur değildir. Tuva'daki ağaç gibi[27] Allah onun üzerinden söylemiştir. İşin hakikati böyledir. Bu durumda biri "enel hak" demenin ne olduğunu anlamadan nefsiyle "enel hak" derse Firavun olur.

Firavun da kendi kavmine "ben sizin e'âla olan rabbinizim"[28] demişti. Şimdi Firavun böyle söyleyerek hakkı mı söylemiş oldu! Hâşâ, bunu söyleyen onun nefsiydi. Nefsi, insanlara "ben sizin e'âla olan rabbinizim" dedi ve böyle söylediği için de kâfir oldu, müşrik oldu. İşte, enel hak sözünü de nefisle anlamak ve nefisle söylemek insanı kâfir yapar, Firavun'un durumuna düşürür.

Unutmamamız lazım ki kim olursa olsun herkes yalnızca Allah'ın kuludur, âbdidir ve her şey sadece Allah'a aittir. Kimsede Allah'ın verdiğinden başka bir şey yoktur. Varsa her istediğini yapsın, bakalım yapabiliyor mu! Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"de ki: Ben de ancak sizin gibi bir beşerim.**[29] **De ki: Ben size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size 'ben bir meleğim' de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana tabi olurum"**[30] buyurmuştur. Görüldüğü gibi Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bile böyle söylemesini buyurmuştur. Bu arada Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, gaybı da sadece Allah bildirince onun bildirdiği kadarıyla bilebilir. Yoksa gaybı bilemez.

[27] Tâhâ /10-14
[28] Nâziât /24
[29] Fussilet /6
[30] En'âm /50

Bütün bunları kul olduğumuzu bilelim ve bütün varlığın sadece Allah'ın kulu olduğunu anlayalım diye anlatıyorum. Her ne ki varsa o kuldur, kul olmaktan başka bir vasfa sahip değildir. Bunu bilmezsek farkında olmadan birilerini ya da bir şeyleri rabbimize şirk koşarız, bu da bizim felaketimiz olur. Hele ki bizimle beraber olan biri şirke düşer ve bu şirkle ölürse bunu kendimiz için de felaket sayarız.

Şirk, bize rabbimizi ve ebedi hayatımızı kaybettirir. Öyleyse şirke düşmemek için çok dikkatli olmamız gerekir. Hayatımızı yaşarken rabbimizden istememiz gereken tek şey; ona kul olmak, onun rızasını, sevgisini, yakınlığını kazanmaktır. Bunun için de rabbimizden başka şeylere dönüp bakmaya tenezzül etmeyelim.

Bizi şirkten, küfürden kurtarıp rabbimize imanı, aşkı kazandıracak tek nimet önümüzdedir. Allah Kur'ân için "kerim,[31] hâkim,[32] nûr, beşîr, nezîr[33]" demiştir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de aynen öyledir; yani hidâyetçidir, nûrdur, nûr saçan kandildir, beşîrdir, nezîrdir, müjdecidir, uyarıcıdır. Bu şekilde Kur'ân'la bir olmuş, canlı Kur'ân olmuştur. O hâlde ikrama mı nail olmak istiyoruz! Biz zaten mükerrem bir varlığız. İşte, Kur'ân'ı okursak o bizdeki ikramı açar. Hikmeti mi istiyoruz, onu okursak hikmeti ondan alırız. Nûrlanmayı mı istiyoruz, onu okuduğumuzda nûru ondan alır, aydınlanırız. Hidâyeti, müjdeyi, uyarıyı mı istiyoruz, her neyi istiyorsak Allah'ın bize beyan ettiği, ikram ettiği her şeyi ondan alırız.

Hiç kimsenin Allah'ın vahyine uymaktan başka bir çaresi, başka türlü kazanma imkânı yoktur. Herkes kendine göre Kur'ân'a parça parça uymuş ve bunun yeterli olduğunu zannetmiş olabilir; ama biz Allah'ın kitabına parça parça uymanın eksik olduğunu,

[31] Vâkıa /77
[32] Lokmân /2
[33] Tegâbun /8

hatta bize göre dehşet verici olduğunu söylüyoruz. Neden? -Belki de rabbimiz bize öyle göstermiştir de ondan.

Herkes Kur'ân'a parça parça da olsa uymaya çalışırken belki kurtuluşa erer; ama doğrusunu söylemek gerekirse kurtulup kurtulmayacağından emin değilim; çünkü kul, Kur'ân'ı bütünüyle kabul etmeyince iman etmiş olmaz. Bu yüzden Allah'ın kelamına parça parça uymanın insana kazandırıp kazandırmayacağını bilmiyorum, oraya da bakamıyorum!

Kur'ân'ı kabul etmek, Allah'ı kabul etmektir. Allah, her âyette sana bir şey söylüyor. Sen ise "bir kısmını kabul ediyor, bir kısmını etmiyorum. Allah'ın söylediklerinin bazılarını anlasam yeter, gerisi bana gerekmez" diyorsun! Sen nasıl kulsun, kulluğu nasıl kabul etmişsin!

Sana düşen; Allah'tan haşyet duymak, imanın için endişe etmek ve rabbimizin gösterdiği yolda yürüyüp onun verdiği şerefi kabul etmektir. Allah sana kitabını yükleyerek peygamber şerefi vermiştir. Sen de artık ister kabul eder ister kabul etmezsin!

Eğer "yok, ben sadece elimden geldiği kadarıyla kulluğumu yapmaya çalışayım yeter" dersen bu da orta yoldur. Orta yolda olabilirsin; ama orta yolda olman demek; rabbine hiçbir şeyi şirk koşmaman, her âyeti duyduğunda, okuduğunda, anladığında "iman ettim" demen, "evet, ya rabbi! Hatam vardır, eksiğim vardır, yanlışım vardır, gerekeni yapamıyorum" deyip Allah'ın hükmü karşısında boynunu bükmen ve fikir beyan etmemendir. Hayatını böyle yaşarsan orta yolda durmuş olursun.

Orta yol; sana da, ailene de etrafına da yeter; ama bir de öne geçmek için hayırda yarışanlar vardır ki işte Allah'ın asıl övdüğü bunlardır. Hepsi tercih meselesidir. İsteyen orta yolu, isteyen hayırda yarışıp öne geçmeyi seçer.

Mesela; öyleleri de var ki Allah "şunu şöyle yap" diye bir emir verdiğinde ya da herhangi bir hayrı, iyiliği güzelliği emrettiğinde hemen suratı asılır. Bu senin ne hâlindir! Neden suratını astın, neden rengin, çehren değişti, gönlün allak bullak oldu! Bak, gönlündeki hâlin, nefsinin kötü hâli yüzüne aksediyor! Allah'ın bir emrini şu an için hayata geçirebilecek manevi güce sahip olamayabilirsin, niye surat asıyorsun! Suratını asmak yerine elinden geliyorsa yap, gelmiyorsa da "evet, ya rabbi! Senin söylediğin doğrudur, güzeldir, benim de aynen öyle yapmam lazım" de ve boyun büküp nefsine taviz vermeden rabbinin emrini yerine getirmek için en azından elinden geleni yapmaya çalış. Başka türlü ne nefsinin kötü hâlinden kurtulursun ne de Kur'ân'ın bütününe iman etmiş olursun.

Devamlı söylüyorum; Allah, kullarına benim gördüklerimle, bildiklerimle, anladıklarımla değil, rahmetiyle muamele eder inşallah. Aksi takdirde hiç kurtuluş yoktur.

Evet, kim olduğumuzu anlamaya ve "ben kimim" sorusuna rabbimizin âyetleriyle doğru cevabı vermeye çalışıyorduk. İnşallah artık kim olduğumuzu daha iyi anlamışızdır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"biri iman etmeyenler arasında Allah'a kul olmaya çalışıyor ve insanları Allah'a kulluğa davet ediyorsa o kavmin içindeki nebî gibi, resul gibidir"* buyurmuştur. Dikkat edilirse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'a davet eden kullar için "kavmin içindeki nebî ve resul gibidir" buyuruyor; yani onlar ile resullerin arasına fark koymuyor.

Neden?

Çünkü Allah vahyi onlara indirmemiştir; ama onları kitabına vâris olarak seçip kitabını emanet etmiştir. Nebî ve resullerle aralarındaki fark; takvâları, Allah'a teslimiyetleri, rahmetleri, Allah'ın güzelliğinin üzerlerindeki tecellisidir. Zaten peygamberlerin arasında da bu tür farklar vardır. Bir kısmı ulu'l

azmken, bir kısmı değildir. Bunun dışında tebliğ bakımından aralarında bir fark yoktur.

Genel olarak "peygamberlerin arası bir dönem kesilmiştir, fetret dönemi olmuş ve uzun süre peygamber gelmemiştir" denilir. Ne demek peygamber gelmedi! Allah, kullarını başıboş mu bıraktı! Belki Allah o kavmin içinden yüzlerce kişiyi seçmiş ve vahyini onlara emanet etmiştir. Kavim saptı diye resuller yok muydu! O zamanda da Allah'ın kitabına vâris kıldığı kulları vardı ve peygamberi bir vazife yapıp her bri kula Allah'ın vahyini onlar ulaştırıyordu.

Unutmayalım ki her mü'min kendi peygamberini temsil eder. Kendi peygamberini temsil ederken aynı zamanda kendi kitabını da temsil etmiş olur. Mesela; Hz. Mûsâ (a.s.)'a iman eden bir Yahudi hem manevi olarak Hz. Mûsâ (a.s.)'a benzerken hem de canlı Tevrat hâline gelir; yani ikisi aynı şeydir. Bu durum şimdi için de geçerlidir. Bir kul, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e benzerken aynı zamanda canlı Kur'ân hâline gelir. Allah'ın, kullarına daveti, onlardan istediği âbdiyet değişmez. Hz. Âdem (a.s.)'dan beri kıyamete kadar bütün insanlardan istediği kulluk aynen devam eder. Bizim de kendimizi iyice anlamamız, tanımamız, kim olduğumuzu, Allah'ın bizden nasıl bir âbdiyet istediğini ve bize nasıl vasıflar verdiğini bilmemiz gerekir.

Evet, Allah, kulunu seçer dedik; ama kulun da seçilmesi için doğru yerde durması şarttır. Mesela; öyle insanlar tanıyoruz ki tam da Allah'ın vahyini taşımak için seçilecek vasıfta, fıtrattadır; ama yanlış tarafta durur. Daha doğrusu bir partinin peşine takılmıştır, o yolda bir şeyler yapmaya çalışır. Hâlbuki manevi yolculukta yürüyüp Allah'ın vahyini taşımayı tercih etse işi çok güzel bir şekilde yapabilme vasfındadır. Kendine gelip rabbine bir dönse işi bitecek! Buna rağmen yanlış yerde durarak kendini orada harcar. Harcarken de bir şeyler kazanacağını zanneder; yani

tek kelimeyle şeytan onu kandırır ve ona "sen burada Allah'ın davasına hizmet ediyorsun" der.

Unutmamamız lazım ki Allah'ın davası başka bir davadır ve hiçbir davaya benzemez. Bu dava, Allah'ın kitabının davasıdır. Allah'ın kullarına Allah'ın vahyini taşıma, iman edip canlı Kur'ân olma, peygambere benzeme davasıdır. Bir şeylere ya da bir yerlere hâkim olma davası değildir.

Bununla beraber niyetlerinden dolayı onlar da kazanıyor mu? -Evet, inşallah kazanıyorlar. Bizim şahid olduğumuz; niyeti samimi bir şekilde Allah rızası olan herkesin eksik de yapsa Allah'ın rahmetiyle kazandığıdır.

Biraz önce izah ettiğim; Allah'ın kitabına parça parça uymanın insana kazandırıp kazandırmadığıyla ilgili bakışım ise ayrıdır. İki türlü bakışımız vardır. Birinde güzelliklere bakınca "lâ ilahe illallah muhammedun resulullah, diyen herkes, yeter ki samimi olsun, biraz kıpırdasın inşallah cennete layıktır" diyoruz. İkincisinde ise insanları peygamberlerin ölçüsüne vurup onlara ne kadar benzediklerine bakınca bu defa vaziyetin dehşet verici olduğunu, felaket olduğunu görüyoruz.

Bu yüzden ne diyoruz?

"Ben susuyorum ya rabbi! Asla hüküm vermiyorum. Sen rahman ve rahim olan rabbimizsin. Bize kazanma gücü ver! Kazanmak için iman ver, aşk ver, muhabbet ver. Senin isminle okuma imkânı ver. Öyle ki senin isminle okuyup güzelliğine şahid olup şehadet edelim. Bize verdiğin vahyini, emaneti taşıyalım ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in *'Kur'ân ile insan ikiz gibidir'* buyurduğu gibi onunla bir olalım -hani tek yumurta ikizi denir ya, birbirinden bölünmüş ve iki ayrı varlık hâline gelmişlerdir- biz de aynen o şekilde Kur'ân'la bir olalım. Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'ân olduysa biz de Kur'ân ile dirilelim ve Kur'ân

ile diriltelim.” Böyle olunca Allah’ın muradı üzerimizde gerçekleşir inşallah.

Evet, Allah bizi seçip kitabına vâris kılmıştır. Eğer rabbimizin bizi seçtiğini düşünmüyorsak bu durumda seçilmek için çaba, gayret sarf edelim. Allah âyet-i kerimede **“kim Allah’a ve resul(ün)e itaat ederse, işte onlar; Allah’ın kendilerine nimet verdiği nebîler, (rabblerine âbd olacaklarına dair verdikleri söze sadakat gösteren) sıddıklar, (her anda Allah’ın esmâsına şahidlik eden, canlarıyla, mallarıyla Allah yolunda cihad eden) şahidler ve (nefsini ıslah eden) sâlih kimselerle beraberdirler. Bunlar ne güzel yoldaştırlar”**[34] buyuruyor. Yoksa onlarla arkadaş olmayı ve onların kazandığını kazanmayı istemiyor muyuz! Şayet istiyorsak o hâlde rabbimizin bizi seçmesi için çaba, gayret sarf edelim.

Her şey rabbimizin ismiyle, onun ismine, onun isimlerini, dolayısıyla kendimizi okumakla başlar ve tamamlanır. İnşallah biz de rabbimizin isimleriyle kendimizi okur, bunun sonucunda da kendimizi tanıyıp rabbimizin seçtiği kullarından oluruz.

Allah bizi vahyinden yüz çevirip rabbini dinlemeyenlerden ve rabbinin kendisine ne söylediğini anlamak istemeyenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi kitabına vâris olmayı kabul edip öne geçmek için hayırda yarışan kullarından eylesin. Allah bizi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e tabi olup onun yaptığı gibi yapan ve Allah’ın kullarına Allah’ın vahyini taşıyanlardan eylesin. Allah bizi kendini, rabbini bilen ve hakikatinin üzerinde tecelli ettiği kullardan, mukarrebunlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[34] Nisâ /69

21.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep birlikte "ben kimim" sorusuna cevap vermeye, kim olduğumuzu anlamaya ve kendimizi rabbimizle beraber onun yeryüzündeki halifesi, aynası olarak tanımaya çalışıyorduk.

Şimdiye kadarki sohbetlerimizde dünyaya gelmeden önce bulunduğumuz âlemi, şu anda yaşadığımız âlemi ve gideceğimiz yeri rabbimizin haber verdiği şekliyle anlamaya çalıştık inşallah.

Allah, Kur'ân'da nasıl iman etmemiz, nasıl düşünmemiz, neyi nasıl yapmamız, nasıl sevmemiz ve nasıl konuşmamız gerektiğini en ince ayrıntısına kadar bir bir anlatmıştır. Bu yüzden rabbimizi, kendimizi, hayatı ancak Kur'ân'la tanıyabilir, anlayabiliriz.

Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) Sen (hiçbir şeyi Allah'a şirk koşmadan ve hakka yönelmiş) hanîf olarak yüzünü dine çevir. O ki Allah'ın fıtratı (El Esmâu'l Husnâ'sı)dır ve (Allah) insanları bu (fıtrat)a göre yaratmıştır"**[1] buyurur. Allah, insanı kendi fıtratı üzere yaratmıştır. Öyleyse kendimizi tanımaya çalışırken rabbimizle beraber tanımamız lazım. Yoksa kendimizi onsuz tanımaya çalışırsak kendimiz hakkındaki bilgimiz sadece zandan, hayalden, vehimden ibaret olmuş olur ki Allah da **"zan hiç şüphesiz, haktan (ve hakikatten yana insana) hiçbir şey kazandırmaz."**[2] Yani "kendini benimle tanı, benim seni sana

[1] Rûm /30
[2] Necm /28

anlattığım gibi tanı. Kendini benimle beraber tanımadıysan yanılmış olursun" buyuruyor.

Neden?

Çünkü Allah, insana rûhundan nefhetmiş, El Esmâu'l Husnâ'sıyla tecelli etmiş ve kendindeki güzellikleri verip "haydi, beni temsil et" demiştir. Bu yüzden insan, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir. Kendini tanımaya çalışırken de halife olduğunu bilerek tanımaya çalışmalıdır. Kendini tanıyıp kemale erince bütün hâli, tavrı, konuşması artık Allah ile olur; çünkü her anda Allah'ın huzurunda olduğuna iman etmiştir. Bununla beraber ne yana dönerse dönsün rabbinin güzelliğinin, ikramının, ihsanının orada olduğuna ve kiminle muhatap olursa olsun öncelikle onun sahibiyle muhatap olduğuna iman etmiştir. Böyle iman ettiği için konuşurken de onunla konuşur, ondan konuşur; yani Allah, kendisine neyi vahyetmişse onu söyler. Kendini bütünüyle Allah'a ait gördüğü için Allah'ın tecellisi konuşur. Artık onun; Allah'ın isimlerinin, güzelliğinin tecellisinden başka hiçbir şeyi yoktur.

Biri kendini, varlığı rabbinden öğrenirse ona lazım olan tek şey; rabbinin vahyiyle konuşmak olur. Zaten Allah her şeyi bir bir beyan edip sonra "haydi, kulum konuşurken benden konuş" buyurmuştur. "Benden konuş" demek "benim vahyimle, âyetlerimle konuş" demektir. Allah'ın vahyiyle konuşabilmek için önce Allah'ın vahyine iman etmek; yani Allah'ın vahyini sevmek gerekir. İnsan sevmese nasıl konuşsun!

Konuşmak diye geçmeyelim. Konuşmak bu dünyadaki en önemli şeylerden biridir; çünkü insan konuştuklarıyla ya kazanır ya da kaybeder. Küpün içinde ne varsa dışarı o sızar. Bu nedenle Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e münafıkları anlatırken "**andolsun ki sen, onları (şimdi dahi) konuşma tarzlarından tanırsın"**[3] buyurmuştur. Herkes aslında konuştuğu

[3] Muhammed /30

şeylerdir; çünkü neyi konuşuyorsa gönlünde o mevcut demektir; yani konuşan gönüldür. Yoksa dil kendi kendine konuşmaz, onu konuşturan biri vardır.

Madem konuşmak bu kadar önemlidir, o zaman "acaba konuşurken kazanıyor muyum yoksa kaybediyor muyum" diye kendimize bakmamız lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz konuşmayla ilgili olarak *"ya hayır konuşun ya da susun"*[4] buyurmuştur. Söylediklerimizin hayır olabilmesi için bir şey konuşmadan önce "acaba söyleyeceklerim hayır mıdır, şer midir? Onları söylemek bana kazandıracak mı, kayıp mı ettirecek? Başkalarına hayır mı şer mi, hidâyet mi, dalâlet mi olacak? Allah söylediklerimden razı olur mu olmaz mı" diye düşünüp söyleyeceklerimizi kontrol edelim. Öyle ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in buyurduğu üzere hayır konuşabilelim. Bunun için de bize düşen; konuşurken Allah'ın vahyinden konuşmaktır.

Evet, Allah, kitabında bizim için her şeyi beyan etmiştir, diğer bir ifadeyle bizim için lazım olan her şey Kur'ân'da mevcuttur. "**Biz onu (Kur'ân'ı) hak ile indirdik, o da (emin ellerde hiç değişmeden size) hak ile indi."**[5] **"Kim Allah'ın hidâyetindeyse, hidâyette olan odur. Kim de dalâletteyse artık onlara da kendilerinden başka dostlar bulamazsın ve kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır olarak yüzüstü haşrederiz. Onların varacakları yer cehennemdir. (Onun) Ateşi her yavaşladığında onun alevini arttırırız."**[6]

Kim hidâyetini Allah'tan, Allah'ın hak olarak indirdiği Kur'ân'dan almamışsa o kişi hidâyeti bulamamıştır. Sonra kendisine yardım edecek kimse de bulamaz; çünkü veli olarak,

[4] Buhari, Kitabu'l-Edeb, 10/373
[5] İsrâ /105
[6] İsrâ /97

yardımcı olarak Allah'tan başka hiç kimse yoktur. Kıyamet günü de o kişi kör, dilsiz ve sağır olarak yüzüstü haşrolur.

İşin ciddiyetini anlayalım diye söylüyoruz. Kur'ân yoksa hidâyet yoktur. Eğer Kur'ân'ı okumadıysak, anlamadıysak, rabbimizi dinleyip ciddiye almadıysak kendi kendimize bir hayale kapılmış oluruz ki bu hayalimiz de bize bir şey kazandırmaz.

Kur'ân, Allah'ın bize indirdiği ölçüdür. Allah, Kur'ân için **"Kitâb'ı ve mizanı (adaleti) hak olarak indiren Allah'tır"**[7] buyurur. Kur'ân mizandır, terazidir, hakla bâtılı ayıran furkândır, yolumuzu aydınlatsın diye Allah'ın bizim için indirdiği, gönlümüzü aydınlatan nûrdur. "Güzel yaparsanız kazanır, yanlış yaparsanız kaybedersiniz" deyip bizi kendisiyle müjdelediği, uyardığı, her şeyi apaçık bir şekilde beyan ettiği ölçümüzdür.

Kur'ân bizim için bu kadar önemliyken onu sadece yüzünden okuyup geçemeyiz. Her âyeti tefekkür ede ede, anlaya anlaya okumamız lazım. Zaten Allah, dura dura okuyalım, iyice anlayıp imana, ahlaka, amele dönüştürelim diye Kur'ân'ı peyderpey indirmiştir. Onun için "Kur'ân'ı ezbere biliyorum" ya da "Kur'ân okuyor, sevap kazanıyorum" demek yeterli değildir.

Dediğim gibi; Kur'ân bizim için nûrdur, hidâyettir. Hâl böyleyken ümmetin ne kadar hidâyette olduğuna bakalım. Baktığımızda herkes kendine göre bir yol tutmuştur. Eğer biri hidâyetini Allah'ın vahyinden almazsa bunun sonucunda kendine göre bir din üretir ki o dinle de Allah'tan, kendinden, hayatın hikmetinden, Allah'ın muradından haberdar olmuş olmaz; ama rabbini dinler, âyetler üzerinde tefekkür ederse kendini de, rabbini de, hayatı da tanır, bu âlemde neden bulunduğunu, Allah'ın neye gazap edip neye rahmet ettiğini, neyi sevip neyi sevmediğini anlar. Anladıktan sonra artık tercih kendisine kalır.

[7] Şûrâ /17

“Kim sâlih bir amel işlerse (bu) kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa (o da) kendi aleyhinedir.”[8] Yani kim ne yaparsa kendine yapar. Allah her şeyi kuluna beyan etmiş ve “sana lazım olanları anlattım, haydi şimdi tercihini yap” buyurmuştur. Bu durumda her akıl sahibi mutlaka “madem rabbim her şeyi benim için beyan etmiş, benim de kulluğu, ebedi hayatı kazanmayı, kim olduğumu, rabbimi ve hayatı nasıl yaşamam gerektiğini rabbimden öğrenip tercihimi onun istediği gibi yapmam lazım” demelidir.

Eğer rabbinden öğrenmek yerine “başkasından öğreneyim. İki kelime farklı yerden, üç kelime de başka yerden öğrensem tamamdır, öğrenmiş olurum” derse ne kendini, ne hayatı, ne de rabbini öğrenebilir. Çünkü gönül boşluk kabul etmez, hayat boşluk kabul etmez. İnsan her anda ne yapacağını, nasıl düşüneceğini, gönlüne neyi alacağını, neyi ne kadar seveceğini ve ne kadar isteyeceğini rabbinden öğrenmezse rabbinin vahyi yerine gönlünü başka bilgilerle doldurur. Oysaki Allah, kuluna “benim vahyimle sırat-el mustakimde yürü” buyurmuştur. Bu yüzden insanın her şeyi rabbinden öğrenmesi ve rabbinden öğrendikleriyle sırat-el mustakimde yürümesi gerekir. Yoksa rabbini dinlememiş olur.

Allah, kulluğun nasıl olacağını herkesin anlayacağı şekilde beyan etmiş, bunun için örnekler verip peygamberleri anlatmış ve kuluna “senden peygamberler gibi kâmil bir kul olmanı istiyorum” demiştir. Bu konudaki tercihi ise insanın kendisine bırakmıştır. Dileyen Allah’ın kendisine örnek gösterdiği peygamberler gibi yapıp kazanır, dileyen de “ben zaten biliyorum” der ve kendi bildiği gibi yapıp kaybeder.

Madem Allah “âbd olma hususunda tercihi bize bırakmıştır” diyoruz. O hâlde acaba hangi varlık olacağımız

[8] Fussilet /46

hususunda da tercihi bize bırakmış mıdır? Sonuçta Allah bizi insan olarak yaratmasaydı ona âbd olma sorumluluğumuz, dolayısıyla kaybetme durumumuz da olmazdı. Acaba Allah mı bizi insan olarak yaratmayı diledi, yoksa biz mi insan olarak yaratılmayı tercih ettik?

Allah, sayısını bir tek kendisinin bildiği kadarıyla varlık yaratmıştır. Hatta bize haber vermediği başka âlemlerde başka varlıklar yaratmıştır. Bu âlemde ise çeşit çeşit hayvanlar, kuşlar, yerde sürünenler, yerin dibinde, ateşin, suyun içinde yaşayan henüz görmediğimiz, bilmediğimiz varlıklar yaratmıştır. Hepsi de rabbini zikreder, tesbih eder, hamd eder. Her şey Allah'ın kuludur, âbdidir, onu seven, hamd ile tesbih eden âşığıdır.

Hâl böyleyken kulluk yapmak konusunda tercihi insana bırakan Allah, insanı tecelli edip yaratırken de "bu kadar varlık arasında ne olmak istiyorsun" deyip tercih hakkını insana bırakmış mıdır?

Eğer Allah bize emaneti yüklemeyi teklif etmişse[9] bu durumda "işte sana çeşit çeşit varlıklar, haydi tercihini yap, nerede olmak istiyorsan onların arasına git" demiş, hangi varlık olmayı istediğimizi bize teklif etmiştir. Tabi, henüz emaneti yüklemeden önceki durumu söylüyorum. Zaten emaneti yüklenmeyi kabul ettiğimize göre öncesinde insan olarak varlık olmayı tercih etmişiz demektir. Öyleyse Allah'a âbd olmayı kabul etmeyenlere sormak lazım "madem insan olmayı beceremiyordun, o zaman neden insan olmayı tercih ettin, başka bir varlık olsaydın!" Eğer "yok, bunu ben tercih etmedim" dersen Allah'ın sana zulmettiğini düşünmüş, sana yaptığı bu ikramı, şerefi zulüm olarak kabul etmiş olursun ki Allah da bundan münezzehtir.

Evet, insan olarak yaratılmayı da emaneti yüklenmeyi de biz tercih edip kabul ettik. Bu âleme gelme sebebimiz de; rabbimize

[9] Ahzâb /72

verdiğimiz sözü yerine getirip onun istediği, razı olduğu gibi kulluk yapmamızdır.

Allah âyet-i kerimede **“sen (seni dinleyenlere âyetlerimi) hatırlat; çünkü hatırlatmak mü’minlere fayda verir”**[10] buyurmuştur. Biz de hatırlatacağız. Neyi hatırlatacağız? -Elbette ki rabbini, kim olduğunu, nereden geldiğini, neye geldiğini ve nereye gideceğini hatırlatacağız. İnsan öncelikle bunları bilmelidir. Yoksa “işte, şimdi dünyayı kazanmaya çalışıyoruz, sonra herhalde cennete gideriz” demek doğru değildir. Biri böyle söylüyorsa aklını bütünüyle perdelemiştir ya düşünmek istemiyordur ya da bir şeylerin sarhoşluğuyla bu dünyaya neden geldiğini, ahireti kendinden örtmeye çalışıyordur. Bu sarhoşluk sadece içki sarhoşluğu olacak diye bir şey yoktur. Mal sarhoşluğu, mevki, makam sarhoşluğu, insanların kendisini övmesini sevme sarhoşluğu da olabilir. Böyle düşünenler mutlaka bunlardan biriyle kendini örtüyordur.

Mal da, mevki de insanların övmesi de birer imtihandır. İnsan tabi ki övülmeye de mevki makama da layıktır; ama dünyada değil, ebedi hayatta, Allah katında layıktır. İnsanın övülmeye de mevkiye de layık bir fıtratı vardır; ama iman olmayınca insan bu fıtratını yanlış yerde kullanır ve onunla kendini perdeler.

Mesela; özellikle sosyal medyada insanlar çok tıklanmak, seyredilmek, başkaları tarafından övülmek için paylaşımlarda bulunur. Bunların hepsi şeytanın sırf insanlar kendini unutsun diye kurduğu tuzaklarıdır. Şeytan, insana kaybettirmek için her türlü tuzağı kullanır. Hâlbuki insanlar bizi övse ne övmese ne, sevse ne sevmese ne! Allah bizi övmedikten sonra başkalarının bizi övmesinin ne önemi var!

[10] Zâriyât /56

Mü'min feraset sahibidir. Her konuda ferasetini kullanır, dolayısıyla şeytanın buradaki tuzağını da görmesi lazım.

Bir şey ki sana manevi olarak kazandırmıyorsa o şey seni sadece Allah'tan uzaklaştırır. Oysa Allah'ın verdiği bütün imkânları ebedi hayatını kazanmak için kullanman gerekirdi. İster internet ister televizyon olsun hiç fark etmez, onlarla ebedi hayatını cennete de çevirebilirsin, cehenneme de çevirebilirsin. Bir şey ki sana kibir veriyorsa o şey sana sadece cehennemi getirir. Eğer onların üzerinden insanların takdirini Allah'ın takdir etmesine, övmesine tercih edersen işin biter; çünkü başkalarını Allah'a tercih etmekle küfre girmiş olursun.

Evet, insanın kendini tanımaya çalışması, aynı zamanda "ben şunu istiyorum; ama onu istememin sebebi nedir, onu almak bana ne kazandırır" deyip neyi niçin istediğini anlaması lazım. İstediğin şey insanların seni övmesine sebep olabilir. Bütün insanlar seni övse ne kazanacaksın! Yarın insanların seni övmesine sebep olan şeyi kaybettiğinde onların övgüsü de biter. Bu defa boşlukta kalır, bunalıma girersin; çünkü seni övenlerin kulu olmuşsun. Onları sevmiş, onların övgüsünü tercih etmişsin. Hem de seni yaratan rabbine karşı tercih etmişsin. Sorsak "benim böyle bir düşüncem yok" diyebilirsin; ama düşüncen böyle olsa da olmasa da gönlün Allah'a aittir. Öyleyse orada Allah'ın sevgisinin, rızasının olması gerekmez mi! Bir dönüp kendine baksan başkaları seni sevsin, övsün diye paylaşımlarda bulunduğunu ve onların seni övmesini tercih ettiğini anlarsın.

Allah, insanlar için dünyanın nimetlerini, mevkisini, makamını anlatırken **"bak, biz onların kimini kiminden nasıl faziletli kıldık! Elbette âhiretteki dereceler daha büyüktür ve faziletler de daha büyüktür"**[11] buyurur. Yani Allah'ın, insanları ve dünyadaki dereceleri nasıl da birbirinden farklı ve üstün kıldığını

[11] İsrâ /21

görüyorsunuz. Allah'ın böyle yapmasının hikmeti nedir? -Hikmeti; ahiretteki dereceleri anlamanızdır. Anlayalım diye Allah herkesi ve dereceleri birbirinden farklı kılmıştır. Bunların hepsi birer âyettir. Bizim de onlara takılıp gönlümüzü malın, mevkinin, insanların bizi övmesinin sevgisiyle doldurmak yerine insanların hâlini, tavrını, imanını, küfrünü, olayları, meseleleri bir âyet olarak okumamız ve "bunlar bana ne kazandırır, ne kaybettirir" diye tefekkür etmemiz gerekir. Aksi takdirde onların sevgisi gönlümüzde büyür ve put hâline gelir.

Allah bize "bana hiçbir şeyi şirk koşmayın" buyuruyorsa şirki sadece zahiri putlara tapmak olarak anlamayalım. Hatta o putlar belki gönüldeki putlara kıyasla çok daha basit kalır. Gönüldeki putlar daha büyüktür; çünkü gönülde put olmasa insan zahirdeki puta tapmaz, secde etmez.

Dünya malı, insanların övmesi, takdir etmesi, nefsin arzuları, istekleri hepsi insanda put olabilir. Şeytan dahi insanda put olabilir.

Nasıl?

Şeytan birine vesvese verip ona ilahlığını kabul ettiriyorsa; yani onu haktan ayırıyor, peşinden dalâlete sürüklüyorsa, o kişi de şeytandan korkup endişe ederek onun peşinden gidiyorsa şeytan o kişi için put olmuştur.

Gönlümüzdeki bu putlar temizlenmeden Allah'ın sevgisi, yakınlığı gönlümüze tecelli etmez. Bu da ancak Allah'ın vahini okuyup anlamak ve âyetlere iman etmekle mümkündür. Bu konudaki tercihi kendimiz yaparız. Ya Allah'ın bize indirdiği vahyi kabul eder, onunla ebedi hayatımızı kazanırız ya da kabul etmez, dolayısıyla kendimize zulmeder, kaybederiz.

Ne buyurmuştu Allah âyeti kerimede? **"(Resulüm!) Sana bu Kitâb'ta vahyettiğimiz (şeyler), kendisinden önceki (kitap)ları**

tasdik eden bir hakikattir. Muhakkak ki Allah, kulların(ın her hâlin)den haberdardır, (onları) hakkıyla görendir. Sonra biz, kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık. Onlardan kimi nefsine zulmeder, kimi orta yoldadır, kimi de Allah'ın izniyle (öne geçmek için) hayırlarda yarışır. İşte büyük fazilet (lütuf ve ihsan) budur."[12]

Allah'ın kitabı önümüzdedir. Biz de Allah'ın kitabına bakıp hangi konumda olduğumuzu anlayabiliriz. Allah bize kitabı vermiş midir? -Tabi ki vermiştir. "Bu Kur'ân benim kitabımdır" diyen herkes kendine göre kitabı almıştır. Bununla beraber dikkat edilirse Allah "kullarımızdan seçtiğimiz kimseleri kitaba vâris kıldık; yani onu kullarımızdan seçtiklerimize verdik ve onlardan kimi nefsine zulmeder" buyuruyor. Demek ki Allah'ın seçip kitabı verdikleri arasında kendine zulmedenler de varmış!

Evet, emanete sahip çıkma, kitabı taşıma, onu anlayıp insanlara okuma, öğretme vasfı olduğu hâlde kitabı taşımayı reddedip kendilerine zulmedenler ve kendilerini Allah'ın kitabından mahrum bırakanlar vardır. Allah onları seçmiştir; ama onlar Allah'ın kendilerini seçmesini "ben senin resulünün resullüğünü yapmak istemiyorum. Benim başka tercihlerim var. Senin beni sevmeni ya da övmeni değil insanların beni sevmesini, övmesini, sosyal medyada beğenmesini tercih ediyorum" deyip reddetmiştir. Ya da Allah'ın âyet-i kerimede **"(ey insanlar) ne var ki siz (nimetlerini) hemen (göreceğiniz dünya hayatın)ı seviyorsunuz"**[13] buyurduğu gibi dünyayı sevdiği ve "ben ahireti, ebedi olanı değil şimdi olanı istiyorum" dediği için Allah'ın kitabına vâris olmayı istememiştir. Böyleleri de dünyayı, peşin olanı tercih etmiştir.

Herkes kendine baktığında Allah'ın kendisini seçip seçmediğini kendi gönlünden, aklından, maneviyatından,

[12] Fâtır /31-32
[13] Kıyâme /20

hikmetinden, anlayışından, kabiliyetinden bilir. Allah kime ne verdiğini bilmez mi! Allah kime ne vermişse ondan sorumlu tutar.

Biz de Allah'ın bize manevi olarak neler verdiğine bakalım. Genel itibariyle Allah'ın ikramını, kerimliğini, vehhablığını düşünürken hep zahiri şeyleri anlarsak kendimizi unutmuş oluruz. Bu yüzden ikramı sadece zahiri olarak düşünmeyelim. Allah'ın bize manevi olarak da ikram ettikleri vardır. Eğer Allah'ın bize manevi olarak neler verdiğini görüyor; ama "onunla Allah'ın muradı üzerimde gerçekleşsin" deyip gereğini yapmıyorsak bu durumda "ben nereye gidiyorum, yoksa bu âlemde ebedi kalacağımı mı düşünüyorum" deyip kendimizi hesaba çekmemiz gerekir.

Bir an için hesap edelim. Hangi mevkide, makamda olursak olalım, rabbimiz bize "artık gel, sana verdiğim ömür bu kadar" derse kazandıklarımızdan geriye ne kalır? -Hiçbir şey kalmaz. Sadece hesabını veremeyeceğimiz şeylerin peşinden koşmuş ve hesabımızı artırmış; yani başımıza bela, musibet almış oluruz. Hele bir de yanlıştaysak kazandıklarımızla kendimize sadece ateş toplamış oluruz.

Hepsinin temelinde, özünde rabbini, kendini tanımama, bilmeme cehaleti vardır ki bu cehalet de insana karanlık olur. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"(resulüm!) sen onların sana baktıklarını görürsün, hâlbuki onlar (basiretsizdirler, seni) görmezler"**[14] buyurmuştur. Böyleleri zahiri olarak bakarlar; ama zahirin ötesine bakıp göremezler. Bu yüzden cehalet karanlığından kurtulamazlar. Herkes birbirine bakarken zahiri tarafını görebilir. Allah'ın muradı insanların birbirinin zahiri tarafına bakması değildir; insana bakarken zahirin ötesini görmesidir.

[14] A'râf /198

Aynı şekilde insan kendine bakar; ama kendini görmez. Varlığa, mahlukata bakar; ama onları maneviyatıyla beraber görmez. Olaylara, meselelere, imtihanlara bakar; ama Allah'ın oradaki hükmünü, takdirini, olayların iç yüzünü görmez, hikmetini anlamaz. Daha doğrusu insan bakmıyor, sadece gördüğüyle yetinip "hepsi bu kadar" diyor. Peki, onun bir içi, hakikati yok mudur! Ya da senin bir hakikatin yok mudur!

Biri kendini etten, kemikten ibaret zannederse içini yok saymış, dolayısıyla kendini inkâr etmiştir. Bu nedenle hiç kimse Allah'ı inkâr etmez, yalnızca kendi kendini inkâr eder. Zaten kendini inkâr ediyorsa o kişi yok mesabesindedir.

Mesele; insanın kendisine tecelli eden rabbine iman etmesidir, rabbini sevmesidir. Bunun için insanın kendi hakikatini kaybetmekten korkması gerekir. Çünkü Allah âyet-i kerimede **"kim Allah'ın hidâyetindeyse, hidâyette olan odur. Kim de dalâletteyse artık onlara da kendilerinden başka dostlar bulamazsın ve kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır olarak yüzüstü haşrederiz. Onların varacakları yer cehennemdir. (Onun) Ateşi her yavaşladığında onun alevini arttırırız"**[15] buyuruyor. O gün kaybedenler kör, sağır ve dilsiz olurlar. Bununla beraber yürüyemez, tabir-i caizse sürüngen olurlar. İşte, insan durup bu hâle düşmekten endişe etmelidir.

Neden kör, sağır ve dilsiz olarak haşrolurlar?

Çünkü dünyadayken görmediler, işitmediler, hakkı söylemediler de ondan. Bu duruma düşmemek için yapılması gereken şey; rabbimizle konuşmak ve rabbimizi dinlemektir. **"Nereye dönerseniz (dönün) Allah'ın vechi (zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sı) oradadır"**[16] buyurdu Allah. Her olayda, her varlık üzerinde rabbimizin güzelliğini, El Esmâu'l Husnâ'sını

[15] İsrâ /97
[16] Bakara /115

göreceğiz ki kör olmayalım. Rabbimizi dinleyeceğiz ki sağır olmayalım, rabbimizin bize öğrettiği gibi hakkı, hakikati, konuşacağız ki dilsiz olmayalım. Yoksa öbür tarafta bizi bekleyen şey kör, sağır ve dilsiz olmaktır.

Peki, kaybedenlerin yüz üstü haşrolmalarının sebebi nedir?

Bunun sebebi de yüzlerini kaybetmeleridir. Biri Allah yolunda yürümeyince hakkı yüzüstü sürünmek olur. Bütün insanlar için aynısı geçerlidir. Allah yolunda yürümeyen, koşmayan, çaba, gayret göstermeyenler o gün yüzüstü haşrolurlar.

Evet, Kıyamet günü kaybetmemek için her şeyi rabbimizden öğrenecek, rabbimizin bize gönderdiği kitabı alacağız. Allah hepimizi zaten kitabına vâris kılmak için seçmiştir; ama emanete ne kadar sahip çıkarsak rabbimiz bizi o kadar seçmiştir. Dediğim gibi; Allah bizi zaten seçmiştir. Mesele; bizim onu tercih etmemiz, seçmemizdir.

Her zaman söylüyoruz; Allah kime ne vermişse onu yalnızca verdiği şeyle hesaba çeker. Herkes kendine baktığında Allah'ın kendisine ne verdiğini bilir ve kendisine verilenlerle de kulluğunu yapabilir. O zaman hesabı verebilmek için hayatın her anında onun bize verdikleriyle Allah'a kul olmamız gerekir; çünkü Allah bize ne yapacağımızı en ince ayrıntısına kadar beyan etmiştir. Bu yüzden ne iş yaparsak yapalım, nerede olursak olalım, kiminle muhatap olursak olalım bizden istediği; o anda onun beyan ettiği şekilde kulluğumuzu yapmamızdır.

Allah âyet-i kerimede **"Allah, muhsinleri (güzellik yapıp güzel olanları) sever"**[17] buyurur. Yani "benim sevgimi istiyorsan neyi yaparsan yap en güzelini yap. Gücünün yettiği kadarıyla bulunduğun yeri güzelleştir" diye emreder. O zaman kulluğumuzu

[17] Bakara /195

onun beyan ettiği gibi yapmak; yapacağımız her şeyi en güzel şekilde yapmakla mümkündür.

Bununla ilgili bir örnek vereyim.

Hz. Ali (r.a.) Efendimiz, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e *"ya Resulullah! Bugün bir Yahudi'ye ücret karşılığında kuyudan su çektim. Normal bir insan kuyudan yüz kova su çekiyorsa ben iki katını çektim; ama bütün gücümü kullanmadım, isteseydim daha fazlasını da yapabilirdim. Şimdi benim aldığım ücret haram mıdır, helal midir? Bu kadar çalışmam yeterli miydi, yoksa bütün gücümü mü kullanmam gerekirdi"* diye sorar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de cevap olarak *"bütün gücünü kullanman gerekirdi"* buyurur.

Yani insanlardan iki kat daha fazla su çekmen yeterli değildi. Allah sana ne kadar güç vermişse o kadarını kullanman lazımdı. Adam seni çağırmış, "gel, bu kuyudan benim için su çek" demiş. Başkası bütün gücünü kullanıp senin çektiğinin yarısını bile çekseydi, kazancı ona helal olurdu; ama senin için mesele; adama kaç kova su çektiğin ya da başkasından fazla çekip çekmediğin değildi. Allah sana ne kadar güç vermişse o kadarını kullanmandı.

İster idarecilik isterse de en ufak bir iş olsun hiç fark etmez, bütün işler için aynısı geçerlidir. Bir iş yaptığımızda Allah bize ne kadar güç vermişse o kadarını kullanmamız gerekir.

Evet, Allah kime ne verdiğini bilir. Kıyamet günü de o verdiklerinin hesabını sorar. Öyleyse bütün gücümüzü öncelikle ebedi hayatımızı kazanmaya, Hz. İnsan olmaya, Allah'a yeryüzünde halife olmaya kullanmalıyız. Bunun için de ne iş yaparsak yapalım yaptığımız o iş bizi Allah'a yaklaştırmalı; yani bizim için ibadet olmalıdır. Eğer yaptığımız işte kendimiz için insanlar için bir hayır varsa o işimiz ibadettir. Tabi, imanla beraber ibadettir. Eğer iman yoksa zaten ne iş yaparsak yapalım hiçbiri bize manevi olarak bir şey kazandırmaz.

Allah rızası için olunca her iş ibadettir; ama Allah rızası için olmayınca ibadet bile ibadet değildir. Sadece âdettir. Bütün işi ibadet yapan şey yalnızca niyettir, imandır, onun Allah rızası için olmasıdır. Kısacası bütün her şey dönüp dolaşıp imana gelir. Bu yüzden asıl mesele iman etmektir, Allah'ın muhabbetiyle, tecellisiyle, güzelliğiyle gönlümüzün dolu olmasıdır. Bu muhabbetimiz de yaptığımız her işte ve muhatap olduğumuz her insanda bize Allah'ın El Esmâu'l Husnâ'sını, güzelliğini kazandırır.

Mesela; baktığımızda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz âlemlere rahmettir. Ne yaparsa yapsın, kiminle muhatap olursa olsun her işi saf rahmettir. Bu rahmet onun muhabbetinden tecelli eder. Rahmetin de bütün güzelliklerin de kaynağı aşktır, muhabbettir ve bu aşk, Allah'ın zatından tecelli eden El Esmâu'l Husnâ'sıdır. Bu şekilde baktığımızda insan aşktan ibaret bir varlıktır. Aynı zamanda Allah'ın her tecellisi aşktandır, bize kazandıran her ne varsa; hayattaki her imtihan, Allah'ın bizim için yaptığı her takdir aşktandır; çünkü maşuktan tecelli eder.

Maşuk, bu imtihanlarla âşığını kendine davet eder ve bu daveti de aşk ile yapar. Eğer kullarını aşka, sevmeye, hamda, tesbihe, tekbire, tevhide davet ediyorsa bu durumda daveti aşktan başka bir şey olamaz. İşte, önemli olan; Allah'ın her anda aşk ile davet ettiğini görmek, anlayabilmektir.

Allah'ın aşk ile davetini sadece nimet vermesi olarak anlamak doğru değildir. Onun her muamelesi bizi aşk ile davet etmesidir; çünkü Allah'ın iki türlü tecellisi vardır. Biri cemal diğeri ise celal tecellisidir ve ikisi birbirinden farklı değildir, aynı şeydir; yani birbirinin diğer yüzüdür. İkisi de biz kazanalım diye sadece aşktan tecelli eder.

Allah cemal tecellisiyle bize tabir-i caizse "gündüz kazan" der, celal tecellisiyle ise "gece kazan" der; çünkü cemal tecellisi bize aydınlık gibi, celal tecellisi ise karanlık gibi gelir; ama

hakikatte ikisi aynı şeydir ve aşktandır. Allah bize hangi tecellisiyle muamelede bulunursa bulunsun ona asla takılmamalı ve bu muamelenin kazanmamız için bir imkân olarak geldiğini bilip yolculuğumuza devam etmeliyiz. Bunu yapabilmemiz de ancak Kur'ân ile mümkündür.

Söyledim; "her bir kardeşimiz Kur'ân'ın Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni mutlaka anlamaya çalışarak baştan sona okumalıdır." Sadece okuması yetmez, bir de âyetleri okurken her birine duayla, istiğfarla, tahmidle, tesbihle, tekbirle, tevhidle cevap vermeli, "işittik ve itaat ettik" demelidir; yani âyetler üzerinden rabbiyle konuşmalıdır. Öyle ki yolculuğunu yapabilsin; çünkü yolculuk Kur'ân yolculuğudur.

Âşık, maşukundan usanmaz. Âşık, maşukuyla konuşmaktan usanmaz. Kur'ân zaten okunan demektir. Bıkmadan, usanmadan okunan… Bu yüzden okunmuyorsa ona Kur'ân denmez, mushaf denir. Mushafı alıp okuduğumuzda Kur'ân olur. Bizim de mushafın bize Kur'ân olması için rabbimizin indirdiği vahyini bıkmadan, usanmadan okuyup rabbimizle sohbet etmemiz ve hayatımızı yaşarken bizden ne istediğini anlamaya çalışmamız gerekir.

Âşık, maşukuyla sohbet etmeyi, konuşmayı, maşukunu dinlemeyi sevmez mi! Nasıl sevmez! Hele ki maşuku bir de kendisini yaratan, ona kendinden hayat veren, varlık veren, güzellik veren, rûhundan nefheden, hiç kimsenin sevemeyeceği kadar kendisini seven ve sevgisi hak olan, baki olan rabbiyse bu durumda onunla konuşmayı nasıl sevmez, nasıl istemez, nasıl ondan kaçabilir! Biri "yok, ben konuşmak istemiyorum" diyorsa o kişi kesinlikle bize tabi olmamıştır. Rabbini kabul etmeyen bizi mi kabul edecek!

Her zaman söylüyorum; biri rabbini dinlemiyorsa lütfen bizi dinlemesin; çünkü bizim derdimiz; herkesi rabbimize davet etmek, ona taşımak, rabbimizi sevdirmek ve rabbimize iman

ettirmektir. Aynı şekilde ona hem rabbini hem de kendisini tanıtmaktır. Hâl böyleyken biri çıkıp "ben Kur'ân'ı okumuyorum, okumak istemiyorum" derse bize tabi olduğunu söylemesin. Yani hem rabbini kabul etmiyorsun hem de bana "ben seni kabul ediyorum" diyorsun. Sen onu kabul etmeden beni nasıl kabul ediyorsun, bende ne var, benim neyimi kabul ediyorsun!

Bilmemiz lazım ki böyle biri derviş değildir, derviş olmayı kabul etmemiştir; çünkü derviş olmayı kabul etseydi önce rabbinin kendisine indirdiği kitabını okur, rabbini dinlerdi.

Bütün kardeşlerimiz için söylüyorum. Kim bize tabi olmayı isterse önce Kur'ân'ı baştan sona okumalıdır. Bu nedenle artık herkese "bize tabi olmayı isteyenler önce Kur'ân'ı baştan sona okusun, ondan sonra gelsin" diyeceğiz. Niye? -Kur'ân'ı okusun ki elinde bir ölçü olsun. Bunları sadece şu anda bizi dinleyenler için de söylemiyorum. Yüz sene sonra gelecek olanlar için dahi söylüyorum. Bizden yüz sene sonra gelenler ne demek istediğimizi çok net anlarlar.Tabi, o zamana kadar kıyamet kopmazsa!

Kur'ân'ı okumak, anlamak; manevi yolculukta yürüyebilmek ve Allah'a âbd olabilmek için olmazsa olmazdır. Biri Kur'ân'ı okuyacak ki elinde sırat-el mustakimde yürüyebilmesi için ölçü olsun. Bir Mürşid-i kâmile tabi olacağı zaman Mürşid-i kâmilin vasıflarını bilsin.

Neden?

Çünkü hidâyette olabilmek, Allah'a dost olabilmek, veli olabilmek, kâmil insan olabilmek için kâmil olan, hidâyette olan bir insana ihtiyaç vardır. Allah âyet-i kerimede **"Allah kime hidâyet ederse hidâyette olan odur, kimi de (âyetlerine iman etmediği için) dalâlette bırakırsa artık onun için veli olan bir mürşid (rüşdüne erişip Allah'a dost olmuş ve insanları rüşdüne**

eriştiren bir Mürşid-i kâmil) bulamazsın"[18] buyurmuştur. Görüldüğü gibi; Allah, veli olan bir mürşidle beraber olmayanlara "onlar dalâlette kalmışlar" dedi.

Dalâlette kalmayı istemiyorsan kendine birlikte yol yürüyeceğin bir mürşid aramalı, dünyanın öbür ucunda da olsa mutlaka mürşidini bulup ona tabi olmalısın. Nasıl ki şimdiye kadar gelen Allah dostları kazandıklarını hep bir Mürşid-i kâmille kazandıysa bizden sonra gelecek olanlar da yine bir Mürşid-i kâmille kazanabilir. Bu, Allah'ın âdetidir ve Allah âdetini hiç kimse için değiştirmez.

Evet, dalâlette olmamak için hidâyette olan biriyle; yani veli bir mürşidle beraber olman gerekir. Bunun için elinde bir ölçü olmalıdır. Bu ölçü de hayali, zan dolu bir ölçü değil, Kur'ân ölçüsü olmalıdır. Öyle ki mürşide baktığında Allah'ın beyan ettiği vasıflar onda var mı yok mu, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ahlakı, imanı onun üzerinde görünüyor mu görünmüyor mu anlayabilesin. Bu konudaki tek ölçü bir tek Kur'ân'dır. Hâl böyleyken öyleleri var ki "falan zat kıbleye karşı tükürdü, o yüzden veli olamaz. Veli dediğin kıbleye karşı tükürmez" diyebiliyor! Bunu size kim öğretti! Allah'ın nazarı bu mudur! Allah; velinin, mürşidin vasıflarını, hâllerini anlatırken böyle mi söylüyor!

Mürşid-i kâmil hayalle, vehimle, başkalarının anlattıklarıyla tanınmaz. Kur'ân ile tanınır. Kur'ân'ı baştan sona okuduğunda Mürşid-i kâmilin kim olduğunu, vasıfların neler olduğunu anlarsın. Sonra karşılaştığın Mürşid-i kâmili Allah'ın âyetlerinden tanırsın; yani canlı Kur'ân olup olmadığını, Kur'ân'la bir olup olmadığını görürsün. Eğer canlı Kur'ân olmuşsa onunla beraber olduğunda sen de canlı Kur'ân olur, Allah'ın kelimesi olursun.

Hiç kimse cehaletle yol yürümesin ya da "herkes falan cemaate gidiyor demek ki orası doğru yerdir, o zaman ben de

[18] Kehf /17

oraya gideyim" demesin. Herkes o cemaate gidebilir, bu seni ilgilendirmez. Senin tercihin, başkalarının tercihine göre olmamalı, yalnızca sana ait olmalıdır. Sana ait olabilmesi için de tercihini Allah'a göre, Allah'ın vahyiyle yapmalısın ki bu da ancak Kur'ân'ı okumanla mümkün olabilir.

Bununla beraber mürşid de olsa elbette ki bir beşer olarak onun da eksikleri, yanlışları olabilir; ama senin o eksikliklere bakmaman sadece Allah'ın beyan ettiği vasıflara uyup uymadığına; yani onun manevi tarafına bakman lazım.

Evet, Allah âyetlerde devamlı kulun nasıl olması gerektiğini tarif eder. En öndeki kul her zaman için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir, peygamberlerdir. Allah peygamberlerini bize örnek göstererek "sizden onlar gibi bir kul olmanızı istiyorum" buyurur.

Peygamberleri de doğru tanımamız lazım. Genel olarak peygamberler anlatılırken "peygamberler şöyle mucizeler gösterdiler" ya da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için "peygamberimiz şöyle güzeldi, ismi anılınca hemen elinizi göğsünüze koyun, salavat getirin" denilir. Peygambere iman böyle değildir. Sadece dilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e salavat getirmekle iş bitmez. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i bunun için mi gönderdi! Yoksa "ona tabi olun, sizden onun gibi bir kul olmanızı istiyorum"[19] mu buyurdu! Dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ismi anılınca elimizi göğsümüze götürerek ona tabi olmuş olmayız, hayatımızı yaşarken onun iman ettiği gibi iman ederek, karşılaştığımız imtihanlarda onun yaptığı gibi yaparak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmuş oluruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'ân'dır. Kur'ân'ı okuduğumuzda onun her hâlinin Kur'ân olduğunu anlar, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i Allah'ın bize tanıtmasıyla tanırız. Geriye kalanları da hadislerden, sünnetlerden öğreniriz; ama

[19] Âli İmrân /31

öncelikle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in aslını, hakikatini öğrenmemiz lazım ki bu da bir tek Allah'ın kitabıyla mümkündür.

Peki, sadece Kur'ân'ı okumakla kendi hakikatimizi tanıyabilir, Allah'ın bizim üzerimizdeki muradını anlayabilir miyiz?

Hayır, hakikatimizi de Allah'ın bizim üzerimizdeki muradını da tek başımıza tanıyamaz, anlayamayız. Anlayabilmemiz için Allah'ın "her bilenin üzerinde bir bilen vardır, bilmiyorsanız zikir ehline sorun"[20] buyurduğu gibi zikir ehliyle beraber olmamız gerekir. Bu da sadece Mürşid-i kâmildir. Mürşid-i kâmille beraber olunca âyetler üzerinde tefekkür edip "acaba rabbimizin muradı nedir" dediğimizde gerekli olduğu kadarıyla üzerimizdeki muradının ne olduğunu Allah gönlümüze açar. Açmaz, demek rabbimize karşı nankörlük olur. Bizi yaratan, her anda bizimle beraber olan, gönlümüze tecelli eden, vahyeden odur. Bu durumda nasıl bize öğretmez! Tam tersine o bize öğretiyor; ama biz onu dinlemiyor, ciddiye almıyoruz. O bize her anda yolu gösterip ne yapmamız gerektiğini gönlümüze söylüyor; ama biz onu dinlemiyor, üstüne "rabbim benimle konuşmuyor, bana vahyetmiyor" diyoruz.

Sadece insana değil her bir varlığa Allah ne yapması gerektiğini söyler. Rüzgâra bulutları nereye taşıyacağını vahyedip söylemese bulutlar kendi kendine gidip yağmur yağdırabilir mi! Sadece "işte, rüzgâr esti, bulutlar oraya gitti sonra yağmur yağdı" demek olur mu! Tamam, rüzgar esti; ama onu kim estirdi, kim ona hükmetti. Yağmuru kim yağdırdı! Allah âyet-i kerimede **"o, (insanlar) umutlarını kestikten sonra yağmuru indiren ve rahmetini (her tarafa) yayandır"**[21] buyurmadı mı! Demek ki yağmuru o indiriyormuş! Kimin için? -Tabi ki insan için. Allah her bir varlığa, ne yapması gerektiğini söylüyorsa insana ne yapacağını söylemez mi! Kendisine halife olsun diye insana

[20] Nahl /43
[21] Şûrâ /28

peygamber göndermiş, kitap indirmişse bu durumda ona ayrıca özel bir muamelesi olmaz mı! Dara düştüğünde kuluna yardım etmez mi? -Elbette ki eder.

Mesela; Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve sahabeleri anlatırken **"o zaman kâfirler, kalplerine hamiyeti, cahiliye hamiyetini (yani öfkeyle ırkçılığı) yerleştirmişlerdi. Allah da resulünün ve mü'minlerin üzerine (huzur vermesi için) sekînet (nûr)unu indirdi, onların takvâ kelimesine (kulluk sorumluluklarına) tutunmalarını sağladı"**[22] buyurmuştur. Allah, her zaman kuluna yardım edendir. Kul çaba, gayret gösterdiğinde düşeceği zaman Allah buna müsaade etmez ve onu ayakta tutar.

İnsan bir beşer olarak elbette ki düşebilir, korkup endişe edebilir; ama Allah "korkma, endişe etme, ben senin yanındayım" buyuruyor. Bu yüzden biri sağlığında ibadet hâlindeyse, Allah için çaba, gayret gösteriyorsa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in *"biri sağlığında Allah için çabasını gösteriyorsa hasta olunca bir şey yapamadığı zamanda Allah yine onu çabasını göstermiş olarak kabul eder"* buyurduğu gibi kulunu sanki hasta hâliyle de çabasını, gayretini gösteriyormuş gibi kabul eder; çünkü mazereti olmasaydı yine yapardı. Allah, öyle kabul ettiği için melekler de o kişinin defterine sanki çabasını göstermiş gibi sağlığında yaptığı amelleri yine yazarlar. Allah'ın, kuluna olan sevgisini, yardımını, beraberliğini burdan anlamamız lazım.

Hepimiz bu âlemde rabbimizin huzurunda ve onun takdiri, kudreti, rahmeti, muhabbeti içindeyiz. Burada yolumuzu kaybetmeyelim diye Allah bize vahyini yapıp yolunu, sırat-el mustakimi göstermiştir. Örnek olarak da bize Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i, peygamberleri ve doğru yapan, güzel yapan kullarını vermiştir. Onlar gibi yapabilmek için Kur'ân'ı okumamız şarttır. Bu nedenle Allah **"(resulüm!) sen, sana vahyedilene sımsıkı sarıl"**[23]

[22] Fetih /26
[23] Zuhrûf /43

buyurmuştur. Geçmiş ümmetlere de aynısını söylemiş, Hz. Mûsâ (a.s.)'a da **"biz onun için (Tevrât) levhalar(ın)da her şeyden bir nasihat ve her şeyin bir açıklamasını yazdık. Ve (ona şöyle dedik) bunları kuvvetle tut, kavmine de bunları en güzel şekilde tutmalarını emret"**[24] demiştir.

Biz de her ne olursa olsun Kur'ân'a sımsıkı sarılacağız inşallah. Öyle ki Kur'ân'ı muhacir bırakmış olmayalım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Kıyamet günü ümmeti için tek şikâyeti Kur'ân'ı muhacir bırakmalarıdır; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Kıyamet günü **"ya rabbi! Muhakkak ki benim kavmim (nefislerinin hevâsını ilah edinerek) bu Kur'ân'ı (terk edip) muhacir bıraktı"**[25] deyip ümmetinden şikâyetçi olacaktır.

Peki, bir de Kur'ân bizden davacı olur mu?

Tabi ki olur. Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"bu Kur'ân; Kıyamet günü ya şefaatçi ya da davacıdır"*[26] buyurmuştur. Kur'ân'ı okumaz, anlamaya, iman etmeye, amele dönüştürmeye çalışmazsak Kur'ân bizden davacı olur. Eğer ona sarılırsak bu defa da bizim için şefaatçi olur; ama bu şefaati dünyada yapar. Yoksa "Kur'ân Kıyamet günü gelecek bana şefaat edecek" demeyelim. Bu zaten ayrı bir konudur. Biz burada onunla bir olmuşsak, Kur'ân da o gün surete bürünür ve bize arkadaş olur; fakat şefaati bize zaten dünyadayken yapmıştır; yani onunla hidâyete ermiş, rabbimizin yakınlığını, güzelliğini kazanmışızdır. Şefaat böyledir.

Bununla beraber Şefaat Arapça'da şafa'a fiilinden gelir, şafa'a da "çift yönlü" demektir, dolayısıyla şefaat hem dünyada hem de ahirette yapılır. Eğer şefaat dünyada eksik kalırsa Allah ahirette bu şefaati tamamlatır. Bu durumda Kur'ân'ın bize şefaat

[24] A'râf /145
[25] Furkân /30
[26] İbn-i Hibban: 1 /167

etmesini istiyorsak Allah'ın emrettiği gibi dünyadayken ona sımsıkı sarılmamız lazım ki ahirette de bizim için şefaatçi olsun.

Allah ilk emir olarak bize "oku"[27] buyurduysa o zaman Kur'ân'ı okumak farzdır. Hem de ilk farzdır. Tabi, "oku" emrinden sadece Kur'ân âyetlerini anlamayalım. Allah "oku" derken "kendini, bütün varlığı, rabbinin ekremliğini, sana okuttuğu her şeyi oku" buyuruyor. Bu okumayı nasıl yapacağımızı da ancak Allah'ın âyetlerini okuyarak öğrenebilir, anlayabiliriz.

Zaten nereye bakarsak bakalım her şeyi okuyor, anlamaya çalışıyoruz; ama bir de nereye, kime, Allah'ın bizim için takdir ettiği hangi olaya, meseleye bakarsak bakalım hepsini rabbimizin okuttuğu gibi okuyacağız inşallah.

Okuyunca rabbimizin tecellisini, kudretini, yaratmasını, El Esmâu'l Husnâ'sını okumuş olacağız. Bunları okuduğumuzda Allah ile bilen âlim bir kul hâline geliriz. Allah âyet-i kerimede **"kulları içinden ancak (onu bilen) âlimler Allah'tan haşyet duyarlar"**[28] buyurur. Sadece Allah'ı bilenler hûşû ve edep hâlinde olur, huzurda dururken, varlığa, hayata bakarken, konuşurken, dinlerken ve herhangi bir işte bulunurken edepli olurlar; çünkü Allah'ın huzurunda Allah'a konuşur, Allah ile konuşur, Allah'tan konuşurlar. Bu nedenle her hâlleri haşyettir, hûşûdur, edeptir, herkese ve her şeye hürmettir.

Neden?

Her şeyleri Allah içindir de ondan. Allah için sever, Allah için insanlara karşı edepli, hürmetli olurlar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le bütün peygamberler, veliler böyledir. Bir kul bu hâle gelince Allah ona âyet-i kerimede **"ey (Allah'ın zikri, muhabbeti ve yakınlığıyla mutmain olup) itminana ermiş nefis! Sen ondan razı, o da senden razı (ve onun tecellisine mazhar) olarak dön**

[27] Alak /1
[28] Fâtır /28

rabbin(in huzurun)a! Ve gir (veli) kullarımın arasına! Gir, (marifetullah) cennetime"[29] buyurduğu gibi "gir cennetime, gir veli kullarımın arasına" buyurur. Çünkü o kulun gönlü marifetullah cenneti olmuştur.

Bu yol birilerine ait özel bir yol değildir, herkese sonuna kadar açıktır. Zaten herkes hayatını yaşarken bir şeylerin peşinde koşar, bir şeyler için yarış hâlinde olur. Kimi dünyanın, kimi mevkinin, makamın, kimi nefsinin, kimisi de zulmün peşinde koşar; ama Allah cennetteki nimetleri anlatırken **"işte (dünyada) yarışanlar, bunun için yarışsınlar"**[30] buyurur. Herkes uğruna yarıştığı şeyin kendisine ne kazandıracağına bakmalıdır. Biri kendine baktığında Allah'ın "yarış" dediği yerde yarışıyorsa doğru yerdedir. Yoksa yanlış yerdedir, dolayısıyla yarıştığı şey kendisine hiçbir şey kazandıramaz.

Bazen çocuklar yanlış yapınca onlara "sen büyüksün, artık çocuk değilsin, böyle yapma" deriz ya belki de bunu kendimize söylememiz ve "evet ya rabbi! Artık büyüklüğümüze yakışır şekilde hareket edeceğiz" dememiz lazım.

Hamd olsun, hep beraber büyüyoruz; ama büyürken dostumuzu da düşmanımızı da bilelim. **"Sizin dostunuz ancak Allah'tır, resulüdür ve iman edenlerdir."**[31] **"Muhakkak ki şeytan sizin için (apaçık) bir düşmandır."**[32] **"Ey Âdemoğulları! şeytan sizi (de Allah'ın emirlerine karşı gelerek) ana babanızın ayıp yerlerini kendilerine göstermek için (nûrdan olan takvâ) elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi aldatmasın"**[33] buyurdu Allah. Nasıl ki rabbimiz bizim dostumuz, velimizse biz de onu veli olarak kabul edip rabbimizin velisi olacağız. Şeytanı da tek düşmanımız

[29] Fecr /27-30
[30] Mutaffifîn /26
[31] Mâide /55
[32] Fâtır /6
[33] A'râf /27

olarak bilecek ve onun vesvesesine, hilesine, davetine asla aldanmayacağız inşallah.

İnsanın kendini hafife, basite alması doğru değildir. Kulun bir tavrı, hâli, sözü rabbini sevindirebilir. Aynı şekilde gazaplandırabilir. O hâlde insan kendini nasıl küçük görebilir! Allah'ın insana nasıl bir kıymet, değer verdiğini buradan bile anlayabiliriz.

Evet, insanın tek bir kelimesi veya tavrı rabbini hem sevindirir hem de gücendirir; çünkü söylediği söz veya yaptığı şey sadece kulun kendisini değil bütün âlemi ilgilendirir.

Nasıl?

Mesela; Allah âyet-i kerimede **"onlar Rahmân'a çocuk isnad ettiler diye neredeyse gökler parçalanacak, yer yarılacak ve dağlar (darmadağın olup) yerle bir olacak"**[34] buyurur. Kul yerde Hz. Îsâ (a.s.)'a "Allah'ın oğlu" diyor ve gökler bundan dolayı neredeyse çatlayacak hâle geliyor! Allah eğer "gökler parçalanacak" buyuruyorsa gökte bir hareketlenme var ki öyle söylüyor.

Peki, göklerin neredeyse parçalanmasının sebebi nedir?

Çünkü kulların söylediği söz yüzünden "rabbimiz gazap eder" diye rablerinden haşyet duyuyor, korkuyor, titriyorlar. Başka bir örnek daha vereyim; Allah kendini bir şey zannedenler hakkında **"onlar için ne gök ne de yer ağladı"**[35] buyurur. Demek ki bir de göklerin, yerin ağladığı kimseler varmış! Bazıları için ağlamıyorken bazıları için de ağlıyormuş!

Neden ağlıyorlar?

[34] Meryem /90-91
[35] Duhân /29

"Onun güzelliğinden, Allah'ın ona olan tecellisinden mahrum kaldık" diye ağlıyorlar. Tabi, nasıl ağladıklarını Allah bilir. Eğer Allah bize onların ne zaman, nasıl ürperdiklerini, titrediklerini, haşyet duyduklarını, ne zaman sevindiklerini, ağladıklarını gösterirse biz de o zaman bunu görür, şahid oluruz inşallah.

Evet, âyet-i kerimelerde gördüğümüz gibi; demek ki söylediklerimiz ve yaptıklarımız sadece kendimizi değil, bütün âlemi ilgilendiriyormuş! Öyleyse kendimizi hafife, basite alıp küçük göremeyiz. Hepimiz Allah ile olan bağımızdan dolayı kıymetli, değerliyiz. Yoksa kendimize ait neyimiz vardır! Bize düşen; yalnızca rabbimizle, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le, Kur'ân ile olan bağımızı koparmamaktır. Koparmayınca her bir insanla ve bütün varlıkla bağımız olur ki bu bağ da muhabbet bağıdır ve bize oradan gönlümüze tecelli edecek olan Allah'tır. Sonra bırakalım, rabbimiz işini yapsın, biz de onu seyredelim. Seyrettiğimizde inşallah rabbimizin âyet-i kerimede **"Allah şahiddir ki kesinlikle ondan başka ilah yoktur. Melekler ve adaletle hüküm veren ilim sahipleri de (şahiddir ki) ondan başka ilah yoktur"**[36] buyurduğu gibi ondan başka ilah olmadığına şahid oluruz. Yoksa teraziyi, dengeyi bozmuş, adaletle hüküm verememiş, adilce bakamamış, Allah'ın hakkını teslim edememiş, hem hak bizde ayakta durmamış, hem de biz hak ile, adaletle ayakta duramamış oluruz.

İnşallah kendimizde, varlıkta, hayatta, her olay ve her meselede rabbimizin işine, güzelliğine, ondan başka ilah olmadığına şehadet eder, **eşhedu en lâ ilahe illallah ve eşhedu enne muhammeden âbduhu ve resuluhu:** "Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve şehadet ederim ki Muhammed onun âbdı (kulu) ve resulüdür" deriz.

[36] Âli İmrân /18

Allah bizi hakikate karşı kör, sağır ve dilsiz olanlardan eylemesin inşallah. Allah bizi her anda rabbine şahid olup şehadet edenlerden eylesin. Allah bizi hak ile, adalet ile ayakta duran kullarından eylesin. Allah bizi Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet eden, adaletle hüküm veren ilim sahibi kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

22.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi Allah'ın beyan ettiği gibi anlamaya çalışıyorduk.

"Ben Kimim" sohbetlerimiz boyunca bütün anlattıklarımızı toparlamak gerekirse; şimdiye kadar rabbimizin huzurundan geldiğimizi, bize yüklediği sorumlulukları, üzerimizde bir muradının olduğunu ve bu muradının gerçekleşmesi için bize güzelliğini, isimlerini ikram ettiğini; yani El Esmâu'l Husnâ'sını talim ettirdiğini, rabbimize verdiğimiz sözü, ahdi, aynı şekilde rabbimizin bizi dünyaya göndermeden önce büyük imtihanlara hazırladığını anlamaya çalıştık.

Allah bizi gönderdiği bu âlemde nasıl okumamız, anlamamız, düşünüp hareket etmemiz ve nasıl konuşmamız gerektiğini en ince ayrıntısına kadar bize öğretmiştir. Yetmez, bir de peygamber, kitap, zikir göndererek yeniden hatırlatmıştır. Dünya hayatından sonraki hayatı bize anlatmış ve rabbimizi, kendimizi tanır, anlar, ciddiye alırsak dünyadaki hayatımızın sonucunda ebediyen kazanacağımızı, aksi durumda ise ebediyen kaybedeceğimizi bize haber vermiştir. Zaten peygamberleri bize örnek göstermesinin sebebi de onlar gibi yapıp ebediyen kazanmamız içindir. Bu yüzden Allah, kitabında devamlı peygamberlerin hayatlarından kesitler anlatmış ve bize imtihanlar karşısında peygamberlerin yaptığı gibi yapmamız gerektiğini beyan etmiştir.

Allah, vahyinde hiçbir şeyi eksik bırakmamıştır. Eğer Kur'ân'ı okursak; rabbimizi onun kendisini tanıttığı gibi tanır,

kendimizi onun anlattığı gibi anlar, hayatı bize öğrettiği gibi öğrenir ve yaşamamızı emrettiği gibi yaşarız, o zaman da ebediyen kazanmış oluruz. Aksi hâlde Kur'ân'ı okumazsak rabbimizi dinlememiş, ciddiye almamış, dolayısıyla kendimizi ciddiye almamış oluruz ki bu defa da başka yerlere savrulur, kaybederiz.

İnsanın neden kendini tanıması gerekir?

Çünkü insan marifetinden, ilminden ibarettir. Nasıl öğrendiyse, anladıysa doğruyu öyle zanneder. Kendine göre hakikatleri, doğru dediği, yanlış dediği şeyleri olur. Oysaki doğru bir tanedir; o da Allah'ın buyurduğudur. İnsanın "doğru" dediği bir şey, Allah'ın da "doğrudur" dediği şeyse o zaman insanın söylediği doğrudur; ama öyle değilse o zaman söylediği yanlıştır ve bu yanlışı da kendisini sadece Allah'tan uzaklaştırır.

Rabbimizin bizi çıkardığı bu manevi yolculuk baştan sona marifetullahı elde etmemiz; yani rabbimizi tanımamız, kendimizi tanıyıp rabbimize şehadet etmemiz içindir. Hayat tıpkı manevi yolculuk gibi baştan sona marifet yoludur. Bu hayat yolculuğumuzda marifetimiz olursa Allah'ın takdirine, hükmüne, güzelliğine, hayr oluşuna, rahmet oluşuna hem kendi üzerimizde hem de bütün varlıkta, olaylarda, meselelerde, imtihanlarda şahid olup şehadet ederiz.

Peki, şehadet edince ne olur?

Şehadet edince muhabbet olur. Muhabbet olunca da aşk olur, iman olur, rabbimize teslimiyet olur. Bu teslimiyet de bize rabbimize yakınlığı, velayeti, kurbiyeti kazandırır. Bu yüzden rabbimizin bizi çıkardığı manevi yolculuk aslında teslimiyet yolculuğu, Müslüman olma yolculuğu, marifet yolculuğu, şehadet yolculuğu, muhabbet yolculuğudur. Rabbimize veli olma, yakın olma, sonuç itibariyle Hz. İnsan olma ve yeryüzünde ona halife olma yolculuğudur.

Biz de Allah'ın kulları olarak ya marifetullahı, rabbimize şehadeti kazanmak için hakikatimize doğru manevi yolculuk yaparız ya da bütün bunlardan habersiz olur, "böyle yaparsak cennete, şöyle yaparsak cehenneme gideriz" der ve kendimizi, rabbimizi, rabbimizin bizim üzerimizdeki muradını unutmuş, anlamamış oluruz.

Bilmemiz lazım ki Allah'ın bize indirdiği din sadece ibadetler dini değildir ve bizi bu dünyaya yalnızca ibadet edelim diye de göndermemiştir. Rabbimizin bizi yaratmasında bir muradı vardır. Bu muradını anlamadan "ben zaten ibadetlerimi yapıyorum. Şöyle yaparsam cennete giderim, şöyle yapmazsam cehenneme giderim" demeyi iman zanneder, yaratılış sebebi sanırsak rabbimize hiçbir hak tanımamış oluruz. Oysaki rabbimiz sever, sevilir, gazap eder ve bizi yaratmasında onun da bir hazzı vardır.

Allah âyet-i kerimede **"(o gün) onun (Allah'ın) yanında hiçbir kimseye verilecek bir nimet yoktur. E'âlâ (yüceliği anlaşılamayacak kadar büyük) olan rabbinin vechini (cemâlini ve rızasını) isteye(rek gerekeni yapa)n müstesna!"**[1] Yani Allah'ın vechini isteyerek yaptığınız işlerden başka hiçbir işiniz nimete, ikrama, şükrana layık değildir, Allah onu kabul etmez, buyurmuştur. Rabbimize karşı muhabbetimiz, sevgimiz, kısacası imanımız olmazsa onun vechini isteyemeyiz, dolayısıyla işlerimizi onun vechini isteyerek yapamayız. Önce Allah'ı sevmemiz lazım ki onun vechini isteyebilelim. Aksi takdirde Allah'ın vechini isteyerek yapmadığımız için hiçbir işimiz huzura varmaz ve reddedilir.

O hâlde kulluğumuzu yapabilmek istiyorsak öncelikle rabbimizi sevmemiz şarttır. Bu da ancak rabbimizi tanımakla mümkündür. O hâlde Allah'ın bizden istediği şey; öncelikle onu tanımamız; yani şahid olmamızdır. Çünkü şahid olmadan tanımamız ve sevmemiz mümkün olmaz. Görmediğimiz bir şeyi

[1] Leyl /19-20

sevebilir miyiz? -Sevemeyiz, sadece sevmeyi hayal etmiş oluruz. Sevmemiz için mutlaka görmemiz ve şahid olmamız gerekir.

Nasıl?

"Beni yaratan rabbim" deyince kendimizdeki güzelliklerin tamamıyla rabbimize ait olduğunu bilir, tadarsak rabbimize kendi üzerimizden şahid olur, şehadet ederiz. Bizi yaratan oysa o zaman bütün güzelliklerimiz de ona aittir. Dışarıda zaten nereye bakarsak bakalım, ne yana dönersek dönelim, rabbimizin vechi, güzelliği tecelli etmiştir. Kendimizdeki ve dışarıdaki bütün güzelliklerin Allah'a ait olduğunu bilip tattığımızda ise o güzellikler üzerinden rabbimize şahid olmuş oluruz ki işte ancak o zaman rabbimizi tanıyabilir ve sevebiliriz.

Şehadet olmadan iman olmaz. "Ben kelime-i şehadeti okudum, Müslüman oldum" ya da "son nefeste kelime-i şehadeti getirirsek cenneti kazanırız" demek şehadet değildir. Şehadetimizin olması için her anda rabbimizin isimlerine, güzelliğine şahid olmamız lazım.

Evet, bütün mesele; insanın, yaratılışının gayesini, Allah'ın neden kendisini bu hayat yolculuğuna çıkardığını anlaması ve bunu bir an bile unutmamasıdır. Bunun için de insan kim olduğunu, hayatı yaşarken her anda kendisi için takdir eden, hükmeden, taksim eden rabbinin kendisi üzerindeki muradını anlamalıdır.

Biri rabbine nasıl şahid olacağını düşünüp tefekkür ettiğinde "ben bilmedim, anlamadım" diyemez; çünkü Allah ona öğretmiştir. Dünyaya gelmeden önce onu kendisine şahid kılmış, o da belâ, şehidnâ[2] "evet, şahidiz ki sen bizim rabbimizsin, buna şehadet ediyoruz" demiştir ve bu şehadeti kendi fıtratında

[2] A'râf /172

mevcuttur. İşte, insan orada şehadet ettiği gibi dünyadayken de şehadet edecek ki şahid olmuş olsun.

Nasıl ki Allah orada kullarıyla konuştuysa ve kulları da ona cevap verdiyse burada da Allah, kullarıyla konuşur.

Nasıl?

Allah hem peygamberleriyle konuşur, peygamberler de kendisine vahyedileni insanlara bildirir. Hem indirdiği kitabı üzerinden konuşur. Hem de her bir kulun gönlüne özel olarak vahyedip konuşur. Hangi şekil olursa olsun Allah, insanla konuşmuş olur ki insan da Allah ile konuşup ona cevap vermelidir.

Allah, insana bu kadar kıymet verip onunla konuşuyorken, insan kendini hafife, basite alınca farkında olsa da olmasa da rabbine karşı nankörlük yapmış olur. Mesela; peygamberlerin hepsi Allah'ın övdüğü, sevdiği, razı olduğu, dostluğuna, yakınlığına kabul ettiği ve Allah'ın isimlerinin güzelliğinin kendileri üzerinde tecelli ettiği kullardır. Allah onları severken onlar üzerinden kendi güzelliğini sever; yani onlardaki bütün vasıflar Allah'ın vasıfları, sıfatları, isimleri, güzelliği, tecellisidir ki bu da bütün insanlar için geçerlidir; yani Allah o vasıflarla tüm insanları vasıflandırmıştır. Öyleyse Allah bize peygamberleri örnek gösterip "onların yaptığı gibi yapın" buyuruyorsa hiçbir şekilde "ben bunu yapamam" diyemeyiz. Ya da kendi kendimizi kandırıp, daha doğrusu şeytanın bizi kandırmasına kapılıp "onlar peygamberdi, özel olarak yaratılmıştı, ben onların yaptığını yapamam" diyemeyiz; çünkü Allah öyle söylemiyor.

Peki, peygamberlere karşı bakışımız nasıl olmalıdır?

Allah âyet-i kerimede **"Allah, meleklerden de insanlardan da resuller seçer"**[3] buyurur. Bu seçimi dünyada mı yapar? -Hayır. **"(O, kullarının) Önlerindekini de arkalarındakini de (geçmişlerini**

[3] Hacc /75

de geleceklerini de) bilir."[4] Dolayısıyla bu seçimi daha dünyaya göndermeden yapar ve onu göndereceği zamanda, mekânda bulunan insanlar arasından en kamilini seçer. Kimin önde yürüyebileceğini, rabbine teslim olabileceğini, vahyi taşıyabileceğini bilen Allah'tır. Resullerini seçerken de bu ilmine göre en önde olanları seçip insanların önüne koyar ve insanlara "şimdi hep beraber ona uyun, onunla beni tanıyın" buyurur.

Allah, nasıl kul olunacağını, hayatın nasıl yaşanılacağını insana resulleriyle öğretir. Mesela; Allah âyet-i kerimede **"resul, rabbinden kendisine indirilene iman etti"**[5] buyurur. Resuller de herkes gibi iman ederler. Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **"(bundan önce sen) kitâb nedir, iman nedir bilmezdin."**[6] Sen de şaşırmıştın ve ne yapacağını bilmiyordun. **"Seni şaşırmış (bir hâlde) bulup hidâyete erdirmedi mi?"**[7] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz imanı, kitabı bilmiyordu; ama Allah ona Kur'ân'ı, vahyini indirip daveti yapınca ilk önce o iman etti. **"Resul, rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (onun iman ettiği gibi iman ettiler).**" Dikkat edilirse Allah, mü'minlerin de aynen resulü gibi iman ettiğini beyan ediyor; çünkü Allah, nasıl iman edileceğini ve nasıl kul olunacağını insana resulleriyle öğretir, insan da resulün iman ettiği gibi iman ederse Allah'ın istediği gibi iman etmiş olur. Bu durumda mü'minler iman ederken peygamberin iman ettiği gibi iman etmelidir. Öyle ki imanları Allah'ın kabul ettiği bir iman olsun.

Görüldüğü gibi; Allah mü'minlerle peygamberler arasında fark gözetmiyor. Yoksa peygamberler ya da sahabeler için "onlar özeldi, büyük zatlardı" demek yeterli değildir. Doğrudur, onlar büyük zatlardı; ama bizim de onlar gibi yapıp öyle olma imkânımız vardır, dolayısıyla "peygamberlerin zamanında yaşasaydık biz de

[4] Hacc /76
[5] Bakara /285
[6] Şûrâ /52
[7] Duhâ /7

iman ederdik" ya da "bu zamanda peygamber olsaydı ona tabi olurduk; ama şimdi elimizden bir şey gelmiyor" demek insanın kendi kendini kandırmasıdır. Kimi ne zaman, nerede dünyaya göndereceğine dair hükmü Allah verir ve her kulu hakkında en güzelini bilen Allah'tır. Herkes nerede olduğuna bakmalıdır. Kim dünyaya geldiği zamanda kimlerle beraberse; kemale erme, Hz. İnsan olma, peygamberlere arkadaş olma, dost olma yolculuğunu da onlarla beraber yapmalıdır.

Peygamberlerin yaptığını yapma ve onların kazandığı gibi kazanma imkânı herkes için aynıdır. Yeter ki insan yapmaya çalışsın. İnsanların fıtratları ayrı ayrı, farklı farklı olsa da Allah'ın rızasını kazanma imkânı hiç kimse için değişmez; çünkü Allah âyet-i kerimede **"Allah kimseye gücünün yettiğinden başkasını yüklemez."**[8] Yani "sen samimi ol, ciddi ol, sana anlattığımı anlayabildiğin kadar anla, gücünün yettiği kadarıyla gerekeni yap yeter, sana çekemeyeceğin yükü yüklemem, vermediğim bir nimetin hesabını da sormam" buyurmuştur.

Allah bize "sana kazanma imkânı vermişim, elinden geleni yaparsan rızamı, yakınlığımı, dostluğumu kazanırsın" buyurduğu hâlde şeytan da hemen hile yapıp bize vesvese verir ve "sen yapamazsın, sen kul olmayı başaramazsın" der. Eğer onun bu hilesine karşılık biz de "evet, şimdiye kadar sayısını Allah'ın bildiği kadarıyla veliler, Mürşid-i kâmiller geldi; ama hepsi Allah'ın seçtiği kullardı, ben onların yaptığı gibi yapamam" der ve onlara verilenler bize verilmemiş gibi zannedersek bu hakaret olur, haksızlık olur.

Mürşid-i kâmillerin hepsi bizi Hz. İnsan olmaya davet eder ve bizim de bu davete icabet edip Hz. İnsan olmayı kazanmamız lazım. Bu yüzden "falanca zaten büyük bir kuldur, o bizi kurtarır" diyemeyiz. Kimse kimseyi kurtaramaz. Herkesin kulluğu kendine

[8] Bakara /286

aittir. Biz kimseyle değil; Allah ile muhatabız ve bize düşen de sadece vesileye sarılmaktır. **“Ey iman (ettiğini iddia) edenler! Allah’a karşı takvâ sahibi olun (kulluk sorumluluğunuzu bilip yerine getirmeye çalışın)! O’na (yaklaşmak için bir hidâyetçi ile) vesile arayın”**[9] buyurdu Allah. Vesileye sarılmak Allah’ın emridir.

Yeter ki kul, rabbine yakın olmak, dost olmak, kendi hakikati olmak istesin, her şeyde ona Allah’ın yakınlığını kazandıracak vesileler vardır. İnsan da bu vesilelere sarılıp mutlaka kendi hakikatine doğru yolculuk yapmalı ve kendi kendisi olmalıdır. Kendi hakikati olunca Hz. İnsan olur. Aksi hâlde kendi kendisi olmayınca birileri ona müdahale eder ve onun hâlini, şeklini değiştirir. Allah’ın âyet-i kerimede **“Herkes kendi mizacına (karakterine) göre amel eder.”**[10] Yani herkes şekillenmesine göre iş yapar, buyurduğu gibi onu bambaşka bir şekle koyar. Sonra ona baktığımızda görürüz ki artık insana benzemiyor! Ona bakınca Allah’ın güzelliğinin tecellisini ve peygamberlere benzediğini göremez, onun hakkında “şu peygambere benziyor” diyemeyiz. Aksine “Allah’ın yeryüzündeki halifesine, Allah’ın kendisinden söz aldığı, ahitleştiği varlığa değil; başka bir varlığa benziyor” deriz. Neden? Çünkü -Kim olduğunu unutmuş ve birileri onu başka bir hâle, şekle büründürmüştür.

Herkes kendine bakmalıdır. Kendine baktığında ne olduğunu görür. Kim ne olmuşsa, varlığa bakarken neyi görüyorsa Allah’ın yeryüzündeki halifesi olarak rabbine de öyle bakar; çünkü insan, rabbinin aynası, onun halifesidir. Bu durumda insan öncelikle kendini tanımadan, kendi hakikatini, manevi tarafını sevmeden rabbini nasıl tanıyabilir, ona nasıl âşık olabilir, nasıl rabbini canından çok olacak şekilde ölümüne sevebilir!

Biri henüz kendini sevmiyorken rabbini sevebilir mi? -Sevemez. Kendini Allah’ın nefhettiği rûh olarak değil de nefisten,

[9] Mâide /35
[10] İsrâ /84

isteklerden, perdelerden, çamurdan ibaret gördüyse kendini nasıl sevebilir! İstediği kadar "ben Allah'ı seviyorum" dese de yalan söylüyordur; çünkü Allah'ı ancak kendi üzerinden sevebilir; ama o daha kendindeki güzelliği, Allah'ın güzelliğini görmüyor. Hâl böyleyken Allah'ı nasıl sevsin!

İnsana kendisinden daha yakın hiçbir şey yoktur. Mesela; sevmek deyince birinin sevgisini bilmek, anlamaya çalışmak başka bir şeydir, insanın kendi yaşadığı sevgiyi bilmesi başka bir şeydir. İnsan kendi sevgisini bütün şiddetiyle tadar, bu nedenle sevgiyi asıl kendisi sevince anlar. Ya da insan "falanca şuna rahmet etti" dediğinde gördüğü sadece ilmiyle anlamaya çalıştığı rahmettir; ama asıl kendisi rahmet edince rahmeti tatmış olur. İşte, insan da rabbinin isimlerini bu şekilde devamlı kendi üzerinden tanımalı, anlamalı, aşkı, muhabbeti de kendi üzerinden tatmalıdır, ancak böyle olunca Allah'ın isimlerini ve sevgiyi, aşkı anlayabilir.

Evet, kim olduğumuzu bilmek için "ben kimim" sorusuna "ben Allah'ın rûhundan nefhettiği, zatıyla, sıfatlarıyla tecelli edip yarattığı kuluyum" dememiz lazım; yani yaratıldığımızı ve kul olduğumuzu asla unutmayalım. Allah, rûhundan nefhedip bizi yaratmış ve bize melekleri secde ettirmiştir. Yetmez, "o, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendi katından (bir lütuf olmak üzere) sizin hizmetinize vermiştir"[11] âyetinde buyurduğu üzere bize "dünyayı, ahireti her şeyi senin için yarattım" demiştir. O yüzden bütün hadisat âyetleri, bütün olaylar, meseleler, imtihanlar, hepsi bizim içindir; ama bunu anlayabilmemiz için bakacak birinin olması; yani bir şahsiyetimizin olması gerekir.

Şahsiyet sahibi olmamız bir tek Allah'ın vahyine göre yaşayınca mümkündür. Herhangi bir olaya Allah'a göre bakıp "acaba Allah'ın buradaki muradı nedir" diye düşünürsek Allah'ın ondaki muradını mutlaka görürüz; ama böyle düşünmezsek bu

[11] Câsiye /13

defa zahiri olarak baktığımız için olayları nefsimize ya da birilerine göre anlarız ki o zaman da şahsiyetimizi kaybetmiş, başkalarının düşüncesine, hayata bakışına göre şekillenmiş oluruz. Böyle olunca da varlığı, olayları, meseleleri Allah'a göre göremediğimiz için doğru anlamış olmayız.

Mesela; bir imtihana tabi tutulduğumuzda "ben bunu istemiyorum, böyle değil de şöyle olmasını istiyorum" diyoruz ya da bütün çabamız, gayretimizle rabbimize dönüp "bunu değiştir ya rabbi! Böyle olmasın, benim istediğim şekilde olsun" diye dua ediyoruz; ama duruma bir de şöyle bakalım; başımıza gelen her olayı yaratan Allah mıdır? -Allah'tır. Bizi imtihana tabi tutan o mudur? -odur. Allah bu imtihan karşısında bizden doğru yapmamızı, güzel yapmamızı istiyor mu? -İstiyor. O zaman yaşadığımız imtihanlarda "yok ben buna dayanamam, katlanamam, beceremem" diyemeyiz. Diyorsak kendimizi bilmiyoruz, tanımıyoruz ve kendimize hakaret ediyoruz demektir; yani Allah âyet-i kerimede "kendi kendinizi yermeyin"[12] buyururken Allah'ın "yapma" dediğini yapıyor ve kendimizi yeriyoruz demektir. Kendimiz hakkında söylediğimiz bu söz de Allah'a gider.

Allah bize en büyük şerefi vermiş; ama biz kendimizi yeriyoruz! Bu durumda acaba kendi üzerimizden kimi yermiş oluyoruz! Bu bile rabbimizi, rabbimizin güzelliğini, sevgisini, rızasını, ona halife olmayı kaybetmemiz için yeterlidir; ama bunu kendimiz yaptık. Daha doğrusu şeytan bize kendimizi kınamamız için vesvese verdi, biz de şeytanın bu vesvesesini kabul edip "işittik ve itaat ettik" diyerek onun peşinden gittik.

Allah bizi kendisine âbd olacağımız ve her imtihana onun ismiyle karşılık verebileceğimiz vasıfta yaratmışken, kendimizi yaşadığımız imtihanlar karşısında küçük gördük, aciz gördük ve

[12] Hucurât /11

"ben bunu yapamam" dedik. Oysaki Allah bize o imtihanı kazanma gücünü vermiştir.

Bütün bunların temelinde; kendimizi ve rabbimizi tanımayışımız ve rabbimiz hakkında yanlış bir zanna sahip oluşumuz vardır. Allah hadis-i kutside *"ben insanın zannı üzereyim. O beni nasıl zannediyorsa ona öyle muamele ederim"*[13] buyurmuştur. Gönlümüzdeki zanlar tamamen bilgimizden dolayıdır. Bilgimiz imana veya küfre ne kadar dönüşmüşse zannımız da ona göre olur. Eğer rabbimizi onun kendisini bize tanıttığı gibi tanımazsak rabbimiz hakkındaki zannımız doğru olmaz, dolayısıyla rabbimizi yanlış tanımış oluruz.

Eğer rabbimizi sanki her anda o tecelli etmiyormuş, her nefesimizde o bize muamele etmiyormuş, takdiri yapmıyormuş, sanki bizden ayrıymış, uzakmış da insanlar kendi kendine bir şeyler yapmaya çalışıyormuş gibi zannedersek ne olur?

Rabbimizi hayatımızdan çıkarmış oluruz. Hayatımızdan çıkarırken de gönlümüzden, bizi rahmetiyle çepeçevre ihata etmesinden, bize bizden daha yakın olmasından çıkarmış; yani rabbimizi habire kendimizden uzaklaştırmış oluruz. O zaman da yaşadığımız imtihanlarda "falanca bana şöyle yaptı, bu yüzden böyle oldu, filanca öyle yapmasaydı, başıma bu gelmezdi" der ve rabbimizi hayatımızdan çıkarmış oluruz. Oysaki imtihanlar bize zaten insanlar üzerinden gelir.

Şu anda bu âlemde imtihan yerindeyiz ve her anda rabbimizle muhatabız. Ya bu muhataplığı kabul ederiz ya da etmeyiz. Rabbimizin muhataplığını kabul ediyorsak o zaman rabbimize karşı samimi ve ciddi olmamız, her ne yaşarsak yaşayım imanımızdan taviz vermememiz gerekir. Misal; olur ki karşılaştığımız bir imtihanda, bir şeyleri yanlış veya eksik yapabiliriz; ama her ne kadar yanlış da yapsak her zaman hakkı

[13] Buharî, Tevhid 15; 35; Müslim, Zikr 2, (26 75)

söylemeli, “doğru olan; rabbimin buyurduğu gibi yapmaktı; ama benim gücüm öyle yapmaya yetmedi. Rabbimin söylediği gibi yapmam gerekirken şeytan bana vesvese verdi ve yanlış yaptırdı” demeliyiz. Bu yüzden her durumda “hakkı, hakikati kabul edeceğim ya rabbi! Beni bu vesveselerden kurtar, bana yardım et” diyecek, doğru yapmak için tefekkürümüzü doğru yapıp çabamızı, gayretimizi sarf edeceğiz inşallah. Böyle yaparsak yolu yürüdükçe imtihanlar karşısında rabbimizin istediği gibi yapma gücünü kendimizde buluruz.

Evet, kendimizi Allah’ın vahyiyle tanımaya çalışıyoruz. Tabi ki insanı anlatmak kolay bir şey değildir. Neden? -Âlemlerin rabbi ona tecelli etmiş de ondan! Âlemlerin rabbi bize tecelli etmişse o zaman kendimizi anlarken, tanırken aslında rabbimizi anlamaya, tanımaya çalışmış oluruz. Şayet ikisi beraber anlaşılmazsa insan kendini tanıyamaz, anlayamaz.

Neden ikisini beraber anlamak gerekir?

Çünkü insan aynasında, beşer aynasında tecelli eden odur ve bu aynada bir tek onun güzelliği görünür; ama insan hayatı yaşarken bu güzelliği örter. Aynadaki bu güzelliğin açığa çıkması için insan mutlaka manevi yolculuğunu yapmalıdır. Tabi, manevi yolculuğunu yapıp yolu yürürken; yani rabbine teslim olur, takdirine boyun büker, her emrine “işittik ve itaat ettik” derken mutlaka sabretmelidir.

Her şey bir anda olmaz. Allah âyet-i kerimede **“sabır ve salât ile (Allah’ın rızasını, yakınlığını ve cemâlini) isteyin”**[14] buyurmuştur. İnsan da hakikatine doğru yaptığı bu yolculukta yolu yürürken mutlaka sabretmelidir. Eğer sabreder, gerekeni yaparsa mutlaka hakikati tecelli eder. Bunun sonucunda da kim olduğunu anlar.

[14] Bakara /153

Mesela; elmasın da kömürün de yapıtaşı karbondur. Elması oluşturan karbon, yüksek bir sıcaklığa ve ağır bir baskıya maruz kalınca elmasa dönüşür. Maden aynı madendir; ama biri baskıya dayandığı için elmasa, değerli bir mücevhere dönüşmüştür. İnsan da aynen böyledir. Eğer sabretmeyi başaramazsa beşer olmaktan çıkıp Hz. İnsan olamaz.

Unutmamamız lazım ki hayat baştan sona sabrı gerektirir. Sabır olmadan insanın hakikati ortaya çıkmaz. Bu yüzden âyet-i kerimede "Allah sizi birbirinizle imtihana tabi tutar ki hanginiz sabredersiniz diye"[15] buyurdu Allah. Bu sabrı göstermemiz için Allah bizi birbirimizle, dünyayla, varlıkla, yoklukla, şeytanla, malımızla, canımızla, evladımızla, işimizle, ticaretimizle, her şeyle imtihana tabi tutar.[16] Bunu Allah söylüyor. Yani dünya tamamen imtihan yeridir. Madem öyle ağlayıp sızlamaya, feryat etmeye gerek var mıdır!

Ağlayıp feryat ediyorsak hâlâ rabbimizi tanımamış ve onun bütün işlerinin bizim için saf hayır, saf rahmet, saf güzellik olduğunu, manevi olarak büyüyüp kemale ermemiz için kazanma imkânı olduğunu anlayamamışız demektir. Oysaki Allah, vahyinde kendini bize tanıtmış ve güzel yapmamız karşılığında bize ebedi saate ereceğimiz bir âlem yarattığını haber vermiştir. Madem öyle imtihanlar karşısında dik durup onları kazanabilmemiz için mutlaka kendimize "sakin ol, sen seni yaratan rabbinin huzurunda değil misin! O seninle beraber değil midir! Seni görmüyor mu, işitmiyor mu! Seni senden daha iyi tanımıyor mu! Neye ihtiyacın olduğunu bilmiyor mu! Sana senin kendine olan rahmetinden daha çok rahmet sahibi değil midir! Neden böyle feryat ediyorsun! Bak, rabbin seni senden daha çok seviyor. Senin kendin hakkında bilmediklerini, senin için neyin hayırlı, neyin rahmet olup olmadığını o biliyor. O seni seviyor ve seni ebedi bir

[15] Furkân /20
[16] Bakara /155, Enfâl /28, Tevbe /24

hayat için hazırlıyor. Hem de 'hiç bilmediğiniz bir âlemde sizi yeniden yaratacağız (var edeceğiz)'[17] âyetinde buyurduğu üzere sana bilmediğin bir âlem hazırlamıştır. Allah bilmediğin bir âlem diyorsa orayı düşünemez, hayal bile edemezsin. O zaman ne diye bu dünyanın imtihanına takılıyor, ağlayıp feryat ediyorsun. Tam tersine o âleme hazırlanman gerekmez mi" dememiz lazım.

Tabi ki rabbimiz ahirette yaşayacağımız bazı şeylerden bizi haberdar etmiştir; ama bir de bizi hiç haberdar etmediği şeyler vardır. Gerçi haberdar ettiklerini yine bilmiş olur muyuz? -Hayır. Misal; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in miraca gittiğini ve orada yaşadığı bazı şeyleri biliriz; ama asıllarının ne olduğunu yine bilemeyiz. Sadece kendi kendimize bir şeyler hayal ederiz. Yoksa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in orada ne gördüğünü ne yaşadığını bir tek o bilir.

Allah'ın bizim için hazırladığı âlem de öyledir. Orada Allah'ın nasıl nimetler hazırladığını ve bize neleri ikram edeceğini bilemeyiz. Hâl böyleyken üç kuruşa, bir avuç toprağa tenezzül edip dünya hayatı için feryat etmek, isyan etmek, sanki bütün hayat dünyadan ibaretmiş gibi zannetmek ne kadar doğrudur! Dünya, ahiretin tarlasıdır. Bu tarlada bizim büyümemiz lazım. Yaptıklarımızla da ya Allah'ın nûruyla nûrlanır, güzelliğiyle güzelleşir, büyürüz ya da bize verdiği sermayeyi, güzelliği, fıtratımızı bozar, kaybederiz.

Eğer kendimizi tanıyacaksak bilelim ki dünyada yaşadığımız her şey büyümemiz için bir imkândır, dolayısıyla yaşadığımız imtihanlara karşı her zaman için "rabbim beni bununla büyütüyor, eğitiyor, bana öğretiyor. Bu imtihanlarla rabbim bana kendini tanıtıyor, şehadet ettiriyor ve beni kendine şahid kılıyor" dememiz gerekir.

[17] Vâkıa /61

“Doğu da Allah’ındır batı da. Nereye dönerseniz (dönün) Allah’ın vechi (zatından tecelli eden El Esmâu’l Husnâ’sı) oradadır.”[18] Allah her anda ve her yerde isimleriyle, güzelliğiyle tecelli etmiştir. Bütün olaylarda, meselelerde ise bizi kendisine, El Esmâu’l Husnâ’sına şahid kılar. Eğer yaşadığımız bu olaylar vesilesiyle rabbimizi tanır, anlarsak bunun sonucunda rabbimizin güzelliği bizde tecelli eder ve onun güzelliği, halifesi oluruz. Aksi takdirde sanki herkes istediğini yapabiliyormuş, herkesin kendine ait bir gücü varmış gibi zannederiz ki o zaman da rabbimize şehadet etmiş olmayız.

En basitinden bir örnek vereyim.

Eşhedu en lâ ilahe illallah: “Şehadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur” deriz. Rabbimizden başka ilah olmadığına şehadet edebilmemiz için bütün gücün kuvvetin, hükmün, takdirin sadece Allah’a ait olduğunu kabul edip buna şahid olmamız şarttır. Bir an için bile gücü, kuvveti, hükmü kendimize, başkasına ya da şeytana verdiğimizde sanki Allah’tan başka ilahlar varmış ve onlar da her istediklerini yapabiliyorlarmış gibi zannetmiş oluruz ki böyle olunca da “şehadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur” demiş olmayız.

O yüzden tevhid, vahdet öyle kolay olan, iki kelimeyle yaşanabilecek bir şey değildir. Gönlümüzdeki putları temizlemeden “lâ ilahe: İlâh yoktur” demiş olmuyoruz. Lâ ilahe diyemediğimiz için de “illallah: Allah’tan başka” diyemeyiz. “Muhammedun Resulullah” ise lâ ilahe illallah’ın peşinden gelir; yani önce “ilah yoktur” deyip Allah’tan başka bütün ilahları, kendisine Allah’tan bağımsız bir güç, kuvvet, varlık verdiklerimizi reddetmemiz lazım ki onun peşinden rabbimizin güzelliği bize tecelli etsin ve onun yeryüzündeki halifesi olalım.

[18] Bakara /115

En kâmil manadaki Hz. İnsan, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve bütün peygamberlerdir. Her biri Allah'ın farklı bir güzelliğini, farklı bir kulluğu, âbdiyeti, âşıklığı üzerlerinde göstermiş ve her şeylerini kendilerini yaratan rablerine kurban etmiştir. Aynı şekilde hayatlarının hiçbir anında "ben, bence, bana göre" dememiş, devamlı "Allah'a göre" demişlerdir.

Peki, diğer insanlar da her hâl ve durum karşısında "Allah neye 'doğru' demişse doğru odur, hak odur" diyebilir mi?

Elbette ki diyebilir. Zaten biri böyle demiyorsa kibirlenmiş ve Allah'ın vahyi karşısında "ben, bence, bana göre" demiştir. İnsan âyetlerin karşısında durup "ben, bence, bana göre" dediği için "rabbim söylemişse doğru odur" diyemez.

"Tek bir doğru vardır; o da Allah'ın doğrusudur. Tek bir ilah vardır; o da Allah'tır, lâ ilahe illallah" diyemeyecek tek bir kul bile yoktur. İstisnasız herkes "ilah bir tek Allah'tır, ben de onun kuluyum" diyebilir. Yeter ki başkalarına ilahlık vermekten ve "ben, bence, bana göre" demekten kurtulsun. İnsan, nefsinden kurtulup "sen benim rabbimsin ben de senin kulunum ya rabbi" dediğinde işi biter ve kemalata erer; ama insanın, imtihanlara tabi tutulurken bunu söylemesi çok zor bir şeydir; çünkü bu söz hayatın her anını kapsar; yani insanın her anda kimseye Allah'tan bağımsız bir güç, kuvvet vermeyip "ilah bir tek Allah'tır" demesi gerekir. Aksi takdirde başkalarına her güç, kuvvet verişinde "onlar da ilahtır" demiş olur ki böyle olunca da "lâ ilahe illallah" diyemez.

Bir an için hayatımızın sonuna geldiğimizi düşünelim ve rabbimizin bizden ne istediğine, bizim ise neler yaptığımıza bakalım. Hatta öbür tarafa gittiğimizi, rûhumuzun bedenimizden ayrıldığını bedenimizi de götürüp geldiği yere, toprağa iade ettiğimizi düşünelim. Acaba Allah'tan gelen tarafımız, rabbimizin tecellisi, güzelliği olan rûhumuz nasıl bir hâldedir, acaba ona hangi elbiseleri giydirmişiz?

Herkesin rûhunun üzerinde farklı farklı elbiseler vardır. Kimin de dünya sevgisinin, kiminde makam sevgisinin, kimin de nefsini sevmesinin elbisesi vardır. Kimin de "insanlar beni övsün, alkışlasın, bana kıymet, değer versin" elbisesi, kimin de "insanlar beni yermesin, beni kötü bilmesin, hakkımda kötü konuşmasın" elbisesi, kimin de şeytanın verdiği vesveselerin, kimin de ise Allah'a muhabbetin, aşktan, imandan elbisesi vardır. Her insan, rûhuna bu şekilde farklı farklı elbiseler giydirmiştir.

Neden?

Rabbini tanımamış, âşık olamamış da ondan. Elbise aşktan, imandan olursa başka elbiseler oraya yaklaşamaz, yaklaşırsa yanar. Allah'ın aşkı, muhabbeti, imanı o elbiseleri kabul etmez, reddeder ve yakar; çünkü onun yalnızca bir tane maşuku vardır.

Maşuk birden fazla olmaz. Birden fazla olunca Allah hemen kula tercih yaptırır ve ona "ya ben ya onlar" der. İşte, kul da rabbini tercih edince geriye kalan bütün tercihleri, istekleri, sevgileri; yani manevi elbiseleri yanar. Rabbini tercih etmeyince ise her neyi tercih etmişse insan onu rûhunun üzerine elbise olarak giydirir.

Bazen dışarıda üst üste elbiseler giyen meczuplar, aklını yitirmiş insanlar görürüz. Yazın ortasında üzerlerinde bir sürü elbise vardır. Bir kazak giymişler, üzerine gömlek giymişler, ceket giymişler, palto giymişler, böyle parça parça kıyafetler giymişlerdir. Bakınca insana tuhaf gelir; ama acaba insanlar da manevi olarak bu hâlde olabilir mi? -Hem de nasıl olabilir. Genel olarak insanlara bakıldığında herkes rûhlarının üzerini elbiselerle doldurmuştur.

Bu elbiselerimizin yanması ve geriye hakikatimizin kalması yalnızca Allah'a âbd olmakla mümkündür. Allah'ın nebîleri, resulleri önümüzdeyken ve Allah onları bize açık açık anlatıp "nebîlerim, resullerim sizin için birer örnektir, hepinizden

onlarınki gibi bir kulluk yapmanızı istiyorum" demişken hiçbir şekilde "ben nasıl kul olacağımı bilmedim, anlamadım" diyemeyiz. Hepimiz rabbimizin bizden nasıl bir kulluk istediğini biliyoruz; ama nefsimize güç yetirip kulluğumuzun gereğini yapamıyoruz.

Neden?

Çünkü nefsimizi o kadar çok ciddiye aldık, o kadar büyüttük ve nefsimizin isteklerini rabbimizin emrinin, vahyinin önüne o kadar koyduk ki artık ona güç yetiremiyoruz. Bunlar bizim kendi kendimize yaptığımız şeylerdir; yani bu tavizleri nefsimize biz verdik.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Mekke'yi fethettiğinde Kâbe'deki putları kendi eliyle devirdi; ama o dönemde sadece Kâbe'de put yoktu. Müslüman olmayı kabul eden farklı bölgelerde de putlar ya da benzeri taşlar mevcuttu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de Müslümanlığı kabul eden bölgelere *"bulunduğunuz yerdeki bütün putları kırın"* diye haber gönderdi; ama oradakiler *"putlar bizi çarpar, sonra başımıza bir felaket gelir"* diye korktular. Onlar putları kırmaya cesaret edemeyince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeden birilerini gönderdi; ama göndereceği sahabeleri de mutlaka o bölgedeki kabileye mensup olanlardan seçti. Onlar da zaten gidip putları kırdılar.

Görüldüğü gibi insan, hiçbir gücü olmayan sıradan taştan korkuyor! İşte, insanın bu korkusu taşa yüklediği manadan dolayıdır. Kişi, Allah'a ait sıfatları puta verdiği için putun bir gücü, kuvveti olduğunu zanneder, bu yüzden sıradan bir taş olduğu hâlde puttan çekinir, korkar.

Aynısı günümüzde de vardır. Baktığımızda dünyanın bazı yerlerinde insanlar ineğe, öküze, maymuna, fareye veya herhangi bir şeye, Ay'a, Güneş'e, yıldızlara ya da bir insana, krala taparlar. İnsan âbd olarak yaratılmış ya, doğru yolu bulamayınca, rabbini,

kendini tanımayınca gidip bir taşa, fareye, maymuna bile tapabilir ve ona farklı manalar yükleyerek ondan korkup çekinebilir.

Başka bir örnek daha vermek gerekirse; Allah, Hz. Mûsâ (a.s.)'ın kavmine "bir inek kesin" diye emrettiğinde İsrailoğulları "ineğin rengi, şekli nasıl olsun, çift süren bir inek mi, genç mi, yaşlı mı olsun, nasıl bir inek keselim"[19] diye habire bahaneler üretirler.

Yapmaları gereken alt tarafı bir inek kesmekti; ama bu kadar bahane üretmelerinin sebebi neydi?

Sebebi; ineği kesememeleri, diğer bir tabirle kesmek istememeleridir. En sonunda zaten ineği kestiler. Hatta Allah onların bu durumunu anlatırken "az kalsın kesemeyeceklerdi"[20] buyurur. Eğer ineği kesmeselerdi ineğe tapanlar olarak hayatlarına devam eder, bunun sonucunda da imanlarını kaybederlerdi.

Peki, İsrailoğullarının, ineği gözlerinde bu kadar büyütmelerinin sebebi nedir?

İsrailoğulları Mısır'dayken Firavun'un öküze taptığını görünce "bu Firavun öküze taptığına göre herhalde onun gerçekten bir gücü vardır" diyerek ineğin sevgisini almış ve ineğe, öküze kendilerine göre farklı manalar vermişlerdi. İşte, insan doğru yolu bulamayınca kendi kendini bu hâle düşürür.

İnsan bu duruma düşmemek için nefsine asla taviz vermemeli ve nefsini büyütmemelidir. Bununla beraber rabbini tanımalı, kendini de rabbiyle tanımalıdır. Öyle ki rabbinin emrini hayata geçireceği zaman nefsine güç yetirebilsin.

Eğer "insan kendini rabbiyle tanımalıdır" sözünü elli sene önce söyleseydik kesin taşlanırdık. İnsanlar bize "biz kim, Allah kim. Bizim birbirimizle ne alakamız vardır. O sadece bizi

[19] Bakara /67-70
[20] Bakara /71

yaratandır" derdi. Ama bugüne baktığımızda da değişen pek bir şey yoktur. Hâlâ genel olarak rabbimizi tanımıyor, rabbimizin bizi neden yarattığını ve bize nasıl bir kıymet, değer verdiğini anlamıyoruz. Bu yüzden insanlar olarak hâlimiz ortadadır. Hepimiz kendimize baktığımızda nasıl bir hâlde olduğumuzu net olarak görürüz.

Evet, "ben kimim" sorusuna rabbimizin âyetlerine göre cevap veriyor ve kendimizi rabbimizin anlattığı gibi anlamaya çalışıyorduk.

Bu âleme neye geldiğimizi idrak etmemiz ve manevi olarak büyürken yavaş yavaş büyüdüğümüzü bilmemiz lazım. Nasıl ki zahiri olarak yavaş yavaş büyüyorsak manevi olarak da marifetle, imanla, şehadetle, şahid olmakla yavaş yavaş büyür, Hz. İnsan oluruz.

Rabbimiz bizi yaratırken bize kendini tanıtmayı, kendini bizim üzerimizde seyretmeyi; yani kendine bizim üzerimizde şahid olmayı dilemiştir. Aynı şekilde bizim de kendi üzerimizde ona şehadet etmemizi ve hakikatimizle ona şahid olmamızı dilemiştir. Rabbimize şahid olmak için rabbimizi önce efâlinden, işlerinden, yaratmasından tanırız, sonra sıfatlarından, El Esmâu'l Husnâ'sından tanımaya devam ederiz. En son da isimlerinin zattan tecelli ettiğine iman edince bu defa rabbimizi zati tecellisiyle tanımış oluruz. Böylelikle rabbimize, kendimize ve bütün âlemin onun isimlerinin tecellisi olduğuna şehadet ederiz. Ayrıca her şeyin rabbimizi hamd ile tesbih ettiğine de şahid oluruz.

Tesbih Arapça'da "sebehe" kökünden gelir ve "aktı" manasındadır. Bu durumda her varlık, tesbih ederken Allah'ın kendisine gösterdiği yolda akar. İşte, rabbimizi tanıyınca bütün âlemin Allah'ı hamd ile tesbih ettiğine, aşktan, muhabbetten semah ettiğine ve bütün varlığın Allah'ın tecellisinden ibaret olduğuna şahid olmuş oluruz.

Allah âyet-i kerimede **“Allah, göklerin ve yerin nûrudur”**[21] buyurur. Onun nûrunun tecelli etmediği hiçbir şey yoktur. Her ne kadar varlığa baş gözüyle bakıldığında bütün varlık zahiri bir madde gibi görünüyorsa da aslında hepsi Allah’ın tecellisinden ibarettir ve bu tecelli durursa hepsi yok olur. Eğer her şey bir tecelliden ibaretse o zaman Allah’ın tecellisinden başka bir şey yok, demektir. Bu nedenle Allah âyet-i kerimede **“o (gökyüzü ve yeryüzü) üzerinde bulunan her şey fânidir (ve yok olacaktır). Ancak Zûl Celâli vel İkrâm (celal ve ikram sahibi ve celaliyle tecelli ettiği her muamelesinde mutlaka kuluna bir ikramı) olan rabbinin vechi (zatı ve zatından tecelli eden El Esmâu’l Husnâ’sı) bâki kalacaktır”**[22] buyurmuştur. Yani gördüğümüz, görebileceğimiz, yaşadığımız, yaşayabileceğimiz her ne varsa sadece Allah’ın celalinin ve cemalinin tecellisinden ibarettir.

Nasıl?

Nimet olarak, güzellikler olarak gördüğümüz bizi sevindiren şeylerin hepsi Allah’ın cemalinin tecellisidir. Sıkıntı, musibet, bela dediğimiz şeyler de Allah’ın celalinin tecellisidir ve ikisi aynı şeydir; çünkü ikisi de bizim için gıdadır. Allah’ın cemalinin tecellisi bizi sevindirirken celalinin tecellisi ise bizi üzer.

Her ne kadar biz ikisini birbirinden farklı görsek de ikisi de bize manevi olarak kazandırır. Allah’ın cemalinin tecellisi bizi büyütüp olgunlaştırırken, celalinin tecellisi bizi temizler, nefsimizden, şeytandan kurtarır ve aklımızın başımıza gelmesine, kendimizi tanımamıza, sırat-el mustakime girmemize vesile olur. Kısacası hepsi Allah’ın bize saf ikramıdır.

Hayat baştan sona yolculuktur. Bu yolculuk yokuşlarla doludur ve bazen iniş, bazen çıkıştır. Bu yokuşta inerken sevinir, çıkarken zorlanırız. Ne zaman zorlansak o bizi hep kendine çeker

[21] Nûr /35
[22] Rahmân /26-27

ve kendine davet eder. Bütün bunların hepsi Allah'ın saf ikramı, rahmeti, güzelliğidir.

Peki, bu yolda yolculuğumuz nereyedir?

"Onlar ki kendilerine bir musibet geldiği zaman, şüphesiz biz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve elbette biz (sonunda) ona döneceğiz, derler."[23] Hepimiz bu yolculuğumuzun sonunda ona gideriz. Öyleyse kendimizi sıkıntıya koymayalım, rahat rahat, güzel güzel rabbimize gidelim; yani rabbimize boyun bükelim, isyan etmeyelim, itiraz etmeyelim, şükürsüzlük yapmayalım, nankörlük etmeyelim, itiraz etmeyelim, yaşadığımız her imtihan karşısında rabbimiz için sadece "neylerse güzel eyler" diyelim.

Unutmamamız lazım ki bu âlemde şer diye, karanlık diye, cehalet diye bir şey yoktur. Diğer bir ifadeyle hiçbiri hakiki varlığa sahip değildir. Hayır olmayınca şer, aydınlık olmayınca karanlık, güzellik olmayınca çirkinlik, iman olmayınca küfür olur. İman ile, rabbimizin vahyiyle bakmadığımızda yaşadığımız olaylarda şer varmış gibi zannederiz. Oysa ki her şey Allah'ın tecellisidir ve Allah'ın tecellisi de saf güzellikten ibarettir. Hâl böyleyken rabbimizin istediği gibi bakmaz ve onun güzelliğini görüp şahid olmazsak rabbimizin güzelliğinden kendimizi mahrum etmiş oluruz.

Hakiki bir bakışla bakınca güzellikten başka bir şey göremeyiz. Bununla beraber elbette ki insan bir beşer olarak yaşadığı imtihanlarda üzülebilir. Nasıl ki insan acıkıyor, susuyorsa ve bu acıkması, susaması kendi elinde olan bir şey değilse sıkıntılar karşısında üzülmek de insanın kendi elinde olan bir şey değildir; ama mesele beşer olarak üzülürken gönül itibariyle de hakikati bilip karşılaştığımız her imtihanın bizim için mutlak hayr olduğunu bilmektir.

[23] Bakara /156

Allah El Hayr, Er Rahmân, Er Rahîm olandır ve her anda bizimle beraber olan, her anda, her nefesimizde bizim için bir şe'nde olandır. Bize de düşen; onunla beraber olmak, onun güzelliğini görmek ve ona şahid olup "sen benim rabbimsin, ben de senin âbdinim. Bende senin güzelliğinden başka bir şey kalmasın ya rabbi" demektir.

Her birimiz aslında bu fani varlığımızdan, benliğimizden, nefsimizden bıkmış, usanmışız ve onun karanlığından kurtulmak istiyoruz. Nefis; akılsız ve ahmaktır. Kendi hayrını bilmeyen, kabul etmeyen, yalnızca "ben bunu istiyorum, şunu istiyorum" deyip istedikleri olmayınca da feryat eden, isyan eden, itiraz eden bir varlıktır. Ona her ne kadar "sakin ol" desek de "hayır, ben ille de böyle olmasını istiyorum" deyip tutturur. Bu yüzden nefis için "nefisten daha çirkin, daha pis kokulu bir varlık yoktur" demişlerdir.

Nefisten daha karanlık, kendi kendini ateşe atan, sahibini ateşe sürükleyen, kendini ilah zanneden ve ilahlık iddia eden bir varlık yoktur. Firavunları cehenneme sürükleyen de zaten kendi nefisleriydi. Firavunlar ilah olduklarını gönülleriyle mi söylemişti? -Elbette ki hayır. Bunu söyleyen onların nefisleriydi. Aslında nefis de ilah olmadığını bilir; ama bile bile ilahlık taslar. Kendisi ilahlık taslayamasa bile gider, Allah'ın berisinde ilahlar edinir ve "Allah'ı kabul ediyorum; ama ben de biraz ilah olayım, şu da biraz ilah olsun, ötekinin bir gücü, kuvveti var, o da biraz ilah olsun" der.

Unutmamamız lazım ki nefsimize taviz verir ve onu dinlersek bizi götüreceği tek yer ateş olur. Ateşe düşmemek için nefsimize taraf durmamalı ve Allah'ın bize nefhettiği rûhtan yana durup rabbimiz bizden nasıl olmamızı istiyorsa öyle yapmalıyız.

İnşallah yolun sonunda rabbimiz bize "sen kimsin" diye sorduğunda Allah'a göre kim olduğumuzu onun huzurunda ikrar

ederiz ve kim olduğumuzu söylerken de doğru söyleyenlerden oluruz.

Eğer “ben kimim” sorusuna burada rabbimizin âyetleriyle cevap verirsek inşallah huzurda da cevap verebiliriz; ama cevap verdiğimizde gönlümüze bakınca bu cevabımızı tatmıyor, yaşamıyorsak hemen eksik yerleri düzeltmemiz ve Allah bizi nasıl tanıttıysa öyle iman etmemiz lazım. İman sevmek demektir. Eğer kendimizi Allah’ın tanıttığı gibi tanır ve onun tanıttığı gibi olmayı seversek kendimize dair bilgimiz iman olur. Biz de bize tecelli eden rabbimize iman etmiş oluruz. İşte, o zaman “beni rabbim terbiye etmiş, terkip etmiş, benim için takdirde bulunmuş ve beni yaratmıştır” diyebiliriz.

Eğer “ben kimim” sorusuna verdiğimiz cevap rabbimizin âyetlerine göre değilse bu durumda tövbe etmemiz ve kendimizi her ne zannetmiş, kendimize nasıl bir varlık vermişsek onu terk edip rabbimizin tanıttığı gibi olmaya çalışmamız gerekir. İnşallah böyle yaparsak rabbimiz bizi kendimize verdiğimiz varlıktan ve nefsimizin karanlığından kurtarır. Böylelikle manevi güneşimiz doğar, biz de kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanır, öyle oluruz.

Herkesin manevi bir güneşi vardır. O güneşi doğunca karanlıkları aydınlanır, kendini, rabbini tanır, nerede olduğunu anlar, rabbinin takdirine, hükmüne şahid olup şehadet eder ve bütün varlıkta sadece rabbinin güzelliklerini görüp “el hamdu lillâhi rabbil âlemîn” der.

İnşallah biz de rabbine bütün âlemlerden hamd eden kullardan oluruz.

Allah bizi nefsinin karanlığına boğulanlardan ve nefsinden yana durup kaybedenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi “ben kimim” sorusuna doğru cevap verirken verdiği bu cevabı gönlünde tadanlardan eylesin. Allah bizi bütün varlıkta yalnızca rabbinin güzelliğini görenlerden, buna şahid olanlardan eylesin.

Allah bizi manevi güneşi doğanlardan ve karanlıkları aydınlanan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

23.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber yirmi iki bölüm boyunca "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi tanımaya çalıştık hamd olsun. "Ben Kimim" sohbetlerine dek kendimizi, rabbimizi, hayatı, varlığı ve Allah'ın bizi yaratmasındaki muradını parça parça anlamaya çalışmıştık; ama bu ramazanda anladığımız her şeyi toparlamaya ve hepsini bir bütün olarak anlamaya çalışalım, dedik. Bu yüzden hep birlikte "Ben Kimim" sohbetlerini yaptık.

"Ben kimim" sorusu her insanın cevap vermesi gereken varlık sorusudur. Kendini bilmeyenler, tanımayanlar; Allah'ın kendilerini ne için yarattığını ve bu dünyaya neden gönderdiğini anlamamış olurlar ki böyle olunca da rablerine âbdiyetliklerini, kulluklarını yerine getiremez, hakikatlerine varamaz ve rablerinin kendilerine ikram ettiği güzelliği, kıymeti, şerefi kazanamazlar.

Bu duruma düşmemek için insan nerede olursa olsun "ben kimim" sorusuna doğru cevap vermeli ve hayatını yaşarken kim olduğunu bilerek Allah'ın emrettiği, sevdiği, razı olduğu gibi yapmaya çalışmalıdır. Bunun için de öncelikle "ben, bence, bana göre" demekten kurtulup "Allah'a göre doğru neyse benim için de doğru odur" demelidir. Öyle ki kulluğunu yapabilsin ve Allah'ın muradı kendisinin üzerinde gerçekleşmiş olsun.

Evet, isterseniz bu sohbetimizde şimdiye kadar anlattıklarımızı toparlayalım inşallah.

Daha önceki sohbetlerimizde hepimizin Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le aynı hakikati taşıdığını söylemiştik. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz son nebîdir; ama ilk yaratılandır; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hakikati, nûru ilk yaratılan nûrdur. Daha sonra Allah bu nûrdan bütün insanların nûrunu yaratmıştır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, ilk yaratılan nûrun kendi nûru olduğunu beyan ederken hadis-i şerifte *"bunu övünmek için söylemiyorum. Allah'ın ilk yarattığı nûr benim nûrumdur"*[1] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle söylüyorsa Allah onu şahid kılıp gösterdiği için söylüyor. Kendi adıma da söyleyeyim. Aynı şekilde rabbimiz bize de bunu göstermiş ve bizi bütün nûrları Hakikat-i Muhammediye'den aynıyla yarattığına şahid kılmıştır.

Hadis devam ediyor. *"Sonra Allah o nûrdan sayısını kendisinin bildiği kadarıyla çokça yarattı. Daha sonra her birine 'levlâke levlâke lema halaktul eflâk: Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım' buyurdu."* Yani "sen olmasaydın" hitabı sadece Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e değil, aynı zamanda bütün insanlaradır; çünkü Allah bütün insanların nûrunu Hakikat-i Muhammediye'den yaratmış, dolayısıyla bu hitabı da her birine yapmıştır.

Allah önce insanı yaratmayı dilemiş sonra insan için ebedi bir hayatı, cenneti takdir etmiş ve ona misafirhane olan bu âlemi hazırlamış, daha sonra da insanı zahiri olarak yaratıp bu âleme göndermiştir.

Evet, Allah ilk önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nûrunu yaratmıştır, bu nedenle ilk Hz. İnsan, ilk peygamber, ilk veli, ilk kul, kısacası her durumda en önde olan zat Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir.

[1] Aclunî, Keşfu'l-Hafa, 1 /265-266

Tabi, bu söylediklerimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in zahiri tarafı değil, manevi tarafıdır. Zahiri tarafla manevi tarafı birbirine karıştırmayalım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de zahiri tarafıyla hepimiz gibi bir beşerdir ve bizden farklı değildir. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i anlatırken **"(resulüm!) De ki: Ben de ancak sizin gibi bir beşerim"**[2] buyurmuştur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz zahiri olarak herkes gibi bir beşerdir; ama manevi olarak Hakikat-i Muhammediye'yi en kâmil manada temsil edendir. Bütün peygamberler Hakikat-i Muhammediye'yi bir temsil ile temsil ederken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onu her yönüyle en kâmil manada temsil etmiştir.

Sahabelere baktığımızda onlar da öyledir. Her biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmuş, onun ahlakına bürünmeye, onun gibi iman etmeye, Allah'a onun gibi teslim olmaya, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad etmeye, her şeylerini kurban edip rablerinin muradı üzerlerinde gerçekleşsin diye halife olmaya çalışmışlardır. Dikkat edilirse "Allah'a yeryüzünde halife olmuşlardır" demedim, "her biri halife olmaya çalışmıştır" dedim; çünkü sahabeler Hakikat-i Muhammediye'nin sadece bir yönüyle Allah'a halifelik yapmışlardır.

Eğer peygamberler Hakikat-i Muhammediye'yi bir yönüyle temsil etmişse o zaman Allah, peygamberleri anlatırken aslında Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir hâlini; yani onun hakikatinden bir tecelliyi bize anlatır; ama sonuç itibariyle hepsinde anlattığı şey aynıdır ve bize onların hayatı üzerinden Hakikat-i Muhammediye'nin tecellisini anlatmıştır.

[2] Fussilet /6

İnsan kendi fıtratını bilmez, Hakikat-i Muhammediye'yi taşıdığını anlamazsa kendini tanıyamaz. Kendini tanıyabilmesi için Allah'ın kendisini nasıl bir fıtratta yarattığını bilmesi şarttır.

Peki, Allah, insanı nasıl bir fıtratta yaratmıştır?

Fıtratallâhilletî fataran nâse aleyhâ:[3] "O ki Allah'ın fıtratı (El Esmâu'l Husnâ'sı)dır ve (Allah) insanları bu (fıtrat)a göre yaratmıştır." Allah; insanı, tecelli edip yarattığı Hakikat-i Muhammediye'den, dolayısıyla El Esmâu'l Husnâ'sının güzelliğinden, nûrundan yaratmıştır. Zaten Allah, insanı kendi fıtratı üzere yarattığı için insan ona halife olmuştur. Herkes kendi gönül âlemine döndüğünde böyle olduğunu bilir.

Eğer peygamberlerle aynı hakikati taşıyorsak demek ki hepimiz birmişiz. Hepimiz peygamberlerle, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le aynı hakikati, aynı fıtrat taşıyormuşuz. Bu yüzden Allah her bir peygamberi anlatırken aslında bizi anlatır.

Nasıl?

Allah âyet-i kerimede buyurur **"andolsun ki sizi biz yarattık, sonra size suret verdik, sonra da meleklere, Âdem'e (her biri bir Âdem olan insana) secde edin, buyurduk."**[4] Gördüğümüz üzere Allah önce "sizi biz yarattık sonra size suret verdik." Hemen ardından ise "meleklere, 'Âdem'e secde edin' dedik" buyuruyor. Yani Allah her birimiz için "Âdem" diyor.

Allah bizim için "Âdem" buyuruyorsa o hâlde "ben kimim" sorusuna "ben Âdem'im" diye cevap verirsek doğru olur mu? - Elbette ki olur. Aynısı bütün peygamberler için de geçerlidir; çünkü Allah hangi peygamberi anlatırsa anlatsın aslında bizi anlatmıştır. Zahiri olarak hepimiz ayrı ayrı olsak da manevi olarak aynı nûru, aynı hakikati taşırız ki bu nûr da Allah'ın rûhundan

[3] Rûm /30
[4] A'râf /11

nefhettiği Hakikat-i Muhammediye'dir ve bütün peygamberler bu hakikat ile nebîliğini, resullüğünü, kulluğunu, veliliğini yapmıştır.

Madem hepimiz peygamberlerle aynı hakikati taşıyoruz o zaman "ben kimim" sorusuna cevap verirken "Âdem benim, İdrîs benim, Nûh benim, İbrâhîm benim, İshak benim, Yakûb benim, Yûsuf benim, Eyyûb benim, Mûsâ benim, Yûnus benim, Îsâ benim" dememiz lazım; ama bunu onlar gibi imtihanlara tabi tutulduğumuz zaman onların yaptığı gibi yaptığımızda söylememiz lazım; çünkü Allah bizden imtihanlar karşısında onların gösterdiği kulluk ve iman tavrını göstermemizi ister. Eğer onların tabi tutulduğu imtihanların benzeri imtihanlarla karşılaşırsak "o benim" dediğimizde biz de peygamberlerin gösterdiği tavrı gösteririz. Yoksa "onlar peygamberdi, nebîydi, resuldü, biz onların yaptığını yapamayız" dersek onlarla aynı hakikati taşıdığımızı yok saymış ve kendimize zulmetmiş, hakaret etmiş oluruz.

Bununla beraber Kur'ân'a baktığımızda Allah bize peygamberlerini anlatırken devamlı "hatırla" der. İsmâîl'i, İdrîs'i ve Zülkifl'i hatırla[5] Yûnus'u hatırla[6] Zekeriyyâ'yı hatırla[7] Mûsâ'yı hatırla,[8] buyurur. Bilmediğimiz şeyi Allah bizden hatırlamamızı ister mi! Hatırlamak insanın bildiği bir şeyi unutmasıdır. Bilmediğimiz bir şeyi okuduğumuzda onu hatırlamış olmayız, öğrenmiş oluruz. Bir şeyi hatırlayabilmemiz için onu önceden biliyor olmamız gerekir; yani Allah bize "size örnek olan nebîleri, resulleri, diğer velileri, mü'minleri hatırlayın" buyuruyorsa o zaman her bir peygamberin hâlini hatırlıyoruz demektir. Tabi ki bu hatırlamayı zahiri olarak değil, manevi olarak anlamamız lazım.

[5] Enbiyâ /85
[6] Enbiyâ /87
[7] Enbiyâ /89
[8] Meryem /51

Mesela; hepimiz manevi olarak Âdem babamız ve Nûh babamızla beraberdik.

Nasıl?

Eğer her bir peygamber Hakikat-i Muhammediye ile nebîlik, resullük yapmışsa ve biz de Hakikat-i Muhammediye'nin nûrundan olduğumuz için onlarla birsek bu durumda hepimiz peygamberlerle beraberdik. Her birimiz zahiri olarak ayrı ayrı olsak da manevi olarak aynı hakikatteniz ve biriz. İşte, bu beraberliği hatırlamamız gerekir.

Onları bize hatırlatan Allah'tır. Neyle hatırlatır? - Peygamberlerle aramızdaki bağla hatırlatır ki bu bağ da muhabbet bağıdır ve her şey bu muhabbet bağıyla birbirine bağlıdır. Örnek vermek gerekirse; Allah, yarattığını sever ve onun bu sevgisi yarattıkları arasında bağ olur. Kul, rabbini, rabbi de onu sevince bu muhabbet bağının üzerindeki perde kalkar, dolayısıyla kul, peygamberlerle olan beraberliklerinin hepsini hatırlar.

Dediğim gibi; bu hatırlama zahiri değil; manevi bir hatırlamadır. Allah bize "hatırla" derken "bunu böyle bil, böyle iman et" buyurur. Aynı şekilde Allah bize "hatırla" buyuruyorsa hepimiz bunu biliyoruz demektir. İşte, rabbimizin âyetlerini okuyunca onları hatırlarız; ama devamını bilemeyiz. Onu ancak Allah bilir. Allah geriye kalanları bize ne kadar hatırlatırsa bir tek o kadarını hatırlayabiliriz; fakat Allah'ın, vahyinde vahyettiği peygamberlerle olan beraberliğini, iman etmeyenler de hiçbir şey bilmeyenler de Kur'ân'ı okuduğunda anlar, hatırlar.

Nasıl ki merdivenler basamak basamak çıkılıyorsa manevi merdivenler de basamak basamak çıkılır. Bizim de öncelikle rabbimizin bize vahyinde anlattıklarını anlamamız lazım. Onu anladıktan sonra Allah bize gerisini hatırlatır; ama en önemli mesele; rabbimizin bize vahyettiklerini anlamaktır.

Neden?

Çünkü hangi imtihana tabi tutulursak tutulalım mutlaka bizden önce peygamberler o imtihanlara tabi tutulmuştur, Allah bir kısmını bize anlatmış, bir kısmını ise anlatmamıştır. Allah'ın anlattıkları bizim için yeterli olan örneklerdir. Mesela; Allah, Hz. İbrâhîm (a.s.) için **"İbrâhîm'de ve onunla beraber (iman eden) kimselerde sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır"**[9] buyurmuştur. Allah her bir peygamberin kıssasını bu şekilde bize örnek olsun diye anlatmıştır. Yoksa hiçbiri hikâye değildir.

Allah, peygamberlerin hayatlarıyla bize bizi anlatır; yani onların tutulduğu imtihanlara benzer imtihanlara tabi tutulduğumuzda onlar gibi yapmamızı, onlar gibi konuşmamızı, onlar gibi düşünmemizi ve onlar gibi olmamızı ister. Bu şekilde hangi peygamberi anlatırsa anlatsın her birimize "burada seni anlatıyorum" buyurur.

Allah bize peygamberlerini tanıtıp onların hayatları üzerinden bizi anlattıktan sonra en son **"bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım"**[10] yani "size her şeyi öğrettim" buyurmuştur. Her bir âyet bize bir nimeti kazandırır. Eğer gerekeni yaparsak üzerimizdeki nimet tamamlanır ve Allah'ın muradı üzerimizde gerçekleşir, böylelikle Allah'a yeryüzünde halife olur, Hz. İnsan olur, Allah'a veli oluruz. Kısacası rabbimizi sevindirmiş ve sevgisini kazanmış oluruz. İşte, bundan dolayı en önemli mesele; önce rabbimizin bize vahyettiklerini anlamaktır.

Rabbini sevindiren ve rabbinin sevdiği bir kulun kazanamadığı bir şey olabilir mi! Diğer taraftan, rabbinin sevgisini kaybeden ve rabbinin gazabını hak eden bir kulun kazandığı bir şey olabilir mi! Kaybetmemek için Allah'ın bize örnek gösterdiği

[9] Mumtehine /4
[10] Mâide /3

peygamberler gibi yapıp imtihanlara onların verdiği şekilde karşılık vermemiz lazım; çünkü Allah için ne kadar çabamız, gayretimiz olur, her bir peygamberin şahsında Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ne kadar örnek alırsak rabbimizin sevgisini de o kadar kazanırız.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemin:**[11] "(Resulüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" buyurmuştur. Bütün peygamberler rahmetin içindedir, etraflarına rahmetle muamele ederler; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün âleme rahmettir; nitekim diğer peygamberlerde Allah'ın bazı isimleri kemale ererken **"muhakkak ki sen, (rabbinin isimlerinin üzerinde tecelli etmesiyle) elbette azim (ve yüce) bir ahlak üzeresin"**[12] âyetinde Allah'ın buyurduğu üzere Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'de Allah'ın bütün isimleri tecelli edip kemale ermiştir.

Nasıl ki peygamberlerde bile Allah'ın bütün isimleri kemale ermemişse bir kulda da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olurken bütün isimlerin tecelli etmesi beklenmez. Kul, imtihanlara ne kadar tabi tutulduysa ve rabbine varmak için ne kadar çaba, gayret sarf ettiyse Allah'ın isimleri onun üzerinde o kadar tecelli eder. Bu nedenle Allah **"(ey mü'minler!) Hayır işlerinde yarışın."**[13] **İyilik ve takvâ üzerine yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın."**[14] Yani "birbirinize şerde değil, hayırda yardım edin. Allah'a en yakın olanlar hayırda yarışanlardır"[15] buyurmuştur. Kul, elinden geldiğince hayırda yarışacak ki Allah'ın isimleri onun üzerinde tecelli etsin. Yoksa

[11] Enbiyâ /107
[12] Kalem /4
[13] Bakara /148
[14] Mâide /2
[15] Vâkıa /10-11

karşısına çıkan imtihanlara rabbinin sevdiği, razı olduğu gibi karşılık vermezse Allah'ın isimleri onun üzerinde tecelli etmez.

Allah'a en yakın olanlar ise Allah'ın isimlerinin kendi üzerlerinde tecelli etmesi için imtihanı beklemez, "imtihan gelsin de kazanayım" demezler. Allah'ın rızasını kazanmak, Allah'a yakın olmak için hayrı bulmaya ve nerede bir hayır varsa oraya koşmaya çalışırlar. Bunun için düşünür, taşınır, "acaba rabbime biraz daha yakın olmak ve rabbimi razı etmek için ne yapmalıyım" deyip emek sarf eder, fedakârlık yapar, bıkmadan, usanmadan rablerine koşarlar; çünkü Allah'a kul olmak, onun rızasını, yakınlığını kazanmak gibi bir dertleri vardır. Bu yüzden Allah'a en yakın olanlar da tabi ki onlar olur.

Kul ister zahiri ister manevi olsun hiç fark etmez, bir şey yaparken yıkmıyor, düzeltmeye çalışıyorsa, bozmuyor, tamir ediyorsa, sıkıntı vermiyor, aksine Allah için sıkıntıları giderip insanları sevindiriyorsa, karanlıkları, cehaleti aydınlatmaya çalışıyor, yolunu kaybedenlere yol gösteriyorsa, bütün derdi insanlara manevi olarak kazandırmaksa o zaman her işi ibadet olur, Allah'a yakınlık olur. İşte, bu yaptıkları da kendisine Allah'a yakınlığı, hakikatine ermeyi, Hz. İnsan olmayı, Allah'a dostluğu kazandırır.

Kul, hem fani olan dünyadan vazgeçip ahireti hem de vehmi olan varlığından vazgeçip rabbini tercih ederse bu tercihlerinden dolayı onu yaratan rabbi ona tecelli eder ve ona hakikatini gösterir, kul da artık kim olduğunu anlar.

Evet, insanlık olarak en büyük sorunumuz; kendimizi bilmemek, kim olduğumuzu anlamamaktır. Kendimize baktığımızda sanki rabbimize âbd olamayacağımızı, onun istediği gibi yapamayacağımızı zannederiz; ama hakikat öyle değildir. Hepimiz her bir peygamberin vasfını ve güzelliğini kendimizde taşırız. Bununla beraber Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in güzelliğini

kendimizde taşırız. Şayet böyle olmasaydı, Allah âyet-i kerimede **"(resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin"**[16] buyurmazdı. Yani "şimdiye kadar peygamberin yaptığı gibi yapman gerektiğini bilmiyordun, bu sebeple yaptığın eksikleri, yanlışları siliyor, mağfiret ediyorum; ama artık peygamberin gibi yap ve onun gibi ol" demezdi.

Eğer zannettiğimiz gibi; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığını yapamasaydık ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi olma gücümüz olmasaydı, Allah bizden onun gibi olmamızı ister miydi! Allah âyet-i kerimede **muhammedun resûlullâhi vellezîne meahû:** "Muhammed, Allah'ın resulüdür ve onunla beraber olanlar da"[17] buyurmuştur. Çünkü hepsi, beraber iman eder ve beraber Allah yolunda çaba, gayret sarf edip cihad ederler. Bu nedenle onunla beraber olanlar da onunla aynı vazifeyi, aynı kulluğu yaparlar. Eğer kimsenin Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi yapma gücü olmasaydı, Allah bu âyette "Muhammed, Allah'ın resulüdür ve onunla beraber olanlar da onunla aynı kulluğu, vazifeyi yaparlar" buyurmazdı. Demek ki hepimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi yapma vasfına sahipmişiz!

Sahabelere baktığımızda her biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in taşıdığı güzelliğe, vasfa sahipti; ama kendilerini unutunca çamura, bataklığa saplanmışlardı. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de "gelin, rabbiniz size vahyini indiriyor. Gelin, rabbiniz size hem kim olduğunuzu hem de kendini tanıtıyor, her şeyi en ince ayrıntısına kadar size beyan ediyor" deyip onları imana davet etmiş ve hepsini düştükleri çamurdan, bataklıktan çıkarmıştı.

Bu arada sahabelerin arasında her türlü yanlışa sahip olanlar da vardı; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in davetine icabet edince nefislerinin bataklığından kurtuldular ve Resulullah

[16] Âli İmrân /31
[17] Fetih /29

(s.a.v.) Efendimiz gibi yapıp Allah'ın güzelliğini, rızasını, yakınlığını kazandılar. Sahabeler, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olup onun yaptığı gibi yapabildilerse kıyamete kadar gelecek olan bütün insanlar da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı gibi yapabilir demektir.

Her ümmet kendi nebîsini, resulünü temsil eder, dolayısıyla peygambere ne varsa kendi kavmine de o vardır. Son ümmet olan ümmet-i Muhammed ise Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i temsil eder, bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ne varsa her birimize de o vardır. Yetmez, bütün peygamberlerle aynı hakikate sahip olduğumuz için onların yaptığı gibi yaptığımızda onlara ne varsa yine her birimize o vardır. Öyleyse Allah'ın bizden istediği kulluğu; nebîlerin, resullerin ve Allah'ın bize haber verdiği velilerin, salih kulların, mü'minlerin üzerinden anlamamız lazım ki onların kazandığını kazanabilelim.

Böyle olunca Allah'ın bize onları anlatmasındaki muradını da yerine getirmiş oluruz; çünkü Allah bize kitabında nebîleri, resulleri, velileri, salih kulları, mü'minleri, peygamberlere tabi olanları anlatırken ne yapmamız, nasıl olmamız, olaylara nasıl bakıp anlamamız gerektiğini anlatır ve bize "bakın, onlar kulluklarını şöyle yaptılar, tabi tutuldukları imtihanlara şöyle cevap verdiler, siz de onların yaptığını yapın" deyip onları bize örnek göstermek için anlatır.

Allah'ın emrinin tam ters tarafında duranlar; kaybedenler, kendi hakikatlerine, rablerine, emanetlerine ihanet edenlerdir. Allah onları da bize anlatır ve onların yaptığı gibi yapıp kaybetmeyelim diye bizi uyarır, ikaz eder.

Unutmayalım ki kul, rabbini tanıdıkça kendini, kendini tanıdıkça rabbini tanır. Aynı şekilde peygamberleri tanıdıkça yine kendini tanır. Peygamberlerin karşısında olanları, iman etmeyenleri, kâfirleri, müşrikleri, fasıkları, münafıkları,

Firavunları, Nemrutları, Ebu Cehilleri tanıdıkça ise bu defa nefsini tanır; yani insan, Kur'ân'ı okuduğunda bir taraftan maneviyatını, hakikatini tanırken bir yandan da nefsini tanır ve hayatı yaşarken ne yapması gerektiğini bilir. Eğer nefsine taviz verirse Firavun olur, kâfir olur, müşrik olur ve onların kaybettiği gibi kaybeder; ama hakikatinden yana durup imanla bakar ve kim olduğunu anlarsa bu defa peygamberler gibi olur, onların kazandığını kazanır.

Her peygamberin beşer olarak kendilerine ait özel fıtratları, hâlleri vardır; ama hakikat aynı hakikattir. Onların taşıdığı hakikati her insan taşır. Aradaki fark ise insanın tercihidir. Peygamberler her durum karşısında rablerini tercih ettikleri için kazanmıştır. Yoksa insanlar ile peygamberler arasında başka bir fark yoktur.

İnsanın; peygamberlerin hayatına baktığında öğreneceği tek şey; rabbini tercih etmesi ve hakikatinden yana durup bir tek rabbine âbd olması gerektiğidir. Aksi takdirde nefsi ile hakikati arasında bir o yana bir bu yana giderse suyun çalkalanınca bulandığı gibi onun da gönlü, aklı, imanı bulanır. Bunun sonucunda kendini devamlı kirletir. Bulanmamak, kirlenmemek ve temizlenmek için insan kim olduğunu hatırlayıp rabbine dönmeli, tövbe, istiğfar edip rabbinin her konudaki emrine, vahyine "işittim iman ettim, işittim ve itaat ettim ya rabbi" demelidir.

Bu yüzden devamlı "rabbimize âyetleri üzerinden cevap vermemiz lazım" diyorum. Rabbimize cevap verelim ki gönlümüz tertemiz olsun, pırıl pırıl olsun. Böylelikle imanımızı tazelemiş ve kendimizi yenilemiş olalım; yani Allah'ın Hallâk ismi üzerimizde tecelli etsin. Biz de yepyeni bir yaratılışla yeniden yaratılmış, Allah'ın nûruyla, güzelliğiyle, imanla, aşkla, teslimiyetle, takvâyla, ihsanla, rabbimizin tecellisiyle dirilmiş olalım.

Allah bize her ne vermişse bizden yalnızca onun karşılığını ister ve bizi sadece verdiğinden sorumlu tutar. Aynı zamanda ne kadar vermişse o kadar hesaba çeker. Bize düşen; hayatı yaşarken nerede olursak olalım, ne iş yaparsak yapalım, kimlerle beraber olursak olalım ve hangi imtihanlara tabi tutulursak tutulalım her anda kim olduğumuzu bilerek rabbimizin bize emrettiği gibi yapmaktır. Öyle yapınca inşallah imanla, aşkla, takvâyla yeniden dirilmiş oluruz.

Hayat baştan sona Allah'a kulluğu ispat etme yolculuğudur. Bu yolculukta sadece iki şık arasında kalırız. Biri Allah'ın emri, hükmü karşısında "evet" deme, diğeri de Allah'ın emrettiklerine "hayır" deme şıkkıdır. Ya Allah'ın emrini, hükmünü dinleyince, anlayınca "evet ya rabbi! İşittim ve itaat ettim" deriz ya da "hayır, ben bunu kabul etmiyorum" deriz. Hayatımız boyunca bu iki şıktan başka bir seçeneğimiz olmaz.

İster şeytanın ister nefsimizin istersek de insanların hesabını yaparak "hayır" diyelim hiç fark etmez, rabbimizin herhangi bir emrine "hayır" dediğimizde yanlış şıkkı tercih etmiş ve rabbimize itiraz etmiş oluruz. Bu durumda "beni yaratan rabbim işi bilmiyor, ben daha iyi biliyorum" demiş oluruz ki o zaman da iblisin durumuna düşeriz

İblis de Allah'ın emrine karşı "hayır" demişti. Allah ona "Âdem'e secde et" emrini verince "iblis onu çamurdan, beni ateşten yarattın, ben ondan hayırlıyım" demiş ve Âdem'e karşı kibirlenip secde etmemiş, böylece kâfirlerden olmuştu.[18] Biz de ya rabbimizin emri karşısında direnip "hayır, ben senden daha iyi biliyorum" deriz ya da "evet, işittik ve itaat ettik ya rabbi" deyip rabbimizin emrini kabul eder, iman ederiz sonra da rabbimizin emrinin hikmetini, muradını anlamaya çalışırız. Böyle olunca kim

[18] A'râf /11-13, Bakara /3

olduğumuzu hatırlar ve kendimizi tanırız. Aksi takdirde bu âlemde kayboluruz.

İnsan kim olduğunu bilmezse kimliğini kaybeder ve kendini kendinden perdeler. Peki, bunu kendisi mi yapar? -Hayır, şeytan bütün çabası, gayretiyle ona kimliğini kaybettirmeye çalışır. Tabi, bunun için de ilk andan itibaren yola koyulur ve daha küçüklüğünden beri insanlar üzerinden ona kendisini kaybettirmek için bütün hilesini yapar.

Nasıl?

Hepimiz bunun şahidiyiz. İstisnalar kaideyi bozmaz, genel olarak anne, babalar çocuklarını büyütürken onlara "yanımızda konuşma, bize cevap verme, fikrini beyan etme. Sen bilmezsin, anlamazsın" derler ve çocuklarını küçümsedikçe küçümser, onları yok sayarlar. Oysa ki çocuk bu şekilde yetiştirilmez. Hz. Ali (r.a.) Efendimiz çocuklarımızı yetiştirmekle ilgili olarak *"altı yaşına kadar çocuklarınızla oynayın. On iki yaşına kadar onlara öğretin. On iki yaşından sonra ise onlarla istişare edin"* buyurmuştur.

Yani altı yaşına kadar çocuğunuzla çocuk olun ve onunla oyun oynayın. Altı yaşından sonra artık her şeyi öğrenebilecek, anlayabilecek yaşa geldiği için bu defa çocuğunuza öğretin; çünkü artık rabbini tanıması, kim olduğunu, nerden geldiğini ve nereye gideceğini bilmesi gerekir. On iki yaşından sonra ise bir şey yaptığınız zaman onunla istişare edin ve onun da kendi fikrini beyan etmesine izin verin. Fikrini söyleyince de onu mutlaka ciddiye alın. Hz. Ali (r.a.) Efendimiz, çocuklarımızı nasıl yetiştireceğimizi öğretiyor.

Hâl böyleyken hangimizin anne, babası bizler on iki yaşındayken "şu işi nasıl yapalım" deyip fikrimizi sordu! Bizi istişarelerine dâhil etti, bu kadar ciddiye aldı! Aksine hepsi de bize "sen bilmezsin, sen anlamazsın, sen konuşma, sen fikrini beyan etme" dedi!

Biliyorsunuz, bizim oralarda biri “bu çocuk kimdir” diye sorduğunda ona “senin kölendir” cevabı verilir; yani “benim çocuğumdur, senin de kölendir” denilir. Çocuk nasıl köle oluyor, kim onu köle yaptı! Sanki böyle deyince karşılarındaki insana şeref veriyormuş gibi zannederler; ama aslında söylenen söz çocuğa hakarettir. Onun kendini bilmesine, bulmasına saygısızlıktır. Böyleleri bir de çocuğu en ufak bir yanlış yaptığında ona kızar ve “sen bilmezsin, anlamazsın, sen buna karışma” derler. Hâlbuki bırakın çocuk yanlış yapsın. Zaten yavaş yavaş öğrenecek, yanlış yaptıkça doğrunun ne olduğunu anlayacak. Neden bir yanlış yaptı diye hemen kızıyorsunuz!

Aslında çocuklar doğruyu bildiklerini bilirler; ama anne, babalarının bu davranışlarından dolayı yavaş yavaş fıtratları bozulur ve kendilerine olan güvenlerini kaybederler. Bu yüzden de büyüdüklerinde “ben bilmiyorum, benim buna gücüm yetmez, ben şunu yapamam” diyen özgüvensiz insanlar olurlar. Bir şey yapmaya kalkıştıklarında korkar, “ben yapamam, yapmaya kalksam bile başarısız olurum” diye düşünürler. Zaten bu korkuyla ne yaparlarsa yapsınlar yaptıkları işleri zor becerirler; çünkü kendilerine olan güvenlerini kaybetmişlerdir.

İşte, bunların hepsi daha çocukluktan beri şeytanın insana yaptığı hilelerdir. Şeytan bu hilelerle insanı şahsiyet olmaktan çıkarır ve düşünemeyen, düşünse bile fikri bir kıymet, değer taşımayan, gerçekten bilmeyen insanlar hâline getirir.

Genel olarak baktığımızda kendimize güvenimizi kaybetmişiz. Bunun sebebi de kendimizi tanımayışımızdır. Eğer kendimizi tanısaydık, rabbimizin bize yüklediği sorumluluğu anlasaydık, Allah’ın bize göklerin, yerlerin, dağların taşıyamadığı emaneti yüklediğini, bizi kendisiyle şereflendirdiğini, meleklerin bize secde ettiğini, her şeyin emrimizde olduğunu ve vazifemizin de sadece Allah’a âbdiyet olduğunu, kulluk olduğunu bilseydik bu duruma düşmezdik. Düştüğümüz bu durumdan kurtulmamız için

mutlaka kendimize gelmemiz gerekir. Kim olduğumuzu bilirsek aklımız başımıza gelir, biz de o zaman kendimize geliriz.

Her nefis farklı bir hayvanın hâlini alır. Hayvanların hâlini almasının sebebi; kendini unutması, kim olduğunu bilmemesi ve insanlığını kaybetmesidir. İnsanlığını kaybedince hangi hayvanın hâli kendisi üzerinde tecelli etmişse manevi olarak o hayvanın suretine bürünür. Her nefsin bin bir hilesi, düşüncesi, bin bir çeşit yüzü, hayvani sureti vardır. Öyle ki insan, nefsiyle beraber olanlarla birlikte olunca kendini ormanda hisseder.

İnsan hangi hayvana benzeyen nefislerle beraber olursa onun gibi olmaya başlar. Elbette ki istisnalar kaideyi bozmaz. Aklını kullanıp kim olduğunu bilmeye, rabbini tanımaya, rabbine onun istediği gibi iman etmeye çalışanlar bunun dışında kalır. Zaten onlar da sürekli diğerlerine itiraz ettikleri için düşman ilan edilir, asi ilan edilirler. İnsanlar onlara devamlı "o bize uymuyor, bizi dinlemiyor" daha doğrusu "bizim dinimizi, ilahlığımızı kabul etmiyor" der ve onlara her türlü sıkıntıyı yaşatmaya çalışırlar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabelere "*siz şimdi İslam'ın onda birini yapmazsanız cehennemlik olursunuz. Ahir zamandakiler ise onda birini yaparsa cennetlik olur*"[19] buyurmuştur. Onlar İslam'ın onda dokuzunu yapar, birini yapmazsa kaybederler; ama ahir zamandakiler onda birini yaparsa bile cennete giderler.

Neden?

Çünkü bir tarafta herkesin rabbini zikrettiği, rabbine secde ettiği, Allah yolunda malıyla, canıyla cihad edip Allah'a koştuğu, rabbine yürümeye çalışanların, güzel yapanların sevildiği, övüldüğü, takdir edildiği bir asr-ı saadet dönemi vardır, bir tarafta da Allah için güzel yapanların sıkıntı çektiği, asr-ı saadetin tam

[19] Ramûzu'l-Ehadis s. 136, 1753

tersi olan ahir zaman vardır. Bu zamanda nefsiyle beraber olan insanların içindeki biri, rabbinin emrini yerine getirmeye çalıştığında hem de en yakınları tarafından nasıl bir sıkıntıya katlandığını hepimiz görüyoruz.

Bu yüzden manevi olarak kazanmak zamana ve mekâna göre değişir. İmtihanlar ne kadar zorlaşırsa manevi olarak kazanmak da o kadar büyük, o kadar kıymetli olur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz yine bir hadis-i şerifinde *"biri iman etmeyenler arasında Allah'a kul olmaya çalışıyor ve insanları Allah'a kulluğa davet ediyorsa o kavmin içindeki nebî gibi, resul gibidir"* buyurmuştur. İşte, insanın içinde bulunduğu şartlar bu kadar önemlidir. Onun için Allah, insanlara durumuna ve şartlarına göre muamele eder.

Madem öyle beraber olduğumuz insanların kulluklarını yapmamalarına ve bizi ters tarafa davet etmelerine bakmayalım. Biz rabbimizin vahyini okuyup onun emrettiği, sevdiği gibi yapmaya ve peygamberlerin hâline bürünmeye çalışalım. Biz elimizden gelen çabayı gösterirsek, Allah da bize yardım eder ve bizden amellerimizi kabul eder. Yoksa beraber olduğumuz insanları dinler, onlar gibi yapmaya çalışırsak sonunda kazanacağımız şey; onların nefislerinin hâline bürünmek olur.

Evet, ramazan ayı boyunca nefsimizin hâllerinden kurtulup kim olduğumuzu bilmeye, kendimizi rabbimizin tanıttığı gibi okuyup anlamaya çalıştık. Bununla beraber "mutlaka herkes Kur'ân'ın Âyetlere Göre Genişletilmiş Meali'ni okuyup rabbine cevap vermelidir" dedik. İnşallah "ben kimim" sorusuna doğru cevabı vermeye çalışırken aynı zamanda rabbimizin kitabını okuduk ve rabbimizin bize ne buyurduğunu anlamaya çalıştık.

İnsanın, Kur'ân'ı okumadan kendini tanıması mümkün değildir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"insan ile Kur'ân ikiz gibidir"* yani birdir, buyurmuştur. Eğer Resulullah (s.a.v.)

Efendimiz canlı Kur'ân'sa bu durumda ona tabi olanlar, iman edenler ve onu örnek alanlarda da Kur'ân'dan başka bir şey olmaz.

Zaten insan ya Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i örnek alır, onun ahlakına bürünür ve canlı Kur'ân olur ya da kimi dinlediyse, örnek aldıysa, nasıl bir ahlakı tercih ettiyse onun ahlakına bürünür ve onun gibi olur. Sonuç olarak neye, kime benzerse benzesin peygamberine benzemediği, canlı Kur'ân olmadığı için hakikatini kaybetmiş olur.

Dediğim gibi; insan için yalnızca iki şık vardır. Biri başkasını kendine örnek alınca Allah'a, Allah'ın ilahlığına, kitabına, takdirine, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resullüğüne, örnekliğine "evet" dememiş, aksine "hayır" demiştir. "Hayır" dedikten sonra artık neyi tercih ederse etsin kendini, rabbini, insanlığını, ebedi hayatını kaybetmiş olur. İstediği kadar kendini kandırıp "ben Allah'ın vahyini, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in örnekliğini kabul ediyorum" desin, bu kendisine hiçbir fayda vermez; çünkü Allah'ın vahyini, emrini yalanlamıştır.

Allah'ın âyetlerini yalanlamak "kabul ediyorum; ama gereğini yerine getirmiyorum" deyip âyetlere göre yaşamamaktır. Herkesin gücü bellidir. Herkes kendini de Allah'ın kendisine ne kadar güç, kuvvet verdiğini de bilir, dolayısıyla kendine dönüp baktığında Allah'ın âyetlerine ne kadar iman ettiğini, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ne kadar örnek aldığını yahut Allah'ın emrini, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in peygamberliğini ne kadar yalanladığını net olarak anlar.

Allah, insanı kendisine âbd olma vasfında yaratmışken hiç kimse "ben Allah'a âbd olamam, kulluğumu yerine getiremem" diyemez. Nasıl ki peygamberler her durum ve sıkıntı karşısında kulluklarını yerine getirdilerse onlarla aynı hakikati taşıdığı için her bir insan da onların yaptığı gibi yapma vasfına, gücüne

sahiptir. Bu yüzden Allah, peygamberlerine yaptığı muameleyi her insana yapar ve Kıyamet günü peygamberlerini örnek gösterip "onlar yaptı da sen niye yapamadın" diyerek kullarını hesaba çeker.

Eğer Allah, Kıyamet günü peygamberlerini örnek gösterip bizi onlar gibi yapmaktan sorumlu tutuyorsa bu durumda bize "hayatınızı yaşarken peygamberlerim gibi yapın ve onlara benzemek için çabanızı sarf edin" buyurmuştur. Bunun için de ihtiyacımız olan bütün imkânları bize vermiştir. Eğer bu imkânları kullanıp imanımızı ispatlamaya çalışmazsak imanımız lafta kalır. Dilimizle kalbimiz bir olmaz; yani dilimizin söylediğini kalbimiz, amelimiz, ahlakımız tasdik etmez, o zaman da Allah'ın vahyini yalanlayanlardan oluruz.

Genel olarak baktığımızda kendimizi, Allah'ın bize verdiği kıymeti, değeri unutmuşuz. Allah bizim için ebedi bir hayat hazırlamışken biz nefsimize uymuş ve nefsimize, dünyalık şeylere köle olmuşuz. Mesela; Allah âyet-i kerimede cennetteki nimetleri sayarken orada **"ne yana bakarsan bak, (tarifi mümkün olmayan) bir nimet ve büyük bir saltanat görürsün."**[20] **Allah, mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde temiz (ve güzel) meskenler vaad etti. Allah'ın rızası ise (bunların) hepsinden daha büyüktür"**[21] buyurmuştur. Cennetteki nimetlerin hepsinin üzerinde Allah'ın rızası, cemali, dostluğu, selamı vardır. Orası Allah'ın bizim için takdir ettiği âlemdir ve Allah orada bize sultanlık vermiştir.

Bitmez, tükenmez bir saltanat derken Allah bize "seni sultan olasın diye yaratmışım. Kendini tanı, kim olduğunu bil! Sen

[20] İnsân /20
[21] Tevbe /72

sultansın, nefsine, şeytana, dünyaya köle olma. Sana verdiğim izzeti, şerefi, kıymeti, değeri taşı" buyurur.

Kime göre izzet, şeref?

Tab ki Allah'a göre izzet, şeref. Yoksa insanlara göre izzet, şeref değil! Örneğin; peygamberler iman edip insanları Allah'a davet edince kavimleri tarafından yalanlandılar, inkâr edildiler, iftiralara uğradılar, öldürülmeye kalkışıldılar. Hatta bir kısmı da öldürüldü. Şimdi onlar bu sıkıntıları çekerken Allah katındaki izzetlerinden bir şey kaybettiler mi? -Hâşâ, aksine her biri Allah katında özeldir, şereflidir, kıymetlidir. Biri de Allah katında değerli ve şerefli olduysa bütün insanlar onun hakkında ne derse desin, ne düşünürse düşünsün kendisi için asla bir mana ifade etmez. Mü'min; insanlara değil, yalnızca rabbine bakandır. İnsanların değil; yalnızca rabbinin rızasını, sevgisini, övgüsünü kazanmaya çalışandır.

İnşallah biz de rabbimizin kitabını okur ve bütün hayatımız boyunca rabbimize bakar, bir tek onun rızasının, sevgisinin hesabını yaparız.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabelere *"size en hayırlı yolculuğu haber vereyim mi"* diye sorar. Sahabeler *"evet ya Resulallah"* derler. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de *"en hayırlı yolculuk, bittiğinde yola çıkıp tekrar başladığınız yolculuktur"* buyurur. Sahabeler *"ya Resulullah! Bu yolculuk nedir"* diye sorarlar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Kur'ân'ı baştan sona okur, bitirir, sonra tekrar baştan başlarsınız (yani en hayırlı yolculuk, Kur'ân ile yaptığınız yolculuktur)*" buyurur. Dikkat edilirse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Kur'ân için "en hayırlı şey" demiyor ya da "Kur'ân'ı okumak çok sevaptır" demiyor, "en hayırlı yolculuk" buyuruyor.

Neden?

Çünkü Kur'ân'ı okuduğumuzda rabbimizi tanımaya, Hz. İnsan olmaya, kim olduğumuzu bilmeye yolculuk yaparız ve bu yolculuk son nefesimize kadar devam eder.

Daha önce söylediğim gibi; Kur'ân hikâye kitabı değildir. Rabbimiz Kur'ân'da bize bizi anlatır ve "sizin de onlar gibi yapmanız gerekir" deyip peygamberleri bize örnek gösterir. Yetmez, iman etmeyip rabbine karşı nankörlük yapanları anlatır ve nefsimizin tuzağına düşmememiz için bize yolu öğretir. Biz de âyetlere iman edip her biri üzerinden rabbimize cevap verdikçe rabbimize doğru yol alırız.

"Ben Kimim" sohbetlerinin başında demiştim. Bundan sonra yolculuk Allah'ın vahyiyledir ve bütün kardeşlerimiz hiçbir bahane olmaksızın Kur'ân'ı okuyup anlamaya çalışmalıdır. Bu artık son merhaledir. İnşallah kardeşlerimiz zaten her âyeti anlama ve yolculuklarını Kur'ân ile yapma vasfına gelmiştir. Yoksa hiçbir şey bilmeden Kur'ân'ı okurlarsa bir şey anlamazlar. Misal; birine tıp kitabı verip "al, bunu oku" dersek onu okuyunca doktor olur mu? -Elbette ki olmaz. Bu her konuda böyledir. Kaldı ki burada söz konusu olan insandır. Bizim de anlattıklarımızın hepsi kendimizi, rabbimizi bilelim, hayatı, varlığı, bununla beraber nasıl kazanıp nasıl kaybedeceğimizi anlayalım diyedir.

Şu ana kadar bütün anlattıklarımız artık "Ben Kimim" sohbetleriyle toparlanmış, bir bütün hâline gelmiştir. "Ben Kimim" sohbetlerine kadar çıkan bütün kitapları okuyunca ya da sohbetleri dinleyince öğrendiğimiz, iman ettiğimiz bütün bilgiler inşallah "Ben Kimim" sohbetleriyle dirilir ve bir şahsiyete bürünür. Artık onun başına taç koyma zamanı gelmiştir ki bu da Allah'ın vahyidir; yani inşallah yaptığımız her şey artık Allah'ın vahyine, âyetlere göre olur ve canlı Kur'ân oluruz.

İnsan zaten canlı Kur'ân'dır, sadece kendini unutmuş, perdelemiştir; ama artık kendine gelmesi gerekir. İşte, insan, Kur'ân'ı okuyunca kendine gelir, kim olduğunu bilir, anlar.

İnşallah, "Ben Kimim" sohbetlerini dinleyen, okuyan kardeşlerimiz de kendilerini tanır ve "ben kimim" sorusuna rabbimizin âyetlerine göre cevap verirler.

Ne kadar?

Elbette ki bizi dinledikleri, kitapları okudukları, anlamaya, tefekkür etmeye çalıştıkları kadarıyla cevap verirler. İnşallah bu vesileyle Kur'ân ile yolculuğun nasıl yapıldığına; yani âyetlerin gönüllerinde nasıl tecelli ettiğine, âyetlerle nasıl dirildiklerine, Allah'ın bir emrini yerine getirdiklerinde âyetlerin kendilerinde nasıl tecelli ettiğine, nasıl bir nûra büründüklerine, nasıl Allah'ın nûru olduklarına şahid olur, şehadet ederler. Böylelikle kim olduklarını anlamış, kendilerini bilmiş, kendi hakikatleri olmuş olurlar. Allah onlara tecelli eder ve Allah'ın muradı üzerlerinde gerçekleşmiş olur.

Hepimiz bir yolculuğun içindeyiz. Bu yolculuk, Kur'ân yolculuğudur. Kur'ân yolculuğu ise devamlı yapmamız gereken bir yolculuktur; ama yolu bitirdiğimizde tekrar yolculuğa başlarken yolun başından değil, kaldığımız yerden devam ederek yolculuğa başlarız.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, *"Kıyamet günü cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme gittikten sonra Allah cennet ehlinden her bir kula 'dünyadayken Kur'ân'ı okuduğun gibi oku ve yüksel' buyurur. Kul da Kur'ân'ı okuduğu kadarıyla yükselir"*[22] buyurmuştur. Başka bir hadisinde de *"cennette bin derece vardır ve her bir derecenin arası yerle gök kadardır"*[23] demiştir.

[22] Tirmizi, Ebu Davud
[23] Buhari, Cihad, 4

Peki, insan orada ezberlediği âyetleri mi okur?

Hâşâ! Kul, dünyadayken âyetleri ne kadar okumuş, iman etmiş, ahlaka, amele dönüştürmüşse orada o kadar okuyabilir ve âyetlerle o kadar yükselebilir. "Dünyadayken okuduğun gibi oku" demek bu manaya gelir. Kul, âyetlere iman edince Allah onu dünyadayken zaten yüceltmiştir, aynı şekilde ahirette de âyetlerle yücelir ve derecesi yükselir.

Allah, Kur'ân için "rahmet"[24] demiştir, cennete gitmek de ancak Allah'ın rahmetiyle mümkündür, dolayısıyla Kur'ân olmadan ne kendimizi, rabbimizi tanıyabilir ne de yükselip cennete gidebiliriz; yani hem dünyada hem de ahirette bizi yüceltecek tek nimet Kur'ân'dır ve hepimiz Kur'ân'dan, rabbimizin bizimle konuşmasından, bize anlattıklarından sorumluyuz. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"muhakkak ki bu (Kur'ân), sana ve kavmine bir zikir (bir öğüt, hatırlatma ve büyük bir şeref)tir. Yakında (hepiniz ondan) hesaba çekileceksiniz."**[25] Yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "seni ve sana iman edenleri Kıyamet günü bu kitaptan sorumlu tutacağız" buyurmuştur.

Evet, Kur'ân; rabbimizin bizimle konuşması ve bize anlattıklarıdır. Öyleyse rabbimizi dinlemediysek ya rabbimizi kabul edememiş ya da dinlemeye tenezzül etmemiş, onu ciddiye almamış, hafife, basite almış oluruz! Eğer rabbimizi ciddiye almadıysak ondan bizi ciddiye almasını da bekleyemeyiz. Beklersek kendi kendimizi kandırmış oluruz.

İnsan, aklını kaybetmişse; yani kim olduğunu unutmuşsa şeytan ona bir darbe vurmuş demektir. Kendine yeniden gelebilmesi için yapılması gereken şey; ona kim olduğunu hatırlatmaktır.

[24] İsrâ /82
[25] Zuhrûf /44

Biz de ister inkârcı, ister kâfir, ister müşrik olsun hiç fark etmez, biriyle muhatap olduğumuzda ona önce kim olduğunu hatırlatmalıyız. Öyle ki aklı başına gelsin ve silkelenip kendine gelsin. Yoksa daha kendini hatırlamadan ona "gel, ben sana İslam'ı anlatayım" dersek ona bir fayda veremeyiz. Kime ne anlatacağız! Ölüler bizi işitmez. Kim olduğunu hatırlamayanlar kafalarına darbe almış, hafızalarını, kendilerini kaybetmişlerdir. Hâl böyleyken onlara ne anlatabiliriz!

Bundan dolayı birini davet ederken önce ona kim olduğunu, nereden geldiğini, neye geldiğini, Allah katındaki kıymetini, değerini, şerefini, bu âlemde neden bulunduğunu, rabbinin kendisinden ne istediğini, hayatı yaşarken nasıl olması gerektiğini ve Allah'ın onu nasıl bir hayata hazırladığını anlatmak gerekir. Her şey böyle sırayla olur.

Alim, rabbini ve kendini bilendir. Biri rabbini, kendini bilmiyorsa bildiği ne olabilir! Daha kendisi ortada yoktur, başka şeyleri bilse ne olur!

Hep beraber rabbimizin vahyine, ipine sımsıkı sarıldıkça asla dalâlete düşmez, hiçbir zaman kaybetmeyiz; ama rabbimizin ipini bırakırsak o zaman şeytanın tuzağına düşer, kaybolur, bunun sonucunda da uçurumdan aşağı yuvarlanırız. Üstelik bundan haberimiz bile olmaz.

Evet, nefsimizin cehaletinden kurtulmak ve Allah'a göre kim olduğumuzu hatırlamak için Kur'ân'ı okuyacak; kendimizi, rabbimizi tanıyacak, nerede olduğumuzu, ne yapmamız gerektiğini, nereye gideceğimizi, gideceğimiz âlemde nasıl bir muameleyle karşı karşıya kalacağımızı rabbimizden öğreneceğiz inşallah.

Artık "Ben Kimim" sohbetleri vesilesiyle her "ben kimim" diye sorduğumuzda en azından anladığımız kadarıyla kendimize, rabbimize cevap verebiliriz inşallah.

İşte sırat-el mustakim, işte rabbine varan yol…

“Muhakkak ki bu (Kur’ân) bir zikirdir (insanlara bir öğüt ve hatırlatmadır). Artık kim dilerse rabbine (varan) bir yol tutar.”[26]

Allah bizi rabbine varan yolu tutanlardan ve rabbine vasıl olanlardan eylesin. Allah bizi kendini, rabbini tanıyanlardan, yeryüzünde rabbine âbd olan, âşık olan, ayna olan, halife olan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[26] İnsân /29

24.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Ramazan ayı boyunca hep birlikte "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve rabbimizi, kendimizi, hayatı, varlığı rabbimizin bize öğrettiği şekilde rabbimizin vahyine göre tanımaya, anlamaya çalıştık hamd olsun.

İnşallah bu sohbetimizde ramazan ayının bize neler kazandırdığını ve ramazan ayının rabbimize kulluğumuz açısından önemini, kıymetini anlatmaya çalışacağız. Öyle ki geçen ramazan ayı boyunca kazanıp kazanmadığımızı ya da kazandıysak neyi kazandığımızı bilelim.

Ahirette cennet ve cehennem olmak üzere sadece iki yer vardır. Biz de ya hayatımızı rabbimizin istediği şekilde yaşar, bunun sonucunda ebedi hayatımızı kazanır, cennete gideriz ya da nefsimize uyar, onun peşinden gideriz, böylelikle gideceğimiz yer cehennem olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"ramazanın ilk on günü rahmet, ikinci on günü mağfiret, üçüncü on günü de kurtuluş ve saadettir"*[1] yani nefis cehenneminden kurtuluştur, buyurmuştu. Nefis cehenneminden kurtulunca zaten ahiretteki cehennemden de kurtulmuş ve ebedi saadete ermiş oluruz.

İnşallah ramazan ayı boyunca rahmete ermeye çalıştık. İnşallah bu çabamızı Allah kabul etmiş ve bizi rahmetinin içine almıştır. Rabbimiz zaten ramazan ayında rahmetiyle tecelli eder ve bütün kullarına "haydi, rahmetinizi kullanın, kendinize,

[1] Beyhaki, Şuabu'l-İman, 5/223; Es-Saati, El-Fethu'r-Rabbânî, 9/223

birbirinize rahmet edin ve bana halife olun" buyurur. O yüzden ramazan ayı gelince âlemde bambaşka bir hava eser ki herkes de bunun şahididir.

Genel olarak baktığımızda insanlar ramazan ayında birbirine karşı daha bir rahmetle, afla, mağfiretle, hoşgörüyle muamele ederler. Her ne kadar bunu kendilerinin yaptığını zannetseler de aslında rahmetiyle tecelli eden Allah'tır; yani bu hâllerinin sebebi; Allah'ın rahmetinin, mağfiretinin ramazan ayındaki tecellisidir. Bu nedenle ramazan ayı baştan sona rabbimizin kuluna olan ikramı, rahmeti, mağfiretidir, dolayısıyla onu nefsine, şeytana, dünyaya, başkalarına kul olmaktan kurtarıp rabbinin muradı üzerinde gerçekleşsin diye kulu rabbine yaklaştırması ve ona kul yapmasıdır. Tabi, biri fıtratını bütünüyle bozmuş, Allah'tan başka tarafa dönmüşse o zaman rahmetten, hoşgörüden, hatayı, kusuru, günahı, yanlışı görmezden gelip insanları mağfiret etmekten mahrum kalır. Mahrum kaldığı için de ramazan ayının özel tecellisini alamaz, buna şahid olamaz.

Peki, ramazan ayının bize asıl kazandırması gereken şey nedir?

Elbette ki öncelikle nefsimize hâkim olmak ve hayatımızda Allah'ı hâkim kılmaktır. Bu da ancak Allah'ın emrettiğini yapmaya çalışmakla mümkündür. Eğer hayatı yaşarken Allah'ın emrettiği gibi yapmaya çalışırsak kendimize rabbimizle hâkim olmuş, hükmetmiş oluruz. Kendimize rabbimizle hükmetmezsek o zaman da kendimize zulmeden zalimlerden olmuş oluruz.

Neden?

Çünkü Allah âyet-i kerimede **"kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.**

Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir"[2] buyurmuştur.

Kendine Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler hem kendine zulmeder hem de hakkı, hakikati; yani rablerini, rablerinin vahyini, davetini kendilerinden örterler. Böyle olunca da karanlıkta, zulümatta, küfürde, perdenin arkasında kalır ve kim olduklarını, nereden geldiklerini, bu dünyaya neye geldiklerini, hayatı yaşarken ne yapmaları gerektiğini, son olarak gidecekleri yerde kendilerini nelerin beklediğini unuturlar. Bu yüzden rablerinin huzurunda pervasızca düşünür, konuşur, hareket ederler.

İşte, ramazan ayı kendimizi bilmemiz ve rabbimizin huzurunda edeple, muhabbetle durup nefsimizin cehenneminden kurtulmamız için bir fırsattır, imkândır; çünkü ramazan ayı rabbimizin bize Kur'ân'ı vahyettiği, içinde Kadir Gecesi'nin bulunduğu ve Kadir Gecesi'nin bütün nûruyla kendisini ihata ettiği aydır, Kur'ân ayıdır.[3]

Kur'ân her birimiz için gönlümüzü cennete çevirecek, karanlıklarımızı nûrlandıracak ve bizi rabbimize onun istediği gibi bir kul, bir âbd hâline getirecek tek yoldur. Rabbimizi ciddiye alıp bize yaptığı vahyi dinleyince, her bir âyete tövbeyle, istiğfarla, duayla, hamdla, şükürle, tesbihle, tekbirle, tevhidle cevap verip "işittik ve itaat ettik ya rabbi" deyince, nefsimize istediklerini vermeyip gözümüze, kulağımıza dilimize, elimize ayağımıza, gönlümüze oruç tutturunca, nefsimizi rabbimizin huzurunda durdurup onu rabbimize giden sırat-el mustakimde yürütünce nefsimiz bütünüyle nûrlanır ve işi biter; çünkü rabbimizi dinleyerek ona taviz vermemişiz demektir.

Peki, nefsimizi sırat-el mustakimde nasıl yürütebiliriz?

[2] Mâide /45
[3] Bakara /185, Kadir /1

Rabbimize secde ederek, hamd ederek, rabbimizi tesbih ederek, hayırda koşmaya çalışarak, infak ederek, sadaka vererek, insanları sevindirerek nefsimizi sırat-el mustakimde yürütebiliriz.

Bilmemiz lazım ki insanları ne kadar sevindirirsek rabbimiz de bizi kat kat fazlasıyla sevindirir. Her iyilik, her hayr, her güzellik, her infak, her fedakârlık, her af, her mağfiret insanı sevindirir. O zaman bunları her yapışımızda biz de rabbimiz tarafından sevindirilmeye layık olmuş oluruz.

Allah'ın bizden istediği; hayatımızı yaşarken tabi tutulduğumuz imtihanlara onun isimleri ve güzelliğiyle karşılık verip insanlara iyilik yapmak, rahmet olmak, ikram etmektir. Eğer böyle yapmıyorsak rabbimizin bizi sevindirmesini bekleyerek kendi kendimizi kandırmayalım.

Ramazan ayı Kur'ân ayı olduğu için bu ayda rabbimizin vahyini dinlememiz gerekir. İnşallah kardeşlerimiz de aynen öyle yapıp Kur'ân'ı okumuş ve âyetlere nasıl cevap verilmesi gerekiyorsa öyle cevap verip rabbimizin davetine icabet etmiştir.

Kur'ân'ı rabbimize cevap vererek okur, tefekkür edip anlarsak rabbimiz bize hikmet verir, biz de rabbimizin muradını anlar ve doğru tercih etme vasfına sahip oluruz; yani Allah'ın El Hakîm ve El Hakem isimleri üzerimizde tecelli eder. Sonrasında vereceğimiz hükümler bizim için hayırlı olur, rahmet olur; yani hemen ardından Allah'ın Hayr ve Rahîm isimleri de üzerimizde tecelli etmiş olur. Yetmez, bu hayr ve rahmetle bütün mahlukata karşı rahim olur, dolayısıyla Allah'ın Rahmân isminin tecellisini kazanırız. Üzerimizde Hâdî ismi tecelli eder ve hidâyet yoluna girip hidâyete ermiş oluruz. Bütün bunlar da bizim için Allah'ın sevgisini kazanmamıza vesile olur ki böyle olunca Allah'ın El Vedûd ismi üzerimizde tecelli eder. Biz de artık rabbimize hamd eden, şükreden bir kul hâline geliriz; dolayısıyla Allah'ın Şekûr, Şâkir ve Hamid isimleri üzerimizde tecelli etmiş olur. Son olarak Allah'ın

Hallâk ismi tecelli eder, bunun sonucunda da Allah'ın güzelliği ile yeniden yaratılır, eski hâlimizden kurtulmuş oluruz.

Allah âyet-i kerimede **"ey iman (ettiğini iddia) edenler! (Allah ve resulü) Size hayat verecek şeylere (âyetlerimize iman etmeye) sizi davet ettiği zaman (hemen) Allah'a ve resul(ünün davetin)e icabet edin (ve dirilin)"** buyurmuştur. Kur'ânı okuduğumuzda, âyetlere iman edip her biriyle rabbimize cevap verdiğimizde Allah ve resulünün davetine icabet ettiğimiz için Kur'ân ile dirilmiş oluruz. İnşallah hep beraber bunu başarmışızdır.

Kısacası nereden bakarsak bakalım Kur'ân ayı olan ramazan ayında rabbimizi dinleyip ona karşı sorumluluğumuzu, takvâmızı yerine getirmeye çalıştığımızda üzerimizde Allah'ın isimleri, güzelliği tecelli eder. Biz de Allah'ın isimlerinin tecellisiyle yavaş yavaş kemale erer, rabbimize yakın olur ve rabbimizin sevgisini, rızasını kazanırız inşallah.

Bütün ibadetler bize rabbimizin sevgisini, yakınlığını, isimlerinin tecellisini kazandırmak için vardır. Eğer yaptığımız ibadetler, kıldığımız namazlar bizi rabbimize biraz daha yaklaştırmıyor, rabbimizin güzelliğine büründürmüyorsa o zaman bir yerde sorun var demektir; çünkü Allah âyet-i kerimede **"muhakkak ki namaz, (insanı) hayâsızlıktan ve çirkin işlerden alıkoyar"**[4] buyurmuştur. Rabbimizin emrinin dışına çıkan her şey hayâsızlıktır, aşırılıktır, yoldan çıkmaktır. Eğer namazımız bize bir fayda verseydi rabbimizin huzurunda herhangi bir hayâsızlıkta bulunmaktan bizi muhafaza ederdi.

Bununla beraber Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"insanlardan öylesi vardır ki namaz kılar; ama onlara yorgunluktan başka bir şey kâr kalmaz. Öylesi de vardır ki oruç tutar, onlara da açlıktan*

[4] Ankebût /45

başka bir şey kâr kalmaz"[5] buyurmuştur. Eğer namazımız bizi hayâsızlıktan, aşırılıktan alıkoymuyor ve bizi rabbimizin huzurunda durdurmuyorsa o zaman namazımızdan geriye bize sadece yorgunluk kâr kalmıştır.

Aynısı oruç için de geçerlidir. Eğer tuttuğumuz oruç nefsimizi temizlemediyse, tezkiye etmediyse, nefsimize boyun büktürüp Allah yolunda yürütmediyse bu durumda tuttuğumuz orucun bize bir faydası olmamış, yalnızca aç kalmışız demektir. Hâlbuki oruç tutmak aç kalmak demek değildir. Kendimize Allah'ın hükmüyle hükmetmek için bütün uzuvlarımıza oruç tutturmaktır.

İsterseniz, orucun bize rabbimizin hükmüyle hükmetmeyi kazandırması ve nefsimizi rabbimizin vahyiyle, isimleriyle nûrlandırması için nasıl oruç tutmamız gerektiğini kısaca izah edeyim.

Öncelikle midemize oruç tutturduğumuz gibi gözümüze de oruç tutturmalı ve gözümüzü şerde değil hayırda kullanıp yaşadığımız olaylara hikmetle bakmalıyız.

Gözlerimize oruç tuttururken aynı zamanda kulağımıza oruç tutturmalı ve kulağımızı yanlış şeylerden, dedikodulardan, iftiradan, uzak tutmalıyız. Nasıl ki midemizi yemekten içmekten koruyorsak aynı şekilde kulağımızı da bütün şerlerden korumalı, bir de rabbimizin âyetlerini, Kur'ân'ı, bize rabbimizi tanıtan, sevdiren sohbetleri, kısacası bize hayrı kazandıracak şeyleri dinlemeliyiz.

Dilimize oruç tutturmak için dilimizi yanlış şeyler söylemekten koruyup onu devamlı hayırda kullanmalı, bunun için de rabbimizi tesbih etmeli, hamd etmeli, şükretmeli, tekbir, tahmid ve tevhid etmeliyiz. Yetmez, dilimizi Allah'ın vahyini taşımada kullanıp herkesi rabbimize, hayra sabra, rahmete davet

[5] İbn Mace, Sıyam,21

etmeliyiz; ama bunu yapabilmek için önce kendimizi rabbimizin emrine uymaya davet etmemiz gerekir. Aksi hâlde daha kendimiz Allah'ın davetine icabet etmemişken başkalarını Allah'a nasıl davet edebiliriz!

Kaldı ki oruçluyken Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi durmayıp başka şeylerin davetine icabet ettiğimiz takdirde gönlümüz yanış şeylerle meşgul olacağından zaten manevi orucumuz bozulmuş olur. Manevi orucumuzun bozulmaması için nefsimizin, başkalarının bizi davet ettiği Allah'tan başka her şeyden yüz çevirmemiz gerekir.

Evet, bir de elimize, ayağımıza oruç tutturmak vardır. Bunun için de elimiz, ayağımız devamlı hayırda olmalı ve onları Allah yolunda kullanmalıyız. Son olarak ise gönlümüze oruç tutturup rabbimizin sevgisi dışındaki sevgileri gönlümüze almamalıyız.

Böyle olunca sırat-el mustakimde rabbimize yürümüş, yakın olmuş ve rabbimizin güzelliği üzerimizde tecelli etmiş olur ki işte o zaman oruç tutmuş oluruz.

Elbette ki oruç sadece bu kadar değildir; ama bu kadarını anlamak bile orucu nasıl tutmamız gerektiğini anlamamıza yeter. Manevi hâlimiz böyle olursa gönlümüz güçlenir, dolayısıyla bu hâlimiz bize bütün seneye yetecek kadar gücü, kuvveti, imanı kazandırır. Mü'minin gönlü iman doludur. Mü'minin bütün kontrolü gönlüne aittir. Biz de hiçbir şekilde şeytana taviz vermeden kontrolümüzü gönlümüze teslim etmeliyiz.

Orucu az önce izah ettiğim gibi tuttuğumuzda rabbimize olan samimiyetimizi, ciddiyetimizi, takvâmızı ispatlamış oluruz ki Allah da takvâ sahiplerine furkân verir; yani Allah bu orucumuzun sonucunda bize furkânı, hikmeti ikram eder. Biz de artık doğrunun, yanlışın, hakkın, bâtılın ne olduğunu rabbimizden öğrenmiş olur, hayatımızı yaşarken rabbimize göre neyi yapıp neyi

yapmayacağımızı bilir, karşılaştığımız olaylarda rabbimizin bizden ne istediğini anlar ve imtihanlara ona göre karşılık veririz. Böyle olunca da yaşadığımız her imtihanda Allah'ın isimleri üzerimizde tecelli eder; yani Allah bize furkânı, hikmeti vererek en büyük ikramı yapmış olur.

Evet, artık ramazanın sonunda bulunuyoruz. İnşallah bayram günü; ramazan ayımız bize rabbimizin yakınlığını, güzelliğini, muhabbetini, rızasını kazandırdığı, aynı şekilde affa, mağfirete uğrayıp Allah'ın rahmetinin içine girdiğimiz için hepimize gerçekten sevinme günü olur. Tabi, bu söylediğim; elinden geldiği ve gücünün yettiği kadarıyla rabbinin yolunda bir şeyler yapmaya çalışanlar içindir. Yoksa yapmayanlara bir şey yoktur; ama bu da onların kendi tercihidir. Onlar rablerini tercih etmeyip başka şeylerin peşinden koşmuştur. Böyle olunca da hiçbir şey kazanamamışlardır.

Evet, ramazanın sonuna geldik. Yapanlar için de yapmayanlar için de Allah'ın hepimize özel olarak tanıdığı bu imkân bitti; yani rabbini tercih edenler için de ramazan geçti, tercih etmeyenler için de geçti. Ömür de tıpkı ramazan ayı gibidir ve her ömür bir ramazan demektir. Nasıl ki rabbimizin istediği gibi yapsak da yapmasak da ramazan bitiyorsa aynı şekilde rabbimizin emrettiği gibi yapsak da yapmasak da ömrümüz biter. Ya bu ömürde rabbimizin sevdiği, razı olduğu gibi yapıp kazanırız ya da kendimizi boş şeylerle oyalar, meşgul eder ve başka şeylerin peşinden koşup kaybederiz. Bu tercih yalnızca bize aittir.

Hiç kimse Allah'ın huzurunda "şu bana şöyle yaptı, o yüzden kulluğumu yapamadım, şeytan bana şöyle hile yaptı, ben de onun hilesine yenik düştüm, ondan kulluğumu yapamadım" deyip bahane üretemez. Böyle derse karşılığında Allah'tan alacağı cevap "sana kimin ne yaptığını sormuyorum! Sen ne yaptın! Onların böyle yapmasına karşılık sen güzel yaptın mı, doğru yaptın mı! Bana verdiğin sözü yerine getirip sadakatini gösterdin mi!

Sadıklardan oldun mu, olmadın mı! Onları affedip mağfiret ettin mi, etmedin mi! Onlara rahmet ettin mi, etmedin mi! İkram ettin mi, etmedin mi! Hidâyeti üzerinde gösterip insanların hidâyete ermesine vesile oldun mu, olmadın mı! Güzel yapıp benimle güzel oldun mu, olmadın mı! Yoksa beni tercih etmek yerine başka şeyleri mi tercih ettin" cevabıdır. O zaman da kul ne kadar büyük bir yanlış yaptığına ve aslında kendisinin rabbini tercih etmediğine, gerekeni yapmadığına şahid olur.

İmtihanlar nereden ya da kimden gelirse gelsin bizim için manevi olarak kazanma, nefsimizi temizleyip tezkiye etme, bize nefsimizin öfkesini, kızgınlığını yutturma imkânıdır. Allah, karşımıza bu imtihanları çıkararak bize "haydi öfkenizi yutun" buyuruyor. Eğer öfkemizi yutarsak nûrlanır, Allah'ın emrini, hükmünü nefsimize kabul ettirmiş oluruz. Bunun sonucunda nefsimiz nûrlanır, bize boyun büküp teslim olur ve hükmümüzün altına girer. Biz de o zaman nefsimize Allah'ın hükmüyle hükmederiz. Aksi takdirde nefsimize her uyduğumuzda onu büyütmüş oluruz ki sonra istesek bile ona güç yetiremeyiz. O da bize her istediğini yaptırır.

Evet, ramazanın son on günü cehennemden, nefisten kurtuluştur. Madem öyle "acaba nefsimizden kurtulduk mu kurtulmadık mı" diye kendimize bakmamız gerekir. Allah âyet-i kerimede **"o gün ki ne mal fayda verir ne de evlat. Ancak Allah'a kalb-i selim (ıslah olmuş bir kalp) ile gelenler (o gün saadete erer)."**[6] Yani o gün nefsini temizlemiş, tezkiye etmiş olarak gelenler kurtuluşa, saadete erer, buyurmuştur. Bu nedenle nefsi tezkiye etmeden cehennemden kurtuluş yoktur. Hâl böyleyken cehennemden kurtulmak deyince kendi kendimize hayal kurup "herhalde ahirette cehennemden kurtulmuşumdur" diye düşünmeyelim; çünkü cennet de cehennem de bizdedir.

[6] Şuarâ /88-89

Nasıl?

Cehennem bizim isyan eden, ilahlık iddia eden, rabbine karşı nankörlük yapan, rabbini dinlemeyen, “benim istediğim gibi olsun” diyen nefsimizdir. Cennetimiz de bizim fıtratımız, gönlümüz, rabbimizin bize nefhettiği rûhumuzdur. Bu durumda nefsimizin cehenneminden kurtulduysak, ruhûmuzun güzelliği üzerimizde tecelli etmiş ve gönlümüz cennete dönmüş olur. Rûhumuzun güzelliği tecelli edince de Allah’ın Rahîm, Kerîm, Afuvv, Hakîm, Hakem, Nasîr, Selâm, Şehîd, Nûr, Veliyy, Mevlâ isimleri üzerimizde tecelli etmiş, biz de böylelikle rahim olmuş, kerim olmuş, afuvv olmuş, hakîm olmuş, hakem olmuş, nasir olmuş, selam olmuş, şahid olmuş, rabbimizin yakınlığını kazanmış oluruz. İşte, cehennemden kurtulmak da Allah’ın yakınlığı da böyledir.

Allah’a yakınlığı doğru anlayalım. Allah’a yakın olmak hâşâ iki şeyin birbiriyle yakınlığı gibi değildir! Allah’ın güzelliğinin üzerimizde tecelli etmesi iledir. Rabbimizin bizi sevmesinden ve bu sevgimiz neticesinde üzerimizde rabbimizin güzelliği tecelli etmesinden daha büyük yakınlık olur mu!

İnşallah bu ramazan ayı bize Allah’ın yakınlığını, isimlerinin ve güzelliğinin tecellisini kazandırmıştır.

Bütün bunları anlatmamın sebebi; ramazan ayında kazandığımız manevi hâlimizi, rabbimizin verdiği nimeti, ikramı bütün hayatımız boyunca korumaya çalışmamız gerektiğini bilmemiz içindir. Eğer ramazandan sonraki günlerde hâlimizi korumaya çalışmazsak o zaman ramazan ayının nûru bütün bir yılımızı kaplamamış olur ki böyle olunca da ramazandan önceki hâlimize geri dönmüş oluruz.

Evet, inşallah bu ramazanda Allah’ın Hallâk ismi üzerimizde tecelli etmiş, biz de Allah’ın vahyi ile yeniden dirilip rabbimizi dinleyen bir kul hâline gelmişizdir. İnşallah artık her şeyi

rabbimize sorar ve her gün Kur'ân'ı okumaya, anlamaya, her bir âyet üzerinden rabbimize cevap verip onunla sohbet etmeye devam ederiz. Öyle ki hayatımızın her anı rabbimizin emrettiği, sevdiği, razı olduğu gibi olsun, dolayısıyla her anda ramazandaymış gibi yaşamış olalım.

Hayat baştan sona rabbimizin sevdiği gibi yapabilmemiz için karşımıza çıkan imtihanlarla doludur. Herhangi bir olayla karşılaştığımızda "acaba rabbim benden ne yapmamı istiyor, rabbim nasıl yapmamdan razı olur, nasıl yapmamı sever" dediğimizde kendimizi rabbimizin huzurunda buluruz. Bu huzur, Allah'ın gönlümüze isimleriyle, güzelliğiyle, vahyiyle tecelli etmesiyledir. Gerekeni yapıp rabbimizin vahyini her hayata geçirişimizde ise rabbimiz bize isimleriyle tekrar tecelli eder, biz de rabbimizin vahyiyle, isimleriyle kemale ermiş oluruz.

Allah'ın bir ismi ya da birkaç ismiyle yolculuk yapmak başka, Allah'ın doksan dokuz ismiyle, Kur'ân ile yolculuk yapıp kemale ermek başka bir şeydir. Allah'ın doksan dokuz ismi üzerimizde tecelli edince rabbimizin muradı üzerimizde gerçekleşir ve yeryüzünde rabbimizi kâmil manada temsil eden bir kul oluruz ki işte, bize bu nimeti kazandıracak olan tek şey Kur'ân'dır.

Ramazan da oruç da bizi Kur'ân ile kemale erdirir. O hâlde Kur'ânsız ramazan olmaz. Bundan dolayı Allah ramazan ayında Kur'ân nimetine şükretmemiz, takvâ sahibi olmamız ve hidâyete ermemiz için oruç tutmamızı buyuruyor.[7] Eğer oruç tutarken takvâ sahibi olduysak, hidâyete erdiysek ancak o zaman Kur'ân nimetine şükretmiş oluruz ve rabbimizin muradı üzerimizde gerçekleşir. Yoksa Kur'ân'ı nimet olarak dahi görmediysek okumadıysak, dinlemediysek, anlamadıysak, rabbimize onunla cevap vermediysek nasıl şükretmiş oluruz! Kur'ân'ı bilmiyoruz ki,

[7] Bakara /183-185

bizim için nasıl bir nimet olduğunu anlamamışız ki hâl böyleyken nasıl şükredeceğiz!

Sadece dilimizle "ya rabbi! Şükür" diyerek Kur'ân nimetine şükretmiş olmayız. Şükür, nimetin cinsiyle yapılır. Öyleyse Kur'ân nimetine şükredebilmemiz için her bir âyete iman etmemiz, ahlaka dönüştürmemiz, bir de onu ulaşabildiğimiz her yere taşımamız şarttır.

İnşallah Kur'ân artık gönlümüzde, hayatımızın içindedir. Biz de Kur'ân'ı hem gönlümüzde taşıyacak hem de hayatımızla taşıyıp gerektiğinde rabbimizin âyetlerini okuyacak ve ulaşabildiğimiz herkesi rabbimize, rabbimizin vahyine davet edeceğiz. Rabbimizin âyetlerini okuyup hayatımıza geçirdikçe Allah'ın güzelliği üzerimizde tecelli eder ve rabbimizin güzelliği, âyetleri üzerimizde görülmüş olur. O zaman da her güzel yaptığımızda, doğru yaptığımızda, hayra vesile olduğumuzda insanları kendi üzerimizde Allah'ın güzelliğine, âyetlerine şahid kılmış oluruz.

Allah âyet-i kerimede **"işte böylece sizin insanlığa (örnek ve) şahidler olmanız, resulün de size şahid olması için sizi (sırât-ı mustakîmin tam) orta(sın)da (yürüyen) bir ümmet kıldık"**[8] buyurmuştur. İnşallah biz de rabbimizin buyurduğu üzere herkese örnek olacağız. Öyle ki hâli, dini her ne olursa olsun insanlar bize baktığında Allah'ın güzelliğine şahid olsun ve bizim üzerimizden rabbini sevsin.

Derdimiz, insanların bizi sevmesi ya da övmesi değildir! Derdimiz; Allah'ın bütün kullarının rablerini tanımaları, rablerine hamd etmeleri, rablerini övüp tesbih etmeleri, kendilerini bilip tanımalıdır; çünkü kul kendini bilir, tanırsa, kim olduğunu, nereden geldiğini, Allah'ın kendisine nasıl kıymet, değer, şeref verdiğini anlarsa aklını başına alır, bunun sonucunda da kendi gönlüne, hakikatine döner. İnşallah buna vesile olmak için

[8] Bakara /143

insanlar bize bakınca rabbimizin güzelliğini görür, “ben de böyle bir kul, böyle bir insan olmak istiyorum” derler. Dediğim gibi; bunun karşılığında hiç kimsenin bizi sevmesini ya da övmesini beklemiyoruz; çünkü insanın bütün kıymeti, değeri, şerefi yalnızca Allah iledir, kulları ile değildir.

İnsanın üzerinde Allah’ın güzelliğinin görünmesi elbette ki Allah’ın vahyi ile ikram ettiği bir nimettir. Biz de hep beraber ramazan ayı boyunca rabbimizden bu nimeti almaya ve onun isimlerinin üzerinde tecelli ettiği bir kul olmaya çalıştık. İnşallah bu çabalarımızın neticesinde rabbimizin muradı üzerimizde gerçekleşmiştir. Bununla beraber rabbimize yakın olmuş, onun sevdiği, razı olduğu bir kul olmuşuzdur.

Artık yapmamız gereken şey; ramazandan sonraki günlerimizde de bu hâlimizi korumak ve onun huzurunda olduğumuzu bilip rabbimizin bizden istediği şekilde yaşamaktır; yani hiçbir şekilde bahane aramadan, “ben, bence, bana göre” demeden, rabbimizin bize zulmettiğini söylemeden, bu saygısızlığı, edepsizliği yapmadan rabbimizin yolunda elimizden geleni yapmaya çalışmaktır. Aksi hâlde Allah “ben şundan dolayı yapamadım, edemedim” deyip bahaneler üretmemizi kabul etmez. Niye Allah bize taşıyamayacağımız sorumluluğu mu yüklüyor, geçemeyeceğimiz imtihanlara mı tabi tutuyor ya da bizden vermediği bir şeyin karşılığını istiyor da vermediklerinden mi bizi hesaba çekiyor! Böyle bir şey mümkün değilse o zaman nasıl olur da “ben yapamıyorum” diyebiliriz!

Rabbimize böyle bir saygısızlık yapmayalım. “Yapamıyorum, edemiyorum” diye bir şey söz konusu olamaz. Varsa bir eksiğimiz kendi nefsimizi kınayacak ve “ben nefsime, şeytana uydum. Rabbimi dinlemedim, kendime zulmettim” diyeceğiz. Hemen ardından ise tövbe istiğfar edip rabbimizden yardım isteyeceğiz. O zaman inşallah Allah’ın yardımı gelir. Biz onun kulları olarak rabbimizden yardım istersek bizi yaratan

rabbimiz hiç bize yardım etmez mi? -Elbette ki yardım eder; ama bizim istediğimiz şekilde etmez. O bütün kullarına nasıl yardım edilmesi gerektiğini en iyi bilendir. Başka türlü "biz hiçbir şey yapmayalım, rabbimiz bize ikram etsin. Ben yorulmayayım, o da bana versin kazanayım" deyip hiç çaba gayret, sarf etmeden layık olmadığımız nimetleri istememiz kendi kendimizi kandırmak olur.

Evet, kendimizi kandırmamak için aklımızı kullanıp tefekkür edecek, tefakkuh edecek, tedebbür edeceğiz. Rabbimizin âyetleri üzerinde derinlemesine düşünüp tefakkuh ederken, tedebbür edip âyetlerin arkasındaki manaya bakarken bir tek okuduğumuz âyetlere bakmamız doğru değildir, rabbimizin o konuda söylediği diğer âyetlere de bakmamız gerekir. Yetmez, peygamberler o âyetlere nasıl iman etmiş ve hayatlarını yaşarken o âyetle nasıl hareket etmişlerse bir örnek olarak peygamberlere de bakıp onların anladığı gibi anlamamız gerekir.

Herkes hayatı yaşarken kendine göre tecrübe sahibi olur. Biz de karşılaştığımız imtihanlarda rabbimizin bizden ne yapmamızı istediğini tecrübemize göre anlamalı ve hayatımızı rabbimizin razı olacağı şekilde yaşamalıyız.

Unutmayalım ki bu âleme rabbimizi, kendimizi tanımaya gelmişiz. Hatta dosdoğru kelime; rabbimizi, rabbimizin güzelliğini, El Esmâu'l Husnâ'sını kazanmaya gelmişiz. Bunun için bize gerekli olan şey de marifetullah'tır; rabbimizi bilmek, tanımaktır. Aynı zamanda kendimizi, hayatı, varlığı tanımak ve olayları, imtihanları anlamaktır.

Marifetimiz bize şehadeti kazandırır. Şehadeti kazanınca artık nereye bakarsak bakalım rabbimizin güzelliğine El Esmâu'l Husnâ'sına şahid oluruz. Bu şehadetimiz de bize imanı, muhabbeti kazandırır. Böylelikle her anda ne yana dönersek dönelim rabbimizin vechinin, güzelliğinin orada olduğuna, rabbimizin güzelliği ile, muamelesi ile, rahmetiyle, ikramıyla karşı

karşıya olduğumuza, rabbimizin bizi nasıl sevdiğine, nasıl rahmetle, muhabbetle muamele ettiğine, bizi nasıl düzelttiğine, terbiye ettiğine, koruyup muhafaza ettiğine şehadet ederiz. Sonuç olarak Allah'ın yakınlığını, dostluğunu, velayeti, kurbiyeti, mukarrebun olmayı, ebedi hayatımızı, cenneti, ebedi bir saadeti kazanırız; ama marifetimiz olmadı mı o zaman da varlık üzerinden rabbimize şahid olmamız mümkün olmaz, dolayısıyla hiçbir şey kazanamayız.

Ne yana dönersek dönelim rabbimizin vechinin orda olduğuna şehadet etmek için gözümüzü, aklımızı, gönlümüzü rabbimizin yolunda kullanmamız gerekir. Bu yüzden Allah âyet-i kerimelerde "akletmez misiniz,[9] düşünmez misiniz,[10] tefekkür etmez misiniz,[11] tefakkuh etmez misiniz,[12] tedebbür etmez misiniz,[13] ne de az düşünüyorsunuz."[14]

Yani rabbimize şehadet edebilmek için aklımızı Allah'ın vahyinin nûrunda sonuna kadar kullanmalı ve her bir âyeti derinlemesine düşünüp tefekkür etmeliyiz. Öyle ki okuduğumuz âyetler bize rabbimizin ismiyle varlık âyetlerini okuyabilme vasfını kazandırsın.

Allah bir de **"ancak gönül (ve akıl) sahiplerinden başkası (bunu düşünüp) öğüt almaz."**[15] Yani "bunu ancak ulûl elbâb (gönül sahipleri) anlar" buyurmuştur. Demek ki yalnızca aklımızı kullanmamız yetmiyormuş! Gönlümüzü de kullanmamız gerekiyormuş! Neden? -Gönlümüzde ne varsa aklımız ona göre çalışır da ondan. Gönlümüzde küfür varsa aklımızı küfre göre çalıştırır, iman varsa imana göre çalıştırırız. Akıl, kendisine

[9] Enbiyâ /67
[10] Nahl /17
[11] Bakara /219
[12] Tevbe /122
[13] Nisâ /82
[14] Mu'min /58
[15] Bakara /269

sorduğumuz soruların cevabını bize verir; ama aklımıza o soruları soracak olan da gönüldür, fıtrattır.

Evet, hep beraber ramazan ayının, dolayısıyla “Ben Kimim” sohbetlerinin sonuna geldik. Bir sonraki bölümde hayatı yaşarken Allah’ın nûrunu, güzelliğini nasıl kazanacağımızı da anlamaya çalıştıktan sonra “Ben Kimim” sohbetlerini tamamlamış olacağız.

İnşallah bu vesileyle cehennem olan nefsimizin her türlü hilesinden, şeytanın vesvesesinin peşinden gitmekten, bununla beraber nefsimize uyup kibirlenmekten, riya yapmaktan, haset etmekten kurtulmuşuzdur.

Allah bizi nefsine gömülenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi aklı, nefsi, gönlü rabbinin âyetleriyle, isimleriyle, güzelliğiyle nûrlanan kullarından eylesin. Allah bizi nefsinin cehenneminden kurtulanlardan ve gönlü marifet cennetine dönen kullarından eylesin. Allah bizi “ben kimim” sorusuna rabbinin âyetleriyle cevap veren, verdiği her cevabı da gönlünde, her zerresinde tadanlardan eylesin. Allah bizi; rabbini, kendini, hayatı bilenlerden, tanıyanlardan ve hakikatinin üzerinde kâmil manada tecelli ettiği kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

25.Bölüm

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber "ben kimim" sorusuna cevap vermeye ve kim olduğumuzu âyetlere göre anlamaya çalışıyorduk. Şimdiye kadar ki bütün sohbetlerimizde kim olduğumuzu rabbimizin beyan ettiği şekilde anladık inşallah. Son olarak bu sohbetimizde imtihanlar karşısında neden güzel yapmamız gerektiğini ve rabbimizin nûrunu nasıl kazanacağımızı anlamaya çalışacağız. Böylelikle kim olduğumuzu ve hayatı nasıl yaşayacağımızı öğrenmeye çalışırken eksik hiçbir şey kalmayacak.

Hayatın bütün gayesi rabbimizin nûrunu kazanmak ve onun nûruyla nûrlanmaktır. Karşılaştığımız bütün imtihanlar da güzel yapıp Allah'ın nûrunu kazanmamız için birer imkândır. Allah "dileyen, rabbine varan bir yol tutsun"[1] buyurur. Rabbimize varan yol; onun nûruyla nûrlanmak için hayatı yaşarken her anda rabbimizin istediği, sevdiği gibi yapmaktır. Bunun için de rabbimizin nûruyla nasıl nûrlanacağımızı bilmemiz gerekir ki imtihanlarla karşılaştığımızda doğru yapıp Allah'ın nûrunu kazanabilelim. İşte, bu sohbetimizde hep birlikte Allah'ın nûrunu nasıl kazanacağımızı anlamaya çalışacağız inşallah.

"Allah, göklerin ve yerin Nûr'udur."[2] Göklerin ve yerin demek var olan her şey manasındadır. Eğer Allah göklerin ve yerin; yani her şeyin nûruysa bu durumda her yerde sadece onun nûru tecelli etmiştir. Bu yüzden gördüğümüz her şey aslında onun

[1] İnsân /29
[2] Nûr /35

nûrunun, güzelliğinin tecellisidir. Biz de bu âleme sadece rabbimizin nûrunu, güzelliğini kazanmaya gelmişiz.

İnsanın bu âlemde kazanabileceği ve kendisiyle beraber ahirete götürebileceği tek şey; Allah'ın nûrudur, güzelliğidir. Allah'ın nûrunu kazananlar hem dünyada hem de Kıyamet gününde karanlıktan kurtulur; çünkü kazandıkları bu nûr önlerinden ve sağlarından kendilerini aydınlatır. Bununla ilgili olarak Allah âyet-i kerimede **"o gün mü'min erkeklerle mü'min kadınları önlerinden ve sağlarından (amellerinin) nûrları aydınlatıp hızla giderken görürsün"**[3] buyurmuştur. Dikkat edilirse Allah sadece "önlerinden ve sağlarından" buyuruyor; çünkü sol tarafta nûr yoktur. Orada insanın sadece günahları vardır.

Allah hiç kimseye torpil yapmaz. Kim ne kazanmışsa kendisi onun için çabasını, gayretini göstermiş, Allah da duasını kabul edip ona ikram etmiştir. Kıyamet günü nûrları kendilerini önlerinden ve sağlarından aydınlatanlar da hayatı yaşarken ellerinden gelen çabalarını göstermiş, Allah'ın âyet-i kerimede bize haber verdiği üzere **"rabbimiz! Muhakkak ki biz, 'rabbinize iman edin' diye imana çağıran bir davetçiyi (senin resulünü) işittik ve hemen (ona) iman ettik. Rabbimiz! Artık bizim günahlarımızı mağfiret et, kötülüklerimizi (kıyamet günü) bizden ört ve canımızı ebrâr (iyi amel işleyen ve insanları buna sevk edenler) ile beraber al"**[4] demiştir. Mü'minler dünyadayken "rabbim! Nûrumuzu tamamla. Biz senin istediğin gibi bir kul olmayı beceremedik, bunu bize sen ikram et; çünkü sen her şeye kâdirsin. Bizim günahlarımızı mağfiret et ve sol tarafımızı da nûrlandır" deyip gerekeni de yaptıkları için Allah onlara hem bu dünyada hem de ahirette ikram etmiş ve onları nûrlandırmıştır.

Bir de Kıyamet günü karanlıkta kalanlar vardır. Onlar da hayatlarını yaşarken Allah'ın sevdiği gibi yapmayıp onun nûrunu

[3] Hadîd /12
[4] Âli İmrân /193

kazanmadıkları için Kıyamet günü karanlıkta kalmışlardır. Böyle olunca da dünyadayken beraber oldukları nûr saçan mü'minlerin nûrlarından istifade etmek isterler. Allah bunu bize haber verirken âyet-i kerimede **"o gün münafık erkeklerle münafık kadınlar, iman edenlere derler ki: Bize bakın da nûrunuzdan (biz de biraz) faydalanalım"** buyurur. O gün kaybedenler kendilerinde nûr olmadığı için mü'minlerin nûrundan istifade etmek isterler; ama **"(onlara) 'arkanıza dönün de bir nûr arayın' denilir."**[5] Yani "nûru burada istemeniz size bir fayda vermez, sizin bunu dünyadayken kazanmanız lazımdı" denilir.

İnsan ahirete ya Allah'ın nûrunu kazanmış olarak ya da kaybetmiş olarak gider. Hiç kimse için üçüncü bir seçenek yoktur; ama bu konudaki tercihi Allah, kulun kendi iradesine bırakmıştır. Bu nûr Allah'ın güzelliğinin, El Esmâu'l Husnâ'sının nûrudur ve ancak dünyadayken kazanılır. İsteyenler karşılaştığı imtihanlarda Allah'ın emrettiği, razı olduğu gibi yapıp Allah'ın güzelliğinin nûrunu kazanır. İstemeyenler de "ben, bence, bana göre" der ve hayatı kendi bildiği gibi yaşayıp Allah'ın nûrundan mahrum kalır.

İnsana tecelli eden nûru zahiri olarak anlamak doğru değildir; yani birine nûr tecelli edince yüzü beyazlaşıyormuş gibi anlamayalım. Bu nûr aşkın, muhabbetin, güzelliğin tecellisidir. Biri zenci olabilir; ama Allah'ın nûru kendisine tecelli ederse hem kendisi aydınlanır hem de her tarafı Allah'ın güzelliğiyle, isimlerinin nûruyla aydınlatır.

Nûr bir tek Allah'ın nûrudur. Nûru Allah'ın güzelliğinin, isimlerinin dışında arayanlar onu hiçbir zaman bulamazlar. Bu yüzden Allah âyet-i kerimede **"Allah, bir kimseye nûr vermemişse artık onun hiçbir nûru yoktur"**[6] buyurmuştur. Madem öyle "acaba Allah ile ne kadar nûrlanıyor, güzelliğiyle ne kadar güzelleşiyorum" deyip kendimize bakalım. Bakalım ki Allah'ın

[5] Hadîd /13
[6] Nûr /40

nûrunu kazanıp kazanmadığımızı anlayabilelim. Yoksa ahirete nûru kaybetmiş olarak gidersek o zaman iş işten geçmiş olur. Zaten şeytanın bütün derdi budur. Onun bütün hilesi, tuzağı, vesvesesi bizi Allah'ın nûrundan mahrum etmek ve karanlıkta bırakmak içindir.

İmtihanda olmadığımız tek bir anımız bile yoktur. Allah'ın bizden istediği; bu imtihanlarda güzel yapıp onun nûrunu kazanmaktır. Şeytanın bütün gayesi de bizi Allah'ın nûrundan mahrum bırakmaktır; yani Allah bizi karanlıklardan nûra çıkarırken şeytan bizi nûrdan karanlıklara davet eder. Onun için Allah âyet-i kerimede **"Allah, iman edenlerin velisi (dostu ve destekçisi)dir, onları (cehalet ve nefsani) karanlıklardan nûra çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların veli(si, dostu ve destekçi)leri ise tâğuttur (azgınlığın kaynağı olan şeytan ve şeytanlaşmış insanlardır) onları nûrdan karanlıklara çıkarır"**[7] buyurmuştur.

Eğer karanlıkta kaldıysak bilelim ki Allah'ın nûrunu alamadığımız içindir; çünkü nûr olmayınca karanlık olur. Diğer bir ifadeyle kul, Allah'tan yüz çevirince, Allah'ı unutunca, rabbiyle beraber olmayınca bunun sonucunda şeytana, nefsine, dünyaya, başka şeylere dönmüş olur ki o zaman da nûrdan mahrum olur ve karanlıkta kalır.

Kul, nûrdan mahrum kalmayı istemiyorsa öncelikle rabbine dönmelidir. Rabbine dönerse hayatı Allah'ın istediği gibi yaşar "acaba rabbim benden ne yapmamı, nasıl olmamı istiyor" diye düşünür ve karşılaştığı imtihanlarda alışverişini Allah ile yapar. Allah için yaptığı her iyilik, güzellik de kendisine Allah'ın nûrunu kazandırır. Allah âyet-i kerimede **"(ey mü'minler) onunla yapmış olduğunuz alışverişinizden dolayı sevinin"**[8] buyurmuştur. Neden? -Çünkü Allah bu alışverişin sonucunda kuluna nûrunu,

[7] Bakara /257
[8] Tevbe /111

güzelliğini ikram edecek de ondan! Dolayısıyla âyet aynı zamanda "alışverişinizi Allah ile yapın; yani tabi tutulduğunuz imtihanlarda Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi yapın ve Allah'ın nûrunu kazanın" anlamına gelir.

Evet, kul, alışverişini Allah ile yaptığında Allah onu sevindirir. Her güzel yapışında gönlüne Allah'ın nûru, rahmeti, affı, mağfireti, aşkı, muhabbeti tecelli eder. Böyle olunca da gönlü Allah'ın nûruyla, güzelliğiyle, tecellisiyle, zikriyle, aşkıyla, muhabbetiyle genişler, ferahlar, mutmain olur ve kul bununla sevinir; ama gönlüne Allah'ın nûru tecelli etmezse bu defa şeytan onun gönlünü vesveselerle, şüphelerle, sıkıntılarla, endişelerle karartır ki böyle olunca da kul manevi olarak karanlıkta kalır.

Nasıl ki güneş batınca gece oluyor ve her yer kararıyorsa Allah'ın nûru kulun gönlüne tecelli etmeyince de kulun gönlü kararır ve kul karanlıkta kalır. İnsanı karanlıklardan nûra, aydınlıklara çıkaran bir tek Allah'tır, bu yüzden insanın güneşi de nûru da, güzelliği de; kendisi için rahmet olan, hayır olan, af olan, mağfiret olan, aşk olan, muhabbet olan, kendisini yaratan rabbidir. Hâl böyleyken biri asıl güneşinin, nûrunun Allah olduğunu unutursa kendi kendine bir hayale kapılır ve kıymetinin, değerinin başka şeylerle olabileceğini zanneder. Oysaki insanın kıymeti de değeri de şerefi de yalnızca Allah iledir, Allah'ın nûruyladır. İnsan ancak Allah'ın nûru tecelli edince şereflenir, kıymetlenir, değerlenir, Allah'a yakın olur. Allah'ın nûru olmayınca ise hem kendini, hakikatini hem de Allah'ın kendisine verdiği kıymeti, değeri kaybeder.

Peki, bir kulun gönlüne Allah'ın nûrunun tecelli ettiği nasıl anlaşılır?

O kulun konuştukları da düşündükleri de yaptıkları da saf nûr olur, Allah'ın güzelliği olur. Hangi imtihanla karşılaşırsa karşılaşsın üzerinde yalnızca Allah'ın güzelliği tecelli eder.

Hayat baştan sona Allah'ın nûrunu kazanma yolculuğundan ibarettir. Daha önceki sohbetlerimizde söylemiştik; insanın yaptığı her şey üzerinde manevi olarak bir elbise gibi durur. Güzel yapmışsa nûrdan bir elbise, kötülük yapmışsa karanlıklardan bir elbise olur. Onun için biri vefat edince ahirete ya nûrdan ya da karanlıktan bir elbise giymiş olarak gider.

Mesela; Allah âyet-i kerimede **"o gün birtakım yüzler (cennetle müjdelendikleri için nûrdan) ışıl ışıl parıldar. (Muhabbetle) Rablerine nazar eder (ve bakar)lar."**[9] **O gün birtakım yüzler de vardır ki (dünyanın geçiciliğine aldandıkları için ümitsizce kararmış ve) asıktır. (Çünkü onlar) Bel kemiklerini kıran bir felakete uğratılacaklarını (iyice) anlarlar"**[10] buyurmuştur. Kıyamet günü birtakım yüzler nûrdan ışıl ışıl parıldarken bir kısım yüzler de sanki karanlık geceden bir parça gibi kapkara kesilir. Bunun sebebi; dünyadayken yaptıklarının kendilerine manevi bir elbise olmasıdır. Yüzü ışıl ışıl parlayanların elbisesi nûrdandır, yüzü karanlık bir gece gibi kapkara kesilenlerin elbisesi ise karanlıktan bir elbisedir.

Hepimiz bu hayatı birlikte yaşarız. Birbirimize olan muamelelerimizle ya Allah'ın nûrunu kazanır, nûrdan bir elbise giyeriz ya da yaptığımız kötülüklerle nûrdan mahrum kalır, karanlıktan bir elbise giyeriz. Allah âyet-i kerimede **"nerede olursanız olun, (kıyamet günü) Allah hepinizi bir araya getirir"**[11] buyurur. Her ne kadar şimdi zahiri olarak birbirimize baktığımızda manevi elbisemizi göremesek de Allah o gün bizi bir araya topladığında nasıl bir elbiseye büründüğümüzü görürüz.

Aynı şekilde huzura da bu manevi elbisemizle çıkarız; yani huzura gittiğimizde üzerimizde ya nûrdan bir elbise ya da siyah geceden, katrandan bir elbise olur. Zaten elbisesi katrandan olan

[9] Kıyâme /23
[10] Kıyâme /24-25
[11] Bakara /148

biri için Allah "onu huzuruma getirmeyin" buyurur ve onu huzuruna kabul etmez; çünkü o da hayatını yaşarken rabbinin huzurunda durmak istememişti. Allah'ın kendisine verdiği nûru öyle bir kaybetmiş ve kendini şirkin, küfrün karanlığına öyle bir batırmıştı ki artık simsiyah olmuştur ve huzura gitmeye layık değildir.

Allah bize "tamam, bu kadar yeter, sana verdiğim süre bitti, artık gel" demeden hepimiz için Allah'ın nûrunu kazanma imkânı vardır. Zaten dünya hayatı bu nûru kazanma imkânından ibarettir. Hepimiz Allah'ın verdiği nûru da güzelliği de burada kazanırız. Allah'ın "yap" dediğini yapar, "yapma" dediğini yapmazsak Allah'ın nûruyla nûrlanır, güzelliğiyle güzelleşiriz; ama tam tersine Allah'ın "yapma" dediklerini yapar, "yap" buyurduklarını yapmazsak o zaman da Allah'ın bize verdiği nûru kaybederiz.

Allah'ın nûrunu en güzel, en kâmil manada kazanan ve üzerinde gösteren Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bu nedenle Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **"ey nebî! Muhakkak ki biz seni (ancak insanlar için) bir şahid, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Ayrıca onun izni ile (insanları) Allah'a (çağıran) bir davetçi ve nûr saçan bir kandil olarak (gönderdik)"**[12] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz âlemlere rahmettir ve bütün âleme nûr saçandır. Allah başka bir âyet-i kerimede yine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **"(resulüm!) de ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin; çünkü Allah ğafûrdur, rahîmdir (her türlü günahı mağfiret eden, isimlerinde ve fiillerinde her zaman rahmeti tecelli edendir)"**[13] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz nûr saçan kandilse ve Allah ona tabi olmamızı bize emrediyorsa o hâlde nûru kazanmak için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmamız şarttır, olmazsa olmaz olandır.

[12] Ahzâb /45-46
[13] Âli İmrân /31

Allah başka bir âyette **“sakın (resulümüzü dinleyip duymazdan geldikleri ve onu hakiki manada) işitmedikleri hâlde ‘işittik’ diyenler gibi olmayın”**[14] buyurur. İşitmediği hâlde işitmiş, anlamadığı hâlde anlamış gibi yapanlardan olmayın. Önce resulümüzün size ne söylediğini, anlattığı her vahyi iyice dinleyip anlayın. Sakın “bence, bana göre” demeyin. Yoksa pişman olursunuz.

Neden pişman oluruz? -Çünkü “bence, bana göre” dediğimizde işi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in yaptığı gibi değil kendi nefsimize göre yapmaya kalkarız ki bu da bize Allah’ın nûrundan hiçbir şey kazandırmaz; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e tabi olunca kendi gönlümüz, marifetimiz, ilmimiz, hikmetimiz, imanımız, aşkımız, muhabbetimiz, sırat-el mustakimde rabbimize yürüdüğümüz, insanlara rahmet olduğumuz, hayr olduğumuz, ikram olduğumuz, af ve mağfiret olduğumuz, hidâyet olduğumuz kadarıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in ahlakına bürünür ve nûr saçan kandil oluruz. “Bence, bana göre” dediğimizde ise dalâlette kalır ve Allah’ın bize verdiği nûrumuzu dahi kaybederiz. Oysaki Allah’ın bize verdiği nûru, güzelliği, nefhettiği rûhu, tecelli ettiği esmayı kaybetmemeli, tam tersine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e tabi olup onları kemâle erdirmeliyiz.

Bütün imtihanlar Allah’ın isimlerinde kemâle erelim, rabbimizin nûrunu kazanalım ve rabbimizle nûrlanalım diyedir. Yaşadığımız her olay rabbimizin bize muamelesi ve manevi olarak kazanmamız için bizi tabi tuttuğu imtihanlardır. Bu imtihanlara Allah’ın isimleriyle muamele edince imtihanı kazanmış ve Allah’ın bize o imtihanı göndermesindeki muradını yerine getirmiş oluruz ki bu da bize Allah’ın nûrunu kazandırır.

[14] Enfâl /21

Allah'ın her bir isminin özel bir nûru vardır. Rahîm isminin nûru farklı, Kerîm isminin nûru farklı, Afuvv isminin nûru farklıdır. Doksan dokuz ismin her birinin nûru bu şekilde kendine özeldir, farklı farklıdır. Karşımızdakini affetmemiz gereken bir imtihanla karşılaştığımızda bize yanlış yapanı affedince Allah'ın Afuvv isminin, mağfiret edince Ğafûr isminin, rahmet edince Rahîm isminin, ikram edince Kerîm isminin, selamet olunca Selâm isminin, yardım edince Nasîr isminin nûrunu alırız. Kısacası karşılaştığımız imtihanlara hangi isimle muamele edersek o ismin nûru üzerimizde tecelli eder. Her bir isim tecelli edip kemâle erince ise bu defa kâmil insan oluruz. Tek bir isim üzerimizde kemâle erse bile diğer isimleri mutlaka peşinden getirir.

Allah bizden bütün isimlerinin üzerimizde kemale ermesini ve yeryüzünde onu temsil edip kendisine halife olmamızı, ayna olmamızı istiyor. Bunun için de bize lazım olacak her şeyi zaten bize vermiştir, vermeye de devam eder. Yetmez, bir de kazanmamız için yaptığımız her güzelliğe kat be kat ikramlarda bulunur. Mesela; yaptığımız yanlışa karşılık Allah'ın bize verdiği ceza bire birdir; ama yaptığımız iyiliğe, güzelliğe, yani nûra verdiği karşılık en az bire ondur. Allah işlediğimiz güzel amellere; gönlümüze, samimiyetimize, ihlasımıza, rabbimizin rızasını dert edişimize göre en az bire on, bire yüz ya da hesapsız olarak karşılık verir. Eğer Allah, en ufak bir iyiliğe bile bu kadar büyük ikramlarda bulunuyorsa, buna rağmen Allah'ın bize verdiği nûru kaybedersek kendimize nasıl zulmettiğimizi, artık buradan anlamamız gerekir.

Zaten hepimiz güzelliğin ne olduğunu biliyoruz. Kendimize yapılmasını istediğimiz şeyler güzeldir, yapılmasını istemediğimiz şeylerse güzel değildir. Bunu bilmeyen hiç kimse yoktur; yani herkes bu konuda âlimdir. Herkes rabbini, rabbinin kendisinden ne istediğini, doğrunun, yanlışın, güzelin, çirkinin ne olduğunu kendi gönlünden bilir. Dışarıda fetva aramaya gerek bile yoktur. Madem öyle biz de bize yapılmasını istediğimiz şeyi insanlara

yapalım, bize yapılmasını istemediğimiz şeyleri kimseye yapmayalım. Böyle yapınca nûrlanmış oluruz.

Evet, Allah yaptığımız iyiliğe, güzelliğe en az bire on veriyorsa o hâlde Allah'ın nûrunu kazanmak hiç de zor değildir. Yeter ki kendimize zulmetmeyelim ve kendimizi karanlıkta bırakmayalım. Yapacağımız tek şey; karşımıza çıkan imtihanlarda Allah için güzel yapmaktır. Allah bize yalnızca "güzel yapın" buyuruyor; ama güzel yapmak da tek başına yeterli değildir. Bir de güzel yaparken niyetimiz doğru olmalıdır.

"(O gün) Onun (Allah'ın) yanında hiçbir kimseye verilecek bir nimet yoktur. E'Âlâ (yüceliği anlaşılamayacak kadar büyük) olan rabbinin vechini (cemâlini ve rızasını) isteye(rek gerekeni yapa)n müstesna!"[15] Yani Allah'ın vechini, cemâlini, güzelliğini isteyerek yaptığınız işlerden başka hiçbir işiniz nimete, ikrama, şükrana, nûra layık değildir. Bu durumda Allah'ın nûrunu kazanabilmemiz için yaptığımız her hayrı, iyiliği, güzelliği saf Allah için yapmamız ve onu yaparken yalnızca Allah'ın güzelliğini, güzelliğinin nûrunu istemiş olmamız şarttır.

Bilmemiz lazım ki ameller niyetlere göredir. Niyetimiz neyse duamız odur. Aynı zamanda duamız neyse Allah bize yalnızca onu verir, başka bir şey vermez. Öyleyse güzel bir şey yaparken niyetimizin ne olduğunu mutlaka bilelim ve onu yaparken niyetimizde rabbimizin nûruyla nûrlanmayı ve güzelliğiyle güzelleşmeyi isteyelim. Öyle ki Allah'ın güzelliği, El Esmâu'l Husnâ'sı bizde tecelli etsin, biz de Allah'ın nûrunu, isimlerinin güzelliğini alalım.

Ameller niyetlere göredir. Birine "o da bana iyilik yapsın" niyetiyle iyilik yaparsak o kişi de bize bir iyilikte bulunur, böylece yaptığımızın karşılığını almış oluruz. Ya da "ben bu iyiliği yapayım, insanlar beni sevsin, kimse beni eleştirmesin, çekiştirmesin,

[15] Leyl /19-20

kötülemesin, insanlar benim hakkımda ne iyi insandır, desin" dersek Allah bize yine yaptığımızın karşılığını verir ve bizi insanlara sevdirir. Bununla beraber bizi insanların kötülemesinden korur ve herkese bizim hakkımızda "ne iyi insandır" dedirtir; ama o yaptıklarımızın karşılığında Allah'ın nûrunun, güzelliğinin tecellisini alamayız; çünkü yaptığımızı Allah için değil onlar için yapmışız. Eğer yaptığımız hayırlardaki duamız, niyetimiz Allah'ın güzelliği olursa "ben rabbimin nûrunu, güzelliğini, sevgisini, muhabbetini, yakınlığını, dostluğunu, cemâlini, vechini istiyorum" dersek o zaman bu duamızın karşılığında kazanacağımız nimet; Allah'ın güzelliğinin, nûrunun tecellisi ve Allah'a yakınlık olur.

Niyetimizin ne kadar önemli olduğu konusunda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in beyan ettiği bir hadisi anlatayım.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurur. *Allah Kıyâmet günü herkes hesabın nasıl olduğunu anlasın diye önce üç kişiyi hesaba çeker ve kıyamet yerindekilere de bu hesabı gösterir. Bu üç kişiden öncelikle âlim olanı huzuruna alır ve ona "sana ilim verdim. Anlat bakalım, sen bunun karşılığında ne yaptın" diye sorar. Âlim de "ya rabbi! Evet, sen bana ilmi ikram ettin. Ben de onunla amel ettim, gece gündüz senin rızan için insanlara anlattım" diye cevap verir. Bunun üzerine Allah "evet, anlattın; ama benim rızam için anlattığını söylerken yalan söyledin. Benim rızamı kazanmak için anlatmadın. İnsanlar senin hakkında 'ne âlimdir, ne kadar çok biliyor, ne kadar güzel konuşuyor' desinler diye anlattın. Ben de duanı kabul edip kullarıma bunu dedirttim. Seni dinleyen herkes sana 'ne kadar âlimdir, ne kadar güzel anlatıyor' dediler. Dolayısıyla yaptığının karşılığını aldın" der ve meleklere "onu cehenneme götürün" buyurur.*

Sonra bir zengini huzura alır. Ona da "sana mal verdim, mülk verdim. Söyle bakalım, bunun karşılığında sen ne yaptın" diye sorar. Zengin kul da "ya rabbi! Bana verdiğin mallarla hayır işledim, güzellik yaptım, senin rızan için gece gündüz ihtiyacı

olanlara dağıttım" der. Allah ona "doğru söyledin, insanlara dağıttın; ama benim rızam için dağıttığını söylerken yalan söyledin. Yaptıkların benim rızam için değildi, insanlar senin için 'ne cömert adamdır ne kerim adamdır' desinler diye malını dağıttın. Ben de kullarıma dünyadayken bunları söylettim. Sen de yaptıklarının karşılığını aldın" buyurur ve meleklere "onu cehenneme götürün" der.

En son da savaşta şehid olmuş birini huzura alır. Ona "peki, sen ne yaptın" diye sorar. Şehid olan kul "ya rabbi! Canımı senin yolunda feda ettim" der. Allah ona da "doğru, canını feda ettin; ama benim yolumda etmedin. İnsanlar senin hakkında 'ne kahraman adamdır ne kadar güzel savaşıyor' desin ve seni övsün diye canını feda ettin. Ben de duanı kabul ettim ve insanlara seni övdürdüm" der. Ardından meleklere "onu da cehenneme götürün" buyurur.[16]

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in anlattığı bu üç kişi de mü'mindir, hayırda olan kullardır. Biri âlimdir, hem ibadetlerini, kulluğunu yaparken hem de insanlara gece gündüz anlatmış, öğretmiş ve onları Allah'a davet etmiştir. Diğeri cömerttir, yardıma ihtiyacı olanlara malını dağıtmış, infak etmiş, sadaka vermiştir. Öteki ise sözde şehiddir, Allah yolunda canını vermiştir; ama hepsinin de bu hayırları işlerken ki niyetleri bozuktur. Niyetleri; Allah'ın nûrunu, güzelliğini kazanmak değil; insanların kendileri hakkında güzel sözler söylemesidir. Bu sebeple üçü de işledikleri hayırlarda Allah'ın nûrunu kazanamamıştır.

Hadis devam ediyor. *"Kıyâmet yerindekiler bu sahneyi seyredip hayatı ibadetle geçen âlimin, insanlara karşı cömert olan zenginin ve Allah yolunda sözde şehid olmuş kişinin hâlini görünce dehşete kapılır. Ardından 'acaba saf Allah için yaptığımız hangi amelimiz var' diye hemen kendi defterlerine bakarlar."*

[16] Müslim, İmâre 152

Kıyamet günü bakacağımız defterimiz bizdedir. Bu defter, kendi gönlümüzdür; yani gönlümüzün kitaba dökülmüş hâlidir. Kitabımız şu anda da elimizdedir. Hepimiz kendimize baktığımızda gönlümüzün nasıl bir hâlde olduğunu biliriz. Öyleyse Kıyamet günü gelmeden şimdiden defterimizi okuyalım ve orada yanlış olanları tövbe, istiğfar ederek, kendimize çekidüzen vererek düzeltelim, temizleyelim.

Aynı şekilde saf Allah için yaptığımız hangi işlerimiz olduğuna, Allah'ın güzelliğini, nûrunu kazanmak için neler yaptığımıza, ne kadar nûrlandığımıza, ne kadar fedakârlık yaptığımıza, rahmet ettiğimize, affettiğimize, mağfiret ettiğimize, kızınca Allah'ın hatırı için kızgınlığımızı ne kadar yuttuğumuza, bize yanlış yapanları ne kadar affettiğimize, hiç olmamış gibi muamele ettiğimize, Allah'ın kullarını Allah için ne kadar sevdiğimize, onlara ne kadar ikram ettiğimize, kimseden en ufak bir karşılık beklemeden saf Allah rızası için "ben rabbimin rızasını, sevgisini, yakınlığını istiyorum. Ben rabbimin beni kulu olarak kabul edip sevmesini istiyorum" diyerek ne kadar yaptığımız işler olduğuna bakalım. Baktığımızda hepsini apaçık bir şekilde görür, anlarız.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde *"içine şirk karışan bir ameli Allah kabul etmez. Onu götür bana şirk koştuğun ortaklarıma ver, buyurur"* demiştir. Allah da âyet-i kerimede **"Allah dilediğini (hidâyeti isteyeni) kendisine (kul olarak) seçer"**[17] buyurmuştur. Allah sadece kendisini, rızasını tercih edenleri seçer. Yapılan bir işin içine Allah'ın rızasından başka bir şey girerse Allah onu asla kabul etmez. Kabul etmesi için yapılan her işin saf Allah için olması; yani o işe hiçbir şirkin bulaşmaması şarttır. Bulaşırsa o zaman Allah "onu götür, bana şirk koştuğun ortaklarıma ver" buyurur ve onu kabul etmez.

[17] Şûrâ /13

Evet, kendimize baktığımızda neyi ne kadar saf Allah için yaptığımızı, bununla beraber yaptığımız işlere şirk karıştırıp karıştırmadığımızı anlarız. Yeter ki samimi olalım ve kendimizi kandırmayalım. Aksi hâlde Kıyamet günü bir de bakarız ki yaptığımız hiçbir şey Allah için olmamış, dolayısıyla Allah'ın nûrunu kazanamamış, karanlıkta kalmışız! Karanlıkta kalınca da iş işten geçmiş olur sonra kazananlardan kendimiz için nûr istememiz bile bize hiçbir fayda vermez.

Az önce okuduğumuz âyette Allah'ın bize o günü nasıl haber verdiğini anladık. Kendilerini önlerinden ve sağlarından nûrları aydınlatan mü'minlerin dünyadayken kendileriyle beraber olan; ama hiçbir nûr kazanamayan arkadaşları onlara **"biz (dünyada) sizinle beraber değil miydik?"** diye seslenirler. Mü'minler de onlara **"evet (beraberdiniz), fakat siz kendinize yazık ettiniz, (bizim başımıza her zaman bir musibet ve bela gelmesini) beklediniz, (üstelik siz Allah'ın âyetlerinden de resulünden de sürekli) şüphe ettiniz ve (dünyaya dair) boş temenniler sizi aldattı. Hatta Allah'ın emri (olan ölüm) gelip çatıncaya kadar o aldatıcı (şeytan), sizi Allah(ın affı ve rahmeti) ile aldattı"**[18] derler. O gün nûru olmayanlar; dünyadayken Allah'a ve resulüne iman edip saf Allah için hayır işlemek yerine boş temennilerde bulunmuşlar; yani yaptıklarını başka şeyler bekleyerek, menfaat gözeterek yapmışlardır, onun için de Allah'ın nûrunu kazanamamışlardır. Kıyamet gününde ise dünyadayken beraber oldukları mü'minlerden nûr istemeleri onlara hiçbir fayda vermez.

Dediğim gibi; hiç kimse niyet ettiğinden başka bir şey kazanamaz. Her ne olursa olsun herhangi bir güzellik yaptığımızda niyetimizde "ben ona şöyle yardım edeyim de yarın bir sıkıntıya düştüğümde o da bana yardım etsin" ya da "ben ona böyle iyi davranayım ki beni sevsin, övsün" demeyelim. Yoksa Allah bu

[18] Hadîd /14

niyetimizi dua olarak kabul eder ve bizi o kişiye sevdirir, övdürür; ama karşılığında Allah'ın nûrunu asla kazanamayız. Bunun haricinde Allah için her ne güzellik yaparsak yapalım Allah o güzelliğimizin karşılığında bize nûrunu ihsan eder, ikram eder.

Evet, Allah'ın nûrunu kazanmanın tek yolu; insanın yaptığı her şeyi saf Allah rızası için yapmasıdır. Kul "rabbim! Bunu senin için yapıyorum" dediyse Allah'ın nûrunu kazanır. Yoksa Kıyamet günü geldiğinde hiçbir şey kazanamadığını görür.

İnsana saf Allah için amel işletecek tek şey de ihlastır. Kul ihlaslı olmayınca şeytan onu peşinden sürükler ve ona başkaları ya da başka şeyler için amel işlettirir; ama ihlaslı olursa şeytan onu dünyanın boş temennileriyle kandıramaz, dolayısıyla o da yaptığını menfaat gözeterek değil Allah için yapar.

İhlaslı bir kulun üzerinde şeytanın hiçbir gücü olamaz. Allah, iblisi kovunca iblis **"senin izzetine yemin ederim ki mutlaka onların hepsini (şaşırtıp yoldan çıkararak) azdıracağım. Ancak onlardan (hiçbir şeyi sana şirk koşmayan ve gönülden bağlanan) ihlâslı kulların müstesna."**[19] İhlaslı olanlarla bir işim olmaz, zaten onlara gücüm de yetmez, demiştir. Demek ki şeytanın tuzağına düşmemenin tek yolu ihlaslı olmakmış! İhlasımız olmazsa şeytan bize bin bir türlü fikirde, düşüncede bulunur, vesveseler verir, yol gösterir ve bizi peşinden sürükler. Bizi peşinden sürükleyince de bize sırat-el mustakimi değil, kendi yolunu; yani cehenneme giden yolu gösterir. Allah, bizi cennete davet eder.[20] Şeytan ise bizi ateşe davet eder.[21]

Her anda Allah'ın nûrunu, güzelliğini kazanma imkânına sahibiz. Nefes alıp verirken bile böyledir. Bütün anlarımız Allah'ın rızasını kazanacağımız imkânlarla doludur. Tek başımızayken

[19] Sâd /82-83
[20] Yûnus /25
[21] Fâtır /6

gönlümüz rabbimizle beraber olursa, onu zikreder, tesbih eder, hamd eder, tevhid eder, "seni seviyorum ya rabbi" dediğimizde hiç kimseyle muhatap olmasak bile Allah'ın rızasını, güzelliğini, nûrunu yine kazanırız.

Allah'ın nûrunu kazanma imkânlarımızın ilki zahiri olarak kendi evimizdir. Ev halkımızla; eşimizle, çocuklarımızla, anamızla, babamızla, kardeşlerimizle muhatap olurken Allah için her güzel yapışımızda Allah'ın nûrunu, güzelliğini kazanırız. Devamında zaten çevremizde, etrafımızda yahut nerede olursak olalım, her kiminle muhatap olursak olalım Allah'ın nûrunu kazanma imkanlarıyla karşılaşırız. Bize düşen; bu imkânı görüp yalnızca güzel yapmak ve Allah'ın nûruyla nûrlanmaktır.

Allah'ın rızasını, ebedi hayatımızı, Allah'ın güzelliğiyle güzel olmayı, nûruyla nûrlanmayı dert edinirsek mutlaka her anda gerekeni yapar ve güzel yapmaya, hayır işlemeye, büyüklerimizle, eşimizle, çocuklarımızla, hatta bir bebekle bile muhatap olurken güzel yaparak onlar üzerinden Allah'ın rızasını kazanmaya, rabbimizin nûruyla nûrlanmaya çalışırız.

İmanımız bize Allah için güzel yaptırır; ama böyle bir derdimiz yoksa dönüp imanımıza bakalım ve kendimize "neden ben Allah'ın rızasını gözetemiyor, ona yakın olmak için çaba, gayret sarf edemiyorum! Neden ben Allah'ın güzelliğiyle güzel olmak için güzel yapmaya çalışmıyorum. Neden Allah'ın nûrunu kazanmayı dert edinmiyorum, imanım bana güzel ameller işletmiyor! Yoksa ben Allah'a iman etmemiş miyim, benim imanım yok mudur" deyip kendimizi hesaba çekelim.

Evet, insana bir de Allah için sevmek Allah'ın nûrunu kazandırır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Allah için birbirini sevmenin ne kadar kıymetli olduğuyla ilgili olarak Kıyamet gününden bir sahne anlatır. *"Allah, Kıyamet günü birbirini Allah için sevenlere nûrdan bir elbise giydirir ve başlarına taç takar.*

Onlar karşılıklı oturup ikrama nail olurken kıyamet yerindekiler onların kim olduğunu merak eder ve 'bunlar peygamber midir, peygamber değillerse kimdirler' diye sorarlar. Rabbimiz de 'onlar dünyadayken birbirini benim için sevenlerdir. Hiçbir dünyalık menfaat olmaksızın sadece beni sevdikleri için bir araya gelip beni zikredenler ve âyetlerimi ders edinenlerdir' buyurur."

Demek ki Allah için birbirimizi sevmek bizi nûrlandırıyormuş! Birbirimizi Allah için sevdiğimizde Allah bize nûrdan bir elbise giydirir ve nûrdan taç takar. Bu nedenle Allah'ın bize verdiği muhabbet sermayesini kullanalım. Her şey kullandıkça azalır, biter; ama muhabbet kullandıkça artar. Muhabbetimizi ne kadar çok kullanırsak o kadar büyür. Biz de onu her kullandığımızda Allah'ın sevgisine layık oluruz ve Allah bizi sever.

Allah'ın bizi sevmesini istiyor muyuz! O zaman bize verdiği muhabbeti kullanıp her şeyi sırf onun kuludur diye sevelim. Aynı şekilde Allah'ın her emrini, hükmünü, takdirini, sırf o takdir etmiş diye sevelim. Hayatımızı yaşarken devamlı "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum, âbdinim, âşığınım. Ben seni seviyorum ya rabbi" deyip rabbimizin bizim hakkımızdaki takdirini, emrini sevelim. Böyle yapınca bir de bakarız ki aşktan, Allah'ın nûrundan, güzelliğinden bir varlık olmuşuz. Fani olan tarafımız gitmiş ve yerine Allah'ın güzelliği, bekası tecelli etmiştir.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"(resulüm!) sen, sana vahyedilene sımsıkı sarıl! Şüphesiz sen, sırât-ı mustakîm (dosdoğru bir yol) üzeresin"**[22] buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz rabbine varan dosdoğru bir yol üzereyse ona tabi olanlar olarak biz de sırat-el mustakimde, Allah'a varan dosdoğru bir yolda olup rabbimize varmalıyız.

[22] Zuhrûf /43

Peki, Allah'a nasıl varabiliriz?

Elbette ki Allah'ın nûruyla nûrlanarak, güzelliğiyle güzelleşerek varabiliriz. Manevi yolculukta ancak rabbimizin emrettiği, sevdiği gibi yaparak yolu yürürüz. Yoksa zahiri bir yol varmış gibi zannetmeyelim. Ya Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi yapar manevi olarak yolu yürürüz ya da nefsimizin istediği gibi yapar yoldan çıkarız.

Bununla beraber herkesin eksiği, hatası, kusuru, yanlışı olabilir. Hiç kimse melek değildir, hiçbir zaman da melek olmaz. Rabbimiz bize "melek olun" buyurmuyor, "iman edin, Allah'a âbd olun, sırat-el mustakimde yürüyün, düşünce hemen kalkın, tövbe, istiğfar edin ve yola devam edip bana gelin" buyuruyor. Onun için Allah'ın sevdiği, razı olduğu gibi yapmayı sanki melek olacakmışız gibi anlamayalım ve "benim yanlışım var, eksiğim var, yolu yürüyemiyorum" diye düşünmeyelim. Allah'ın bizden istediği şey; sadece güzel yapmamızdır. Biz de hep beraber güzel yapıp yolu yürüyeceğiz inşallah.

Güzel yapmayanların güzelliğe ya da güzel yere layık olması mümkün değildir. Eğer rabbimizden güzel yeri istiyorsak o zaman bizim de her anda güzel yapmaya çalışmamız gerekir. Öyle ki güzelliğe de güzel yere de layık olabilelim.

Devamlı söylüyorum; kardeşlerimize bakarken hem kendini hem de bulundukları yeri aydınlatan nûr saçan kandiller görmek istiyoruz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"sahabem, gökteki yıldızlar gibidir. Hangisine tabi olursanız hidâyete erersiniz"*[23] buyurmuştur. Biz de kardeşlerimizden gökteki yıldızlar gibi olmalarını istiyoruz.

Sahabeler nasıl gökteki yıldızlar mesabesinde olmuştu?

[23] Beyhakî, El-Medhal, S.164, Kenzu'l-Ummal, H. No: 1002

Çünkü her biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le beraber sırat-el mustakimde yürüyordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olunca biz de sırat-el mustakimde yürür ve onların kazandığını kazanırız, dolayısıyla gökteki yıldızlar gibi olan, nûr saçan kandiller hâline geliriz.

Her şey bu kadar açıkken biri kalkıp "yok, ben yapamam, nefsime güç yetiremem, şu sıkıntıyı kaldıramam, kızınca yutamam, kimse bana yanlış yapamaz, ben bana yanlış yapanları affedemem, mağfiret edemem" derse ona da "sen bilirsin, tercih senindir. Senin imanın bu kadardır işte" denir.

Allah için güzellik yapamayanlar kendilerine dönüp nefislerinin ne kadar güçlü olduğuna baksınlar! Nefsine böyle taviz vermeye devam ederlerse sonunda nefisleri maneviyatlarını parçalar ve onları paramparça eder. Unutmayalım ki nefis bizim düşmanımızdır. Ona uymak bizi helak eder.

Allah âyet-i kerimede **"güzellik yapanlara (âhirette) karşılık olarak daha güzeli vardır, bir de fazlası (Allah'ın rızası ve cemâli) vardır"**[24] buyurur. Allah güzel yapanlara rızasıyla, cemaliyle kendinden güzellik verir. Allah'ın bize kendinden güzellik vermesini istiyorsak güzel yapacağız. En ufak bir hayrı, iyiliği, güzelliği ya da en ufak bir yanlışı bile basit görmeyecek, küçümsemeyeceğiz. Elimizden geldiği kadarıyla bütün imkânları değerlendirip Allah için güzel yapacağız. Böyle yaparsak Allah bize kendinden güzellik verir.

Dediğim gibi; Allah'ın nûrunu kazanma imkânlarımızın ilki zahiri olarak kendi evimizdir. Biz de Allah için güzel yapmaya öncelikle evimizden başlayacağız. Hatta evimizde tek başımıza kalınca bile gönül itibariyle rabbimizle beraber olalım. Gönlümüzden bile yanlış şeyler geçirmeyelim, devamlı hayır düşünelim. Böyle yaptığımızda gönlümüzün de evimizin de nasıl

[24] Yûnus /26

nûrlandığına, aşkla, muhabbetle, huzurla dolduğuna hep beraber şahid oluruz.

Her anda Allah'ın güzelliğini, nûrunu kazanmak için imtihandasın, dolayısıyla yaşadığın her şeyin senin için bir kazanma imkânı olduğunu bil ve "karşımdaki yanlış yapıyor, ben ona artık sabretmek, güzel davranmak istemiyorum" deme! Varsın, yanlış yapsın. O, Allah'ın isimleriyle muamele etmen için vesiledir, nimettir. Karşındakinin nasıl yaptığı önemli değildir. Önemli olan senin ne yaptığındır; çünkü Allah, Kıyamet günü sana "karşındaki ne yaptı" diye sormaz "sen ona nasıl karşılık verdin" diye sorar. Onun için sen güzel yapıp kazanmaya çalış! Allah sana **"sen (kötülüğü, sana yakışan) en güzel şekilde sav. Sonra bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki candan bir dost(un) oluvermiş"**[25] buyurmadı mı! "Karşımdaki yanlış yapıyor" deyip sıkıntı çıkaracağına önce Allah'ın buyurduğu gibi sana yapılan yanlışı en güzel şekilde sav. Bak, Allah sana kazanma imkânı veriyor. Madem öyle niye güzel yapmıyorsun! Yoksa sen, mü'min değil misin! Sen iman etmemiş misin!

Evet, öncelikle kendi evimizde güzel yapmaya çalışacağız inşallah. Nasıl kazanacağımızı artık anlamışız. Tercih bütünüyle bize aittir. Ya rabbimizi tercih eder ve **"Allah dilediğini (hidâyeti isteyeni) kendisine (kul olarak) seçer"**[26] âyetinde Allah'ın buyurduğu gibi Allah'ın seçtiği kullardan oluruz ya da kendi nefsimizi tercih eder dalâlette kalırız.

Rabbimizi tercih etmeden seçilmek olmaz, rahmet olmaz; çünkü biz rabbimizi değil, nefsimizi tercih etmiş, onu dinlemişiz. Baktığımızda her birimiz nefsimizi nerede, ne zaman, nasıl tercih ettiğimizi iyi biliriz. Yeter ki anlamak, görmek isteyelim.

[25] Fussilet /34
[26] Şûrâ /13

İnşallah nefsimizi tercih etmekten kurtulur ve tabi tutulduğumuz imtihanlara nefsimize göre değil; Allah'ın emrine göre muamele ederiz. Eğer "ben bu sıkıntıyı kaldıramam, ben affedemem" diyor ve yaşadığımız olayları bir imtihan olarak görmüyorsak bu hâlimize de tövbe eder, istiğfar eder, yaşadığımız her şeyde Allah'ın nûrunu, güzelliğini kazanmaya çalışırız inşallah.

Allah bizi yaptıklarını bir menfaat gözeterek yapanlardan ve ahirete eli boş gidenlerden eylemesin inşallah. Allah bizi her anda saf Allah için güzel yapıp Allah'ın nûrunu, güzelliğini kazanan kullarından eylesin. Allah bizi nûruyla nûrlandırdığı, nûr saçan kullarından eylesin. Allah bizi manevi elbisesi simsiyah, katran gibi olanlardan eylemesin. Allah bizi "ya rabbi! Nûrumu tamamla" deyip Allah'ın da nûrunu tamamladığı kullarından eylesin. Allah bizi ahirette önlerinden ve sağlarından nûrlarının kendilerini aydınlattığı kullarından eylesin. Allah bizi "ben kimim" sorusuna rabbine göre cevap verenlerden ve kendini tanıyıp hakikatine kavuşan, şahid olan kullarından eylesin.

"Ben Kimim" sohbetleri; bizi dinleyen, okuyan bütün kardeşlerimiz için rablerini, kendilerini tanımalarına ve hayatı Allah'ın huzurunda Allah ile muhatap olduğunu bilerek yaşayan, veli olan, şahid olan, salih olan bir kul olmalarına vesile olsun inşallah.

Âmin, âmin, âmin ve selamun âlel murselin vel hamdulillahi rabbil âlemin. El Fâtiha meas selavat.